www.mruni.eu

Živilė ŠUTAVIČIENĖ

DAKTARO DISERTACIJA

# Kapitalo valstybinis reguliavimas, įgyvendinant viešojo ir privataus sektorių partnerystę

SOCIALINIAI MOKSLAI,
TEISĖ (01 S)
VILNIUS, 2013

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

**Živilė Šutavičienė**

# KAPITALO VALSTYBINIS REGULIAVIMAS, ĮGYVENDINANT VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĘ

Daktaro disertacija
Socialiniai mokslai, teisė (01 S)

Vilnius, 2013

Disertacija rengta 2006–2013 metais Mykolo Romerio universitete

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Birutė Pranevičienė (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S) nuo 2012 m. spalio 4 d. iki 2013 m.

dr. Vytautas Šulija (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S) nuo 2006 m. rugsėjo 1 d. iki 2012 m. spalio 4 d.

Konsultantas:

Prof. dr. Algimantas Urmonas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S) nuo 2006 m. iki 2013 m.

ISBN 978-9955-19-571-9
© Mykolo Romerio universitetas, 2013

# TURINYS

ĮVADAS ..... 5

I. METODOLOGINIAI VIEŠOJO IR PRIVATAUS KAPITALO SAMPRATOS NAGRINĖJIMO KLAUSIMAI TEISĖJE IR JŲ REIKŠMĖ VALSTYBINIO REGULIAVIMO TOBULINIMUI ADMINISTRACINĖS TEISĖS POŽIŪRIU ..... 19

1.1. Metodologiniai kapitalo sąvokos vartojimo galimybių ir jų ribų nustatymo klausimai teisėje ir socialiniuose moksluose ..... 19

1.1.1. Socialinis kapitalas ir jo panaudojimo galimybės viešojo ar privataus sektorių bendrai veiklai ..... 19

1.1.2. Ekonominis kapitalas ir jo panaudojimo galimybės viešojo ar privataus sektorių bendrai veiklai ..... 26

1.1.3. Žmogiškasis kapitalas ir jo panaudojimo galimybės viešojo ar privataus sektorių bendrai veiklai ..... 28

1.2. Viešojo ir privataus sektorių kapitalų kategorijos, jų vartojimo metodologinis reikšmingumas administracinėje teisėje ..... 34

1.2.1. Viešojo sektoriaus kategorijos raiškos suvokimas administraciniu teisiniu požiūriu ..... 34

1.2.2. Privataus sektoriaus kapitalo kategorijos raiškos suvokimas administraciniu teisiniu požiūriu ..... 38

1.3. Administracinės teisės reguliacinių galių panaudojimas viešojo ir privataus sektorių sanglaudai stiprinti ..... 40

1.4. Valstybinis reguliavimas kaip viešojo ir privataus sektorių aktualaus ir strateginio – ateityje bendradarbiavimo užtikrinimo priemonių visuma ..... 49

II. OBJEKTYVIOS IR SUBJEKTYVIOS VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS TEISINIO INSTITUTO FORMAVIMOSI GALIMYBĖS LIETUVOS TEISINĖJE SISTEMOJE ..... 61

2.1. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės genezė ir raida pasaulyje bei Lietuvoje ..... 61

2.2. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio reguliavimo dalykas, metodai ir principai ..... 86

2.3. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisiniai modeliai Lietuvoje ir pasaulyje ..... 94

2.4. Koncesijos sutarties ir administracinės teisės sąveika ..... 102

2.5. Viešojo ir privataus sektorių pagrindiniai partnerystės bruožai. Argumentai „už“ ir „prieš“ taikant viešojo ir privataus sektorių teisines partnerystės formas ..... 105

2.6. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikis ir galimybės Lietuvoje. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės tikslai ..... 113

III. VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ SANGLAUDOS FORMAVIMO IR TRIKDŽIŲ ANALIZĖ LIETUVOJE ..... 127

3.1. Institucinis viešojo ir privataus sektorių partnerystės modelis Lietuvoje ir jo įgyvendinimo problematika ..... 127

3.2. Sutartinis viešojo ir privataus sektorių partnerystės modelis Lietuvoje ir jo įgyvendinimo problematika ..... 131
3.2.1. Koncesijos sutarčių įgyvendinimas ir problematika, kylanti iš vienos ar kitos šalies interesų nepaisymo ..... 131
3.2.2. Koncesijos ir kitų teisinių kategorijų vartojimo paskirties ir galiojančių normų konkurencijos problema Lietuvos ir ES teismų praktikoje. ..... 135
3.2.3. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės bendrosios aplinkos ir teisinės valstybės principų įgyvendinimo sąveika ..... 152
3.3. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo ir partnerystės projektų apžvalga Lietuvoje ..... 156
3.4. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės institucinė struktūra ..... 163
3.5. Pagrindinės valstybinio reguliavimo priemonės, įgyvendinant VPSP projektus ..... 175

IŠVADOS ..... 184
PASIŪLYMAI ..... 190
LITERATŪROS SĄRAŠAS ..... 193
PRIEDAI ..... 223
SANTRAUKA ..... 292
SUMMARY ..... 314

*„Kartą suprasta išaiškinimo kontekste teisė tampa*
*ne tik taisyklių sistema, kurios privaloma laikytis,*
*bet pasauliu, kuriame mes gyvename“.*

Robert M. Cover, 1983

# ĮVADAS

**Tiriamoji problema.** Šiuolaikinės socialinės ekonominės šalies plėtros tendencijos socialinių pokyčių vertinimo požiūriu reikalauja iš naujo įvertinti valdžios institucijų vaidmenį ekonomikoje. Padidėjęs informacijos sklaidos greitis sudaro prielaidas kurtis naujiems tarpinstituciniams socialiniams ir ekonominiams ryšiams, o greitėjantis socialinių ekonominių ir teisinių sąveikų laikas atitinkamai spartina socialinės ekonominės raidos tempus, tęstinai iškelia valstybės institucijoms naujus viešojo valdymo galimybių panaudojimo uždavinius. Valstybei, vykdant reguliacines ir kontrolės funkcijas, nustatant norminiais teisiniais aktais bendradarbiavimo taisykles tarp viešojo ir privataus sektorių, jos vaidmuo iš esmės keičiasi, kadangi viešasis sektorius vis dažniau turi būti aktyvus rinkos dalyvis, o ne tik stebėtojas. Tam, kad viešasis sektorius būtų norimas ir patikimas partneris privačiam sektoriui (ir atvirkščiai), neužtenka vien teisės aktų kaitos, reikalinga mūsų teisinės sąmonės sisteminė kaita, kurią lemia viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo gerų pavyzdžių sklaida, matomi bendrai atlikti objektai ar darbai, kurie vertingi ir naudingi ne tik privačiam sektoriui, bet ir visuomenei.

Tiriamosios problemos teisinis sudėtingumas yra tai, kad viešojo ir privataus sektorių sanglauda integruoja dviejų sektorių institucines ir veiklos galimybes bei absorbuoja teisinio statuso problemas, kurios kyla dėl to, kad vienas sektorius vadovaujasi daugiau viešosios, kitas privatinės teisės normomis. Nors kiekvienas sektorius turi savo tikslus, sektoriniame bendravime turi juos abipusiai derinti, ieškoti kompromisų, pasitelkti ne tik žmogiškuosius resursus, bet ir turimą socialinį bei ekonominį kapitalą. Be to, mokslinių tyrėjų kapitalas daugiau tirtas ekonominiu požiūriu, todėl jo vartojimas teisėje nėra dažnas reiškinys, todėl šio termino teisinė analizė disertacijoje praplečia kapitalo kategorijų vartojimo galimybes teisės moksle. Disertacijoje kapitalas tiriamas per tris jo galimas socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalo vartojimo reikšmes, akcentuojant labiausiai teisiškai reikšmingus sektorinio bendravimo ypatumus. Ekonominio kapitalo analizė atskleidžia labiau įvairiarūšių socialinių ekonominių santykių, vykdant viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektus, valstybinio reguliavimo ypatumus, žmogiškasis kapitalas parodo šių sektorių subjektų teisiškai vertinamus skirtumus kvalifikacijos, administracinių gebėjimų, patirties charakteristikose, o, tuo tarpu, socialinis kapitalas parodo viešojo ir privataus sektorių subjektų abipusio poveikio teisiškai reikšmingas teigiamas ir neigiamas dimensijas.

Kadangi iš viešojo sektoriaus kyla ekonominių, socialinių santykių valstybinio reguliavimo sprendimai, įvairūs teisiniai reguliavimo būdai ir metodai, todėl disertacijoje siekiama ištirti ir pasiūlyti, kaip pasinaudoti kapitalo rūšių ištekliais, kad jie pagerintų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo kokybę. Be to, svarbu pabrėžti, kad viešojo ir privataus kapitalo sąveika kaip kategorija nėra tapati viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės kategorijai. Viešojo ir privataus kapitalo sąveika yra platesnė sąvoka, nes, žvelgiant į šią kategoriją iš administracinės teisės pusės, svarbu pabrėžti, kad viešojo administravimo institucijos ar viešosios įstaigos, tenkinant bendrus visuomenės interesus, suteikiant tam tikras socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas panašias paslaugas sąveikauja su privačiu sektoriumi, vykdant

valstybinį reguliavimą, naudoja viešojo ir privataus sektorių partnerystės (toliau VPSP) modelį bei kitus teisinius būdus ir priemones.

Europos plėtros ir rekonstrukcijos banko išvados[1] rodo, kad viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės teisinis reguliavimas Lietuvoje yra aukšto lygio, tačiau šios partnerystės praktika vertinama kaip neefektyvi, žemo lygio, todėl nustatomas atotrūkis tarp gero teisinio reguliavimo ir realaus teisinio įgyvendinimo. Ši banko išvada rodo, kad viešojo ir privataus kapitalo sanglauda nėra tinkamai pritaikoma tobulinant tarpsektorinę partnerystę. Tik išanalizavus strateginius dokumentus, kitus teisės aktus, kitą informaciją, svarbu rasti būdus, kaip galima tobulinti viešąjį valdymą nagrinėjamoje tarpsektorinėje aplinkoje. Svarbu, kad keistųsi pati viešojo valdymo kultūra, būtų pereita prie pagrįstų sprendimų priėmimo ir bendro sutarimo siekimo. Turi būti ne tik tenkinami pagrindiniai saugumo, žmogiškojo orumo poreikiai, bet ir teikiamos mums reikalingos geros kokybės paslaugos. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos turi gebėti veikti strategiškai ir kryptingai, pagrindinį dėmesį sutelkdamos į svarbiausius prioritetus. Viešasis valdymas turi būti neatsiejamas nuo veiklos efektyvumo ir sprendimai įgyvendinami kuo mažesnėmis sąnaudomis.[2]

**Disertacinio tyrimo aktualumas.** Tirti viešojo ir privataus kapitalo sąveikos valstybinį reguliavimą paskatino šios aplinkybės:

1. viešojo ir privataus kapitalo tęstinių sąveikų valstybinis reguliavimas susijęs ne tik su teisinėmis, bet ir su politinėmis, ekonominėmis ir kitomis socialinėmis priemonėmis, kurių sinergetinis įgyvendinimas tinkamiau užtikrina viešojo ir privataus sektorių partnerystę. Tai įgyvendinama teisė atlieka socialinės integracijos funkciją, teisės kūrimu ir jos įgyvendinimu siekiama „užtikrinti ir išsaugoti visuomenės narius jungiančią ir visą visuomenę persmelkiančią teisingą socialinę tvarką, kuri palaikytų ir skatintų santykinai susitelkusios visuomenės stabilų gyvenimą.<...>Teisinė sistema, sąveikaudama su moraline, ekonomine, politine ir kitomis gretimomis socialinėmis sistemomis, turi įgyvendinti teisės socialinę paskirtį, kurioje pabrėžiama: 1) saugoti ir ginti žmogaus pamatinius interesus; 2) užtikrinti visuomenės grupių socialinę ir politinę santarvę; 3) skatinti visuomenės socialinio sugyvenimo kokybės raidą“.[3] Tuo požiūriu svarbu nustatyti ir vertinti viešosios valdžios institucijų valstybinio reguliavimo strateginių pastangų poveikį viešojo ir privataus kapitalo sąveikai ir šių procesų priežastinį ryšį užtikrinant viešojo ir privataus sektorių partnerystę. Čia labai svarbi valstybės palaikoma ilgalaikės strategijos kultūra[4], tęstinis sisteminis požiūris, politinė valia;
2. tarpsektorinio bendradarbiavimo problemos informaciniu požiūriu labiau atsiskleidžia per kapitalo įvairių kategorijų (socialinio, ekonominio ir žmogiškojo)

---

1 European bank for Reconstruction and Development. Concession/ PPP Laws assessment 2011 cover analysis report. Final report 2012. P. 13, 16. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 06]; < http://www.ebrd.com/english/downloads/legal/concessions/pppreport.pdf>.

2 Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos: Lietuvos pažangos strategija: Lietuva 2030“ patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 61-3050.

3 Šlapkauskas, V. Teisinės sistemos disfunkcija – silpnos socialinės politikos požymis. *Socialinis darbas*. Mykolo Romerio universitetas. 2006. Nr. 5(1), p. 24.

4 „Kultūra ir kūrybiškumas – neatskiriama kasdienio piliečių gyvenimo dalis. Tai yra ne tik svarbūs asmeninio tobulėjimo, socialinės sanglaudos ir ekonomikos augimo skatinimo veiksniai, bet ir pagrindiniai Europos projektų, pagrįstų bendrosiomis vertybėmis ir bendru paveldu, elementai, kuriais pripažįstama ir puoselėjama įvairovė. Šiandien priimtoje kultūrų tarpusavio supratimo skatinimo strategijoje kultūra pagrįstai priskiriama pagrindinėms mūsų politikos kryptims.“ Barroso, J.M. Europos kultūros strategijos ekonomikos augimui ir kultūrų tarpusavio supratimui skatinti priėmimo proga. [interaktyvus], Briuselis, 2007. [žiūrėta 2012 11 15], < http://europa.eu/rapid/press-release_IP-07-646_lt.htm?locale=FR>.

tarpdisciplininės terminijos vartojimo galimybių didinimą teisėje, tuo geriau pažįstant bendrą socialinį objektą (kapitalą, tarpsektorinę partnerystę);

3. naujo teisinio požiūrio formavimasis tiriant ne tik tų pačių tyrimo objektų tarpdalykinius (ekonominius ir teisinius) ryšius, bet kartu apjungiant juos sisteminiu požiūriu siekiant bendrų tikslų, kurių įgyvendinimas sudaro sąlygas didinti viešojo ir privataus sektorių partnerystės veiksmingumą;
4. nes VPSP yra socialinio kompromiso, pasiekiamo bendru vertybiniu pagrindu būdas, galintis sujungti aptariamus kapitalo ekonominius ir teisinius veiksnius gerinant ir įgyvendinant VPSP teisinį reguliavimą, legitimuojant galimus atskirų kapitalo rūšių ir sektorinio bendradarbiavimo modelius;
5. Lietuvoje VPSP daugiau tirta kaip viešojo administravimo vadybinis objektas, o kaip teisinis institutas labiau nagrinėtas tik privatinės teisės požiūriu.

**Disertacinio tyrimo mokslinis naujumas ir praktinė reikšmė.** Šiame darbe metodologinių viešojo ir privataus sektorių socialinio, ekonominio, žmogiškojo kapitalo kategorijų ir jų sampratų nagrinėjimas atskleidė, kad šios kategorijos apibrėžia bendrus socialinius objektus, reikšmingus įvairiems socialiniams mokslams, iš jų teisei apskritai ir administracinei teisei konkrečiai. Šios nuostatos grindžiamos sisteminiu požiūriu, kurio vertinamosios analizės lauke yra tarpusavyje siejamos viešojo ir privataus sektorių ir bendros jų veiklos socialinio, ekonominio, žmogiškojo kapitalo objektų dimensijos. Žinia, administracinė teisė yra valdymo interesų suderinimo teisė. Todėl disertacinio tyrimo požiūriu svarbu tarpusavyje suderinti viešojo ir privataus sektorių interesus, nustatyti tokį partnerystės teisinį reguliavimą, kuris būtų konstituciškai pateisinamas, tarnautų bendrai tautos gerovei. „Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas imperatyvas ūkinę veiklą reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, taikytinas ne tik ūkinės veiklos, grindžiamos privačia nuosavybe, bet ir ūkinės veiklos, kuri yra grindžiama valstybine nuosavybe, taip pat ūkinės veiklos, kurioje naudojami visos visuomenės ištekliai, reguliavimui. Konstitucinis Teismas 1996 m. sausio 24 d. nutarime pabrėžė, kad pagal Konstituciją valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi užtikrinti, kad valstybės turtas būtų tvarkomas taip, kad jo tvarkymas neprieštarautų Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintam reikalavimui – ūkinę veiklą reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“.[5] Taigi viešojo ir privataus sektorių veikla bendros tautos gerovei sietina su socialinio, ekonominio, žmogiškojo kapitalo veiksmingu panaudojimu pasitelkiant visas valstybinio reguliavimo, administracinio teisinio reguliavimo galias. Todėl turi būti ne tik konstituciškai pateisinamas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisinis reguliavimas, bet ir *objektyviai pagrindžiamas* privačios ir valstybinės nuosavybės bei visos visuomenės išteklių (socialinio, ekonominio, žmogiškojo kapitalo) sinergetinis (sustiprinantis vienas kitą) panaudojimas. Viešojo ir privataus sektorių bendros veiklos objektyvus pagrindžiamumas ir pateisinamumas, panaudojant socialinį, ekonominį, žmogiškąjį kapitalą, negali būti stichinis, bet kontroliuojamas, ekonominėmis, vadybinėmis, teisinėmis ir kitomis socialinėmis priemonėmis procesas. Administraciniu teisiniu požiūriu šis procesas turi būti suderinamas su teisės objektyvavimu ir tęstinai besivystant į jį transformuotis. Viešojo ir privataus sektorių administracinės teisinės objektyvacijos vyksmas pradiniu momentu yra teisinių idėjų suformulavimas – doktrininis lygmuo. Šio mokslinio tyrimo eigoje nustatėme, kad lygmenį sudaro viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo (partnerystės) socialinio, ekonominio, žmogiškojo kapitalo išteklių pritaikymo administraciniam teisiniam reguliavimui idėjos. Šios teisinio reguliavimo doktrininės

[5] Kūris, E. Ūkinės veiklos laisvė, sąžininga konkurencija ir bendra tautos gerovė (Konstitucijos 46 straipsnio jurisprudencinis komentaras). *Jurisprudencija*. 2005, 64(56): 56–73.

idėjos yra makroadministracinis teisinis[6] žinių apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės įgyvendinimą pritaikymo bankas ir jis gali būti panaudojamas, kaip minėtų socialinių struktūrų veiklos teisinio norminio konstravimo (modeliavimo) priemonė. Tokio pobūdžio platus viešojo ir privataus sektorių partnerystės nagrinėjimas yra pirmasis teisės moksle. Disertacinio tyrimo rezultatai gali būti panaudojami tiek toliau plėtojant viešojo ir privataus sektoriaus teorines nuostatas, tiek argumentuojant teisėkūros proveržį šioje srityje: strateginiu ir taikomuoju požiūriais.

**Disertacinio tyrimo objektas** – viešojo ir privataus kapitalo sąveikų panaudojimas teisiniu reguliavimu sudarant sąlygas įgyvendinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę.

**Disertacinio tyrimo dalykas** – teisės ir administracinės teisės teorinės bei praktinės galimybės informaciją apie viešojo ir privataus kapitalo sąveikas panaudoti viešojo ir privataus sektorių partnerystės valstybinio ir teisinio reguliavimo tikslams.

**Disertacinio tyrimo tikslas** – atskleisti administraciniu teisiniu požiūriu viešojo ir privataus sektorių institucines ir funkcines sąveikas, viešojo ir privataus sektorių partnerystės formas, teisinius režimus bei jų įgyvendinimo veiksmingumą Lietuvoje.

Siekiant nustatyto tikslo, disertaciniame tyrime iškelti šie **uždaviniai:**

1. ištirti viešojo ir privataus kapitalo, socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalų sąveikos, taip pat jų sampratų klausimus, atskleisti šios informacijos virsmo pobūdį į teisines idėjas ir, remiantis tokio tyrimo duomenimis, įvertinti jų panaudojimo teorines ir praktines galimybes valstybinio reguliavimo sistemai tobulinti;
2. atskleisti ir įvertinti objektyvios ir subjektyvios viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio instituto formavimosi galimybes Lietuvos teisinėje sistemoje, šio formavimosi veiksnius, partnerystės valstybinio reguliavimo priemones, institucinės ir funkcinės sąveikos teorinius bei praktinius istorinės raidos aspektus;
3. sugretinti viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinius modelius Lietuvoje ir pasaulyje, nustatyti jų panašumą ir skirtumą, partnerystės poreikį ir galimas viešojo, privataus sektorių bendradarbiavimo teisines formas Lietuvoje;
4. ištirti viešojo ir privataus sektorių sanglaudos formavimosi trikdžius Lietuvoje, nustatyti viešojo administravimo institucijų sąveikumo didinimo ir viešojo administravimo veiksmingumo veiksnius viešojo bei privataus sektorių bendradarbiavimo srityje;
5. apžvelgti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo ir partnerystės projektus Lietuvoje ir įvertinti jų privalumus, trūkumus bei tolesnio partnerystės projektų įgyvendinimo kelius.

**Hipotezė.** Viešojo ir privataus sektorių partnerystės valstybinis reguliavimas Lietuvoje nėra sėkmingas, nes teisiniu reguliavimu bandoma dažnai spręsti, kokią nors nedidelę dalį partnerystės klausimų, neatsižvelgiant į galimus sisteminius sprendimus.

Ginamieji disertacinio tyrimo teiginiai.

1. Moksliniu bei praktiniu požiūriu viešojo ir privataus kapitalo sąveikos, viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo atskirų sąvokų bei kategorijų formų ir turinio plėtojama analizė atskleidžia ne tik aktualią teisinę aplinką, kuri sudaro sąlygas geriau

[6] Apie makroteisinį reguliavimą plačiau: Urmonas A. Administrative law as a macro-system phenomenon. *Socialinių mokslų studijos.* 2009, 3(3), p. 273–287.

tobulinti kapitalo ir tarpsektorinių sąveikų modelius, juos pritaikyti, formuojant tolesnius teisinio reguliavimo tikslus ir uždavinius, bet ir darant pozityvų poveikį politikų, teisininkų, mokslininkų požiūriams.

2. Viešojo ir privataus kapitalo ir atskirų jų formų ( socialinio, ekonominio, žmogiškojo) sąveikos valstybinis reguliavimas nėra savitiksliai siekiamas tikslas, o sisteminio požiūrio įgyvendinimo pereinamasis etapas tobulinant viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą, formuojant šių sektorių partnerystės teisinius modelius tam tikroje politinėje, ekonominėje, teisinėje ir kitokioje socialinėje aplinkoje.
3. Privataus sektoriaus subjektai, bendradarbiaudami partnerystės pagrindais su viešuoju sektoriumi, neaiškiai nustato šios partnerystės apimtį ir ribas, nepakankamai paskirsto kiekvieno iš sektoriaus kompetenciją, pasidalija riziką su kitu sektoriumi, dėl to atsiranda partnerystės trikdžių konsoliduojant ne tik savo turimą kapitalą (ekonominį, žmogiškąjį, socialinį), bet ir dalinantis idėjomis bei aiškiai numatant norimą partnerystės rezultatą. Dėl susidariusių partnerystės trikdžių gali kilti ilgalaikiai teisiniai ginčai, o jų nagrinėjimas teismuose didina partnerystės sąnaudas, kurias patiria abu sektoriai spręsdami nepavykusio bendradarbiavimo ginčytinus klausimus.
4. Viešojo ir privataus sektorių partnerystei plėtoti, užtikrinant viešąjį interesą, yra būtinas objektyvus poreikių nustatymas valstybės ir regionų lygmenyse. Tam tarnauja socialinių ryšių tarp savivaldybių, tarp savivaldybių ir bendruomenės, tarp savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų glaudus bendradarbiavimas, pasitikėjimas vienas kitu.

**Darbo struktūra.** Disertaciją sudaro įvadas, dėstomoji dalis, susidedanti iš trijų skyrių, išvados, pasiūlymai, literatūros sąrašas, 11 priedų.

*Disertacijos įvadas* parengtas pagal Lietuvoje ginamoms disertacijoms nustatytus reikalavimus. Čia be kitų imperatyviai teiktinų metodologinių klausimų pateikiama ir aptariama panašiomis temomis atlikta tyrimų apžvalga ir šio mokslinio tyrimo metodika.

*Pirmoje dalyje* analizuojamos kapitalo sąvokos ir kategorijos, jų vartojimo lygmenys teisės moksle, atsižvelgiant į tai, kad tas vartojimas turi būti sisteminiai siejamas su visų socialinių mokslų sąvokų ir kategorijų vartosena. Čia taip pat nagrinėjamos socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalo panaudojimo galimybės viešojo ar privataus sektorių bendrai veiklai.

*Antroji dalis* skirta objektyvios ir subjektyvios viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio instituto formavimosi galimybėms Lietuvos teisinėje sistemoje studijai. Čia analizuojama viešojo ir privataus sektorių partnerystės kilmė ir raida pasaulyje bei Lietuvoje, nagrinėjami partnerystės teisinio reguliavimo dalykai, metodai ir principai, pagrindiniai partnerystės bruožai, aptariami ir vertinami argumentai „už“ ir „prieš“ viešojo ir privataus sektorių teisinės partnerystės formų taikymo klausimais. Šioje tyrimų grandinėje svarbią vietą užima viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikių ir galimybių Lietuvoje nustatymas. Pagal šią diagnozę yra orientuojamasi į tikslų, argumentuotą partnerystės formulavimą.

*Trečioji disertacijos dalis* plačiai nagrinėja viešojo ir privataus sektorių partnerystės sanglaudos formavimo ir trikdžių Lietuvoje klausimus. Yra aptariama institucinio viešojo ir privataus sektorių partnerystės modelio ir jo įgyvendinimo Lietuvoje problema. Taip pat yra vertinamas sutartinis viešojo ir privataus sektorių partnerystės modelis Lietuvoje ir analizuojami šio modelio įgyvendinimo klausimai, pažymima koncesijos sutarčių įgyvendinimo svarba ir atskleidžiama problematika, kylanti iš vienos ar kitos šalies interesų nepaisymo. Vertybiniu požiūriu nagrinėjamos koncesijos ir kitų teisinių kategorijų vartojimo paskirties klausimai, sprendžiama, ką daryti, esant galiojančių normų konkurencijai, nagrinėjant šiuos klausimus Lietuvos ir ES teismų praktikos kontekste. Palaikoma metodologinė mintis, kad būtina

atsižvelgti į viešojo ir privataus sektorių partnerystės bendrosios (makro) aplinkos[7] ir teisėtų lūkesčių teisinės valstybės principų įgyvendinimo sąveikos bendruosius ir specialiuosius ypatumus. Remiantis disertantės ir kitų autorių tyrimais, pabrėžiama, kad teisėtų lūkesčių požiūriu staigus teisinės aplinkos pokytis privačiam sektoriui yra pavojingas, nes, mėginant išvengti retroaktyvaus teisės taikymo bei siekiant apsaugoti asmenų teisėtus lūkesčius, kyla pavojus, jog tie asmenys, kuriems jau bus taikomas naujas teisinis reguliavimas, jausis diskriminuojami, lyginant su tais, kurių teisėtiems lūkesčiams įgyvendinti bus teikiama pirmenybė, jiems naujas teisinis reguliavimas nebus taikomas. Akcentuojama, kad iš politinės – teisinės aplinkos veiksnių, realiai turinčių įtaką dabartiniu metu viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio reguliavimo situacijai, reikėtų išskirti vyriausybės stabilumo, politinių partijų įtakos verslui, valstybinio reguliavimo, įstatymų (ypač mokesčių) kaitos, teisės aktų skaidrumo institucinių – organizacinių sprendimų, teismų sistemos funkcionavimo, korupcijos lygio, lobizmo apraiškų, priklausymo ES ir kitoms europinėms struktūroms veiksnius, kurių poveikį būtina žinoti teisėkūrinėje veikloje. Remiantis analitinėmis pozicijomis vertinami viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo ir partnerystės projektai Lietuvoje, atskleidžiama partnerystės institucinė struktūra, apžvelgiamos pagrindinės valstybinio reguliavimo prielaidos, įgyvendinant VPSP projektus.

**Tyrimo rezultatų aprobavimas.** Pagrindiniai tyrimo rezultatai paskelbti straipsniuose, kurie yra išspausdinti moksliniame leidinyje „Socialinių mokslų studijos“ [8], o taip pat yra patalpinti Mykolo Romerio universiteto tinklalapyje kaip elektroninis konferencijos medžiagos išteklius[9]. Darbas yra svarstytas Mykolo Romerio universiteto teisės fakulteto Konstitucinės ir administracinės teisės institute 2013 06 18.

**Tyrimų apžvalga.** Viešojo ir privataus kapitalo valstybinio reguliavimo poveikio problema viešojo ir privataus sektorių partnerystei, žvelgiant į mokslo publikacijas, iki šiol yra fragmentinio domėjimosi objektas. Vyrauja probleminiai straipsniai, tačiau trūksta visaapimančių tos problemos tyrimų, tiek disertacijų, tiek monografijų prasme. Be abejo, kiekvieną problemos aspektą galima nagrinėti atskirai: mokslinė praktinė medžiaga tikrai įdomi ir turininga, suteikianti gilesnį suvokimą tiek apie viešojo ir privataus kapitalo, tiek apie viešojo ir privataus sektorių partnerystę. Kita vertus, viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje vis dažniau tampa mokslinio tyrimo objektu ir ji analizuojama iš įvairių požiūrių taškų. Lietuvoje ši kategorija labiausiai nagrinėta viešojo administravimo, naujosios vadybos požiūriu

---

[7] Bendroji aplinka arba makro aplinka daro poveikį organizacijai. Šią aplinką sudaro tolimosios aplinkos veiksniai, kurie silpniau ar stipriau veikia kiekvieną organizaciją. Literatūroje plačiausiai tokia aplinka aptariama nagrinėjant politinius, ekonominius, socialinius, teisinius, technologinius ir aplinkos apsaugos veiksnius. Kotler, Ph. ir kt. Rinkodaros principai. *Poligrafija ir informatika*. Kaunas, 2003; Žvirblis, A. *Rinkovados analizės principai ir metodologija*. Monografija. Vilnius: Technika, 2005; Macharis, C. et all. PROMETHEE and AHP. The design of operational synergies in multicriteria analysis. Strengthening PROMETHEE with ideas of AHP. *European Journal of Operational Research*, Vol.153, No 2, 2004, p.307-317.

[8] Šutavičienė, Ž. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikis ir galimybės Lietuvoje. *Socialinių mokslų studijos*: *mokslo darbai*. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius. 2011, Nr. 3(3), p. 789-815.; Šutavičienė, Ž. The concept of public-private partnerships in Lithuania. *Socialinių mokslų studijos: mokslo darbai*. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius, 2011, Nr. 3(1), p. 193-211.

[9] Šutavičienė, Ž. Pranešimas. *Viešojo ir privataus sektorių partnerystės veiksmingumo beieškant*. Efektyvumas viešajame sektoriuje: kuo vadybos teorijos gali pasitarnauti ir ką praktikai gali patarti? : 2-osios (2010 m.) praktinės – mokslinės konferencijos medžiaga [Elektroninis išteklius]. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010. P. 1-5.

A. Raipos ir E. Skietrio[10] darbuose, Z. Gineitienės ir T.Valio[11], D. Gudelio ir V. Rozenbergaitės[12], M. Dūdos[13], L.V. Karlavičiaus, B. Karlavičienės ir I. Grigonienės[14], Pauliukevičiūtės A[15]., Sander van der Molen, M. Vilio, J. Damkaus ir A. Jakubavičiaus[16], R. Smaliukienės[17], A. Stasiukyno[18], T. Tamošiūno ir V. Žilakauskytės[19] straipsniuose, šiek tiek daugiau vietos tam skiriama V. Obrazcovo, E. S. Savas, E.E. Jančausko monografijoje[20]. Plačiausiai viešojo ir privataus sektorių partnerystės tema nagrinėta Kauno technologijos universitete 2012 m. V. Kavaliauskaitės apgintoje disertacijoje „Viešųjų paslaugų kontraktavimas vietos savivaldos institucijose“[21]. Užsienio literatūroje plačiau nagrinėjama viešojo ir privataus sektorių partnerystė transporto srityje E. Iossa ir D. Martimort straipsniuose, E. Juan ir L. Trujillo straipsniuose, kitose srityse L.G. Crowley ir A. Karim[22], E. Sadka, A. Eustache darbuose, G. A. Hodge ir C. Greve[23], E. R. Yescombe,[24] , A. Bartan, M. Essig ir B. Schaefer[25], C. Bovis, D. Hall, S. H. Linder[26],

[10] Skietrys, E.; Raipa, A. Viešosios ir privačios partnerystės socialinio poveikio vertinimo teoriniai aspektai. *Socialinis darbas*. Mykolo Romerio universitetas. 2009, Nr. 8 (1).

[11] Gineitienė, Z.; Valys, T. *Viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikis ir problemos Lietuvos viešosios infrastruktūros finansavimo kontekste*. 3-oji tarptautinė mokslinė konferencija „Practice and research in public and private sector 2013“ Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2013, p. 360-371.

[12] Gudelis, D.; Rozenbergaitė, V. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės galimybės. *Viešoji politika ir administravimas*. 2004, 8: 58-74.

[13] Raipa, A.; Dūda, M. Naujasis viešasis valdymas: viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė. *Viešasis administravimas*. Lietuvos viešojo administravimo lavinimo institutų asociacija. Vilnius : LVALIA. 2011, t. 2, Nr. 30, p. 17-26.; Dūda, M., Petrauskienė R, Skietrys E. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė. *Modernus viešasis valdymas*. Kolektyvinė monografija. Ats. red. A. Raipa. Kaunas: Vitae Litera, 2012, P. 182–205; Dūda M. Teoriniai viešojo ir privataus sektorių partnerystės įgyvendinimo aspektai. *Viešoji politika ir administravimas*. Kauno technologijos universitetas, Kaunas : Technologija. 2010, Nr. 33, p. 139-151.

[14] Karlavičius, L.V. Karlavičienė, B. Grigonienė, I. Viešoji ir privati partnerystė – naujas būdas pritraukti investicijas. *Verslas: teorija ir praktika*. Vilniaus Gedimino technikos universitetas. 2006, Nr. 1, p.32- 36.

[15] Pauliukevičiūtė, A. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė bei kultūros valdymas. *Viešoji politika ir administravimas*. Kauno technologijos universitetas. Kaunas: Technologija. 2010, Nr. 32, p. 61-73.

[16] Molen, S.; Vilys, M.; Damkus, J. Jakutavičius, A. How to build successful public-private partnerships? *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 2010, Nr. 4(20), p. 106-113.

[17] Smaliukienė, R. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo įtaka socialinei atsakomybei versle. *Viešoji politika ir administravimas*. Vilniaus Gedimino technikos universitetas. Vilnius: 2005, Nr. 12, p. 69-76.

[18] Stasiukynas, A. Viešojo ir privataus sektorių dalyvavimo santykio elektros energetikoje modelis. *Viešoji politika ir administravimas*. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius: 2011, T. 10, Nr. 2 / 2011, Vol. 10, No 2, p. 260–270.

[19] Tamošiūnas, T.; Žilakauskytė, V. Public and Private Partnerships: the Case of Mazeikiai District. *Socialiniai tyrimai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla. 2010, 3 (20), 150 – 162.

[20] Obrazcovas, V.; Savas, E. S.; Jančauskas, E. E. *Valstybės ir savivaldybių turto valdymas ir administravimas: teorija ir praktika:* Kn. 1. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003, p. 72- 113.

[21] Kavaliauskaitė, V. *Viešųjų paslaugų kontraktavimas vietos savivaldos institucijose*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2012.

[22] Crowley L. G., Karim A. Conceptual Model of Partnering. *Journal of Management in Engineering*. 1995. No 5. P. 33-39.

[23] Hodge, G. A., Greve, C. Public-Private Partnerships: An International Performance Review. *Public Administration Review*, 2007, Vol. 67, No 3, 545–558.

[24] Yescombe, E. R. *Public-Private Partnerships: Principle of Policy and Finance*. London: Butterworth-Heinemann. Elsevier, 2007.

[25] Bartan, A., Essig, M., Schaefer, B. *Public-Private Partnerships as an Element of Public Procurement Reform in Germany*. In: K. V. Thai, A. Araujo and al. (eds.). *Challenges in Public Procurement: An International Perspective. Boca Raton*, 2005, 127–149.

[26] Linder, S. H. Coming to Terms with the Public-Private Partnership. *American Behvioral Scientist*, 1999, Vol. 43, No 1, 35-51.

R. D. Putnam[27],V.G. Varnavskii, A.V. Klimenko, V. A. Koroliov knygoje, P. Sadran[28], E. S. Savo[29], A.A. Pankratov ir kitų autorių darbuose.

Viešojo administravimo, naujosios vadybos požiūrį viešojo ir privataus sektorių partnerystės klausimus nagrinėjantys autoriai daugiausiai dėmesio skiria šių kategorijų sampratai, teoriniams šios partnerystės įgyvendinimo aspektams, partnerystės galimybėms ir jos plėtrai, viešojo administravimo ir verslo vadybos integravimui į viešojo ir privataus sektorių sąveiką, bendradarbiavimo įtakai socialinės atsakomybės požiūriu. Taip pat nagrinėjama viešojo ir privataus sektorių partnerystės įtaka inovacijoms, naujoms investicijoms, atskiri partnerystės atvejai ir kiti klausimai. Visa tarpdisciplininė informacija disertacijoje buvo naudojama kaip informacinis bankas, formuluojant viešojo ir privataus kapitalo sanglaudos bei viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinius požiūrius, ir kaip smegenų šturmo metodas tas problemas tirti viešojo ir privataus kapitalo socialinį reiškinį teisinio reguliavimo požiūriu. Aukščiau minėti autoriai tarp svarbiausių viešojo ir privataus sektorių partnerystės spręstinų problemų ir, mūsų nuomone, koncentruota forma transformuotinų į teisinio tyrimo lygmenys yra:

1. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės sąvoka aiškinama nevienareikšmiškai. Kai kurie autoriai mano, kad viešojo ir privataus sektorių partnerystė, kaip savarankiška viešųjų paslaugų teikimo ir viešosios infrastruktūros kūrimo forma neegzistuoja. Tyrinėtojai netgi įtaria, kad VPSP kategorija gali tapti patogia priemone paslėpti tikruosius vyriausybių politikos tikslus – privatizaciją, valstybinio sektoriaus mažinimą ir privačių tiekėjų rėmimą, perleidžiant jiems viešųjų paslaugų teikimą. Visgi nemažai tyrinėtojų partnerystę pripažįsta su tam tikrais atskirų apibrėžimų niuansais, kaip tam tikros trukmės bendradarbiavimą tarp viešojo ir privataus sektorių, kai kartu kuriamos viešosios prekės ir paslaugos, taip pat dalijamasi šios veiklos rizikomis, kaštais ir resursais. Tokia partnerystės apibrėžtis išskiria svarbiausius požymius: 1) bendrą veiklą kuriant viešąsias prekes ir paslaugas bei jų tiekimui būtiną infrastruktūrą; 2) tam tikrą bendradarbiavimo trukmę; 3) pasidalijamą tarp partnerių rizika, kaštais ir resursais. Tarp tyrėjų dominuoja nuostata, kad pagal rinkos principus partnerystė tampa svarbiu viešojo sektoriaus pertvarkos įrankiu. Atliekant VPSP rinkos proceso dalyvių veiksmus, daugelis viešojo sektoriaus funkcijų yra perduodamos privačiam sektoriui, kuris jas įgyvendina daug veiksmingiau ir mažesnėmis sąnaudomis, o viešasis sektorius perima naujausius privataus sektoriaus valdymo metodus ir vertybes, įsisavina rinkos veikimo principus. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė yra alternatyva tradiciniam viešųjų paslaugų organizavimui viešajame sektoriuje, viešiesiems pirkimams, privatizavimui, kuriam būdinga tai, jog viešosios nuosavybės teisės bei teisės teikti, kokias nors paslaugas, atiduodamos privačiam sektoriui. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė užtikrina, kad privatūs investuotojai tam tikrą laikotarpį galėtų naudotis viešuoju turtu, tačiau šio turto nuosavybės teises išsaugotų viešojo sektoriaus institucijos (M. Dūda, E. S. Savas, D. Gudelis, V. Rozenbergaitė, A. Stasiukynas, Z. Gineitienė, T. Valys, T. Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, S. Molen, M. Vilys, J. Damkus, A. Pauliukevičiūtė, P. Sardan, G. A. Hodge, C. Greve, S. H. Linder, E. R. Yestcombe).
2. VPSP tampa viena iš svarbiausių viešojo sektoriaus moderninimo strategijų, leidžiančių panaudoti privataus sektoriaus kapitalą, žinias ir gebėjimus valdžios problemoms

[27] Putnam, R.D. Social Capital Measurement and Consequences. *Canadian Journal of Policy Research* [interaktyvus]. [žiūrėta: 2004-12-20].<http://www.oecd.org/innovation/research/1825848.pdf>.

[28] Sardan, P. Public-Private Partnership in France: a Polymorphous and Unacknowledged Category of Public Policy. *International Review of Administrative Sciences*, 2004, Vol. 70, No 2, 233-251.

[29] Savas, E. S. *Privatization and Public-private partnerships*. New York: Seven Bridges Press, 2000. Savas E. S. *Privatization in the City: Successes, Failures, Lessons*. Washington: CQ Press, 2005.

spręsti. Integruodama geriausias viešojo ir privataus sektorių savybes, ji leidžia pasiekti sinerginį efektą, siekiant viešojo sektoriaus tikslų. Viešojo sektoriaus institucijos turėtų teikti prioritetus tiems viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektams, kuriais galima siekti, jog būtų sukurta papildoma nauda visuomenei. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektai įgyvendinami tiesiant kelius, statant tiltus, kitus visuomenei reikšmingus statinius, reikalaujančius didelių investicijų. Naudojant privataus sektoriaus išteklius, statomos ir remontuojamos ligoninės, mokyklos, autobusų ir geležinkelio stotys, elektrinės, kalėjimai, valdžios institucijų pastatai. Naudojantis viešojo ir privataus sektorių partneryste, pertvarkomi vandens ir šilumos ūkiai (V. Obrazcovas, E. S. Savas, E. E. Jančauskas, M. Dūda, D. Gudelis, A. Guogis, V. Rozenbergaitė, V. Kalinovienė, L.V. Karlavičius, B. Karlavičienė, I. Grigonienė, T. Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, R. Smaliukienė).

3. Viešosios ir privačios partnerystės projektai negarantuoja greito pelno, tad jie turi būti taikomi tik ten, kur galima pademonstruoti jų pranašumą ir pelningumą. Dėl to VPSP suteikia kiekvienam iš partnerių galimybę sutelkti savo dėmesį į tą veiklos sritį, kuri labiausiai atitinka jo gebėjimus. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje viešojo ir privataus sektorių partnerystė gali būti perspektyvi, jei bus didinamas žmogiškų išteklių konkurencingumas, plėtojamos informacinės ir komunikacinės technologijos (M. Dūda, T.Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, E. S. Savas, J. G. A. Hodge ir C. Greve).
4. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektai bus sėkmingai įgyvendinami tik tuomet, jeigu bus užtikrintas tinkamas sutarčių, rizikos valdymas, bus įdiegtos veiklos vertinimo ir kokybės valdymo sistemos, jei viešojo sektoriaus institucijos, įsitraukdamos į viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektus, stengsis apsaugoti visuomenės interesus. Savo tikslo viešasis sektorius dažniau turėtų siekti sudarydamas VPSP sutartis. Jose galėtų būti numatyta, jog viešasis sektorius neatlieka mokėjimų tol, kol objektas nesukuriamas ir nepradedamas eksploatuoti. Visas nenumatytas išlaidas ir nuostolius padengia privatus sektorius. Taip pat sutartyse turėtų būti numatyti didesnę atsakomybę užtikrinantys privataus partnerio ilgalaikiai įsipareigojimai. Sutartis tampa tuo instrumentu, kuriuo galėtų būti valdoma rizika, jos dalis perduodama antrajai pusei (L.V. Karlavičius, B. Karlavičienė, I. Grigonienė, D. Gudelis, A. Guogis, T.Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, R. Smaliukienė).
5. Lietuvoje viešojo ir privataus sektorių partnerystės galimybės būtų panaudojamos geriau, jeigu Lietuvos Vyriausybė formuotų ir įgyvendintų nuoseklią viešojo ir privataus sektorių partnerystės plėtros politiką: kurtų viešojo ir privataus sektorių partnerystei palankią teisinę aplinką, konsultuotų pavaldžias institucijas ir savivaldybes apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės galimybes, sukurtų partnerystės projektų efektyvumo ir veiksmingumo įvertinimo mechanizmus. Valstybės institucijų ir savivaldybių vadovai neturi reikiamų žinių ir kompetencijos apie galimybes viešąsias paslaugas teikti netradiciniais būdais, neieško naujų formų, kurios pritrauktų lėšų ir išlaikytų viešojo sektoriaus kontrolę ir nuosavybę, nėra pakankamai aktyvūs sudomindami privatų sektorių bendradarbiavimo galimybėmis. Teisinė-ekonominė aplinka dar nėra palanki viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės projektams, teisinės-biurokratinės procedūros, nors jos galbūt ir atlieka korupcijos prevencijos funkciją, neretai ne padeda, o trukdo sudaryti valstybės institucijoms ar savivaldybėms, kartu ir visuomenei, naudingas sutartis su privačiomis įmonėmis. Lietuvoje būtina tobulinti teisinius pagrindus tam, kad partnerystės projektai galėtų būti sėkmingai įgyvendinami. Todėl be ekonominės analizės turi būti atliekama ir teisinė partnerystės galimybių analizė. Valdžia turi įvertinti, ar egzistuojanti teisinė struktūra sudaro palankias sąlygas partnerystės projektui įgyvendinti,

ar pasirinkta partnerystės forma neprieštarauja nacionalinėje teisėje įtvirtintoms normoms (Z. Gineitienė, T. Valys, E. Skietrys, A. Raipa, L.V. Karlavičius, B. Karlavičienė, I. Grigonienė, A. Bartan, M. Essig ir B. Schaefer ).

6. Bendradarbiavimas yra dažniausiai apibūdinamas tokiais požymiais kaip tarpusavio pasitikėjimas, bendra vizija, dalyvavimas arba kaip ilgalaikis procesas, kuriame privatusis ir viešasis sektoriai nusistato bendrą misiją, tikslus ir bendromis pastangomis bando juos įgyvendinti. Todėl toks bendradarbiavimas yra susijęs su konfliktų, kurie neišvengiamai kyla dviejų organizacijų sąlyčio metu, sprendimu. Pagal šį požiūrį svarbu veiksmingai spręsti tarporganizacinius konfliktus, kurie yra vienas iš svarbiausių jungtinės veiklos intensyvumo stimuliatorių (V. Kalinovienė, R. Smaliukienė, L.G. Crowley, A. Karim. R. D. Putnam).

Teisiniu požiūriu viešojo ir privataus sektorių partnerystę nagrinėja S. Urbonavičius[30]. Čia paliečiama partnerystės genezė pasaulyje ir Lietuvoje, jos socialinio poveikio vertinimo teoriniai ir praktiniai aspektai, partnerystės formos ir kiti aktualūs klausimai. Autorius didelį dėmesį skyrė koncesijai kaip vienai iš seniausių ir plačiausiai taikomų viešosios ir privačiosios partnerystės formų, padėjusių įgyvendinti daugelį projektų, užtikrinančių viešojo sektoriaus funkcijų įgyvendinimą pasitelkiant privatų kapitalą visame pasaulyje. Jis pažymėjo, kad nuo pirmojo Koncesijų įstatymo priėmimo Lietuvoje ši teisinių santykių forma nebuvo plačiai taikoma. S. Urbonavičius atkreipė dėmesį į tai, jog taikymo kliūtimi, manoma, buvo nepalankus teisinis reglamentavimas ir menkas visuomenės suvokimas, kas yra koncesijos sutartis bei kokiais atvejais ji sudaroma.

G. Kuncevičius savo disertacijoje „Administracinės sutarties institutas ir jo teorinis pagrindimas“[31], nagrinėdamas administracinių sutarčių pritaikymą, sutartis siejo ir su viešosios privatinės partnerystės institutu. Jis pastebėjo, kad administracinė sutartis kaip ir viešoji privatinė partnerystė yra sąveikos viešajame valdyme formos, kadangi ir sutarties šalys, ir viešosios privatinės partnerystės šalys nėra valdžios-pavaldumo santykiuose.

Kapitalą, kaip teisinį reiškinį, jo turinio, sampratos ir struktūros požiūriu nagrinėjo J. Kiršienė ir A. Tikniūtė.[32] Autorės pastebėjo, kad Lietuvos ir užsienio šalių autorių teisės mokslo darbuose pasigendama kapitalo, kaip teisinio reiškinio, sampratos, jo atsiradimo prielaidų bei paskirties analizės. Dėl kapitalo teisinės doktrinos stokos teisininkai vengia šios sąvokos arba dažnai ją vartoja netiksliai, ne pagal paskirtį**.** Autorės pažymi, kad kapitalą, kaip socialinį reiškinį, dažnai teisininkai ir ekonomistai supranta skirtingai. Anot J. Kiršienės ir A. Tikniūtės, reikėtų plačiau mokslo darbuose aptarti teisinę kapitalo sampratą, nes šiuolaikinė ekonominė apyvarta kelia neišvengiamą teisės bei ekonomikos mokslų integracijos reikalavimą.

## Disertaciniam tyrimui atlikti taikyta metodika

**Dokumentų analizės** metodas disertaciniame tyrime buvo vienas iš pagrindinių informacijos apie viešojo ir privataus kapitalo valstybinį reguliavimą bei viešojo ir privataus sektorių partnerystę šaltinių. Gauta informacija, visų pirma, buvo naudojama keliant tyrimo hipotezes bei atliekant temos bendrąją įžvalgą. Antra, metodo pagalba buvo plačiai analizuota Lietuvos ir užsienio autorių mokslinė literatūra, oficialūs leidiniai ir teisės aktai, susiję su viešojo ir privataus sektorių teisiniu reguliavimu. Antai, analizuota virš 80 nacionalinės teisės aktų ir projektų,

[30] Urbonavičius, S. Koncesijos samprata ir teisinis reguliavimas. *Socialinių mokslų studijos: mokslo darbai*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras. 2010, Nr. 3(7), p.257 – 275.

[31] Kuncevičius, G. *Administracinės sutarties institutas ir jo teorinis pagrindimas*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: *Mykolo Romerio universitetas*, 2011.

[32] Kiršienė, J.; Tikniūtė, A. Kapitalo teorinė ir struktūrinė paradigma: teisiniai aspektai. *Jurisprudencija*, 2004, t. 57(49); 71–81.

15 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimų, 25 Europos Sąjungos teisės aktų ir kitų dokumentų, 23 teismų praktikos atvejai, 21 miestų bei rajonų savivaldybių koncesijų sutartys bei 60 savivaldybių strateginiai planai. Dokumentų analizės metodu buvo gauta informacija apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisines idėjas ir galimybes, institucijų strategijose numatytus tikslus ir uždavinius, liečiančius viešojo ir privataus sektorių partnerystę, koncesijų sutarčių teisines formas pasaulyje, sutarčių sritis, šalis Lietuvos savivaldybėse, patalpintą (nepatalpintą) informacijos pobūdį koncesijų sutarčių klausimais oficialiuose savivaldybių ir viešųjų pirkimų internetiniuose puslapiuose, teisės aktų analizę, reguliuojamų žmogiškųjų išteklių klausimais. Taip pat tuo pačiu metodu analizuota informacija apie žmogiškųjų išteklių įgyvendinimo galimybes ir priemones savivaldybėse, žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programas, Lietuvos Respublikos viešojo ir privataus sektorių institucinę struktūrą ir kitą medžiagą aktualiais temos klausimais. Specialiosios teisinės literatūros tyrimas taip pat darytas remiantis sisteminės, lyginamosios ir metaanalizės, o taip pat bendraisiais teisės tyrimo metodų principais.

**Sisteminės analizės** metodas padeda mintyse skaidyti tyrimo objektą į sudėtines dalis bei atskleisti jų tarpusavio sąsajas, rasti viešojo ir privataus kapitalo bei viešojo ir privataus sektorių veiklos, jų bendradarbiavimo tinkamą vietą platesniame teisinių, ekonominių, politinių, vadybinių ir kitų socialinių visumos ryšių kontekste. Tai padeda tinkamiau nustatyti ir nagrinėti teisines viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo problemas tarpdisciplininėje informacinėje erdvėje, nes šis tyrimo objektas nėra administracinės ar kitos teisės šakos monopolis, o yra bendras socialinio pažinimo objektas, kur kiekvienas tyrėjas nustato savo tyrimo tikslus ir uždavinius bei ieško tam tyrimui savo metodikos. Tuo būdu, sisteminės analizės metodas šiame teisiniame tyrime padeda pažinti socialinį objektą panaudojant visą socialinę informaciją. Bendriausios reikšmės požiūriu kategorija „viešasis sektorius“ apima valstybės bendruosius sprendimus ir jų padarinius. Panaudojant sisteminės analizės metodą, buvo atliekama viešojo sektoriaus vykdomų reformų analizė Lietuvoje siekiant atskleisti Europos Sąjungos politikos įgyvendinimo problemas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo srityje**.** Šis metodas įgalino matyti viešojo ir privataus kapitalo bei viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą makro, mezo ir mikro tyrimo lygmenyse. Taip pat aptariamasis metodas padėjo kurti šio tyrimo metodiką, t.y. apsispręsti, kokius kitus metodus tikslinga taikyti šiame tyrime, atsižvelgiant į tyrimo tikslą, uždavinius, hipotezes ir ginamuosius disertacinio tyrimo teiginius. Pagaliau, naudojantis šiuo metodu, buvo siekiama nustatyti viešojo ir privataus sektorių sisteminę naudą ir trūkumus, priežastis, kurios leistų efektyviai vykdyti viešojo ir privataus sektorių įgyvendinimo projektus.

**Lyginamasis** metodas taikytas šiais aspektais:

1) teoriniame lygmenyje buvo lyginami įvairių teoretikų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo siūlomi modeliai, siekiant nustatyti jų idealių ir įgyvendinamų formų bei metodų būdingus bruožus ir skirtumus, o taip pat apibendrinant viso tyrimo informaciją bei formuluojant išvadas;
2) teisės aktų lygmeniu, analizuojant skirtingų valstybių viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo reguliavimo sistemas, jų esminių požymių panašumus ir skirtumus;[33]
3) kompensuojant lyginamojo metodo trūkumus tyrimo objekto atžvilgiu ir didinant tyrimo rezultatų patikimumą šiuo metodu gauta informacija buvo lyginama su informacija, gauta kitais metodais, pavyzdžiui, metaanalizės, istoriniu metodais.

**Lyginamasis istorinis** metodas. Šiuo metodu buvo siekiama atskleisti viešojo ir privataus sektorių sampratos kaitą bei šią raidą nulėmusias priežastis, leisti įžvelgti bendradarbiavimo problemų sprendimo būdus, partnerystės teisinio reglamentavimo ir jo ribų aiškinimo teismų praktikoje bei teisės doktrinoje raidą tiek tarptautiniu, tiek ir Lietuvos teisės aspektu.

[33] Tidikis, R. *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Lietuvos teisės universitetas. Vilnius, 2003, p. 415

**Ekspertinės apklausos metodas** – šio metodo pagalba buvo siekiama apklausti ekspertus praktikus, geriausiai išmanančius nagrinėjamą problemą, sužinant iš jų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavime iškilusias praeityje ir šiuo metu teisinio reguliavimo bei kitas problemas.

**Loginis–analitinis** metodas kaip loginio mąstymo procesas buvo taikomas siekiant sukonkretinti, suprasti abstraktų teisės aktuose ar kituose šaltiniuose įtvirtintų nuostatų arba nebaigtų paaiškinti aplinkybių, susijusių su viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo esme, situacijas. Remiantis šiuo metodu buvo galima tinkamai aiškinti viešojo ir privataus bendradarbiavimo teisės normų turinį, pateikti išvadas bei pasiūlymus. Loginis-analitinis metodas padėjo atrinkti ir vertinti tinkamiausius viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo variantus bei, ieškant optimalaus teisinio reguliuojančio poveikio, sprendimus, remiantis logika, analize, procedūromis ir metodais, naudojamais rinkos aplinkoje. Taip pat šis metodas leido panaudoti indukcijos ir dedukcijos būdus hipotezių, teorinių teiginių teisingumui nustatyti.

**Lingvistinis aiškinimo** metodas darbe taikomas nagrinėjant teisės šaltinius įvairių kalbotyros sričių aspektais: gramatikos (kalbotyros srities, nagrinėjančios žodžių, žodžių junginių ir sakinių sandarą); semantikos (nagrinėjančios kalbos vienetų reikšmes, sisteminius tų reiškinių ryšius ir kaitą); sintaksės (nagrinėjančios sakinių ir žodžių sandarą); semiotikos (nagrinėjančios kalbą kaip ženklų sistemą). Lingvistinis metodas darbe taip pat padėjo apibrėžti vartotas sąvokas ir kategorijas, atskleisti galiojančių teisės aktų normų turinį.

**Teleologinis tyrimo metodas** buvo vienas svarbiausių metodų, atliekant šį disertacinį tyrimą, siekiant atskleisti kai kurių teisės normų turinį, nustatyti, kokios priežastys tai sąlygojo, taip pat kokios buvo viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo poreikio prielaidos ir kokiems šių sektorių tikslams arba esminiais uždaviniams ši partnerystė turėtų būti geriau teisinio reguliavimo požiūriu suderinta.

**Kritinės analizės** metodas naudotas siekiant nustatyti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisinio reguliavimo trūkumus, partnerystės įgyvendinimo sutrikimus ar tokio sutrikimo galimo atsiradimo priežastis.

## Pagrindinių disertacinio tyrimo sąvokų ir kategorijų vartojimo patikslinimas

**Viešojo ir privataus sektorių partnerystė** – valstybės arba savivaldybės institucijos ir privataus subjekto įstatymuose nustatyti bendradarbiavimo būdai, kuriais valstybės arba savivaldybės institucija perduoda jos funkcijoms priskirtą veiklą privačiam subjektui, o privatus subjektas investuoja į šią veiklą ir jai vykdyti reikalingą turtą, už tai gaudamas įstatymų nustatytą atlyginimą. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės būdus nustato šis, Lietuvos Respublikos koncesijų ir kiti įstatymai.[34]

**Koncesija** vadovaujantis ar koncesijos sutartimi ir joje nustatytomis sąlygomis suteikiančiosios institucijos koncesininkui pagal šį Įstatymą suteikiamas leidimas vykdyti ūkinę komercinę veiklą, susijusią su infrastruktūros objektų projektavimu, statyba, plėtra, atnaujinimu, pakeitimu, remontu, valdymu, naudojimu ir (ar) priežiūra, teikti viešąsias paslaugas, valdyti ir (ar) naudoti valstybės, savivaldybės turtą (tarp jų eksploatuoti gamtos išteklius), kai koncesininkas pagal koncesijos sutartį prisiima visą ar didžiąją dalį su tokia veikla susijusios rizikos bei atitinkamas teises ir pareigas, o koncesininko atlyginimą už tokią veiklą sudaro tik teisės užsiimti atitinkama veikla suteikimas ir pajamos iš tokios veiklos ar tokios teisės suteikimas ir pajamos iš tokios veiklos kartu su atlyginimu, mokamu koncesininkui suteikiančiosios institucijos, atsižvelgiant į jos prisiimtą riziką.[35]

---

[34] Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 66-2127.

[35] Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 92-2141.

**Viešasis pirkimas** – perkančiosios organizacijos atliekamas ir LR Viešųjų pirkimų įstatymu reglamentuojamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kurio tikslas – sudaryti viešojo pirkimo–pardavimo sutartį. [36]

**Viešasis darbų pirkimas** – viešasis pirkimas, kurio dalykas yra atlikti arba kartu suprojektuoti ir atlikti darbus, susijusius su viena iš šio įstatymo 1 priedėlyje išvardytų veiklos rūšių arba bet kokiomis priemonėmis atlikti darbus, atitinkančius perkančiosios organizacijos nustatytus reikalavimus. Darbas yra tam tikrų statybos darbų kaip visumos rezultatas, kuris gali savarankiškai atlikti ekonominę ar techninę funkciją. Pirkimo tikslas – sudaryti viešojo pirkimo–pardavimo sutartį.[37]

**Viešasis paslaugų pirkimas** – viešasis pirkimas, kurio dalykas yra LR Viešųjų pirkimų įstatyme 2 priedėlio A paslaugų sąraše ir B paslaugų sąraše išvardytos paslaugos, taip pat pirkimas, kurio dalykas yra prekės ir to paties įstatymo 2 priedėlyje išvardytos paslaugos, jeigu paslaugų kaina viršija prekių kainą ar pirkimas, kurio dalykas yra minėto įstatymo 2 priedėlyje išvardytos paslaugos ir 1 priedėlyje išvardyti darbai, jeigu šie darbai tik papildo perkamas paslaugas. Pirkimo tikslas – sudaryti viešojo pirkimo–pardavimo sutartį.[38]

**Viešasis prekių pirkimas** – viešasis pirkimas, kurio dalykas yra prekių pirkimas, nuoma, lizingas (finansinė nuoma), pirkimas išsimokėtinai, numatant jas įsigyti ar to nenumatant, taip pat perkamų prekių pristatymo, montavimo, diegimo ir kitos jų parengimo naudoti paslaugos. Pirkimo tikslas – sudaryti viešojo pirkimo–pardavimo sutartį.[39]

**Administracinis reguliavimas** viešojo administravimo veikla, kai, priimant administracinius sprendimus, taikomi ir įgyvendinami įstatymai bei kiti teisės aktai. Administracinis reguliavimas yra vienpusiškas viešojo administravimo institucijos sprendimo priėmimas. Administracinis reguliavimas apima taisyklių, standartų nustatymą bei planavimą. [40]

**Teisinis reguliavimas** – tai tokia socialinio reguliavimo rūšis arba forma, kai teisinis poveikis žmonių elgesiui daromas teisės normomis.[41] Visuomenės raidoje teisinis reguliavimas atlieka išskirtinį vaidmenį nes jis yra pagrindinis veiksnys, nustatantis visuomenėje egzistuojančią tvarką.[42]

Skiriami trys pagrindiniai įprasti teisinio reguliavimo būdai: leidimai (įgalinimai), įpareigojimai ir draudimai. Teisinis reguliavimas vyksta tokiomis stadijomis: 1) visuomeninių santykių reglamentacija – teisės normų išleidimas; 2) teisinių santykių sukūrimas ir 3) teisių, pareigų įgyvendinimas. Teisiniai reguliuojant būtina atsižvelgti į teisę formuojančius veiksnius. Teisę formuojančiais veiksniais yra: ekonomika, politika, teisinė sąmonė, teisės principai, poreikiai ir interesai. Tarpusavyje derinant, priklausomai nuo besikeičiančių socialinių ekonominių ir kitokių sąlygų bei situacijų, panaudojama didelė reguliavimo priemonių įvairovė, ne tik administracinės teisinės reguliavimo priemonės: normavimas, licencijavimas, draudimai, kontrolė, bet ir ekonominis kreipiamo elgesio stimuliavimas, reguliavimas panaudojant viešųjų interesų konkurenciją ir pan.

**Valstybinis reguliavimas** – tai viena iš valstybinio valdymo funkcijų. Jis apibūdinamas ir užtikrinamas valstybės nustatomomis bendrosiomis taisyklėmis, kurių turi laikytis

---

36 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 84-2000.

37 Ten pat.

38 Ten pat.

39 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas. Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000.

40 Bakaveckas, A.; Dziegoraitis, A.; Dziegoraitienė, A. ir kt. *Lietuvos administracinė teisė „Bendroji dalis"*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2005, p.230.

41 Vaišvila, A. *Teisės teorija*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 197.

42 Urmonas A.; Milčiuvienė, S. Elektros rinkos teisinis reguliavimas. *Jurisprudencija*. 2003. 42 (34), p. 91.

visuomeniniais santykiais susiję subjektai[43]. Valstybinis reguliavimas yra vienas iš valstybinio valdymo elementų, viena iš jo funkcijų. Valstybė arba tiesiogiai valdo objektus, arba pasirodo visuomeniškai reikšmingų santykių reguliatoriaus vaidmenyje. Kita vertus, šie elementai yra tarpusavyje susiję, nes valstybė, valdydama reguliuoja, o reguliuodama – valdo. Todėl visiškai suprantama valstybinį reguliavimą nagrinėti kaip vieną administracinio – teisinio poveikio elementų. Valstybinis reguliavimas šiuolaikinėje valstybėje suformuoja santykį tarp politinio ir administracinio teisinio reglamentavimo. Reguliuojant visuomeninius santykius, priimamos taisyklės, patvirtinamos strategijos, kiti programiniai dokumentai, nuo politinio valstybinio reguliavimo pereinama prie administracinio teisinio reglamentavimo.

**Administracinis reglamentavimas –** Viešojo administravimo įstatymas administracinį reglamentavimą apibrėžia kaip nuostatų, taisyklių, reglamentų ir kitų teisės aktų priėmimą įstatymams įgyvendinti.[44]

**Viešoji paslauga –** valstybės ar savivaldybių kontroliuojamų juridinių asmenų veikla teikiant asmenims socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų numatytas paslaugas. Įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka viešąsias paslaugas gali teikti ir kiti asmenys.[45]

**Poreikis** – individo, socialinės grupės, visuomenės būsena; reikmė, kurią suponuoja vidinių ir išorinių veiklos sąlygų neatitikimas, ko nors stoka ar trūkumas, vidinis aktyvumo žadintojas, pirmiausiai pasireiškiantis intereso forma.[46] Poreikiai gali būti skirstomi į biologinius ir socialinius. Biologiniai žmogaus poreikiai yra susiję su biologine organizmo sandara. Socialiniai poreikiai (būdingi tik žmogui) yra visuomeninio gyvenimo nulemti.

**Tikslas** – norimas pasiekti dalykas, siekimas: numatymas sąmonėje rezultato, kuriam pasiekti skiriami veiksmai; nukreipia ir reguliuoja veiksmus, persunkia praktiką kaip vidinis dėsnis, kuriam žmogus pajungia savo valią.[47] Tikslas – tai objektyvios tikrovės pasikeitimai, kurių tikisi asmuo atlikdamas tam tikrus veiksmus.

**Kapitalas** – (angl. capital) finansinių ir fizinių fondų, kurie gali būti naudojami prekių gamybai ir paslaugoms vertė, duodanti savininkui pridedamąją vertę pelno, palūkanų arba rentos pavidalu.[48]

**Strategija** – nuo susiklosčiusių aplinkybių priklausomą veiksmų varianto pasirinkimą nustatančių taisyklių visuma.[49]

**Rizika** – 1. ryžimasis veikti, žinant, kad yra tam tikra tikimybė nepasiekti tikslo arba ryžimasis nepaisyti galimų neigiamų atsitiktinių aplinkybių padarinių; 2. aplinkybės, kuriomis apsisprendimas imtis tam tikro veiksmo, priemonės arba jų nesiimti (kai norint būti tikram dėl padarinių) gali nepasiekti tikslo arba nepateisinti vilčių; 3. nepasisekimo tikimybė.[50]

---

43 Bakaveckas, A.; Dziegoraitis, A.; Dziegoraitienė, A. ir kt. *Lietuvos administracinė teisė „Bendroji dalis"*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2005, p 195.

44 Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 60-1945.

45 Ten pat.

46 Leonavičius J. Sociologijos žodynas. – Vilnius: *ACADEMIA*, 1993, p. 173.

47 Ten pat. P. 263.

48 Vaitkevičiūtė, V. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: *Žodynas*, 2007, p. 518.

49 Ten pat. P. 1044.

50 Ten pat. P. 958.

# I. METODOLOGINIAI VIEŠOJO IR PRIVATAUS KAPITALO SAMPRATOS NAGRINĖJIMO KLAUSIMAI TEISĖJE IR JŲ REIKŠMĖ VALSTYBINIO REGULIAVIMO TOBULINIMUI ADMINISTRACINĖS TEISĖS POŽIŪRIU

## 1.1. Metodologiniai kapitalo sąvokos vartojimo galimybių ir jų ribų nustatymo klausimai teisėje ir socialiniuose moksluose

Viešojo ir privataus kapitalo sąveikos klausimų nagrinėjimas yra reikšminga administracinio teisinio reguliavimo problema. Gilinantis į šią problematiką, būtina tiksliai suvokti kapitalo sąvoką ir matyti jos turininguosius elementus sisteminiu požiūriu egzistuojančių socialinių-teisinių sąveikų plotmėje.

Nustatant kapitalo sąvokos galimybių ribas teisėje ir socialiniuose moksluose, pirmiausia tikslinga atskleisti jos turinį, struktūrą ir elementus.

Etimologiniu požiūriu *kapitalas* – (angl. capital) 1) didelė pinigų suma, kuri yra investuojama arba naudojama verslui pradėti; 2) turtas arba nuosavybė, kuris priklauso asmeniui arba verslo įmonei.[51] Sociologiniu požiūriu kapitalas suvokiamas, kaip: 1) sukauptas turtas, kuris realizuojamas gamyboje, arba galimybė jį įsigyti ar sukurti. K. Markso požiūriu, kapitalas – tai dalinis turtas arba vertė, kuri naudojama gamyboje sukuriant pridėtinę vertę; 2) turtas, kuris naudojamas betarpiškai kaip pelno šaltinis. Šis mąstytojas reikalavo, kad į kapitalą būtų žiūrima ne kaip į „daiktą", o kaip į vykstančius socialinius-ekonominius procesus, t.y. kaip į fizinį kapitalą – materialinius išteklius, kuriamus žmonių darbu ir naudojamus gamyboje. Tuo jis pabrėžė kapitalo svarbą, turinį, mūsų manymu, kaip besiplėtojantį realybės objektyvuotą socialinį ekonominį santykį.[52] Šios giluminės metodologinės nuostatos itin svarbios teisiniu požiūriu, kadangi teisė atlieka ekonominių, socialinių santykių reguliavimą, tam panaudoja įvairius teisinius būdus ir metodus, taip pat kapitalo išteklius. Norint suvokti kapitalo vartojimą, funkcijas, reikia jas nagrinėti platesniu kontekstu, t.y. nuo sociologinio kapitalo turinio iki teisės mokslo supratimo. Ši loginė nuostata padės geriau suprasti kapitalo vartojimo ribas ir administracinėje teisėje. Šiuolaikinė kapitalo sąvoka praplečia ankstesnes jos suvokimo ribas. Todėl šiame tyrime kapitalo sąvoka analizuojama per socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalų paradigmų sąsajas ir jų galimą pritaikymą administracinėje teisėje. Tai itin svarbu, nes viešojo ir privataus kapitalo sektoriai savo bendroje veikloje gali remtis tiek atskiromis, tiek ir visomis kapitalo formomis.

### 1.1.1. Socialinis kapitalas ir jo panaudojimo galimybės viešojo ar privataus sektorių bendrai veiklai

„Socialinio kapitalo" sąvokoje paminėtas būdvardis „socialinis" įpareigoja šį kapitalą plačiąja vartojimo ribų nustatymo prasme sieti su visuomeniniu gyvenimu, socialine kontrole, jos tam tikromis poveikio formomis ir būdais, visuomenės ir socialinių grupių reguliuojančiu poveikiu žmonių elgesiui. Todėl termino „socialinis" teisinis turinys yra suprantamas, kaip tikslinis teisinis poveikis visuomenės nariams, konkrečiam subjektui siekiant tam tikro laukiamo

[51] Wehmeier, S. (žodyno sudarytojas). *Oxford Advanced Learner's Dicionary. Sixth edition.* Oxford Univerity Press. 2000, p. 184.

[52] Jary, D.; Jary, J. *Bolšoj tolkovyj sociologičeskij slovar. (Collins).* Tom. 1(A-O), Moskva, 1999, p.272.

elgesio, kuris reguliuojamas socialinėmis ir teisinėmis normomis. Todėl sujungus „socialinis“ ir „kapitalas“ sąvokas į kategoriją „socialinis kapitalas“, galima pereiti į platesnį šios kategorijos turinio matymą, apibūdinti jos vartojimo galimybes teisiniame kontekste.

Socialinio kapitalo sąvoką vienas iš pirmųjų savo darbuose pavartojo L. J. Hanifan 1916 m. diskutuodamas apie bendruomenės centrus kaimo mokyklose.[53] Jis „socialinio kapitalo“ terminų junginiu apibūdino tuos empiriniu būdu lengviau apčiuopiamus reiškinius, kurie sutinkami kasdieniniame žmonių gyvenime kaip geranoriškumas, draugiškumas, gailestis, abipusė pagarba ir socialiniai ryšiai tarp žmonių grupių. Šie tarpusavio ryšiai leidžia tenkinti socialinius poreikius, pagerinti bendruomenės narių gyvenimo sąlygas. Tokios pirminės socialinio kapitalo apibrėžtys rodo šių kategorijų turinio (žmogaus, socialinių ryšių, socialinių poreikių ir pan.) vertybinį pobūdį, taigi socialinis kapitalas, kaip socialinė vertybė, žmonių veiklos socialinis interesas gali būti teisinio reguliavimo objektu.

Šiam disertaciniam tyrimui svarbi yra teisiškai reikšminga J. Coleman metodologinė nuostata. Jis teigia, jog socialinis kapitalas yra viešoji gėrybė, kuriai būdinga esamoje fondų struktūroje santykiai tarp dalyvių. Siekdami reikšmingų tikslų, dalyviai gauna naudą, o tai rodo, kad šiuos siekius, veiksmus ir rezultatus reikia teisiškai akceptuoti. Šio autoriaus pateiktas socialinio kapitalo suvokimas leido jį pritaikyti ne tik atskiriems individams, bet ir grupėms, organizacijoms, institucijoms ir visuomenei[54]. Todėl socialinis kapitalas skatina kolektyvinį dalyvavimą, žmonių įsitraukimą į ekonominius ir kitus socialinius sprendimus[55]. Kitaip sakant, veikla ir dalyvavimas joje ir yra socialinio kapitalo esmė. A. Black ir P. Hughes nuomone, socialinis kapitalas gali būti suprantamiau apibrėžiamas tam tikrais modeliais, kurie apima: 1) socialinį dalyvavimą – procesą, kurio metu asmenys neoficialiai įsipareigoja kitiems bendruomenės asmenims dėl abipusės gerovės; 2) piliečių dalyvavimą – procesą, kurio metu asmenys įsipareigoja asmeniškai ar bendradarbiaujant aiškiai paremti ar padidinti bendruomenės gerovę; 3) įsitraukimą į ne pelno organizacijas ir savanorišką darbą; 4) glaudžius ryšius su kitokio pobūdžio organizacijomis ir ekspertų sistemomis.[56] R. Putnam suformulavo socialinio kapitalo elementus, kuriais remiantis buvo sukurtas „Putnam instrumentas“. Šis instrumentas yra geriausiai žinomas ir daugiausiai taikomas kaip supaprastinta R. Putnam pilietiškumo skalė, kurioje yra keturi elementai: pasitikėjimas žmonėmis ir institucijomis, tarpusavio sąveikos normos, ryšiai ir dalyvavimas savanoriškose organizacijose. Tolesni šio autoriaus socialinio kapitalo tyrinėjimai į socialinio kapitalo šaltinių sąrašą įtraukė bendrus įsitikinimus, formalias institucijas ir taisykles.[57]

---

[53] Hanifan, L. J. (1916) The rural school community center. *Annals of the American Academy of Political and Social Science.* Sage Publications Inc: Vol: 67, p. 130-138.

[54] Coleman, J. Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*: 1988, vol. 94, p. 95-120.

[55] Carver, S. The future of participatory approaches using geographic information: developing a research agenda for the 21st century. *Journal of the Urban and regional Information Systems Association*, 2003, No 5, 61-71.

[56] Petukienė, E.; Tijūnaitienė, R. Visuomenės dalyvavimas: socialinio kapitalo, demokratijos ir racionalaus pasirinkimo teorijų apžvalga. *Viešoji politika ir administravimas.* 2007, 21: 88. Autorės remiasi Black, A. and Hughes, P. įžvalgomis, kurios pateiktos: Working paper No.1 *A case study analysis*. The Universityof Quensland. Australia: 2003. <http://www.uq.edu.au/boilerhouse/docs/Lance-&-Woolcock-Delfin-Working-Paper.pdf>.

[57] Putnam, R.D. Social Capital Measurement and Consequences. *Canadian Journal of Policy Research.* [interaktyvus]. [žiūrėta: 2010-12-20]. 2001, <http:www.isuma.net> ir < http://www.oecd.org/innovation/researchandknowledgemanagement/1825848.pdf>

Taigi sisteminiu požiūriu galima išskirti socialinio kapitalo jungiamuosius elementus:

1. socialinius ryšius; 2. socialinių ryšių dalyvius; 3. abipusiškumo normas; 4. bendradarbiavimą; 5. priklausomybę socialiniams tinklams[58] (šeimai, mokyklai ir pan.); 6. socialinį pasitikėjimą; 7. socialinių ryšių (sąveikos) rezultatą; 8. naudą; 9. savanoriškumą.

Nurodytos metodologinės socialinio kapitalo bendrų elementų suvokimo nuostatos suteikia galimybę tokią socialinę informaciją pritaikyti teisinės vartosenos ir analizės tikslams. Kadangi administracinio teisinio reguliavimo paskirtis apsaugoti ir ginti viešuosius interesus, tai socialinis kapitalas gali būti suprantamas kaip tam tikras socialinis instrumentas, tinkamas administracinės teisės funkcijų įgyvendinimui. Piliečių įsitraukimas į organizacijas, dalyvavimas politinėse partijose ar savanoriškose organizacijose padeda geriau suprasti visuomenės poreikius, be to, politinės partijos, sudarydamos programas bando atsižvelgti į visuomenės lūkesčius, atrasti bendrus visuomenės interesus, juos labiau išgryninti. Žmogus yra visuomenės dalis, turintis tam tikrus poreikius, tačiau, kai poreikiai ir interesai tampa svarbūs socialinėms grupėms, organizacijoms, tai jie tampa visuomeniniais, kuriuos jau saugo ir reguliuoja teisė arba parodo, kad jie turi būti sureguliuoti teisės normomis. Žinia, administracinės teisės paskirtis yra tarnauti visuomenės viešiesiems interesams.[59] Lietuvos Respublikos Prezidentė taip pat akcentuoja viešojo intereso svarbą ir „kviečia nešti aukščiausiai iškeltus šalies ir mūsų žmonių interesus“.[60] Taigi socialinio kapitalo dėka, dalyvaujant organizacijų, politinių partijų ar kitų socialinių tinklų veikloje, viešieji interesai tampa labiau suprantami, jie tampa labiau matomi ir administracinei teisei tada lengviau juos apsaugoti ir ginti. Todėl analizuojant socialinio kapitalo turinio elementus (socialinius ryšius, socialinių ryšių dalyvius, abipusiškumo normas, bendradarbiavimą, priklausomybę socialiniams tinklams, socialinį pasitikėjimą, ir pan.) ir juos taikant teisėje, kiekvienas socialinio turinio elementas vertintinas teisiniais kriterijais – juridiniu faktu, teisės forma ir turiniu, teisiniu reguliavimu ir t.t. Tai reiškia, kol nėra įvykę konkretūs įvykiai, ar neatlikti tam tikri veiksmai, apibrėžti teisės normose, tol nesusiklosto jokie teisiniai ryšiai tarp teisinio santykio subjektų. Taigi teisė „inspektuoja“ socialinius santykius, juos daro teisiniais santykiais, pavyzdžiui, abipusiškumo normos, teisinio reguliavimo apimtyje tampa teisės normomis. Pratęsiant šią mintį, socialinio kapitalo kategorija – priklausomybė socialiniams tinklams – teisiniu požiūriu tiriamos temos atžvilgiu, gali būti suprantama, kaip priklausomybė viešojo sektoriaus tinklams arba privataus sektoriaus tinklų sistemai.

Tuo būdu viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas socialinio kapitalo pagrindu administracinėje teisėje gali būti suprantamas, kaip vienas iš vertingų viešojo intereso ir žmogaus teisių užtikrinimo instrumentų pasitelkiant privatųjį sektorių. Tokie viešojo ir privataus sektorių glaudūs ryšiai gali plėsti administracinį teisinį reguliavimo poreikį daugelyje visuomeninio gyvenimo sričių: transporto, švietimo, medicinos ir kitose srityse. Viešojo ir privataus sektorių bendra veikla, užtikrinanti viešąjį interesą socialinio kapitalo pagrindu, turi būti abiejų sektorių teisinė dominantė, be abejo, kartu derinanti abiejų sektorių skirtingus tikslus ir abipusę naudą. Administracinis teisinis reguliavimas turi padėti išlaikyti pusiausvyrą tarp privataus sektoriaus pagrindinio tikslo – pelno ir viešojo sektoriaus pareigos, užtikrinti viešąjį interesą.

Disertacinio tyrimo kontekste socialinio kapitalo socialiniai tinklai[61] ir jų įtraukimas viešojo ir privataus kapitalo bendrajai veiklai darbe nagrinėjami trejopai: makro lygmenyje kaip

---

[58] Socialinio kapitalo tinklus reikia suprasti kaip struktūrinius socialinio kapitalo elementus, kurie sąveikauja tarpusavyje.

[59] Urmonas, A. Administracinė teisė socialinių pokyčių erdvėje. *Jurisprudencija*. 2006, 5(83), p. 38.

[60] Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės 2012 m. metinis pranešimas. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 06 15], <http://www.president.lt/lt/prezidento_veikla/metinis_pranesimas/2012_m..html>.

[61] Bendriausiu atveju tinklu gali būti laikoma visuma į bendrą sistemą sujungtų tam tikrų elementų, pasižyminčių orientacija į bendro tikslo siekimą arba į bendrų funkcijų vykdymą. [interaktyvus], žiūrėta 2012 04 30], <www.ebooks.vgtu.lt/reader/europos-sjunga-pltros-procesai/164>.

nacionaliniai socialiniai tinklai, įgyvendinantys Lietuvos valstybės strateginius poreikius ir interesus – tai, viena vertus, Lietuvos ir jos institucijų tarpusavio teisiniai ir socialiniai santykiai, arba, kita vertus, tarpnacionaliniai tinklai- teisiniai ir kiti socialiniai santykiai tarp Lietuvos ir kitų valstybių bei nevalstybinių subjektų; mezo lygmenyje – tai teisiniai ir kiti socialiniai santykiai, įgyvendinantys institucinius regioninius poreikius ir interesus; mikro lygmenyje – tai konkretūs teisiniai ir kiti socialiniai santykiai, kurie labiau susiję su atskirų juridinių ir fizinių asmenų veikla, įgyvendinanti jų poreikius ir interesus tam tikroje socialinėje aplinkoje. Priimant visus sprendimus, reikia nepamiršti, kad nagrinėjamas socialinio kapitalo panaudojimas viešojoje ir privataus kapitalo bendrojoje veikloje, makro, mezo ir mikro lygmenyse, yra tarpusavyje susijęs. Disertacinio tyrimo vienas iš tikslų atskleisti, kaip teisiniai reguliuojami socialinio kapitalo tinklai reiškiasi viešojo ir privataus sektorių bendroje veikloje, užtikrindami viešojo intereso įgyvendinimą. Šiam aspektui yra svarbus ir pasaulinis strateginis požiūris, jis aiškina, kaip plečiamos socialinio kapitalo teisinio panaudojimo raiškos, sprendžiami viešojo ir privataus sektorių bendros veiklos klausimai. Antai, Pasaulinio banko [tarptautinių bankų grupė (World Bank Group)] nuomone, socialinis kapitalas padeda ekonominiam augimui ir socialiniam vystymuisi.[62] Tokia nuomonė formuoja ir atitinkamą investicinę tarptautinę politiką ir praktiką, kuri sąlygoja palankų politinės ir teisinės aplinkos formavimąsi Lietuvoje.

Makro lygmenyje socialinio kapitalo poveikis svarbus teisės adekvačiai kaitai, nes valstybė (ypač viešojo sektoriaus suinteresuotos institucijos[63]) yra ta visuomenės organizacijos forma, kuri išreiškia gyventojų daugumos interesus socialinio kapitalo plėtros klausimais kurdama teisę, vykdydama teisinį reguliavimą ir kontrolę.

Bendradarbiaujantys viešojo ir privataus sektorių teisės subjektai turi suprasti ir gerbti vienas kito veiklos tikslus panaudojant socialinį kapitalą, jei jie nėra priešingi Konstitucijai ir įstatymams, būti vienas kitam šių sektorinių tikslų ir bendrų viešųjų tikslų siekimo partneriais, bet ne priemone. Bendradarbiaujantys teisės subjektai, papildydami vienas kitą skirtingais šių sektorių pranašumais, turi stengtis pasiekti abipusiai naudingų bendrų viešųjų tikslų, pavyzdžiui, kelti šalies gyvenimo lygį, mažinti skurdą, plėtoti socialinius infrastruktūros projektus. Viešasis sektorius, turėdamas valstybės valdžios teisines galias, makro lygmenyje turi būti kaip strateginis reguliatorius, kūrėjas, sudarantis palankią teisinę ir politinę aplinką valstybėje privataus ir viešojo sektorių finansinėms ir kitokioms socialinėms investicinėms sanglaudoms. Labai svarbu, kad veiksmingas teisinis mechanizmas sumažintų korupcijos, piktnaudžiavimo rinkoje bei reguliavimo institucijų įgaliojimais galimybes bet kurioje viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo stadijoje. Viešojo sektoriaus suinteresuotos institucijos privalo nustatyti aiškią valstybinio reguliavimo sistemą, į kurią būtų tinkamai inkorporuoti teisiniai režimai, subsidijų mechanizmai bei kiti teisiniai reguliavimo būdai ir metodai, padėsiantys pritraukti privataus sektoriaus investicijas, išnaudoti socialinio kapitalo galimybes. Aišku, vien teisinio reguliavimo sistemos sukūrimo neužtenka, nes mezo lygmenyje esantys socialiniai tinklai[64] skiriasi vieni nuo kitų ir kaip pateikti tyrimai šio darbo antroje dalyje rodo, kad, esant tokiai

---

[62] Grootaert, C. The World Bank. Social Development Family. Environmentally and Socially Sustainable Development Network. *Social capital: the mising link?* 1998. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 05 01]. < http://siteresources.worldbank.org/INTSOCIALCAPITAL/Resources/Social-Capital-Initiative-Working-Paper-Series/SCI-WPS-03.pdf>.

[63] Tai valstybės institucijos, kurios įgaliotos priimti sprendimus valstybės vardu.

[64] Nors bendradarbiavimo erdvės funkcijos yra labai panašios, bet makro ir mezo socialinių tinklų skirtingumas sąlygojamas kitokiais teisės subjektų tikslais. Antai, regiono socialinio tinklo tikslas – sujungti savivaldybės viešojo administravimo įstaigas, gyventojus ir socialinius privataus sektoriaus partnerius į komandą bendrai kurti vertę, išsiskirti konkurencinėje regionų erdvėje.

pačiai valstybinio ir teisinio reguliavimo sistemai, viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo rezultatai savivaldybėse labai skirtingi.

Makro lygmenyje labai svarbi socialinių tinklų sąveika su mezo socialiniais tinklais, nes valstybės viešojo sektoriaus suinteresuotos institucijos turi aiškiai nustatyti bendradarbiaujančių sektorių (šalių) bendros veiklos būdus, atsakomybės ir atskaitomybės standartus. Žinia, privataus sektoriaus pagrindinis veiklos tikslas yra pelnas, todėl viešojo sektoriaus suinteresuotos institucijos turi ne tik aiškiai nustatyti teisinio reguliavimo ribas, bet ir palikti galimybes pasinaudoti savireguliacijos būdais bei diskrecine teise viešojo administravimo subjektams, kad šie paskatintų dalyvauti privatų sektorių vystant šalies ūkį. Viešasis sektorius taip pat gali gerinti teisines sąlygas, privataus sektoriaus veiklą (galimybės derėtis dėl geresnių koncesijos sutarčių sąlygų) priderinti prie rinkos reikalavimų, kad, pavyzdžiui, pasikeitus valdžiai po rinkimų, teisinė ir politinė aplinka iš esmės nepasikeis. Palaikant politinės ir teisinės aplinkos stabilumą, socialinio kapitalo tinklų jungtys tarp viešojo ir privataus sektorių bus labiau patvarios ir prisidės prie bendro šalies ūkio plėtros tikslų. Teisėtų lūkesčių požiūriu staigus teisinės aplinkos pokytis privačiam sektoriui yra pavojingas, nes „mėginant išvengti retroaktyvaus teisės taikymo bei siekiant apsaugoti asmenų teisėtus lūkesčius, kyla pavojus, jog tie asmenys, kuriems jau bus taikomas naujas teisinis reguliavimas, jausis diskriminuojami, lyginant su tais, kurių teisėtiems lūkesčiams įgyvendinti bus teikiama pirmenybė, jiems naujas teisinis reguliavimas nebus taikomas ".[65]

Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimui labai svarbus abipusis bei visuomenės pasitikėjimas[66], kuris gerina palankią teisinę ir socialinę aplinką. Seimo kontrolierių įstaigos nuomone, kiekviena valdžios įstaiga, vykdydama pareigą tinkamai tarnauti žmonėms, privalo siekti gero viešojo administravimo, o valstybės tarnautojai privalo elgtis taip, kad visuomenė pasitikėtų viešuoju administravimu ir valstybės tarnautojais.[67] Tačiau visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų sociologinis tyrimas parodo (2012 m.), kad visuomenės pasitikėjimas viešojo sektoriaus institucijomis šiuo metu yra žemas.[68] Pasitikėjimo viešojo sektoriaus institucijomis dydis viešojo ir privataus sektoriniam bendradarbiavimui turi sprendžiamos reikšmės siekiant sektorinių ir bendrų viešųjų tikslų.

Mezo socialinio kapitalo panaudojimo lygmuo apima horizontaliuosius ir vertikaliuosius teisinius ir kitus socialinius santykius[69], kuriuos įgyvendina viešojo sektoriaus institucijos,

---

[65] Pranevičienė, B. Teisėtų lūkesčių principo samprata ir teisėtų lūkesčių apsaugos modeliai Europos Sąjungos administracinėje erdvėje. *Jurisprudencija*. 2007 6(96), p. 47.

[66] pasitikėjimas žmonėmis ir institucijomis yra socialinio kapitalo elementas.

[67] Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių 2011 m. veiklos ataskaita. *Seimo kontrolieriaus R. Valentukevičiaus 2011 m. veiklos ataskaita.* [interaktyvus] [žiūrėta 2012 02 05]. <http://www.lrski.lt/files/462.pdf>. P.18.

[68] Šis sociologinis tyrimas atliktas 2012 m. parodo, kad respondentai LR Vyriausybe pasitiki 10,5 %, o nepasitiki – 56,4 %, LR Seimu pasitiki 5 %, nepasitiki 70 %, savivaldybėmis pasitiki 26,6 %, nepasitiki 32,6 % respondentų. Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus" internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 15]. < http://www.vilmorus.lt/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=2&cntnt01returnid=20>.

[69] Horizontalūs teisiniai ir kiti socialiniai santykiai susiformuoja tarp viena kitai nepavaldžių institucijų, taip pat tarp viešojo sektoriaus suinteresuotų institucijų ir juridinių bei fizinių subjektų, kurių nesieja organizacinė subordinacija.
Vertikalūs teisiniai ir kiti socialiniai santykiai yra pagrįsti subordinacijos principu, t.y. aukštesnės viešojo sektoriaus institucijos turi teisę imperatyviais teisiniais ir kitais metodais vadovautis ir nurodinėti žemesnėms viešojo sektoriaus institucijoms. Vertikalus teisinių santykių pobūdis apibrėžia hierarchiją tarp šių institucijų.

atsakingos už regionų plėtrą bei regioninius visuomenės poreikius ir interesus[70]. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavime fiziniai ir juridiniai asmenys čia turi tikslus, labiau orientuotus į regiono visuomenės poreikius, bet ne vien į savo asmeninius tikslus, kurie labiau išreikšti mikro socialinių tinklų raiškos lygmenyje.

Sisteminiu požiūriu nagrinėjant mezo teisinius ir kitus socialinius santykius svarbus šių santykių kaitos į makro ir mikro lygmenis suvokimas. Socialinio proceso požiūriu kaita vyksta konkretizuojant (detalizuojant) vertikaliuosius santykius, nes bendrieji strateginiai ir programiniai nurodymai (pavyzdžiui, Vyriausybės programoje „Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“)[71], kita makro lygmens strateginė informacija turi būti pritaikyta mezo lygmenyje bei adaptuota mikro lygmens socialinių tinklų subjektų poreikiams, t.y. regiono žmonių poreikiams.

Regionų plėtros ir vietos bendruomenių poreikių įgyvendinimas kiekviename lygmenyje suprantamas skirtingai, tačiau viešojo sektoriaus suinteresuotos institucijos regionuose, suprasdamos konkrečius žmonių norus, gyventojų socialinius demografinius ypatumus, turi išskirti prioritetines vertybes ir atskleisti jų įgyvendinimo teisinius mechanizmus. Šiuo požiūriu makro į mezo ir mikro lygmenų kaita gali reikštis kaip teisės taikymo tęstinis procesas, kuris prasideda makro ir baigiasi mikro lygmenyje konkrečiais įgyvendinamais teisiniais santykiais. „Šiandien socialinis kapitalas vertintinas kaip veiksminga priemonė svetimėjančioms ir nunykstančioms bendruomenėms atgaivinti. Kaimynystės, piliečių ir valstybės bendravimas laikytini abipuse ekonomine ir socialine nauda “.[72]

Regionuose turėtų būti įgyvendinamos valstybinės programos, strategijose abstrahuoti uždaviniai, kurie didintų regionų ekonominę – socialinę plėtrą ir patenkintų vietos bendruomenių poreikius ir interesus. Didelis dėmesys turi būti skiriamas išleistų nacionalinių ir Europos teisės aktų suderinimui tarp suinteresuotų centrinės ir savivaldybių lygmens viešojo sektoriaus institucijų. Šis suderinimo procesas svarbus, nes ekonominius ir socialinius padarinius gali jausti konkretūs socialinių santykių subjektai.

Teisiniai ir kitokie socialiniai santykiai šalies regionų lygmenyje išryškina socialinio kapitalo elementus (pasitikėjimą, vertybes), kuriuos deklaruoja suinteresuotos centrinės valdžios viešojo sektoriaus institucijos. Šios suinteresuotos viešojo sektoriaus institucijos yra tarpininkai tarp šalies viešųjų interesų bei regiono (savivaldybių) interesų ir poreikių. Dažniausiai šie interesai sutampa, bet, esant priešingai, vietos bendruomenės gali reikšti nepasitenkinimą, pereinantį į socialinį konfliktą. Vietos bendruomenės gali aktyviai[73] įsitraukti į socialinius teisinius santykius, praplėsdamos socialinių tinklų ir teisės subjektų ratą arba situaciją stebėti pasyviai.

---

[70] Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 66-1987; 2002, Nr. 123-5558. Įstatymas nustato nacionalinės regioninės politikos tikslą, uždavinius, įgyvendinimo priemones, regioninės plėtros planavimo dokumentų rengimo ir tvirtinimo tvarką, taip pat nacionalinę regioninę politiką įgyvendinančių subjektų įgaliojimus.

[71] Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „ Lietuva 2030“ patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 61-3050.

[72] Kuzmickaitė, D.; Dvarionas D.; Civinskas R. *Socialinės ekonomikos instituto tyrimo ataskaita apie vietos bendruomenės poreikius ir galimybes*. [interaktyvus]. Kaunas: 2004, p 20, [žiūrėta 2011 12 12]. < politika. osf.lt/kiti/dokumentai/BendruomeniuGalimybiuTyr.pdf>.

[73] Aktyvi bendruomenė suprantama kaip nevyriausybinių (visuomeninių) organizacijų ir nepolitinių santykių visuma, padedanti piliečiams atstovauti savo teisėtus interesus. Daugelyje demokratinių valstybių žmonės vienijasi į įvairiausias bendrijas, asociacijas, draugijas bei organizacijas norėdami įgyvendinti Konstitucijoje numatytas teises. Tokia narystė jose leidžia piliečiams tapti aktyviais ekonominiame, politiniame ir socialiniame valstybės gyvenime.

Tačiau, esant socialinei konfliktinei situacijai, svarbi aktyvių vietos bendruomenės narių nuomonė, į kurią privalo įsiklausyti vietinė valdžia.[74]

Regionuose įvairių savivaldybių viešojo sektoriaus suinteresuotos institucijos, vykdydamos teisės aktuose numatytą veiklą, gali pritraukti privatųjį sektorių bendriems socialiniams teisiniams projektams arba perduoti dalį savo funkcijų įstatymais nustatyta tvarka. Tokie santykiai tarp viešojo ir privataus sektorių turi būti pagrįsti ekonominės ir socialinės partnerystės principais, tada jų bendra veikla gerintų regiono bendruomenių pragyvenimo lygį, tenkintų jų poreikius.

Mikro socialinio kapitalo panaudojimo lygmenyje ne visada gali kilti teisiniai santykiai esant tam tikriems neformaliems (oficialiai nereglamentuotiems) socialiniams ryšiams, tačiau, esant formaliems socialiniams tinklams, kuriuos veikia teisės normos, turi būti užtikrinta viešojo intereso apsauga. Šia prasme svarbu, kad viešasis sektorius įgyvendinamuose teisiniuose santykiuose kreiptų dėmesį į tai, kad žmogus yra tikslas, o ne priemonė ir į jį bei jo gerovę turi būti orientuota viešoji veikla. Administracinio teisinio reguliavimo požiūriu šių sektorių bendradarbiavimas yra kasdieninė viešojo administravimo subjektų veikla teikiant viešąsias paslaugas. Šia prasme svarbi įgyvendinamų principų sisteminė darna: Konstitucijoje įtvirtinto principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms su Viešojo administravimo įstatyme nustatytais viešojo valdymo subjektų veiklos pagrindiniais įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, tarnybinio bendradarbiavimo, efektyvumo, subsidiarumo bei vieno langelio principais. Remiantis visais šiais principais sektorių bendradarbiavimas suprantamas kaip viešojo sektoriaus suinteresuotų institucijų veikla, užtikrinanti fizinių ir juridinių asmenų privačius interesus bei garantuojanti ir ginanti jų teises ir laisves, žmogui privalu laikytis Konstitucijos ir įstatymų nevaržant kitų žmonių teisių ir laisvių.

Siekiant išsiaiškinti ir išnagrinėti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo problemas regionuose, reikia sisteminiu požiūriu išnagrinėti centrinių institucijų nustatytą teisinį reglamentavimą ir įvertinti, kaip regiono (įvairiose savivaldybėse) suinteresuotos viešojo sektoriaus institucijos[75] jį taiko. Įvairių savivaldybių fizinių ir juridinių asmenų veikla gali būti kaip pažinimo ženklai, kurie išryškina ne tik socialinio kapitalo tinklų panaudojimo ydas ir klaidas, bet ir teisinio reglamentavimo trūkumus.

Sektorių abipusis siekis bendradarbiauti suteikia ekonominę, teisinę ir kitokią socialinę galimybę naujų socialinių tinklų atsiradimui: tokie socialiai tinklai gali būti naujos viešojo administravimo institucijos, bendruomeninių grupių bendra veikla, sukurianti naujus ne tik socialinius bet ir teisinius santykius. Socialinis kapitalas teisiniuose santykiuose palengvina bendradarbiavimą tarp minėtų subjektų, padeda suderinti jų funkcijas tuo užtikrindamas gerą rezultato siekimą, pavyzdžiui, gerą socialinių paslaugų teikimą. Sinerginiu (bendro veikimo) požiūriu socialinio kapitalo panaudojimas tarpsektorinėje veikloje apjungia visus (mikro, mezo ir makro) lygmenis, kurie apibūdina juose veikiančius socialinius tinklus, subjektus, normas ir institucijas. Šis požiūris grindžiamas būtinojo kooperavimo prielaida laikantis nuostatų, jog proceso dalyvis (viešasis ar privatus sektorius, visuomenė) praranda galimybes individualiai ir

---

[74] Kalvarijos miestelio bendruomenė iškėlė ultimatumą, kad savivaldybės taryba iki 2012 m. balandžio mėn. nutrauktų tarp savivaldybės administracijos ir Marijampolės bendrovės „Didma“ pasirašytą šilumos ūkio koncesijos sutartį, kuri netenkina bendruomenės lūkesčių. Internetinis leidinys. *Statyba Jums.* [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 01]. <http://www.statybajums.lt/aktualijos/kalvarijoje-zmones-nepatenkinti-komunalininku-teikiamu-paslaugu-kainomis>.

[75] Mikro lygmenyje suinteresuotos viešojo sektoriaus institucijos šiame tyrime suprantamos kaip viešojo valdymo subjektai, kurie įgyvendina konkrečius fizinių ir juridinių asmenų teisinius ir kitus socialinius santykius.

izoliuotai siekti socialinio kapitalo panaudojimo tikslų. Jie privalo suvokti bendradarbiavimo ir teisinius ryšius įtvirtinančių procedūrų darnos stiprinimo svarbą.

Apibendrinat darytina išvada, kad viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas socialinio kapitalo pagrindu administracinėje teisėje gali būti suprantamas kaip vienas iš vertingų viešojo intereso ir žmogaus teisių užtikrinimo instrumentų pasitelkiant privatųjį sektorių. Tokie viešojo ir privataus sektorių inicijuojami glaudūs ryšiai gali plėsti administracinį teisinį reguliavimo poreikį daugelyje visuomeninio gyvenimo sričių: transporto, švietimo, medicinos ir kitose srityse. Viešojo ir privataus sektorių bendra veikla, socialinio kapitalo pagrindu, užtikrinant viešąjį interesą, gali ir turi būti abiejų sektorių teisinė dominantė, kartu derinant abiejų sektorių skirtingus tikslus ir abipusę naudą. Administracinis teisinis reguliavimas turi padėti išlaikyti pusiausvyrą tarp privataus sektoriaus pagrindinio tikslo – pelno ir viešojo sektoriaus pareigos – užtikrinti viešąjį interesą.

Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimui labai svarbus abipusis bei visuomenės pasitikėjimas, kuris gerina palankią teisinę ir socialinę aplinką. Pasitikėjimo viešojo sektoriaus institucijomis dydis viešojo ir privataus sektoriniam bendradarbiavimui turi sprendžiamos reikšmės siekiant sektorinių ir bendrų viešųjų tikslų.

Be to, apibendrinant pasakytina, kad sinerginiu (bendro veikimo) požiūriu socialinio kapitalo panaudojimas tarpsektorinėje veikloje apjungia visus (mikro, mezo ir makro) lygmenis, kurie apibūdina juose veikiančius socialinius tinklus, subjektus, normas ir institucijas. Šis požiūris, grindžiamas būtinojo kooperavimo prielaida, laikantys nuostatų, jog proceso dalyvis (viešasis ar privatus sektorius, visuomenė) praranda galimybes individualiai ir izoliuotai siekti socialinio kapitalo panaudojimo tikslų. Jie privalo suvokti bendradarbiavimo ir teisinius ryšius įtvirtinančių procedūrų darnos stiprinimo svarbą.

### 1.1.2. Ekonominis kapitalas ir jo panaudojimo galimybės viešojo ar privataus sektorių bendrai veiklai

Kapitalo formų tyrėjas P. Bourdieu yra pažymėjęs, kad ekonominio kapitalo forma yra labai svarbi, ir, jo teigimu, šis kapitalas gali būti iš karto konvertuojamas į pinigus arba įteisinamas kaip nuosavybės teisės forma. Tuo šis autorius pažymi, kad ekonominis kapitalas – visų kitų rūšių kapitalo šaknis gali performuoti kitas kapitalo formas tolygios vertės prasme į ekonominį kapitalą.[76] Teisiniu požiūriu labai svarbus, esant tampriems ryšiams tarp viešojo ir privataus sektorių, legitimus ekonominio kapitalo didinimas ir transformacija į teisėtas nuosavybės formas, o socialiniu požiūriu svarbus šio kapitalo naudingumas visuomenei, nes tada didėja šio kapitalo pajėgumas. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas gali tapti teisėtu įrankiu, kuris pakeistų „negyvą“ (nenaudojamą)[77] turtą į funkcionuojantį ir reikalingą visuomenei ekonominį kapitalą. „Kad turtas virstų kapitalu ir civilinėje apyvartoje kurtų pajamų srautą, jis turi būti tam tikru būdu formalizuotas ir objektyvizuotas, tada jis išnaudos savo ekonominį potencialą“.[78] Sektoriniame bendravime turto funkcijų keitimas, sukuriant ekonominį kapitalą, turi būti nukreiptas į visuomenei reikalingiausius objektus.

Disertacinio tyrimo tikslų įgyvendinimo požiūriu svarbu atskleisti, kokiose teisės realizavimo ribose ekonominis kapitalas gali daryti poveikį viešojo ir privataus sektorių

---

[76] Bourdieu, P. *Forms of Capital*. Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. Westport: CT Greenwood Press, 1986, p. 241-258.

[77] Nenaudojamas turtas – tai gali būti apleisti, pradėti ir nebaigti statyti pastatai ir pan.

[78] Kiršienė, J.; Tikniūtė, A.; Kapitalo teorinė ir struktūrinė paradigma: teisiniai aspektai. *Jurisprudencija*. 2004, 57(49), p. 71-81.

bendradarbiavimui. Centrinės valdžios viešojo sektoriaus suinteresuotos institucijos paprastai numato, koks ekonominis kapitalas ir kaip turi būti apsaugotas ar panaudotas tautos gerovei[79] stiprinti. Šiuo požiūriu ekonominis kapitalas yra ir teisiniu būdu ginama viešoji gėrybė. Makro lygmenyje yra kuriamos nacionalinės ar tarpnacionalinės reikšmės viešosios gėrybės[80], pvz.: koncesijos būdu statoma atominė elektrinė aprūpins Lietuvos ir kitų šalių vartotojus elektra.

Regionuose gali būti kuriami viešojo ir privataus kapitalo bendri objektai, galintys pagerinti teikiamų viešųjų paslaugų kokybę, jais galės naudotis vietiniai ir aplinkinių vietovių gyventojai arba svečiai, pvz.: Druskininkų miesto uždara slidinėjimo trasa pritaikyta rajono gyventojams ir kurorto svečiams.

Konkrečiuose ekonominiuose socialiniuose santykiuose (mikro lygmenyje) fizinis ar juridinis subjektas neretai siekia padidinti savo ekonominio kapitalo dydį, dažnai neatsižvelgia į viešąjį interesą, pvz.: įsigyja leidimą prekiauti ir tuo metu jis suinteresuotas tik pelno gavimu. Bendradarbiavimo tikslai gali keisti šias nuostatas, jeigu jie susies pelno gavimą ir viešojo intereso įgyvendinimą.

Ekonominio kapitalo panaudojimas partnerystės atvejais yra nauda ne tik viešajam sektoriui, bet ir nauda privačiam sektoriui, kuri gali būti išreikšta gaunamo pelno dydžiu, užmokesčiu už atliktus darbus ar suteiktas paslaugas, pavyzdžiui, už pastatytą tiltą privatus sektorius gali turėti finansinę naudą, iškart kai bus baigta statyba arba apmokėjus pravažiavimą tiltu, surinkus rinkliavą.

Apibendrinant darytina išvada, kad ekonominis kapitalas atskleidžia įvairiarūšius socialinius ekonominius santykius vykdydamas viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės projektus. Teisiniu požiūriu labai svarbus, esant tampriems ryšiams tarp viešojo ir privataus sektorių, legitimus ekonominio kapitalo didinimas. Administracinis teisinis reguliavimas turi sukurti palankią teisinę ir politinę aplinką, kad sektorinis bendravimas būtų naudingas abiems pusėms. Disertacinio tyrimo srityje yra svarbu, kad centrinės valdžios, suinteresuotos viešojo sektoriaus institucijos, turėtų teikti vertybinius prioritetus tiems viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo projektams, kurie kurtų tokį ekonominį kapitalą (viešųjų gėrybių prasme), kuris būtų reikšmingas visuomenei. Tokio vertybinio bendradarbiavimo rezultatai gali būti išreikšti ištiestais keliais, pastatyta mokykla ar ligonine. Antai, nutiestas Palangos aplinkkelis turi sumažinti spūstis kelyje ir, pasibaigus koncesijos sutarčiai, turėtų likti valstybės nuosavybėje.[81] Antru atveju – pagal viešosios ir privačios partnerystės sutartį pastatyta Balsių mokykla[82] patenkino viešąjį interesą -mokyklos būtinumą šioje gyvenvietėje.

---

[79] <Tautos gerovę paprastai atspindi materialinių gėrybių vartojimas; tačiau sąvokos „bendra tautos gerovė“ nederėtų aiškinti atsižvelgiant tik į individo materialinių poreikių tenkinimą>...(Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2000 m. spalio 18 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai);. ..< ūkinės veiklos reguliavimu valstybė privalo siekti ne atskirų asmenų gerovės, o būtent bendros tautos gerovės>(LR Konstitucijos 46 str. 3 d.). Tautos gerovės aiškinimas remiasi Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės 2012 m. liepos 16 d. prašymu Nr. 1B-20/2012, kuris surašytas remiantis Konstitucinio teismo išaiškinimų analize dėl tautos gerovės supratimo. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 19]. <http://www.lrkt.lt/Prasymai/20_2012.htm>.

[80] Degutis, A. *Individualizmas ir visuomeninė tvarka*. – Vilnius: Eugrimas, 1998.

[81] Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos internetinis tinklapis. Palangos aplinkkeliui tiesti – viešojo ir privataus sektorių partnerystė. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 28]. < http://www.transp.lt/lt/naujienos/10856>.

[82] Pagal Balsių bendruomenės atliktą apklausą, Balsiuose ir apylinkėse gyvena apie 700 ikimokyklinio amžiaus vaikų bei daugiau nei 1200 mokyklinio amžiaus vaikų ir gyventojų, kurių skaičius rajone nuolat didėja. Mokykla buvo labai reikalinga bendruomenės poreikiams tenkinti. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 01]. < http://www.balsiai.eu/rajono-apzvalga/gyventojai/>.

### 1.1.3. Žmogiškasis kapitalas ir jo panaudojimo galimybės viešojo ar privataus sektorių bendrai veiklai

Žmogiškasis kapitalas sisteminiu požiūriu daro poveikį kitoms kapitalo formoms, todėl ekonomiškai išsivysčiusios šalys siekia didinti žmogiškojo kapitalo potencialą kaip bendrojo nacionalinio produkto veiksnį. Antai, Europos bendrijų komisija[83], išanalizavusi Europos intelektinių gebėjimų sutelkimo problemą, nustatė žmogiškojo kapitalo ir naujovių trūkumus ES erdvėje. Buvo pažymėti statistiniai faktai, kad nors „*Europos visuomenė yra labai išsilavinusi, tik 21% ES darbingo amžiaus gyventojų yra įgiję trečiosios pakopos aukštąjį išsilavinimą, o tai yra žymiai mažiau nei JAV (38 %), Kanadoje (43%) arba Japonijoje (36%) bei Pietų Korėjoje (26%)*“[84]. Įvairių šalių mokslininkai išskirtinai pabrėžia žmogiškojo kapitalo vertingumą, jo sąsajas su ekonominiu – socialiniu progresu, kurio galutinis kriterijus yra žmogus ir jo poreikių platesnis patenkinimas. J. Bagdanavičius apibendrindamas žymiausių mokslininkų nuomones, tyrinėjusių žmogiškojo kapitalo turinio įžvalgas[85], pastebi, kad žmogiškasis kapitalas yra investicijos į žmogiškuosius išteklius švietimui, profesiniam parengimui, sveikatos apsaugai ir moksliniams – tiriamiesiems bei konstravimo darbams. Žmogiškasis kapitalas yra vertingiausias šiuolaikinės visuomenės resursas, net svarbesnis už gamtos turtus arba žmonių sukauptą materialinį turtą. Jis remiasi D. Greisono nuostata, kad “būtent žmogiškasis kapitalas, o ne fabrikai, įrengimai ir gamybinės atsargos yra konkurencingumo, ekonominio augimo ir efektyvumo kertinis akmuo”[86].

Minėti tyrimai disertacijos autorei padeda suvokti žmogiškąjį kapitalą kaip investicijas į žmogiškuosius resursus: 1) į švietimą, 2) į sveikatos apsaugą (tuo keliant ir darbo našumą), 3) į mokslinius-tiriamuosius darbus[87]. Šiuo požiūriu svarbu vertinti valstybės reguliacinę praktiką, kaip ji per tikslines investicijas daro poveikį žmogaus elgesiui, kad jis galėtų naudotis tinkamomis ekonominio, teisinio ir kitokio socialinio pasirinkimo galimybėmis. Daugeliu atveju tokios investicijos į žmogiškuosius resursus sudarys makro teisinio reguliavimo apraiškas, tikimybinį veikimą į ateities viešojo ir privataus sektorių inovatyvesnį bendradarbiavimą, integruos palankios ekonominės, teisinės ir kitos socialinės aplinkos sukūrimą.

---

[83] 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, Europos Sąjunga pakeitė nuo 1958 m. egzistavusią Europos bendriją (EB) ir perėmė visas jos teises bei pareigas.

[84] Komisijos komunikatas – Europos intelektinių gebėjimų sutelkimas: sudaryti universitetams sąlygas visapusiškai prisidėti prie Lisabonos strategijos įgyvendinimo {SEC(2005) 518} / KOM/2005/0152 galutinis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 01]. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005DC0152:LT:HTML>.

[85] Schultz, T. *Investment in Human Capital*: The Role of Education and of Research. – N.Y., 1971; Fisher J. *The Nature of Capital and Income*. – L., 1927; Ben–Porath Y. *The Production of Human Capital and The Life Cycle of Earnings*. – N.Y.; L., 1970; Nordhoug O. *Human Capital in Organizations: Competence, Training and Learning*. – Oslo: Scandinavian University Press, 1993; Thurow L. *Investment in Human Capital*. – Belmont, 1970 ir kitų autorių.

[86] Bagdanavičius, J. *Žmogiškasis kapitalas. Mokymo metodinė priemonė.* Vilniaus pedagoginis universitetas. Ekonomikos katedra. 2002, p. 103.

[87] Ten pat. P. 5.

Įgyvendinant ilgalaikės raidos Lietuvos[88] ir Europos Sąjungos strateginius dokumentus,[89] Lietuvos Respublikai reikalinga atitinkama nuoseklaus ekonominio ir socialinio vystymosi teisinė infrastruktūra, taip pat tarpdisciplininė informacija apie viešąjį ir privatųjį sektorius ir skaidrumas bei aktyvus šių sektorių pagrindinių subjektų dalyvavimas. Taip pat būtina viešojo ir privataus sektorių teisinio reguliavimo stebėsena, nes administracinio teisinio reguliavimo priemonės turi derėti su šių strateginių uždavinių įgyvendinimu. Be abejo, reikalinga tikslingai stebėti ir kontroliuoti priimtų teisės aktų žmogiškojo kapitalo (švietimo, sveikatos apsaugos, mokslinių-tiriamųjų darbų ir pan.) klausimais įgyvendinimą, jų realizavimo aplinką ir kuo greičiausiai šalinti atsiradusias teisės aktų įgyvendinimo problemas, tikslinti arba visai atsisakyti nevykusių teisės normų.

Žmogiškasis kapitalas yra tiesiogiai susijęs *su švietimo ir aukštojo mokslo sistema,* jos administraciniu teisiniu reguliavimu, tolesne šio kapitalo panaudojimo vizija. Valstybė įsipareigojusi, gerinant aukštąjį mokslą, taikyti visas valstybinio reguliavimo priemones: užtikrinti stabilią, racionalią ir skaidrią švietimo finansavimo sistemą, kuri būtų pagrįsta aiškiais valstybės įsipareigojimais kiekvienam asmeniui“[90]. Aukštojo mokslo teisinis reguliavimas turi būti derinamas ir koreliuojamas su kitomis valstybinio reguliavimo priemonėmis – finansavimu, kokybės užtikrinimo priemonėmis (licencijavimu, akreditacija, išoriniu vertinimu), politiniu veiklos strategijos ir vystymosi formavimu.[91]

Daugelis tyrėjų akcentuoja, kad kuo didesnis žmogaus išsilavinimas, tuo palankesnė galimybė siekti aukštesnės profesinės kvalifikacijos, tuo kūrybiškumas[92] ir intelekto gebėjimai geriau pritaikomi praktinėse situacijose[93], kai būtina greitai prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos poreikių. Labai svarbu, kad ugdymo įstaigos paruoštų specialistus, turinčius analitinius administracinius gebėjimus darbui viešajame sektoriuje ir jie šiuos gebėjimus galėtų tobulinti

---

88 Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 113-5029; ir Lietuvos (ūkio ) ekonomikos plėtros iki 2015 m. strategija. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 01 26]. <http://www.ukmin.lt/web/lt/lietuvos-ukio-ekonomikos-pletros-strategija>; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1646 “Dėl ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir technologijų Baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo”. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 121-5489

89 Lisabonos Europos vadovų Taryba ir Komisija priėmė 10 metų darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“(2002/C 142/01), kurios tikslai, be kitų, yra gerinti švietimo sistemų kokybę ir sudaryti sąlygas visiems siekti išsilavinimo ir mokytis, taip pat suteikti galimybes siekti išsilavinimo ir mokytis žmonėms iš viso pasaulio. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 01]. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:117:0001:0007:LT:PDF>;

Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 2241/2004/EB 2004 m. gruodžio 15 d. Dėl bendros Bendrijos sistemos siekiant užtikrinti kvalifikacijų ir gebėjimų skaidrumą (Europasas); [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 01]. < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:390:0006:0020:LT:PDF>.

2000 m. kovo 23 ir 24 d. Lisabonoje vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime valstybių ir vyriausybių vadovai nusprendė siekti, kad Europos ekonomika taptų konkurencingiausia žinių ekonomika pasaulyje, todėl privaloma modernizuoti Europos socialinį modelį. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 01]. <http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/lisbon/article_7207_lt.htm>.

90 Pūraitė, A. *Aukštojo universitetinio mokslo valstybinis reguliavimas*. Daktaro disertacija. Mykolo Romerio universitetas, 2011, p. 48.

91 Ten pat. P. 9.

92 Problemų įžvalga, naujų idėjų kėlimas, mąstymo savarankiškumas, originalumas, orientacija probleminėje situacijoje, savitas problemos sprendimas.

93 Karkockienė, D.; Butkienė, G. Studentų kūrybiškumo ir intelekto gebėjimų sąsajos. *Psichologija*, 2005. Nr. 32, p. 60-73.

nuolat. Toks žmogiškojo kapitalo potencialas, jo kokybė[94] reikalingi abiems sektoriams. Vykdant bendrus viešojo ir privataus sektorių projektus, viešojo sektoriaus žmogiškasis kapitalas turi turėti pakankamą kvalifikacijos ir patyrimo lygį konkuruojant su privačiu kapitalu, nes viešasis sektorius visada privalo užtikrinti viešąjį interesą. Orientacija į viešąjį interesą ypač svarbi valstybės tarnyboje. Jos veiklos administracinis teisinis reguliavimas nustato valstybės tarnautojo statusą, atsakomybę, darbo užmokestį, socialines ir kitas garantijas bei kitus valstybės tarnybos valdymo teisinius ir kitus pagrindus, būtent orientuotus į visuomeninius interesus.[95] Tuo tarpu privatus sektorius darbo užmokestį, motyvacijos kėlimą, kvalifikacijos kėlimo būdus nustato pats vadovaudamasis darbo teisės bei kitomis socialinėmis normomis.

Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijoje numatytas valstybės valdymo modernizavimas: kompiuterizuotos informacijos šaltinių panaudojimas, tinkamos teisinės aplinkos kūrimas, elektroninės valdžios plėtotė[96]. Gyventojams bus suteikiama reali galimybė nevaržomai gauti iš visų valstybinės valdžios ir valdymo institucijų informaciją, teikti pasiūlymus, dalyvauti priimant sprendimus. Pastebima, kad, modernizuojant valstybės valdymo mechanizmą, žmogus kaip socialinių tinklų dalyvis lengviau, efektyviau bendradarbiauja su viešuoju sektoriumi, įgyvendinant savo teises, pvz.: gaudamas licenciją, teikdamas paraiškas, skundus. Tokiu būdu yra įgyvendinamas administracinis teisinis vieno langelio principas.[97] Šiuo metu per elektroninę sistemą „Elektroniniai valdžios vartai“[98] yra galimybė privatiems ir verslo subjektams teikti paraiškas, gauti leidimus, deklaruoti gyvenamąją vietą ir atlikti kitas reikalingas paslaugas ir užklausimus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima teigti, kad kokybiško žmogiškojo kapitalo dėka valstybės viešasis sektorius turėtų kvalifikuotus specialistus[99], kurie teisės norminių aktų leidyboje, jų taikymo procese galėtų efektyviau daryti administracinius bei vadybinius sprendimus įvairiose viešojo ir privataus sektorių veiklos srityse pasitelkiant teisines ir tarpdisciplinines žinias bei įgūdžius.

Užtikrinant anksčiau minėtų uždavinių įgyvendinimą, labai svarbūs viešojo sektoriaus subjektų administraciniai gebėjimai. Netgi Lietuvai, stojant į Europos Sąjungą, šių gebėjimų svarba buvo pažymėta Europos Komisijos ataskaitoje „Dėl Lietuvos pažangos rengiantis narystei Europos Sąjungoje“.[100] Joje sakoma, kad „*būtina pagerinti administracinius gebėjimus, didinant žmogiškuosius išteklius*, ypač intelektinės nuosavybės apsaugos srityje ir keliant visų institucijų darbuotojų kvalifikaciją. Viešojo sektoriaus subjektų administraciniai gebėjimai gali pagerinti privataus sektoriaus galimybes vystyti savo verslą arba, atvirkščiai, sužlugdyti arba pabloginti situaciją. Administraciniai gebėjimai ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas išskirti kaip svarbiausiai žmogiškojo kapitalo veiksniai, kurie labiausiai daro įtaką administracinės teisės paskirties įgyvendinimui, t.y. visuomenės narių teisėtų lūkesčių įgyvendinimui ir viešojo

---

94 Žmogiškojo kapitalo kokybė – tai aukšta kvalifikacija, didelė patirtis, aukštasis išsilavinimas ir pan.

95 Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 66-2130.

96 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario mėn. nutarimas Nr. 299 „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. Nr. 20-652.

97 Šio principo esmė, kad viešojo valdymo administravimo subjektai privalo savarankiškai surinkti visus reikalingus dokumentus tam tikrai viešajai paslaugai suteikti ar administracinei procedūrai įgyvendinti. Taip pat draudžiama reikalauti iš pareiškėjo informacijos, kuria disponuoja kiti viešojo valdymo subjektai (yra išimtys). Žiūrėti: Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 60-1945.

98 Elektroniniai valdžios vartai internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 10 25], <http://www.epaslaugos.lt/egovportal/appmanager/main/public?_nfpb=true&_pageLabel=P74003515412554438859 22>.

99 Kvalifikuoti specialistai – tai specialistai, turintys analitinius administracinius gebėjimus darbui valstybės tarnyboje, administraciniuose teismuose, mokesčius administruojančiose institucijose, savivaldybių tarnybose ir kitose viešojo sektoriaus institucijose.

100 Europos Komisijos ataskaita „Dėl Lietuvos pažangos rengiantis narystei Europos Sąjungoje“ http://www.lrs.lt/es/pazanga_lt.htm [žiūrėta 2012 02 03]. [interaktyvus].

intereso užtikrinimui[101] ". Pagal Seimo kontrolierių duomenis, pagal gautus skundus antroje vietoje yra apskundžiama teisė į gerą viešąjį administravimą, kas parodo, kad administraciniai gebėjimai netenkina visuomenės lūkesčių ir viešas administravimas nėra efektyvus. Labai dažnai skundžiama teisė gauti informaciją iš viešojo sektoriaus institucijų, o jeigu informacija gaunama, tai ji būna formali, o ne informatyvi[102]. Manoma, kad viešojo sektoriaus žmogiškojo kapitalo valdymo sistemos kokybės kėlimo dėka tokių skundų turėtų mažėti. Viešojo sektoriaus darbuotojų kvalifikacijos kėlimas, jų išsilavinimas, patirtis bei kiti žmogiškojo kapitalo elementai didintų administracinius gebėjimus ir tuo pačiu viešojo administravimo efektyvumą.

Ne visada teisės normos gali numatyti ir reglamentuoti visus administracinius teisinius santykius, tada viešojo sektoriaus atstovai turi priimti sprendimus savo kompetencijos ribose laikantis teisingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, objektyvumo, demokratiškumo ir kitų teisės principų ir vykdyti vykdomosios valdžios funkcijas. Pažymėtina, kad administracinė diskrecija[103] turi labai didelę įtaką viešojo administravimo efektyvumui. Jeigu viešojo sektoriaus atstovas neturi pakankamai patirties, neturi reikiamos kvalifikacijos, jis gali pasilikti „status quo" pozicijoje, t.y. nepriiminėti jokių sprendimų arba jo priimti sprendimai gali neturėti teigiamos reikšmės. Žmogiškasis kapitalas yra susijęs su administracinės diskrecijos teise ir daro didelę įtaką vadovaujantis šia teise priimtiems sprendimams, todėl viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavime administracinė diskrecija yra būtina, tačiau kartu turi būti aukštas žmogiškojo kapitalo lygis. Norint, kad žmogiškojo kapitalo lygis viešojo sektoriaus tarnautojų būtų aukštas, reikia vykdomose viešojo administravimo tobulinimo programose atkreipti dėmesį į viešojo sektoriaus tarnautojų analitinio ir kūrybinio mąstymo tobulinimą, mokinti juos vesti derybas, bendraujant su privačiu sektoriumi,

---

[101] Kad didelis dėmesys skiriamas ir toliau tobulinant viešojo sektoriaus institucijų kvalifikaciją patvirtina ne tik eilė įvairių programų, kurios aptariamos toliau šiame darbe, bet ir teisės aktai, reglamentuojantys žmogiškojo kapitalo didinimą. Pavyzdžiui, Vyriausybės nutarime „Dėl žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo" (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2008 m. liepos 23 d. Nr. 789 „Dėl žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo". *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 95-3722), kuriame sakoma, kad vidaus reikalų ministerija atsakinga už administracinių gebėjimų stiprinimą ir viešojo administravimo efektyvumo didinimą . Europos Sąjungos struktūrinės paramos Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas" nurodo, kad valstybės tarnautojų administraciniai gebėjimai tobulinami remiantis šiomis priemonėmis: VP1-4.1-VRM-01-V priemonė „Valstybės tarnybos sistemos stiprinimas"; VP1-4.1-VRM-02-V priemonė „Kvalifikacijos tobulinimas Europos Sąjungos reikalų ir tarnybinės etikos srityse"; VP1-4.1-VRM-03-V priemonė „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas"; VP1-4.1-VRM-04-R priemonė „Savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas". Vadovaudamasi Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėmis, 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioritetu „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas" Klaipėdos rajono savivaldybės administracijos projektui „Klaipėdos rajono savivaldybės administracijos ir savivaldybės tarybos narių mokymai (2 etapas)" yra skirta 110980,00 (vienas šimtas dešimt tūkstančių devyni šimtai aštuoniasdešimt litų) iš Vidaus reikalų ministerijos programos „Regionų plėtros ir Europos Sąjungos struktūrinės paramos programų įgyvendinimo užtikrinimas.

[102] Seimo kontrolieriai siūlo atkreipti pareigūnų dėmesį į aplaidumą darbe, įstatymų ar kitų teisės aktų nesilaikymą, tarnybinės etikos pažeidimą, piktnaudžiavimą, biurokratizmą ar žmogaus teisių ir laisvių pažeidimus. Dėl netinkamai išnagrinėtų valstybės ar savivaldos institucijose skundų padaugėjo fizinių ir juridinių asmenų pareiškimų skaičius į Seimo kontrolierių įstaigą nuo 2007 m. iki 2011 m. Interesantai 2011 m. į Seimo kontrolierius kreipėsi net 476 kartus dėl netinkamo viešojo administravimo viešajame sektoriuje.

[103] Administracinė diskrecija – valstybės įgalinimus turinčio asmens (pareigūno) ar valstybės institucijos teisė priimti sprendimus savo kompetencijos ribose, administravimo (valdymo) srityje. Terminas administracinė diskrecija pateiktas pagal prof. B. Pranevičienės, prof. A.Urmono straipsnyje išdėstytas mintis. Administracinės diskrecijos esmė ir diskrecijos kontrolės galimybės. *Jurisprudencija: mokslo darbai.* Vilnius: Lietuvos Teisės Universitetas, 2002. T. 32 (24)

mokinti viešąjį sektorių valdyti konfliktus, taip pat dėmesys turi būti skiriamas etikos tobulinimui ir ypatingas dėmesys ir mokymai teisinio raštingumo srityje.[104]

Kalbant apie poreikį gerinant valstybės institucijų teikiamų paslaugų kokybę, kelti valstybės tarnautojų gebėjimų lygį, dominuoja žmogiškasis kapitalas. Jis gali būti didinamas ir per kompetencijos kėlimo programas. Kompetencija yra ne tik žmogiškojo kapitalo elementas, bet ir svarbiausia vykdomosios valdžios institucijos administracinio teisinio statuso sudėtinė dalis.[105] Lietuvos pažangos strategijoje[106] įvardintas tikslas, kad valstybės tarnyba būtų ribotos apimties, lanksti, profesionali, atskaitinga ir orientuota į veiklos rezultatus, taip pat būtina siekti, kad visiems viešąjį interesą tenkinantiems viešojo sektoriaus darbuotojams būtų taikomi vienodi veiklos ir valdymo standartai. Lankstumas, profesionalumas, atskaitingumas – tai žmogiškojo kapitalo elementai, būtini viešojo sektoriaus darbuotojams. Kompetencijos kėlimas yra būtinas veiksnys žmogiškojo kapitalo kėlimui. Mokymosi visą gyvenimą strategijos tikslas parodyti, kad mokytis ir kelti kvalifikaciją yra būtina. Mokymasis per visą gyvenimą – tai visa mokymosi veikla, vykstanti bet kuriame amžiaus tarpsnyje siekiant tobulinti asmeninės, pilietinės, socialinės ir profesinės srities kompetencijas.[107] Šia programa siekiama ne tik kelti jaunų žmonių žinias ir padėti jauniems žmonėms įgyti pagrindinius gyvenimo įgūdžius ir kompetencijas, tačiau didinti ir *asmenų bei institucijų kompetenciją*, kurie atsakingi už švietimo organizavimą ir vykdymą vietos, regionų ir nacionaliniu lygiu.[108]

Žinia, žmogiškajam kapitalui didelę reikšmę turi žmonių sveikata. Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata ir laiduoja medicinos pagalbą bei paslaugas žmogui susirgus, taip pat sveikatos sistemos įstatymas nustato piliečiams nemokamos medicinos pagalbos valstybinėse gydymo įstaigose teikimo tvarką. Tad rūpinimasis žmonių sveikata ir medicinos pagalbos bei paslaugų žmogui susirgus laidavimas traktuotini kaip valstybės funkcijos.[109] Taigi žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas, o rūpinimasis žmonių sveikata traktuotinas kaip valstybės funkcija, kuri svarbi žmogaus gyvenimo kokybei. Pritariama, kad „bergždžia tikėtis sustiprinti šalies politinę galią, pozicijas pasaulio žemėlapyje, padidinti konkurencingumą ar gyvenimo kokybės indeksą neišsprendus pamatinių socioekonominių problemų, nepasiekus esminių tarpinių tikslų. Vienas iš tų fundamentaliųjų dalykų yra visuomenės sveikata.[110] Reikia pripažinti, kad, gerinant sveikatos apsaugos sąlygas, taip pat gerėja žmogiškojo kapitalo kokybė, kuri veikia šalies ekonomiką. Lietuvos statistikos de-

---

[104] Teisinis raštingumas suprantamas kaip norminių teisės aktų rengimas, teisės aktų įgyvendinimas, administracinių ginčų nagrinėjimo ypatumai bei kita viešojo sektoriaus subjektų veikla susijusi su teisiniais santykiais.

[105] Bakaveckas, A.; Dziegoraitis, A.; Dziegoraitienė, A. ir kt. *Lietuvos administracinė teisė „Bendroji dalis"*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2005, 260.

[106] Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos: Lietuvos pažangos strategija: Lietuva 2030 patvirtinimo". *Valstybės žinios.* 2012, Nr. 61-3050.

[107] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, ir Lietuvos Respublikos socialinės ir apsaugos darbo ministro 2008 m. spalio 15 d. įsakymas Nr. ISAK-2795/A1-347 „Dėl mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos patvirtinimo". *Valstybės žinios.* 2008, 122-4667.

[108] 2012 m. MVGP vadovas (Education and culture Lifelong Learnig Programme), II a dalis [interaktyvus]. [žiūrėta 2012 02 25]. <http://ec.europa.eu/education/llp/doc/call12/part2_lt.pdf>.

[109] Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2002 m. sausio 14 d. nutarimas, bylos Nr. 25/01. „Dėl Lietuvos Respublikos 2001 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (2000 m. gruodžio 19 d. redakcija), Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų dydį ir išlyginimą lemiančių rodiklių tvirtinimo 2001, 2002 ir 2003 metams įstatymo ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo 16 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai ". *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 5-186.

[110] Remtasi nevyriausybinių organizacijų ir ekspertų koalicija „Galiu gyventi". [interaktyvus] [žiūrėta 2012 04 27], <http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/lietuvoje-ignoruojama-visuomenes-sveikata.d?id=45457983 #ixzz26Aan7c6m>.

partamentas 2006 m. atliko apklausą apie žmonių sveikatą, kurioje pažymima, kad kas antras Lietuvos gyventojas ir kas ketvirtas jaunuolis nuo 15 iki 24 metų turi ilgalaikių sveikatos problemų. Palyginti su Europos šalimis, atlikusiomis sveikatos tyrimus, Lietuvos rodikliai yra panašūs į daugelio naujųjų Europos Sąjungos šalių, o palyginti su senosiomis ES šalimis, pagal naudojimąsi sveikatos priežiūros paslaugomis ir prevencinėmis priemonėmis, atsiliekame. Atsilikimo priežastys gali būti ne tik prastesnis sveikatos paslaugų prieinamumas, bet ir susiklosčiusio požiūrio į savo sveikatą bei nepakankamo rūpinimosi ja tradicijos.[111] Pažangos strategijoje siūloma stiprinti ne tik institucijų gebėjimus užtikrinant visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, prieinamumą, priimtinumą, bet ir mažinti atotrūkį tarp valstybės ir savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros institucijų bei įtvirtinti visuomenės sveikatos svarbą valstybės ir savivaldybių politikoje.[112] Kad būtų pasiekta aukšto lygio sveikatos apsauga, turi būti bendradarbiaujama ne tik sveikatos, bet ir aplinkos apsaugos politikos srityse, todėl sektorinis bendradarbiavimas gali prisidėti sprendžiant su visuomenės sveikata susijusius klausimams. Kad viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė gali turėti įtaką sprendimui, pažymi tuometinis sveikatos apsaugos viceministras R. Šadžius: „neturėtume bijoti viešojo ir privataus sektorių partnerystės sveikatos sistemoje, tačiau tai sudėtingas procesas, apimantis materialinę ir moralinę atsakomybę, iniciatyvą ir kūrybą, garantijų ir rizikos pasiskirstymą ". Jis pabrėžė, kad elektroninės sveikatos sistemos sukūrimas – tai kokybiškesnių sveikatos priežiūros paslaugų teikimas, medicinos darbuotojų laiko taupymas. Šią nuomonę palaiko ir Pasaulio banko ekspertai, teigdami, kad patikima, išsami, operatyvi Lietuvos sveikatos informacijos sistema būtina formuojant bendrą sveikatos politiką bei priimant racionalius, informacija paremtus valdymo sprendimus.[113]

Reikia pripažinti, kad investicijos į mokslinius tyrimus yra svarbus veiksnys žmogiškojo kapitalo kokybei. Manoma, kad Konstitucijos 42 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad kultūra, mokslas ir tyrinėjimai bei dėstymas yra laisvi, turi būti derinama su kitomis Konstitucijoje įtvirtintomis nustatomi kaip sveikatos apsauga, gyvybė ir panašiai. Moksliniai tyrimai turi tarnauti žmogui, o ne atsisukti prieš jį. Todėl mokslinių tyrimų laisvės principas neturi sukelti neigiamų padarinių žmogui, aplinkai. Svarbu suderinti paties mokslininko ir visos visuomenės interesus. Vyriausybė turi aiškiai apibrėžti konkrečias mokslo ir technikos pažangos kryptis, numatyti mokslo bei technikos projektus, ir, esant reikalui, juos labiau reguliuoti, nes tai gali liesti ne tik gyvenančių dabar žmonių, bet ir būsimų kartų interesus.

Apibendrinant darytina išvada, kad žmogiškasis kapitalas sisteminiu požiūriu yra jungiamoji grandis su kitomis kapitalo formoms, nes šio kapitalo potencialas, jo kokybė reikalingi abiems sektoriams. Vykdant bendrus viešojo ir privataus sektorių projektus, viešojo sektoriaus žmogiškasis kapitalas turi turėti pakankamą kvalifikacijos ir patyrimo lygį konkuruojant su privačiu kapitalu, nes viešasis sektorius visada privalo užtikrinti viešąjį interesą.

Orientacija į viešąjį interesą ypač svarbi valstybės tarnyboje. Jos veiklos administracinis teisinis reguliavimas nustato valstybės tarnautojo statusą, atsakomybę, darbo užmokestį, socialines ir kitas garantijas bei kitus valstybės tarnybos valdymo teisinius ir kitus pagrindus, būtent orientuotus į visuomeninius interesus. Viešojo sektoriaus subjektų administraciniai gebėjimai gali pagerinti privataus sektoriaus galimybes vystyti savo verslą arba atvirkščiai sužlugdyti arba pabloginti situaciją. Administraciniai gebėjimai ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas išskirti kaip svarbiausiai žmogiškojo kapitalo veiksniai, kurie labiausiai daro įtaką administracinės teisės paskirties įgyvendinimui, t.y. visuomenės narių teisėtų lūkesčių įgyvendinimui ir viešojo intereso užtikrinimui

---

[111] Lietuvos statistikos departamentas [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 01], < http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=1521>.

[112] Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos: Lietuvos pažangos strategija: Lietuva 2030 patvirtinimo". *Valstybės žinios.* 2012, Nr. 61-3050.

[113] Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 02].< http://sena.sam.lt/lt/main/news?id=3605>.

## 1.2. Viešojo ir privataus sektorių kapitalų[114] kategorijos, jų vartojimo metodologinis reikšmingumas administracinėje teisėje

### 1.2.1. Viešojo sektoriaus kategorijos raiškos suvokimas administraciniu teisiniu požiūriu

Nagrinėjant įvairias kapitalo formas, susiduriame su ekonominio sektoriaus kategorija, kuri yra svarbi norint aiškiau suvokti tiek viešąjį ir privatųjį sektorius, jų kapitalus, tiek ir šių sektorių socialinius tinklus.

Finansų terminų žodyno aiškinimu, ekonomikos sektorius – stambi ekonomikos dalis, turinti panašias bendras charakteristikas, kurių pagrindu teoriniu ar praktiniu požiūriu galima atskirti vieną ekonomikos dalį nuo kitos[115].

Pritaikant šį aiškinimą disertaciniam tyrimui, galime teigti, kad ekonomikos sektoriaus (viešojo, privataus ir kt.) kategorija žymi šalies ekonominės veiklos srities tam tikrą dalį, dydį, kuriai būdingos panašios bendrosios ekonominės, teisinės ir kitokios socialinės charakteristikos, leidžiančios tam tikras ekonomikos dalis atskirti, jas lyginti teoriniu ar praktiniu požiūriu.

Viešojo sektoriaus kategorija yra daugelio socialinių mokslų objektas, todėl, nagrinėjant ją administracinės teisės kontekste, reikia remtis ir kitų socialinių mokslų žiniomis. Viena vertus, tai padės geriau atskleisti šios kategorijos turinio analizę administracinėje teisėje, apibūdinti viešojo sektoriaus teisės subjektus. Antra vertus, empiriniai suvokti, kaip administracinė teisė, panaudodama viešojo sektoriaus socialinio pažinimo galimybes ir siūlydama vykdomajai valdžiai teisines priemones, inicijuoja bei dalyvauja viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavime.

Disertacinio tyrimo tikslų įgyvendinimo požiūriu tinkamas J. E. Lane viešojo sektoriaus nagrinėjimas per tris veiklos sričių projekcijas[116]: viešąjį išteklių (viešųjų gėrybių) paskirstymą, perskirstymą (laikantis socialinio teisingumo nuostatų) ir reguliavimą (galimas ekonominis ir kitoks socialinis poveikis į įvairių formų kapitalo judėjimą per tam tikras valstybines įstaigas ir institucijas).[117] Anot autoriaus, viešasis sektorius apima įvairias institucijas, kurias pasitelkus daromi ir įgyvendinami sprendimai įvairių rūšių viešųjų interesų atžvilgiu. Nagrinėdamas viešojo sektoriaus kategoriją J. E. Lane pastebi, kad viešasis administravimas yra siejamas su vyriausybe, jos veikla, o tai daugeliu atveju tradicinis požiūris į viešąjį sektorių skiriasi. Regis, autoriaus akcentuojama vyriausybinė veikla gali būti suprantama per jos plačias reguliavimo funkcijas, t.y. viešųjų gėrybių paslaugų administravimą, viešųjų gėrybių perskirstymą remiantis socialinio teisingumo nuostatomis[118], valstybinių įstaigų ir institucijų veiklos koordinavimą darant galimą ekonominį ir

---

[114] Viešojo ir privataus sektorių kapitalų kategorija apima nagrinėjamas disertacijoje socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalo formas.

[115] Internetinis ekonomikos terminų puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 17]. <http://www.finam.ru/dictionary/wordf00591/default.asp>

[116] Lane, J. E. *Viešasis sektorius: sąvokos, modeliai ir požiūriai*. Margi raštai. Vilnius, 2001. P. 26.

[117] Turimi omenyje galimi poveikiai pagal Kopenhagos politinius (institucinio stabilumo, demokratinės ir teisinės valstybės tvarkos, pagarbos žmogaus teisėms ir mažumų teisių apsaugai), ekonominius (veiksmingos rinkos ekonomikos, sugebėjimo konkuruoti bendrojoje Europos Sąjungos rinkoje), teisės suderinamumo (sugebėjimo perimti Europos Sąjungos nariams keliamus įsipareigojimus ir tikslus) kriterijus, kuriems turi atitikti į Europos Sąjungą įstojusios šalys. Šiuos kriterijus 1993 m. gruodžio 22 d. nustatė Europos Taryba susitikime Kopenhagoje, kuriame buvo ruošiamasi Europos Sąjungos plėtrai į Rytus. Europos Komisijos ataskaita dėl Lietuvos pažangos rengiantis narystei Europos Sąjungoje. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 25], <// http://www.lrs.lt/es/pazanga_lt.htm>.

[118] Vaišvilos A. nuomone, socialinis teisingumas – tai asmens integravimas į visuomenę po to, kai rinkos ekonomika jį eliminavo iš visuomenės, pavertė socialiai neveiksniu ir dėl to – potencialiai pavojinga jėga sau ir visuomenei. Pagal autorių, teisingumas stabilizuoja teisėkūrą, nes draudžia priimti įstatymus,

kitokį socialinį poveikį socialiniam, ekonominiam ir žmogiškajam kapitalui. Administracinės teisės požiūriu, būtent toks platus valstybinis reguliavimas ir kyla viešojo ir vidaus valdymo srityje. Taigi viešojo sektoriaus veikla taip pat yra ir administracinės teisės tyrinėjimo objektas.

A. Bielskis pastebi, kad europietiškos politikos kontekste viešasis sektorius dažniausiai yra įvairiais būdais priešpastatomas privačiajam ir reikšmingai pabrėžiama, kad šį sektorių atstovauja valstybės politikai bei ta visuomenės dalis, kuri teikia viešąsias paslaugas už valstybės biudžeto skiriamus pinigus. Priešpriešos smaigalyje – argumentas, kad privataus sektoriaus problema kapitalistiniame ūkyje yra ne tik socialinė (t.y. laisvoji rinka, kurdama gerovę, generuoja ir socialinę nelygybę), bet ir struktūrinė, sąlygojanti ekonominės depresijos veiksnių neišvengiamumą, jei nebus imamasi makro-ekonominio rinkos administravimo[119], mūsų požiūriu, panaudojant ir tam tikras teisines ir kitokias teisinio režimo nustatymo priemones. Taigi tęsiamai taikant šio požiūrio nuostatas, politinį valstybės rinkos koregavimo „vairą" Lietuvoje laiko Seimas, o *viešąsias – socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų numatytas paslaugas, įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka, teikia valstybės ar savivaldybių kontroliuojami juridiniai ir kiti asmenys*[120]. Seimas įstatymuose nustato teisinės aplinkos standartus ir galimybes asmenims realizuoti savo teises tam tikroje viešojo administravimo sferoje bei įgalioja ir įpareigoja valstybines įstaigas teikiant administracines paslaugas ir administruojant viešąsias paslaugas priimti administracinius sprendimus žmonių teisių įgyvendinimui.

R. Kuodis pastebi, kad viešajame sektoriuje riba tarp to, kas yra viešoji institucija ir kas nebėra, yra dažnai neaiški, nes kai vyriausybė įkuria įmonę, kyla retorinis klausimas ar ji vis dar yra dalis "viešojo sektoriaus"? Autorius pateikiamame pavyzdyje svarsto, ar "Lietuvos geležinkeliai", kurių visos akcijos priklauso valstybei, tačiau gauna valstybės subsidijas ir valdoma kaip privati įmonė, yra viešojo sektoriaus dalis ar kai vyriausybė valdo įmonę kartu su privačiais investuotojais, viešosios ir privačios partnerystės pagrindu, priklauso ta įmonė viešajam sektoriui?[121] R. Kuodis taikliai pastebi, kad reikalai yra dar labiau komplikuoti, kai vyriausybė valdo įmonę kartu su privačiais investuotojais (viešosios ir privačios partnerystės pagrindu). Tuo jis paryškina viešojo sektoriaus kategorijos tiksliai neapibrėžtus klausimus teisėje. Tai rodo, kad viešojo sektoriaus neapibrėžtumo problematika yra tarpdisciplininė, nes su ja susiduria ir kitų mokslo sričių atstovai. Mažinant viešojo sektoriaus neapibrėžtumą, yra svarbi tęstinė visų kadencijų vyriausybių vykdoma strateginė viešojo administravimo politika panaudojant reikiamus teisinius svertus. Tam būtina pritaikyti teisinio reguliavimo poreikiams viešojo sektoriaus socialinio pažinimo tarpdisciplininę informaciją. Panašių pozicijų laikosi V. Nakrošis analizuodamas viešojo valdymo reformas Lietuvoje. Jo manymu, naujoji viešoji vadyba (toliau NVV) turi būti pagrįsta rinkos principais ir privačiojo sektoriaus vadybos perkėlimu į viešąjį sektorių. Viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė, kuri reiškia privačiojo sektoriaus partnerių įsitraukimą į viešosios infrastruktūros plėtrą ar viešųjų paslaugų kūrimą, yra viena iš galimų valdymo būdų iniciatyvų.[122]

Tęsiant viešojo sektoriaus kategorijos analizę galima ją vertinti ir lingvistiniu, loginiu bei teisiniu požiūriais. Lingvistiniu požiūriu „viešas" reiškia visiems skirtas, visuomenės

naudingus tik kuriai nors vienai socialinei grupei. Reikalaudamas vieno asmens naudą derinti su kito asmens nauda, jis reikalauja kurti ne bet kokius įstatymus, o įkūnijančius socialinį kompromisą, teikti pirmumą ne įstatymo formai, o turiniui. A. Vaišvila. Teisingumas: jo formos ir socialinė reikšmė (metodologinis aspektas). *Jurisprudencija*. 2002, 24 (16), p. 7–15.

119 Bielskis, A. Viešasis sektorius ir revoliucinis aristotelizmas. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 01 12]. < <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/-/5163>.

120 Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 1999, Nr. 60-1945.

121 Kuodis, R. *Viešoji ekonomika*. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 01 12]. <http://neris.mii.lt/~ekonomika/VSE/PDF_2011/vse01.pdf>. P. 45.

122 Nakrošis, V. Viešojo valdymo reformos Lietuvoje: kodėl ir kuo reikia pakeisti naująją viešąją vadybą? *Politologija.* Vilnius, 2011, p. 65-98.

naudojamas, o sektorius – tai įstaigos ar organizacijos skyrius ar poskyris arba šalies ūkio dalis, turinti tam tikrų ekonominių ar socialinių bruožų, pavyzdžiui, valstybės sektorius, privatus sektorius.[123]. Analizuojant įvairius nacionalinius teisės aktus, kuriuose sutinkama viešojo sektoriaus ar jai alternatyvios kitos kategorijos vartosena, sustiprina jos suvokimo painiavą[124]. Taigi, viena vertus, lingvistinis požiūris suteikia galimybę atskirti viešąjį ir privatųjį sektorius, parodant, kad jie yra kitokie, o, kita vertus, teisiniu požiūriu viešojo sektoriaus kategorija teisės aktuose vartojama neargumentuotai skirtingai. Ko gero, turinio prasme tikslinga viešojo sektoriaus kategoriją analizuoti remiantis viešojo sektoriaus subjektų teisinio statuso apibrėžtimi.

Rusų mokslininkų požiūriu, viešojo sektoriaus institucinis pagrindas – tai visuma valstybinių įmonių, kurias nepriklausomai nuo veiklos srities ir nacionalinių ypatumų galima sugrupuoti į tris dideles grupes: 1) nesavarankiškos viešosios-teisinės įmonės (pinigų kalyklos, kalėjimai, valstybinės ir savivaldybių mokyklos, vaikų darželiai); 2) savarankiškos įmonės, kurios veikia viešosios teisės rėmuose (paštas, geležinkelio keliai, valstybiniai holdingai ir korporacijos); 3) savarankiškos teisinės įmonės, kurios veikia privatinės teisės rėmuose (akcinių bendrovių formos).[125]

Tokio požiūrio esminiai bruožai į viešojo sektoriaus kategoriją prasiskverbia taikomi Lietuvos viešoje erdvėje.[126] Finansų ministerija savo internetiniame puslapyje pažymi, kad ”Finansų ministerija 2005 metais pradėjo *viešojo sektoriaus*, apimančio biudžetines įstaigas[127],

---

[123] Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 12]. <http://www.lki.lt/dlkz/>.

[124] Vyriausybės programoje naudojama kategorija „viešasis sektorius“: <optimizuosime viešojo ir privataus sektorių išteklius....>, <... efektyviau naudosime IRT infrastruktūrą ir kompetencijas viešajame sektoriuje>....,< išplėsime Viešojo ir privataus sektorių partnerystę...>, kitame Vyriausybės nutarime jau atsiranda sąvokos „valstybinis ir nevalstybinis sektoriai“: ...< valstybinio ir nevalstybinio sektorių valdymas..>, <..... racionalus uždavinių ir funkcijų paskirstymas tarp valstybinio ir nevalstybinio sektorių>, ...< skatinant valstybinio ir nevalstybinio sektorių partnerystę>, tame pačiame Vyriausybės nutarime yra naudojamos netgi dvi sąvokos, t.y. „viešasis sektorius ir valdžios sektorius“: ...<teko radikaliai sumažinti 2006–2008 metais gerokai išaugusias valdžios sektoriaus išlaidas..>, <teko priimti sunkius sprendimus dėl viešojo sektoriaus išlaidų mažinimo...>, <.. išplėtus jo taikymą ir kitose viešojo sektoriaus institucijose ir įstaigose...>, arba Finansų ministerijos 2008 m. veiklos plane taip pat tos pačios dvi sąvokos: ..< 2008 m. valdžios sektoriaus deficitas...>, <..viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės...>, dvi sąvokos, bet kitos – valdžios sektorius ir valstybinis sektorius- LR Vyriausybės nutarime ...< makroekonomikos statistika leido stebėti valdžios sektoriaus rodiklius>, <… valstybinio ir privataus sektoriaus sukurtą BVP dalį...>, sekančiame LR Vyriausybės nutarime atsiranda sąvoka „viešojo valdymo sektorius“: ...<tikslinga nustatyti tam tikrų viešojo valdymo sektorių (visuomenės saugumo, sveikatos ir socialinės apsaugos, švietimo, kultūros ir kitų)..>, tačiau išlieka sąvoka ir viešas sektorius: < gyventojų, kurie lankėsi viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainėse..>, dar dvi sąvokos aptinkamos kitame LR Vyriausybės nutarime: „valstybinis arba viešasis sektorius“: ...< mokymai valstybinio ir privataus sektoriaus...>, <.. maksimalius ekonominius normatyvus viešojo sektoriaus subjektams...>, taip pat šios dvi sąvokos sutinkamos ir Saulėlydžio komisijos 2010-2011 m. ataskaitoje: <...vienodai taikomi tiek privačiam, tiek ir valstybiniam sektoriui..>, <... tarp skirtingų viešojo sektoriaus organizacijų tipų...>.

[125] Nikolaeva, L. A.; Černaja, I.P. *Ekonomiceskaja teorija Tema 7*. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 02 25]. < http://bibliotekar.ru/economicheskaya-teoriya/47.htm>.

[126] Viešoji erdvė suvokiama kaip socialinė ir komunikacinė arena, piliečių forumas. Individų visuma tampa informacijos vartotojų rinka, kurioje išsakomi argumentai ir formuojama viešoji nuomonė, kuria grindžiami politiniai demokratinės valstybės sprendimai. P. Norris. *Virtuos Circle: Political Communication in Post-Industrial Societes.*
*Cambridge*: CU, Press, 2000. P. 23.

[127] Biudžetinė įstaiga – ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, įgyvendinantis valstybės ar savivaldybės funkcijas ir išlaikomas iš valstybės ar savivaldybės biudžetų asignavimų, taip pat iš Valstybinio socialinio draudimo fondo, privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų ir kitų valstybės pinigų fondų lėšų. Žiūrėti: Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 2010, Nr. 15-699.

valstybės socialinės apsaugos fondus[128], kitus išteklių fondus, mokesčių fondus, kontroliuojamas sveikatos priežiūros viešąsias įstaigas, valstybę ir savivaldybes, kaip atskirus juridinius asmenis, buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformą".[129] Ši informacija patvirtina prielaidą, kad čia išvardinti subjektai apimtų viešojo sektoriaus kategoriją. Kitu pavyzdžiu galime taip pat patvirtinti, kad viešojo sektoriaus subjektai atspindi viešojo sektoriaus charakteristikas, t.y. apima nacionalinę valdžią, regioninę valdžią (pavyzdžiui, valstijų, provincijų, teritorijų), vietinę valdžią (pavyzdžiui, miesto ir miestelio) ir susijusius vyriausybinius ūkio subjektus (pavyzdžiui, agentūras, tarybas, komisijas ir įmones).[130] Todėl logiška, kad viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme nurodoma, jog viešojo sektoriaus subjektai – tai valstybė, savivaldybės, biudžetinės įstaigos bei šių institucijų kontroliuojamos sveikatos priežiūros viešosios įstaigos, mokyklos ir mokslinių tyrimų institutai, kurių teisinė forma yra viešoji įstaiga, bendrojo lavinimo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos, kurių teisinė forma yra viešoji įstaiga, socialinės globos įstaigos, kurių teisinė forma yra viešoji įstaiga, išteklių fondai, mokesčių fondai.[131] Tai sietume su nuostata, kad ši institucinė visuma vienaip ar kitaip atstovauja viešojo intereso pozicijas. Šią poziciją neakivaizdžiai patvirtina Saulėlydžio komisija pabrėždama[132], kad viešasis sektorius suprantamas, kaip visų Vyriausybei atskaitingų ar Vyriausybės valdomų bei kontroliuojamų subjektų, vykdančių viešąjį administravimą, teikiančių viešąsias paslaugas ar vykdančių kitą veiklą, siekiant tenkinti viešuosius interesus, visuma.

Remiantis šia aukščiau pateikta informacija, galima išskirti ir palyginti tokias viešojo sektoriaus subjektų traktuotes:

**1 lentelė.** Viešojo sektoriaus subjektų traktuotės

| Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą | Pagal Saulėlydžio komisijos 2010-2011 metų ataskaitą | Pagal Finansų ministerijos vartoseną |
|---|---|---|
| – valstybė;<br>– savivaldybės;<br>– biudžetinės įstaigos;<br>– sveikatos priežiūros viešosios įstaigos;<br>– mokyklos ir mokslinių tyrimų institutai;<br>– bendrojo lavinimo mokyklos;<br>– profesinio mokymo įstaigos;<br>– socialinės globos įstaigos;<br>– išteklių fondai;<br>– mokesčių fondai. | – biudžetinės įstaigos;<br>– Ministerijos;<br>– Vyriausybės įstaigos ir joms pavaldžios biudžetinės įstaigos;<br>– įstaigos prie ministerijų -įstaigoms prie ministerijų pavaldžios biudžetinės įstaigos,<br>– kitos ministerijoms pavaldžios biudžetinės įstaigos;<br>– Viešosios įstaigos;<br>– Valstybės įmonės;<br>– Valstybės, kontroliuojamos akcinės ir uždarosios akcinės bendrovės. | – valstybė;<br>– savivaldybės;<br>– biudžetinės įstaigos,<br>– valstybės socialinės apsaugos fondas;<br>– kitų išteklių fondai;<br>– mokesčių fondai;<br>– sveikatos priežiūros viešosios įstaigos. |

Lentelė sudaryta darbo autorės.

[128] Pavyzdžiui, valstybinis socialinio draudimo fondas – jo veiklą ir sandarą nustato Lietuvos Respublikos socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, IX-547; arba privalomojo sveikatos draudimo fonas – Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 123-5512.

[129] Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 25]. < http://www.finmin.lt/c/portal/layout?p_l_id=PUB.1.81>.

[130] Tarptautiniai viešojo sektoriaus apskaitos standartai. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 25].< http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/apskaitos_reforma/TVSAS/1_ivadas.pdf>.

[131] Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 77-3046.

[132] Saulėlydžio komisijos 2010-2011 m. ataskaita. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 07 09]. < http://www.lrv.lt/bylos/veikla/veiklos-ataskaitos/saulelydis-final.pdf>.

Taigi loginiu požiūriu viešojo sektoriaus kategorija įvairiuose teisės aktuose turinio prasme skiriasi atskirais požymiais, tačiau, žvelgiant į viešojo sektoriaus subjektus abstrahuotai, t.y. atsisakant kai kurių konkrečių pavienių viešojo sektoriaus subjektų teisinio statuso ypatybių, galima suskirstyti juos į tam tikras grupes, pagal pavaldumo kriterijų.

Pirmajai grupei galima priskirti viešojo sektoriaus subjektą, turintį pamatinį statusą – *valstybę*. Šis pamatinis statusas realizuojamas per institucijas, veikiančias valstybės vardu. Antrajai grupei norima prisikirti *Vyriausybę ir institucijas bei įstaigas prie Vyriausybės,* trečiajai grupei – *ministerijas ir įstaigas prie ministerijos*, ketvirtajai grupei priskiriamos *savivaldybės, jos institucijos*, *seniūnijos*, *savivaldybių įmonės*.

Įvertinę viešojo sektoriaus kategorijų suvokimo įvairovę bei subjektų raiškos charakteristikas šiame sektoriuje, teigtume, kad nepriklausomai nuo terminologinių pasirinkimų visi viešojo sektoriaus subjektai gali tapti administracinių santykių dalyviais, o administraciniai teisiniai santykiai gali atsirasti, keistis arba pasibaigti konkrečių juridinių faktų pagrindu. Be to, žinant, kad administracinės teisės dalykas yra visuomeniniai santykiai, atsirandantys įgyvendinant viešąją valdžią, o viešasis sektorius, tai visuma visuomeninių institucijų, kurios įvairiu lygiu, tiesiogiai ar įgaliojimų delegavimo teise realizuoja valdžios įgaliojimus, tai galima sakyti, kad viešojo sektoriaus subjektai yra kartu ir administracinės teisės subjektai.

### 1.2.2. Privataus sektoriaus kapitalo kategorijos raiškos suvokimas administraciniu teisiniu požiūriu

Formuluojant privataus sektoriaus kategorijos apibrėžtį, būtina prisiminti, kad šiam sektoriui priklauso privataus kapitalo subjektų (fizinių arba juridinių asmenų) nuosavybės teisėmis kontroliuojami ekonominiai objektai, laisvosios rinkos sąlygomis siekiantys pelno. Sisteminiu požiūriu[133] privataus kapitalo sektorius – privačios nuosavybės pagrindu susieta ekonomikos subjektų ir objektų visuma, palaikanti vidinius (nuosavo kapitalo ekonominės veiklos terpėje) ir išorinius (santykiuose su viešuoju sektoriumi) sisteminius ryšius gaunant pelną, o taip pat pelno naudos pagrindu (įgyvendinant kitus socialinius tikslus) – palaikanti santykius tarp socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalo subjektų bei tarp šių subjektų ir privataus bei viešojo kapitalo ekonomikos objektų. Šis sektorius apima visas pelno įmones, kurios nepriklauso valstybei ir nėra jos kontroliuojamos.

Pastebima, kad kai kuriose valstybėse pastaraisiais metais ryškėja tendencija, kai tam tikros funkcijos, anksčiau vykdytos viešųjų institucijų, perduodamos privačiam sektoriui. Šių funkcijų perdavimas daro poveikį administracinės teisės raidai, jos funkcijų įgyvendinimo mechanizmui.[134] Todėl palaikome mokslininkų nuostatą, kad administracinė teisė privalo keistis

[133] Sisteminiu požiūriu turima omenyje subjektas, objektas, sisteminiai ryšiai.

[134] Manoma, kad LR valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme yra „valstybės funkcijos“ kategorijos neaiškumas, dviprasmiškumas. (Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 158-8020.2 str. 12 d. ). Remiantis teisėkūros pagrindų įstatymu reikia laikytis aiškumo <...teisinis reguliavimas turi būti suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas...>.( Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 110-5564). LR valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nurodoma, kad „valstybės ar savivaldybės institucijos funkcijoms priskirtą veiklą pagal valdžios ir privataus subjektų partnerystės ar koncesijų sutartis gali vykdyti akcinė bendrovė ar uždaroji akcinė bendrovė, kur institucinės partnerystės pagrindu partneris gali būti ir privatus asmuo“, siūloma apibrėžti ir pateikti valstybės funkcijos kategoriją detaliau, nes šiuo atveju bendrai įkurta įmonė (su privačiu partneriu) atliks tam tikras su Valstybės ir savivaldybės turto valdymo, disponavimo susijusias funkcijas. Šiame detalizavime turi būti atsižvelgta į Koncesijų įstatymo nuostatas, kurios nustato sritis, kur gali būti sudarytos koncesijų sutartys, taip pat į valstybės

kartu su visuomene, veiksmingai atspindėti socialinės tikrovės kaitą, tam ji turi pasitelkti visus socialinių mokslų tyrimo metodus, paaiškinti, kaip užtikrintų teisės viršenybės principo (teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių, teisinio saugumo) funkcionavimą konkrečiame visuomenės raidos etape.[135] Laikantis šių pozicijų, administracinė teisė gali prisidėti prie viešojo ir privataus kapitalo sanglaudos gerinimo.

---

investavimo politiką, nustatytą investicijų įstatyme ir į KT nutarimus. Teisės doktrinoje teisiniu aspektu skiriamos trys pagrindinės valstybės funkcijos: įstatymų leidyba, įstatymų vykdymas, teisingumo įgyvendinimas. Politiniu-sociologiniu aspektu skiriamos *vidinės* (valstybės vidaus veikla, sprendžiant ekonominius, socialinius, politinius klausimus) ir *išorinės* funkcijos (valstybės veikla santykiuose su kitomis valstybėmis ar tarptautinėmis organizacijomis). (Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 158-8020. 2 str. 12 d.). Be to, KT ne kartą yra nustatęs, kad valstybė vykdydama savo funkcijas, turi veikti visos visuomenės interesais, (Konstitucinė jurisprudencija. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo biuletenis. 2008 m. spalis-gruodis. Nr. 4 (12). p. 27.), todėl siūloma remiantis KT nutarimais, kur atskleidžiamas „valstybės funkcijos" kategorijos turinys, papildyti minėtą įstatymą „valstybės funkcijos" sąvoka ja detalizuojant. Lyginamosios teisės kontekste teisės terminijos sąvokos atspindi du konceptualiai svarbiausius to paties principo variantus: teisinės valstybės ir teisės viešpatavimo. (Tančev, E. Konstitucinė jurisprudencija. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo biuletenis. 2008 m. spalis-gruodis. Nr. 4 (12). p. 202.). Šiuo atveju, svarbu parodyti, kad valstybė, perduodama funkcijas privačiam sektoriui, užtikrina viešojo intereso laikymąsi, kuris įtvirtintas Konstitucijoje ir kituose teisės aktuose. KT nutarimai atskleidžia, kad <...valstybės funkcijos *užtikrinamos per viešojo administravimo vykdymą* ir *viešųjų paslaugų teikimą*, kad būtų garantuotas visos valstybinės bendruomenės – pilietinės Tautos viešasis interesas. Valstybė savo funkcijas vykdo per atitinkamų institucijų sistemą, apimančią, visų pirma, valstybės institucijas, taip pat savivaldybių institucijas (be to, savo funkcijas valstybė gali tam tikra apimtimi vykdyti ir per kitas institucijas, kurioms pagal įstatymus yra pavesta (patikėta) vykdyti tam tikras valstybės funkcijas arba kurios tam tikromis įstatymų apibrėžtomis formomis ir būdais dalyvauja vykdant valstybės funkcijas)...>; (Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas 2007 m. kovo 20 d. Nr. „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 187 straipsnio 1 dalies, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimo Nr. 937 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo" 1, 2 punktų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 24 d. nutarimo nr. 316 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo" 1, 2 punktų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. 361 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo" 1, 2 punktų (2005 m. balandžio 4 d., 2006 m. kovo 27 d. redakcijos), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 27 d. nutarimo nr. 298 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo" 1 punkto (2006 m. kovo 27 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai". Byla Nr. 32/06-49/06-57/06-58/06-59/06-60/06-61/06-62/06-65/06-66/06-67/06.).<... valstybė savo funkcijas gali vykdyti ne tik per atitinkamų institucijų sistemą, apimančią valstybės ir savivaldybių institucijas (kaip ji paprastai daro), bet ir – tam tikra apimtimi – per kitas (ne valstybės) institucijas, kurioms pagal įstatymus yra pavesta (patikėta) vykdyti tam tikras valstybės funkcijas arba kurios tam tikromis įstatymuose apibrėžtomis formomis ir būdais dalyvauja vykdant valstybės funkcijas (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 13 d., 2006 m. gruodžio 21 d., 2007 m. kovo 20 d. nutarimai) Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas nutarimas 2008 m. sausio 7 d. Bylos Nr. Byla Nr. 44/06 „Dėl Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 straipsnio 3, 5 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai".)...>. Apibendrinant, siūloma nustatyti, kad IVPSP būdu sudaromose sutartyse valstybės funkcijos *užtikrinamos per viešojo administravimo vykdymą* ir *viešųjų paslaugų teikimą, įstatymais nustatytose srityse* (pvz.: teisiškai reglamentuotu valstybės funkcijų sąrašu, kaip gamybinių ir socialinių objektų projektavimu, statyba, plėtra, atnaujinimu, pakeitimu, remontu, valdymu, naudojimu, priežiūra, viešųjų paslaugų teikimu, valstybės, savivaldybės arba valstybės ar savivaldybės kontroliuojamų asmenų nuosavybės, patikėjimo teise valdomo ir (ar) naudojamo turto valdymu ir (ar) naudojimu).

[135] Urmonas, A. Administracinė teisė socialinių pokyčių erdvėje. Mykolo Romerio universitetas. *Jurisprudencija*. 2006, 5 (83), p. 37-47.

## 1.3. Administracinės teisės reguliacinių galių panaudojimas viešojo ir privataus sektorių sanglaudai stiprinti

Administracinė teisė, kaip valdymo teisė viešojo ir privataus sektorių sąveikoje, atskleidžia valdžios galių panaudojimo teisinius mechanizmus. Šiuo atveju yra taikomos teisės normos, nustatančios viešojo sektoriaus subjektų imperatyvios ir diskrecinės elgsenos standartus. Valdžios galių panaudojimas, mūsų požiūriu, gali būti glaudžiai siejamas su administracinės teisės funkcijų (paskirties) įsisavinimu nustatant galimus viešojo ir privataus sektorių sanglaudos formas ir būdus. Šiuo atveju pritaikytinos A. Vaišvilos nuostatos, kad teisė apima ne tik teisės šaltinius, struktūrą, principus, bet ir jos socialinę paskirtį bei funkcijas, kuriomis teisė tiesiogiai įsiprasmina visuomenėje kaip socialinio elgesio reguliatorius. Teisės tiesioginė priedermė – organizuotai, vienodo veiksmingumo priemonėmis saugoti visų visuomenės narių teises ir lemti jų įgyvendinimą.[136] Taigi per minimas teisinio veiksmingumo priemones mes galime vertinti ir viešojo bei privataus sektorių sanglaudos metodologinius klausimus.

Administracinės teisės paskirtis ir funkcijos – reguliuoti žmonių ir Lietuvos viešosios administracijos santykius bei valdymo santykius pačioje administracijoje,[137] tenkinti viešųjų interesų poreikius ir juos ginti. Nors, kita vertus, Konstitucija reikalauja šiame reguliavime stiprinti žmogaus pozicijas, t.y. tarnauti žmonėms, tačiau šis teisinio reguliavimo pagrindinis tikslas, doktorantės nuomone, administracinės teisės doktrinoje dar nėra pakankamas konkretizuotas. Valstybė, jos institucijos turi teisinio reguliavimo galios monopolį dažnai panaudojamą įvairiomis formomis, tiek makro, tiek mikro teisės objektyvacijos lygmenyse. Valstybės monopolinis dominavimas įstatymų ir kitų teisės aktų leidyboje brėžia pirmąją socialinės atskirties ribą ir privataus sektoriaus žmonėms ypač vidutiniajame ir smulkiajame versle. Vidutinis ir smulkusis verslininkas patiria ir antrinę socialinę atskirtį, nes neišlaiko nelygiavertės konkurencinės kovos su stambaus kapitalo subjektais.[138] Mikro teisiniame lygmenyje šie asmenys vėlgi patiria naująją, jau trečiąją socialinę atskirtį viešojo administravimo sektoriuje dėl valdininkų nekompetencijos, savivaliavimo, biurokratijos ar piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi.

Viešojo sektoriaus kapitalo formų (socialinio, ekonominio, žmogiškojo) kokybė užtikrina teisingą šių funkcijų pasirinkimą ir panaudojimą. Teisingas ir kryptingas administracinės teisės funkcijų pasirinkimas lemia viešojo intereso užtikrinimą ir, esant reikalui, Konstitucijoje įtvirtintų nuostatų, pavyzdžiui, kaip prieinamo aukštojo mokslo, nemokamos medicinos pagalbos, gynimą.

Manoma, kad administracinė teisė, funkciniu požiūriu įsisavindama viešojo sektoriaus kapitalo kategoriją, sprendžia visuomenei reikšmingus uždavinius, kaip užtikrinti: ekologinį saugumą, viešąją tvarką, eismo saugumą, priešgaisrinę saugą, tinkamą medicininį aptarnavimą, socialinę rūpybą, švietimo prieinamumą, viešojo transporto ir kitų paslaugų kokybę, bei, jau ne kartą minėtą, viešojo intereso įgyvendinimą. Tęsiant šią mintį, viešojo sektoriaus kapitalo

---

[136] Vaišvila, A. *Teisės teorija*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 161.

[137] Andruškevičius, A. *Administracinės teisės principai ir normų ribos*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004, p. 125.

[138] Pvz.: didžiuosiuose Lietuvos miestuose beveik nėra mažų privačių parduotuvių, nes rinkoje vyrauja dideli prekybos centrai. Mažos parduotuvės, kavinukės galėtų partnerystės pagrindais aptarnauti arčiau gyvenančius piliečius, neįgaliuosius, socialiai remtinus asmenis ir pan. Pažymėtina, kad šiuo metu „Lietuvos geležinkeliai" yra monopolinė bendrovė, kitos „Lietuvos energija" užima didžiąją dalį. Be to, dalyje Lietuvos šilumos tiekėjas ir šilumos tinklai yra ta pati bendrovė, o kai kuriuose miestuose su šių bendrovių savininkais susiję ir namų administratoriai (P. Valatkevičius) (konkurencijos nebuvimas išvis).

įsisavinimas administracinėje teisėje prisideda prie jos misijos[139] įgyvendinimo, o funkcijų realizavimas padeda spręsti administracinei teisei priskirtas užduotis. Disertantės nuomone, kalbant apie viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą, būtina akcentuoti pagrindinį (esminį) dalyką, kad sektorinis bendradarbiavimas tikimybiniai bus labiau sėkmingesnis, kuo labiau bus stipri visų kapitalo formų ekonominės ir teisinės galios (jėgų) sanglauda, ekonomikos ir teisės klausimų sprendimų sinergetinė integracija. Toks viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo veiklos veiksmingumo padidinimas vienijant ir jungiant visas ar atskiras kapitalo formas ir teisinio reguliavimo galimybes į vieningą sistemą, pasinaudojus kilusiu bendro veikimo poveikiu, atitinka pagrįstą inovacijomis, šiuolaikinių mokslų sinergetinio efekto sampratą[140]. Tokios sąveikos atsiradimas ir stiprinimas nereiškia administracinės teisės nuneigimą, savarankiškumo praradimą, atvirkščiai, atsiranda galimybė pagal administracinės teisės socialinę paskirtį gerinti (stiprinant) jos teisinio reguliavimo paveikumą, labiau atskleidžiant jos turinio vertinguosius požymius. Sinergetiniai viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo teisinio reguliavimo moksliniai tyrimai, disertantės nuomone, yra reikšmingi atskleidžiant teisinės reguliavimo sistemos valdymo galimybes. Metodologinis teisinio reguliavimo sinergetinis požiūris, teise apjungiant politinį, ekonominį, vadybinį ir kitus aspektus, įgalintų analizuojamas teorines ir praktines problemas pamatyti naujai[141]. Galimai atsiskleistų naujos teisinių reiškinių savybės, iškiltų poreikis praturtinti teisės mokslą naujomis teisinėmis sąvokomis ir kategorijomis, ieškoti naujų socialinių technologijų bendradarbiaujant su verslo struktūromis.

Tuo būdu viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavime, administracinės teisės *reguliavimo funkcija objektinės teisės lygmenyje* nustato teisinius poveikio būdus ir prioritetines kryptis, kurių pagrindu viešasis sektorius gali spręsti aukščiau minėtus uždavinius bendradarbiaujant su privačiu sektoriumi. Teisės normomis yra sureguliuotas bendradarbiavimas sutarčių pagrindu[142], vykdant bendrus investicinius projektus[143], įsteigus mišraus kapitalo įmonę[144] ar nustatant kitus teisėtus būdus, kuriais remiantis gali būti tenkinami visuomenės objektyvieji poreikiai. Viešasis sektorius, realizuodamas reguliavimo funkciją, norimus sureguliuoti visuomenės poreikius nurodo valstybės strateginiuose dokumentuose ar teisės aktuose, pavyzdžiui,

---

[139] Administracinės teisės misija turi suderintai aptarnauti viešuosius interesus, užtikrinant asmens apsaugą, kultūros plėtrą, ekonomikos vystymąsi ir pan. {...} neužtenka vien tik apibrėžti misiją, yra nemažiau svarbu ją suvokti socialinių pokyčių kontekste. Kadangi visuomeninis gyvenimas nėra stabilus, nuolat kinta, atsisako tam tikrų vertybių ir pakeičia jas kitomis, todėl turi būti užtikrinta ir misijos kaita, kad ji neatsiliktų nuo tikrovės ir netaptų formali". Urmonas, A. *Administracinės teisės veiksmingumas*. Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros mokslinės praktinės konferencijos „Veiksmingumo problemos administracinėje teisėje", įvykusios 2003 m. gruodžio 10 d. pranešimas.

[140] „Tais atvejais, kai sinergetinio efekto sąvoka yra taikoma *socialinio pobūdžio* sistemoms, sinergetinis efektas gali būti apibūdinamas kaip papildomas rezultatas, kuris gali būti gaunamas gerinant (stiprinant, plėtojant) sąveiką tarp įvairių subjektų, sudarančių tam tikrą visumą arba veikiančių organizacijos pavidalu; tokiais atvejais organizacijos sąvoka yra apibūdintina kaip tarpusavyje sąveikaujančių bei interesų bendrumu pasižyminčių subjektų visuma ". [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 02].< http://www.inovacijos.lt/lt/ismanymo_straipsnis/id/sinergetiniai_efektai/ >.

[141] Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu Nacionalinės plėtros institute atlikta Mokslo ir studijų institucijų įrangos, žmogiškųjų bei kitų išteklių koncentracijos teritorijų analizė parodė, kad reikia siekti „ Sinergetinio efekto išsikovojant stipresnes tarptautines mokslinių tyrimų pozicijas (stipresnis konkurencinis potencialas), pritraukiant finansavimą iš užsienio bei daugiau aukštajam mokslui bendradarbiaujant su verslu". [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 05], <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tsyrimai/es/IV%20ataskaita.pdf >.

[142] Remiantis Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymu. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 92-2141.

[143] Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 66-2127.

[144] Lietuvos Respublikos Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 54-1492.

Koncesijų įstatymas numato galimybes tenkinti visuomenės poreikius sveikatos apsaugos sistemoje, telekomunikacijų infrastruktūroje, švietimo sistemoje ir kitose srityse pasirašant ilgalaikes bendradarbiavimo sutartis.

Be abejo, administracinės teisės reguliavimo funkcija sektoriniame bendradarbiavime skirta ne tik teisiškai reglamentuoti bendrus sąveikos būdus, bet ir nustatyti viešojo valdymo srityje bendras taisykles, kurių turi laikytis šių santykių dalyviai, taip pat viešojo sektoriaus subjektų veiklos teisinį režimą, jų teises ir juridines pareigas, teisinį statusą ir pan.

Reguliavimo funkcijos paskirtis kaip pagrindinis siekiamas tikslas turėtų būti nustatomas kiekvieno įstatymo paskirtyje. To tikslo siekimas kelias į kiekvieno įstatymo veiksmingumą. Tačiau, kaip taikliai pastebėjo A.Vaišvila, netinkamas įstatymo paskirties formulavimas mažina reguliavimo veiksmingumą. Aptardamas realias teisinio poveikio galimybes, šis autorius pažymi, kad būtina skirti teisinio poveikio priemonių teisinius ir neteisinius tikslus. Teisiniais tikslais laikomas teisinių priemonių gebėjimas savo jėgomis pasiekti joms keliamus tikslus. Tie tikslai, kurių siekiant teisė tik dalyvauja kartu su kitais socialiniais veiksniais, laikomi ne teisiniais, o socialiniais, kompleksiniais[145]. Sinergetinis teisinis reguliavimas bendrai apjungia įvairius teisinius, politinius, ekonominius, vadybinius, kitus socialinius tikslus. Todėl viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimui taikomi teisės aktai gali turėti tiek teisinius, tiek kompleksinius tikslus. Tai rodys konkrečių teisės aktų analizė. Be to, disertantės nuomone, įstatymuose nurodyti teisiniai tikslai, juos taikant turi būti protingai, proporcingai (protingumo, proporcingumo principai) derinami su neteisiniais tikslais, nes disertacijoje aptariami bendradarbiavimo veiksmai turi siekti sinergetinio rezultato (naudos ir viešojo intereso vienybės).

Viename iš pagrindinių teisės aktų, įgalinančiame viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą, Lietuvos Respublikos koncesijų įstatyme, įstatymo paskirtyje konkrečiai nurodoma, ką įstatymas reguliuoja. Taigi Koncesijų įstatymas reguliuoja koncesininkų[146] atrankos ir koncesijų suteikimo tvarką, nustato suteikiančiųjų institucijų bei koncesininkų įgaliojimus bei kitas taisykles.[147] Siekiant šio įstatymo veiksmingumo praktikoje pagal tokią įstatymo paskirties formuluotę, nebus siekiama šio įstatymo socialinio veiksmingumo. Pagal šią formuluotę, kuri yra suorientuota į pozityvistinės teisės formaliuosius dalykus (koncesijos sampratą, koncesijos sutarties dalyką, koncesininkų atranką ir koncesijų suteikimo tvarką ir pan.), regis, turėtų formuotis atotrūkis tarp šio įstatymo raiškos formos (kas suformuluota galiojančiame įstatymo 1 str. pirmoje dalyje) ir koncesijos tradicinės paskirties turinio požymių (privačių investicijų pritraukimas į viešojo sektoriaus turto objektus ir vykdomą veiklą, norint turėti sinergetinį efektą – gausinti ir geriau su nauda bei viešo intereso tenkinimo galimybėmis valdyti šį turtą). Manytina, kad pagal galiojančią Koncesijų įstatymo paskirties formuluotę galima labiau įgyvendinti formaliuosius dalykus, o tai apsunkins sektorinio bendradarbiavimo vertinimus teisinėje praktikoje. Šios problemos analizės pradiniame etape įstatymo paskirtis turėtų tokią formuluotę:

*„Įstatymo paskirtis* – šiame įstatyme nustatytomis sąlygomis ir tvarka pritraukti privačias investicijas į valstybės ir savivaldybių nuosavybės objektus ir turto valdymo veiklą ". Be to, šis įstatymas turi apibrėžti teisinio reguliavimo objektą, tam, kad įstatymo paskirtis būtų aiškiai orientuota į teisinio reguliavimo objektą:

---

[145] Vaišvila, A. Ar kiekvienam įstatymui taikytinas socialinio veiksmingumo kriterijus? *Jurisprudencija*, 2004, t. 54(46), p. 6–15.

[146] Remiantis LR Koncesijų įstatymu Koncesininkas – Lietuvos Respublikos ar užsienio subjektas, kuriam atitinkama suteikiančioji institucija, vadovaudamasi šiuo įstatymu, suteikia koncesiją. Subjektu yra laikoma: bet kokios rūšies įmonė, konsorciumas, asociacija, įstaiga, organizacija arba kitokios teisinės formos ar rūšies subjektas, įsteigtas ir veikiantis pagal taikytinus Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės įstatymus. Fizinis asmuo subjektu nelaikomas.

[147] Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios.* 1996, Nr. 92-2141.

„*Teisinio reguliavimo objektas:* koncesijos ir jos santykių Lietuvos Respublikoje apibrėžtys (koncesijos sutarties dalykas, koncesininkų atranka ir koncesijų suteikimo tvarka, suteikiančiųjų institucijų bei koncesininkų įgaliojimai, teisės ir pareigos, koncesijos sutarčių turinys, su tuo susiję nustatomi santykiai)".

Tokie pasiūlymai brėžia ribą tarp įstatymo viršenybės ir teisės viešpatavimo pozicijų. Vien akcentas į įstatymo viršenybę gali nukreipti bendradarbiavimą į formaliąsias jo procedūras, o teisės viešpatavimas į turininguosius teisinio reguliavimo dalykus. Taigi vėl reikia sutikti su A. Vaišvila, jog, „kokybiškai naujas pagrindas „pagerinti" valdymą ateina su teisinės valstybės koncepcija, kuri „gerina" valdymą tuo, kad reikalauja jį grįsti ne įstatymo, o teisės viršenybe (žmogaus teisių pirmumo pripažinimu). [...] Iki šiol vyravęs įstatymų viršenybės principas leido iškelti valdymą (politiką) aukščiau teisės ir taip blogais įstatymais įtvirtinti, legalizuoti „blogą valdymą", nes įstatymus kūrė politika ir kūrė juos pirmiausia valdžios siekiams įgyvendinti ".[148]

Reguliavimo funkcijos metodologinis patikslinimas, nuolat vykstant šalyje socialiniams pokyčiams, administracinės teisės teorija ir praktika įgyvendindama reguliavimo funkciją geriau reaguos į šiuos pokyčius, dėl to gali keistis (plėstis, siaurėti) administracinių teisinių santykių ribos, nustatomi nauji teisiniai būdai ir priemonės šių santykių sureguliavimui. Tai patvirtina Koncesijų įstatymo 1996 metų redakcijos kaita. Po neesminių papildymų 1998 m. sekė 2003 m. šio įstatymo nauja redakcija – papildanti naujas teisės normas, kurios nustatė sritis, kur gali vykti bendradarbiavimas tarp viešojo ir privataus sektorių, sunormino konkurso tvarką, reglamentavo koncesijų suteikimo tvarką be konkurso ir kitus teisinius santykius. Dar vėliau, nuo 2003 m., Koncesijų įstatymas keistas ir papildytas daugiau nei 10 kartų.

Būtina pažymėti, kad administracinės teisės reguliavimo funkcija glaudžiai siejasi su žmogiškuoju kapitalu, nes šios funkcijos įgyvendinimui įtaką daro šio kapitalo elementai kaip išsilavinimas, kompetencija, patirtis. Pavyzdžiui, vietos savivaldos funkcijos apibrėžtos Savivaldos įstatyme[149] visoms savivaldybėms yra vienodos, tačiau vienos savivaldybės pasinaudodamos šiomis funkcijomis pagal įstatymų suteiktas galias ir atsakomybę vadovaujasi sprendimų iniciatyva, patirtimi bei kitais kapitalų elementais efektyviau negu kitos savivaldybės, kurios atlieka griežtai joms priskirtas funkcijas, džiaugiasi „status quo" aplinka. Manoma, kad savivaldybės darbuotojų kompetencija, noras užtikrinti viešųjų gėrybių kūrimą, atsižvelgiant į savivaldos žmonių poreikius, yra pagrindiniai žmogiškojo kapitalo veiksniai, darantys įtaką valdžios funkcijų įgyvendinimui ir norimo rezultato siekimui.

Valdymo požiūriu administracinės teisės reguliavimo funkcija valdžios galių panaudojimo teisiniame mechanizme yra pamatinė, nes jos pagrindu įgalioti viešojo sektoriaus subjektai kuria administracinės teisės normas, atlieka kryptingą valdymą, tikrina, kaip atitinkami subjektai savo veikloje laikosi teisės aktų reikalavimų. Vadinasi, turi būti kontroliuojama eiga nuo įstatymų ir kitų teisės aktų oficialaus patvirtinimo iki visiško jų įgyvendinimo, ir jeigu įstatymas neatlieka numatytų tikslų turi būti grįžtama į pradžią, t.y. įstatymas turi būti teisiškai vertinamas ir koreguojant reguliacines galias didinamas jo efektyvumas bei mažinamas neigiamas poveikis visuomenei ir verslui. Privatus sektorius, vykdydamas bendrus projektus su viešu bet kuriuo atveju, turi gauti pelną, nes tai jo tikslas, bet šis tikslas negali būti siekiamas paminant teisės ir moralės normas, todėl reguliacinėmis galiomis valdžia turi reguliuoti jų veiklą ir suteikti teisines sąlygas neapsunkinant jos. Sakykime, leidimas, licencijos išdavimas, registravimo tvarka turi būti neapsunkinta padidintu teisiniu reguliavimu. Viešasis sektorius valdžios įtvirtintų galių ribose, realizuodamas reguliavimo funkciją, verslo atžvilgiu turi būti patarėjas, padėjėjas, nes iš privataus sektorių subjektų yra renkami mokesčiai, kurių dėka sudaromos

[148] Vaišvila, A. Ar kiekvienam įstatymui taikytinas socialinio veiksmingumo kriterijus. *Jurisprudencija*, 2004, Nr. 54 (46), 6.

[149] Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 55-1049.

sąlygos viešajam sektoriui užtikrinti viešąjį interesą. Vadinasi, turi būti orientuota į viešojo ir privataus sektorių tikslus teisinė, ekonominė, socialinė dermė. Šiuo atveju reguliacinė funkcija per teisės konkretizavimo procesus įgyja kitą socialinės paskirties atspalvį – ji sudaro palankias sąlygas įgyvendinti viešojo administravimo santykių organizavimo funkciją. Čia reikėtų pritarti H. L. A. Harto teiginiams, kad, jeigu teisę sudarytų tik pirminės normos, ji būtų nelanksti ir negalėtų prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių,[150] beje, ir geriau prisitaikyti prie ekonominių pokyčių. Taigi, vykstant globalizacijai, didėjant konkurencijai viešajame ir privačiajame sektoriuose, tobulėjant informacinėms technologijoms ir ekonominiams procesams, susidaro sąlygos šiuolaikiškai profesionaliau konkretizuoti administracinės teisės reguliavimo funkciją, panaudojus teisės principus ir teisinę praktiką, ją priartinti prie administracinės teisės vertybinio turinio teisinėje valstybėje.

Kita svarbi yra *administracinės teisės apsauginė*[151] *funkcija*. Ji glaudžiai siejasi su reguliavimo funkcija, nes iš reguliavimo paskirties aiškėja, kokias socialines, ekonomines, teisines vertybes dviejų sektorių bendradarbiavime iš žmogaus, visuomenės, valstybės pozicijų reikia apsaugoti ir parinkti teisinės saugos būdus. Šios funkcijos įgyvendinamų poveikių pagrindiniai tikslai yra deramai apsaugoti turinčius didelę reikšmę žmogaus, ekonominius, politinius, aplinkosaugos, nacionalinius, valstybinius, teritorinius, objektinius ir kitus viešuosius ir privačiuosius interesus, apsaugoti nuo neigiamų padarinių, prireikus juos šalinti, atkurti vertybinę interesų pusiausvyrą. Administracinės teisės apsauginę funkciją reikia suvokti sisteminiai, ne tik kaip judėjimą nuo administracinės teisės reguliavimo funkcijos, bet ir kaip grįžtamąjį poveikį reguliacinei funkcijai. Grįžtamojo poveikio informacija sudaro sąlygas pakoreguoti administracinės teisės reguliavimo funkcijos turinį. Antai, jei apsauginė funkcija užtikrina viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisinį rėžimą, tai pagal to rėžimo įgyvendinimo praktiką atitinkamai galima pakoreguoti jo teisinį reglamentavimą. Taigi, jei administracinės teisės apsauginė funkcija – pačios teisės veikimo reiškimo būdas, tai įgyvendinama valdžios subjektų apsauginė veikla yra išorinis poveikis į teisinę aplinką. Antai, ūkio subjektas neturėdamas tam įgaliotos valstybės institucijos įstatymų nustatyta tvarka išduotos licencijos, neturi teisės atlikti tam tikrų ūkinės veiklos veiksmų. Licencija yra legalus pagrindas tam tikrai veiklai vykdyti – būtina jos sąlyga. Ūkio subjektų veiklos licencijavimas bet kuriuo atveju yra susijęs su civilinių teisių apribojimu, todėl pirmiausia atsižvelgtina į proporcingumo principą: valstybės institucijų veiksmai ir taikomos priemonės turi būti proporcingi siekiamiems tikslams. Šis principas pirmiausia reikalauja interesų – tiek viešojo ir privataus, tiek privačių – pusiausvyros. Lietuvoje yra priimta, kad licencijuojama ta veikla, kurią vykdant būtina apsaugoti viešuosius interesus. Viešųjų interesų apsaugai užtikrinti būtina tai, kad licenciją gaunančiam asmeniui gali prireikti papildomų įgūdžių veiklos kokybei užtikrinti, gali nepakakti bendrųjų apsaugos priemonių arba netinkamai vykdant tam tikrą veiklą gali būti pažeisti viešieji interesai, geros moralės principai, kilti grėsmė žmonių gyvybei, asmenų turtui, jų teisėms ir teisėtiems interesams[152]. Licencijavimas turi daryti kuo mažesnę įtaką rinkos dalyvių spendimams ir neiškreipti rinkos procesų ir laisvos konkurencijos.

Administracinės teisės apsauginę funkciją sektoriniame ūkinės veiklos bendradarbiavime užtikrina (pavyzdžiui, įgyvendinant nustatytą teisinį rėžimą) ne visi viešojo sektoriaus subjektai, o tik įstatymais įgaliotos administracinės kontrolės ir priežiūros bei teisėsaugos institucijos, teismai. Šie specialūs subjektai jiems suteiktus valdžios įgaliojimus turi įgyvendinti panaudojant tokias teisines priemones, kurios neprieštarautų teisei. Jeigu viešojo sektoriaus subjektai pažeidžia privataus sektoriaus subjektų teises ar neužtikrina viešojo intereso apsaugos, tada

[150] Hart, H. L. A. *Teisės samprata*. – Vilnius: UAB „Pradai" 1997, p. 188–219.

[151] Bakaveckas, A. *Administracinė teisė: teorija ir praktika.* Vilnius: Mes, 2012, p. 141.

[152] Licencijavimo nuostata įtvirtinta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso VI skyriaus, 2.77 straipsnyje.

privatus sektorius savo teises gali ginti teisme, be to, už netinkamą pareigų atlikimą, viešojo sektoriaus subjektams gali būti skiriamos įvairios administracinės atsakomybės priemonės, numatytos Administracinių teisės pažeidimų kodekse[153], Valstybės tarnybos įstatyme[154] ir kituose atsakomybę nustatančiuose teisės aktuose. Analogiškai, jeigu privatus sektorius, bendradarbiaujant su viešuoju sektoriumi, nesilaikė įstatymų, tai privataus sektoriaus subjektams gali būti pritaikyta administracinė atsakomybė, ekonominės ir kitos sankcijos[155], esant reikalui, ir kitokios teisinės prievartos priemones. Šiomis priemonėmis gali būti nutraukti tarpsektoriniai teisiniai ryšiai tarp konkrečios viešojo sektoriaus institucijos, kuri išdavė licenciją ir privataus sektoriaus arba atsirasti nauji ryšiai tarp teisėsaugos, teisminių institucijų, jeigu privatus asmuo pažeidė įstatymą. Apsauginė kartu su reguliavimo funkcija parodo viešojo ir privataus sektorių socialinio kapitalo probleminius taškus (disfunkcijas, prevencijos reikmes, galimas korekcijas). Kartais dalis tokių viešojo sektoriaus institucijų problemų visuomenėje, žiniasklaidos viešinimo priemonėse vadinamos – nesusikalbėjimu tarp institucijų.[156] Apsauginės funkcijos paskirtis viešojo intereso požiūriu – apginti bendras svarbiausias ekonomines, politines, nacionalines, asmens vertybes, neleisti kilti neigiamiems padariniams: korupcijai, teisiniam nihilizmui, biurokratizmui, piktnaudžiavimu tarnyba.

Parodant viešojo ir privataus sektorių bendrų tikslų suderinimo būtinybę, yra aktuali *priešingų interesų derinimo arba socialinio kompromiso funkcija*[157]. Šio darbo kontekste mums tikslingiau išskirti iš šios funkcijos teisinio suvokimo mintį dėl privataus sektoriaus subjektų nediskriminavimo. Jau buvo pabrėžta, kad viešojo sektoriaus subjektai vienu ar kitu lygmeniu išsiskiria valdžios įgalinimais. Išskyrus konkretų bendradarbiavimą, nes bet kokia to sektoriaus išsakoma nuostata dėl privataus sektoriaus, bendradarbiavimo galimybių turi galios požymių. Todėl viešojo sektoriaus subjektų elgesį būtina itin atidžiai vertinti Konstitucijos vertybiniais matais, šalinančiais bet kokią diskriminaciją: "Įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs"[158], „Įgyvendindamas savo teises ir naudodamasis savo laisvėmis, žmogus privalo laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių ".[159] Tai rodo, kad esant priešingiems interesams reikia ryžtis juos derinti, siekti socialinio kompromiso, protingai riboti savo valdžios diskrecijos galias. Beje pavojingas ir kitas valdžios panaudojimo įrankis, kylantis iš privataus sektoriaus ekonominės valdžios oligarchinio poliaus, kai iš monopolinio kapitalo eina komandos politikai ir teisei. Daugelio mokslininkų nuomonė vieninga – su ekonomine valdžia reikia elgtis taip pat kaip ir su politine valdžia, nukreipti jas demokratijos keliu[160]. Tuo būdu, viešojo ir privataus sektorių

---

153 Administracinių teisės pažeidimų kodeksas. 21 str., nustato administracinių nuobaudų rūšis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 15]. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=430314>.

154 Valstybės tarnybos įstatymas. *Valstybės žinios*. 29 str. nustato tarnybinių nuobaudų rūšis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 15]. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=428147>.

155 Apsauginė administracinės teisės funkcija gali būti įgyvendinama ir panaikinant licencijas, leidimus, sustabdant ar nutraukiant organizacijos veiklą.

156 Seimo Pirmininkė I. Degutienė mano, kad yra nesusikalbėjimo tarp Vyriausybės ir Prezidentūros. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 03 25], < http://verslas.delfi.lt/energetics/idegutiene-del-silumos-ukio-pertvarkos-esama-nesusikalbejimo-tarp-vyriausybes-ir-prezidenturos.d?id=55815769>. Energetiko ministras A. Sekmokas įsitikinęs, kad šilumos kainos nemažėja dėl nesutarimų tarp valdžios institucijų. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 03 25]. <http://www.sekunde.lt/lietuva/silumos-kaina-nemazeja-del-nesusikalbejimo-tarp-valdzios-instituciju/>.

157 Vaišvila, A. *Teisės teorija*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 189.

158 Lietuvos Respublikos konstitucija. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 5-186, 29 str., pirma dalis.

159 Lietuvos Respublikos konstitucija. *Valstybės žinios.* 2002, Nr. 5-186, 28 str.,

160 Kelso, L. O. Kelso Patritsiya KH. Demokratiya i ekonomicheskaya vlast. Institut Kelso po izucheniyu ekonomicheskikh sistem. San-Frantsisko. 2007, p.37. Taip pat < http://www.kelsoinstitute.org/>

bendradarbiavimas ir yra demokratinis, socialinių kompromisų paieškos ir socialinių interesų darnos įtvirtinimo kelias.

Nuosekliai vertinant priešingų interesų derinimo arba socialinio kompromiso funkciją, reikia pripažinti, kad ji taip pat kildinama iš reguliavimo funkcijos, nes pastaroji, pradėdama teisinį reguliavimą, nustato bendrą teisinio mechanizmo vertybinį turinį visoms čia minėtoms funkcijoms pasireikšti, taip pat ir siekiant rezultatyvaus skirtingų interesų derinimo. Teisinėje valstybėje administracinio teisinio reguliavimo paskirtis yra suderinti skirtingų grupių interesus, ir tokiu būdu įtvirtinti ir palaikyti visuomenėje socialinę santarvę, tvarką bei rimtį. Šių sektorių vertybiniai orientyrai prieš viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo projektų vykdymą dažnai yra kitokie, atskirai paėmus orientuoti į pelną (naudą privačiam sektoriui), viešąjį interesą (atstovavimo viešajam interesui naudą). Tokių interesų suderinimas yra socialinė ir teisinė būtinybė bei siekiamybė. Interesų derinimo procese nauda ir viešasis interesas integruojasi į naują kokybę – naudos ir viešojo intereso vienovę abiems sektoriams. Be abejo, viešojo ir privataus sektorių sąveikoje skirtingi interesai neturi būti priešiški, nesutaikomi, neužgožti viešojo intereso, nes jis yra pagrindinė šio bendradarbiavimo jungiamoji grandis. Viešojo ir privataus sektorių kapitalo sąveika yra derinimo ir kompromiso ieškojimo būdų visuma, kurioje administracinės teisės funkcijų įgyvendinimas apsaugo, integruoja viešuosius interesus socialinio teisingumo pagrindu. Skirtingų interesų derinimo funkcija priklauso nuo viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo būdų, pavyzdžiui, esant sutartiniams santykiams jie derinami sutartyse: gali būti derinami atlikimo laikotarpiai, techninės charakteristikos, kaina ir kiti svarbūs klausimai. Labai svarbu, kad, baigiantis sutartiniams santykiams, jų pagrindu sukurtas, parduotas ar kitaip įsigytas ekonominis kapitalas tarnautų kuo ilgiau visuomenės poreikiams. Todėl, sudarant sutartis, svarbi įvairių kvalifikuotų specialistų pagalba, kad privatus sektorius būtų įpareigotas teisiškai atlikti numatytus sutartyje darbus kokybiškai.

*Informavimo funkcija*[161] susijusi su privalomu teisės normų paviešinimu bei informacijos gavimu iš įvairių šaltinių – įstatymų, nutarimų, instrukcijų, įvairių teisės taikymo aktų, teisės literatūros, žiniasklaidos ir pan. Įstatymai, kiti teisės aktai privalo būti pateikti visuomenei. Taip pat svarbu, kad viešojo sektoriaus dalyviai būtų laiku informuoti apie teisinius reikalavimus, kad galėtų juos kompetentingai taikyti, nes informacijos trūkumas veikia priimamų sprendimų kokybę. Informavimo funkcija yra susijusi su galia (valdžia), jos galios išteklių poveikiais žmonėms. Garsi citata: „Tas, kas valdo informaciją, tas valdo pasaulį“[162], naudojama ir šiomis dienomis, parodo informacijos svarbą. Šis platesnis požiūris tinka giliau apibūdinti ir administracinės teisės informavimo funkciją, kuri remiasi teisės mokslo ir teisinės informacijos šaltiniais kaip kultūros dalykais. Šiais informacinės plėtros laikais be žinių valdžia negali būti veiksminga. Žinios reikalingos ir naudojamos rengiant tiek viešojo administravimo institucijų sprendimus, tiek organizuojant tiesioginius informacinius poveikius žmonėms užtikrinant jų lojalumą ir paramą viešojo sektoriaus subjektams. Informacijos poveikio galia gali būti panaudojama įvairiems tikslams: ne tik skleisti objektyvias žinias apie viešojo ar privataus sektorių veiklą, padėtį visuomenėje, bet ir pagal tam tikrus manipuliavimo metodus[163] paveikti žmonių elgesį priešingai jų interesams, o dažnai ir valiai. Taigi informacinė valdžia turi ir kultūros bruožų, o tai reiškia, kad, nagrinėdami

[161] Vaišvila, A. *Teisės teorija*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 191.

[162] Vieni šią citatą priskiria W. Churchill <http://tsovetnik.ru/eng_index.html>, kiti Rothschild <http://www.web-proekt.net.ua/statya_pro_internet_en.html>, ši citata plačiai naudojama: < http://r-u.org.ua/en/news/457-admin.html >, <http://themanicramblingsofaswede.wordpress.com/2007/08/10/whoever-controls-the-information-controls-the-world/>, <http://ezinearticles.com/?He-Who-Controls-the-Information-Controls-the-World&id=244982>, <http://thinkinganddreaming.ca/2012/09/17/who-controls-information-controls-the-world/>, http://icsgrapery.com/en/pages/articles/1/;

[163] „Gauti tai, ko norime, galime keliais būdais – tiesiogiai prašydami, naudodamiesi valdžia arba manipuliuodami. Paprasčiausias būdas – naudotis statuso ir valdžios teikiamomis galimybėmis. Dažniausiai įvykdysime tai, ko nori vadovas, nesvarbu, ar sutinkame su jo nuomone, ar ne“. *Psichologija tau.* [interaktyvus]

informacinę administracinės teisės funkciją, mes susiduriame su kultūros (dvasiniai veiksniai) informacine valdžia. Mokslininkai yra pabrėžę, kad kultūra yra socialinis žmonių elgsenos reguliatorius. Antai, J. Möllemanas yra akcentavęs, kad kultūra yra žmogaus kuriama vertybių ir normų sistema, padedanti jam pažinti bei įprasminti tikrovę ir teikianti veiklos kriterijus[164]. Teisiniu, nagrinėjamos temos požiūriu iš visų dvasinio poveikio rūšių pirmaeilę reikšmę turi mokslinė informacinė galia (valdžia). Poveikio žmonių elgsenos tikslu yra panaudojami įvairūs informaciniai kanalai – mokykla, aukštoji mokykla, žiniasklaida ir pan. Kyla retorinis klausimas, kaipgi kuriama vertybių ir normų sistema viešojo ir privataus sektoriaus žmonėms apie verslo ir viešojo administravimo institucijų bendradarbiavimą? Šis žmogaus vertybių ir normų formavimas vyksta žmonių bendravimo[165] procese. Todėl administracinės teisės informacinė funkcija siejasi ir yra beveik analogiška *komunikacijos*[166] *(bendravimo) funkcijai*. Komunikacinės administracinės teisės funkcijos pagalba visuomenei pateikiama teisinė informacija, kuri padeda privataus sektoriaus subjektams, esant reikalui, tapti administracinių teisinių santykių dalyviams ir gauti naudą, pavyzdžiui, pasinaudoti Europos Sąjungos fondų lėšomis arba, skelbiant viešųjų pirkimų konkursą, dalyvauti ir laimėti, o vėliau parduoti prekes ir turėti ekonominę naudą. Komunikacinė funkcija daro poveikį žmonių nuomonėms, požiūriams. Ši funkcija viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavime įpareigoja viešojo valdymo subjektus atitinkamai veikti – teikti informaciją interesantą dominančiu klausimu[167]. Komunikacijos funkcijos stoka parodo, kad privatus sektorius įgyvendindamas savo teisėtus lūkesčius laiku negauna informacijos. Labai svarbu, kad būtų grįžtamasis ryšis tarp privataus subjektų gautos informacijos ir viešojo sektoriaus, kuris pateikia informaciją. Šis grįžtamasis ryšys parodo sektorinių kapitalų gerą funkcionavimą. Informavimo funkcija svarbi supažindinant privatųjį sektorių su ES struktūrinių fondų pasinaudojimo galimybėmis ar kitoms ES remiamoms programoms.[168]

Viešojo ir privataus kapitalo sąveikai įgyvendinti yra svarbi *socializacinė – auklėjamoji*[169] administracinės teisės funkcija. Ji parodo, kad reikia perimti socialinę patirtį, socialines normas, legitimius socialinės elgsenos standartus ir aktyviai juos panaudoti žmonių veiklos procese. Vykstant politiniams, kultūriniams ir kitiems socialiniams pokyčiams bei kintant administracinės teisės doktrinai, kuri labiau orientuota į žmogų, turi keistis ir viešasis sektorius,

---

[žiūrėta 2012 01 05], <http://www.psichologijatau.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=62:manipuliacija&catid=59:kas-kaip-veikia>.

164 Pagal Rauhe H. Kultūros vadyba kaip vadyba meno ir kultūros srityje. *Kultūros vadyba: profesionalaus meno teorija ir praktika*. (sudarytojai H. Rauhe, C. Demmer). – Vilnius: Tyto alba, 2004, p.13, p.13.

165 Bendravimas – tai dviejų ar daugiau žmonių sąveika, kurios metu perduodama informacija ir patenkinami žmonių poreikiai. Bendravimas gana sudėtingas reiškinys. Jis turi savo vidinius, socialinius, dorovinius-psichologinius mechanizmus, dėsnius ir taisykles„kodus“ ir„šifrus“. Žemaitis V. *Bendravimo prasmė*. Vilnius: Ethos, 1992, p. 4.

166 Urmonas, A. Socialinių technologijų konceptualių modelių pritaikymo administracinėje teisėje paieška. Vilnius: *Jurisprudencija*, 2007 6(96), p. 10.

167 2010 metų gruodį – 2011 metų vasarį viešosios įstaigos „Transparency International“ Lietuvos skyriaus atliktos gyventojų apklausos duomenys rodo, kad 44 procentai šalies gyventojų mano, kad yra per daug informacijos, kurios valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos neviešina ir neteikia. Remtasi: Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos :Lietuvos pažangos strategija: Lietuva 2030“ patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 61-3050.

168 Jaspers programa skirta valstybėms narėms rengiant aukštos kokybės stambius projektus, kurie bus iš dalies finansuojami iš ES fondų; Jessica parama teikiama tvarios miestų plėtros ir atnaujinimo projektams; Jeremie parama skirta pagerinti mažų ir vidutinių įmonių galimybes gauti finansavimą pagal struktūrinių fondų intervencines priemones. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 01 05]. <http://ec.europa.eu/regional_policy/index_lt.cfm>.

169 Urmonas, A. Socialinių technologijų konceptualių modelių pritaikymo administracinėje teisėje paieška. Vilnius: *Jurisprudencija*, 2007 6(96), p. 10.

kuris aptarnauja žmogų. Pritariama nuomonei, kad „administracinė teisė gebės atlikti savo funkcijas, jei laiku ir tinkamai reaguos į ją formuojančios aplinkos pokyčius ".[170] Tie pokyčiai teisiniais, vadybiniais ar kitais mokslo tiriamaisiais aspektais yra aprašomi ir vertinami mokslininkų, aptariami politikų ar šiaip visuomenės narių diskusijose ir tai rodo, kad vyksta kaita teisinių idėjų, doktrinų, kurios socialinės kaitos poveikyje objektyvuojasi į teisės normas, principus, funkcijas, teisinius santykius.

Todėl svarbu, kad abiejų sektorių subjektai galėtų remtis ne tik teisės normomis, bet ir galėtų pasinaudoti mokslo idėjomis ir pasiekimais, o taip pat perimti kitų šalių bendradarbiavimo patirtį, geriau išnaudotų vadybinius metodus derinant juos su kitomis reguliavimo priemonėmis. Abiejų sektorių kapitalas didintų pridėtinę vertę, jeigu sugebėtų tinkamai pasinaudoti socializacinės funkcijos galimybėmis. Teigiamai vertintina, kad Lietuvoje, daugėjant viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų, didėja renginių skaičius, kuriuose galima susipažinti su kitų valstybių patirtimi[171] ar pasidalinti patirtimi nacionaliniame lygmenyje.[172]

Administracinės teisės funkcijų analizė parodė, kad šiame disertaciniame tyrime geriau pažįstant ir vertinant viešojo ir privataus sektorių sanglaudą, reikia atkreipti dėmesį į tokią informaciją:

administracinės teisės funkcijų pažinimas pradedamas jos reguliacine funkcija, kuri nubrėžia vertybinį kelią kitoms šios teisės funkcijoms. Visos administracinės teisinės funkcijos sudaro vieną vertybiniai orientuotą sisteminį darinį. Tai rodo, kad reikia remtis visu sisteminiu dariniu, atsižvelgti į jo savybių galimo harmonizavimo ribas. Nors V. Šlapkauskas abejoja, „ar apskritai įmanoma į vientisą teisinį darinį sujungti visus imperatyvus ir veiksnius, kurie teigiama prasme paveikia individų elgesį".[173] Tačiau tolesnis argumentas, kad per greitas teisinių sankcijų taikymas gali iššaukti visuomeninių santykių reguliavimo disfunkciją, mums pasirodė priimtinas, nes disertacijoje akcentuojamas bendras visų administracinių funkcijų reguliacinis tikslas – viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo sėkmė. Šiam atvejui tinka labai efektingai suformuluota A. Andruškevičiaus nuostata: „Administracinė teisė neturi svarbesnės užduoties, nei žmogaus ir vykdomosios valdžios santykių harmonizavimas. Ši teisė – tai lyg Temidė, vienoje rankoje laikanti policininko lazdą ir pažeidimų protokolus, o kitoje – valstybės Konstituciją"[174]. Mums, regis, šiai sėkmei įtvirtini būtinas ne tik sinergetinis administracinės teisės funkcijų poveikis, bet ir ekonominių, politinių ir kitų socialinių funkcijų sinergetinis efektas (visų reguliatorių poveikis stiprinantis bendradarbiavimo produktyvumą).

Vertinant mintis apie galimas teisinio reguliavimo disfunkcijas, būtina pažymėti tas nagrinėtas administracinės teisės funkcijų problemines vietas, kur jos gali reikštis: a) *reguliavimo funkcijų apimtyje* – teisės aktų leidybos procesų monopolizavimas, atskirų politinių nuomonių teisinė objektyvacija (politinis subjektyvizmas), neveiksminga teisės aktų taikymo stebėsena, grįžtamojo ryšio nuo praktikos į įstatymų leidybą ir administracinės teisės teorijos stygius; b) *administracinės teisės apsauginės funkcijos apimtyje* – administracinės kontrolės ir priežiūros resursai, neproporcingai didelė biurokratizmo našta verslui (licencijavimas, leidimai),

[170] Urmonas, A. Administracinė teisė socialinių pokyčių erdvėje. *Jurisprudencija*. 2006, 5(83), p. 44.

[171] 2012 m. vasario 21-24 d. Jungtinių Tautų organizacija (JT) savo būstinėje Ženevoje (Šveicarija) surengė viešojo ir privataus sektorių parterystės (VPSP) dienas – „PPP Days 2012".

[172] Centrinė projektų valdymo agentūra (CPVP) nuo 2010 m. sausio mėn. iki 2012 m. birželio mėn. surengė 20 seminarų bei informacinių susitikimų įvairių valstybės ir savivaldybių institucijų, bendruomenių atstovams viešojo ir privataus sektorių partnerystės sklaidai, pavyzdžiui, PPP Lietuvoje 2012: Išmoktos pamokos, įgyta patirtis, atsiveriančios perspektyvos. Konferencija 2012 m. rugsėjo 12 d.

[173] Šlapkauskas, V. *Teisės sociologijos pagrindai*.: vadovėlis.- Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 200, p.449.

[174] Andruškevičius, A. *Administracinės teisės principai ir normų ribos*. Teisinės informacijos centras. Vilnius: 2004, p.84.

įtikinimo ir prievartos priemonių taikymo netolygi praktika, teisinis nihilizmas, biurokratizmas, piktnaudžiavimas tarnyba, aplaidus viešojo intereso gynimas; c) *priešingų interesų derinimo arba socialinio kompromiso funkcijos apimtyje* – lygių galimybių teisės subjektams nebuvimas, diskriminaciniai ribojimai, naudos ir viešojo intereso priešingybių harmonizavimo socialinio teisingumo pagrindu stoka; d) *informavimo funkcijos apimtyje* – informacijos stoka priimant sprendimus dėl viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo, manipuliavimas informacija, dvasinių informacijos išteklių menkas panaudojimas (ypač mokslo ir teisinė informacija), informacinio poveikio tęstinumo stoka (mokykla, aukštoji mokykla, darbovietė, žiniasklaida), žmonių bendravimo ypatumai; e) *socializacinės – auklėjamosios funkcijos apimtyje* – nesirėmimas pozityvia socialine patirtimi, vadovavimasis rutinine praktika, reguliavimo tęstinumo ir stabilumo stoka, vėlavimas tinkamai reaguoti į socialinė aplinkos pokyčius.

## 1.4. Valstybinis reguliavimas kaip viešojo ir privataus sektorių aktualaus ir strateginio – ateityje bendradarbiavimo užtikrinimo priemonių visuma

Valstybinis reguliavimas yra tarpusavyje susijusių politinių, ekonominių, vadybinių, teisinių ir kitų socialinių priemonių visuma. Valstybiniu reguliavimu yra veikiamas viešojo ir privataus sektorių subjektų elgesys, turint tikslą, kad šie subjektai savo veikloje siektų bendradarbiauti, derintų savo sektorinius tikslus su bendradarbiavimo veikla. Bendradarbiavimo platumas ir gylis priklausys nuo to, kiek veiksmingai jų elgesiui darys poveikį pasirinktos bendradarbiavimo paskatas stiprinančios politinės, ekonominės, teisinės bei kitos socialinės priemonės. Labiausiai paveikus valstybinis reguliavimas bus tada, kai organizaciniai susietas visų bendradarbiavimo reguliavimo priemonių taikymas taps vienu bendru tikslu. Tuomet kiekviena reguliavimo rūšis veiks geriausiai panaudodama savo reguliacines galias. Disertacijoje laikomasi nuostatos, kad teisinis reguliavimas apskritai ir administracinis teisinis konkrečiai yra suvokiamas plačiai, kaip įvairiapusis poveikis į visus teisinių reiškinių visuomeninius santykius. Šiuolaikinės teisės sampratos požiūriu šiame teisiniame poveikyje įgalinamos teisės normos, teisės principai ir teisės doktrina. Taigi teisės objektyvacijos požiūriu čia „dalyvauja“ teisės idėjos (ypač per teisės taikytojų teisinę sąmonę), teisės principai, Konstitucinio Teismo nutarimai, vieningos teisminės praktikos aprobuoti sprendimai konkrečiose bylose ir pan.

Nagrinėjant teisinių priemonių valstybinį reguliavimą, toks išskyrimas yra metodologiškai santykinis, nes socialinio priežastingumo požiūriu, teisės (administracinės teisės) santykis su politika, ekonomika, vadyba, socialine psichologija, edukologija ir kitais mokslais (filosofija, sociologija, etika, aksiologija[175], logika, socialinių mokslų metodologija ir pan.) negali būti panaikinamas. Antai, filosofinės etikos teorijos, vyraujančios tam tikru laikmečiu, iš dalies, o būtent teisės objektyvacijos požiūriu, veikia ir žmogaus teisių sistemą, ieško tos sistemos veikimo efektyvumo kriterijų. Todėl jos vertybiniai suorientuoja, pagrindžia ir nurodo, kurie žmogaus elgesio standartai yra priimtini ar priešingai ne pageidautini, kurie pažeidžia kito asmens teises, o kurie – jas gina, saugo ir puoselėja.[176]

Norint giliau pažinti ir atskleisti administracinės teisės tiriamąjį priežastinį objektą (viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą) reikia daugiau surinkti apie tą objektą žinių. Iš čia kyla teisės objekto tarpdisciplininio pažinimo reikmė. Reikia pripažinti, kad „administracinė teisė

---

[175] aksiològija [gr. axia — vertybė + ↗...logija], vertybių teorija; mokslas, tiriantis vertybių prigimtį, vertinimo pagrindus ir kriterijus. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 01], <http://www.zodynas.lt/tarptautiniu-zodziu/A/aksiologija>.

[176] Pranevičienė, B. Utilitarizmo įtaka žmogaus teisų sistemai. *Jurisprudencija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2008 4(106), p. 36.

negali būti uždara, atlikdama savo misiją, ji privalo naudotis kitų mokslų – teisės sociologijos, kitų socialinių mokslų pasiekimais. Administracinė teisė veikia daugelį žmogaus gyvenimo sričių, todėl jos kūrėjai – mokslininkai privalo rūpintis socialinių pokyčių diagnozavimu ir įvertinimu".[177] Disertacijos autorė valstybinį reguliavimą įžvelgia, kaip sisteminį socialinį procesą, kuriame šio reguliavimo atskiri elementai (socialinis, ekonominis, žmogiškasis kapitalai) yra bendroje tiesioginių ir grįžtamųjų ryšių atviroje sistemoje, paveikūs vienas kitam ir jų paveikumas susijęs su nustatomais reguliavimo tikslais ir jų realizavimo uždaviniais, galimybe visa tai transformuoti į teisės objektyvacijos procesą. Todėl, kuriant sektorinio bendradarbiavimo strateginius modelius būtina mažiausiai atsižvelgti į bendradarbiavimo teisinės filosofijos ir sociologijos, etikos bei kitą informaciją, kurios pagrindu būtų formuojama viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisinė doktrina. Šie įdirbiai padės geriau formuluoti viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo teisines idėjas, objektyvuoti teisės normas, teisinius santykius.

Antai, teisė natūraliai turi savyje pakankamai didelį vertybinio matmens „užtaisą", nes jos objektai vertinami kaip socialiniai gėriai, vertybės. Todėl teisė yra ir kaip visuomenėje sutartų vertybių etalonas ir šių vertybių sklaidos reguliatorius. Konstitucinio Teismo pirmininkas K. Lapinskas yra taikliai pabrėžęs, kad „Konstitucijos principuose ir normose išreikštos vertybės yra valstybėje priimamų įstatymų, kitų teisėkūros ir teisės taikymo institucijų etalonas ".[178] Orientacija į vertybių konkurenciją yra grindžiamas ir administracinis teisinis mokymas, teisėtyra. Išskirtiniu pozityviu teisinių vertybių konkurencijos matu, etalonu yra Konstitucija, iš kurios administracinė teisė imasi reguliacinių galių, argumentuodama įvairias kylančias valstybinio reguliavimo reikmes. Todėl Konstitucija pagrįstai yra laikoma vertybių vertybe. „Konstitucijos principuose ir normose išreikštos vertybės yra valstybėje priimamų įstatymų, kitų teisėkūros ir teisės taikymo institucijų etalonas".[179] Tuo požiūriu viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo valstybinio reguliavimo poreikiai yra sietini su tuo, kad Lietuva teisinė valstybė, o tai reiškia, kad, siekiant sektorinio bendradarbiavimo tikslų, reikia strategiškai orientuoti į Konstitucijoje įtvirtintą ir konkurenciniai struktūrizuotą vertybinę nuostatą „žmogus-visuomenė-valstybė". Vadinasi, šioje vertybių konkurencijoje, kurioje siekiama naudos (pelno privačiam sektoriui, konkretaus materialaus rezultato visuomenei ir valstybei) ir viešojo intereso patenkinimo (viešųjų poreikių tenkinimo, pvz. ekonominių sunkumų įveikimo kaip bendras privataus ir viešojo sektorių interesas) pirmiausia siekiama užtikrinti žmogaus teises ir laisves (teisiniai subalansuota žmogaus galios centralizacija). Tai būtinas teisinės valstybės raiškos teisinis pagrindas. Kitu teisiniu pagrindu, vertybinį prioritetą atiduodant pelnui, įgyvendinsime privataus intereso viršenybės viešojo intereso atžvilgiu, t.y. taikysime laukinio kapitalizmo nuostatas (teisinė privataus kapitalo subjektų galios centralizacija). Ir atvirkščiai, jei tik įgyvendinsime viešojo intereso viršenybę privataus intereso atžvilgiu, prioritetą teikdami visuomenei ir valstybei, grįšime į valstybinio socializmo laikus (teisinė valstybės, jos institucijų galios centralizacija). Todėl, kad konstruktyviai veiktų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo klausimus reguliuojantys įstatymai, kiti teisės aktai, užtikrinantys visų kapitalo formų judėjimą, būtina sukurti efektyvią ir patikimą jų įgyvendinimo ir stebėjimo sistemą, visiškai nepriklausančią nuo atsitiktinių konjunktūrinių aplinkybių, kurios vienokia ar kitokia forma pateisintų nukrypimus nuo vertybinės teisinės valstybės orientacijos „žmogus-visuomenė-valstybė". Tai yra itin aktualu, nes teisinė infliacija (kai dėl visuomenės ir valstybės viešojo intereso užtikrinimo tikslingumo įgyvendinami ne teisinės valstybės vertybiniai

---

[177] Urmonas, A. Administracinė teisė socialinių pokyčių erdvėje. *Jurisprudencija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2006, t.5 (83), p.37 .

[178] Lapinskas, K. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pirmininko Kęstučio Lapinsko sveikinimo žodis 2009 m. spalio 26 d. Lietuvos Respublikos Konstituciniame Teisme vykusiame Konstitucijos dienos minėjime. *Konstitucinė jurisprudencija*. 2009, Nr. 4 (16), spalis–gruodis, p. 212.

[179] Ten pat. P. 212.

prioritetai) vis aktyviau skverbiasi į įvairias mūsų gyvenimo sritis. Antai, 2009 m. pradėtas valstybės taupymas, socialinių išmokų (pensijų, motinystės išmokų, bedarbių pašalpų, „vaiko pinigų“) sąskaita išbalansavo socialinio ir žmogiškojo ir grįžtamuoju ryšiu ekonominio kapitalų pozicijas, pagyvino šalies žmonių ekonominę migraciją. “Neokeinsistai pripažino, kad yra galimybė, jog eksportuojančios darbo jėgą šalies ekonominė padėtis gali pablogėti, ypač jei emigruoja aukštos kvalifikacijos darbuotojai. [...] Analizuojant migraciją, pagrindinis dėmesys kreipiamas į žmogiškojo kapitalo (kaip išorinio faktoriaus) įtaką ekonominiam šalių augimui. Iš to seka, kad sukauptas žmogiškasis potencialas yra pagrindinė ekonominio vystymosi prielaida, todėl tai yra vienas iš faktorių, paaiškinančių šalių ekonominio augimo tempų skirtumus “.[180] Taigi tarpsektorinio bendradarbiavimo valstybinis reguliavimas turi daug vertybinių objektų, konkrečiai esančių šalia artimiausių problemų sprendimo ir pakankamai daug, susijusių su tokio bendradarbiavimo strategine ateitimi. Ypač tai liečia investicinius projektus, kurių rezultatų reikia laukti laiko perspektyvoje. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisinės erdvės (jos procesų, būsenų, savybių ir jų kaitos, vertinimo kriterijų) aktualiais ir strateginiais formuojančiais veiksniais koncentruotu reiškimosi būdu yra ekonomika, politika, teisinė sąmonė, teisės principai, poreikiai ir interesai. Visi šie paminėti reiškimosi būdai veikia ir yra apimami socialiniais pokyčiais.

Socialinių pokyčių virsmas laisvosios rinkos sąlygose, kai reikia atsižvelgti tiek į viešojo, tiek į privataus sektorių prioritetus, visose projektuojamose situacijose būtina nuolat naudotis vertybiniu matu tuo, kitaip tariant, kad žmogus yra tikslas, o valstybė – priemonė jam įgyvendinti. Šių tikslų siekimas yra didelis krūvis valstybiniam reguliavimui, jo perėjimui į konkrečius teisinio reguliavimo būdus kartu „pasiimant“ ir pritaikant tam tikrą informaciją (ekonominę, vadybinę, kitą socialinę) apie neteisinius reguliavimo būdus (ekonominius, politinius, vadybinius ir kt.). Problema yra panaši kaip makro ir mikro tiesioginiame ir grįžtamajame socialiniuose santykiuose (-yje), t.y. perėjimuose iš makro į mikro ir iš mikro į makro lygmenis[181]. Visų pirma, makro lygmuo yra pakankamai abstraktus, todėl makroteisiniu reguliavimu daromas poveikis socialiniams teisiniams reiškiniams, procesams. Tai daugiau tikimybinė (tiksliai nežinant, kokia teisinė priemonė bus labiausiai veiksminga) teisinė apsauga nuo tam tikro socialinio teisinio reiškinio neigiamų padarinių, makro lygmens teisinė užkardinimo priemonė. Šis makro reguliavimas nustato rūšinių objektų visumą, poveikio mastą, ribas, todėl jis nėra įasmenintai nukreipiamas į konkretų objektą ir nėra tam pritaikytas, nes niekada nebus tiek detalus ir išsamus, kad išspręstų visus praktikoje kylančius klausimus. Makro teisinio reguliavimo perėjimas į mikro teisinį reguliavimą susijęs su poveikio teisinių santykių įasmeninimu, konkretinimu tam tikram objektui. Antai, valstybinio reguliavimo konkrečioms institucijoms paliekama teisė, patikslinant į beišskeičiančios rinkos ypatumus, reguliuoti įasmeninamus teisinius santykius[182]. Taigi mikro teisi-

[180] Misiūnas, A.; Bratčikovienė, N. Migracijos tendencijos. *Lietuvos statistikos darbai. Statistikos žurnalas*. 2006: (45). [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 12]. < http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.stat.gov.lt%2Flt%2Fcatalog%2Fdownload_release%2F%3Fid%3D1335%26download%3D1%26doc%3D326&ei=KntQUNf_DYvR4QTy6IHYCA&usg=AFQjCNEek8mTO9eHG9UByRnKQg6vfA5RNg&sig2=q-iU8HibspAMdtoKnj4sFQ>.

[181] Remtasi A. Urmono idėjomis. Urmonas, A. Administracinė teisė socialinių pokyčių erdvėje. *Jurisprudencija*. 2006, 5 (83): 37-47.

[182] Pavyzdžiui, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisija vadovaujantis Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymu, Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimais nustato dujų tiekimo kainų viršutines ribas penkeriems metams. Tačiau dujų tiekimo kainų viršutinės ribos Komisijos sprendimu gali būti koreguojamos pasikeitus infliacijos lygiui, importuojamų (atgabenamų) dujų kainoms, mokesčiams, dujų kiekiui, teisės aktų reikalavimams, dujų įmonėms įgyvendinus su Komisija suderintas investicijas, dujų įmonėms viršijus nukrypus nuo Komisijos patvirtintose kainų viršutinių ribų skaičiavimo metodikose nustatytų rodiklių, tačiau ne dažniau kaip kartą per metus. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės

nis reguliavimas suteikia galimybę geriau pasirinkti tinkamas teisinio reguliavimo priemones ir būdus nustatyto makro teisinio reguliavimo ribose, taip pat pasinaudoti teisės principais, kurie sudaro galimybę į reguliuojamąjį klausimą pažiūrėti tiek detaliai, tiek ir išsamiai. O vienodas ir nuoseklus vienarūšių sektorinio bendradarbiavimo probleminių klausimų sprendimo būdas randamas naudojant teisinę doktriną (grįžtamųjų ryšių kanalais surenkamos informacijos teisinio įvertinimo prasme). Perėjimas iš mikro į makro teisinį ir valstybinį (visų reguliavimo būdų) reguliavimą, disertantės nuomone, yra labiau svarbus kaip informacinis procesas, įvairiomis tiesioginių ir grįžtamųjų ryšių formomis atskleidžiantis makroteisinio reguliavimo veiksmingumą ar disfunkcijas. Grįžtamoji informacija, apibendrinus mikro teisinį reguliavimą, yra pagrindas grįžti ir į teisinio bei valstybinio reguliavimo doktrinas, jas taisyti.

Vertinant mikro į makro perėjimo informacinius procesus ekonomikoje, sociologai siūlo elgtis apdairiai. Pabrėžiama nuostata, kad „mikrosąveikų lygmenyje glūdi ne tik formalaus pobūdžio mokslinė atsakomybė, bet ir politinio, socialinio ir moralinio pobūdžio atsakomybė už tas galimas paklaidas, kurios (teigiant, kad mikro lygmuo yra gerai pagrįstas) gali būti perkeliamos į institucinį (makro) lygmenį“.[183.] Vengiant paklaidų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo klausimais, negalima daryti apibendrinančiųjų išvadų visam bendradarbiavimo socialiniam teisiniam reiškiniui iš pavienių faktų neinformatyvios analizės. Mūsų požiūriu, yra metodologiškai rizikinga vertinti atskiras teisinio reguliavimo viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo problemas vienpusiškai: vien tik makro ar vien tik mikro lygmenimis. Kiekvieną problemą yra geriau suvokti ir priimti geresnius sprendimus iš makro ir mikro tiesioginių ir grįžtamųjų ryšių daromos analizės. Antai, yra plačiai žinomi trys teisinio reguliavimo būdai: leidimai (įgalinimai), įpareigojimai ir draudimai. Jie yra pačios teisės vertybių esmės perdavimo į reguliavimo aplinką laidininkai. Ar galima absoliutinti, nekritiškai vertinti juos kaip universalų reguliacinių galių panaudojimo įrankį? Metodologiškai mąstant negalima, nes, viena vertus, minėjome apie makro teisinio reguliavimo perėjimo į mikro teisinį reguliavimą problemas, kita vertus, šie teisiniai reguliatoriai nėra vieninteliai socialiniai reguliatoriai valstybinio reguliavimo sistemoje. Todėl kyla ir kitas klausimas, koks šių teisinių reguliatorių indėlis į valstybinio reguliavimo bendrą rezultatą, nes vien jie nevykdo viso valstybinio reguliavimo idealaus socialinio reguliatoriaus funkcijų. Teisinių santykių praktika, susijusi su ekonomikos teisiniu reguliavimu, rodo dažną pavyzdį, kuomet diskredituojami minėti trys teisinio reguliavimo būdai. Leidimai (įgalinimai), įpareigojimai ir draudimai negali būti įgyvendinami formaliai, deklaratyviai, žiūrint vien įstatymo raidės, sinergetiškai nesiejant šių teisinio reguliavimo būdų įgyvendinimo su pagrindinėmis vertybinėmis, įtvirtintomis Konstitucijoje, viešųjų interesų nuostatomis. Įgyvendinant teisinio reguliavimo būdų vertybių sklaidą, labai svarbu, kad egzistuotų socialiai informatyvus ryšys tarp įstatymų ir kitų teisės aktų leidėjų ir teisės adresatų (fizinių ir juridinių asmenų, dirbančių viešajame ir privačiajame sektoriuose) objektyvių galimybių veikti šių reguliavimo būdų nustatytose ribose (makro teisinio reguliavimo sistemos lygmuo). Įgyvendinant šiuos teisinio reguliavimo būdus, mikro teisinio reguliavimo sistemos lygmenyje taip pat svarbus egzistuojantis ryšys tarp konkrečių viešojo sektoriaus ir privataus sektorių subjektų. Bet kokia ryšio disfunkcija gana dažnai, kaip ypatinga teisinio nihilizmo forma gali rutuliuotis į biurokratizmą, interesų konfliktą, protekcionizmą, nusikalstamas veikas: kyšininkavimą, piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi ir pan. Blogiausiai, kad teisinis nihilizmas keičia politinės, ekonominės, teisinės ir kitos socialinės

komisijos 2009 m. spalio 13 d nutarimas „Dėl gamtinių dujų tiekimo kainų viršutinių ribų skaičiavimo metodikos pakeitimo“. *Valstybės žinios*, 2009, Nr.: 126 -5477.

183 Valantiejus, A. Ekonominio ir sociologinio požiūrio jungties galimybė analitinėje socialinio mokslo paradigmoje, arba Maxo Weberio suprantančiosios sociologijos eksplikavimas Zenono Norkaus metodologiniame racionalaus pasirinkimo modelyje. *Sociologija.* Mintis ir veiksmas. 2003 Nr. 2, p. 138.

viešojo ir privataus sektorių sanglaudos aplinką, apgaubdamas ją visuotino, visų prieš visus, nepasitikėjimo aureole. Naudojant įvairias žiniasklaidos priemones, net eiliniai piliečiai pastebi, kad Lietuvoje nuo senų laikų nėra ekonominio ir teisinio stabilumo, valdininkai vis daugiau piktnaudžiauja savo teisėmis ir privilegijomis.

Kaip taikliai yra pastebėjęs A. Vaišvila, teisinio nihilizmo sąlygomis piliečiai nepasitiki savo valstybe ir jos duodamais įsipareigojimais, valstybė nepasitiki savo piliečiais, kad jie savanoriškai vykdys jos įstatymus. O norint tokiomis sąlygomis palaikyti bent minimalią tvarką, valstybė priversta visus ir viską kontroliuoti, prižiūrėti ir bausti, dėl to neišvengiamai turi plėstis visuomeninio gyvenimo suvalstybinimo mastai, biurokratinis aparatas, jo kompetencija.[184]

Apibūdinant teisinio reguliavimo būdų bendrąsias charakteristikas makro ir mikro reguliaciniame lygmenyse tikslinga aptarti būdų savybes tiek pozityviosios, tiek ir šiuolaikinės teises sampratos kontekste. Visų pirma, leidimai (įgalinimai), įpareigojimai ir draudimai yra pozityviosios teises sisteminiai dariniai, kurių raiška gali būti tarpusavyje derinama įvairiai. Šias charakteristikas metodologiškai galima aptarti tiek teisės statikos, tiek ir jos dinamikos požiūriais. Makro teisinio reguliavimo lygmenyje objektinė teisė disertacijoje aptariama statiniu požiūriu, o šio lygmens teisės dinamika aptariama analizuojant informaciją apie reguliavimo būdų tiesioginius ir grįžtamuosius ryšius (makro ir mikro reguliavimo sąveikos lygmuo). Antra, teisinio reguliavimo būdų aptarimas, nors ir remiasi pozityviosios teisės pagrindais, tačiau jų charakteristikų turinys plečiamas šiuolaikinės teisinėmis priemonėmis, atliekančiomis teisės „darbą“ pagal šiuolaikinės teisės socialinius tikslus. Šiuo atveju tiesiog būtina, kad teisinis reguliavimas būtų adekvatus ne tik teisės normai, bet ir pačiai teisei (šiuolaikinės teisės sampratos prasme). A. Vaišvila, išnagrinėjęs teisės sampratos ir teisės socialinės paskirties sąveiką, pastebėjo, kad teisės suvokimas ir jos paskirtis yra istoriškai sąlygoti dalykai. Visa tai priklauso nuo teisės sampratos pokyčių, ją lemiančio socialinės struktūros ir socialinių jėgų santykio. Šitoje autoriaus studijoje itin svarbi parodoma teisės vertybinė esmė, kuria remiantis teisė atlieka reguliavimą: „Jeigu remsimės teisiniu etatizmu, tai teisės socialinė paskirtis – įtvirtinti valstybės ir už jos stovinčios ekonomiškai ir politiškai vyraujančios žmonių grupės (klasės) valią, o jeigu vadovausimės pilietine teisės samprata, tai teisės paskirtis – apsaugoti visų visuomenės narių pagrindines teises ir laisves vienodai veiksmingomis priemonėmis“[185]. Antai, teisės principai mikro teisiniame lygmenyje padeda „taisyti“ objektinės teisės taikymą konkrečioms teisinėms situacijoms „įstatymo dvasios“ ribose, o teisinė doktrina tipizuoja šį taikymą esamoms ir būsimoms vienarūšėms teisinėms situacijoms. Tuo būdu išlaikomas tęstinumas tarp pozityviosios ir šiuolaikinės teisės socialinės paskirties vertybinių nuostatų siekiant įtvirtinti teisinio reguliavimo darną. Įdomu pastebėti, kad vertybinės darnos pusiausvyros siekiai buvo keliami ir prieš mūsų erą. Kinų filosofas Lao Dze knygoje apie Dao ir De yra pastebėjęs: „*Šalis valdoma teisingumu ir saiku, [...] kuo daugiau draudimų, tuo vargingesni žmonės; kuo daugiau aštrių ginklų, tuo didesnė valstybėj nesantaika; kuo nagingesni žmonės, tuo gausiau neįprastų prekių; kuo daugiau įstatymų, tuo daugiau vagių ir plėšikų* [...]“[186]. Taigi antikinės civilizacijos ištakose Kinijoje suformuluotas loginis teiginys (kaip plačiai aiškintina metafora) yra pamokantis, jeigu remsimės šių laikų teisiniu ekonomikos reguliavimo kontekstu. Mintis „*kuo daugiau draudimų ir apribojimų, tuo daugiau vargingesni žmonės*[187]“ gali būti suprantama, kaip: kuo daugiau draudimų reguliuojant viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo srityje, tuo daugiau nuo

---

184 Vaišvila, A. *Teisinės valstybės koncepcija Lietuvoje*. Vilnius: BĮ UAB „Litimo“, 2000, p. 30.

185 Vaišvila, A. *Teisės teorija*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 162.

186 Lao Dzė. Knyga apie Dao ir De [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 01], <http://www.nemokamosknygos.lt/uploads/files/Dao%20De%20Dzing%20-%20Knyga%20Apie%20Dao%20Ir%20De.pdf >, 57 posmas.

187 Šis tekstas patikslinimas pagal rusų rašytojo Levo Tolstojaus rusų kalba analizuotą tekstą. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 01]. <// http://aplinkkeliai.lt/vertimai/levo-tolstojaus-atrinktos-laozi-istarmes/ 46 posmas>.

tokių draudimų nukenčia, turi nuostolių privatus sektorius (mažesnis pelnas, bendradarbiavimo su viešuoju sektoriumi demotyvacija), viešasis sektorius (tarpsta teisinio reguliavimo rutina, mažėja viešojo intereso patenkinimo laukas), mažėja investicinis patrauklumas ir pan. Trečia, visi trys teisinio reguliavimo būdai veikia tarpdisciplinininiame teisiniame lauke, nes viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo klausimus reguliuoja viešosios ir privačiosios teisės normos. Be to būtina atsižvelgti į susiklosčiusią aktualią rinkos struktūrą ir jos teisinio reguliavimo tikslus, kiekvienai sektorinio bendradarbiavimo sričiai gali būti taikomas skirtingas teisinio reguliavimo metodas.[188]

Viešasis sektorius, įgyvendindamas valstybės strateginius tikslus, vadovaujasi Konstitucijos 46 str. nuostatomis, kad valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas, reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, draudžia įstatymais monopolizuoti gamybą ir rinką bei saugo sąžiningos konkurencijos laisvę.[189] Šiame straipsnyje įtvirtintos principinės nuostatos sistemiškai jungiamos į vieną visumą – valstybės ūkio konstitucinį pagrindą. Principai yra tarpusavyje suderinti ir tai suponuoja jų pusiausvyrą, todėl kiekvienas turi būti aiškinamas nepaneigiant kito konstitucinio principo. Įgyvendinant Konstitucijos 46 straipsnio nuostatą, kad „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva" viešasis sektorius įpareigojamas gerbti pagrindines vertybes, kuriomis grindžiamas tautos ūkis – tai privati nuosavybė, asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d.,[190] 2000 m. gruodžio 6 d.,[191] 2003 m. kovo 17 d.[192] nutarimai).

Lietuvoje, veikiant laisvai rinkai bei valstybei įgyvendinant šias ir kitas Konstitucijos nuostatas, viešojo sektoriaus subjektai imasi teisinių, ekonominių, politinių, vadybinių ir kitų priemonių koreguojant rinkos mechanizmą[193]. Rinkos mechanizmų korekcija yra būtina, nes ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti, ją įgyvendinant, įvairiais atžvilgiais paliečiami visuomenės interesai. Konstitucijos nuostatoje „Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei" yra įtvirtintas konstitucinis principas, nubrėžiantis ūkinės veiklos reguliavimo kryptis, būdus, ribas (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., nutarimas).[194] Šis koregavimas teisiniu požiūriu suprantamas kaip valstybinis reguliavimas, kurį atlieka viešojo sektoriaus institucijos, kuriant ir įgyvendinant įstatymus bei kitus norminius teisės aktus, kurie reguliuoja

---

188 Milčiuvienė, S.; Pranevičienė, B. Kainų teisinio reguliavimo aktualijos Lietuvos elektros energijos rinkoje. *Jurisprudencija*. 2006, 2 (80), p.61.

189 Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.

190 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 1999 m. spalio 6 d nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*, 1999-10-13, Nr. 85-2548.

191 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2000 m. gruodžio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 40 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir 251 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 ir 2 straipsnių, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 27 straipsnio 5 dalies, 50 straipsnio 3 ir 9 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai" *Valstybės žinios*, 2000-12-08, Nr. 105-3318

192 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta", „Mažeikių nafta" ir „Naftotiekis" reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai" *Valstybės žinios*, 2003-03-19, Nr. 27-1098.

193 Rinkos mechanizmas – 1) sistema, kurią analizuojant kainos pasiūlos ir paklausos sąveika padeda išspręsti pagrindines ekonomines problemas, 2) procesas, apimantis rinkos dalyvių veiksmus, kurio padarinyje atsiranda nauja rinkos pusiausvyra tarp paklausos ir pasiūlos.

194 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 1999 m. spalio 6 d nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*, 1999-10-13, Nr. 85-2548.

valstybės valdymą, ekonomiką, verslą ir kitas visuomeninių santykių sritis.[195] Beje, viešojo sektoriaus institucijų bendradarbiavimas su privačiu sektoriumi yra koregavimo, dalyvaujant socialiniu partneriu ūkinėje veikloje, apraiška. Tam būtinas pastovus keitimasis informacija tarp partnerių, bendros diskusijos, nuodugnesnis strateginių klausimų nagrinėjimas, tolerancija, bendravimas ir pastovus komunikavimas. Būtina sąlyga – brandi pilietinė visuomenė bei išplėtotas socialinis dialogas, užtikrinantis naujų darbo vietų kūrimą, darbo rinkos lankstumą, kokybišką ir socialiai saugų brandaus amžiaus žmonių užimtumą[196]. Šiuo atveju darant poveikį socialinei teisinei aplinkai apjungiami viešosios ir privatinės teisės teisinio reguliavimo būdai. „Taigi neišvengiamai plečiasi ir administracinio teisinio reguliavimo samprata, o šiuolaikinės teisės doktrinoje pastebimas vis didesnis viešosios ir privatinės teisės taikymo sferų sutapimas, todėl tarpdisciplininiai tyrimai tampa itin aktualūs".[197]

JAV aplinkos ekonomikos tyrėjai P. R. Portney ir R. N. Stavins, palaikydami daugelio viešosios politikos tyrėjų nuostatas, pabrėžia, kad rinka nėra nepriklausoma nuo valdžios – valdžia gali teisėtai paveikti rinkos mechanizmą, jį formuoti ir keisti[198]. Kaip žinoma, viešasis sektorius viena vertus, rinką gali paveikti *1) tiesiogiai*, jeigu jis dalyvauja kaip rinkos dalyvis, kuris yra prekių ir paslaugų pirkėjas[199] arba jeigu dalyvauja kaip paslaugų tiekėjas,[200] kita vertus, rinką gali paveikti *2) netiesiogiai*, kai viešasis sektorius netiesioginiu dalyvavimu joje gali reguliuoti mokesčius, kainas, nustatyti kvotas, mokėti išmokas, teikti subsidijas, dotacijas, mokesčių bei kredito lengvatas ar kitokią valstybės pagalbą verslo subjektams.

Be abejo, yra tam tikri niuansai veikiant rinką makro ir mikro lygmenyse, dėl kurių vyksta diskusijos dėl rinkos reguliavimo: reguliuoti ekonomiką ar ne. Radikaliai pasisakantys autoriai net vartoja „kišimosi į rinką" žodžių junginį. Disertantės nuomone, strateginis rinkos reguliavimas atitinka makro teisinio reguliavimo požymius. Šiuo atveju rinkos strateginio reguliavimo aplinkoje yra su viešojo ir privataus sektoriaus veikla susiję įstatymai ir kiti poįstatyminiai teisės aktai, Vyriausybės programos, ministerijų planavimo dokumentai, teritorijų planavimo planai, valstybinių reguliavimo institucijų strateginiai veiklos planai[201] ir kt.

Kita vertus, reikia žvelgti į valstybės, jos institucijų rinkos reguliavimą centralizavimo ir decentralizavimo požiūriais, į atskirus institucijų poveikius tam tikriems privataus sektoriaus subjektams ir tokį pat visuminį poveikį, kaip įgyvendinamą reguliavimo politiką, atitinkančią ar neatitinkančią objektinę teisę. Šie klausimai disertacijoje atskleidžiami kitoje dalyje nagrinėjant viešojo ir privataus sektorių partnerystės klausimus.

Tuo būdu viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas priklauso nuo teisinio reglamentavimo, kuris nustato viešojo ir privataus sektorių dalyvavimo rinkoje sąlygas ir nuo valstybės nustatytų prioritetinių sričių rinkoje, kuriose šie sektoriai gali dalyvauti bendroje veikloje. Iš to seka, kad viešasis sektorius išreikšdamas savo valią ir remdamasis jam duota teise, gali kreipti privataus sektoriaus subjektų veiksmus valstybei norima linkme. Todėl valstybinio reguliavimo politika turi skatinti verslo subjektus pradėti verslą, nustatyti reguliavimo būdus ir priemones,

[195] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1333 „Dėl valstybinio reguliavimo mažinimo strateginių krypčių patvirtinimo". *Valstybės žinios*, Nr. 144-5477.

[196] Socialinių partnerių įtaka darbo rinkai. Socialinės informacijos ir mokymų agentūros leidinys. Vilnius, 2008, p. 24.

[197] Kiršienė, J., Pranevičienė, B. Administracinių ir civilinių teisių sąveika bendrovių valdyme. *Jurisprudencija*. 2004, t. 56(48), p. 122.

[198] Portney, P. R.; Stavins, R. N. *Public Policies for Environmental Protection, 2nd edition*. Washington: Recources for the Future*:* 2000.

[199] pavyzdžiui, remiantis viešųjų pirkimų įstatymu gali įsigyti prekes.

[200] pavyzdžiui, teikdamas švietimo, medicinos ar kitas paslaugas.

[201] pavyzdžiui, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2011-2013, 2012-2014 metų strateginiai veiklos planai; Valstybinio studijų fondo 2012-ųjų metų veiklos planas.

kurie padėtų jau vykdomai ūkinei veiklai, kad būtų tinkamai tenkinami visuomenės poreikiai ir verslas prisidėtų prie numatytų šalies strateginių tikslų. Išskyrus valstybinio reguliavimo politiką. Reikėtų akcentuoti ir išskirti viešojo administravimo politiką, kurią formuojant ir įgyvendinant matytųsi makro ir mikro lygiai. Šios politikos forma yra teisinė, o turinys yra dalykinis ir kombinuotas. Makro teisiniame lygmenyje pirmiausia išskirtume Viešojo administravimo įstatymą[202]. Šio įstatymo 1 str. viešojo administravimo politikos pagrindinį tikslą – „įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms" ir šio tikslo įgyvendinimo teisines priemones ir teisinį mechanizmą „nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje". Ši bendroji viešojo administravimo politika sudaro objektinę galimybę viešojo sektoriaus institucinei sistemai, tarnaujant žmonėms, įgyvendinti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo tikslus. Viešojo administravimo bendroji politika formuojama ir Vyriausybės patvirtintoje Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programoje, kuri parengta siekiant numatyti esminius viešojo valdymo pokyčius, kuriuos atlikti būtina, kad didėtų viešojo valdymo proceso efektyvumas ir geriau būtų tenkinami visuomenės poreikiai. Programos strateginis tikslas – užtikrinti visuomenės poreikius atitinkančios viešosios politikos nustatymą, formavimą ir efektyvų įgyvendinimą: didinti viešojo valdymo procesų atvirumą ir skatinti visuomenę aktyviai juose dalyvauti, teikti geros kokybės administracines ir viešąsias paslaugas, stiprinti strateginio mąstymo gebėjimus viešojo valdymo institucijose ir gerinti jų veiklos valdymą[203]. Remiantis šiuo požiūriu, vidaus reikalų ministerija kiekvienais metais atlieka Kokybės vadybos metodų taikymo Lietuvos viešojo administravimo ir kitose institucijose/įstaigose stebėseną.[204] Viešajame sektoriuje pradedama suvokti, kad didėjant visuomenės reikalavimams ir esant ribotiems valstybės finansiniams ištekliams, viešojo valdymo institucijos vien administraciniais veiksmais nebegali išspręsti kompleksinių visuomenės problemų ir patenkinti vis didėjančių jos poreikių. Todėl tampa aktualu kalbėti ne tik apie viešojo valdymo institucijų vykdomos viešojo administravimo (viešosios politikos įgyvendinimo) veiklos, tačiau ir apie kitų viešojo valdymo procesų (viešosios politikos formavimo ir nustatymo) efektyvumą[205]. Tokia viešojo administravimo politika galėtų padėti formuoti palankią socialinę teisinę aplinką viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimui. Tačiau šis mąstymo poslinkis makro lygmenyje nėra pakankamas. Tai rodo ir VRM Viešojo valdymo politikos departamento specialistų išvada, kad „šiuo metu kokybiškiems sprendimams priimti stinga analitinių, strateginio mąstymo žinių ir kompetencijų, o sprendimams įgyvendinti – aktyvios vadovų lyderystės. Kad sprendimai atitiktų visuomenės poreikius, jie turi būti priimami dalyvaujant kuo platesniam visuomenės atstovų būriui. Kol kas stebimas nepakankamas viešojo jo valdymo procesų atvirumas, visuomenės ir kitų suinteresuotų šalių įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą, o visuomenė

---

[202] Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*.1999, Nr. 60-1945

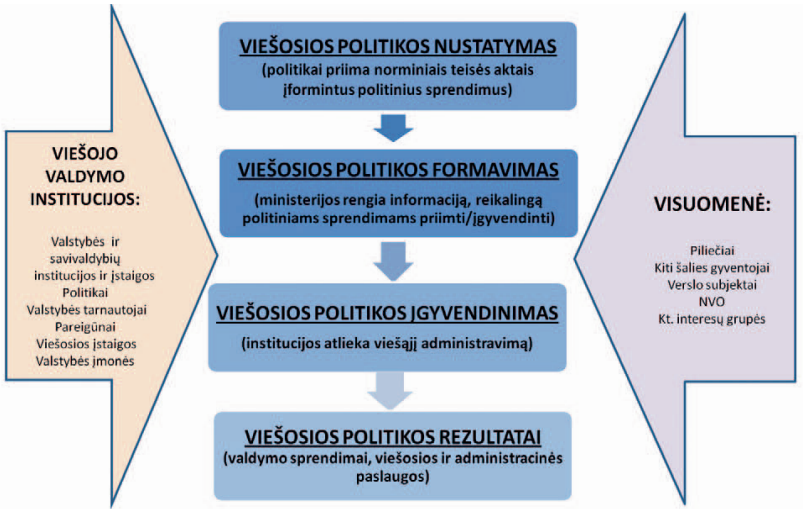
[203] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 7 d. nutarimas " Dėl viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programos patvirtinimo. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 22-1009.

[204] Viešojo administravimo kokybės sistema. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 01], < http://www.vakokybe.lt/lt/kokybes-vadybos-metodu-diegimo-viesojo-administravimo-institucijose-ir-istaigose-stebesena>.

[205] Viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programa: rengimo kontekstas, siūlomi strateginiai sprendimai ir laukiami rezultatai. *Viešasis administravimas Lietuvoje. 2011 metų apžvalga*. Vidaus reikalų ministerija. Viešojo valdymo politikos departamentas . 2012, p.12.

nesijaučia valdžios įgalinta daryti įtaką priimant ir įgyvendinant jai svarbius sprendimus“[206]. Pagal šią išvadą vertybinis nesusivokimas, gana aukštas visuomenės dalyvavimo abstrahavimo lygmuo, kuris yra nutolęs nuo tikslinio bendradarbiavimo socialinių – teisinių vaidmenų. Tai matyti ir iš šio departamento strategiją atskleidžiančios iliustracijos[207].

**1 schema.** Viešasis valdymas Lietuvoje




Šaltinis: Vidaus reikalų ministerija.[208]

Šios analizės autoriai yra teisūs, teigdami, kad, nesant Vyriausybės (vykdomosios valdžios institucijų ir įstaigų) veiklos viešumo politikos, neužtikrinamas viešosios politikos įgyvendinimo (kaip viešojo valdymo proceso) atvirumas ir skaidrumas. Negarantuojamas efektyvus vykdomosios valdžios institucijų ir įstaigų veiklos vertinimas, trūksta naujų bendradarbiavimo tarp viešojo valdymo institucijų formų[209]. Taigi, darytina išvada, kad viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimui dar nėra tinkama viešojo administravimo palanki aplinka. Iš dalies nuomonė, kad verslas nepakankamai kviečiamas formuoti viešojo administravimo politiką patvirtino ir ES įmonių ir pramonės generalinio direktorato komisijos apklausos rezultatai. Lietuvos verslo atstovai, greta Vokietijos, Danijos, Italijos, Čekijos Respublikos, Slovakijos ir Maltos, mano, kad naujos besiformuojančios teisės politikos požiūriu viešasis sektorius tik „iš dalies atspindi“ ar „vargu ar atspindi“ verslo subjektų nuomonę.[210] Tačiau vargu ar tokia situa-

[206] Viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programa: rengimo kontekstas, siūlomi strateginiai sprendimai ir laukiami rezultatai. *Viešasis administravimas Lietuvoje. 2011 metų apžvalga*. Vidaus reikalų ministerija. Viešojo valdymo politikos departamentas . 2012, p.14.

[207] Ten pat. P.14.

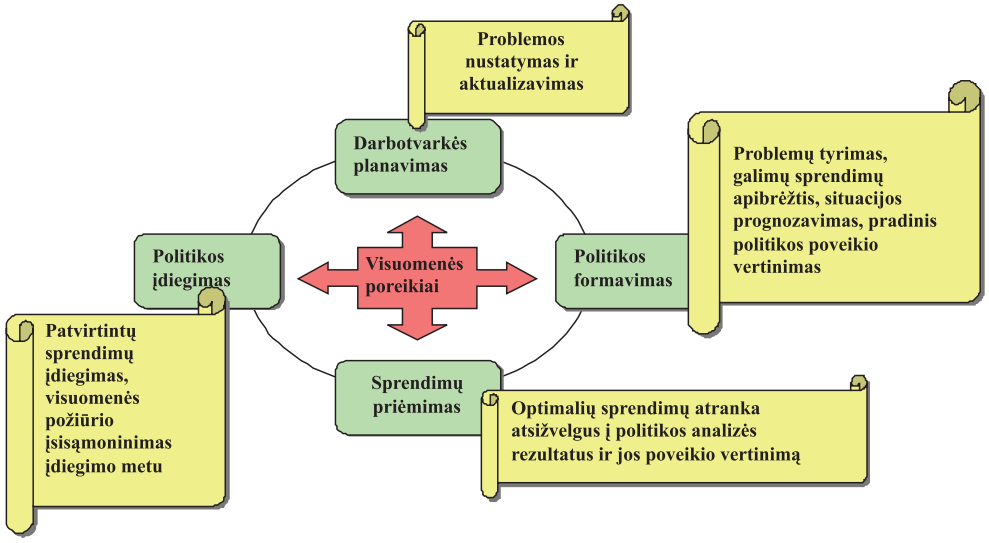
[208] Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Viešojo valdymo politikos departamentas. *Viešasis administravimas Lietuvoje 2011 m*. P. 14.

[209] Viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programa: rengimo kontekstas, siūlomi strateginiai sprendimai ir laukiami rezultatai. *Viešasis administravimas Lietuvoje. 2011 metų apžvalga*. Vidaus reikalų ministerija. Viešojo valdymo politikos departamentas. 2012, p.15.

[210] Consultation with Stakeholders in the Shaping of National and Regional Policies Affecting Small Business Best Procedure Project Final Report of the Expert Group. European commission directorate-general enterprise and industry. Final version October 2005. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 02 15]. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=3881. p.51

cija yra tiksliai atspindinti tikrovę, nes toje pačioje apklausoje giriama Lietuvos Vyriausybė[211], kad jos ir ministerijų, žinybų tinklalapiuose yra laisvas susipažinimas su visais teisės aktų projektais. Reiškia, yra tam tikras atotrūkis tarp objektinės ir subjektinės teisės, t.y. verslo atstovų nepakankamas veiklumas. Hipotetiškai galima manyti, kad šiuo atveju trūksta susikalbėjimo, abipusio grįžtamojo ryšio bendraujant. Palyginimui, paanalizavę kaimyninės Latvijos viešojo administravimo politikos formavimą, matome, kad visuomenė ir privatus sektorius galimai turi geresnes objektines galimybes dalyvauti šiame procese. Bent oficialiai Latvijos Vyriausybės tinklalapyje tvirtinama, kad gyventojų, valstybinių ir privačių organizacijų atstovai gali pasirinkti tinkamiausią dalyvavimo formą kiekviename politikos formavimo etape. Bet šiuo atveju dalyvavimo formuojant viešojo administravimo politiką akcentai siejami su šių subjektų subjektinėmis teisėmis, t.y. jų aktyvumu. Kaip formuojama viešojo administravimo politika Latvijoje parodoma 2 schemoje.

**2 schema.** Viešojo administravimo politikos strategijos planavimo ciklas Latvijoje[212]




Manoma, kad efektyvi rinka be valstybinio reguliavimo priemonių negalima, nes šių priemonių visumos panaudojimas daro įtaką ekonominei ir socialinei plėtrai. Todėl valstybinis reguliavimas viešojo ir privataus sektorių bendroje veikloje, veikiant ekonominiams, socialiniams ir kitiems veiksniams, prisideda prie nedarbo, infliacijos mažinimo, žmonių užimtumo didinimo, bendro vidutinio produkto augimo bei makro ir mikro ekonomikos padėties stabilizavimo šalyje.

Reikia pripažinti, kad valstybės dalyvavimas ekonomikoje neišvengiamas, nes be valstybės įsiterpimo visuomenė viena nebūtų pajėgi išspręsti visų iškylančių teisinių, ekonominių ir kitų

[211] Consultation with Stakeholders in the Shaping of National and Regional Policies Affecting Small Business Best Procedure Project Final Report of the Expert Group. European commission directorate-general enterprise and industry. Final version October 2005. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 02 15]. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=3881, 74 p.

[212] The Ministers of the Republic of Latvia. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 05 01], < http://www.mk.gov.lv/en/aktuali/zinas/?page=1>.

socialinių problemų. Ribotos rinkos galimybės užtikrinti pusiausvyrą ekonomikoje sąlygoja valstybinio reguliavimo būtinumą. Tačiau bet koks valdžios įsikišimas į rinką turi privalumų ir trūkumų, nes valstybiniu reguliavimu gali būti nustatytos privilegijuotos sąlygos kai kuriems verslo subjektams, mokesčių politika gali skatinti ieškoti būdų jų nemokėjimui, muitų politika gali veikti pasiūlos ir paklausos santykį, todėl dėl šių ir kitų priežasčių atsiranda šešėlinė ekonomika, kiti neigiami padariniai, kurie iškraipo konkurenciją rinkoje, išbalansuoja ekonominę situaciją šalyje, didina korupciją. Pernelyg griežtas administracinis teisinis reguliavimas gali didinti privataus sektoriaus subjektų išlaidas, todėl gali kilti kainos kasdieniams vartotojams. Pavyzdžiui, išaugus kuro kainai, vyksta grandininė reakcija, kuri iššaukia su transporto išlaidomis susijusių prekių ir paslaugų kainų padidėjimą.

Pastaruoju metu Lietuvoje ryškėja tendencija, kai viešasis ir privatus sektoriai bendradarbiauja vykdydami bendrus projektus, o šis bendravimas vadinamas viešojo ir privataus sektoriaus partneryste. Kadangi valstybė laikosi principo, kad išteklius skirsto ne tik ji, bet ir rinka, tai tokia partnerystė leidžia privačiam sektoriui efektyviau dalyvauti rinkos procesuose. Ši partnerystė prisideda prie mikroekonomikos[213] padėties gerinimo šalyje, nes partnerystės projektai paprastai vykdomi švietimo, transporto, informacinių technologijų, socialinės apsaugos ir užimtumo, aplinkos apsaugos, regionų plėtros srityse. Privataus sektoriaus reikšmingumo didėjimas rinkos procesuose parodo valstybės naują koncepciją ekonomikoje – pakelti viešųjų paslaugų vykdymo kokybę, sumažinti viešojo sektoriaus išlaidas bendradarbiaujant su privačiu sektoriumi. Išskirtiniai šios partnerystės bruožai yra ilgalaikis sutarčių terminas, projektų didelė reikšmė visuomenei ir ekonominei – socialinei plėtrai šalyje.

Viešajam sektoriui, pritaikius valstybinio reguliavimo priemones, svarbu atrasti pusiausvyrą tarp vartotojų, verslo ir valstybės siekių viešojo ir privataus sektorių partnerystėje. Manoma, kad, esant šiai pusiausvyrai savalaikis, tikslingas ir efektyvus valstybinis reguliavimas gali užtikrinti visapusį valstybės darnų vystymąsi[214] derinant viešuosius ir privačiuosius interesus, kuriuose dominuoja žmogaus ir visuomenės poreikiai. Viešojo sektoriaus subjektai, bendradarbiaudami partnerystės pagrindais su privačiu sektoriumi, turi aiškiai nustatyti šios partnerystės apimtį ir ribas, paskirstyti kompetenciją tarp viešojo sektoriaus subjektų, pasidalyti riziką su privačiu sektoriumi, konsoliduoti ne tik savo turimą kapitalą (ekonominį, žmogiškąjį, socialinį), bet ir dalintis idėjomis bei aiškiai numatyti norimą partnerystės rezultatą.

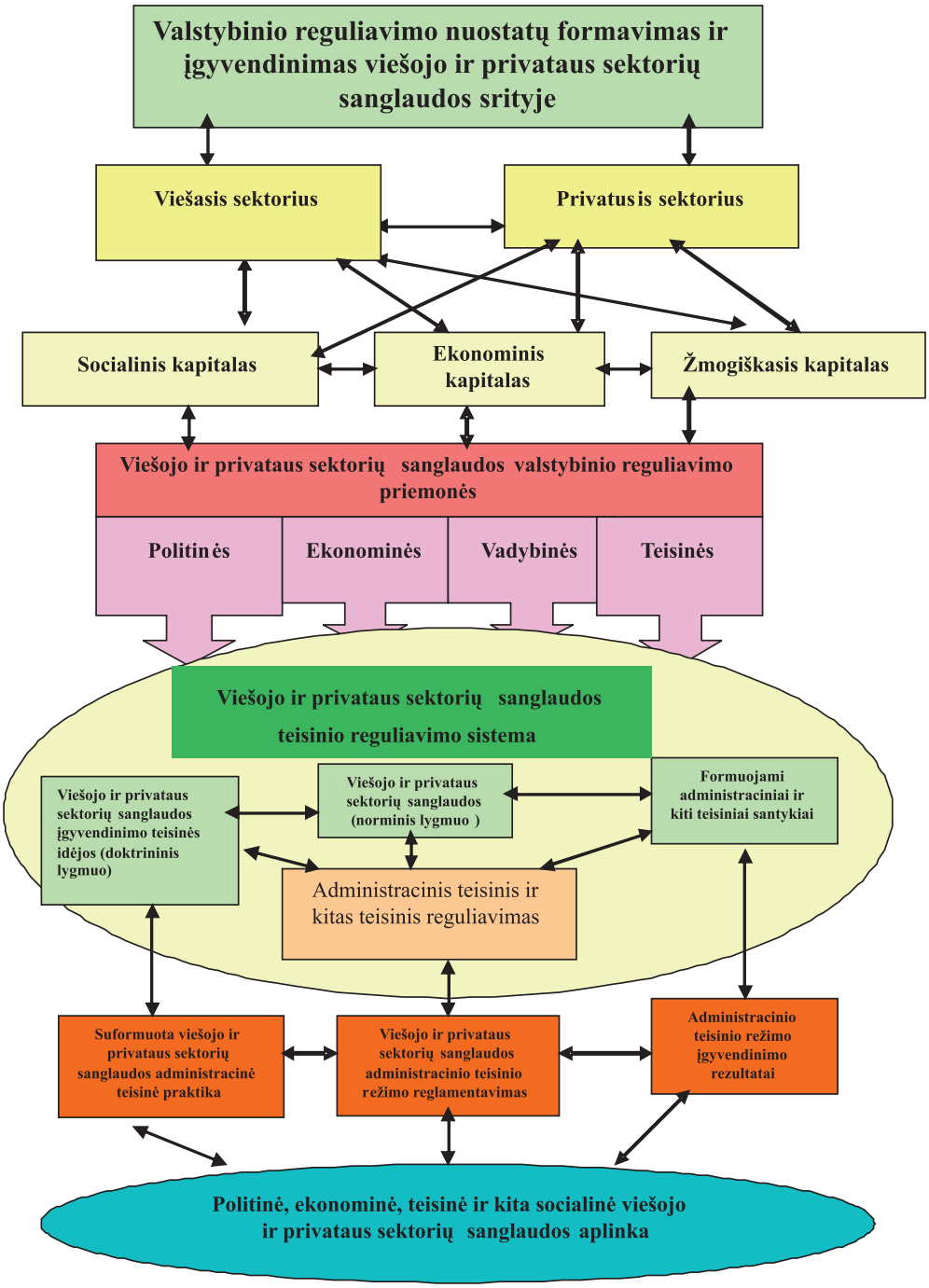
Toliau esanti schema parodo valstybinio reguliavimo nuostatų viešojo ir privataus sektorių formavimosi pagrindus (3 schema kitame puslapyje).

---

[213] Mikroekonominės politikos dalys: mokslas ir švietimas, pramonė, verslas, finansų sektorius, energetika, transportas ir tranzitas, informacinių technologijų plėtra, žemės ūkis ir kaimo plėtra, socialinė apsauga ir užimtumas, aplinkos apsauga, regioninė plėtra. Remiantis: Rakauskienė O.G., *Valstybės ekonominė politika*. Mykolo Romerio universitetas. 2006, p. 21-22.

[214] Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje darnus vystymasis suprantamas kaip kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų. Žiūr.: Nacionalinė darnaus vystymosi strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo ". *Valstybės žinios.* 2003, Nr. 89-4029.

**3 schema.** VPSP valstybinis reguliavimas




Sudaryta darbo autorės.

# II. OBJEKTYVIOS IR SUBJEKTYVIOS VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS TEISINIO INSTITUTO FORMAVIMOSI GALIMYBĖS LIETUVOS TEISINĖJE SISTEMOJE

## 2.1. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės genezė ir raida pasaulyje bei Lietuvoje

Viešojo ir privataus sektorių partnerystė (toliau – VPSP) – tai tik viena iš viešojo ir privataus sektorių sąveikos formų, tačiau pats bendradarbiavimas kitose sąveikos formose jau pastebimas analizuojant istorinius šaltinius net prieš mūsų erą. Senovės Romoje ir Senovės Graikijoje (IVa. pr. Kr) valstybės suteikdavo privatiems asmenims teisę rinkti mokesčius ir kitas valstybės pajamas, tuo būdu egzistavo mokesčių surinkimo sistema per privačius tarpininkus.[215] Senovės Romoje didelė dalis mokesčių rinkimo teisės buvo parduodama iš varžytinių, kurios vykdavo kiekvienais metais.[216] Be valstybinės funkcijos, mokesčių surinkimo perdavimo privatiems asmenims, Senovės Romoje buvo skiriami žemės sklypai, kuriuose privatūs asmenys galėjo vykdyti naudingų iškasenų ieškojimo darbus[217], tačiau, išgavus jas, reikėdavo sumokėti dešimtąją dalį pelno į valstybės iždą.[218] Be to, Romos imperijoje privačiam sektoriui buvo suteikta teisė valdyti pašto stotis, uostus, turgus ir pirtis.[219] Viduramžiais Olandijoje, Prancūzijoje, Ispanijoje, Anglijoje taip pat buvo paplitusi mokesčių surinkimo sistema per privačius tarpininkus ir ji buvo pirminis pajamų šaltinis privatiems asmenis pradėti savo verslą.[220]. To meto valstybės bendradarbiavimas su privačiais asmenimis suprantamas kaip galimybė surinkti didesnius mokesčius.

XVI a. ir XVII a. Europos valdovai, ir ypač Prancūzijos, suteikė „finansiniams investitoriams", kurie buvo vadinami verslininkais, atlikti viešuosius darbus. Tokie darbai apėmė: upių vagų ir kanalų statybą, kelio dangų tiesimą, atliekų surinkimą, gatvių apšvietimą, pašto paskirstymą, viešojo

---

[215] Lopukhin, A.P. *Tolokovaja Biblija, ili Komentarij na vse knigi Cvjashhennogo Pisanija Vetkhogo i Novogo Zavetov*. Evangelie ot Matfeja. Pravoslavie i sovremenost. Elektronnaja biblioteka. [interaktyvus] [žiūrėta 2011 02 05]. http://lib.eparhia-saratov.ru/index.html; ir < http://www.bible.in.ua/underl/Lop/>.

[216] Ilovaiskiij, S.I, *Uchebnik finansovogo prava*. [interaktyvus]. Odessa, 1904. [žiūrėta 2010 02 21].< http://www.twirpx.com/file/263565/>.

[217] Šiuo metu Lietuvoje aktuali tema dėl skalūnų dujų paieškos Lietuvoje. Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitetas ir Energetikos komisija siūlo iš esmės peržiūrėti dabartinį reglamentavimą bei ypatingą dėmesį skirti mokesčių perskirstymui, kad nauda būtų apčiuopiama ne tik biudžetui, bet ir vietos savivaldai bei bendruomenėms, kurių teritorijoje šios dujos būtų išgaunamos. *Lietuvos Respublikos Seimo aplinkos apsaugos komitetas ir ekonomikos komitetas. Posėdžio protokolas 2013-03-20. Nr. 107-P-9/-107-P-6.* [interaktyvus], [žiūrėta 2013 03 21]. <http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=8815&p_k=1>. Šiuo metu Rusijoje tokia žvalgyba vykdoma VPSP būdu, ir ji vadinama „susitarimu paskirstant produkciją" (soglashenie o razdele produkcii). Rusijoje yra priimtas atskiras įstatymas reglamentuojantys šią veiklą „Federelnyij zakon o soglashenie o razdele produkcii". 30 dekabria 1995 goda, No 225-FZ. Lenkijoje išduotos 109 koncesijos skalūnų dujų žvalgybai. Ispanijoje Kantabrijos regione skalūnų dujų paieškai išduoti 6 leidimai. Skalūnų dujų informacinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 04 14], <http://skalunudujos.info/2013/04/mes-nesprendziame-leisti-ar-ne-mums-rupi-poveikis-aplinkai-ir-jo-mazinimo-priemones/>.

[218] Štof, A. *Gornoe pravo*. Tipografija M.M. Stasiulvicha. S-Peterburg. 1896. P.18-20.

[219] Osborne, S.P. *Public-Private Partnerships: Theory and Practice in International perspective*. Routledge, 2000.P.37.

[220] Gavlin, M.L. *Vopros o vinnykh otkupakh v istorini zakonodatelstva Rosijskoj imperini. XVIII-XIX vv. Ekonomicheskaja istorija.* Moskva: Obozrenie, 2007, p.131.

transporto paslaugas ir kt.[221] Toks bendradarbiavimas šiame laikotarpyje buvo palaikomas valstybės, nes privatūs asmenys turėjo finansinį kapitalą, o jo panaudojimas darė didelę įtaką valstybės ekonomikai. Todėl valstybės stengėsi apsaugoti savo šalies privatųjį verslą. Galima sakyti, kad valstybės vykdė protekcionizmo politiką, taikydama apsauginę teisės funkciją ir palaikydamos savo šalies verslininkus. Galima pastebėti, kad tikslas pasirinkto teisinio reguliavimo pritraukiant privatųjį žmogiškąjį, finansinį kapitalą yra sukurti valstybei naudingus infrastruktūros projektus, t.y. pakelti ekonominį valstybės kapitalą. Antai, Anglijoje 1651 m. O. Cromwell (O. Kromvelio) navigacijos aktas nustatė, kad tik anglų laivynas turi teisę palaikyti ryšius tarp Anglijos ir britų kolonijų, o trečiųjų šalių prekės į Angliją gali būti įvežamos tik anglų laivais.[222] 1700 m. buvo priimtas įstatymas, kuris uždraudė audinių importą iš Indijos, Kinijos ir Persijos, o 1815 m. buvo priimti taip vadinami „duonos" įstatymai, kurie mažino galimybes importuoti duoną iš kitų šalių.[223] Kaip matome, valstybė reguliavo importą, palaikydama vietos verslininkus, taigi šiuolaikinės teisės prasme valstybė vykdydama reguliavimo funkciją, pereinančią į apsauginę parodė prioritetinę valstybės interesų kryptį – ekonomikos augimą savo šalyje vietinių verslininkų pagalba.

Rusijoje XVI a. antroje pusėje ir XVII a. pradžioje tie pareigūnai buvo ypatingi, kurie turėjo privilegijas prekyboje, tam, kad galėtų vykdyti tam tikras valstybės funkcijas. Jie vykdė prisiekusiųjų funkcijas, taip pat vynų prekybą bei prižiūrėjo, kaip vykdoma valstybinė vynų monopolija ir surenkami vynų mokesčiai.[224]

Didžiojoje Britanijoje nuo XVII a. iki XIX a. pradžios vietinė britų didikų grupė sudarė trestus, kurie skolinosi pinigus kelių remonto darbams iš privačių investuotojų, o paskolą grąžindavo, kai gaudavo mokesčius už pravažiavimą. Daugumos Londono tiltų statyba taip pat buvo finansuojama tokių trestų iki maždaug XIX a. Didžiojoje Britanijoje 1654 m. buvo pastatytas kelias pagal koncesijos sutartį, kuriame buvo valstybės nurodyti punktai mokesčių surinkimui.[225]Taigi, Didžiojoje Britanijoje koncesinių santykių teisinis reguliavimas atsirado XVII a.[226] Galima pastebėti, kad šiame laikotarpyje privatūs asmenys labiau dalyvavo bendruose projektuose su valstybe ir abi bendradarbiavimo šalys turėjo naudą: valstybė naujus statinius, pvz.: tiltus, kurie įgyvendino visuomeninius poreikius, o privatūs asmenys – finansinę naudą.

Kadangi valstybės, vykdydamos protekcionizmo politiką, prisidėjo prie ekonominio ir verslininkystės kilimo šalyse, tai iššaukė poreikį vystyti stambius infrastruktūros projektus. Žinia, Europoje atsirado bendradarbiavimas tarp valstybės ir verslo koncesijos sutarčių numatytais pagrindais. Tuo būdu, Europoje atsirado taip vadinamas „britiškas" ir „prancūziškas" modeliai. „Britiškas modelis" pasireiškė tuo, kad valstybė praktiškai perleido verslininkams teisę nuspręsti kaip, kur ir kada statyti kanalus, dokus, tiesti kelius geležinkeliui, o sau pasiliko teisę tik išduoti leidimus statybai su nurodytais pravažiavimo mokesčių rinkimo punktais, kuriuose buvo surenkami šie mokesčiai.[227]

---

[221] Guidelines on private public partnerships for infrastructure development. United Nations Economic Commission for Europe. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 02 01], p.6.<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/en-guide2.pdf>.

[222] Probert Encyclopaedia.1993. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 02 26].< http://www.probertencyclopaedia.com/cgi-bin/res.pl?keyword=Navigation+Act&offset=0>.

[223] Ruchkina, G.F. Predprinimatelstvo skvoz prizmu veka. *Predprinimatelskoe pravo*. 20016. Nr. 2. P. 31-37.

[224] Lobanov, S.V. Predprinimatelstvo v Rossij 16-17 vv. *Južno –Uralskij Gosudarstvenyj universitet*. 2008. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 02 10]. < http://www.kazedu.kz/referat/157372>.

[225] Carlos, A.M.; Nicholas, S. Agency problem in Early Chartered Companies. The Case of the Hudson's Bay Company. *The journal of Economy history.* 1990. vol.50. No.4, p. 853-857.

[226] Alpatov, A.A.; Pushkin, A.V.; Dzhaparidze, R.M.; *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo. Mekhanizmy realizacii.* OOO Alpina Pablisherz, 2012, p. 17.

[227] Grahame, A. The Private Finance Initiative (PFI). Research Paper 03/79.2003. P.9. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 02 12]. <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2003/rp03-079.pdf>.

„Prancūziškas“ modelis“ – viešasis administracinis teisinis modelis, nes Prancūzijoje koncesija yra administracinis teisinis aktas.[228] Šis modelis pasireiškė tuo, kad valstybė praktiškai pasilikdavo teisę kontroliuoti infrastruktūrą visoje šalyje. Pavyzdžiui, tuo tikslu buvo įkurta speciali valstybinė institucija, kuri atliko priežiūrą statant geležinkelio bėgius. Pirmoji koncesija 1554 m. yra priskiriama Adam de Craponne, kuris buvo atsakingas už kanalo statybą.[229] Šis Pietų kanalas sujungė Atlanto pakrantę su Viduržemio jūra. Tuo būdu, koncesininkas (privatus sektorius) turėjo galimybę gauti pajamas už naudojamus objektus, pavyzdžiui, kelius, tunelius, tiltus, o, pasibaigus koncesijos terminui, objektas pereidavo valstybės nuosavybėn.[230] Prancūzijoje pirmasis koncesijos įstatymas buvo priimtas Napoleono Bonaparto I (1804-1814 m.) valdymo laikotarpiu. Prancūzijos civilinio kodekso 522 straipsnis dėl nuosavybės teisių į žemes buvo papildytas nuostata, kad jeigu privačioje žemėje yra rūdų kasyklos, jas galima eksploatuoti tik koncesijos pagrindais, kurią suteikia ir kontroliuoja valstybė.[231]

Kitose šalyse taip pat plėtėsi bendradarbiavimo idėja. Rusijoje pirmoji koncesija buvo pasirašyta 1555 m. su anglų kompanija, kuriai buvo leidžiama ieškoti anglies rūdos ir jos apdirbimui pastatyti gamyklą.[232] Vėliau Rusijoje valstybė ir verslas bendradarbiavo remiantis koncesijos sutarčių pagrindais sprendžiant komunalines problemas šalyje. Pavyzdžiui, privatūs asmenys pasirašydavo su vietos savivaldos institucijomis koncesijos sutartis, kaip antai, 1873 m. tarp Pirmosios geležinkelio kelių bendrovės ir Maskvos miesto valdybos, o 1903 m. tarp inžinieriaus I.V. Popov ir Peterburgo miesto valdybos dėl telefono paviljonų įrengimo ir pastatymo Sankt-Peterburgo mieste,[233] taip pat tarp užsienio investuotojų „Siemens & Halske“ ir Rusijos dėl telegrafo linijos pastatymo ir eksploatacijos iki 1867 m.[234]

XIX. a. ir XX a. pradžioje koncesijos naudojamos daugelyje pasaulio šalyse ne tik kelių darbams atlikti, bet ir gretutinėse pramonės šakose, pvz.: geležinkelio kelių statybose, vandens tiekimui, kanalizacijos įrengimui ir kt. [235] Svarbūs ir dideli objektai XIX a. – tai koncesijų būdu iškastas Sueco kanalas, jungiantis Viduržemio ir Raudonąją jūras. Tuo metu pastatytas aukščiausias pasaulyje statinys – Eifelio bokštas.[236]

Vėliau atsirado franšizės sutartys (prancūziškas terminas – affermage), tai – teisė eksploatuoti jau pastatytą objektą, tai tas pats kaip koncesija, tik be pirminės statybų stadijos. Franšizės

---

228 Carlos, A.M.; Nikolas, S. *Agency problems in early chartered companies: the case of Hudson's Bay Company.* Wilmington, 1990. Vol.50 No.4. P853-875.

229 Perrot, J.Y.; Chatelus, G. *Financing of major infrastracture and public service projects. Public-Private Partnership.* French Ministry of public works, transport and housing. Economic and international affairs division. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 05 01], < http://rru.worldbank.org/documents/toolkits/highways/pdf/69.pdf>.

230 Alpatov, A.A. ; Pushkin A.V.; Dzhaparidze R. M. *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo. Mekxanizmy realizacii.* Moskva: Alpina Pablisherz, 2010, p. 18.

231 Varnavskij, V.G. *Konseptualnye ehonomicheskie i pravovye osnovy koncessionnoj dejatelnosti*. FeldPochta. 2004, Nr.029, p. 5.

232 Kostamorov, A., Ocherki torgovli Moskovskogo gosudarstva v XVI i XVII c. CPb., 1862. P. 194-195. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 0515], < http://www.studhistory.ru/pages/more/kostomarov-n.i.-ocherk-torgovli-moskovskogo-gosudarstva-v-xvi-i-xvii-stoletijah.html>.

233 Bulatov, V., *Nehpmanskij kapital v otechestvennoj koncessionnoj praktike.* Vlast, 2008. No. 12. P. 110.

234 Orlova, E.R.; Bocharova, I.E.; Klimenko S.I. Infrastrukturnye proekty i sposoby ikh finansirovanija. P. 6. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 06 01], < http://regec.ru/articles/2009/vol1/9.pdf >

235 Alpatov, A.A. ; Pushkin A.V.; Dzhaparidze R. M. *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo. Mekxanizmy realizacii.* Moskva: Alpina Pablisherz, 2010, p. 18.

236 Garsse, S. V. *Public-private partnerships, concessions and public procurement law*. Proceedings of the 3rd International Public Procurement Conference. Amsterdam, 2008, p. 222. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 05 05], < http://www.ippa.ws/IPPC3/Proceedings/Chaper%2016.pdf>.

naudotojas valstybei gali sumokėti vienkartinį apmokėjimą ir gauti teisę objekto eksploatavimui. Franšizės sutartys buvo naudojamos Prancūzijoje vandens tiekimo srityje.[237]

Italijoje koncesijos vyravo infrastruktūros projektuose, todėl beveik visi geležinkelio bėgiai buvo pastatyti šiuo būdu. Pirmąjį geležinkelio kelią Neapoli – Portici (Neapolis-Portičis) statė prancūzas Armando Giuseppe Bayard de la Vingtrie 1839 m. [238], o 1865 m. penkios kompanijos pagal koncesijos sutartis statė pagrindinius geležinkelio kelius šalyje. 1884 m. buvo pasirašyta koncesijos sutartis 60 metų laikotarpiui tarp valstybės ir trijų privataus verslo kompanijų, pagal kurias valstybė kontroliavo statybas ir kelių eksploataciją, o privačios bendrovės turėjo valstybei mokėti tam tikrą sumą ir statyti naujas geležinkelio linijas.[239]

Deja, XX a. Europos karai pasuko aprašytąjį bendradarbiavimą priešinga kryptimi. Valstybės vaidmuo buvo padidintas dėl karų, tiek rengiant juos, tiek ir šalinant jų padarinius. Valstybių, ekonomikos ir ilgalaikių sutarčių žlugimas buvo stipriai jaučiamas visose Europos šalyse. Reti iki 1914 m. bendradarbiavimai tarp valstybės ir privataus sektoriaus mažėjo, o 1918 m. dėl infliacijos ir jos poveikio ilgalaikės sutartys beveik išnyko.[240]

XX a. valstybės pradėjo labiau reguliuoti ekonomiką Europoje. Koncesininkai turėjo vis daugiau finansinių sunkumų, o tai atsiliepė paslaugų kokybei. Atsižvelgiant į to meto sunkumus, Prancūzijos Administraciniai teismai pripažino, kad koncesininkai gali gauti valstybės finansinę paramą, kai yra nesubalansuoti išoriniai įvykiai, taip pat jeigu šie įvykiai trukdo tęsti įsipareigojimus pagal koncesijos sutartį, koncesininkas gali ją nutraukti anksčiau termino. Šių principų plėtra pagal Prancūzijos viešąją teisę yra svarbus elementas koncesijos teisiniam režimui. Tam, kad būtų užtikrinta finansinė pusiausvyra ir viešasis interesas, Prancūzijos valstybė nusprendė nacionalizuoti kai kurių koncesininkų įmones. Taigi 1937 m. valstybė nacionalizavo penkias privačias geležinkelio kompanijas, o 1946 m. buvo nacionalizuotos privačios elektros ir dujų kompanijos. Taip pat po Antrojo pasaulinio karo buvo reikalinga rekonstrukcija miestuose, tada Prancūzijos valstybė skatino koncesinius susitarimus transporto srityje, tiltų ir perkėlų bei ligoninių statybose.[241] Kaip matome, valstybė, atsižvelgdama į išorinius įvykius, keitė teisinį reguliavimą, vienu atveju, teismų buvo įpareigota teikti finansinę paramą verslui, kitu atveju, nacionalizavo verslo objektus, o vėliau vėl skatino privatųjį verslą dalyvauti valstybei svarbių objektų statybose. Disertantės nuomone, svarbu atkreipti dėmesį, kad valstybė, reaguodama į socialinius pokyčius, koregavo savo veiksmus, kurie skatino valstybės ekonominį augimą. Valstybinis reguliavimas, pasitelkdamas ekonomines ir teisines priemones, skatino privatųjį sektorių investuoti.

Manoma, kad šiuolaikinėse valstybėse viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo suvokimas keitėsi priklausomai nuo VPSP kategorijos turinio formuluotės ir nuo vykdomos politikos šalyse. 1980 m. M. Thatcer vadovaujama vyriausybė, remiantis politine strategija, pradėjo restruktūrizuoti privatųjį sektorių, kuriame privatizacija buvo parodoma kaip pozityvi ir esminė plėtra. Taigi terminas „privatizacija“ buvo naudojamas parodant privataus sektoriaus įtraukimą į bendradarbiavimą su valstybe plačiame diapazone: nuo nacionalinės pramonės

[237] Alpatov, A.A. ; Pushkin A.V.; Dzhaparidze R. M. *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo. Mekxanizmy realizacii.* Moskva: Alpina Pablisherz, 2010, p. 18.

[238] Storia Ferrovia Napoli – Portici (History Naples-Portici Railway) [interaktyvus], [žiūrėta 2010 06 01], <http://www.ferroviaturistica.it/Storia.html>.

[239] Konarev, N.S., *Zheleznodopozhnyj transport: Ehnciklopedija*. Moskva. 1994.

[240] Guidelines on private public partnerships for infrastructure development. United Nations Economic Commission for Europe. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 02 01], p.6.<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/en-guide2.pdf>.

[241] Maffei, A. *Drawing on the Concessions Experience of Developed Jurisdictions: The example of France. Law in transition*. 2001, p. 39. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 06 01], < http://www.ebrd.com/downloads/research/law/lit011.pdf>.

projektų, paprastų subrangos sutarčių iki užsakomųjų sutarčių, kaip šiukšlių surinkimo ar ofiso išvalymo. Kitose ES šalyse subrangos sutarys, tiesioginių paslaugų tiekimas nebuvo suprantamas, kaip dalis "privatizacijos" ir jos nebuvo apibrėžtos šiuo terminu.

Kai privatizacijos terminas netgi Jungtinėje Karalystėje tapo politiškai kontraversiškas[242], buvo pradėta naudoti kategorija – „viešoji ir privati partnerystė" (public-private partnership) arba „privataus sektoriaus dalyvavimas" (private sector participation). Pastaroji kategorija buvo plačiai naudojama Pasaulinio banko.[243]

Vieni autoriai teigia, kad kategorija – „viešoji ir privati partnerystė" pradėta vartoti, kad išstumtų terminą „privatizacija", o kiti autoriai teigia, kad JAV ir Jungtinėje Karalystėje ši kategorija pradėta vartoti 1980 m. apibrėžiant miestų plėtros reiškinio tendencijas[244]. Anot E.S., Savas VPSP – tai tik ypatingai lanksti privatizacijos forma. Jo teigimu, šio termino paplitimą lemia tam tikras vengimas vartoti „privatizacija" terminą, nes jis visuomenėje yra nepageidaujamas. Tokiu būdu VPSP kategorija – tai priemonė paslėpti tikruosius vyriausybės tikslus kaip privatizaciją, valstybinio sektoriaus mažinimą ir privačių tiekėjų rėmimą perleidžiant viešųjų paslaugų teikimą.[245] Taigi galima teigti, kad viešosios ir privačios partnerystės kategorijos suvokimas, veikiamas daugelio socialinių, ekonominių ir kitų veiksnių, išgyveno įvairias kaitos tendencijas.

Bet vis dėl to šiuolaikine prasme viešojo ir privataus sektorių partnerystės kategorija, kaip daugelis autorių teigia, pradėta naudoti Didžiojoje Britanijoje. 1989 m. J. Major, tuometinis iždo vadovas (Chief Secretary to the Treasury), savo kalboje skirtoje direktorių institutui (Institute of Directors) pažymėjo, kad Ryrie Rules[246] jau formaliai neveikia ir neteikia jokios naudos, todėl pateikė naują schemą, kaip privataus sektoriaus iniciatyva gali būti finansuojama kelių infrastruktūra. Ryrie Rules taisyklės buvo pakeistos privačios finansinės iniciatyvos (Private Finance Initiative (PFI) taisyklėmis, kurias anonsavo Didžiosios Britanijos kancleris N. Lamont 1992 m. rudens pranešime.[247] Šios idėjos tikslas buvo glaudesnis bendradarbiavimas tarp privataus ir viešojo sektorių tiek centrinės, tiek vietos valdžių lygmenyse. Toliau ši viešojo

---

[242] Privatizacija buvo vadinama denacionalizacija, kai daug Jungtinės karalystės turto, valdant M. Thatcer, buvo išparduota. Davies, S.; Fairbrother, P.; Private Finance Initiative (PFI) and Public Private Partnerships (PPPs): Definitions and Sources. Working Paper serious 39. 2003, p. 4. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 01], <http://www.dps.tesoro.it/cd_cooperazione_bilaterale/docs/3.Development_Tools/1.Best_practices/5.PPPs_pulacchini/2.annexes_PPPs_pulacchini/2.PFI_PPPs.pdf>.

[243] Hall, D.; Motte, R.; Davies, S.; *Terminology of Public-Private Partnerships (PPPs).* Public services research unit (PSIRU). University of Greenwich. London, 2003, p. 2. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 01 12].< http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCIQFjAA&url=http%3A%2F%2Fepsu.org%2FIMG%2Fdoc%2FPPPs-defs-2.doc&ei=bsZmUIOpLYbTtAb8moG4Aw&usg=AFQjCNG_0S_yl-BcPaoQUDaJXGTZV-DX9w&sig2=XdG3LW4yXQ3P0_FjPSW1DA>.

[244] Kumar, S.; Jayasankar, C. *Public-Private Partnerships in Urban Infrastructure*. Kerama Calling. 2004. P. 36–37.

[245] Savas, E. S. *Privatization in the City: Successes, Failures, Lessons*. Washington: CQ Press, 2005. P. 15-16.

[246] Prieš 1989 m., Didžiosios BritanijosVyriausybė nebuvo linkusi leisti privačiam sektoriui finansuoti viešojo sektoriaus projektų. Jų pozicija buvo išdėstyta taip vadinamose Ryrie Rules taisyklėse. Jos buvo sukurtos 1981 m. Nacionalinės Ekonomikos Vystymo Tarybos (National Economic Development Council), pagal kurias buvo nustatyti kriterijai kaip privati iniciatyva gali būti įtraukta į valstybės valdomas ūkio sritis. Taisyklės turėjo prielaidą, kad kai kurie projektai, pavyzdžiui, kelių tiesimas, turėtų pritraukti privataus sektoriaus norą finansuoti, padengiant viešojo sektoriaus išlaidas./ Grahame A. *The Private Finance iniciative*. Research Paper No. 01/117. House of Common Library. 2001. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 05 01], <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2001/rp01-117.pdf>.

[247] Grahame, A. *The Private Finance iniciative*. Research Paper No. 01/117. House of Common Library. 2001. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 05 01], <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2001/rp01-117.pdf>.

ir privataus sektorių partnerystės idėja pasklido Europoje, Amerikoje, Kanadoje, Australijoje ir kitose šalyse. PFI yra tokia VPSP forma, kur sujungiamos viešųjų pirkimų programos – viešasis sektorius gali įsigyti privataus sektoriaus ilgalaikį turtą ir paslaugas pagal rangos sutartis. PFI skiriasi nuo privatizavimo tuo, kad viešojo sektoriaus vaidmuo PFI projektuose išlieka svarbus, o nuo sutarčių pagal rangos sutartis – kad privatusis sektorius teikia ir ilgalaikį turtą, ir paslaugas. PFI skiriasi nuo kitų VPSP tuo, kad privatusis sektorius finansuoja projektus. Dažniausia VPSP forma – vadinamasis DBFO[248], kai privatusis sektorius projektuoja, stato, finansuoja ir eksploatuoja objektus, įsteigtus atsižvelgiant į viešojo sektoriaus nurodytus pageidaujamus „produktus". Privatus sektorius ir taip jau atlieka statybos darbus viešajam sektoriui, tačiau PFI bendradarbiavimo forma leidžia privačiajam sektoriui dar ir planuoti, finansuoti bei teikti viešojo sektoriaus paslaugas. Pagal PFI sutartį viešasis sektorius nėra turto, pvz., mokyklos ar ligoninės savininkas, tačiau sutarties laikotarpiu moka PFI rangovui tam tikrą sutartą pinigų sumą už naudojimąsi tuo turtu.[249]

Apžvelgiant kai kurių pasaulio šalių ar institucijų VPSP kategorijos pateikimą, vis dėl to iki šiol diskutuojama dėl šios kategorijos supratimo. Pasaulio praktikoje VPSP kategorija vienur yra aiškiai apibrėžta, kitur ne. Kategorija viešoji ir privati partnerystė – tai vertimas iš anglų kalbos „public private partnership", kuris užsienio literatūroje gali būti sutinkamas kaip abreviatūros: PPP, P3, PPI, PSP, PFI bei kitos išraiškos[250]. Manoma, kad pagrindinis klausimas dėl kurio šalys pasisako maždaug vienodai, tai, kad VPSP yra svarbi vyriausybės dalis šiuolaikiniame amžiuje.[251]

Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės kategorija ir toliau suprantama ne tik aptartu britišku modeliu PFI (privati finansinė iniciatyva), bet ir prancūzišku modeliu. Prancūzijoje ir toliau naudojamas terminas „koncesija" ir „nuoma" teikiant viešąsias paslaugas, ypatingai vandens srityje. Taip pat naudojama bendra kategorija „deleguotas valdymas"[252], kuri apima viešųjų paslaugų teikimo sutartis, kuriose apmokėjimas didele dalimi priklauso nuo paslaugų atlikimo. Šis paslaugų valdymas gali būti patikėtas teisiškai registruotoms įmonėms: privačiai, individualiai, bendrai su viešuoju sektoriumi, asociacijai, kitai vietinės valdžios įstaigai ar korporacijai, nekontroliuojamai vietinės valdžios.[253]

Prancūzijoje iki 1982 m. reformos aprūpinimo vandeniu sutartys tarp savivaldos institucijų ir privačių įmonių buvo reglamentuojamos dekretais dėl afermažų (6/7/1951, 17/03/1980)

---

[248] Projektavimo-statybos-finansavimo-eksploatavimo schemos (angl. Design-Build-Finance-Operate (DBFO)).

[249] Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos informacijos analizės skyriaus 2002 m. lapkričio 13 d. informacija „*Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas kai kuriose ES šalyse*".

[250] Alpatov, A.A.; Pushkin A.V.; Dzhaparidze R. M. *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo. Mekxanizmy realizacii.* Moskva: Alpina Pablisherz, 2010, p. 13-14. *Privataus sektoriaus dalyvavimas infrastruktūroje* (PPI-private participation in infrastracture) – terminas, sugalvotas Pasaulio banko ir mažai naudojamas ne finansiniame sektoriuje, išskyrus Pietų Korėjos PPI programoje; *privataus sektoriaus dalyvavimas* (PSP-private sector participation) – taip pat naudojamas bankiniame sektoriuje; *P3* – naudojamas Šiaurės Amerikoje; *privatūs-finansiniai projektai* ( PFP-privately-financed projects) – naudojama Australijoje; privati finansinė iniciatyva (PFI) – britų terminas, naudojamas taip pat Japonijoje ir Malaizijoje

[251] Hodge, A.G.; Greve, C.; Boardman, A.E. *International Handbook on Public Private Partnership*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2010. P. 4.

[252] delegated management –angl., arba gestion déléguée- pranc.

[253] Hall, D.; Motte, R.; Davies, S.; *Terminology of Public-Private Partnerships (PPPs).* Public services research unit (PSIRU). 2003, p. 2. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 01 12].< http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCIQFjAA&url=http%3A%2F%2Fepsu.org%2FIMG%2Fdoc%2FPPPs-defs-2.doc&ei=bsZmUIOpLYbTtAb8moG4Aw&usg=AFQjCNG_0S_ylBcPaoQUDaJXGTZV-DX9w&sig2=XdG3LW4yXQ3P0_FjPSW1DA>.

ir koncesijų (13/8/1947) dėl vandens higieninių sąlygų gerinimo (16/10/1981). 1982 m. įgyvendinta decentralizavimo reforma pakeitė viešojo ir privataus sektorių reglamentavimą. Šiam laikotarpiui būdinga sutarčių sudarymo laisvė, menkas sutarčių reglamentavimas. Nuo 1993 metų buvo priimtos taisyklės, nustatančios procedūrinius sutarčių sudarymo suvaržymus (Sapino, Barnier, Mazeau įstatymai). 2001 metais Prancūzijos merų asociacija pasiūlė priimti sutarčių tarp savivaldybių ir privačių įmonių dėl viešųjų paslaugų teikimo sudarymo sąlygas, kurioms būdingi tokie reikalavimai: skaidrumo užtikrinimas, tinkamų sankcijų nustatymas, atsakomybės padalijimas, veiklos rodiklių įvertinimas, strateginių ir operatyvinių uždavinių atskyrimas ir kt.[254]

Tiesa, kategorija „deleguotas valdymas" gali būti suprantama siauresne prasme ir pavadinta „viešųjų paslaugų delegavimas", kuris 1993 m. sausio 29 d. buvo įteisintas taip vadinamame „Sapin law" įstatymu. Remiantis šiuo teisės aktu, „viešųjų paslaugų delegavimas" atitinka kontraktinių santykių procedūras, kurios skiriasi nuo pateiktų Prancūzijos viešųjų pirkimų kodekso (Code des Marchés Publics).[255] Sutarties rūšis, kai valstybės institucija paveda bendrovei pastatyti, finansuoti ir eksploatuoti komunalinių paslaugų ar kitokį infrastruktūros objektą, naudotiną viešaisiais tikslais mainais į tai, kad valstybės institucija per tam tikrą laikotarpį apmokės bendrovei jos išlaidas, įskaitant pelno sudedamąją dalį, *vadinama marché d'entreprise de travaux publics* (toliau METP). Prancūzijoje, vietos valdžia METP pasitelkia atliekų tvarkymui; kai kuriose šalies regionuose METP pasinaudota atnaujinant vidurines mokyklas. METP skiriasi nuo koncesijos tuo, kad bendrovei moka valstybės institucija, su kuria bendrovė sudaro sutartį, tuo tarpu koncesiją apmoka infrastruktūros objekto naudotojai, paprastai visuomenės nariai. Vis dar sudėtinga aiškiai atskirti délégations de service public ir viešuosius pirkimus (marchés publics). Šių dviejų sutarčių rūšių skiriamuosius kriterijus 1993 m. aiškiau apibrėžė Prancūzijos valstybės taryba[256] – ji nusprendė, kad svarbiausia tai, ar sutartį su viešuoju sektoriumi sudarančios šalies atlyginimas „iš esmės" priklauso nuo eksploatuojamo turto, su kuriuo susijusi sutartis, finansinių rezultatų. Jei taip, tokia sutartis laikoma délégations de service public; kitu atveju tai laikoma marché public. Ne taip seniai ši nuostata buvo įtvirtinta įstatymiškai. Šių kriterijų taikymas praktikoje gana sudėtingas, ypač tais atvejais, kai valstybės institucija skiria subsidiją, kad padengtų dalį statybos ar eksploatavimo išlaidų. Kadangi pagal METP sutartis apmoka viešasis sektorius, Valstybės taryba nusprendė, jog METP sutartis laikytina viešųjų pirkimų sutartimi, o ne délégations de service public. Taip nuspręsta neatsižvelgiant į tai, kad bent jau kai kuriais atvejais METP sutartys objekto eksploatavimo riziką perkelia privačiam sektoriui, kaip kad būna koncesijų sutartyse.[257]

Viešojo ir privataus sektorių kategorijos kaitą galima analizuoti remiantis kai kuriomis T. Bovaird įžvalgomis, kurios daugiau siejasi su VPSP geneze. Jo įžvalgos taip pat padės suprasti kaip keitėsi VPSP suvokimas XX a. ir XXI a. laikotarpyje, kokią įtaką padarė bendri sektoriniai projektai miestų plėtrai, ekonomikai bei apskritai, kaip valstybė teisiniu reguliavimu didino arba mažino privataus sektoriaus dalyvavimo galimybes rinkoje. Minėtas įžvalgas T. Bovaird

---

[254] Paliulis, N. K. „Lietuvos transporto sistemos modernizavimo ir plėtros galimybės taikant viešojo ir privataus sektorių partnerystės (PPP) finansavimo modelį" studija. [interaktyvus], [žiūrėta 1011 02 11]. <http://www.transp.lt/files/uploads/client/PPP_ataskaita_Galutine.pdf>.

[255] Davies, S.; Fairbrother, P.; Private Finance Initiative (PFI) and Public Private Partnerships (PPPs): Definitions and Sources. Working Paper serious 39. 2003, p. 4. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 01], < http://www.dps.tesoro.it/cd_cooperazione_bilaterale/docs/3.Development_Tools/1.Best_practices/5.PPPs_pulacchini/2.annexes_PPPs_pulacchini/2.PFI_PPPs.pdf>.

[256] Conseil d'Etat – tam tikra prasme aukščiausias administracinis teismas.

[257] Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos informacijos analizės skyriaus 2002 m. lapkričio 13 d. informacija „Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas kai kuriose ES šalyse".

padarė apibendrindamas įvairių autorių siūlymus. Jis mano, kad daugelis įvairių teorijų racionalizuoja VPSP vaidmenį ir jo įtaką – 1) vyriausybės reguliavimo sistemoje verslo sureguliavimui (ši teorija dominavo iki 1970 m.); 2) regionų ir miesto vystymuisi (plėtrai) (nuo 1950 m.); 3) naujajai viešajai vadybai (NVV) (nuo 1980 m.); 4) PFI (privačios finansinės iniciatyvos) kritikai viešojo sektoriaus apskaitos požiūriu; 5) strateginės vadybos modeliui (nuo 1990 m.); 6) viešajam valdymui (nuo 1990 m.); 7) postmodernistinėms teorijoms (nuo 1990 m.).[258]

Manoma, kad šis autorius išskiria šias bendradarbiavimo galimybes atsižvelgiant į pasaulio šalių praktiką VPSP projektuose bei teisinį reguliavimą. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo analizė atlikta vertinant nuo XX. pradžios ekonomikos gerėjimą šalyse. Buvo vertinamos tam tikro laikotarpio šalys ir jų viešojo sektoriaus veiksmai, kurie darė įtaką sektoriniam bendradarbiavimui. Analizuojant valstybės reguliavimą verslo atžvilgiu, minėtas autorius pateikė Prancūzijos pavyzdį, kuriame nurodo, kad privatus ir viešas sektoriai gali bendradarbiauti sukuriant mišrią kompaniją (societe economie mixte – SEM)[259], kurios didesnė dalis kapitalo (akcijų) yra valdoma vienos ar kelių viešojo sektoriaus institucijų. Šio autoriaus manymu, tai vienas iš vyriausybės reguliavimo sistemos būdų verslui sureguliuoti. Jis taip pat išskiria Vokietijos pavyzdį, kai nuo 1945 m. valstybės bendrose įmonėse (Volkswagen, Lufthansa, VEBA, VIAG ir kitose) su privačiu sektoriumi turėjo didesnę dalį akcijų. Manoma, kad tokios įmonės galėjo labiau įgyvendinti ir užtikrinti viešąjį interesą, nes valstybė pasilikdavo sau teisę reguliuoti procesą turėdama didesnę dalį akcijų. Be to, kontroliuodama šiuos bendrus projektus, valstybė galėjo labiau daryti įtaką strateginiams sprendimams, kurie veikia visą pramonę, kadangi tai svarbu visai tolesnės plėtros ekonomikai.[260]

Žinia, miestų ir regionų plėtrai VPSP – tai galingas įrankis. JAV ši plėtra prasidėjo 1930 m., o 1938 m. federalinė vyriausybė tai paskatino, kai pradėjo įgyvendinti gyvenamųjų namų statybų paramos programas. Remiantis jomis, partnerystė tarp viešojo ir privatus sektorių užtikrino namų statybas miestuose.[261] 1949 m. priimtas Namų statymo ir miestų renovacijos įstatymas, kuriuo remiantis privatus sektorius renovavo miestus, naudodamasis viešojo sektoriaus subsidijomis. Be to, šis įstatymas inicijavo ir išplėtė Federalines namų paskolos administravimo draudimo programas (Federal Housing Administration mortgage-insurance programs), kurios padėjo daugeliui šeimų Amerikoje nusipirkti būstą.[262] Nuo 1950 m. JAV vyriausybė, inicijuodama įvairias programas, suteikdama garantijas paskoloms, įtraukdama privatųjį sektorių bendrai veiklai, plėtė miestus, pertvarkė komercines miesto dalis, uostus. Tačiau nuo 1970 m. federalinė JAV vyriausybė sumažino finansinę paramą, tada vietinės miesto valdžios pradėjo skatinti privatųjį sektorių investuoti į projektus. E. Blakely pastebėjo, kad miesto valdžios pradėjo investuoti į bendrus projektus su privačiu sektoriumi paimdamos paskolas ir jas grąžindamos, kai turėdavo pelną. Miesto

---

[258] Hodge, A.G.; Greve, C.; Boardman A.E. *International Handbook on Public Private Partnership*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2010. P. 45-46.

[259] Law no. 83-597 of 7 July 1983 on the local mixed economy companies. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 11], < http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=FFD8A560532D7B080C742AD458C0158A.tpdjo14v_1?cidTexte=JORFTEXT000000880594&dateTexte=19830708&categorieLien=cid#JORFTEXT000000880594>, General Code of Territorial. Article L1521-1. Amended by Act No. 2004-806 of August 9, 2004 – art. 26 Official Journal of 11 August 2004. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 11]. < http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte=LEGITEXT000006070633&idArticle=LEGIARTI000006389507&dateTexte=vig>.

[260] Hodge, A.G.; Greve, C.; Boardman A.E. *International Handbook on Public Private Partnership*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2010. P. 48.

[261] Blakely, E. *Planning Local Economic Development: Theory and Practice*, 2nd, Thousand Oaks. CA:Sage.1994, p.153.

[262] Daye, C.E. *Housing and Urban Development Act of 1965.* [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 11]. < http://www.enotes.com/housing-urban-development-act-1965-reference/housing-urban-development-act-1965.

valdžios ne tik atliko tradicinį reguliavimą, bet ir tapo investuotojomis.[263] Disertantės nuomone, JAV vykdoma politika viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo atžvilgiu parodo teisės objektyvacijos procesą, kai makro teisinis reguliavimas, valstybės numatyti tikslai ir uždaviniai buvo aprobuoti ir taikomi, pasitelkiant bendrą miestų viešojo administravimo institucijų darbą ir privataus sektoriaus finansinio, žmogiškojo kapitalo resursus.

Atkreipiant dėmesį į naująją viešąją vadybą (NVV),[264] norisi išskirti kelis aspektus, liečiančius privataus sektoriaus įtaką šiai teorijai ir VPSP kategorijos kaitą. Pirma, XX a. pabaigoje terminas „naujoji viešoji vadyba" yra tiesiogiai siejamas su viešųjų organizacijų veiklos efektyvesniu pertvarkymu ir modernizavimu. Antra, tam siūloma įdiegti rinkos principus, naujus valdymo modelius (visų pirma, kontraktų valdymą), skatinti demokratinių principų viešajame valdyme plėtrą, viešojo ir privataus sektorių partnerystę.[265] Ir trečia, taikant privataus sektoriaus vadybos metodų sisteminį taikymą viešajame sektoriuje, siūloma atsisakyti pelno siekimo, nes jis būdingas privačiam sektoriui.[266] Taigi XX a. ir XXI a. modernizavimas remiasi NVV požiūriu, orientuotu į rinkos modelių įtvirtinimą viešajame valdyme, viešojo ir privataus sektorių partnerystės plėtrą rengiant programas ir projektus, tobulinant kontraktų, koncesijavimo, viešųjų pirkimų procesų valdymą.[267] Žinia, NVV reforma ne tik paskatino verslo ir rinkos principų perkėlimą į viešąjį sektorių, bet taip pat sąlygojo viešojo ir privataus sektorių suartėjimą. Tai labai svarbus veiksnys VPSP plėtrai. Tiek subjektyvios politinės, tiek objektyvios ekonominės priežastys, o taip pat nauja viešojo sektoriaus institucijų organizacinė struktūra ir valdymas lėmė, kad viešojo ir privataus sektorių partnerystę imta įgyvendinti praktiniame lygmenyje.[268] Tačiau šio laikotarpio reformos ir modernizavimas ne visada atitiko piliečių, privataus sektoriaus lūkesčius ir ne visada užtikrindavo viešąjį interesą. Pritariama A. Raipos nuomonei, kad neretai vykdomos reformos ir pertvarkos įneša sumaišties į šalies ekonominę, politinę, socialinę erdvę, sukelia tam tikrus įtampos laukus tarp valdžios institucijų ir visuomenės interesų, tarp atskirų interesų grupių išprovokuoja konfliktines situacijas.[269]

NVV dominavusi nuo 1980 m. vidurio keitėsi, evoliucionavo į naująjį viešąjį valdymą (public governance) nuo 1990 m.[270] Reformuojant naująją viešąją vadybą ir jai transformuojantis į naująjį viešąjį valdymą kuriami kvaziautonominiai dariniai – asociacijos, agentūros, bendros viešojo ir privataus sektorių įmonės ir kt., kurių pagrindinis uždavinys – įgyvendinti valstybės iškeltas strategines viešojo sektoriaus užduotis remiantis privataus verslo principais ir modeliais.[271] Viešasis valdymas akcentuoja piliečių ir vartotojų įtraukimą, sprendžiant bendrų tikslų nustatymą, remiantis viešuoju interesu.

---

263 Hodge, A.G.; Greve, C.; Boardman A.E. *International Handbook on Public Private Partnership*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2010. P. 48-50.

264 New Public Management – angl.

265 Raipa, A., Šiuolaikinio viešojo valdymo pokyčių kryptys ir tendencijos. *Viešoji politika ir administravimas*. Mykolo Romerio universitetas. 2009, Nr. 30, p.27.

266 Guogis, A.; Gudelis, D.; *Naujosios viešosios vadybos taikymo teoriniai ir praktiniai aspektai*. Viešoji politika ir administravimas. Lietuvos teisės universitetas. 2003, Nr. 4. P. 27.

267 Raipa, A., Šiuolaikinio viešojo valdymo pokyčių kryptys ir tendencijos. *Viešoji politika ir administravimas*. Mykolo Romerio universitetas. 2009, Nr. 30, p.27.

268 Osborne, D. *Laboratories of Democracy: A New Breed of Governor Creates Models for National Growth*. Cambridge, Mass.: Harvard Business School Press. 1988.

269 Raipa, A., Šiuolaikinio viešojo valdymo pokyčių kryptys ir tendencijos. *Viešoji politika ir administravimas*. Mykolo Romerio universitetas. 2009, Nr. 30, p.28.

270 Hodge, A.G.; Greve, C.; Boardman A.E. *International Handbook on Public Private Partnership*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2010. P. 60.

271 Raipa, A., Šiuolaikinio viešojo valdymo pokyčių kryptys ir tendencijos. *Viešoji politika ir administravimas*. Mykolo Romerio universitetas. 2009, Nr. 30, p.27.

Teigiamai vertintina G. A. Hodge ir C. Greve[272] analizė VPSP, kuria remiantis jie išskiria šias VPSP sampratos grupes:

- VPSP kaip institucionalizuotas bendradarbiavimas tarp viešojo ir privataus sektorių, jiems bendrai kuriant viešąsias gėrybes ir dalijantis visą su šia veikla susijusią riziką;
- VPSP kaip ilgalaikiai infrastruktūros kontraktai, kuriuose nustatyti griežti reikalavimai galutiniams kontrakto rezultatams;
- VPSP kaip viešosios politikos ir vadybos tinklai, kuriuose akcentuojami laisvi suinteresuotųjų dalyvių savitarpio santykiai;
- VPSP kaip pilietinės visuomenės ir bendruomeniškumo plėtotė;
- VPSP kaip miesto atnaujinimas ir ekonominis vystymasis.

Šie autoriai parodė VPSP galimybių variantus, kurie būtini viešųjų paslaugų teikimui, visuomenės ir ekonomikos funkcionavimui, infrastruktūros plėtrai, kuomet bendras sektorinis tikslas yra užtikrinti valstybės socialinę ir ekonominę veiklą, kokybišką ir nepertraukiamą paslaugų teikimą.

Teigiamai vertintinos ir išskiriamos B. Guy Peters[273] šios viešojo ir privataus sektorių partnerystei priskiriamos charakteristikos:

- partnerystės dalyviai yra organizacijų vadovai, turintys įgaliojimus priimti savarankiškus sprendimus dėl VPSP. Kad VPSP projektų įgyvendinimas būtų efektyvus, dalyviai privalo turėti plačią veiksmų laisvę;
- partnerystė įtraukia į ilgalaikius ir tvirtus santykius ir tuo ji skiriasi nuo viešajame sektoriuje taikomų trumpalaikių sutarčių, sudaromų tarp valdžios institucijų kaip pirkėjų ir privačių firmų kaip tiekėjų. Tokie santykiai paremti tarpusavio pasitikėjimu ir dialogu, o ne savanaudiškais interesais:
- kiekvienas partneris turi būti pajėgus investuoti į partnerystę tiek materialinius (pinigai, infrastruktūra, žemė ir kt.), tiek ir nematerialinius resursus, tokius kaip galia, informacija, žinios ir kt.;
- visi partnerystės dalyviai yra pasidaliję atsakomybe už veiklos rezultatus;

Reikia sutikti, kad išanalizavus, viešojo ir privataus sektorių partnerystės atsiradimą ir raidą, galima akcentuoti pagrindines to priežastis:

- vienas pagrindinių stimulų pradėti reformas buvo visuomenės spaudimas viešųjų paslaugų kokybės gerinimo aspektu;
- padaugėjus inovacijoms, buvo svarbu jas kokybiškai panaudoti siekiant visuomeninio gyvenimo standartų gerinimo;
- ekonomiką vis stipriau veikiant rinkai, jos principai panaudojami reformuojant viešąjį sektorių;[274]
- partnerystė įtraukia bent du dalyvius, iš kurių vienas atstovauja viešajam sektoriui.

Taigi viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo suvokimas ir teisinio reguliavimo pobūdis, kaip matome, keitėsi priklausomai nuo laikotarpių, socialinių, ekonominių aplinkybių, valstybinio reguliavimo būdų ir kitų veiksnių. Bendradarbiavimo suvokimo ribos ir tikslai plėtėsi nuo mokesčių surinkimo, investavimo iki ekonomikos gerinimo šalyje. Valstybės tai suprasdamos atitinkamai koregavo teisinį reguliavimą siekiant valstybėje numatytų tikslų ir

---

[272] Hodge, G. A.; Greve, C. *Public-Private Partnerships: An International Performance Review*. Public Administration Review, 2007, Vol. 67, No 3. P.547.

[273] Peters, B. G. *With a Little Help From Our Friends: Public-Private Partnerships as Institutions and Instruments*. In: Pierre, J. (ed.). *Partnerships in Urban Governance: European and American Experience*. London: MacMillan Press, 1998. P.12-13.

[274] Stankevičius, A. *Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų ekonominės naudos analizė*. Magistro darbas. Mykolo Romerio universitetas. 2012, p. 13 ir 72.

užtikrindamos nacionalinės ekonomikos vystymąsi. Vienos jų kūrė įvairias programas, įtraukdamos privatųjį sektorių, kitos teisiniu reguliavimu įteisindavo subsidijų ar lengvatų skyrimo procedūras ir tvarką.

Apskritai analizuojant VPSP kategoriją, būtina atkreipti dėmesį kaip ji yra apibrėžta įvairiose šalyse, nes tai padės atskleisti jos turinį. Taigi viešojo ir privataus sektorių partnerystė (VPSP) Europos bendrijos nėra apibrėžta, bet atskiruose Bendrijos dokumentuose pateikiami įvairūs išaiškinimai. Europos Sąjungos Komisijos pateiktoje Žaliojoje knygoje šią sąvoką galima suprasti kaip bendradarbiavimo formas tarp viešojo sektoriaus institucijų ir verslo pasaulio, kuriomis siekiama užtikrinti finansavimą, statybą, renovaciją, valdymą ir priežiūrą paslaugų teikimo infrastruktūrose.[275]

Analizuojant šios kategorijos pateikimą šalių teisiniuose ir kituose šaltiniuose, galima pastebėti, kad ji turi besikartojančių bruožų. Taigi Didžiojoje Britanijoje VPSP suprantama kaip bendradarbiavimo forma, kuri turi „raktinį" Vyriausybės strategijos elementą, skirtą šiuolaikiškam, aukštos kokybės komunaliniam aprūpinimui ir šalies konkurencijos didinimui. VPSP turi platų bendradarbiavimo formų diapazoną: nuo „privačios finansinės iniciatyvos iki bendrų įmonių ir koncesijų, užsakomųjų paslaugų (outsourcing), akcijų dalinio pardavimo valstybinių įmonių, kurios vykdo komercinę veiklą".[276] Bendriausias viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo modelis Didžiojoje Britanijoje yra, anksčiau minėta, Privati finansavimo iniciatyva (toliau PFI). Tai aiškiai nustatytos taisyklės, pagal kurias viešasis sektoriaus perka paslaugas iš privataus sektoriaus pagal ilgalaikes sutartis, o privatus sektorius gali investuoti į turtą ilgalaikiam terminui, dažniausiai nuo 15 iki 30 metų.[277] Plačiąja prasme, tai bendradarbiavimas daugelyje sričių, įtraukiant privatųjį sektorių bendram darbui, teikiant paslaugas ir kuriant infrastruktūrą bei pasidalinant riziką. [278]

Airijoje VPSP suprantama, kaip valstybės ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo tikslas – realizuoti konkretų projektą arba teikti socialinio pobūdžio paslaugas gyventojams, kurių tiekimas priskirtas viešajam sektoriui.[279]

Rusijoje galima susidurti su įvairiomis definicijomis, nes jų doktrinoje ir teisės aktuose nėra vieningo termino, kad galėtume apibrėžti viešojo ir privataus sektorių partnerystę. Netgi šioje kategorijoje yra keičiami žodžiai vietomis, t.y. viešojo ir privataus sektorių partnerystė keičiama į privataus ir viešojo sektorių partnerystę. Kategorija viešojo ir privataus sektorių partnerystė vartojama pabrėžiant prioritetinį viešojo sektoriaus vaidmenį įgyvendinamuose projektuose. Toks kategorijos vartojimas sutinkamas keliose strategijose, koncepcijose ir federalinėse programose ir netgi regionų teisiniuose aktuose.[280] Metodologiškai siūloma atskirti šių dviejų sąvokų vartojimą atsižvelgiant į tai, kas yra bendradarbiavimo iniciatorius ar kas yra

---

[275] *Green paper on Public Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions*. Commission of the European communities. [interaktyvus]. Briuselis, 2004. [žiūrėta 2011 03 18]. < http://www.3p.lt/sites/3p.lt/files/EK%20zalia%20knyga%20PPP.pdf>.

[276] *Public Private Partnership – the Government's Approach*. London. The Stationary Office. 2000. P.6.

[277] HM Treasury Autumn Performanve Report 2008. [interaktyvus]. [žiūrėta 2010 11 25]. < http://www.official-documents.gov.uk/document/other/9781845325427/9781845325427.pdf.>

[278] Cellucci, T. A. *Innovative Public Private Partnerships: a pathway to effectively solving problems*. [interaktyvus]. JAV: Department of Homeland Security Science and Technology Direktorate, 2010. [žiūrėta 2011 01 15]. < http://www.dhs.gov/xlibrary/assets/st_innovative_public_private_partnerships_0710_version_2.pdf>. P.4.

[279] Seminar „*Gosudarstvenno-chastnye partnerstvo-novaja forma vzaimodejstvija gosudarstvennogo i chastnogo sektorov v finansirovanii infrastukturnykh i socialnykh proektov". Moskva. Posolstvo Velikobritanii.* P. 26.

[280] Rasporjazhenie Pravitelstva RF ot 17 ijunja 2008 g. No 877-r „ O strategii razvitija Zheleznodorozhnogo transporta v Rosiiskoj Federacii do 2030 goda". CZ RF. 2008. No. 29 (Ch II) St. 3537; Rasporjazhenie Pravitelstva RF ot 17 nojabrja 2008 g. No. 1662-r. „O koncepcini dolgosrochnogo socialno-ekonomicheskogo razvitija Rosiiskoj Federacii na period do 2020 goda. SZ RF. 2008. No.47. St. 5489.

nuosavybės turėtojas statomo, planuojamo statyti projekto.[281] Rusijos doktrinoje galima sutikti įvairias VPSP vartotinas kategorijas: 1) VPSP – tai suderintų interesų teisinis mechanizmas bei valstybės ir verslo lygių galimybių užtikrinimas, realizuojant ekonominius projektus, kurie nukreipti valstybinio valdymo tikslų siekimui;[282] 2) VPSP – tai sistema viešojo sektoriaus ir verslo, kuri plačiai vartojama kaip įrankis šalies ūkio ekonominei ir socialinei plėtrai bei planavimui, kaip konkretūs projektai, kuriuos realizuoja valstybinės institucijos ir privačios įmonės valstybei ar savivaldybei nuosavybės būdu priklausančiuose objektuose.[283]

Korėja apibrėžia viešojo ir privataus sektorių partnerystę, kaip projektą skirtą statyti ir eksploatuoti infrastruktūrą, pavyzdžiui, kelius, uostus, geležinkelius, mokyklas bei aplinkos objektus, kurie tradiciškai buvo suformuoti ir vykdomi finansuojant vyriausybei – su privačiu kapitalu, todėl naudojamas privataus sektoriaus kūrybiškumas ir efektyvumas.[284]

Antai, Pasaulio bankas pateikia tokią VPSP sąvoką – tai susitarimas tarp privataus ir viešojo sektorių, kuris sudaromas su tikslu pritraukti papildomas investicijas, padidinant biudžetinio finansavimo efektyvumą.[285]

Jungtinių valstijų transporto departamentas pateikia šią definiciją. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė – tai sutartis, sudaryta tarp viešojo ir privataus sektoriaus partnerių, kuri leidžia privataus sektoriaus didesnį dalyvavimą bendroje veikloje nei tradicinės sutartys. Susitarimai paprastai apima valdžios sektoriaus ir privačios bendrovės bendradarbiavimą renovuojant, statant, eksploatuojant, prižiūrint ir/ar valdant įrenginius ar sistemas. Nors viešasis sektorius paprastai išlaiko nuosavybę į objektą ar sistemą, privačiam sektoriui yra skiriamos papildomos sprendimo teisės, kai projektas ar užduotys būna baigti.[286]

Daugeliui viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo apibrėžimų bendra tai, kad šie du sektoriai bendradarbiauja vykdydami infrastruktūros plėtros projektus, pasitelkdami valstybės paramą ir privačias lėšas, kartu dalydamiesi tam tikra rizika ir atsakomybe.

VPSP mūsų šalyje turi savo istorinę praeitį: dar XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje koncesijų su privačiais užsienio investuotojais pagrindu Kaune buvo pastatyta ir eksploatuota Petrašiūnų elektrinė, Žaliakalnio funikulierius, organizuota degtukų gamyba bei prekyba.[287] Petrašiūnų elektrinė XX a. pirmoje pusėje savo lėšomis pastatė Belgijos bendrovė. Ji, norėdama greičiau atgauti pastatymo išlaidas, nustatė gana didelę elektros energijos kainą vartotojams. O tai kėlė gyventojų protestus bei stabdė šalies elektrifikaciją.[288] Galima pastebėti, kad viešasis interesas šioje sutartyje nebuvo tinkamai apsaugotas, nes elektros kainos buvo didesnės nei kaimyninėse šalyse. Viešasis sektorius neužtikrino gyventojams prieinamos kainos, nenustatė fiksuoto tarifo arba aukščiausio galimo tarifo, kad būtų apsaugoti gyventojai nuo aukštų kainų.

---

[281] Ivanova, A.O. Razvitije gosudarstvenno – chastnogo partnerstva v Japonii: disertacija ekon. kand. nauk. M. 2010. S. 8.

[282] Vilisov, M.V. *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo: politiko-pravovoi aspekt.* 2007, Vlast. Nr. 7.

[283] Varnavskii, V.G. *Gosudarstvenno – chastnoe partnerstvo*. V. 2 t.1. M., 2009 S. 15

[284] Hawkesworth I.; Ratra S.; Sheppard J.; Burger P. Dedicated public private partnership units. [interaktyvus]. France: OECD Publishing, 2010. [žiūrėta 2011 02 25]. < http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/browseit/4208041e.pdf>. P.20.

[285] The world Bank. PPP in the infrastructure resource centre. *About Public-Private Partnerships*. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 01 25], < http://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/overview>.

[286] United States Department of Transportation. *Report to Congress on Public Private Partnership*. House Committee on Appropriations. [interaktyvus]. 2004. [žiūrėta 2011 03 02]. < http://www.fhwa.dot.gov/reports/pppdec2004/pppdec2004.pdf>. P. viii.

[287] Viešojo ir privataus sektorių partnerystė. PPP Lietuva internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 01], < http://www.ppplietuva.lt/partneryste/apie/partneryste-lietuvoje/puslapis-2.html>.

[288] Meškauskas, K.; Puronas, V., Meškauskienė, M.; Jurginis, J. *Lietuvos pramonė ikisocialistiniu laikotarpiu*. Vilnius, 1976.

Pirmoji koncesija Lietuvoje laikoma 1887 m., kai sudaryta koncesijos sutartis su Kauno miestu dėl „konkės“ eksploatacijos su belgų inžinieriumi, Šveicarijos piliečiu E.Diupon. Pastaroji koncesija įsigaliojo nuo 1892 m. gegužės 24 d., kai arklių tramvajus pradėjo vežioti keleivius. Iš Kauno arklių tramvajaus savininkės Marijos Diupon nekilnojamąjį turtą, o taip pat ir koncesiją „konkei“ pagal sutartį 1919 m. įsigijo (iš pradžių nuomojo) M.Yčas, Vulfas Frenkelis ir Simonas Švarcas.[289]

Sovietiniu laikotarpiu tolimesnė VPSP plėtra buvo negalima, tačiau nepriklausomoje Lietuvoje jos idėja vėl atgimė. Lietuvoje apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės bendradarbiavimo geriausių variantų nustatymą aktyviau pradėta kalbėti prieš keletą metų, nors vienas pirmųjų šios srities teisės aktas – Koncesijų įstatymas,[290] priimtas 1996 m. Pirmojoje šio įstatymo redakcijoje nebuvo išskiriama viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė. Šios partnerystės principinės nuostatos, reglamentuojančios jungtinę veiklą, buvo įtvirtintos Civiliniame kodekse ir tik vėliau buvo konkretizuotos Koncesijų ir kituose teisės aktuose. Reikia pažymėti, kad 2005 m. Lietuva, kaip pereinamoji šalis, tobulinanti teisinį reglamentavimą koncesijų srityje, buvo įvertinta labai aukštai.[291] O 2009 m. Lietuvos Koncesijų įstatymas Europos Rekonstrukcijos ir Plėtros banko ( ERPB) veiklos regione buvo įvertintas kaip vienas iš geriausių parengtų koncesijų įstatymų.[292]

2003 m. birželio 24 d. priimtame Koncesijų įstatymo pakeitimo įstatyme,[293] apibrėžiant koncesijos sampratą, atsiranda socialiniuose moksluose žinomas terminas „viešosios paslaugos“, o 2004 m. balandžio 29 d. atsiranda kitas terminas – „Viešoji darbų koncesija“[294] ir tik 2009 birželio mėn. 29 d. įsigali kitose šalyse jau seniau vartojamas terminas „viešojo ir privataus sektorių partnerystė“[295]. Tuo tarpu Investicijų įstatyme[296] terminas „viešojo ir privataus sektorių partnerystė“ atsirado 2009 m. birželio 16 d., nors įstatymas priimtas prieš dešimtmetį, t. y. 1999 m. liepos 7 d. Galima manyti, kad šios kategorijos vartojimas Lietuvos Respublikos teisės aktuose sietinas su socialinių ekonominių poreikių tenkinimo būtinybe, analizuojant ir vertinant viešojo ir privataus sektorių nepakankamo verslumo priežastis, siekimą tobulinti verslumą naujomis rinkos globalizacijos sąlygomis.

Remiantis Lietuvos Respublikos investicijų įstatymu 2 straipsnio 15 dalimi, kuri papildyta 2009 m. birželio 16 d., viešojo ir privataus sektorių partnerystė apibrėžiama taip:

„*Viešojo ir privataus sektorių partnerystė – valstybės arba savivaldybės institucijos ir privataus subjekto įstatymuose nustatyti bendradarbiavimo būdai, kuriais valstybės arba savivaldybės institucija perduoda jos funkcijoms priskirtą veiklą privačiam subjektui, o privatus subjektas investuoja į šią veiklą ir jai reikalingą turtą, už tai gaudamas įstatymų nustatytą atlyginimą*“. Pačius partnerystės būdus konkretizuoja šis įstatymas bei Lietuvos Respublikos koncesijų ir kiti teisės aktai..

---

289 Yčas, M. Gyvoji krašto enciklopedija. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 11], < http://www.grazitumano.lt/wiki/index.php/Martynas_Y%C4%8Das>.

290 Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 92-2141

291 Zverev, A.; Zatezalo, M., European Bank for reconstruction and development. *Law in transition*. 2007.P.8. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 12 15]. < http://www.ebrd.com/downloads/research/law/lit071.pdf.

292 European Bank for reconstrucion and development. Law in transition. *Commercial Law in Lithuania*. October 2009. An Assessmnet by the EBRD.

293 Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 70-3163.

294 Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 73-2533.

295 Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 70-3163.

296 Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 77-3164.

Tuo tarpu A. Abišala ir partneriai 2009 m. suformulavo plačiąją viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės sampratą. Pagal juos, bet koks sandoris tarp verslo ir valdžios, nuo paprasto viešojo pirkimo (kalbant apie ilgalaikių paslaugų pirkimą) iki privatizavimo[297].

Koncesijos įstatymas, kai buvo pabrėžta anksčiau, neiškart įvedė viešojo ir privataus sektorių partnerystės sąvoką. 2008 m. Valstybės kontrolės audito ataskaitoje[298] pažymėta, kad 1996 m. įsigaliojus šiam įstatymui, jis nebuvo įgyvendinimas net kelerius metus.

Lietuvoje iki 2009 m. viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės samprata labiau plėtojama mokslinių – praktinių konferencijų lygmenyje, konferencijose stebimas viešojo sektoriaus atstovų suinteresuotumas teisiškai reguliuoti partnerystės ryšius. Ypač aktyvios diskusijos šia tema vyksta 2004 – 2005 m., kai D. Burgienė argumentuoja, kad koncesijos institutas, tai galimybė privatiems subjektams dalyvauti viešojo sektoriaus projektuose[299]. Tokiu požiūriu ji aiškiai pasisako už tolesnę viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo galimybę. D. Gudelis ir V. Rozenbergaitė viešojo ir privataus sektorių partnerystės sąvoką, pagal anglokalbinę tradiciją, jau vartoja kaip angliško termino Public-Private Partnership (3P) atitikmenį[300]. Jie, analizuodami kitų šalių patirtį, nurodo, kad viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo esmė – teikti viešojo ir privataus sektoriaus kompetencijai tradiciškai priskiriamas paslaugas ir plėtoti jų infrastruktūrą. L. Dičpetris, remdamasis užsienio šalių patirtimi, siūlo vartoti VPP koncepcijos ir VPP projekto kategorijas[301]. Šio autoriaus skleidžiama VPP koncepcijos idėja apibrėžia skirtingus viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo principus. Koncepcijoje aptariami kitokie sutartiniai santykiai (pvz: koncesija, nuoma, privatizavimas ir pan.). VPP projektas pristatomas kaip išsiskiriantis viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo principinis modelis, kuris turi savo struktūrą, sutartinius santykius, aiškiai apibrėžtą taikymą ir laukiamą naudą. Konferencija, kurioje šis VPP projektas buvo pristatytas, organizuota viešojo sektoriaus iniciatyva – Ūkio ministerijos kartu su suinteresuotais privataus sektoriaus atstovais. Vilniaus miesto savivaldybės Ekonomikos departamento atstovas E. Kačkus šioje konferencijoje pristatė viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės (PPP) valdymo modelio projektus, atitinkančius PPP požymius, vykdomus Vilniaus miesto savivaldybėje. Pateikdamas projektų idėjas, viešojo sektoriaus atstovas nurodė, kad nėra vieningo PPP supratimo. Tai galima matyti iš Vilniaus m. savivaldybės schemos, akcentuojančios partnerystės sutartinius santykius.

---

[297] Abišala, A. A. ir partneriai. *PPP Politika ir ekonomika*. Pranešimas Lietuvos statybininkų asociacijai. [interaktyvus], [žiūrėta 2009 11 05], <http://www.vilniausmetro.lt/files/Image/VPP/091210/PPP_politika_ir_ek_Abisala.pdf.>.

[298] Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita. Valstybinio audito ataskaita. *Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas.* Nr. VA-P-30-5-1. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė [interaktyvus]. Vilnius, 2008-01-15 [žiūrėta 2009 04 10]. <http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaita.php?2136>.

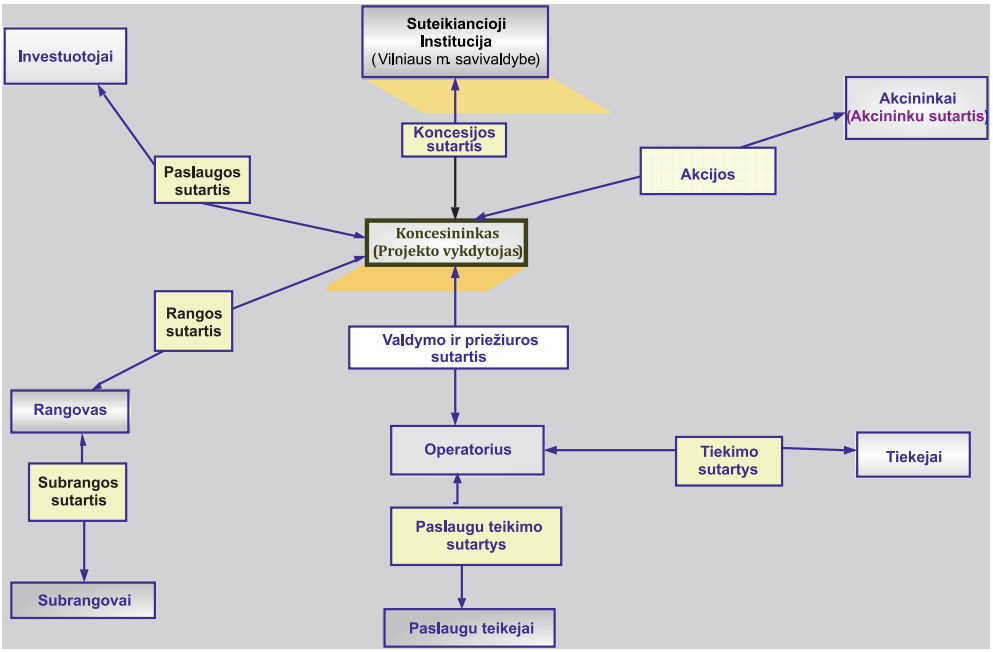
[299] Burgienė, D. *Praktiniai teisiniai aspektai, realizuojant savivaldybių koncesijų projektus*. Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai LAWIN. [interaktyvus]. Vilnius, 2004-11-25 [žiūrėta 2009 04 12]. <http://www.lawin.lt/lt/docs.download/1582.php>

[300] Gudelis, D.; Rozenbergaitė, V. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės galimybės. *Viešoji politika ir administravimas.* 2004, 8: 58-74.

[301] Dičpetris, L. *VPP projekto tinkamumo, naudos ir atsipirkimo vertinimas. Praktiniai aspektai viešajam sektoriui*. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija [interaktyvus] 2004-11-24 [žiūrėta 2009 04 28]. < http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/investicijos/partneryste/doc/vpp_tinkamum.pdf>.

**4 schema.** VPSP pilotinis projektas

**VPSP – pilotinis projektas: principinė projekto schema**




Tuo tarpu, vertinant L. Dičpetrio poziciją, darytina išvada, kad jis netapatina viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės su koncesija. I. Žiogaitė ir G. Kaminskas[302] lyg ir bando išskirti galimus VPP būdus vadindami juos kontraktinių santykių kategorija.

I. Žiogaitė ir G. Kaminskas (2005 m.) akcentavo, kad „*koncesija arba viešoji ir privati partnerystė*“ *sudaroma siekiant skatinti infrastruktūros vystymą; teikti viešąsias paslaugas; valdyti ir (ar) naudoti valstybės ir savivaldybės turtą* [...]“. Regis, vartodami „koncesijos“ ir „viešosios ir privačios partnerystės“ sąvokas, minėti autoriai jas sutapatina. Pristatydami skaidrę „Koncesija – Viešoji privati partnerystė“, pažymi, kad koncesija tai nėra privatizavimas, nuoma, viešasis pirkimas. Darant prielaidą, kad koncesija sutapatinama su viešąja ir privačia partneryste, galima daryti išvadą, kad VPP taip pat nėra privatizavimas, nuoma ir viešasis pirkimas. Kadangi teisės aktais tuo metu dar nereglamentuota VPP sąvoka, lieka neaiški viešojo ir privataus sektoriaus samprata. Teisininkai bando pateikti savo supratimą apie tokią partnerystę, tačiau nereiškia, kad ji yra teisinga. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės sampratos suvokimo kaita tęsiasi ir toliau.

Sąvokų apibrėžtis, jų detalizavimas ir vartojimas viešame diskurse parodo, kad šis procesas yra kūrybinis, reikalaujantis žinojimo šios kategorijos vartojimo aspektų ir tikslų numatymo užsienio šalyse, todėl labai svarbu, kad teisės aktuose ši teisinė kategorija atspindėtų viešojo ir privataus sektorių partnerystės objektyvią realybę.

[302] Žiogaitė, I.; G. Kaminskas. *Viešosios privačiosios partnerystės (koncesijos) aktualijos*. Jurevičius, Bartkus and partners. Pranešimas politinėje konsultacijoje—seminare Seimo nariams apie koncesiją, 2006 m. [interaktyvus] Vilnius, 2005 05 27 [žiūrėta 2009-04-20]. <http://www.jbblegal.lt/upload/doc/lt/VPP%20prezentacija-JBB%20-presenation-v3-LTEN.pdf>.

Pasaulio banko ir Sveikatos apsaugos ministerijos organizuotame seminare (2006 m.) D. Vaitiekūnienė[303], pristatydama viešojo ir privataus sektorių partnerystės dabartį ir perspektyvas Lietuvoje, pateikė viešojo ir privataus sektorių partnerystės sąvoką. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė tai – viešojo ir privataus sektorių atstovų bendradarbiavimas, pagrįstas ilgalaike sutartimi, kurio esmė yra teikti tradiciškai viešojo sektoriaus kompetencijai priskiriamas paslaugas ir plėtoti šių paslaugų teikimui reikalingą infrastruktūrą. D. Vaitiekūnienė išskyrė du viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo būdus – koncesiją bei viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės sutartis. Autorė koncesiją suvokia kaip vieną iš šios partnerystės įgyvendinimo būdų ir dėl to nurodo antrąjį būdą – viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutartį. Ji pabrėžia, kad Lietuvoje partnerystė dar nėra išvystyta. Šia tema Finansų ministerija visada konstruktyviai dalyvauja rengiamose konferencijose, inicijuoja teisės aktų pakeitimus ir papildymus, gerinančius šios partnerystės teisinius pagrindus, t.y., legitimuojant viešojo ir privataus sektorių partnerystės sąvoką, reglamentuojant valdžios ir privačių subjektų partnerystės būdus, nustatant projektų rengimo ir įgyvendinimo taisykles, įgalinant juridinius asmenis partnerystės klausimais, teikia metodinę ir konsultacinę pagalbą.

A. Jonaitytė[304], (2006 m.) aptardama viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą ir jo perspektyvas Lietuvoje, teigia, kad vienas populiariausių VPP būdų – privati finansavimo iniciatyva (toliau – PFI) praktikuojama Jungtinėje Karalystėje. Tai ilgalaikė sutartis tarp viešojo ir privataus sektoriaus ir viešojo sektoriaus atstovų dėl paslaugų teikimo už nustatytą metinę paslaugų kainą. PFI paprastai apima infrastruktūros objekto vystymą bei šio objekto valdymą, priežiūrą ir palaikymą. Tačiau šios autorės pateikta kategorija nėra pakankamai aiški, nes nenurodo sąveikos ir atskirties taškų tarp viešosios ir privačios sektorių partnerystės. Autorė nurodo atskiras PFI rūšis: nuomą-valdymą, nuomą-statybą-valdymą, statybą-valdymą-perdavimą, pirkimą-statybą-valdymą, statybą-nuosavybę-valdymą-perdavimą ir kt. Autorė savo darbe neargumentuoja, kodėl ji šias partnerystės sąveikos rūšis priskiria privačiai finansavimo iniciatyvai.

UAB „Verslo procesų valdymas“[305] (2006 m. ) išaiškino, kad PFI yra kaip VPP forma. Pagal ją privatus sektorius per pirmus 3-5 metus į esamos infrastruktūros objektą (pvz: ligoninės pastatą) investuoja didelę pinigų sumą, o viešasis sektorius (pvz., savivaldybė) atsiskaito už tai per 25-30 metų mokėdama privačiai kompanijai dalimis. Ši forma apima franšizių bei koncesijų sutartis, kur privatus sektorius prisiima atsakomybę ir visą riziką teikti viešąsias paslaugas pagal iš anksto numatytą specifikaciją, įskaitant reikalingos infrastruktūros sukūrimą, pastatų eksploatavimą bei ilgainiui reikalingas renovavimo investicijas. Europoje tokios privataus sektoriaus investicijos, panaudojant PFI kontraktus, sudaro apie 10-15% investicijų į viešąjį sektorių[306].

---

[303] Vaitiekūnienė, D. *Viešojo ir privataus sektorių partnerystės dabartis bei perspektyvos Lietuvoje.* Lietuvos Respublikos Finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius 2006-06-08. [žiūrėta 2009 04 10]. <http://209.85.129.132/search?q=cache:jR1WQHd8x24J:sena2.sam.lt/images/Dokumentai/Konferencijos/1%2520ministry%2520of%2520finance%2520lit%25202.ppt+Vie%C5%A1ojo+ir+privataus+sektori%C5%B3+partneryst%C4%97s+dabartis+bei+perspektyvos+Lietuvoje&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=uk >.

[304] Jonaitytė, A. *Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas, jo perspektyvos Lietuvoje.* 2006 m. gruodžio 11 d. seminaro „Viešosios ir privačiosios partnerystės projektai – nuo idėjos iki realizavimo“ medžiaga. Sorainen Law Offices.

[305] *Viešoji ir privati partnerystė-neišnaudotos galimybės ar grėsmė valstybiniam turtui?* Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijos ir tolesnės priežiūros projekto pradinė ataskaita. Paruošė UAB „Verslo procesų valdymas“ [interaktyvus] Vilnius, 2006. [žiūrėta 2009 05 20] <http://www.vilnius.lt/svietimas/VPP.pdf+Vie%C5%A1oji+ir+privati+partneryst%C4%97- nei%C5%A1naudotos+galimyb%C4%97s+ar+gr%C4%97sm%C4%97+valstybiniai+turtui%3F&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=uk>.

[306] Paliulis, N. K. „Lietuvos transporto sistemos modernizavimo ir plėtros galimybės taikant viešojo ir privataus sektorių partnerystės (PPP) finansavimo modelį“ studija. [interaktyvus], [žiūrėta 2009 05 20], <http://www.transp.lt/files/uploads/client/PPP_ataskaita_Galutine.pdf>.

A. Guogis ir D. Gudelis (2009 m.)[307] pateikė naują požiūrį į viešojo ir privataus sektorių partnerystę. Autoriai viešojo ir privataus sektorių partnerystės sampratą pateikia vadybos mokslo požiūriu. Viešojo ir privataus sektorių sąveikos modelis, jų manymu, galėtų būti kaip naujosios viešosios vadybos, naujojo viešojo valdymo ir korporatyvinės socialinės atsakomybės integravimas ir konkretizavimas. Autorių nuomone, normatyvinis viešojo ir privataus sektorių modelis suteikia galimybę visapusiškai įvertinti viešojo ir privataus sektorių sąveiką, jo sąsajas su naujosios viešosios vadybos modeliu.

Regis, viešojo ir privataus sektorių partnerystė yra kaip to paties pažinimo objekto dviejų socialinių mokslų sąveika. Padedant naujajai viešajai vadybai, atskleidžiami galimi partnerystės valdymo modeliai, o teisės mokslas, įgyvendinant valstybės ekonominę politiką, toliau juos sunormina.

A. Raipa ir E. Skietrys[308] (2009 m.) nesiūlo viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės išimtinai sieti su naująja viešąja vadyba. Jų nuomone, užuomazgos apie tokį bendradarbiavimą aptinkamos Romos imperijoje, XVI a. Ispanijoje. Statant laivyną, valstybė pritraukė privačias kompanijas. Minėtų autorių nuomone, viešojo ir privataus sektorių partnerystė – tarpinis įprastų viešųjų pirkimų, naudojant valstybines institucijas, visiško privatizavimo variantas. Jų pozicija artima plačiajai šių sektorių partnerystės sampratai. Prisiminus anksčiau pateiktą viešojo ir privataus sektoriaus istorinę analizę, belieka sutikti su šių autorių išvadomis, kad viešoji ir privati partnerystė aptinkama skirtingose istorijos laikmečiuose ir ji gali būti siejama su išskylančiais politiniais, ekonominiais, technologiniais atitinkamo laikotarpio iššūkiais ir transformacijomis. A. Guogis, D. Gudelis bei A. Raipa ir E. Skietrys viešojo ir privataus sektorių partnerystę analizuoja vadybos požiūriu. Regis, viešoji ir privati partnerystė yra paslanki samprata ir ji padeda suprasti, kad socialinio mokslo šakos glaudžiai siejasi su teise.

Pasaulio bei Lietuvos viešojo ir privataus sektorių partnerystės pokyčių apibendrinimai, aptarimai, pati idėjos sklaida toliau tęsiama Lietuvoje. Vykstančios konferencijos[309] 2009 m., 2010 m., 2012 m. Lietuvoje ir pasaulyje, informaciniai seminarai, mokymai savivaldybėms darbuotojams, įgyvendinant VPSP projektus, parodo, kad Lietuva jau nėra visiška naujokė šioje srityje ir žengdama tolesnius žingsnius įstatymų leidyboje ruošiasi plėsti ir vykdyti VPSP projektus.

Nors Lietuvoje iki 2009 m. viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės samprata labiau plėtojama mokslinių – praktinių konferencijų lygmenyje, tačiau Valstybės 2008 m. kontrolė, pateikdama valstybinio audito ataskaitą, išryškino priežastis, kurios neleidžia ir trukdo vykdyti VPSP Lietuvoje. Valstybės kontrolė nustatė, kad:

- skiriamas nepakankamas dėmesys vieningai ir nuosekliai viešojo ir privataus sektorių partnerystės politikai ir strategijai Lietuvoje formuoti, neparengti dokumentai dėl centralizuoto viešojo ir privataus sektorių partnerystės proceso valdymo, koordinavimo ir priežiūros;
- nereglamentuotas viešojo ir privataus sektorių partnerystės apibrėžimas, aiškiai neapibrėžtos galimos šio bendradarbiavimo formos ir reikalavimai kiekvienos jų sudarymui bei vykdymui;

---

[307] Guogis, A.; Gudelis, D. Viešojo administravimo ir verslo vadybos integracijos perspektyvos: viešojo ir privataus sektorių sąveikos modelis. *Viešoji politika ir administravimas.* 2009, 28: 23-27.

[308] Skietrys, E., Raipa, A. Viešosios ir privačios partnerystės socialinio poveikio vertinimo teoriniai aspektai. *Socialinis darbas*. Mykolo Romerio universitetas. 2009. Nr. 8 (1).

[309] 2009 m. gruodžio 10 d. vyko konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystės perspektyvos Lietuvoje“; 2010 m. gruodžio 7 d., vyko konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje: 2010 metų pasiekimai ir ateities perspektyvos; 2012 m. gegužės 23 d. vyko Seimo Ekonomikos komiteto ir Seimo Europos informacijos biuro organizuota diskusija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė: pasaulio patirtis ir Lietuva“; 2012 m. vasario 21-24 dienomis VPSP kompetencijų centro ekspertai vyko į Pasaulio banko, Azijos Plėtros banko ir Jungtinių Tautų Organizacijos (JTO) Ekonomikos komisijos bendrą renginį – Viešojo ir privataus sektorių partnerystės dienas 2012;

- šiuo metu specialiuose teisės aktuose nereglamentuota partnerystė, kai privatus sektorius vykdo valdžios sektoriaus funkcijas, o pagrindines jo pajamas sudaro viešojo sektoriaus mokėjimai, nors praktikoje egzistuoja tokių projektų poreikis;
- vertintose koncesijų sutartyse nėra aiškiai identifikuotos, įvertintos ir daugumoje sutarčių tinkamai tarp šalių paskirstytos projektų rizikos;
- koncesijų įstatymas numato, kad, atsižvelgiant į rizikos pasidalijimą tarp koncesijos sutarties šalių, turi būti nustatomas koncesijos mokesčio dydis, tačiau nedetalizuoja kaip tai turi būti įgyvendinta;
- dalyvauti konkurse dažnai pasiūlomas vienas dalyvis.[310] Tai lemia konkurencijos tokiuose konkursuose nebuvimą ir mažina suteikiančiosios institucijos galimybes derėtis dėl geresnių sutarčių sąlygų;
- galiojantys teisės aktai nereikalauja, kad viešojo sektoriaus subjektas atliktų išsamų planuojamo koncesijos projekto vertinimą, įrodantį, kad projektas yra efektyvesnis nei kiti turto sukūrimo, pagerinimo ar paslaugų teikimo būdai, nereikalauja vertinime atspindėti būsimų savivaldybės ilgalaikių įsipareigojimų socialinį ir ekonominį poveikį;
- Lietuvoje nėra subjekto, kuris teiktų profesionalią konsultacinę ir metodinę pagalbą koncesijų srityje, kontroliuotų koncesijų suteikimą ir dalyvautų prižiūrint koncesijų sutarčių vykdymą. Vyriausybė iki šiol tokios institucijos nėra paskyrusi, nors ši pareiga jai buvo numatyta 2006 m. liepos 11 d. Koncesijų įstatymo 28-1 str.;
- ir kitos Valstybės kontrolės nustatytos problemos.

Be to, pažymėta, kad, neskiriant tinkamo dėmesio viešosios ir privačios partnerystės vystymui, (nerengiant teisinės bazės pakeitimų, delsiant paskirti konsultacijas ir metodinę pagalbą teikiančius subjektus), nesudaromos prielaidos pritraukti investicijas, skatinti privatų verslą, kurti viešosios infrastruktūros objektus, efektyviai valdyti ir naudoti viešojo sektoriaus turtą bei gerinti viešųjų paslaugų kokybę.

Manoma, kad ši analizė atkreipė viešojo sektoriaus atstovų dėmesį, kurie suskubo taisyti šią padėtį. Galima sakyti, kad po šios Valstybės kontrolės ataskaitos Vyriausybė, Ūkio ir Finansų ministerijos ėmėsi iniciatyvos ir, priimdamos teisės aktus ar papildydamos jau esančius, stiprino VPSP teisinio instituto formavimąsi Lietuvoje. Įgyvendinant Valstybės kontrolės rekomendacijas, buvo priimti šie teisės aktų pakeitimai:

- investicijų įstatyme apibrėžta viešojo ir privataus sektorių partnerystės sąvoka;
- investicijų įstatyme įtvirtinta nauja viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinė forma – valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutartis, nustatytas sutarties turinys, sudarymo principai ir ypatumai, apibrėžtos sutarties šalių sąvokos;[311]
- reglamentuota institucinė viešojo ir privataus sektorių partnerystė;[312]
- reglamentuota Koncesijų suteikimo kontrolė (reikalingas Finansų ministerijos pritarimas arba nuomonė dėl koncesijos sutarties finansinių sąlygų), įstatymu numatytos koncesijų suteikimą kontroliuojančios institucijos;[313]

---

[310] Remiantis ataskaita iš audito metu nagrinėtų septynių koncesijų, šešiais atvejais prašymus dalyvauti konkursuose pateikė po vieną dalyvį.

[311] Lietuvos Respublikos investicijų įstatymo 2, 4 straipsnių papildymo ir pakeitimo ir įstatymo papildymo ketvirtuoju[1] skirsniu įstatymas. *Valstybės žinios.* 2009-06-30, Nr. 77-3164.

[312] Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2010 m. gruodžio 23 d. Nr. XI-1258 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 ir 19 straipsnių papildymo įstatymas". *Valstybės žinios.* 2010, Nr. 158-8020.

[313] Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymo 28[1] straipsnio pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 2009, Nr. 77-3167.

- VĮ Centrinė projektų valdymo agentūra 2009 m. įgaliota teikti metodinę ir konsultacinę pagalbą koncesijų suteikimo klausimais rengiant ir įgyvendinant valdžios bei privataus subjektų partnerystės projektus;[314]
- žemės įstatyme nustatyta, kad valstybinę žemę išnuomoti galima be aukciono nuo 2010 m. sausio 1 d., jeigu ji reikalinga valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutarčiai įgyvendinti – Lietuvos Respublikos investicijų įstatymo nustatytais atvejais;[315]
- Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytam VPSP projektų įgyvendinimui, skirtam pirkimo būdui, konkurenciniam dialogui paruoštos 2010 m. konkurencinio dialogo taikymo rekomendacijos [316];
- patvirtintos Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų rengimo taisyklės, numatyta, prieš įgyvendinant partnerystės projektus, parengti galimybių studiją, remiantis ja, įgyvendinanti institucija turi parengti partnerystės projektą bei gauti Finansų ministerijos ar kitos institucijos išvadą[317];
- Vyriausybė įpareigojo sudaryti komisiją, kuri spręstų VPSP projektų įgyvendinimo tikslingumą;[318]
- patvirtintos informacijos apie VPSP projektų įgyvendinimo eigą teikimo Finansų ministerijai taisyklės;[319]
- reglamentuota viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 m. programa;[320]
- Ministro Pirmininko potvarkiu[321] buvo sudaryta 2009 m. darbo grupė Viešojo ir privataus sektorių partnerystės programos projektui parengti;
- sudarytas viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 m. programos įgyvendinimo priemonių planas;[322]
- prekių, paslaugų ar darbų pirkimo sutartis ilgiau kaip 3 metams galima sudaryti su ilgesniu nei 3 metai terminu įgyvendinant investicijų projektus pagal valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutartis[323] ir kt.

---

[314] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 14 d. Nr. 1290 nutarimas „Dėl metodinę ir konsultacinę pagalbą teikiančio viešojo juridinio asmens įgaliojimo ir jo funkcijų nustatymo“. *Valstybės žinios.* 2009, Nr. 124-5339,

[315] Lietuvos Respublikos žemės įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 34-620.

[316] Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymas 2010 m. 30 d. Nr. 1S-140 „Dėl konkurencinio dialogo taikymo rekomendacijų patvirtinimo“.

[317] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 11 d. Nr. 1480 nutarimas „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 137-5998.

[318] Ten pat.

[319] Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas 2009 m. gruodžio 24 d. Nr. 1K-489 „Dėl informacijos apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų įgyvendinimo eigą teikimo finansų ministerijai taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2009, Nr. 159-7254.

[320] Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2010 m. balandžio 7 d. Nr. 415 „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2010, Nr. 46-2212.

[321] Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko potvarkis 2009 m. liepos 15 d. Nr. 281. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 10], <http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=676A3533-5576-44B6-9E59-3D753D9A447E>.

[322] Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2010 m. birželio 4 d. Nr. 4-431 įsakymas „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 metų programos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2010, Nr. 67-3376.

[323] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 23 d. Nr. 1694 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 5 d. nutarimo Nr. 432 „Dėl viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 153-6921.

**2 lentelė.** Politinė valia išreikšta teisės aktuose įgyvendinant VPSP plėtotę Lietuvoje.

| **Teisės aktas (teisės aktų sąrašas nėra baigtinis)** | **Pagrindiniai numatomi tikslai, plėtojant viešojo ir privataus sektorių partnerystę, bei įgyvendinti klausimai (nurodyti pagrindiniai)** |
|---|---|
| Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr. XI-52 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. Penkioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programa. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 146-5870. | - imsimės ryžtingų priemonių, kad viešieji pirkimai vyktų kuo efektyviau ir skaidriau. Optimizuosime viešojo privataus sektorių išteklius, skiriamus viešųjų pirkimų procedūroms atlikti;<br>- išplėsime viešojo ir privataus sektorių partnerystę, sukurdami jai teisines, institucines ir administracines sąlygas bei korupcijos prevencijos mechanizmą;<br>- skatinsime viešojo ir privataus kapitalo partnerystės projektus, užtikrindami efektyvesnį viešųjų funkcijų vykdymą, pritraukdami privačias investicijas į viešojo sektoriaus reguliavimui priskirtinas veiklos sritis.<br>- remiantis viešųjų pirkimų procedūromis Lietuvoje per metus įvykdoma pirkimų už beveik 13 mlrd. litų. Imsimės ryžtingų priemonių, siekdami, kad viešieji pirkimai vyktų efektyviau bei skaidriau. Optimizuosime viešojo ir privataus sektorių išteklius, skiriamus viešųjų pirkimų procedūroms atlikti.<br>- sukursime teisinę bazę, leidžiančią skaidriai taikyti viešojo ir privataus kapitalo partnerystės modelį, įgyvendinant susisiekimo infrastruktūrinius projektus;<br>- veiksmingiau naudosime ES paramą ir plėtosime viešojo bei privataus verslo partnerystę, šilumos ūkio bei pastatų modernizavimo ir renovacijos projektus; |
| Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimas XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. Šešioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programa. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 149-7630. | - plėtosime viešosios ir privačios iniciatyvos bendradarbiavimą (partnerystę), įgyvendinant investicijų projektus viešojo sektoriaus funkcijoms priskirtose ir viešąsias paslaugas apimančiose veiklos srityse;<br>- išplėsime galimybes verslo ir mokslo institucijoms bendradarbiauti taikant įvairiausias partnerystės formas, modelius, <....>;<br>- sieksime išspręsti gamtinių dujų tiekimo diversifikavimo problemą, mažindami priklausomybę nuo vienintelio dujų tiekėjo. Nedelsdami pradėsime realius suskystintų gamtinių dujų terminalo statybos darbus. Sieksime terminalo statybai panaudoti ES lėšas, taip pat viešojo ir privataus kapitalo partnerystės teikiamas galimybes, užsienio investicijas; |
| 1996 m. rugsėjo 10 d. priimtas Koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios* 1996, Nr. 92-2141., 2003, Nr. 70-3163; 2004, Nr. 73-2533, 2006, Nr. 82-3251. | - nustato koncesijos Lietuvos Respublikoje sampratą, koncesijos sutarties dalyką, koncesininkų atrankos ir koncesijų suteikimo tvarką, suteikiančiųjų institucijų bei koncesininkų įgaliojimus, teises ir pareigas, koncesijos sutarčių turinį, taip pat nustato su tuo susijusius santykius;<br>- reglamentuota viešoji darbų koncesija; |

| Teisės aktas (teisės aktų sąrašas nėra baigtinis) | Pagrindiniai numatomi tikslai, plėtojant viešojo ir privataus sektorių partnerystę, bei įgyvendinti klausimai (nurodyti pagrindiniai) |
|---|---|
| Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. liepos 4 d. nutarimas Nr. 758. „Dėl sprendimo investuoti valstybės ir savivaldybių turtą priėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. Nr.80-3275; bei pakeitimai Valstybės nutarimas Nr. 490, 2008-05-21, *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 61-2314; Valstybės nutarimas Nr. 1409, 2009-10-28, *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 132-5743. | - nustato, kokie viešojo sektoriaus subjektai inicijuoja turto investavimą;<br>- nustato, kokie viešojo sektoriaus subjektai teikia pasiūlymus dėl turto investavimo;<br>- nurodo, kas turi būti pasiūlyme ir kokie dokumentai pateikiami prie pasiūlymo (nustatyta pasiūlymo pateikimo tvarka); |
| 2009 m. birželio 16 d. LR Seimo “Investicijų įstatymo 2, 4 straipsnių papildymo ir pakeitimo ir įstatymo papildymo ketvirtuoju[1] skirsniu įstatymas. *Valstybės žinios*, 2009-06-30, Nr. 77-3164. | - reglamentuota viešojo ir privataus sektorių partnerystė ir valdžios ir privataus subjektų partnerystė; |
| 2009-10-24 LR Vyriausybės nutarimas Nr. 1290 “Dėl metodinę ir konsultacinę pagalbą teikiančio viešojo juridinio asmens įgaliojimo ir jo funkcijų nustatymo“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 124-5339. | - įgaliota viešoji įstaiga, Centrinė projektų valdymo agentūra teikti metodinę ir konsultacinę pagalbą koncesijų suteikimo klausimais rengiant ir įgyvendinant valdžios ir privataus subjektų partnerystės projektus; |
| 2010 m. balandžio 7d. LRV nutarimas Nr. 415, kuriuo patvirtinta Viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 metų programa. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 46-2212. | - spartinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę; |
| 2010 m. birželio 4 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas Nr. „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 metų programos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo”. *Valstybės žinios*, 2010, Nr. 67-3376 . | - patvirtintas viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 m. programos įgyvendinimo priemonių planas; |
| 2010 m. liepos 16 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas Nr. 4-538 „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės tikslingumo kriterijų nustatymo ir metodinių rekomendacijų dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės taikymo tikslingumo kriterijų patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2010, Nr. 87-4620. | - nustatyti viešojo ir privataus sektorių partnerystės taikymo tikslingumo kriterijai investicijų projektams;<br>- nustatyta, kad investicijų projektai, įtraukiami į ilgalaikius VPSP investicijų projektų planus, turi atitikti visus kriterijus; |

| Teisės aktas (teisės aktų sąrašas nėra baigtinis) | Pagrindiniai numatomi tikslai, plėtojant viešojo ir privataus sektorių partnerystę, bei įgyvendinti klausimai (nurodyti pagrindiniai) |
|---|---|
| 2009 m. lapkričio 11 d. LRV nutarimas „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės“ Nr. 1480. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 137-5998. | - patvirtinti Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų rengimo ir įgyvendinimo taisykles, kuriomis būtų reglamentuotas partnerystės projektų rengimas, vertinimas, įgyvendinimas, nustatytos partnerystės procese dalyvaujančių institucijų teisės, pareigos ir atsakomybė bei rizikos paskirstymas tarp partnerystės projekto šalių;<br>- sudaryti Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų komisiją; |
| 2010 m. gruodžio 23 d. LR Seimo “Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 ir 19 straipsnių papildymo“ įstatymas Nr. XI-1258. *Valstybės žini*os. 2010, Nr. 158-8020. | - reglamentuota institucinė viešojo ir privataus sektorių partnerystė; |
| 2009 m. rugpjūčio 7 d. LR Vidaus Reikalų Ministro įsakymas „Dėl 2007-2013 m. žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas“ ir „Viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonės VP1-4.1-VRM-06-V „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė“ įgyvendinimo rodiklių matavimo ir skaičiavimo metodikos patvirtinimas“. Nr. 1V-436. *Valstybės žinios* 2009, Nr. 97-4109**.** | - nustatyta VPSP įgyvendinimo rodiklių matavimo ir skaičiavimo metodika; |
| 2009 rugpjūčio 12 d. Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 1V-437 „Dėl valstybės projektų, finansuotinų pagal 2007-2013 m. žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto, „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonę VP1-4.1-VRM-06-V „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė, sąrašo Nr. 01 patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 98-4149; | - sukurti VPSP kompetencijos centrą, išvystant jo gebėjimus ir užtikrinant reikiamus resursus jo veiklai vykdyti;<br>- parengti metodinę medžiagą, rekomendacijas, tipinius ir kitus dokumentus, susijusius su VPSP proceso tobulinimu bei išvystymu ir VPSP projektų įgyvendinimu, teikti metodinę-konsultacinę pagalbą;<br>- kaupti ir keistis nacionaline ir tarptautine VPSP projektų parengimo ir įgyvendinimo patirtimi bei ją skleisti, tobulinant viešojo ir privataus sektorių subjektų gebėjimus; |
| 2009 m. spalio 14 d. LRV nutarimas “Dėl metodinę ir konsultacinę pagalbą teikiančio viešojo juridinio asmens įgaliojimo ir jo funkcijų nustatymo“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 124-5339. | - įgaliota viešoji įstaiga, Centrinė projektų valdymo agentūra teikti metodinę ir konsultacinę pagalbą koncesijų suteikimo klausimais ir rengiant ir įgyvendinant valdžios bei privataus subjektų partnerystės projektus; |

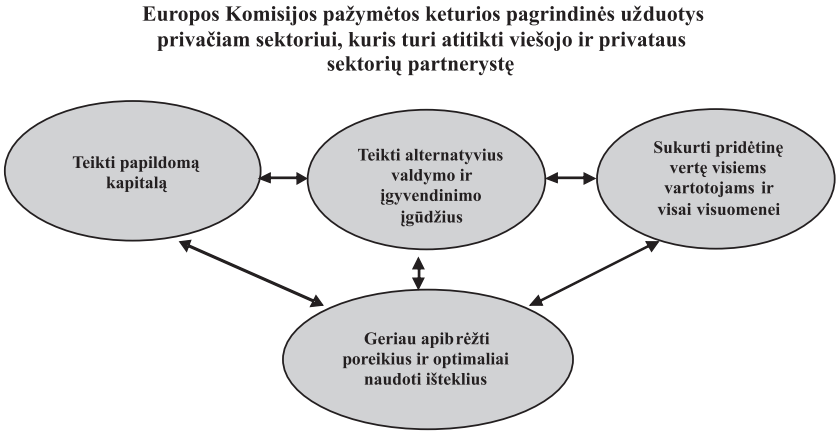
| Teisės aktas (teisės aktų sąrašas nėra baigtinis) | Pagrindiniai numatomi tikslai, plėtojant viešojo ir privataus sektorių partnerystę, bei įgyvendinti klausimai (nurodyti pagrindiniai) |
|---|---|
| 2009 m. gruodžio 29 d. Viešosios įstaigos Audito ir apskaitos tarnybos direktoriaus įsakymas „Dėl 27-ojo verslo apskaitos standarto „koncesijos sutartys“ tvirtinimo“ Nr. VAS-11. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 159-7269. | - nustatyti ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių, susijusių su koncesijos, viešojo ir privataus sektorių partnerystės ir kitomis panašaus pobūdžio sutartimis (toliau – koncesijos sutartys), registravimo apskaitoje ir pateikimo finansinėse ataskaitose tvarką; |
| 2010 m. rugsėjo 30 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymas Nr. 1S-140. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 120-6168. | - patvirtintos Konkurencinio dialogo taikymo rekomendacijos. |

Lentelė sudaryta darbo autorės.

Taigi apžvelgus ir įvertinus įvykdytus teisinio reglamentavimo pokyčius, teigiamai vertintina viešojo sektoriaus išreikšta politinė valia, kuri iš konferencijų lygmens perėjo į VPSP teisinį reguliavimą Lietuvoje. Be to, Valstybės kontrolė pastebi, kad valstybės ir vietos valdžios institucijos tokių projektų vykdo vis daugiau, nes viešasis sektorius dėl nepakankamų finansinių išteklių (finansavimo trūkumo, skolinimosi galimybių limito), administracinių gebėjimų trūkumo ar mažiau efektyvių veiklos metodų, lyginant su privačiu sektoriumi, negali teikti kokybiškų paslaugų ir išplėtoti joms reikalingos infrastruktūros.

Europoje, vykstant socialiniams, ekonominiams pokyčiams, taip pat vyksta viešojo ir privataus sektorių partnerystės sampratos suvokimo kaita. Europos Sąjungos dokumentuose ne kartą pažymėta, kad viešojo ir privataus sektorių partneryščių susitarimai būna įvairių formų ir yra dar besivystanti sąvoka, kurią reikia pritaikyti kiekvieno projekto ir projekto partnerių individualiems poreikiams ir ypatumams. Europos Komisija išskyrė keletą partnerystę integruojančių kriterijų, apibūdinančių galimus viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektus: viešojo ir privataus sektorių orientavimą į ilgalaikį bendradarbiavimą, projektų finansavimą, rizikos ir grėsmių pasidalijimą atskirose veikimo srityse[324].

**5 schema.** EK pažymėtos 4 pagrindinės užduotys privačiam sektoriui




[324] Europos Komisija. Regioninės politikos Generalinis direktoratas. Kryptinga plėtra, poveikis, vertinimas ir naujovių diegimas. Naujas programavimo laikotarpis (2007–2013 m.) Metodiniai darbo dokumentai. Darbo dokumentas NR. 4 Ekonominės naudos analizės atlikimo metodikos gairės. 08/2006. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 11 25], <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/working/wd4_cost_lt.pdf //>.

Skirtingos valstybės nurodo kiek kitokius tokios partnerystės tikslus. Dažniausiai nurodoma, kad tokiu tikslu yra privataus kapitalo panaudojimas viešiesiems (visuomenės) poreikiams tenkinti – viešosioms paslaugoms teikti ir (ar) tam reikalingai infrastruktūrai sukurti (pagerinti).

Regis, pagrindinis viešojo sektoriaus uždavinys yra piliečių interesų tenkinimas įgyvendinant viešojo administravimo funkcijas. Vadinasi, viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų vykdymas yra vienas iš būdų šiam uždaviniui įgyvendinti. Valdžia yra viešo intereso gynėja, derinanti įvairių grupių įtaką. Viešasis sektorius turi savo etiką ir siekia lygiavertės partnerystės su privačiu sektoriumi, kuri turi būti sunorminta atitinkamuose teisės aktuose.

Lietuvos Valstybinėje ilgalaikėje raidos strategijoje numatyta siaurinti kai kurias valstybės funkcijas ir perduoti jas privatiems subjektams. Be to, 2006 m. priimtame nutarime LR Vyriausybės nurodoma, kad „valstybės reguliuojamų subjektų teisių ir veiklos apribojimų mažinimas, vykdomas tobulinant uždavinių ir funkcijų padalijimą tarp valstybinio ir nevalstybinio sektorių, tarp valstybinio (centrinio ir teritorinio), savivaldybių ir kitų viešojo administravimo subjektų, tobulinant viešojo administravimo procesus, administracinį reglamentavimą, skatinant valstybinio ir nevalstybinio sektorių partnerystę.[325] Šis įteisintas funkcijų perdavimas parodo, kad viešasis sektorius gali su privačiu sektoriumi dalintis savo funkcijomis, taip praplėsdamas privataus sektoriaus galimybes dalyvauti viešojo sektoriaus veikloje. Įdomus faktas, kad Valstybės pažangos strategijoje yra pateikta nauja idėja – viešasis sektorius teiks tik tas paslaugas, kurių negali teikti nevyriausybinės organizacijos, bendruomeninės organizacijos ir verslo įmonės.[326] Ši inovatyvi idėja Lietuvoje, jeigu ji bus įgyvendinta, gali iš esmės pakeisti privataus sektoriaus galimybes sąveikoje su viešuoju sektoriumi. Manoma, kad ši idėja pas mus nauja, tačiau ji pakankamai ilgai gyvuojanti ir ja vadovaujamasi Didžiojoje Britanijoje. Didžiosios Britanijos Finansų ministras (Chancellor, Kenneth Clarke) K. Klarke 1994 m. paskelbė, kad Finansų ministerija (Treasury) netvirtins projektų, jei prieš tai nebus išnagrinėtos privataus finansavimo galimybės. Ministras aiškiai pasakė, kad nori maksimaliai padidinti privataus kapitalo panaudojimo galimybes, jog viešasis kapitalas būtų skiriamas toms sritims, kuriose negali dalyvauti privatus kapitalas.[327] Manoma, kad verta pabrėžti Valstybės pažangos strategijoje išsakytas idėjas objektiniame teisės lygmenyje, nes jų realizavimas neabejotinai priklauso nuo Vyriausybės vykdomos politikos ir sugebėjimo tęsti šių idėjų įgyvendinimą naujoms Vyriausybėms. Lietuvoje plintanti VPSP idėja parodo, kad Lietuva remiasi pasaulio valstybių patirtimi, kuri rodo, kad šių sektorių bendradarbiavimas teikia reikšmingą naudą visuomenei ir valstybei. Privatus sektorius, įgyvendinant projektus, investuoja savo lėšas, patirtį ir iniciatyvą, teikdamas viešąsias paslaugas, gerindamas jų kokybę, o viešasis sektorius, bendradarbiaudamas su privačiuoju, turi garantuoti visiems valstybės piliečiams ir gyventojams žmogaus prigimtinių, pilietinių, politinių, socialinių ir ekonominių teisių įgyvendinimą. Viešasis sektorius įgalinamas privataus sektoriaus lėšomis ir iniciatyva turi ne tik sukurti viešosioms paslaugoms teikti reikalingą turtą (pvz., nutiesti kelius, pastatyti ar atnaujinti gydymo įstaigas),

---

325 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1333 „Dėl valstybinio reguliavimo mažinimo strateginių krypčių patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, Nr. 144-5477.

326 Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos: Lietuvos pažangos strategija: Lietuva 2030“ patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 61-3050.

327 Butler, E.; Stewart, A. Seize the Initiative. 1996. Adam Smith Institute. London, 1996, p.21. [interaktyvus] [žiūrėta 2011 11 11], http://www.adamsmith.org/sites/default/files/images/stories/seize-the-initiative.pdf; ir Gabb, S. Reforming the Private Finance Initiative. 1996. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 11]. http://www.seangabb.co.uk/?q=node/351>; Autoriai remiasi tuo pačiu šaltiniu: Speech in Birmingham to the Confederation of British Industry's annual conference, 8th November 1994 — Source; Ross Tieman, "Clarke forces pace on private funding", The Times, London, 9th November 1994.

bet ir privačiam sektoriui pavesti teikti su tuo turtu susijusias paslaugas (pvz., administruoti kelius, eksploatuoti sveikatos priežiūros įstaigų pastatus, teikti sveikatos priežiūros paslaugas).

Iš pateiktos VPSP kategorijos analizės pasaulyje ir Lietuvoje matome, kad viešojo ir privataus sektorių partnerystės sampratos raiškos kaita vyko ir vyksta ne tik įstatymų tekstuose, bet ir teisininkų, mokslininkų požiūriuose. Regis, Lietuvoje teisės aktų pataisos padarė aiškesnę partnerystės sampratą, tačiau papildomai iškėlė tarpdisciplininę šios sampratos suvokimo problemą, kuri mažai buvo akcentuojama publikacijose ir konferencijų medžiagose, nors pasaulyje VPSP yra ne tik ekonomistų, įvairių teisės sričių, bet ir viešojo sektoriaus specialistų tyrimo objektas. Todėl, analizuojant viešojo ir privataus sektorių partnerystės sampratą, galima matyti, kad tai ne tik tarpdisciplininis susidomėjimas, bet ir įvairių teisės sričių tyrinėjimo objektas. Akivaizdu, kad tai nėra vien administracinis teisinis reglamentavimas, kur partnerystės santykiai daugiau aiškinami administracinės teisės normomis. Antai, viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutartys sudaromos laikantis civilinės teisės principų: sutarties laisvės principų, lygiateisiškumo, teisėtų lūkesčių principų ir kt. Greta to, vykdant viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutartis ir įgyvendinant projektus, galima pastebėti ir šios norminamos veiklos valdymo būtinumą. Štai, vykdant koncesijos sutartį, pagal kurią numatomas kelio tiesimas, atliekamas valdymo tipinis ciklas. Numatytų projektų įgyvendinimui derintina bendro viešojo ir privataus sektorių veikla kaip planavimas, organizavimas, skatinimas, kontrolė, reguliavimas, atlyginimas. Šie du sektoriai tarpusavio sutartyje privalo nustatyti šalių teises ir pareigas ir tik tada taps aiški tiek šalių rizika, tiek ir jų atsakomybė.

Ankstesnysis viešojo ir privataus sektorių partnerystės sampratos neaiškumas Lietuvoje, regis, buvo nulemiamas užsienio šalių teisinės aplinkos analizės trūkumo, taip pat klaidų ir teisingų sprendimų neįvertinimo VPSP projektuose. Manoma, taip pat viešojo ir privataus sektorių partnerystės strategijos stoka prailgino VPSP kelią Lietuvoje. Lietuvoje bendra viešojo ir privataus sektorių partnerystės strategija galėtų būti parengta, be abejo, atsižvelgiant į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengtą 2004 m. nuomonę dėl „Žaliosios knygos apie viešas/privačias partnerystes ir bendrijos teisę viešų/privačių partneryščių ir koncesijų srityje“, suderinta su ES teisės aktais[328]. Strategijoje turėtų būti formuluojama viešojo ir privataus sektorių partnerystės vizija, tikslai, uždaviniai, pagrindinės kryptys, galimi bendradarbiavimo modeliai, teikiama aplinkos veiksnių analizė, pateikiamos įgyvendinimo priemonės ir, beje, turi būti vienodinama terminija. Manoma, kad, formuojant bendrą VPSP strategiją, svarbu nustatyti bent jau kelis aspektus[329]:

1. atsižvelgiant į Valstybės, Vyriausybės, savivaldybių strategines nuostatas, numatytas ekonominio ir socialinio plėtros prioritetines sritis, reikia numatyti, kokiose ekonomikos srityse VPSP būtų efektyviausia?
2. kokiame lygyje galima realizuoti VPSP projektus (tarpnacionaliniame, nacionaliniame, regioniniame)?
3. kokie VPSP teisiniai modeliai bus efektyviausi formuojant pasiūlymus pritraukiant privataus sektoriaus investuotojus?[330]
4. ar viešasis sektorius pasirinks konsultacinę poziciją, ar dalyvavimą projekte?
5. VPSP projektas bus finansuojamas iš biudžetinių lėšų ar iš projekto pelno?

---

[328] Regionų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos dėl viešųjų ir privačių partneryščių ir dėl Bendrijos viešųjų sutarčių ir koncesijų teisės. *Official Journal C 071, 22/03/2005 P. 0019 – 0021.* [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 15], http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004AR0239:LT:HTML

[329] Remtasi Shtok V. *Chastno-gosudarstvennyje partnerstva – ot strategii do realizacini*. Doklad na mezdunarodnom „kruglom stole“ Komiteta po sobstvennosti Gosudarstvennoj Dumy RF. M., 7 aprelia 200 g.

[330] Efektyvumas gali būti ekonominis (įtaką rezultatams atspindintis išlaidų ir įmokų santykyje), biudžetinis, socialinis (naujų darbo vietų sukūrimas, nauda visuomenei).

Siekiant tinkamai parengti VPSP strategiją būtina įvertinti bendradarbiavimo tarp institucijų problemas, susijusias su socialinių tinklų disfunkcijomis (gali būti pasitikėjimo stoka, informacijos pasidalinimo trūkumas ir kiti neigiami veiksniai). Taip pat svarbu įvertinti žmogiškojo kapitalo elementų skirtumus savivaldybių lygmenyje visose VPSP įgyvendinimo etapuose (parengimo, įgyvendinimo, koordinavimo, kontrolės), kadangi subjektų gebėjimo, kvalifikacijos skirtumai gali lemti VPSP plėtrą Lietuvoje. Atsižvelgiant į Lietuvos savivaldybių strategijų nuostatas bei atlikus jų analizę[331] galima teigti, kad savivaldybės pačios nurodo, kad administracinių gebėjimų trūkumas, žmogiškųjų išteklių išlaikymas ir pritraukimas žmogiškųjų išteklių į regionus yra keletas iš silpnųjų savivaldybės veiksnių, todėl tarp prioritetinių tikslų priskiriamas žmogiškųjų išteklių tobulinimas.

Apibendrinant viešojo ir privataus sektorių sampratos suvokimo kaitą, galima sutikti su T. Jagminu, kad šiuo metu yra svarbu konsoliduoti viešojo ir privačiojo sektorių išteklius į veiklą, susijusią su viešosios infrastruktūros modernizavimu[332]. Disertantės nuomone, išteklius galima suprasti kaip kapitalų visumą (socialinio, ekonominio, žmogiškojo) bendro rezultato siekimui. Tuo galima būtų užtikrinti ilgalaikius viešojo ir privataus sektorių partnerystės investicijų planus, numatyti svarbiausias kryptis formuojant bendrą viešosios ir privačios partnerystės politiką.

Viešojo ir privataus sektorių kategorijos suvokimo analizė atskleidžia ne tik aktualią „teisinę aplinką", bet ir formuoja tolesnius teisinio reguliavimo tikslus ir uždavinius, kartu parodo, kaip panaudoti informaciją apie kelių mokslų bendrą pažinimo objektą kuriant administracinės teisės doktriną apie viešojo ir privataus sektorių partnerystę.

## 2.2. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio reguliavimo dalykas, metodai ir principai

Viešojo ir privataus sektorių partnerystės raida ir genezė atskleidė šios kategorijos platų socialinio sąlygotumo suvokimą, beje, dėl to itin sparčiai kitusį teisinį reguliavimą. VPSP teisinio suvokimo aiškumo dėlei pirmiausia aptarsime šio teisinio instituto pagrindines dimensijas – teisinio reguliavimo dalyką ir metodą, nustatysime pagrindinius viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinius principus.

Ankstesniame skyriuje, analizuodami viešojo ir privataus sektorių bendro veikimo teisinį reglamentavimą Lietuvoje, nustatėme, kad ši partnerystė – tai valstybės arba savivaldybės institucijos ir privataus subjekto įstatymuose nustatyti bendradarbiavimo būdai, kuriais valstybės arba savivaldybės institucija perduoda jos funkcijoms priskirtą veiklą atlikti privačiam subjektui, o privatus subjektas investuoja į šią veiklą ir jai reikalingą turtą, už tai gaudamas įstatymų nustatytą atlyginimą. Be to, VPSP kategorijos raida parodė, kad sektorinis bendradarbiavimas, apjungdamas turimą kapitalą, pasitelkdamas teisines, ekonomines, vadybines ir kitas priemones, įgyvendina numatytus valstybės tikslus, kurie kryptingai nukreipti į socialinę ir ekonominę plėtrą.

Iš to, kas išdėstyta ankstesniame skyriuje, galima daryti išvadą, kad VPSP teisinio reguliavimo dalykas yra dviejų ar daugiau viešojo ir privataus subjektų vienarūšiai teisiniai santykiai, grindžiami partnerystės principu, kuriems būdingas abipusiais įsipareigojimais partnerių bendravimas, vykdant bendrą legitimią veiklą. Šiam bendravimui labai svarbus nepriešTaraujantis valstybės ir visuomenės interesams pasikeitimas informacija ir abipusis valios išreiškimas.

---

[331] Žr. Priedą Nr. 5.

[332] Jagminas, T. *Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės skatinimo programa*. 2009 gruodžio 2 d. konferencijos „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė: valstybės politika ir teisinė aplinka" medžiaga. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija.

Vertinant viešojo ir privataus sektorių partnerystę teisiniu požiūriu, galima analizuoti, vertinti ir suvokti ją: 1) kaip vienarūšių teisinių normų bei principų ir jurisprudencinių doktrinų sistemą, kuri sudaro tarpšakinį (civilinės, administracinės, konstitucinės teisės) teisinį institutą, kuris reguliuoja teisinius santykius, susijusius su valstybei ar savivaldybei nustatytomis funkcijomis perduodant jas atlikti privačiam sektoriui įstatymu nustatyta tvarka. Tuo būdu šis integracinis viešosios ir privačios teisės institutas konstitucinių, administracinių, civilinės teisės normų pagrindu pritaikomas VPSP veiklai, kurią bendrai įgyvendina skirtingi sektoriai; 2) kaip vienarūšių teisinių normų bei principų ir jurisprudencinių doktrinų sistemą, kuri jungia skirtingas tarpsektorinio bendradarbiavimo teisines formas. Šių teisinių formų modeliai ir formos bei jų analizė pateikiami kitame skyriuje.

Manoma, kad viešojo ir privataus sektorių partnerystei labai svarbu nustatyti teisinių poveikių būdus ir priemones, kurie taikomi reguliuojant vienarūšius teisinius santykius sektorinėje partnerystėje, t.y. svarbu suprasti, koks teisinio reguliavimo metodas taikomas integruotame viešosios ir privačiosios partnerystės teisės institute. Kita vertus, gal yra svarbiau nustatyti, ar ir pats teisinio reguliavimo metodas įgyja viešosios ir privačiosios teisės integracinių bruožų. Pirmiausia, atkreiptinas dėmesys, kad šiame integruotame teisiniame institute yra išskirtas partnerystės vaidmuo. Partnerystės sąvoka parodo ir pabrėžia lygiateisišką bendradarbiavimą tarp dviejų ar daugiau skirtingų partnerių. Lygiateisis bendradarbiavimas yra būtinas derinant skirtingus sektorinius poreikius ir interesus bei nustatant bendras vertybes ir išgryninant bendrus interesus. Todėl VPSP kartu yra teisinė ir socialinė ekonominė partnerystė, kurioje integruotos veiklos dalyviai derybų, konkurencinio dialogo bei kitais teisinių sprendimų paieškos būdais stengiasi nukreipti tokios jungtinės veiklos įgyvendinimo tikslus. Lygiateisiškumo teisinis statusas didina galimybes dispozityviai spręsti iškilusias problemas.

Dispozityvusis metodas[333] leidžia reguliuojamo teisinio santykio dalyviams parodyti iniciatyvą, savarankiškumą, pasirinkti vieną ar kitą įstatymų leidžiamą elgesio variantą. Tokia teisinių santykių konstravimo ir įgyvendinimo galimybė tarp viešojo ir privataus sektorių atsiranda sutarčių pagrindu, kuriame aiškiai numatytos šalių teisės ir pareigos. Šis teisinio reguliavimo metodas labiau būdingas civilinei teisei. Kita vertus, viešojo ir privataus sektorių teisiniuose santykiuose galima įžvelgti ir imperatyvųjį teisinio reguliavimo metodą, kai tam tikras viešojo sektoriaus įgaliotas subjektas įstatyminiu pagrindu įpareigoja ir reikalauja privatųjį sektorių laikytis nustatytų teisinių standartų, pavyzdžiui, gaunant leidimą statybai, privatus sektorius negali keisti arba laisvai interpretuoti įpareigojamųjų ir draudžiamųjų norminių paliepimų (inžinieriniams tinklams, architektūrai ir pan.). Greta to, teisinis reglamentavimas atskiru teisės aktu gali nustatyti privataus sektoriaus subjektams tam tikras imperatyvias normas, pavyzdžiui, investicijų įstatyme[334] numatyta, kad investavimo laisvosiose ekonominėse zonose ypatumus reglamentuoja Lietuvos Respublikos laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymas bei atskirų laisvųjų ekonominių zonų steigimo įstatymai. Todėl imperatyvus teisinio reguliavimo metodas randamas norminiuose aktuose, kuriais reguliuojami viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisiniai santykiai. Antai, Koncesijų įstatyme įtvirtinta koncesijų suteikimo tvarka[335], sąlygos bei

[333] Vaišvila, A. *Teisės teorija*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 205.

[334] Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios.* 1999, Nr. 66-2127.

[335] Viešųjų sutarčių ir koncesijų suteikimo tvarka unifikuojama visose ES šalyse. Apie tai plačiau: Europos Bendrijų komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui „Dėl valstybinio viešojo ir privačiojo sektoriaus partneryščių ir Bendrijos teisės aktų, susijusių su viešuoju pirkimu ir koncesijomis“, Briuselis, 15.11.2005 KOM(2005) 569 galutinis; Europos Parlamento 2006 m. spalio 16 d. Pranešimas „Dėl viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės ir Bendrijos teisės aktų, susijusių su viešuoju pirkimu ir koncesijomis“. http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=LT&reference=A6-0363/2006; Europos komisijos aiškinamasis komunikatas „Dėl viešąjį pirkimą ir koncesijas reglamentuojančių Bendrijos teisės aktų taikymo oficialiai patvirtintai

kiti imperatyvūs aspektai, be kurių negalimas koncesijos sutarties sudarymas. Imperatyviomis teisės normomis atitinkamai reguliuojamas licencijų, leidimų suteikimas privačiam sektoriui.

Be šių minėtų teisinio reguliavimo metodų reikia paminėti ir skatinimo bei rekomendacinį metodus. Skatinimo metodas dažnai naudojamas abiejų sektorių veiklai. Tai gali būti premijos, padėkos raštai ir pan. Be to, Europos Sąjungos iniciatyva yra skatinamos Europos šalys už atliktus tam tikrus projektus. Pavyzdžiui, Europos Komisija skiria Europos verslininkystės skatinimo apdovanojimus, kuriais siekiama atrasti naujovių ir apdovanoti valstybines institucijas bei valstybėse – privačios veiklos partnerystę už verslininkystės ir bendradarbiavimo skatinimą nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygmeniu. Europos Komisijos siūlomoje paraiškoje reikia aprašyti ir apibūdinti iniciatyvą viešosios ir privačios partnerystės atveju, kaip ji buvo įgyvendinama ir kuo naudinga regionui.[336] Rekomendacinis metodas naudojamas nustatant rekomendacinio pobūdžio procedūras. Pavyzdžiui, vadovaujantis viešųjų pirkimo įstatymo nuostatomis galimas konkurencinis dialogas. Remiantis šiuo 2010 m. įstatymu, Viešųjų pirkimų tarnyba patvirtino konkurencinio dialogo taikymo rekomendacijas.[337] Šiose rekomendacijose nurodyti pagrindiniai pasiruošimo konkurenciniam dialogui aspektai, taip pat galimi konkurencinio dialogo atlikimo etapai (žingsniai).

Apžvelgus pagrindinius teisinius metodus, būdingus viešojo ir privataus sektorių partnerystei, būtina supažindinti su teisės principais, kuriais turėtų vadovautis šios jungtinės veiklos subjektai. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė kaip institutas, reguliuojamas vienarūšėmis teisės normomis, yra sąlygojamas tam tikrų principų. Žodis principas lotynų kalboje turi reikšmę „pradžia, pagrindas“. Tai pagrindinė, kurios nors teorijos, koncepcijos idėja, pradinis teiginys, įsitikinimas, lemiantis žmogaus požiūrį į tikrovę, jo elgesio ir veiklos normas.[338] Teisės principai iš esmės parodo fundamentalias idėjas ir idealus, kurie formuojasi teisės doktrinoje, atsižvelgiant į jų formavimosi teorinius ir praktinius aspektus. Remiantis principais gali būti nustatomi VPSP tikslai, uždaviniai, teisinio reguliavimo metodai, įtvirtinamos teisinės kategorijos. Žinia, teisės teorijoje principai nustato teisinio reguliavimo mechanizmo pradinius pradmenis ir yra skirstomi į principus-idėjas ir principus normas. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės principai-idėjos nėra įtvirtintos teisės normose, o išplaukia iš šių sektorių partnerystės sampratos. Mūsų nuomone, viešojo ir privataus sektorių partnerystės principai turi būti suprantami kaip pradinės nuostatos, VPSP teisinio reguliavimo galimi modeliai, kurie parodo šio santykio subjektų bendradarbiavimą, tarpsektorinę šių subjektų sąveiką, jos supratimą ir grįžtamąjį poveikį, atskleidžia bendradarbiavimo turinį. Tuo modelinio matymo pagrindu galima formuoti norminius VPSP pagrindus ir teisės taikymo praktiką. Orientuojantis į viešojo intereso užtikrinimo idėją, galima išskirti šiam institutui savitus principus. Pirmas tokio sąrašo principas galėtų būti : 1) *bendro tikslo siekimo (suderinimo) principas*, kuris atsiranda teisinių santykių kūrimo pradžioje tarp atskirų viešojo ir privataus sektorių subjektų. Abejų sektorių siekiantys partnerystės teisės subjektai, kaip jau ne kartą minėta anksčiau, derindami savo tikslus, turi surasti bendrą, aiškų, pasiekiamą tikslą ar tikslus, kurių sieks kaip lygiaverčiai partne-

viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystei (OPVVP), Briuselis, 05.02.2008 C(2007)6661 [...]komunikatas Europos parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. Inovacijų sąjungos būklė 2012 m. Pokyčių spartinimas. Briuselis, 2013 03 21 COM(2013) 149 final. https://www.google.de/search?sourceid=navclient&aq=hts&oq=&hl=lt&ie=UTF-8&rlz=1T4ADFA_ltLT459LT459&q=*+Europos+Komisijos+2009+m.+lapkri%C4%8Dio+24+d.+komunikatas+%22Priva%C4%8Di%C5%B3j%C5%B3+ir+vie%C5%A1%C5%B3j%C5%B3+investicij%C5%B3+telkimas

[336] Europos komisijos internetinė svetainė. [interaktyvus], < http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/best-practices/european-enterprise-awards/index_lt.htm>.

[337] Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymas. Nr. Nr. 1S-140. *Valstybės žinios*. 2010 m., Nr. 120-6168.

[338] Vaitkevičiūtė, V. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Žodynas, 2002. P.853

riai; 2) *koreliacijos principas* (tarpusavio priklausomybės) parodo VPSP subjektų tarpusavio bendradarbiavimą, sąlyginį priklausomumą vieno nuo kito, pagrįstą bendromis ypatybėmis ir specifiniais skiriamaisiais požymiais siekiant numatytų bendrų tikslų; laikantis šio principo partnerystės šalys turėtų nuolat turėti darbinius ryšius, apžvelgti ir vertinti bendros veiklos etapus, esant reikalui, juos koreguoti; 3) remiantis *tarpusavio numatomų ateities veiksmų planavimo ir derinimo principu* gali būti nustatoma sprendimų priėmimo tvarka atliekant sutartyse numatytas sąlygas; šis principas svarbus formuojant bendrą viešojo ir privataus sektorių partnerystės politiką, derinant savo veiksmus, kad nesidubliuotų funkcijos ir priimti sprendimai papildytų, o ne prieštarautų vienas kitam. Šio principo esmė yra ta, kad pasiekiamas ne tik priešingų interesų kompromisas derinant veiksmus ir sprendimus, bet ir užtikrinama, kad viešojo sektoriaus institucijos, kurios atstovauja valstybės ar savivaldybės interesus, viena kitą derinimo procese netiesiogiai kontroliuotų; 4) *socialinės ir ekonominės naudos bei grąžos principas*; prisiminus, kad viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės rezultatas yra pagerėjusios ar atsiradusios viešos paslaugos, darbai, nauji statiniai ar kiti bendri rezultatai, tai, galima teigti, jog šis sektorinis bendradarbiavimas vadovaujasi socialinės ir ekonominės naudos ir grąžos principu. Juo vadovaujantis yra sukuriama visuomenei nauda kaip sveikatos, švietimo gerinimas (pastatant, renovuojant ligoninę, mokyklą) bei kita ekonominė ar socialinė nauda, kuri gali būti įvardinta kaip ekonominio kapitalo atnaujinimas, sukūrimas, gerinimas ir kt.; *5) viešojo ir privataus sektorių turimo kapitalo (socialinio, žmogiškojo, ekonominio) derinimas ir tikslingas taikymas*; kiekvienas sektorius turėdamas savo kapitalo išteklius, turi juos naudoti tiek, kiek to reikalauja konkreti situacija; *6) piliečių, įmonių ir socialinių partnerių dalyvavimo principas*[339] teigia, kad būtina sustiprinti piliečių dalyvavimą, priimant sprendimus, sustiprinti socialinį dialogą, socialinę atsakomybę, skatinti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą ir bendrą atsakomybę; *7) VPSP atžvilgiu vykdomos politikos nuoseklumo ir strategijų, programų integravimo principas bei jų reikiamų nuostatų teisinis reglamentavimas*; šio principo laikymasis skirtas sustiprinti darnų VPSP politikos nuoseklumą ir vietos, regioninių, nacionalinių veiksmų darną, kad jie prisidėtų prie darnaus valstybės ekonominio ir socialinio vystymosi.[340]

Teisės objektyvacijos požiūriu principai-normos iš pradžių gali formuotis kaip idėjos ir vėliau tapti įstatymo norma. Šios įstatymo normos iš teisinės doktrinos perkeliamos į galiojančios pozityvios teisės normas. Antai, Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. numato, kad atliekant pirkimo procedūras ir nustatant laimėtoją būtų laikomasi *1)lygiateisiškumo, 2) nediskriminavimo, 3) abipusio pripažinimo, 4) proporcingumo ir 5) skaidrumo principų.* Kitas pavyzdys nurodo, kad Europos Parlamento rezoliucijoje[341] „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės ir Bendrijos viešuosius pirkimus ir lengvatas reglamentuojančių teisės aktų“ galima išskirti *6) subsidiarumo, skaidrumo*[342]*, 8) lygių galimybių, proporcingumo ir abipusio pripažinimo principus.* Kaip matome, šie principai-normos, įtvirtintos ir Lietuvos norminiuose aktuose. Be to, minėtoje rezoliucijoje pabrėžiama: „kad, valdant viešuosius išteklius, itin svarbu laikytis *skaidrumo principo*, įskaitant išrinktų įgaliotųjų atstovų teisę tikrinti sutartis ir dokumentus; be to, *skaidrumo*

---

[339] Naruševičius, V.; Lazdinis I. *Darnaus vystymosi politika ir valdymas*. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius, 2010, p.87.

[340] Remtasi autorių idėjomis: Naruševičius, V.; Lazdinis I., *Darnaus vystymosi politika ir valdymas*. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius, 2010, p.87.

[341] Europos parlamento internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 08 25], < http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0462+0+DOC+XML+V0//LT>.

[342] Skaidrumo principas svarbus VPSP projektuose, atrenkant privatųjį partnerį, turi būti aiškūs ir žinomi iš anksto atrankos kriterijai, taip pat išsamus kriterijų neatitikimo paaiškinimas nelaimėjusiems pretendentams.

*principas*[343] reikalauja konkurso dokumentuose paskelbti kriterijus, kurių pagrindu nustatoma sutarties trukmė, kad, rengdami pasiūlymą, paraiškų teikėjai galėtų į juos atsižvelgti; taip pat Europos parlamentas ragina Komisiją padaryti išvadas atsižvelgiant į patirtį, įgytą taikant konkurencinio dialogo procedūrą, ir pateikti rekomendacijas dėl tinkamos viešųjų pirkimų procedūros koncesijų srityje, kadangi, atsižvelgiant į koncesijos sudėtingumą ir nepažeidžiant *skaidrumo, lygių galimybių*[344], *proporcingumo*[345] *ir abipusio pripažinimo principų*[346], konkurencinio

---

[343] Skaidrumo principas yra konstitucinės teisės principas ir kaip nustatė Lietuvos Respublikos Konstitucijos teismas visuotinai pripažįstama, kad skaidrumas, kaip viešosios valdžios institucijų ir pareigūnų veiklos principas, suponuoja informacijos sklaidą ir komunikavimą, atvirumą ir viešumą (tiek, kiek tai nekenkia kitoms teisės saugomoms vertybėms), atskaitingumą atitinkamai bendruomenei ir sprendimus priimančių pareigūnų atsakomybę už tuos sprendimus, taip pat tai, kad priimami sprendimai turi būti pagrįsti, aiškūs, kad juos, iškilus reikalui, būtų galima racionaliai motyvuoti; kiti asmenys turi turėti galimybę tuos sprendimus nustatytąja tvarka ginčyti. Skaidrumas sietinas su dalyvaujamąja demokratija, informacijos laisve, galimybe piliečiams ir kitiems asmenims kritikuoti valdžios įstaigų veiklą. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2002 m. birželio 24 d., 2002 m. rugpjūčio 29 d., 2003 m. birželio 3 d., 2003 m. lapkričio 25 d., 2005 m. spalio 28 d. redakcijos) patvirtintos priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 daliai, dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu nr. 966 „Dėl konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d. redakcija) patvirtinto konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d., 2007 m. birželio 7 d. redakcijos) 1 daliai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu nr. 966 „Dėl konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2007 m. rugsėjo 26 d., 2007 m. gruodžio 12 d. redakcijos) patvirtinto konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 1 daliai.

[344] Lygios galimybės – tarptautiniuose žmogaus ir piliečių teisių dokumentuose ir Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintų žmogaus teisių įgyvendinimas nepaisant amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, rasės ar etninės priklausomybės, religijos, įsitikinimų ir kitų Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse ar įstatymuose numatytų pagrindų. Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas. *Valstybės žinios.* 2003, Nr. 114-5115.

[345] Demokratinėse valstybėse, kurių valdyme turi teisę ir galimybę dalyvauti kiekvienas pilietis, veikiančių valdžios institucijų administravimo veikla privalo atitikti proporcingumo reikalavimą. Lemmens P. pranešimas „Žmogaus teisių pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir visuomenės interesų derinimo principai administracinėje teisenoje“ 2002 m. birželio 7 d. Teisingumo ministerijoje įvykusiame seminare „Skirtumai tarp administracinių ir civilinių teisinių ginčų“. Administracinių teismų praktika. 2002. Nr. 3. p.232. Proporcingumo principas – vienas iš geriausiai žinomų ir pagrindinių Bendrijos teisės principų. Proporcingumas – tai pagrindinė teisingumo koncepcija, kuri sustiprina individualių teisių apsaugą tiek nacionaliniu, tiek ir supranacionalinių lygiu. Šis principas įtvirtintas Europos Bendrijos steigimo sutartyje, Europos Sąjungos Konstitucijos sutartyje, tiek ir kituose teisės aktuose. Europos Bendrijų Teisingumo Teismas pažymėjo jau ne kartą nustatęs, kad proporcingumo principas reikalauja, jog Bendrijos institucijų taikomos priemonės būtų tinkamos užsibrėžtiems tikslams pasiekti, nesiimant to, kas nėra būtina. Kviklys, B. Magistro darbas „Proporcingumo principo aiškinimas pagal Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktiką. *Vilniaus universitetas*. 2007, p. 57,14. Lemmens P. pranešimas „Žmogaus teisių pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir visuomenės interesų derinimo principai administracinėje teisenoje“ 2002 m. birželio 7 d. Teisingumo ministerijoje įvykusiame seminare „Skirtumai tarp administracinių ir civilinių teisinių ginčų“. Administracinių teismų praktika. 2002. Nr. 3. p.232.

[346] Abipusio pripažinimo principas viešųjų pirkimų kontekste suponuoja kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse išduotų dokumentų (patvirtinančių tiekėjų kvalifikaciją, liudijančių teikiamų prekių charakteristikų atitiktį konkurso reikalavimams ir kt.) pripažinimą ir tokių dokumentų pripažinimą prilygina nacionalinių institucijų išduotų dokumentų pripažinimui, todėl tiekėjai turi teisę pateikti kitoje

dialogo procedūra privalo būti lanksti. Mūsų nuomone, viešojo ir privataus sektorių partnerystės atžvilgiu, šie konstituciniai principai parodo, kad, vykstant bendrai veiklai tarp privataus sektoriaus ir viešojo, privalu laikytis šių teisės principų, kurie pagrįstai įtvirtinti ir nacionalinėje teisės sistemoje. Be to, kaip teisingai pastebėjo Komisija, Parking Brixen GmbH ir Austrijos vyriausybė, viešųjų pirkimų teisėje bet koks skaidrumo principo pažeidimas daro įtaką ne vien šioje valstybėje veikiančioms įmonėms, pavyzdžiui, Parking Brixen GmbH, bet ir visiems potencialiems interesantams, taip pat galimiems dalyviams iš kitų valstybių narių. Taigi galimas viešumo trūkumas visuomet daro įtaką ir potencialiems interesantams iš kitų valstybių narių jų pagrindinių laisvių atžvilgiu.[347] Tęsiant mintį apie principus, svarbu pažymėti, kad Europos Parlamentas nustato, kad atsižvelgiant į savivaldos institucijų kompetenciją ir veiksmingo valdymo principą, vietos savivaldos institucijos turėtų bendradarbiauti siekdamos užtikrinti naudingą tarpusavio sąveiką, jei tai neskatina piktnaudžiavimo, lemiančio rinkos uždarumą. Šis principas gali būti įvardintas kaip *9) viešojo sektoriaus institucijų bendradarbiavimo principas*, kuris susijęs su aukščiau aptartu koreliaciniu principu.[348]

Manoma, iš anksčiau minėtų principų reikėtų pabrėžti *asmenų lygiateisiškumo principo svarbumą*, kuris būdingas konstitucinės teisės doktrinai.[349] Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, yra ne kartą pažymėjęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų.[350] E. Kūris pastebi, kad pagal Konstituciją valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, privalo paisyti konstitucinio ūkio subjektų lygiateisiškumo reikalavimo[351], tiesiogiai susijusio su Konstitucijos 29

---

valstybėje narėje išduotus dokumentus. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje UAB„ERP“ v. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, bylos Nr. 3K-3-583/2008. Abipusio pripažinimo principas yra Europos Sąjungos (ES) teisės principas, kuriuo vadovaujantis valstybės narės turi leisti verslininkams teisėtai savo teritorijoje parduoti prekes, parduodamas kitoje valstybėje narėje. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktika pagrįstas abipusio pripažinimo principas yra viena iš priemonių užtikrinti laisvą prekių judėjimą vidaus rinkoje.

347 Opinion of advocate general Kokott delivered on 1 March 2005. Case C-458/03. Parking Brixen GmbH. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 25], < http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=55030&doclang=EN&mode=&part=1>.

348 Europos parlamento internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 08 25], < http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0462+0+DOC+XML+V0//LT>.

349 1996 m. vasario 28 d. nutarime Konstitucinis Teismas, formuodamas lygiateisiškumo principo doktriną, pažymėjo, kad aiškinant Konstitucijos 29 straipsnio pirmosios dalies nuostatos turinį negalima neatsižvelgti į Konstitucijos 46 straipsnio trečiosios dalies nuostatą, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiką taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei. (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. vasario 28 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 1995 m. rugpjūčio 30 d. nutarimo Nr. 1164 „Dėl dalies Žemės ūkio ministerijos įmonių paskolų kapitalizavimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos Biudžetinės sandaros įstatymo 13 straipsniui, Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo 9 straipsniui ir Lietuvos Respublikos Akcinių bendrovių įstatymo 43 straipsnio pirmajai daliai“. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 20-573.)

350 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 79-4110.

351 Kūris, E. Ūkinės veiklos laisvė, sąžininga konkurencija ir bendra tautos gerovė (Konstitucijos 46 straipsnio jurisprudencinis komentaras). *Jurisprudencija*. 2005, t. 64(56); 56–73.

straipsnyje įtvirtintu visų asmenų lygiateisiškumo principu.[352] Tačiau, jeigu tarp ūkio subjektų yra tokių skirtumų, kurie jų ūkinės veiklos diferencijuotą reguliavimą daro objektyviai pateisinamą, šis reguliavimas negali būti savaime, t. y. vien dėl to, kad jis yra skirtingas įvairių ūkio subjektų atžvilgiu, laikomas prieštaraujančiu Konstitucijai. Įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į ūkinės veiklos specifiką tam tikrose ūkio srityse, ūkinę veiklą gali reguliuoti diferencijuotai, tačiau tai darydamas jis negali paneigti Konstitucijoje įtvirtintų Lietuvos ūkio pagrindų.[353] Remiantis Konstitucinio teismo nutarimais, taikant šį principą viešojo ir privataus sektorių partnerystėje galima išskirti šį aspektą – visi ūkio subjektai, dalyvaujantys konkursuose bei siekiantys teikti, siūlyti savo paslaugas, sudarant sutartis, yra lygūs. *10) Sutarties stabilumo ir, esant reikalui, koregavimo galimybės principas*. Manoma, kad civilinės teisės sutarties stabilumo principas,[354] sunormintas Koncesijų įstatyme 22 str.18 p., kuriame sakoma, kad „nuostatos dėl nenugalimos jėgos poveikio, įstatymų pasikeitimo ar kitų sutartyje numatytų pokyčių pasekmių, įskaitant šalių teises reikalauti koncesijos sutarties pakeitimo ar nutraukimo, nuostolių, atsiradusių dėl tokių pokyčių, atlyginimo, jei dėl tokio atlyginimo yra susitarta“. Šis minėto įstatymo straipsnis lyg „saugiklis“, kad jeigu sutartis bus keičiama ir tai suteiks nuostolių šalys gali reikalauti atlyginti juos. Tuo tarpu Koncesijų įstatymo 21 str. numatyta, kad suteikiančioji institucija turi tokią pačią teisę susitarti dėl vėlesnių sudarytos koncesijos sutarties pakeitimų, nekeisdama esminių sudarytos sutarties sąlygų, jei tokie pakeitimai atitinka viešuosius interesus, kaip ir tardamasi dėl pradinių sutarties sąlygų. Šiame įstatymo straipsnyje pabrėžiama, kad esminės sąlygos negali būti keičiamos, tačiau šalių valia galima tartis dėl sutarties koregavimo. Kaip žinoma, VPSP sutartys yra sudėtingos, kompleksinės, sudarytos ilgam laikotarpiui, todėl įstatymu įtvirtinta galimybė keisti tam tikras sutarties sąlygas aiškiai atspindi šį principą. *11) Teisingas ir optimalus rizikos tarp viešojo ir privataus sektorių paskirstymas.* Šio principo esmė yra ta, kad rizikos VPSP projekte turi būti perduotos šaliai, kuri jas sugeba valdyti mažiausiomis sąnaudomis. *12) Privataus sektoriaus subjektinių teisių reikiamas mažinimas, užtikrinant viešąjį interesą, įstatymais numatyta tvarka.* Vertinant šį principą, reikia pažymėti, kad Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą yra nustatyta, kad ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti.

---

352 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo“ (1999 m. gruodžio 28 d. redakcija) 3.4.4 ir 3.7.15 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 1 daliai, taip pat dėl šio nutarimo 3.1.17 punkto atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 daliai, 3 straipsnio 11 daliai ir 9 straipsnio 1 bei 2 punktams“. *Valstybės žinios.* 2002, Nr. 39–1441.

353 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 27–1098.

354 Sutarties stabilumo (favor contractus) principu yra pagrįsta tiek JT Vienos konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių, tiek UNIDROIT Tarptautinių komercinių sutarčių principai. Pastarieji buvo iš esmės perkelti į Lietuvos Civilinį kodeksą, kas neleidžia abejoti favor contractus principo egzistavimu Lietuvos sutarčių teisėje. Pagrindinius favor contractus principo elementus sudaro formalizuotų reikalavimų sutarčių sudarymui atsisakymas, galimybių siekti sutarties pripažinimo negaliojančia mažinimas ir sutarties išsaugojimas, o ne nutraukimas, kai tik tai įmanoma. Drazdauskas, S. *Favor contractus principas Lietuvos sutarčių teisėje*. 2007, [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 01]. http://ssrn.com/abstract=2167674 or http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2167674; Sutarties stabilumo principas (favor contractus)<.....>lemia, kad tokio ginčo atveju pirmenybė turi būti suteikta ne formaliems sandorio negaliojimo dėl registravimo neatlikimo argumentams, bet šalių valiai. Palangos miesto apylinkės teismas. Civilinė byla Nr. 2-461-588/2012. Be to, Europos Sąjungos prezidentas H. V. Rompuy sutarties pasirašymo ceremonijoje akcentavo tris aspektus: *stabilumą, koordinavimą ir valdyseną,*– „Sutartis dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos ekonominėje ir pinigų sąjungoje. Šia sutartimi siekiama apsaugoti visos euro zonos stabilumą. 2012 m. kovo 2 d. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 09 28], < http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/treaty-on-stability,-coordination-and-governance-signed?lang=lt>.

Taip pat pažymėtina, kad, kaip savo aktuose ne kartą yra nustatęs Konstitucinis Teismas, pagal Konstituciją riboti asmens teises ir laisves, taip pat ūkinės veiklos laisvę galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; apribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; apribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo.[355] *13) Bendros atsakomybės principas.* Dėl neatliktų sutarties sąlygų, neįvykdytų įsipareigojimų teisinę subjektų atsakomybę nustato teisės normos. *14) Nediskriminavimo principas atrenkant potencialius partnerius bendrai veiklai.* Pagal Koncesijų įstatymo 28 str. Lietuvos koncesininkai ir koncesininkai, kurie pagal Lietuvos Respublikos investicijų įstatymą yra laikomi užsienio investuotojais, pagal įstatymą yra lygūs ir, vykdydami veiklą pagal šį ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus, negali būti diskriminuojami. Diskriminacijos draudimas yra glaudžiai susijęs su skaidrumo pareiga. Tik tuo atveju, jei sutartis ar koncesija skiriama skaidriai, apskritai įmanoma nustatyti, ar konkrečiu atveju laikomasi nediskriminacijos principo, ar buvo priimtas savavališkas sprendimas atitinkamo kandidato naudai arba nenaudai.[356] *15) Informacijos prieinamumo principas.* Koncesijos įstatymo 9 str. 5 d. nustato, kad „Konkurso sąlygos, skelbiamos „Valstybės žinių" priede „Informaciniai pranešimai". Suteikiančiosios institucijos sprendimu, konkurso sąlygos papildomai gali būti skelbiamos ir tarptautinėje, Lietuvos respublikinėje, ar regioninėje spaudoje ar kitose visuomenės informavimo priemonėse. Tokiame skelbime išspausdinamas visas suteikiančiosios institucijos patvirtintų konkurso sąlygų tekstas arba išspausdinamos aiškios ir tikslios nuorodos apie laiką ir vietą, kada ir kur su atitinkamomis konkurso sąlygų dalimis bus galima susipažinti bet kuriam suinteresuotam asmeniui, nurodoma pranešimo tekste minimų dokumentų, kuriuose išdėstytos konkurso sąlygos, įsigijimo kaina (jei ji nustatyta), tačiau su sąlyga, kad pranešimo tekste visada turi būti trumpai apibūdinamas pasiūlytosios koncesijos sutarties dalykas ir koncesijos projektas ".

Pažymima, kad tai nėra baigtinis principų sąrašas, tačiau galima padaryti išvadą, jog viešojo ir privataus sektorių partnerystės institutas yra tarpšakinis, kuriam būdinga tiek privatinės teisės (sutarties stabilumo, abipusės atsakomybės), tiek ir viešosios teisės (privataus sektoriaus subjektinių teisių reikiamas mažinimas, užtikrinant viešąjį interesą, įstatymais numatyta tvarka; nediskriminavimo principas atrenkant potencialius partnerius bendrai veiklai, informacijos prieinamumo) principai.

Iš to kas išdėstyta šiame skyriuje galima daryti išvadą, kad VPSP teisinio reguliavimo dalykas išskirtinis tuo, kad teisiniai santykiai tarp šalių grindžiami partnerystės principu, derinant abipusią naudą ir tikslus. Vertinant VPSP teisinį statusą viešojo ir privataus sektorių partnerystėje galima išskirti du aspektus: pabrėžiant, kad lygiateisiškumo teisinis statusas didina galimybes dispozityviai spręsti iškilusias problemas ir toks sprendimo būdas nusako dispozityvųjį VPSP teisinį metodą; o antru aspektu pabrėžiant, kad teisinis reglamentavimas atskirais teisės aktais nustato visiems partnerystės dalyviams tam tikras imperatyvias normas ir toks teisinis įpareigojimas nurodo imperatyvųjį VPSP teisinį metodą. Beje, be minėtų teisinių metodų, VPSP veikloje galima vadovautis skatinamuoju ir rekomendaciniu metodais.

Be to, galima padaryti dar vieną išvadą, kad VPSP principai yra suprantami kaip pradinės nuostatos, VPSP teisinio reguliavimo galimi modeliai, kurių pagrindu galima formuoti norminius VPSP pagrindus ir teisės taikymo praktiką. Remiantis VPSP doktrina – viešojo intereso užtikrinimu, galima išskirti VPSP institutui būdingus principus, kuriuos galima suskirstyti į

[355] Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo 10 straipsnio (2003 m. lapkričio 25 d. redakcija) 2 dalies (2002 m. birželio 27 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios.* 2011, Nr. 76-3672.

[356] Opinion of advocate general Kokott delivered on 1 March 2005. Case C-458/03. Parking Brixen GmbH. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 25], < http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=55030&doclang=EN&mode=&part=1>.

dvi grupes, kur pirmoje grupėje vyrauja principai-idėjos, o antroje principai-normos. Taigi, šiame skyriuje buvo išskirti principai-idėjos:

- bendro tikslo siekimo (suderinimo); koreliacijos; tarpusavio numatomų ateities veiksmų planavimo ir derinimo; socialinės ir ekonominės naudos bei grąžos; viešojo ir privataus sektorių turimo kapitalo (socialinio, žmogiškojo, ekonominio) derinimas ir tikslingas taikymas; piliečių, įmonių ir socialinių partnerių dalyvavimo; VPSP atžvilgiu vykdomos politikos nuoseklumo ir strategijų, programų integravimo principas bei jų reikiamų nuostatų teisinis reglamentavimas.

ir principai normos:

- abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo, subsidiarumo, lygių galimybių, viešojo sektoriaus institucijų bendradarbiavimo principas, asmenų lygiateisiškumo, sutarties stabilumo ir, esant reikalui, koregavimo galimybės, teisingo ir optimalaus rizikos tarp viešojo ir privataus sektorių paskirstymo, privataus sektoriaus subjektinių teisių reikiamo mažinimo, užtikrinant viešąjį interesą, bendros atsakomybės, nediskriminavimo principas atrenkant potencialius partnerius bendrai veiklai, informacijos prieinamumo principas.

## 2.3. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisiniai modeliai Lietuvoje ir pasaulyje

Teisinėje literatūroje viešojo ir privataus sektorių partnerystė iš dalies suprantama, kaip valdžios ir verslo bendradarbiavimo teisinė forma.[357] Tiesa, teorinėje literatūroje ir praktikoje nėra priimta skirstyti VPSP remiantis vien tik teisinės formos kategorija, nes galima sutikti ir kitas vartotinas kategorijas, kurios parodo bendradarbiavimo formų įvairovę, tai VPSP modeliai, tipai, būdai ir panašiai. Dauguma autorių VPSP bendradarbiavimą klasifikuoja vienodai, tačiau nurodo skirtingą tokios klasifikacijos pagrindą, pavyzdžiui, VPSP gali būti klasifikuojamos „pagal kiekvieno partnerio turimos įtakos ir kompetencijos lygį, pagal partnerystės pasekmes mokesčių mokėtojų atžvilgiu, pagal padėtį viešumo ir privatumo skalėje bei pagal rizikos perkėlimo laipsnį iš viešojo privačiam sektoriui".[358] Kiti autoriai nustato VPSP formas atsižvelgdami į jų prigimtį – sutartinius teisinius santykius ir institucinio pobūdžio santykius.[359] Tvirtinama, kad toks skirstymas remiasi Komisijos aiškinamaisiais raštais ir Žaliąja knyga, kurių patvirtinti VPSP bendradarbiavimo būdai pateikiami vėliau. Taip pat VPSP skirstoma pagal: nuosavybės turėjimą, atsakomybės dydį investuojant, rizikos prisiėmimą ir pagal sutarties terminą.[360] Apskritai, partnerystės teisinė forma nustato, kokiais teisiniais būdais privačiam sektoriui galima bendradarbiauti su viešuoju sektoriui.

Europos Sąjungoje yra išskiriami mažiau ar daugiau sudėtingesni modeliai, kurie nustato teisines formas, bendradarbiaujant viešajam ir privačiam sektoriams, siekiant, kuo geriau išnaudoti šių sektorių pranašumus. Viešojo ir privataus sektorių sutartys sudaromos įvairiems tikslams skirtinguose ūkio sektoriuose, ir atspindi skirtingus vyriausybės poreikius

---

357 Vilisov, M. *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo: politiko-pravovoi aspekt*. *Vlast*. 2007, No. 7, p. 4-6.

358 Kavaliauskaitė, V.; Jucevičius, R. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės svarba realizuojant regiono konkurencinę strategiją. *Ekonomika ir vadyba*. 2009, 14: 809–818.

359 Bult-Spiering, M.; Dewulf, G. *Strategic issues in public-private partnerships: an international perspective*. Oxford: Blackwell Pub, 2006.

360 United Nations economic and social commisions. *A guidebook on public private partnership in inrastracture*. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 01 11], < http://www.unescap.org/ttdw/common/TPT/PPP/text/ppp_guidebook.pdf>.

infrastruktūros plėtrai[361] ir viešosioms paslaugoms. Europos Komisija siūlo pagrindiniu kriterijumi, skiriančiu partnerystės sutartis nuo kitų viešojo ir privataus sektorių sutarčių, laikyti rizikos, perduodamos privačiam partneriui, mastą.[362] Remiantis Europos Komisijos[363], Jungtinių Tautų Ekonomikos ir Socialinių reikalų komisijos[364] bei EK VPP Gairėmis[365], galima išskirti, šiuos pagrindinius VPSP modelius:

- Paslaugų teikimo sutartys (angl. Service contracts);
- Eksploatavimo ir valdymo sutartys (angl. Operation and management contracts);
- Nuomos sutartys (angl. Leasing);
- Visiškai užbaigto (projekto, objekto) pirkimo arba statybos, eksploatavimo ir perdavimo schemos (angl. Turnkey procurement or Build-Operate-Transfer (BOT));
- Projektavimo-statybos-finansavimo-eksploatavimo schemos (angl. Design-Build-Finance-Operate (DBFO)).

1. *Paslaugų teikimo sutartys* yra trumpalaikiai susitarimai tarp viešosios įstaigos ir privataus sektoriaus, išreiškiantys paprastus reikalavimus. Paslaugų sąlygas bei kriterijus nustato viešasis sektorius. Be kita ko, viešasis sektorius yra nuosavybės teisės turėtojas numatomo sukurti rezultato (įrenginio ar kito objekto), todėl jis yra ir komercinės rizikos turėtojas. Tuo tarpu privatus sektorius prisiima atsakomybę už sutartyje numatytų paslaugų teikimą bei tam tiko objekto sukūrimą, už kurį jam mokamas mokestis. Tiesa, privatus partneris savo įsipareigojimus gali įgyvendinti savarankiškai bei pritraukti kitus privačius subjektus. Paslaugų teikimo sutartys paprastai sudaromos trumpam laikotarpiui. Lietuvoje dažnai pirkimo sutarčių maksimali trukmė yra trys metai[366], išimtinais atvejais gali būti sudarytos ilgesniam nei trejų metų laikotarpiui.[367] Paslaugų teikimo

---

361 Pavyzdžiui, Ministro Pirmininko potvarkyje nustatyta, kad reikia sudaryti darbo grupę Viešojo ir privataus sektorių partnerystės programos projektui parengti, kuris apimtų viešosios infrastruktūros modernizavimą, švietimo ir mokslo, transporto, sveikatos ir socialinės apsaugos, socialinio būsto, viešosios tvarkos ir visuomenės apsaugos, kultūros ir turizmo bei kitas viešosios infrastruktūros sritis. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 05 05], < http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=676A3533-5576-44B6-9E59-3D753D9A447E>.

362 Budrienė, D. *Viešojo ir privataus sektorių partnerystė bibliotekų infrastruktūros plėtrai.* [interaktyvus], [žiūrėta 2012 03 05 ], <http://www.lmba.lt/sites/default/files/e_MoDB_Budriene_VPSP.pdf>

363 Renda, A.; Schrefler, L.; Public-Private Partnership. Models and trends in European Union. 2005. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 11], <http://www.europarl.europa.eu/comparl/imco/studies/0602_ppp_briefingnote_en.pdf>.

364 United Nations economic and social commisions . A guidebook on public private partnership in inrastracture. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 01 11], < http://www.unescap.org/ttdw/common/TPT/PPP/text/ppp_guidebook.pdf>.

365 European Commission, Directorate – General Regional Policy, Guidelines for Successful Public – Private Partnerships, March 2003 (EK VPP Gairės). [interaktyvus], [žiūrėta 2011 12 15]. < http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/ppp_en.pdf>.

366 Pirkimo sutarčių, sudaromų pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, maksimali trukmė yra 3 (trys) metai.

367 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 5 d. nutarimas Nr. 432 „Dėl viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašo patvirtinimo ". *Valstybės žinios*. 2006, Nr. Nr. 51-1892. Lietuvoje pirkimo sutartys gali būti sudarytos ilgesniam nei trejų metų laikotarpiui tokiais atvejais: perkant elektros energijos ir šilumos, dujų, karšto ir šalto vandens, nuotekų ir atliekų tvarkymo paslaugas; perkant paskolas ir kitas finansines paslaugas, teikiamas bankų ir kitų finansinių institucijų; perkant prekes nuomos, lizingo (finansinės nuomos), pirkimo išsimokėtinai būdais; perkant aptarnavimo, remonto ar priežiūros paslaugas, kai įsigyjamo pirkimo objekto pirkimo sutartis apima ir šių paslaugų pirkimą; perkant darbus; vykdant pirkimus, reikalingus vandentvarkos, energetikos, transporto ir pašto paslaugų srityje veikiančių perkančiųjų organizacijų Viešųjų pirkimų įstatymo 70 straipsnio 2 dalyje nustatytai veiklai; įgyvendinant investicijų projektus, įtrauktus į einamųjų metų Valstybės investicijų programą, įskaitant bendrai su Europos Sąjunga finansuojamus investicijų projektus, ar investicijų projektus pagal NATO prisiimtus įsipareigojimus; įgyvendinant ilgalaikes (ilgesnes kaip 3 metų trukmės) LR Seimo,

sutartys padeda viešajam sektoriui naudotis privataus sektoriaus turima specializuota technine patirtimi, spręsti darbo jėgos klausimus bei padeda mažinti kaštus. Svarbu pažymėti, kad vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis, viešųjų pirkimų atveju *turto nuosavybės, valdymo ir naudojimosi teisės privačiam sektoriui nėra suteikiamos*, todėl nėra rizikos, kad tarp privataus ir viešo sektorių kils ginčai dėl turto nuosavybės ar valdymo ir naudojimosi teisių ar teismo bus uždėtas turto areštas.

2. *Eksploatavimo ir valdymo sutartys* yra susitarimai, pagal kuriuos atsakomybė už turto eksploatavimą ir valdymą yra perduota privačiam sektoriui. Privataus sektoriaus subjektui už teikiamas valdymo ir priežiūros paslaugas mokamas fiksuotas mokestis arba kintantis mokestis, susietas su tam tikrų paslaugų lygio ar tikslų pasiekimu. Labai tikėtina, kad privataus sektoriaus valdomas objektas gali pagerinti teikiamų viešųjų paslaugų kokybę, tačiau *privatus subjektas negali spręsti paslaugų apimties išplėtimo klausimo ar skatinti mokesčių už teikiamas paslaugas peržiūrėjimą*. Visgi, eksploatavimo ir valdymo sutartimi privataus sektoriaus subjektui, negali būti perkelta atsakomybė dėl investavimo į valdomą objektą sprendimų. Šių sutarčių trukmė, paprastai, yra trumpa, bet gali būti pratęsta. Šis sutarties tipas leidžia padidinti efektyvumą ir investicijas į naująsias technologijas, nes privatus sektorius suinteresuotas pagerinti paslaugas ir sumažinti bendras išlaidas bei užsakymo neįvykdymo riziką vykdymo etape.
3. *Ilgalaikę nuoma,* kai privačiam sektoriui už fiksuotą nuomos mokestį bei įsipareigojimą tinkamai valdyti ir prižiūrėti nuomojamą objektą, galima įsigyti viešajam sektoriui nuosavybės teise priklausančio objekto generuojamas pajamas. Pagal nuomos sutartį nuomininko galimybė gauti pelno iš išsinuomoto subjekto priklauso nuo nuomininko sugebėjimo sumažinti veiklos kaštus nemažinant teikiamų paslaugų kokybės, t.y. nuomos sutartimi *komercinė išnuomoto objekto valdymo rizika perkeliama privačiam ar kitam nuomininkui*.

Nuomos sutartys panašios į anksčiau paminėtas eksploatavimo ir valdymo sutartis tuo, kad jomis privačiam subjektui nėra perkeliama kapitalinių investicijų į išnuomotą objektą rizika. Bet kokiu atveju, pagal nuomos sutartis atsakomybė už bendrų investicijų į viešųjų paslaugų plėtojimą ir finansavimą lieka viešajam sektoriui. Dažnai nuomos sutartys gali būti sudaromos ne ilgesniam nei dešimties metų laikotarpiui.[368] Nuomos sutartys gali būti sudaromos dėl infrastruktūros objektų, kurie turi nepriklausomus pajamų šaltinius, galinčius generuoti pakankamai pajamų padengti privataus sektoriaus investicijas, nuomos bei teikiamų paslaugų kaštus. Taip pat nuomos sutartys gali būti sudaromos dėl transporto ar vandens infrastruktūros objektų. Lietuvoje tokiu pavyzdžiu galėtų būti Vilniaus Halės turgavietės nuoma.

4. *Visiškai užbaigto objekto pirkimo arba statybos-eksploatavimo-perdavimo sutartys* – tai integruotas partnerystės modelis, kai privatus subjektas už numatytą mokestį ir pagal viešojo partnerio nustatytus reikalavimus pastato infrastruktūros objektą. Pagal šį VPSP modelį privatus sektorius prisiima atsakomybę projektuojant, statant ir eksploatuojant turtą, tačiau pasibaigus sutarčiai nuosavybės teisę perleidžia viešajam sektoriui. Sutarties galiojimo laikotarpiu privatus sektorius turi teisę eksploatuoti ir administruoti objektą arba viešasis sektorius gali nuomotis objektą neturėdamas nuosavybės teisių. Kadangi privatus sektorius prisiima ne tik statybos riziką, bet ir eksploatavimo, tai jis labiau suinteresuotas objekto kokybe. Privataus sektoriaus šalis pasirenkama konkurso būdu, kuri projektuoja, stato objektą už nustatytą sumą. Bendrosios išlaidos yra vienas svarbiausių kriterijų pasirenkant privataus sektoriaus šalį.
5. *Projektavimo-statybos-finansavimo-eksploatavimo VPSP modelis*. Šiuo atveju privatusis partneris pastato ir valdo objektą, kuris jam priklauso nuosavybės teise. VPSP sutarties

LR Vyriausybės ar savivaldybės tarybos tvirtinamas programas; *įgyvendinant investicijų projektus pagal VžPP sutartis*; *perkant paslaugas, kai ilgesnio nei 3 metų termino sutartis ekonominiu ar socialiniu požiūriu naudingesnė*, perkančioji organizacija tai pagrindžia ir gauna Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą vykdyti tokį pirkimą.

[368] Vidaus reikalų ministerijos atlikta studija. Savivaldybių organizuojamų viešųjų paslaugų teikimo analizė. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 25]. < http://vakokybe.vrm.lt/index.php?id=415>.

pabaigoje, paslaugų ar turto vertė gali būti perduota viešajam sektoriui pagal pradines VPSP sutarties sąlygas arba gali būti susitarta iš naujo.

**3 lentelė.** VPSP modelių skirtumai

| Modeliai | Trumpas aprašymas |
|---|---|
| Tiekimo sutartys | Atitinkamai privatus sektorius perka, išlaiko ir valdo turtą trumpame laikotarpyje. Viešasis sektorius prisiima finansinę ir valdymo rizikas. |
| Eksploatavimo ir valdymo sutartys | Privatus sektorius eksploatuoja ir valdo viešojo sektoriaus turtą. Privataus sektoriaus pajamos yra susietos su veiklos rezultatais ir numatytais tikslais. Viešasis sektorius prisiima finansinę ir investicinę rizikas. |
| Nuomos sutartys:<br>- Pirkimas-statymas-eksploatavimas (Buy-build-operate (BBO) )<br>- Nuoma-vystymas-eksploatavimas (Lease-develop-operate (LDO) )<br>- priestato finansavimas (Wrap-around addition (WAA)) | Šiuo atveju viešojo sektoriaus nuosavybės objektas yra nuomojamas arba parduodamas privačiam sektoriui, kuris investuoja į esamo objekto remontą, pagerinimą, praplėtimą be įsipareigojimo perduoti atgal nuosavybę viešajam sektoriui. Privatus sektorius gali valdyti objektą pagal franšizės sutartį.<br>Šiuo atveju privatus sektorius finansuoja kokio nors viešojo sektoriaus nuosavybės statinio priestato statybą. Tada privačiai šaliai suteikiama teisė valdyti šį statinį su priestatu konkrečiam laikotarpiu, kol susigrąžinamos investuotos lėšos ir gaunamas pelnas. Šiam laikotarpiui pasibaigus, privatus investuotojas gali likti priestato savininku. |
| *Visiškai užbaigto (projekto, objekto) pirkimo arba statybos, eksploatavimo ir perdavimo schemos*:<br>- *statymas-nuosavybė-eksploatavimas-perdavimas (Build-own-operate-transfer (BOOT))*<br>- *statymas-nuoma-nuosavybė-perdavimas (Build-rent-own-transfer (BROT))*<br>- *statymas-nuoma-eksploatavimas-perdavimas (Build-lease-operate-transfer (BLOT))*<br>- *statymas-perdavimas-eksploatavimas (Build-transfer-operate (BTO))* | Privatus sektorius projektuoja, stato ir eksploatuoja objektą (turtą), tada jį perduoda arba išnuomoja viešajam sektoriui pagal sutartį. |
| Projektavimo-statybos-finansavimo-eksploatavimo<br>- statyba-nuosavybė-eksploatavimas (Build-own-operate (BOO))<br>- statyba-vystymas-eksploatavimas (Build-develop-operate (BDO))<br>- projektavimas-konstravimas-valymas-finasavimas (Design-construct-manage-finance (DCMF) | Privatus sektorius projektuoja, stato, valdo, vysto turtą be įsipareigojimo perduoti nuosavybės teisę viešajam sektoriui. |

Lentelės duomenys pateikti remiantis Europos Komisijos duomenimis.[369]

[369] Renda A.; Schrefler L.; *Public-Private Partnership. Models and trends in European Union*. 2005. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 11], <http://www.europarl.europa.eu/comparl/imco/studies/0602_ppp_briefingnote_en.pdf>

Priklausomai nuo pasirinkto modelio viešasis sektorius gali turėti didesnę ar mažesnę riziką. Todėl svarbu tiksliai įvertinti rizikas, kurias prisiima viešasis sektorius. Jeigu viešojo sektoriaus institucijos nepasirinks efektyviausio VPSP įgyvendinimo būdo, tai prisiims įsipareigojimus ilgam laikui. Todėl siūloma apžvelgti pateiktoje lentelėje rizikos pasidalijimą, priklausantį arba viešajam, arba privačiam-viešajam sektoriui bei sutarčių trukmę.

**4 Lentelė.** Rizikų pasidalijimas pasirenkant VPSP būdus

| VPSP būdas | Pagrindiniai variantai | Ilgalaikio turto nuosavybė | Atsakomybė už investicijas | Rizikos pasidalijimas | Sutarties trukmė (metais) |
|---|---|---|---|---|---|
| Tiekimo ir valdymo sutartys | Užsakomos paslaugos | Viešojo | Viešojo | Viešojo | 1-3 |
| | Priežiūros valdymas | Viešojo | Viešojo / privataus | Privataus/ Viešojo | 3-5 |
| | Eksploatacijos valdymas | Viešojo | Viešojo | Viešojo | 3-5 |
| Visiškai užbaigto (projekto, objekto) pirkimas arba statyba, eksploatavimas ir perdavimas | | Viešojo | Viešojo | Privataus/ Viešojo | 1-3 |
| Ūkio nuoma/ nuoma | Ūkio nuoma | Viešojo | Viešojo | Privataus / viešojo | 5-20 |
| | Nuoma* | Viešojo | Viešojo | Privataus / viešojo | 5-20 |
| Koncesija | franšizė | Viešojo / Privataus | Privataus / Viešojo | Privataus / viešojo | 3-10 |
| | BOT** | Viešojo / Viešojo | Privataus / Viešojo | Privataus / Viešojo | 15-30 |
| Privataus sektoriaus ilgalaikio turto nuosavybė ir PFI | BOO/DBFO | Privataus | Privataus | Privataus | Neribotas |
| | PFI*** | Privataus / Viešojo | Privataus | Privataus / Viešojo | 10-20 |
| | Perleidimas | Privataus | Privataus | Privataus | Neribotas |

**Šaltinis:** Nations economic and social commisions . A guidebook on public private partnership in inrastracture. < http://www.unescap.org/ttdw/common/TPT/PPP/text/ppp_guidebook.pdf>.

* Statybos-nuomos-perdavimo (Build-Lease-Transfer (BLT)) variantas.

** Statyba-eksploatavimas-perdavimas (Build-Operate-Transfer (BOT)) turi daug kitų variantų kaip statyba-perdavimas-eksploatavimas (Build-Transfer-Operate (BTO)), statyba–nuosavybė-eksploatavimas-perdavimas (Build-OwnOperate-Transfer (BOOT)) ir statyba-atstatymas-eksploatavimas-perdavimas (Build-Rehabilitate-Operate-Transfer (BROT)).

*** Privati finansavimo iniciatyva (The Private Finance Initiative (PFI)) yra modelis turintis kitų pavadinimų. Tam tikrais atvejais viešojo sektoriaus turtas gali būti perduotas arba grąžintas.

Manoma, kad svarbu aptarti VPSP teisines formas Lietuvoje, nes vienos iš jų yra reglamentuotos Lietuvoje, kitos ne. Lietuvoje partnerystės teisines formas apibrėžia bendri ir atskiri (specialūs) teisės aktai. Tokioms partnerystės formoms galima priskirti: *jungtinę veiklą* (partnerystę), kurią reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas; *franšizę*, kurią reglamentuoja Civilinis kodeksas; *viešuosius pirkimus*, kuriuos reglamentuoja viešųjų pirkimų

įstatymas[370]; *koncesiją,* kurią reglamentuoja Koncesijų įstatymas; *privatizaciją*, kurią reglamentuoja Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymas[371], *nuomą*, bei kitus valstybės ar savivaldybės turto perdavimo, disponavimo teisines formas (*panaudos, patikėjimo teisės*), kurias reguliuoja CK, CPK, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, Žemės įstatymas ir kiti teisės aktai. Be to, reikia akcentuoti, kad kai kurios teisinės formos *viešojo intereso apsaugos atžvilgiu* yra nepakankamai reglamentuotos. Pavyzdžiui, jungtinės veiklos (partnerystės) reglamentavimas vadovaujasi principu, kad viešasis sektorius civiliniuose santykiuose dalyvauja kaip lygias teises ir pareigas turinti šalis. Mūsų manymu, neesant administracinės teisės normų, nustatančių detalias viešųjų juridinių asmenų elgesio taisykles, gali būti ribota viešojo intereso apsauga, todėl viešasis sektorius turi itin atkreipti dėmesį į sutarties sąlygas, kurios tai užtikrina. Viešojo intereso apsaugos atžvilgiu svarbu tai, kad „valstybės ir savivaldybių turtas negali būti perduodamas kitiems juridiniams ar fiziniams asmenims ar kitaip susiejamas su turtu jungtinės veiklos sutarties pagrindu“[372]. Tuo tarpu Koncesijų įstatyme yra imperatyvi norma, kuri nurodo, kad „koncesiją suteikiant be konkurso suteikiančioji institucija, suteikdama koncesiją ir sudarydama koncesijos sutartį (ir kitas papildomas bei susijusias sutartis, įskaitant sutartis su koncesijos projekto finansuotojais) be konkurso, turi imtis visų reikiamų veiksmų, kad sutartyje būtų kiek galima geriau *užtikrinti viešieji interesai* “.[373] Kaip matome, Koncesijų įstatymas pabrėžia viešųjų interesų svarbą. Vertinant franšizę viešojo intereso atžvilgiu, pastebima, kad Civilinio kodekso 6.766 str. 3 d. yra nustatyta, kad franšizės sutarties šalimis gali būti tik įmonės (verslininkai). Taigi viešojo sektoriaus institucijos gali dalyvauti franšizės būdu esančiuose teisiniuose santykiuose tik sukuriant juridinį asmenį. Pabrėžtina, kad teisės aktuose yra nereglamentuotos kitos teisinės formos, esančios kitose šalyse. Šiuo metu Lietuvos Respublikos teisės aktai nereglamentuoja tokių VPSP teisinių formų kaip, pvz.: prekybos rinkos išbandymas, privataus sektoriaus metodų panaudojimas viešuosiuose subjektuose ar privačiai finansuojami investiciniai projektai (pagal toliau pateiktą INTOSAI klasifikaciją). Be to, Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymas nenurodo, kad Koncesijų sutarties dalyku gali būti laisvos ekonominės zonos, mineralinių žaliavų žvalgyba[374]. Tiesa, remiantis Koncesijų įstatymu, koncesijos sutarties dalykas gali būti žemės gelmių įstatyme nustatyti žemės gelmių ištekliai kaip naudingos iškasenos, požeminis vanduo ir kt. Bet, kita vertus, pats žemės gelmių įstatymas akcentuoja jungtinės veiklos bendradarbiavimo formą, o ne bendradarbiavimą koncesijos sutarčių pagrindu: „žemės gelmių naudojimo pagrindas yra naudojimosi teisė, kurią šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatyta tvarka juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, gali suteikti Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija “.[375] Kitose valstybėse mineralinių žaliavų žvalgybos, laisvųjų ekonominių zonų kūrimas aiškiai priskirtinas Koncesijų sutartims, bet yra sričių, kurios nėra plėtojamos kitose šalyse koncesijų

---

[370] Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas. *Valstybės žinios.* 1996, Nr. 84-2000.

[371] Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 1997, Nr. 107-2688.

[372] Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 54-1492. (17 str. 5d.)

[373] Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 92-2141.

[374] Naudingų iškasenų leidimų išdavimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 198 „Dėl leidimų naudoti naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius), požeminio pramoninio bei mineralinio vandens išteklius ir žemės gelmių ertmes išdavimo taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2002, 16-607.

[375] Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymas. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 63-1582.

pagrindais, pavyzdžiui, Kroatijoje yra išskirta įdomi sritis-funikulierių veikla,[376] Rusijoje koncesijos sutarties objektas gali būti metropolitenų statyba.[377]

Tęsiant mintį apie VPSP teisines formas, pateikiama klasifikacija, kaip tarptautinė aukščiausiųjų audito institucijų organizacija (INTOSAI) 2004 m. gairėse „Dėl viešosios ir privačios partnerystės" išskyrė šiuos[378] VPSP tipus (formas):

- *bendrą (mišri) įmonę* (angl. Joint ventures), kai viešasis ir privatus sektorius įsteigia bendrą įmonę, siekiant įgyvendinti projektą, kuris teiktų naudą abiems projekte dalyvaujančioms šalims;
- *franšizę*, kai privačiam sektoriui leidžiama teikti viešąsias paslaugas ir nustatyti jų kainą;
- *koncesiją*, kuri panaši į franšizės sutartį, tačiau privatus sektorius paprastai suteikia lėšas, būtinas infrastruktūros plėtrai, pvz., keliams ar tiltams;
- *privačiai finansuojamus investicinius projektus,* kai privati kompanija gauna lėšų kurti, konstruoti (atnaujinti), eksploatuoti (prižiūrėti) viešajam sektoriui priklausantį turtą, pvz., ligonines ar mokyklas. Kai turtas eksploatuojamas tam tikrą laikotarpį (paprastai 20–35 metus), viešasis sektorius moka kompanijai fiksuotą mokestį. Laikotarpio pabaigoje turtas grįžta valstybės nuosavybėn;
- *privatizaciją,* kai viešajam sektoriui priklausantis objektas parduodamas privačiam sektoriui;
- *mažumos akcijų išlaikymas privatizuotose kompanijose*, kai valstybė išlaiko sutartą procentą akcijų, kad galėtų kontroliuoti visuomenei teikiamas paslaugas;
- *prekybos rinkos išbandymą,* kurio metu privatus subjektas tikrina, kaip rinka reaguoja į tam tikrą prekę ar paslaugą, kurią gaminti (teikti) turi viešasis sektorius, tai svarbu sprendžiant, ar tikslinga įvesti produktą į rinką ir vertinant jo paklausą;
- *privataus sektoriaus metodų panaudojimą viešajame sektoriuje,* tokių kaip veiklos vertinimo, personalo motyvacijos schemos ir pan.

Atkreiptinas dėmesys, kad šie tipai (formos) ne tik pateikia teisinę bendradarbiavimo formą kaip koncesiją ar bendros įmonės steigimą, bet yra išskiriamas ir vadybinis metodas, kai VPSP gali pagerinti viešojo sektoriaus veiklą, panaudojant privataus sektoriaus metodus darbuotojų veiklos vertinime, personalo motyvacijoje. Disertacijoje buvo akcentuota, kad viešojo ir privataus sektorių sanglaudos valstybinio reguliavimo priemones sudaro vadybinės priemonės, todėl reikėtų pabrėžti, kad privataus sektoriaus metodų panaudojimas viešajame sektoriuje, kaip viešojo ir privataus sektorių partnerystės būdas, yra galimybė tobulinti viešojo sektoriaus veiklą.

Tiesa, remiantis Europos Komisijos požiūriu, yra du VPSP bendradarbiavimo modeliai. 2004 m. Europos Komisija išleido viešosios ir privačios partnerystės Žaliąją knygą[379], kurioje išskyrė du bendradarbiavimo tarp viešojo ir privataus sektorių modelius:

---

[376] The Croatian Parliament. Decision promulgating the concessions act. 2012, No. 71-05-03/1-12-2. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 25]. <http://www.publicprivatepartnership.pl/doc/Act_on_Public_Private_Partnership.pdf>.

[377] Federalnyij zakon Rossijskoij Federacii o koncessionnyx soglashenijakh 20005, No. 111-FZ. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 20]. < http://www.rg.ru/2005/07/26/koncessii-dok.html>.

[378] The International Standards of Supreme Audit Institutions, ISSAI, are issued by the International Organization of Supreme Audit Institutions, INTOSAI. 2004 m. Guideline on Best Practice for the Audit of Risk in Public/Private Partnership (PPP). [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 02]. < http://www.issai.org/media(420,1033)/ISSAI_5240_E.pdf>.

[379] Europos Komisijos 2004 m. balandžio 30 d. Žalioji knyga COM(2004) 327 dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės ir Bendrijos teisės aktų, susijusių su viešosiomis sutartimis ir koncesijomis; Commissions of the European communities. Green paper on Public-Private Partnerships and community law on public contracts and concessions. 2004, Brussels. COM(2004) 327 final.

- *institucinį bendradarbiavimą,* kai partnerystė įforminama kaip bendras juridinis asmuo, pvz., bendra įmonė, kontroliuojama viešojo ir privataus sektorių.
- *sutartinį bendradarbiavimą,* kai partnerystės formavimas pradedamas nuo nulio, t.y. partnerystės vykdomos sutarčių pagrindu. Šio modelio teisinė forma dažniausiai būna koncesijų arba viešųjų pirkimų sutartys.

Europos Komisijos 2005 m. komunikate nustatyta, kad institucinė viešojo ir privataus sektorių partnerystė – tai bendradarbiavimo būdas, kai valstybės ar savivaldybės institucijos funkcijoms priskirtą veiklą pagal valdžios ir privataus subjektų partnerystės ar koncesijų sutartis vykdo akcinė bendrovė ar uždaroji akcinė bendrovė, kurios akcijų dalis priklauso valstybei ar savivaldybei.[380] Analogišką institucinės partnerystės sąvoką pateikia Europos Komisija 2008 m. aiškinamajame komunikate, kurią supranta kaip bendradarbiavimą tarp viešojo ir privataus sektoriaus subjektų, kuomet steigiamas mišraus kapitalo juridinis asmuo, kuris vykdo viešojo pirkimo-pardavimo sutartis arba koncesijos sutartis. Privataus sektoriaus subjekto indėlis į oficialiai patvirtintą viešojo ir privataus sektorių partnerystę (toliau OPVVP) apima ne tik jo dalyvavimą kapitale ir turto įnešimą į bendrovę, bet ir aktyvų dalyvavimą vykdant mišraus kapitalo bendrovės sudarytas viešojo pirkimo-pardavimo ar koncesijos sutartis ir/ar mišraus kapitalo bendrovės valdyme.[381] Aiškinamajame komunikate nurodoma, kad praktikoje institucinė partnerystė dažniausiai įgyvendinama dviem būdais, t.y., kai:

- tam tikrai veiklai vykdyti yra įsteigiama nauja įmonė, kurios akcijos priklauso valstybei ar savivaldybei ir privačiam subjektui, su šia naujai įsteigta įmone sudaroma koncesijos arba viešojo pirkimo sutartis arba
- privatus subjektas įneša savo dalį į jau egzistuojančią viešojo sektoriaus įmonę, vykdančią užsakymus pagal anksčiau sudarytas koncesijos arba viešojo pirkimo sutartis.

Pažymima, kad iki 2010 m. Lietuvos teisės aktai nenustatė institucinės partnerystės sąvokos. O kadangi nėra specialių institucinės partnerystės sudarymą reglamentuojančių Europos Bendrijos (toliau – EB) teisės aktų, tai EB valstybės narės gali pačios nusistatyti institucinės partnerystės apibrėžimus, Lietuva atsižvelgdama į 2004 m. balandžio 30 d. Europos Bendrijų Komisijos priimtą Žaliąją knygą dėl viešųjų bei privačiųjų partneryščių, taip pat į Europos Bendrijų Komisijos 2005 m. lapkričio 11 d. komunikatą „Dėl valstybinio viešojo ir privačiojo sektoriaus partneryščių ir Bendrijos teisės aktų, susijusių su viešuoju pirkimu ir koncesijomis“ ir į Europos Bendrijų Komisijos 2008 m. vasario 5 d. aiškinamąjį komunikatą „Dėl viešąjį pirkimą ir koncesijas reglamentuojančių Bendrijos teisės aktų taikymo oficialiai patvirtintai viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystei“ [382] nustatė, *kad Lietuvoje šiuo metu pagal bendradarbiavimo pobūdį bei jų prigimtį skiriami taip pat du viešojo ir privataus sektorių partnerystės modeliai* ( institucinis, kai tam tikrai veiklai atlikti steigiama mišraus kapitalo įmonė; ir sutartinis – kai tam tikra veikla vykdoma sudarant sutartis (koncesijos, viešųjų pirkimų; jungtinės veiklos ir kitas įstatymuose nustatytas sutartis).

Apibendrinant darytina išvada, kad partnerystės teisinė forma nustato teisinį reguliavimą, kurio pagrindu privatus sektorius turi teisę bendradarbiauti su viešuoju sektoriui. Pasaulyje yra

---

[380] Komisijos komunikatas Europos parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl valstybinio viešojo ir privačiojo sektoriaus partneryščių ir Bendrijos teisės aktų, susijusių su viešuoju pirkimu ir koncesijomis, 15.11.2005, Briuselis, KOM(2005) 569.

[381] Komisijos aiškinamasis komunikatas dėl viešųjų pirkimų ir koncesijas reglamentuojančių Bendrijos teisės aktų taikymo oficialiai patvirtintai viešojo ir privataus sektoriaus partnerystei (OPVVP), Briuselis 05.02.2008, C(2007)6661.

[382] Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 ir 19 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamasis raštas. 2009 m. gruodžio 24 d. Nr. XIP-1613.

išskiriami šie VPSP teisiniai modeliai (formos): paslaugų teikimo sutartys, eksploatavimo ir valdymo sutartys, nuomos sutartys, visiškai užbaigto (projekto, objekto) pirkimo arba statybos, eksploatavimo ir perdavimo schemos, sudarant VPSP sutartis, koncesijos, franšizės, privačiai finansuojamų investicinių projektų, privatizavimo ir kiti modeliai. Lietuvoje galima išskirti šias VPSP teisines formas: jungtinę veiklą (partnerystę), franšizę, viešuosius pirkimus, koncesiją, nuomą, valstybės ar savivaldybės turto perdavimo, disponavimo teisines formas (panaudos, patikėjimo teisės), privatizavimo ir kitas teisines formas. Be to, remiantis ES Komisijos požiūriu yra du VPSP bendradarbiavimo modeliai, kurie įtvirtinti ir Lietuvos teisinėje sistemoje tai – institucinis bendradarbiavimas, kai partnerystė įforminama kaip bendras juridinis asmuo, pvz., bendra įmonė, kontroliuojama viešojo ir privataus sektorių ir sutartinis bendradarbiavimas, kai partnerystės formavimas pradedamas nuo nulio, t.y. partnerystės vykdomos sutarčių pagrindu. Šio modelio teisinė forma dažniausiai būna koncesijų arba viešųjų pirkimų sutartys.

## 2.4. Koncesijos sutarties ir administracinės teisės sąveika

Mūsų manymu, Lietuvoje šiuo metu labiausiai akcentuojama VPSP teisinė forma yra Koncesija. Finansų ministerija pateikdama duomenis, apie įvykdytus VPSP projektus, pateikia kad Lietuvoje iki 2013 m. sausio 1 d. Lietuvos savivaldybės yra pasirašiusios 36 koncesijų sutartis ir vieną valdžios ir privataus sektoriaus partnerystės sutartį,[383] be to susisiekimo ministerija 2013 m. balandžio 10 d. pasirašė valdžios ir privataus sektoriaus partnerystės sutartį. Regis, koncesija Lietuvoje labiau analizuojama kaip civilinės teisės objektas, nes koncesijos sutartys labiau ir dažniau reglamentuojamos privatinės teisės ir iš sutarčių kylantys ginčai yra priskiriami bendrosios kompetencijos, o ne administraciniam teismui. Teisinio reguliavimo diferenciacijos ir integracijos sąlygomis tą patį reguliavimo objektą dažnai „aptarnauja“ kelios teisės šakos. Todėl koncesinėje veikloje tiek Lietuvoje, tiek ir užsienio valstybėse taikomi ir administracinės teisės principai ir normos. Galima būtų pritarti G. Kuncevičiaus nuomonei, kad „<... administracinė teisė yra viena iš kertinių teisės sistemos pamatų, kuriai priskirtina ir esmingoji priedermė (vaidmuo) reguliuojant visuomeninius santykius visos teisinės sistemos lygmeniu. Nors teisės sistema itin sparčiai diferencijuojasi, atsiranda naujų reguliuojamų santykių grupių specialiose srityse, o jų pagrindu skiriamos naujos teisės šakos ir pošakiai (finansų, mokesčių, aplinkos, energetikos, licencijavimo, *viešųjų pirkimų*, *koncesijų*, statybos teisė ir kt.)...>“.[384] Tęsiant mintį apie koncesijas, pažymėtina, kad kai kuriose užsienio valstybėse Koncesijų sutartys yra labiau priskiriamos administracinių sutarčių sričiai, pavyzdžiui, Prancūzijoje[385].

Regis, administracinės teisės požiūriu, reikia išskirti kelias aplinkybes, susijusias su viešųjų uždavinių įgyvendinimu naudojantis VPSP, kurios veikia ar lemia, kad Koncesijų sutartis gali turėti (įgyti) administracinės teisės normų. Pirma, remiantis Koncesijų įstatymu, koncesijos suteikiamos šio įstatymo III skyriaus antrajame skirsnyje numatytu *atviro viešo konkurso būdu.*[386]

---

[383] Finansų ministerijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 01 10]. < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/VPSP_SAVIVALDYBESE.pdf>.

[384] Kuncevičius, G. *Administracinės sutarties institutas ir jo teorinis pagrindimas*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2011, p. 153.

[385] Richer, L. *Droit des contrats administratifs*. Paris: L.G.D.J., 2004. Viešųjų paslaugų koncesijos bei 2004 m. įteisinto viešosios privatinės partnerystės instituto sutarčių priskyrimas administracinėms pagal įstatymą. Remtasi L. Richer autoriaus įžvalgomis, aprašytomis Kuncevičiaus G. *Administracinės sutarties institutas ir jo teorinis pagrindimas*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2011, p. 73.

[386] Koncesijų įstatymas numato tam tikrus atvejus, kai koncesijos gali būti suteikiamos be konkurso. Koncesijų įstatymo 6 str.

Antra, suteikiančioji institucija, suteikdama koncesiją ir sudarydama koncesijos sutartį (ir kitas papildomas bei susijusias sutartis, įskaitant sutartis su koncesijos projekto finansuotojais) be konkurso, turi imtis visų reikiamų veiksmų, kad sutartyje būtų kiek galima geriau *užtikrinti viešieji interesai* (18 str. 2 d.). Trečia, suteikiančioji institucija turi tokią pačią teisę susitarti dėl vėlesnių sudarytos koncesijos sutarties pakeitimų, nekeisdama esminių sudarytos sutarties sąlygų, jei tokie pakeitimai *atitinka viešuosius interesus,* kaip ir tardamasi dėl pradinių sutarties sąlygų (21 str.). Ketvirta, Koncesijų sutartys *privalo būti viešos* (22 str.3 d.). CK 6.161 straipsnis nustato, kad „viešąja sutartimi laikoma sutartis, kurią sudaro juridinis asmuo (verslininkas), teikiantis paslaugas ar parduodantis prekes visiems, kas tik kreipiasi (transporto, ryšių, elektros, šilumos, dujų, vandentiekio ir kt. organizacijos)". Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad „viešoji sutartis laikytina sutarčių laisvės principo išimtimi, nes sutarties šalys pačios tiesiogiai visų sutarties sąlygų nenustato, jos reglamentuojamos atitinkamais teisės aktais (pvz., reglamentuojant paslaugų kainas ir kitas sutarties sąlygas)".[387] Taigi, viešosios sutarties institutas atspindi viešąjį interesą. Koncesijos sutarties sudarymo atveju koncesijos įstatymas neriboja šalių galimybės susitarti dėl kokių nors sąlygų, tačiau svarbiausia, kad nebūtų pažeisti viešieji tikslai, dėl kurių tokių sutarčių sudarymo laisvė ribojama. Penkta, $8^1$ straipsnyje (Koncesijų suteikimą kontroliuojančios institucijos) nurodoma, kad „už koncesijos sutarties sudarymą ir jos sąlygų vykdymą yra atsakinga suteikiančioji institucija. Taigi čia pabrėžiama, kad suteikiančioji institucija *vykdo kontrolę ir tai darydama ji privalo užtikrinti viešąjį interesą*. Ši teisinė nuostata sutampa su G. Jèze nuomone, kad viešosios paslaugos koncesijoje administracija „neišvengiamai turi pareigą bei teisę vykdyti kontrolę", kadangi „koncesija negali būti kliūtimi tinkamam viešosios paslaugos funkcionavimui".[388] Suteikiančioji institucija, užtikrindama viešąjį interesą, sudarydama koncesijos sutartis privalo aiškiai nurodyti, kad turi teisę vykdyti kontrolę. Pavyzdžiui, Klaipėdos miesto savivaldybė sutartyje su SĮ „Pempininkų vaistinė" nurodo, kad „koncesijos suteikėjas turi teisę kontroliuoti koncesininko veiklą perduotuose objektuose (Sutarties 16 punktas)".[389] Šešta, remdamasi koncesijų įstatymu <...suteikiančioji institucija suteikia leidimą vykdyti ūkinę komercinę veiklą...>, <...teikti viešąsias paslaugas...>, <...valdyti ir (ar) naudoti valstybės, savivaldybės turtą...>. Kaip žinoma, leidimų suteikimo teisinis režimas priklauso administracinei teisei. Tokio leidimo suteikimu viešojo sektoriaus institucijos neatsisako savo funkcijų, o siekia jas, koncesijos sutarčių pagrindu, efektyviau įgyvendinti pasitelkdama privatų subjektą su jo administraciniais gebėjimais. Šis pasitelkimas reiškia „Naujosios viešosios vadybos" teorinio modelio taikymą viešajame administravime, kai privataus sektoriaus veiklai, suteikiamas reikiamas teisinis pagrindas. Reikia pritarti A. Roblot-Troizier nuomonei, kad „Koncesija reprezentuoja delegavimą, kitaip tariant, ji sukuria netiesioginio valdymo būdą, tačiau ji neprilygsta funkcijos atsisakymui ".[390] Septinta, remiantis Koncesijų įstatymu „suteikiančioji institucija, prieš skelbdama koncesijos konkursą, o tais atvejais, kai konkursas

[387] Lietuvos Aukščiausiojo teismo civilinių bylų teisėjų kolegijos 2009 m. liepos 9 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Vilniaus energija" v. Vilniaus miesto savivaldybė* (bylos Nr. 3K-3-280/2009).

[388] Jèze, G. Les contrats administratifs de l'Etat, des départements, des communes et des établissements publics. Tome II. Paris: L.G.D.J., 1932, p. 382. Remtasi G. Jèze autoriaus įžvalgomis, aprašytomis Kuncevičiaus G. *Administracinės sutarties institutas ir jo teorinis pagrindimas*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2011, p. 84.

[389] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis 2008 m. sausio 29 d. civilinėje byloje *Kauno miesto savivaldybė v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaipėdos skyrius*. (bylos Nr. 3K-3-27/2008.)

[390] Roblot-Troizier, A. Le pouvoir de contrôle de l'administration à l'égard de son cocontractant. RFDA. 2007 septembre-octobre. Paris: Dalloz, p. 995. Remtasi A. Roblot-Troizier autoriaus įžvalgomis, aprašytomis Kuncevičiaus G. daktaro disertacijoje „Administracinės sutarties institutas ir jo teorinis pagrindimas". 2011, p. 87.

neskelbiamas, – prieš sudarydama koncesijos sutartį, *privalo apsvarstyti koncesijos tikslingumą ir įvertinti jos galimą naudą visuomenės poreikiams*". Kaip matome, visuomenės nauda ir visuomenės poreikiai yra kertiniai dalykai sudarant koncesijų sutartis. Žinia, administracinės teisės paskirtis ir funkcijos – reguliuoti žmonių ir Lietuvos viešosios administracijos santykius bei valdymo santykius pačioje administracijoje,[391] tenkinti viešųjų interesų poreikius ir juos ginti. Kaip matome, šie tikslai sutampa. Aštunta, Koncesijos įstatymas nurodo, kad reikia vadovautis konstituciniais principais <...atliekant pirkimo procedūras ir nustatant laimėtoją laikantis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, skaidrumo principų. Informaciją, kuri turi būti nurodyta skelbimuose...>. Skaidrumo principas labai artimas viešumo principui. Kadangi administracinė teisė atstovauja viešąją teisę, tai šie principai yra pamatiniai, kuriais vadovaujasi viešojo sektoriaus atstovai. Valstybės tarnybos įstatymas numato, kad „Lietuvos Respublikos valstybės tarnyba grindžiama įstatymų viršenybės, teisėtumo, lygiateisiškumo, lojalumo, politinio neutralumo, skaidrumo, atsakomybės už priimtus sprendimus, karjeros ir tarnybinio bendradarbiavimo principais ".[392] Be to, savivaldos įstatymas taip pat numato, kad „veiklos skaidrumas, tai, kai savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma". [393]

Taigi pažymima, kad Lietuvoje Koncesijos teisinis institutas yra viena iš VPSP veiklos formų. Be kita ko, nors koncesijos sutartys priskiriamos prie civilinių sutarčių ir iš šių sutarčių kylantys ginčai nagrinėjami bendrosios kompetencijos teismuose, jose yra administracinės teisės normų (požymių). Be to, remiantis Koncesijų įstatymu, viešojo sektoriaus institucijos, deleguodamos savo funkcijas, tuo pačiu yra ir paslaugų teikėjos ir kontrolę vykdančios institucijos. Mūsų manymu, tai parodo, kad civilinė teisė ir administracinė teisė papildo viena kitą.

Iš to kas išdėstyta šiame skyriuje darytina išvada, kad administracinės teisės požiūriu yra išskiriamos aplinkybės, kurios veikia ar lemia, kad Koncesijų sutartis gali turėti (įgyti) administracinės teisės normų: koncesijos suteikiamos *atviro viešo konkurso būdu* (išskyrus atvejus, numatytus Koncesijų įstatyme, kai koncesijos gali būti suteikiamos be konkurso); suteikiančioji institucija, suteikdama koncesiją ir sudarydama koncesijos sutartį (ir kitas papildomas bei susijusias sutartis, įskaitant sutartis su koncesijos projekto finansuotojais) be konkurso, turi imtis visų reikiamų veiksmų, *kad sutartyje būtų kiek galima geriau užtikrinti viešieji interesai*; *suteikiančioji institucija turi tokią pačią teisę susitarti dėl vėlesnių sudarytos koncesijos sutarties pakeitimų*, nekeisdama esminių sudarytos sutarties sąlygų, *jei tokie pakeitimai atitinka viešuosius interesus*, kaip ir tardamasi dėl pradinių sutarties sąlygų; *koncesijų sutartys privalo būti viešos*; *už koncesijos sutarties sudarymą ir jos sąlygų vykdymą yra atsakinga suteikiančioji institucija*; remdamasi koncesijų įstatymu <*...suteikiančioji institucija suteikia leidimą vykdyti ūkinę komercinę veiklą...*>, <*...teikti viešąsias paslaugas...*>, <*...valdyti ir (ar) naudoti valstybės, savivaldybės turtą...*>; *suteikiančioji institucija*, prieš skelbdama koncesijos konkursą, o tais atvejais, kai konkursas neskelbiamas, – *prieš sudarydama koncesijos sutartį, privalo apsvarstyti koncesijos tikslingumą ir įvertinti jos galimą naudą visuomenės poreikiams*"; koncesijos suteikiančioji institucija turi vadovautis konstituciniais principais <...atliekant pirkimo procedūras ir nustatant laimėtoją laikantis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, skaidrumo principų. Informaciją, kuri turi būti nurodyta skelbimuose...>.

---

391 Andruškevičius, A. *Administracinės teisės principai ir normų ribos*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004, p. 125.

392 Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas. *Valstybės žinios.* 1999, Nr. 66-2130.

393 Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. *Valstybės žinios.* 1994, Nr. 55-1049.

## 2.5. Viešojo ir privataus sektorių pagrindiniai partnerystės bruožai. Argumentai „už“ ir „prieš“ taikant viešojo ir privataus sektorių teisines partnerystės formas

Apžvelgus anksčiau minėtas T. Bovaird įžvalgas, VPSP kategorijos kaitą, jos sampratos supratimą pasaulyje ir Lietuvoje, viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinius modelius Lietuvoje ir pasaulyje galima išskirti *VPSP partnerystės pagrindinius bruožus*, kuriuos yra nustačiusi Europos Komisija:

– valstybiniai ir privatūs partnerių santykiai vykdant projektą dažnai orientuoti į ilgesnio laikotarpio bendradarbiavimą;
– projektą iš dalies finansuoja privatusis sektorius, tačiau gali būti suteikta ir nemažai valstybės lėšų;
– privatusis partneris įvairiose projekto stadijose (planavimas, įgyvendinimas, eksploatacijos pradžia, eksploatacija ir finansavimas) atlieka svarbų vaidmenį;
– valstybinis partneris iš esmės nustato visuomenės interesus, atitinkančius tikslus, siūlomų paslaugų kokybę arba kainų politiką, ir prižiūri, kad šių tikslų būtų laikomasi;
– siekiama pasidalyti riziką: privačiajam partneriui dažnai perkeliamos rizikos rūšys, kurias paprastai prisiima valstybinis sektorius (pvz., išlaidų padidėjimas statybos arba eksploatacijos laikotarpiu). Rizikos pasidalijimas kiekvienu atskiru atveju tiksliai nustatomas sutartimi ir priklauso nuo individualaus dalyvių sugebėjimo ją įvertinti, kontroliuoti bei valdyti.[394]

Analizuojant VPSP galimus pasirinkimo modelius, galima atkreipti dėmesį į argumentus pasirenkant vieną ar kitą VPSP teisinę formą. Argumentai „už“ taikant VPSP modelius[395]:

– *pagerintas projektų vykdymas*. Patirtis rodo, kad VPSP pagrindu projektai vykdomi laiku[396] neviršijant numatyto biudžeto;[397]
– *padidinta investicijų į infrastruktūrą nauda dėl konkurencingo privačiojo sektoriaus našumo*[398];

---

394 Green paper on Public Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions. *Commission of the European communities.* [interaktyvus]. Briuselis, 2004. [žiūrėta 2011 04 15]. < http://www.3p.lt/sites/3p.lt/files/EK%20zalia%20knyga%20PPP.pdf>..

395 Europos Komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. Privačiųjų ir viešųjų investicijų telkimas ekonomikai gaivinti ir ilgalaikiams struktūriniams pokyčiams skatinti. Viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės plėtojimas. Briuselis, 2009.11.19 KOM(2009) 615 galutinis. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 04 12], < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0615:FIN:LT:PDF>.

396 2009 m. spalio mėn. Jungtinės Karalystės nacionalinės audito tarnybos paskelbta ataskaita, „PFI construction performance report“ patvirtina, kad apskritai VPSP projektų, palyginti su įprastais projektais, rezultatai, susiję su biudžeto laikymusi (65 % privačios finansinės iniciatyvos (angl. private finance initiative, PFI) projektų) ir įvykdymu laiku (69 %), yra geresni. 90 % atvejų viršytas išlaidas sąlygojo valdžios institucijų ar trečiosios šalies nurodymas. Be to, 91 % užbaigtų projektų statybos darbų kokybę ir konstrukciją pagrindiniai vartotojai įvertino labai gerai arba gana gerai.

397 Šias išvadas patvirtina EIB 2005 m. paskelbta vidaus ataskaita, paremta išsamia 15 VPSP projektų peržiūra „EIB finansuotų VPSP projektų įvertinimas“, <http://www.bei.europa.eu/projects/publications/evaluation-of-ppp-projects-financed-by-the-eib.htm.>.

398 Privačiojo sektoriaus dalyvavimo vandens ir elektros energijos paskirstymo plataus masto tyrimo (2009 m. gegužės mėn.) rezultatai patvirtina, kad privatusis sektorius pateisina lūkesčius, susijusius su didesniu darbo jėgos našumu ir veiklos efektyvumu.< http://www.ppiaf.org/content/view/480/485/>.

– *infrastruktūros finansavimo išlaidos paskirstomos per visą turto naudojimo laikotarpį* sumažinant naštą viešojo sektoriaus biudžetui ir leidžiant užbaigti infrastruktūros projektus, o jų teikiamą naudą paankstinant keleriais metais;
– *pagerintas viešojo ir privačiojo sektorių pasidalijimas rizika.*[399] Tinkamai pasidalijus riziką dėl veiksmingesnio rizikos valdymo, sumažinamos bendros projekto sąnaudos;
– *skatinamas tvarusis vystymasis, inovacijos, moksliniai tyrimai ir technologijų plėtrą remiantys veiksmai* siekiant naujų sprendimų visuomenės socialiniams ir ekonominiams uždaviniams spręsti;
– *privačiajam sektoriui patikėta svarbiausia užduotis kurti ir įgyvendinti ilgalaikes didelių pramonės, komercinių ir infrastruktūros programų strategijas;*
– *padidinta ES įmonių rinkos dalis viešųjų pirkimų srityje trečiųjų šalių rinkose*. Dėl „pastatyti, eksploatuoti, perduoti" (angl. Build Operate Transfer – BOT) darbų sutarčių ir paslaugų koncesijų bei specialiųjų priemonių sprendimų Europos viešųjų darbų ir komunalinių paslaugų įmonės gali sudaryti svarbias sutartis kai kuriose pagrindinių prekybos partnerių rinkose, susijusias su, pvz.: oro uostų statymu ir valdymu, greitkelių tiesimu, vandens tiekimu ir valymu.
– *privataus sektoriaus reikšmingos rizikos dalies prisiėmimas*;[400]
– *aukštas lygis privačių investicijų*;[401]
– *VPSP leidžia padidinti privačiųjų lėšų poveikį ir jas bendrai naudoti su viešojo sektoriaus lėšomis.* Ši nauda ypač svarbi dabartinėmis ekonominėmis sąlygomis, kai valstybės narės siekia spartinti investicijas, reaguodamos į susilpnėjusią ekonomiką, kartu puikiai suvokdamos, kad būtina išlaikyti biudžetinę drausmę.

Toliau pateikiami argumentai „prieš" taikant VPSP modelius[402]:
– VPSP sutartys yra ilgalaikės, sudėtingos, santykinai nelanksčios, nes iš anksto sunku numatyti visus veiksnius, galinčius daryti įtaką, numatomos veiklos vykdymą tolesnėje perspektyvoje;

---

[399] Canoy et al. Underscore that risk sharing arrangements within PPP provide an instrument to create incentives for both parties to increase efficiency of the project. (2001 m.) pabrėžė, kad pasidalijimo rizika susitarimai užmezgant VPSP abiems šalims suteikia paskatų didinti projekto efektyvumą.

[400] Įtaka valstybės finansiniams rodikliams nustatoma pagal 2004 m. vasario 11 d. Eurostato sprendimą dėl ilgalaikių VPSP sutarčių. Eurostat išskiria 3 pagrindines rizikos kategorijas:
***statybos rizika*** – tai rizika, susijusi su partnerystės sutartyse nurodyto turto statybos, rekonstrukcijos ar remonto darbų vertės ir šių darbų terminų pasikeitimais, kuriuos gali sąlygoti pavėluotas statybos ar įrengimo darbų atlikimas; sutartyje nurodytų standartų ir kt. reikalavimų nesilaikymas ir pan.
***tinkamumo rizika*** apima rezultato atitikimą kokybės ir kiekybės reikalavimams ir yra siejama su netinkamu projekto etapų valdymu, netinkamai pasirinktu paslaugų teikimo būdu, kuris sąlygoja sutartyje nustatytų paslaugų apimties sumažėjimą ar kokybės pablogėjimą ir pan.
***paklausos rizika*** apima teikiamų paslaugų paklausos nepastovumą, naujas rinkos tendencijas, technologijų senėjimą, vartotojų skaičiaus pasikeitimus ir pan. Privatus subjektas prisiima didžiąją dalį rizikos tik tuomet, kai prisiima statybos riziką ir vieną iš kitų rizikų – tinkamumo arba paklausos. Jeigu pagrindinių rizikų analizė negali pateikti aiškių išvadų dėl bendros projekto rizikos, būtina papildomai įvertinti kitus projekto/sutarties elementus: turto likutinė vertė; sutarties nutraukimo sąlygos, įpareigojančios viešąjį sektorių mokėti nepagrįstas kompensacijas, padengti dalį ar visas skolas privataus sektoriaus kreditoriams ar pan.

[401] Argumentai pateikti remiantis šiuo šaltiniu: United Nations economic and social commisions. *A guidebook on public private partnership in infrastracture.* [interaktyvus], [žiūrėta 2011 01 11], < http://www.unescap.org/ttdw/common/TPT/PPP/text/ppp_guidebook.pdf>.

[402] Remtasi pateiktais duomenimis knygoje: *Delivering the PPP promise. A review of PPP issues and activity*. PriceWaterhouseCoopers. 2005. < http://www.pwc.com/gx/en/government-infrastructure/pdf/promisereport.pdf> ir autorės išanalizuotus įvykdytus projektus įvairiose laikmenose (knygose, internete, konferencijų medžiagoje).

– *sudėtinga suderinti savivaldybės ir valstybės finansines galimybes planuojant taikyti VPSP teisines formas ilgalaikėje perspektyvoje;*
– *sudėtinga suderinti viešojo ir privataus sektorių tikslus VPSP sutartyse, užtikrinant viešąjį interesą ir konfidencialumo santykį, nes šios sutartys yra viešos;*
– *labai sudėtinga įgyvendinti ir administruoti;* [403]
– *sunku įgyvendinti neištirtoje VPSP rinkoje;*
– *gali turėti užslėptų fiskalinių sąnaudų vyriausybei;*
– *deryboms tarp šalių ir galutiniam projekto atlikimui reikia ilgo laikotarpio;*
– *gali reikalauti glaudžiai teisės aktais nustatytos priežiūros;*
– *sąlyginiai įsipareigojimai vyriausybei vidutiniame ir ilgame laikotarpyje.*

Argumentus „už“ ir „prieš“ taip pat galima pateikti kaip privalumus ir trūkumus. Tiesa, verta pastebėti, kad VPSP 2010-2012 m. skatinimo programoje taip pat išskiriami VPSP privalumai ir trūkumai, tačiau kai kurie jų prieštarauja vienas kitam. Pavyzdžiui, prie privalumų nurodoma, kad „užsienio valstybių (pavyzdžiui, Didžiosios Britanijos) patirtis rodo, kad viešasis sektorius, rengdamas konkursus ir skatindamas viešųjų paslaugų teikėjų konkurenciją, galėtų sutaupyti 30 procentų išlaidų šioms reikmėms“. Tuo tarpu prie trūkumų priskiriama, „kad partnerystės pagrindu sukurta infrastruktūra ar teikiamos paslaugos gali kainuoti brangiau, nors ir būna geresnės kokybės“.

Manoma, kad Lietuvoje VPSP tai nėra stebuklinga išeitis, gerinant ekonomikos padėtį, tačiau tai labai teigiamas būdas pritraukti investicijas. Suprantama, kad nuo pasirinkto VPSP teisinio įgyvendinimo modelio partnerystė gali turėti privalumų ir trūkumų.

**5 lentelė.** VPSP privalumai ir trūkumai

| Privalumai | Trūkumai |
|---|---|
| 1. VPSP projektai sukuria didesnę pridėtinę vertę bei duoda daugiau naudos ilgu laikotarpiu, nes gerina paslaugų kokybę ir jų teikimo efektyvumą. | 1. Privataus kapitalo, kurio pagrindinis tikslas yra pelnas, pasirodymas viešajame sektoriuje gali iškreipti viešojo sektoriaus, kaip viešojo intereso realizavimo srities, esmę. |
| 2. VPSP nereikalauja arba mažiau reikalauja pradinių viešojo sektoriaus investicijų, nes privatus partneris gali visiškai ar dalinai finansuoti tam tikros infrastruktūros sukūrimą ir modernizavimą. | 2. VPSP nėra stebuklinga išeitis. VPSP taikymo mastus reikia derinti su valstybės/savivaldybės finansinėmis galimybėmis esamoje bei ilgalaikėje perspektyvoje, nes to nepaisymas gali neigiamai įtakoti vėlesnių laikotarpių biudžetų rodiklius. |
| 3. VPSP turtas gali būti neapskaitomas viešojo sektoriaus balanse, ir tai leidžia išvengti biudžeto deficito ar valstybės skolos didėjimo plėtojant viešąją infrastruktūrą. | 3. Nukeliant su partnerystės projektu susijusius viešojo sektoriaus mokėjimus į ateitį, gali būti neigiamai įtakojami vėlesnių laikotarpių viešojo sektoriaus fiskaliniai rodikliai. |
| 4. VPSP skatina inovacijas ir geros praktikos sklaidą, kuriant viešąją infrastruktūrą ir teikiant viešąsias paslaugas. | 4. Partnerystės projektų sutartys yra ilgalaikės, sudėtingos bei santykinai nelanksčios, kadangi sunku numatyti ir įvertinti visus veiksnius, galinčius ateityje įtakoti numatomos veiklos vykdymą. |
| 5. Užtikrinamos reikiamos investicijos į viešąjį sektorių. | 5. Galimi didesni projekto kaštai. |
| 6. Užtikrinamas savalaikis ir kokybiškesnis viešųjų paslaugų teikimas. | 6. Privatus interesas gali dominuoti prieš viešąjį. |

[403] Kiti argumentai pateikti remiantis šiuo šaltiniu: United Nations economic and social commisions . *A guidebook on public private partnership in inrastracture.* [interaktyvus], [žiūrėta 2011 01 11], < http://www.unescap.org/ttdw/common/TPT/PPP/text/ppp_guidebook.pdf>.

| | |
|---|---|
| 7. Dauguma atvejų investiciniai projektai įgyvendinami nustatytu laiku bei nereikalauja nenumatytų papildomų viešojo sektoriaus išlaidų (viešojo sektoriaus mokėjimai už paslaugas pradedami vykdyti po infrastruktūros sukūrimo). | 7. Viešojo sektoriaus patirties trūkumas. |
| 8. Privataus sektoriaus subjektui suteikiama galimybė užsitikrinti ilgalaikes pajamas. | 8. VPSP projektuose kyla ir rizikos pasidalinimo problema. |
| 9. Vykdant partnerystės projektus, panaudojami privataus sektoriaus gebėjimai ir patirtis. | |
| 10. Tinkamai paskirsčius riziką, mažinamos išlaidos jai valdyti. | |
| 11. Išsaugoma viešojo sektoriaus turto nuosavybės teisė. | |

Informacija šioje lentelėje pateikta iš 1. http://www.finmin.lt/web/finmin/ppp/sw; 2. www.vpvi.lt; 3. remiantis darbo autorės nuomone.

Viešojo ir privataus sektorių trūkumus ir privalumus Lietuvoje tyrinėjo A. Stankevičius, kurio nuomone: „privalumus galima išskirti į keletą stambesnių grupių: finansiniai privalumai, socialiniai – ekonominiai privalumai, bendras šalies, regiono ar rajono konkurencingumo didinimas. Visi partnerystės dalyviai vienaip ar kitaip jaučia visus šiuos privalumus. Tarp pagrindinių trūkumų: politinės valios trūkumas, ateities veiksnių nenuspėjamumas, žmogiškasis faktorius nenorint prisiimti ilgalaikių įsipareigojimų, finansiniai ateities pinigų srautai ir jų įtaką abiems partneriams, nepalanki įstatyminė ir mokestinė bazės bei patirties trūkumas.[404]

Mūsų manymu tikslinga detaliau apžvelgti tam tikrus VPSP trūkumus .

Taigi, pirmasis trūkumas (privataus kapitalo, kurio pagrindinis tikslas yra pelnas, pasirodymas viešajame sektoriuje gali iškreipti viešojo sektoriaus, kaip viešojo intereso realizavimo srities, esmę) parodo, kad šių sektorių yra skirtingi vertybiniai orientyrai, nes privatus sektorius daugiau orientuojasi į pelną, o viešasis sektorius į viešąjį interesą. Tokių interesų suderinimas yra socialinė ir teisinė būtinybė bei siekiamybė.

Mažinant šį trūkumą, abu sektoriai papildydami vienas kitą skirtingais šių sektorių pranašumais, turi stengtis pasiekti abipusiai naudingų bendrų viešųjų tikslų, pasirašant VPSP sutartį. Tačiau sutarčiai įsigaliojus, joje turi būti numatyta galimybė sutartį koreguoti, tikslinti, keisti sutarties sąlygas šalių susitarimu. Toliau darbe pateikiamas pavyzdys, kuriuo parodoma, kad interesų derinimo procese pelno siekimas ir viešasis interesas integruojasi į naują kokybę – naudos ir viešojo intereso vienovę abiems sektoriams.

Taigi, 2012 m. kovo 20 d. Šiaulių apygardos prokuratūros prokuroras ginantis viešąjį interesą ieškiniu kreipėsi į Šiaulių miesto apylinkės teismą ir prašė pripažinti negaliojančia Šiaulių miesto savivaldybės administracijos ir VšĮ „Pramogų sala“ 2006 m. birželio 8 dienos Aukštabalio multifunkcinio komplekso eksploatavimo koncesijos suteikimo sutartį nuo jos sudarymo momento.[405] Tačiau nagrinėjant bylą VšĮ „Pramogų sala“ su ieškiniu nesutiko ir pasiūlė ginčą išspręsti taikiai. Šiaulių apygardos teismas 2013 m. sausio 25 d. nutartimi patvirtintino tarp šalių sudarytą Taikos sutartį ir civilinę bylą nutraukė. Remiantis Taikos sutartimi, Šiaulių miesto savivaldybės administracija ir VšĮ „Pramogų sala“ įsipareigojo ne vėliau kaip per 1 (vieną) mėnesį nuo šios Taikos sutarties

[404] Stankevičius, A. *Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų ekonominės naudos analizė.* Magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. P. 72.

[405] Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje *Šiaulių apygardos prokuratūra v. VšĮ „Pramogų sala“* (bylos Nr. 2S-119-71/2012).

patvirtinimo teisme dienos pasirašyti susitarimą dėl 2006 m. birželio 8 d. koncesijos suteikimo sutarties 10.2 punkto pakeitimo, kuris yra pridedamas kaip priedas Nr. 1 prie šios Taikos sutarties, įrašant tokią formuluotę, kuri buvo patvirtinta Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2006 m. balandžio 27 d. sprendimu Nr. T-l 38 „Dėl pritarimo multifunkcinio komplekso eksploatavimo koncesijos suteikimo sutarties projektui": *„Jei Koncesininkas, vykdydamas Koncesinę veiklą per vienerius koncesinės veiklos metus, gauna pelną (teigiamas balansas), tai Savivaldybė koncesijos mokesčio nemoka, o jei Koncesininko grynasis pelnas per vienerius koncesinės veiklos metus yra didesnis nei 6 proc., Koncesininkas įgyja pareigą sumokėti Savivaldybei koncesijos mokestį, kuris yra lygus visai grynojo pelno sumai, viršijančiai 6 proc, iki einamųjų metų liepos 1 d."* ir per 3 (tris) dienas po susitarimo pasirašymo pateikti jį ieškovui.[406] Šiame teisiniame ginče išskiriami keli aspektai: *pirma*, atsakovo pusėje yra VšĮ „Pramogų sala ir Šiaulių miesto savivaldybė bei Šiaulių miesto savivaldybės administracija, o ieškovo pusėje Šiaulių apygardos prokuratūra. Pažymėtina, kad šalys tarp kurių buvo sudaryta koncesijos sutartis atstovauja vieną ginčo pusę; *antra,* kadangi šalys išsprendė ginčą taikiai, galima daryti prielaidą, kad nesutarimus galima buvo išspręsti nesikreipiant į teismą, o derybų keliu; *trečia,* teigiamai vertintinas taikus ginčo sprendimas, kuriame buvo suderinti abiejų šalių interesai.

Apibendrinat VPSP trūkumo (privataus kapitalo, kurio pagrindinis tikslas yra pelnas, pasirodymas viešajame sektoriuje gali iškreipti viešojo sektoriaus, kaip viešojo intereso realizavimo srities, esmę) analizę, pažymima, kad teisinis reguliavimas sudaro prielaidas suderinti skirtingus grupių interesus derybų arba teismo būdu, tačiau rezultatas turi būti vienas – teisinis reguliavimas turi įtvirtinti ir palaikyti visuomenėje socialinę santarvę, tvarką bei rimtį.

Antrasis trūkumas (VPSP taikymo mastus reikia derinti su valstybės/savivaldybės finansinėmis galimybėmis esamoje bei ilgalaikėje perspektyvoje, nes to nepaisymas gali neigiamai įtakoti vėlesnių laikotarpių biudžetų rodiklius) labai svarbus valstybės finansiniams skolos rodikliams. Žinia, per pirmus VPSP projekto metus viešasis sektorius nepatiria jokių didesnių išlaidų, tačiau viešasis sektorius turi užtikrinti mokėjimus per likusį projekto gyvavimo laikotarpį, nes mokėjimai pasiskirsto per visą mokėjimo laikotarpį, o tradicinių sutarčių atveju viešasis sektorius pagrindines išlaidas turi statybos metu (2-uose –3-iuose projekto gyvavimo metuose). Regis, partneriams tinkamai pasidalijus riziką, įsipareigojimai privačiam partneriui gali būti neįtraukiami į viešojo sektoriaus balansą, taigi jais atitinkamai nedidinama valstybės skola ir biudžeto deficitas.[407] Pažymėtina, kad 2013 m. A. Vičkačkienė pastebėjo, kad Balsių mokyklos atveju[408] finansiniai įsipareigojimai privačiam sektoriui buvo įtraukti į Vilniaus miesto savivaldybės balansą ir šis veiksnys padidino minėtos savivaldybės skolą einamuoju laikotarpiu.[409] Taigi, apibendrinus antrojo VPSP trūkumo analizę, pažymima, kad viešojo sektoriaus finansinės galimybės įgyvendinti projektą yra labai svarbus veiksnys sėkmingai VPSP veiklai. Šis veiksnys turi būti labai atsakingai įvertintas prieš pasirašant VPSP projektą, nes viešajam sektoriui laiku nevykdant savo finansinių įsipareigojimų yra mažinamas viešojo sektoriaus kaip patikimo partnerio pasitikėjimas. Šiame darbe bus aptariamas teisinis ginčas tarp Kauno miesto savivaldybės administracijos ir UAB „Kamesta" kai viešojo sektoriaus finansiniai įsipareigojimai nėra vykdomi.

---

406 Šiaulių apygardos teismo 2013 m. sausio 25 d. nutartis civilinėje byloje *Šiaulių apygardos prokuratūra v. VšĮ „Pramogų sala"* (bylos Nr. 2-339-372/2013).

407 Viešojo ir privataus sektorių partnerystės vadovas. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 02 05], < http://www.ppplietuva.lt/images/files/I_VPSP_vadovas_20130416.pdf>.

408 Valdžios ir privataus sektorių partnerystės sutartis dėl Balsių mokyklos statybos, priežiūros ir administravimo buvo pasirašyta 2010 m. liepos 26 d. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 02 06], < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/VPSP_SUVESTINE.pdf>.

409 2013 m. gegužės 31 d. Lietuvos verslo konfederacijos kartu su VšĮ „Investuok Lietuvoje" ir advokatų kontora GLIMSTEDT organizuota konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje: galimybės verslui" medžiaga.

Trečiasis trūkumas – kai su partnerystės projektu susijusių viešojo sektoriaus mokėjimų nukėlimas į ateitį, gali neigiamai įtakoti vėlesnių laikotarpių viešojo sektoriaus fiskalinius rodiklius. Vienos pasaulio šalys nustato regioninės ir vietos valdžios institucijų skolinimosi ribas (pavyzdžiui, biudžeto deficitas negali viršyti 3 % šalies BVP), kitos taiko griežtesnes fiskalines taisykles, ribojančias centrinės valdžios išlaidas, šalies biudžeto deficitą bei skolą. Jei nebūtų apribojimų, viešojo sektoriaus institucijos galėtų skolintis ir infrastruktūros plėtros projektus įgyvendinti tradiciniu būdu – vykdydamos įprastus viešuosius pirkimus ir planuodamos paskolas grąžinimą iš būsimų biudžeto pajamų. Tiesa, VPSP būdu, partnerystės sutartis ne visada gali būti sudaroma – pavyzdžiui, tuo atveju, kai metiniai mokesčiai partneriui viršija viešojo sektoriaus institucijos biudžeto galimybes. Partnerystės, kaip būdo finansuoti projektą „už balanso ribų" nepažeidžiant fiskalinių apribojimų, pasirinkimas turi būti nagrinėjamas pirmiausia vertinant partnerystės vertę už pinigus. Vertė už pinigus visada turi būti pagrindinis sprendimo dėl VPSP pasirinkimo motyvas. Didesnė vertė už pinigus priklauso nuo abiejų sektorių gebėjimų teisingai nustatyti, įvertinti ir prisiimti riziką tai šaliai, kuri geriausiai sugeba ją valdyti.[410]

Taigi, mažinat trečiojo trūkumo (kai su partnerystės projektu susijusių viešojo sektoriaus mokėjimų nukėlimas į ateitį, gali neigiamai įtakoti vėlesnių laikotarpių viešojo sektoriaus fiskalinius rodiklius) prielaidas, mūsų manymu yra svarbūs du faktoriai: metinių mokesčių partneriui paskirstymas viešojo sektoriaus biudžete, atsižvelgiant į nacionalines fiskalines taisykles ir efektyvus rizikų paskirstymas užtikrinant projekto vertę už pinigus.

Norima detaliau išanalizuoti dar vieną VPSP trūkumą – deryboms tarp šalių ir galutiniam projekto atlikimui reikia ilgo laikotarpio. Žinia, VPSP sutartys yra sudėtingesnės, o pirkimo procesas ilgesnis negu tradicinių viešųjų pirkimo sutarčių. Manoma, kad konstitucinių principų bei anksčiau aptartų VPSP principų laikymasis yra ypač svarbūs veiksniai norint užtikrinti sklandų ir skaidrų VPSP projektų rengimo ir įgyvendinimo procesą.

2013 m. gegužės 31 d. konferencijoje VšĮ atstovas J. Kimontas[411] pristatė VPSP rinkos plėtros galimybes Lietuvoje. Šiame pristatyme jis pateikė duomenis, kiek laiko užtrunka projektų rengimas, esant sklandžiam procesui, jeigu valstybės turtiniai įsipareigojimai didesni negu 200 mln. litų. (Žr. Priedą Nr. 11). Kaip matome nuo galimybių studijos parengimo iki sutarties pasirašymo yra treji metai su sąlyga, kad visas procesas vyksta pakankamai sklandžiai ir skaidriai. Projektai kai jų vertė virš 200 mln. litų gal būt reikalauja tokio ilgo proceso, tačiau savivaldybės dažnai atlieka ar nori atlikti mažesnės vertės projektus, o VPSP projektų rengimas ir tvirtinimas patvirtinus 2009 m. lapkričio 19 d. projektų rengimo ir įgyvendinimo taisykles[412] taip pat yra pakankamai ilgas.

Pagal projektų rengimo ir įgyvendinimo taisykles vietos valdžios partnerystę įgyvendinanti institucija (savivaldybė) vadovaudamasi savo nustatyta investicijų projektų inicijavimo ar planavimo tvarka:

- *inicijuoja* investicijų projektą ir *parengia* pagal taikomus tam tikrus reikalavimus[413] vietos valdžios investicijų projekto galimybių studiją;
- *rengia VPSP projektą*;

---

[410] Viešojo ir privataus sektorių partnerystės vadovas. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 02 05], < http://www.ppplietuva.lt/images/files/I_VPSP_vadovas_20130416.pdf>.

[411] VšĮ „Investuok Lietuvoje" Projektų valdymo departamento vyr. projektų vadovas.

[412] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 11 d. Nr. 1480 nutarimas „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės". *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 137-5998.

[413] Galimybių studijoje nurodoma: esamos situacijos analizė; investicijų projekto tikslas; duomenys apie privačiam subjektui perduotiną veiklą ir naujai sukurtiną ir (ar) privačiam subjektui perduotiną valdyti ir naudoti turtą (naujai kuriamo turto techninės sąlygos, perduodamo valdyti ir naudoti turto pavadinimas, turto teisinis statusas, turto perdavimo valdyti ir naudoti būdas ir kt. Investicijų projekto įgyvendinimo alternatyvų analizė (įgyvendinimo būdai ir trukmė; numatomų sąnaudų ir naudos analizė; reikalingos lėšos ir investicijos, siūlomi finansavimo šaltiniai; investicijų projekto rizika, siūlomo jos paskirstymo

- *teikia pagal nustatytą tvarką Finansų ministerijai parengtą galimybių studiją bei partnerystės projektą* ir *prašo* pateikti nuomonę dėl finansinių sąlygų bei rizikos paskirstymo tarp partnerystės projekto šalių siūlomam įgyvendinti partnerystės projektui. *Finansų ministerija,* gavusi dokumentus, pagal procedūrinę tvarką, per 30 darbo dienų turi *įvertinti* projekto finansines sąlygas, rizikos paskirstymą bei *pateikti atskirąją nuomonę* vietos valdžios partnerystės projektą įgyvendinančiai institucijai.
- *teikia savivaldybės tarybai pirmu teikimu:* (1) Finansų ministerijos atskirąją nuomonę, (2)siūlomą įgyvendinti partnerystės projektą bei (3) sprendimo dėl partnerystės projekto tikslingumo projektą.[414]
- savivaldybės tarybai priėmus sprendimą dėl partnerystės projekto tikslingumo, *antru teikimu siūlo tvirtinti* savivaldybės tarybai: (1) partnerystės projekto pirkimų sąlygas, (2) pagrindines partnerystės sutarties sąlygas, (3) pirkimų būdą, kai (a) partnerystės projektas įgyvendinamas taikant valdžios ir privataus subjektų partnerystę, arba (b), kai partnerystės projektas įgyvendinamas suteikiant koncesiją, nustačius konkurso etapus;
- savivaldybės tarybai patvirtinus projektą *vykdo pirkimus*, reikalingus partnerystės projektui įgyvendinti, *trečiuoju teikimu parengia* partnerystės sutarties projektą ir teikia jį vėl savivaldybės tarybai.
- savivaldybės tarybai pritarus partnerystės sutarties projektui, *pasirašo partnerystės sutartį* su privačiu subjektu ir ją kartu *įgyvendina*.
- Savivaldybės tarybai *nepritarus* pateiktam sutarties projektui, vietos valdžios partnerystės projektą įgyvendinanti institucija *teikia savivaldybės tarybai patikslintą partnerystės sutarties projektą arba nutraukia pirkimus*.
- *Savivaldybės taryba priima sprendimus, gavusi savivaldybės kontrolieriaus išvadą*.

Partnerystės sutarties projekto rengimo, derinimo ir patvirtinimo eiga rodo, kad VPSP projektų parengiamasis procedūrų sekos procesas savivaldos lygmenyje yra sustabarėjęs ir pakankamai lėtas sprendimų priėmimas. Todėl parengiamojo proceso procedūras sekant teisinės valstybės, subsidiarumo ir protingumo principais reikėtų, viena vertus, labiau decentralizuoti[415], antra vertus, lanksčiau taikyti ir maksimaliai trumpinti.

Pirmiausia lyginamuoju aspektu norime palyginti dviejų institucijų – savivaldos ir Finansų ministerijos – atsakomybę už VPSP projektų finansinį įgyvendinimą, kai VPSP inicijuoja savivaldybė.

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 120 ir 121 straipsnių nuostatas savivaldybės pagal apibrėžtą kompetenciją veikia laisvai ir savarankiškai, <u>*sudaro ir tvirtina savo biudžetą*</u>. Remiantis vietos savivaldos įstatymu, *savivaldybės biudžeto*[416] *sudarymas ir tvirtinimas priskiriamas* <u>*savarankiškom savivaldybės funkcijoms*</u>. Be to, <u>*savivaldybės kontrolierius*</u> (savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba), *prižiūri ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas savivaldybės turtas* ir patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, <u>*kaip vykdomas savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai, taip pat atlieka savivaldybės biudžeto vykdymo ir kitų piniginių*</u>

---

tarp investicijų projekto šalių, atlikto vadovaujantis Rizikos paskirstymo tarp viešojo ir privataus sektorių partnerystės projekto šalių tvarkos aprašu (priedas), duomenys);

414 (3) dalies aprašyme, mūsų manymu, trūksta aiškumo. Pateikiamas originalus tekstas : „Vietos vadžios partnerystės projektą įgyvendinanti institucija Finansų ministerijos atskirąją nuomonę kartu su siūlomu įgyvendinti partnerystės projektu ir sprendimo dėl partnerystės projekto tikslingumo projektu teikia savivaldybės tarybai. Sprendimo dėl partnerystės projekto tikslingumo projekte pateikiami Taisyklių 19.1–19.8 punktuose nurodyti duomenys.

415 Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.

416 Savivaldybės biudžetas – savivaldybės tarybos tvirtinamas savivaldybės biudžeto pajamų ir asignavimų planas biudžetiniams metams. Pagal Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymą. *Valstybės žinios.* 2004, Nr. 4-47.

*išteklių naudojimo auditą*. Pažymėtina, kad *savivaldybės administracijos direktorius*, savivaldybės tarybos nustatyta tvarka, *administruoja savivaldybės biudžeto asignavimus ir kitus piniginius išteklius, organizuoja savivaldybės biudžeto vykdymą ir atsako už savivaldybės ūkinę ir finansinę veiklą, administruoja savivaldybės turtą.* [417] Tuo tarpu Finansų ministerija, remiantis VPSP projektų rengimo ir įgyvendinimo taisyklėmis, *atsako už partnerystės projekto ir partnerystės sutarties finansinių sąlygų* ir rizikos paskirstymo tarp partnerystės projekto šalių duomenų įtakos valstybės ir savivaldybių biudžetų galimybėms įvertinimą; rizikos paskirstymo tarp partnerystės projekto šalių priimtinumo bei tinkamumo ir įtakos valstybės finansiniams rodikliams įvertinimą.

Mūsų manymu, Finansų ministerija teikdama atskirąją nuomonę dėl VPSP finansinių sąlygų pažeidžia savivaldai priskirtą kompetenciją tvarkyti, organizuoti, administruoti, kontroliuoti savivaldybės biudžetą savo nuožiūrą ir prisiimti už tai atsakomybę. Todėl, atsižvelgus į tai, siūlome Finansų ministerijai savivaldos inicijuojamiems VPSP projektams neteikti atskirosios nuomonės, nes šią teisę turi savivaldybės kontrolierius (savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba). Remiantis Europos Savivaldos Chartija, kur pažymima, kad „vietos savivaldos apsauga ir stiprinimas įvairiose Europos šalyse yra svarbus įnašas į demokratiniais principais ir valdžios decentralizavimu grindžiamos Europos kūrimą,“[418] bei Lietuvos Respublikos Konstitucijos, savivaldos įstatymo principais siūlome supaprastinti VPSP projektų rengimo ir derinimo tvarką savivaldos lygmenyje. Savivaldos įstatymas reglamentuoja savivaldybės institucijų sudarymo tvarką, jų įgaliojimus, darbuotojų teises ir pareigas bei atliekamas funkcijas. Remiantis savivaldos įstatymu, gali būti sudarytas komitetas arba komisija[419], koordinuojantis visus klausimus susijusius su VPSP projektu, be to, savivaldybėje dažnai jau yra investicijų ir plėtros skyrius, kuris derindamas investicinius klausimus gali koordinuoti ir vykdyti VPSP projektų monitoringą.

Tiesa, jeigu reikėtų papildomų konsultacijų ar paaiškinimų, tai šis komitetas ar komisija galėtų bendradarbiauti su VšĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“ ir VšĮ „Investuok Lietuvoje“ institucijomis, nes jų kompetencijai yra priskirti konsultacijų ir metodikos VPSP projektų rengimų klausimai.

Apibendrinant viešojo ir privataus sektorių partnerystės pagrindinius bruožus bei privalumus ir trūkumus darytina išvada, kad privalumai sustiprina partnerystės projektų įgyvendinimą ir didina šio teisinio instituto socialinį ekonominį patrauklumą, jo sąmoningą siekiamybę, o trūkumai partnerystės šalis, ypač viešojo sektoriaus atstovus, skatina juos atidžiau įvertinti ir iniciuoti geresnių teisinių ir kitų sprendimų paieškas, koreguoti savo veiksmus. Išryškėjęs vienas iš nustatytų partnerystės trūkumų yra susijęs su *privataus kapitalo ketinimais beatodairiškai siekti pelno, keičia viešojo sektoriaus partnerystės įgyvendinimo teisinės, ekonominės ir kitos socialinės aplinkos parametrus,* todėl reikia numatyti kaip šią koliziją galima spręsti ar teisinio reguliavimo priemonėmis, ar papildomai derinant skirtingus sektorių interesus, keisti sutarties sąlygas, derybose patikslinat sutarties įgyvendinimo klausimus. Kitas mažiau priimtinas yra teisminis ginčų sprendimo būdas. Bet kuriuo atveju rezultatas turi būti vienas – teisinis reguliavimas turi įtvirtinti ir palaikyti visuomenėje socialinę santarvę, tvarką bei rimtį. Antrasis partnerystės trūkumas (*VPSP taikymo mastus reikia derinti su valstybės/savivaldybės finansinėmis galimybėmis esamoje bei ilgalaikėje perspektyvoje, nes to nepaisymas gali neigiamai įtakoti vėlesnių laikotarpių biudžetų rodiklius*) gali būti mažinamas tinkamai įvertinus viešojo sektoriaus finansines galimybes projektui įgyvendinti. Trečiasis iš nustatytų trūkumų, kai viešojo sektoriaus subjektas partnerystės projektuose savo mokėjimus (atsiskaitymus) nukelia

[417] Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. Nr. I-533. *Valstybės žinios.* 1994, Nr. 55-1049.

[418] Europos vietos savivaldos chartija. *Valstybės žinios.* 1999, Nr. 82-2418.

[419] Šis komitetas ar komisija, mūsų manymu, turėtų susidaryti iš teisininko, finansininko, investicijų specialisto, savivaldybės kontrolieriaus (esant reikalui gali būti prijungiamai ir kiti kompetentingi savivaldybės darbuotojai), be to, turėtų išsirinkti pirmininką. Tokiu būdu, būtų užtikrintas sprendžiamų klausimų, susijusių su VPSP projektu, profesionalumas ir efektyvumas.

vėlesniam laikotarpiui. Tokia situacija gali neigiamai paveikti ne tik viso viešojo sektoriaus fiskalinę politiką, bet ir sukelti rinkos disbalansą. Tuo požiūriu reikia atkreipti dėmesį į Europos komisijos ekonomikos valdysenos taisyklių nuostatas. Europos Komisija siūlo Tarybai ekonominės ir fiskalinės politikos vykdymo kryptis, stebi veiklos rezultatus ir užtikrina Tarybos sprendimų vykdymą. „ES ne tik sustiprino fiskalines taisykles, bet ir ėmė taikyti naują makroekonominio disbalanso priežiūros ir savalaikio šalinimo sistemą. Taip siekiama imtis veiksmų pavojų keliančių pokyčių atveju...“[420] Partnerystės procesų užtikrinimo atveju tikslinga iš anksto numatyti galimas problemas ir padėti stebėti disbalanso taisomuosius veiksmus, kaip makroekonominę priežiūros priemonę, nustatyti tam tikrą disbalanso tolerancijos ribą, t.y. – aiškią viešojo sektoriaus subjekto biudžeto skolos viršutinę ribą einamuoju laikotarpiu, kuri turi būti suderinta su valstybės skolos ribomis. Be to, partnerystės, kaip būdo finansuoti projektą „už balanso ribų“ nepažeidžiant fiskalinių apribojimų, pasirinkimas turi būti nagrinėjamas pirmiausia vertinant partnerystės vertę už pinigus. O vertė už pinigus priklauso nuo abiejų sektorių gebėjimų teisingai nustatyti, įvertinti ir prisiimti riziką tai šaliai, kuri geriausiai sugeba ją valdyti.

Taip pat įvertinus VPSP rengimo ir įgyvendinimo tvarką siūlome ją supaprastinti, kai VPSP projektus inicijuoja vietos valdžios institucijos. Siūlome vadovautis subsidiarumo ir decentralizacijos principais. Savivaldybė, vadovaujantis savo institucine struktūra ir laikydamasi subsidiarumo principo, turėtų užtikrinti, kad VPSP rengimo ir įgyvendinimo tvarka nepažeistų konstitucijos ir VPSP principų bei užtikrintų konkurencingą aplinką.

## 2.6. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikis ir galimybės Lietuvoje. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės tikslai

*Viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikis ir galimybės Lietuvoje.* Praėjusį dešimtmetį viešojo ir privataus sektorių partnerystės plėtra pateko į kai kurių valstybių: Jungtinės Karalystės, Australijos, Kanados, Airijos, ir kitų vyriausybių ir vietos valdžios institucijų darbotvarkę.[421] Lietuvos Vyriausybė vadovaudamasi ūkio ekonominės plėtros iki 2015 m. ilgalaike strategija,[422] nacionaline darnaus vystymosi strategija[423] ir kitomis strategijomis bei programomis, ieškodama naujesnių teisinių būdų ir priemonių patenkinti visuomenės poreikius ir siekdama įgyvendinti Vyriausybės programoje nustatytus tikslus (gyvenimo kokybės gerinimą, verslo skatinimą, mokslo ir inovacijų plėtrą, viešojo saugumo užtikrinimą...), taip pat siūlo išplėsti viešojo ir privataus sektorių partnerystę, sukuriant jai teisines, institucines ir administracines sąlygas bei korupcijos prevencijos mechanizmus.[424]

Viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinė kategorija, atsiradusi 2009 m. koncesijų[425] ir investicijų[426] įstatymuose, nenurodė partnerystės tikslų, pagrindinių krypčių, todėl nebuvo aišku

[420] ES ekonomikos valdysena. Europos komisija. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 15], <http://ec.europa.eu/economy_finance/general/pdf/eu_economic_governance_lt.pdf>.

[421] Gudelis, D.; Rozenbergaitė, V. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės galimybės. *Viešoji politika ir administravimas*. 2004, Nr. 8: 59.

[422] Lietuvos ūkio ekonominės plėtros iki 2015 ilgalaike strategija. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos internetinis puslapis [interaktyvus]. Vilnius, 2010 [žiūrėta 2010 08 05]. < http://www.ukmin.lt/lt/strategija/ilgalaike_ukio.php>.

[423] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 16 d. nutarimas Nr. 1247 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ pakeitimo“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 121-5215.

[424] Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr. XI-52. „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“, *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 146-5870. IX skyrius 271 p.

[425] Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 70-3163.

[426] Lietuvos Respublikos Investicijų įstatymo 2,4 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymo papildymo ketvirtuoju skirsniu[1] įstatymas. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 77-3164.

ko iš jos tikimasi, ar iš viso yra VPSP projektų poreikis Lietuvoje. Aišku, galima daryti išvadą, kad investicijų įstatymas išskiria VPSP, kaip būdą vykdyti investicijas. Bet tai tik viena iš VPSP įgyvendinimo galimybių. Dėl nepakankamo aiškumo VPSP padėties Lietuvoje viešojo sektoriaus atstovai bandė šią spragą užpildyti, dalyvaudami konferencijose ir aiškindami VPSP naudą, tikslus, trūkumus, taikymo priežastis, bruožus, partnerystės grėsmes bei kitus aktualius klausimus, o mokslininkai savo straipsniuose analizavo VPSP įvairiais aspektais, pateikdami savas išvadas. Taigi, tęsiant šią mintį, pateikiant konkrečius pavyzdžius galima pažymėti, kad viešojo administravimo institucijų atstovai pripažino poreikį ir naudą VPSP, tenkinant visuomenės poreikius, gerinant infrastruktūrą ir paslaugų kokybę. Anot Lietuvos Respublikos finansų, ūkio ministerijų atstovų, viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikis Lietuvoje yra. T. Jagminas[427] išskiria šias prielaidas VPSP projektų įgyvendinimui: *ekonomikos skatinimo poreikį, viešųjų paslaugų restruktūrizacijos potencialą, nepakankamą viešosios infrastruktūros finansavimą, blogėjančią viešosios infrastruktūros būklę, viešųjų pastatų energetinio efektyvumo didinimo poreikį.*[428] Galima suprasti, kad VPSP būtų viena iš priemonių šioms problemoms spręsti. Tuo tarpu A. Vičkačkienė[429] akcentuoja, kad tokios partnerystės dėka gali būti: 1) *užtikrinamos reikiamos investicijos į viešąjį sektorių, efektyvesnį valstybės lėšų valdymą;* 2) *užtikrinamas savalaikis ir kokybiškesnis viešųjų paslaugų teikimas;* 3) *investiciniai projektai galėtų būti įgyvendinami nustatytu laiku bei nereikalautų papildomų viešojo sektoriaus išlaidų*; 4) *privataus sektoriaus subjektui galėtų būti suteikiama galimybė užtikrinti ilgalaikes pajamas, vykdant partnerystės projektus, panaudojant privataus sektoriaus gebėjimus ir patirtį;* 5) *tinkamai paskirstant riziką, galėtų būti mažinamos išlaidos projektams valdyti;* 6) *turtas, sukurtas pagal partnerystės sutartis, galėtų būti apskaitomas ne viešojo sektoriaus balanse.*[430] T. Jagminas teigia, kad VPSP – tai *„įrankis viešojo sektoriaus reformai", „veiksmingesnės, pigesnės, patikimesnės viešosios paslaugos", „padeda padidinti viešųjų paslaugų kokybę, nedidinant viešųjų išlaidų dalies" ir kt.*[431] Finansų ministerija savo internetiniame tinklapyje nurodo, kad „Lietuvoje, kaip ir daugelyje pasaulio valstybių auga *investicijų poreikis viešajai infrastruktūrai ir viešosioms paslaugoms plėtoti bei jų kokybei tobulinti*. Ribotos viešojo sektoriaus galimybės skirti šiam tikslui pakankamą finansavimą skatina ieškoti naujų priemonių ir galimybių ".[432] *Atskirų ministerijų atstovų pranešimai konferencijose, Lietuvos savivaldybių išreikšta nuomonė*[433]*, ministerijų*

---

[427] Jagminas, T. Lietuvos Respublikos Ūkio ministro visuomeninis konsultantas investicijų skatinimo klausimais. (tuo metu.)

[428] Jagminas, T. Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės skatinimo programa. *2009 gruodžio 2 d. konferencijos „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė: valstybės politika ir teisinė aplinka" medžiaga.* Vilnius: Advokatų profesinė bendrija MAQS Law Firm, 2009.

[429] LR Finansų ministerijos Turto valdymo departamento direktorė.

[430] Vičkačkienė, A. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės (VPSP) teisinis reglamentavimas Lietuvoje. *2009 gruodžio 2 d. konferencijos „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė: valstybės politika ir teisinė aplinka" medžiaga".* Vilnius: Advokatų profesinė bendrija MAQS Law Firm, 2009.

[431] Jagminas, T. Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės skatinimo programa. *2009 gruodžio 2 d. konferencijos „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė: valstybės politika ir teisinė aplinka" medžiaga.* Vilnius: Advokatų profesinė bendrija MAQS Law Firm, 2009.

[432] Finansų ministerijos internetinis puslapis. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 01 12]. < http://www.finmin.lt/web/finmin/ppp>.

[433] Poreikis vykdyti VPSP egzistuoja ir savivaldybėse. Audito metu savivaldybės, <....>didžioji dauguma – 50 iš 58 (86 proc.) nurodė, kad poreikis vykdyti tokius projektus yra. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2008 m. sausio 15 d. valstybinio audito ataskaita „Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas".2008, p.19. [interaktyvus], [žiūrėta 2009 11 12]. <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCIQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.vkontrole.lt%2Ffailas_senas.aspx%3Fid%3D2136&ei=_G19UOqtEYjgtQaC24DIAw&usg=AFQjCNFY6eSNVVNFl-sztUYCJobjeC93cQ&sig2=AnepGK-LpJBDZSEmHyx2NA>.

*inicijuoti pilotiniai projektai*[434]*, Ūkio ministerijos parengta VPSP skatinimo 2010-2012 m. programa*[435]*, atskirų ministerijų veiklos planai*[436] *ir jų internetinių puslapių informacijos apžvalga išreiškia aiškią Vyriausybės politinę valią, poreikį skatinti VPSP plėtrą Lietuvoje*. Be to, Europos VPSP ekspertizių centras taip pat pažymėjo, kad Lietuvos Vyriausybė remia VPSP plėtrą ir tai yra stimulas vietinei pramonei.[437]

Norint geriau suprasti poreikio svarbumą viešojo ir privataus sektorių veikloje, siūloma atsižvelgti į A. Sedjari[438] įžvalgas, kurios skiria trilypį poreikio aspektą:

---

[434] Ūkio ministerija, siekdama skatinti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą, inicijavo viešojo ir privataus sektorių partnerystės pilotinių (pavyzdinių) projektų (toliau – pilotiniai projektai) įgyvendinimą ir kvietė ministerijas bei savivaldybes teikti siūlymus dėl šių projektų parengimo. Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2009 m. liepos 15 d. potvarkiu Nr. 281 sudaryta darbo grupė atrinko šešis pilotinius projektus iš sveikatos apsaugos, švietimo, transporto, socialinio būsto, viešosios tvarkos bei visuomenės apsaugos sričių. Pilotiniai projektai: 1.VšĮ Vilniaus universiteto vaikų ligoninės naujo korpuso statyba. Teikėjas – Sveikatos apsaugos ministerija; 2. Vilniaus Balsių mokyklos (kartu su ambulatorija) statybos ir valdymo projektas. Teikėjas – Vilniaus m. savivaldybė; 3.Daugiabučių namų, skirtų socialiniam būstui statyba Alytaus m. Teikėjas – Alytaus m. savivaldybė; 4. Policijos departamento prie VRM Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato areštinės Vilniuje, Birželio 23-iosios g. 10, statyba (Projekto vertė – 43,5 mln. Lt) ir Policijos departamento prie VRM Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto 1-ojo ir 5-ojo policijos komisariatų pastato Vilniuje, P. Vileišio g. statyba. Teikėjas – Vidaus reikalų ministerija; 5. Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų teritorijoje esančių nenaudojamų pastatų rekonstravimas į kalėjimą. Teikėjas – Teisingumo ministerija; 6. Palangos m. aplinkkelio projektas. Teikėjas – Susisiekimo ministerija.

[435] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. balandžio 7 d. nutarimas Nr. 415 "Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 metų programos patvirtinimo". *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 46-2212.

*VPSP skatinimo 2010-2012 m. programoje numatyti šie uždaviniai:*

- stiprinti viešojo sektoriaus atstovų gebėjimus ir kompetenciją rengti ir įgyvendinti partnerystės projektus;
- dalyvauti teikiant pagalbą viešojo sektoriaus subjektams, atsakingiems už šioje programoje nustatytas sritis, rengiant partnerystės projektų dokumentus ir ieškant potencialių investuotojų;
- nustatyti partnerystės tikslingumo kriterijus, kuriais viešojo sektoriaus atstovai vadovautųsi rengdami ilgalaikių investicijų planus;
- rengti ilgalaikių partnerystės investicijų projektų sektorinius planus, juose nurodyti ne tik potencialius projektus, bet ir tai, kad bus restruktūrizuojami projektą įgyvendinančios institucijos biudžeto asignavimai, skiriami funkcijoms atlikti;
- išanalizuoti galimybes taikyti tikslines finansines priemones, kuriomis galėtų pasinaudoti privataus sektoriaus atstovai, finansuojantys partnerystės projektus, taip pat naudoti papildomus partnerystės projektų finansavimo šaltinius;
- užtikrinti, kad informacija apie sektorinius planus ir metodines rekomendacijas, kaip rengti ir įgyvendinti partnerystės projektus, būtų prieinama viešojo ir privataus sektorių atstovams;
- tobulinti partnerystę reglamentuojančią teisinę aplinką;
- suderinti viešojo sektoriaus finansinių įsipareigojimų pagal partnerystės sutartis apimtį su valstybės finansinėmis galimybėmis. Kaip matome minėta programa, nustatydama uždavinius, parodė ne tik VPSP poreikį vykdyti projektus, bet ir sisteminti informaciją.

[436] Pvz: Finansų ministerijos 2012–2014 metų strateginis veiklos planas; [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 05], <http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/strateginis_veiklos_planas_2007_2009/2012-2014/FM_2012_2014_stratplan.pdf>.

[437] Jennett, N. PPP Challenges in Central Eastern Europe and Mediterranean Region. GLDN video session. *EPEC (European PPP expertise centre)*. 2010, p. 8. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 01]. < http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/213798-1259011531325/6598384-1268250365374/EPEC_Presentation.pdf>.

[438] Sedjari, A. *Public–Private Partnerships as a Tool for Modernizing Public Administration*. International Review of Administrative Sciences, 2004, Vol. 70, No. 2, p. 291–306.

- poreikį *panaudoti inovatyvią formą siekiant sujungti skirtingus sektorius, kad kiekvieno jų stiprybės ir silpnybės, kylančios iš skirtingų šių sektorių prigimčių, būtų suderintos*;
- poreikį *apsvarstyti iš naujo bendradarbiavimo būdus, atsižvelgiant į esamus ir potencialius proceso dalyvius, siekiant pagerinti gyvenimo standartus*;
- poreikį *pagaliau pasiekti balansą, demokratizuojant dalyvių santykius, plėtojant visų institucijų bendradarbiavimą, stiprinant partneryste paremtus vertikalius ir horizontalius ryšius*. Be to, siekiant ilgalaikio, teigiamo poveikio tobulinant infrastruktūrą bei teikiant paslaugas, būtina atsižvelgti į galutinio vartotojo interesus.

Taigi, apibendrinus poreikio analizę, galima išskirti kelis VPSP poreikio aspektus (atžvilgius) Lietuvoje: 1) poreikiai, susiję su NVV tam tikrų principų įgyvendinimu, kokybiškesnių viešųjų paslaugų teikimu, viešųjų paslaugų restruktūrizacija, viešojo sektoriaus reforma; 2) poreikis, susijęs su infrastruktūros plėtra Lietuvoje; 3) poreikis skatinti investicijas; 4) poreikis panaudoti privataus sektoriaus gebėjimus, patirtį ir kt. Šie aspektai parodo VPSP galimą realizacijos „lauką" Lietuvoje, jeigu viešasis sektorius parinkdamas teisines, vadybines ir kitas socialines priemones suteiks sąlygas VPSP įgyvendinimui ir plėtrai.

Politinę valią sustiprina įvairios atliktos studijos aiškinantis VPSP poreikį konkrečioje srityje. Ypatingai norima paminėti susisiekimo ministerijos inicijuotą ir 2008 m. pristatytą "Lietuvos transporto sistemos modernizavimo ir plėtros galimybės, taikant VPSP finansavimo modelį" studiją. Manoma, kad tai tinkamas būdas, nustatant veiklos kryptis, kai viešasis ir privatus sektoriai dirbdami kartu gali tenkinti aukščiau aptarus poreikius Lietuvoje. Teigiamai vertinamos šioje studijoje pateiktos rekomendacijos, tiksliai identifikuotos problemos, nustatyta investicijų poreikio suma bei atrinkti ir pasiūlyti galimi 11 pilotiniai projektai. Be to, transporto sektorių, remdamasi atlikta studija, LR Susisiekimo ministerija įvardino kaip didžiausią potencialą privataus kapitalo pritraukimui.[439] Tokį pasirinkimą patvirtina ir pasaulinė praktika, kur būtent šioje srityje yra atliekama daug VPSP projektų, pavyzdžiui, Austrijoje atskirų projektų sumos transporto srityje siekia nuo 30-50 mln. iki 933 mln. eurų,[440] Kroatijoje[441] – 635 mln.; Čekijoje[442] – 1,08 mljrd. eurų. Tiesa, kartais užsienio šalys išskiria prioritetines sritis, kur VPSP projektai būtų pageidautini ir turėtų naudą visuomenei. Pavyzdžiui, Austrijoje[443] – kelių infrastruktūra, Belgijoje[444] – sporto ir kultūros objektų renovacija ir statyba, Prancūzijoje[445] – sveikatos apsauga, pastatų renovacija ir statyba, Latvijoje[446] – energetikos sektorius, socialinis sektorius (mokyklos, vaikų darželiai, transportas), Kazachstane[447] – sveikatos

[439] Mačiulis, A. PPP principo taikymo transporto sektoriuje perspektyvos. *2009 gruodžio 2 d. konferencijos „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė: valstybės politika ir teisinė aplinka" medžiaga.* Vilnius: Advokatų profesinė bendrija MAQS Law Firm, 2009.

[440] CMS (CMS was established in 1999 and today comprises nine CMS firms, employing over 2,800 lawyers ); *PPP in Europe*. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 25]. P. 5; <http://www.cms-dsb.com/Hubbard.FileSystem/files/Publication/7f112bf8-d6d0-4920-b452-90ac0119fc31/Presentation/PublicationAttachment/d5c195ec-83b6-4439-88ab-807740d4d10b/LS07031_RZ_PPP_Guide%5B1%5D.pdf.

[441] Ten pat. P. 32.

[442] Ten pat. P. 39.

[443] Bointon, R., *et al*. European PPP report 2009. European PPP expertise centre. *DLA Piper*. [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2010 10 01]. <http://www.bei.org/epec/attachments/European%20PPP%20Report%202009.pdf>. P. 123-135.

[444] Ten pat. P. 127-135.

[445] Ten pat. P. 147-168.

[446] Feldmane, A. Latvian Investment and Development Agency. *PPP in Latvia.* [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 01]. <http://www.tsi.lv/Research/Conference/RegWorkshop/6%20%20March%20-02/AF_WB_1%20march2007.pdf>.

[447] Samokeish, O. *5 directions of PPP development in Kazakhstan.* [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 20].< http://kzppp.kz/en/gcp/view?id=55>; ir <http://prezi.com/w2kac9spuj_w/copy-of-5-directions-of-ppp-development-in-kazakhstan/>.

apsauga. Mūsų kaimyninėje šalyje Lenkijoje 2012 m. daugiausia sutarčių po 12% tenka sveikatos apsaugai, sporto ir parkavimo projektams, o projektų vertė siekia 135 982 000 eurų.[448]

Įvertinant minėtą susisiekimo ministerijos atliktą studiją, siūloma kiekvienai ministerijai, bendradarbiaujant su savivaldybėmis, atlikti VPSP poreikio vertinimo analizę ir išskirti prioritetines sritis Lietuvoje. Tam siūloma paruošti VPSP poreikių vertinimo rekomendacijas. Kol jų nėra, galima pasinaudoti parengtų poreikio vertinimo kitoms sritims rekomendacijų nustatytais reikalavimais[449] arba atliktomis poreikio vertinimo analizėmis.

Teigiama, kad privalu atkreipti dėmesį į žmonių išreiktą nuomonę konkrečioje gyvenamojoje vietovėje, sužinoti žmonių interesus ir poreikius. „Žmogus, būdamas visuomenės dalis ir turėdamas tam tikrų poreikių, turi ir labai įvairių interesų. Visuomeninis intereso pobūdis leidžia teigti, kad interesai būdingi ne vien atskiriems žmonėms, bet ir įvairiems socialiniams dariniams, pavyzdžiui, socialiniams grupėms, organizacijoms, o visuomeniniai santykiai tampa objektyvia interesų egzistavimo sąlyga ".[450] Dažnai savivaldybės strateginiuose dokumentuose akcentuoja,[451] kad žmonių ir bendruomenės poreikiai yra labai svarbūs, o jų sužinojimui reikalingas bendradarbiavimas, konsultavimas su bendruomene. Kaip pažymima Nacionalinėje bendrojoje strategijoje, Lietuvoje, priimant sprendimus, siekiama konsultuotis su suinteresuotomis grupėmis. Tačiau remiantis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos SIGMA apžvalga, Lietuvoje konsultacijos tarp ministerijų yra efektyvesnės lyginant konsultacijas su visuomene. Pastarosioms konsultacijoms būdingos paklausos (t. y. viešajame sektoriuje trūksta tinkamų konsultavimosi mechanizmų) ir pasiūlos pusės (t. y. nepakankamai stiprūs nevyriausybinių organizacijų (NVO) gebėjimai dalyvauti sprendimų priėmime) problemos. Retai bendruomenių atstovai dalyvauja priimant vietos savivaldos sprendimus.[452] Be to, viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė, plėtojant viešąją infrastruktūrą ir teikiant viešąsias paslaugas, Lietuvoje kol kas taikoma ribotai. Bet tam, kad būtų galima identifikuoti visuomenės poreikius ir interesus mikro socialiniame lygmenyje, siūloma sukurti paprastas ir aiškias visuomenės poreikių pasiūlymų galimybes. Pažymima, kad visuomenės poreikiai suprantami, kaip visos visuomenės ar jos dalies interesai, kuriuos valstybė, vykdydama savo funkcijas, yra konstituciškai įpareigota užtikrinti ir tenkinti.[453] Pritariama U. Trumpulio nuomonei, kad „interesai formuojasi poreikių pagrindu ir yra jų raiškos forma. Interesų santykyje su poreikiu galima apibrėžti kaip subjekto suvoktą būtinybę patenkinti savo poreikį atitinkamu socialiniu gėriu (vertybe), jo turimomis teisinėmis priemonėmis. Būtent interesas padeda nustatyti visuomenėje vykstančių dėsningumų bei žmogaus

---

448 Institute for Public-Private Partnership in Poland. 2012. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 08 05]. <http://en.ippp.pl/files/2012/08/CK_PPP_projects_in_Poland_Aug_2012.pdf>.

449 Metodinės rekomendacijos visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų savivaldybėse poreikio, apimties, išteklių nustatymas. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 12 11]. < http://www.smlpc.lt/media/file/Programos_projektai/Tarptautiniai_projektai/Visuomenes_sveikatos_prieziuros_viesuju_paslaugu_sistemos_tobulinimas_savivaldybese-Metodines-1d.pdf>.

450 Mihajlov, S. V. Interes kak obshenauchnaja kategorija i ee otrazhenie v nauke grazhdanskogo prava. Gosudarstvo i pravo. 1999, No. 7. S. 88.

451 Žr. Priedą Nr. 5.

452 Nacionalinė bendroji strategija: Lietuvos 2007–2013 metų Europos sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 01 05], < http://www.esparama.lt/ES_Parama/strukturines_paramos_2007_1013m._medis/titulinis/files/Strategija_2007-03-30.pdf>.

453 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 lapkričio 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymo 10 straipsnio 12 dalies (2002 m. kovo 5 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1427 „Dėl privatizavimo objektų parengimo privatizuoti tvarkos patvirtinimo" (2002 m. rugpjūčio 10 d. redakcija) patvirtintos privatizavimo objektų parengimo privatizuoti tvarkos (2002 m. rugpjūčio 10 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai). Byla Nr. 13/05.

veiklos ryšį, interesai formuoja žmogaus socialinio elgesio motyvus. Pažymėtina, jog poreikis rodo asmens netobulumą, paties sau nepakankamumą, o interesas asmeniui leidžia suvokti šį netobulumą, savo kultūrinį nepakankamumą bei ieškoti jo priežasčių, taip pat būdų jam pašalinti ar sumažinti ".[454] Manoma, kad visuomenės poreikių nustatymui gali pasitarnauti mikro socialinio kapitalo elementai: socialiniai ryšiai, savanoriškumas, socialinis pasitikėjimas ar kiti elementai.[455]

---

[454] Trumpulis, U. *Viešojo intereso kategorija administracinėje teisėje.* Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.

[455] Žmonės, gyvenantys visuomenėje, susiję įvairiais socialiniais ryšiais su kitais žmonėmis, todėl, bendraudami šeimose, bažnyčiose, visuomeninėse, savanoriškose ar nevyriausybinėse organizacijose, su kaimynais bei kituose socialinėse grupėse jie keičiasi nuomonėmis, diskutuoja jiems rūpimais klausimais. Iš to seka, kad daugelis žmonių, gyvenantys konkrečiame mieste ar kaime, geriausia žino, ko trūksta šiai gyvenamai vietovei, ko gyventojai nori. Žmonės, išsakydami savo pasiūlymus, nuomones galėtų prisidėti prie vietos bendruomenės poreikių formavimo ir tuo padėtų savivaldybėms sužinoti žmonių poreikius, nes jos mezo lygmenyje įgyvendina institucinius regioninius poreikius ir interesus. Žinia, savivaldybės institucijos, remiantis Savivaldos įstatymu, turi sudaryti sąlygas gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant sprendimų projektus, organizuojant apklausas bei skatinti kitas pilietinės iniciatyvos formas.
Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija 1996 m. buvo pateikusi įstatymo projektą „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių pasiūlymų, pareiškimų, skundų ir peticijų nagrinėjimo tvarkos". (Lietuvos Respublikos įstatymo projektas Nr. P-24. „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių pasiūlymų, pareiškimų, skundų ir peticijų nagrinėjimo tvarkos"< http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=33015>.) Šiame įstatymo projekte buvo apibrėžti terminai „pasiūlymas", „pareiškimas", „skundas", ir „peticija" bei jų teikimo tvarka. Šiuo įstatymo projektu mėginta aiškiai reglamentuoti administracinę pasiūlymų, skundų, pareiškimų teikimo procedūrų tvarką. Teikti pasiūlymus asmuo būtų galėjęs, jeigu jis siūlytų pakeisti arba papildyti įstatymus ar kitus teisės aktus, ar tobulinti ir gerinti valstybės valdžios, valdymo ar vietos savivaldos institucijų, įmonių, įstaigų ar organizacijų arba joms pavaldžių reguliavimo sričiai priskirtų institucijų darbą. Be to, sutinkamai su šiuo projektu ne mažesnė kaip 10 Lietuvos Respublikos piliečių grupė būtų galėjusi teikti peticiją ir reikalauti ar pasiūlyti spręsti jų keliamus visuomeniškai reikšmingus klausimus. Tačiau šiame projekte nebuvo numatyta jokia galimybė teikti pasiūlymus greitesniu būdu – naudojantis internetu, be to šis įstatymo projektas nebuvo priimtas. Šiuo metu galiojantis viešojo administravimo įstatymas suteikia piliečiams galimybę teikti prašymus, skundus ir pranešimus. Jame numatyta galimybė teikti skundus elektroniniu paštu, kurie turi būti pasirašyti elektroniniu parašu, bet pasiūlymų teikimas iš vis nėra reglamentuotas. Todėl, kai kurios savivaldybės savo tarybos darbo reglamentuose, nuostatuose ar savivaldybių internetiniuose tinklalapiuose nurodo galimybes kreiptis gyventojams ne tik su prašymais ir skundais, bet ir su pasiūlymais, pavyzdžiui, piliečiai gali dalyvauti ir pasisakyti tarybos posėdžiuose ir teikti pasiūlymus (Akmenės rajono savivaldybės veiklos reglamentas. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 02]. < http://www.akmene.lt/get.php?f.5184>.), gali teikti pasiūlymus per nustatytas priėmimo darbo valandas, taip pat pasinaudoti savivaldybėse pastatyta pageidavimų ir pasiūlymų dėžute, (Alytaus miesto savivaldybės internetinis tinklapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 12], <http://www.alytus.lt/interesantu-aptarnavimas>.) gali teikti pasiūlymus dėl savivaldybės biudžeto projekto viešo paskelbimo administracijos direktoriui, taip pat susitikti su tarybos nariu išklausant jo ataskaitos apie veiklą, ar susitikti su meru ar kitais tarybos nariais.( Druskininkų savivaldybės tarybos veiklos reglamentas, patvirtintas Druskininkų savivaldybės tarybos 2011 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu Nr. T1-115. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 12]. < http://www.druskininkai.lt/go.php/Tarybos%20veiklos%20reglamentas455>). Tačiau ar visi dirbantys gyventojai savo darbo laiku gali dalyvauti tarybos posėdžiuose, susitikimuose su tarybos nariais? O gal būt žmonės nori pasiūlyti tik gerą idėją, kuri pasitarnautų bendruomenei? Todėl gyventojai turi turėti ir alternatyvią, greitesnę galimybę pateikti savo siūlymus. Nes bet koks dialogas tarp vietos savivaldos institucijų ir vietos gyventojų didina tarpusavio pasitikėjimą, bendravimo skaidrumą, didina vietinės valdžios valdymo efektyvumą, tobulina viešųjų paslaugų teikimą ir vadybą, padeda veiksmingiau spręsti vietos reikšmės ekonomines ir kitas socialines problemas.
Reikia pažymėti, kad kai kuriose savivaldybėse yra puikios galimybės teikti pasiūlymus internetinėje erdvėje. Pavyzdžiui, Akmenės rajono (Akmenės rajono savivaldybės internetinis tinklapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 01], < http://www.akmene.lt/index.php?cid=7529>.) gyventojai naudodamiesi internetu gali teikti pasiūlymus savivaldybės administracijos direktoriui, merui, tačiau kokie gyventojų siūlymai buvo svarstomi, atmetami, ar į juos buvo atsižvelgta nėra pateikta informacijos. Norint, kad bendruomenės nariai galėtų paprasčiau pateikti savo pasiūlymus, o viešojo valdymo institucijos galėtų sužinoti žmonių poreikius, siūloma:

Tačiau ne visada viešojo sektoriaus institucijos atsižvelgia į visuomenės nuomonę.[456]

Reikia pastebėti, kad Lietuvos savivaldybių strateginiuose dokumentuose siūlomas bendradarbiavimas su socialiniais partneriais ir kitais suinteresuotaisiais asmenimis. Be to, tarp 15-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir socialinių partnerių (profesinių sąjungų, verslo ir darbdavių, pensininkų, neįgaliųjų organizacijų) buvo pasirašytas *Nacionalinis susitarimas*[457] nusakantis, kaip bus sprendžiamos dėl sunkmečio kylančios finansinės, ekonominės ir socialinės problemos. Antroje šio susitarimo dalyje numatyta imtis papildomų verslo skatinimo priemonių, nes, remiantis Pasaulio banko atlikto tarptautinio tyrimo „Doing Business" apklausa, Lietuva 2009 m. pagal verslo vystymo svarbą yra 28 vietoje, o 2012 m. – 27 vietoje.[458] Šio protokolo[459] susitarimo „Bendrosios nuostatos" skyriuje pažymima, kad „verslo aplinkos gerinimo klausimai apima įvairių ministerijų kompetenciją. Numatoma, kad konsultacijose dalyvaus asocijuotų verslo struktūrų atstovai ir atskirų ministerijų vadovaujantys pareigūnai".[460] Pastebima, kad šiame susitarime konsultacijos numatomos tik ministerijų lygmenyje. Be kita ko, šiame protokole numatyta „padengti savivaldybių įsiskolinimus verslui, o informaciją apie valstybės ir savivaldybių, valstybės ir savivaldybių institucijų bei kontroliuojamų įmonių įsiskolinimus verslui pagal viešųjų pirkimų sutartis skleisti internetinėje erdvėje ". Deja, oficialios informacijos apie savivaldybių skolas rasti nepavyko.[461] Įdomu tai, kad susitarimo II dalies IV skyrius pavadintas taip: „Skatinti ekonomiką vykdant viešojo ir privataus sektorių partnerystės programą". Šiame skyriuje numatoma, kad „priėmus reikiamus teisės aktus, atsivers galimybės vykdyti viešosios paskirties pastatų ir infrastruktūros objektų statybą bei rekonstrukciją, naudojant PPP (viešos ir privačios partnerystės) schemą". Kaip matome iš Nacionalinio susitarimo ir jo protokolo, viešasis sektorius pasiruošęs

---

1. Internetinė arba vietos valdžios įstaigose tiesioginė siūlymų teikimo galimybė bendruomenei svarbiais klausimais – vietiniuose pašto skyriuose, seniūnijose, savivaldybėse.
2. Parinkimas reikalingiausių siūlymų, kurie atitinka bendruomenės poreikius, jų aptarimas, svarstymas mezo socialinių tinklų ribose, tai gali būti seniūnijos.
3. Atrinkimas pasiūlymų, kurie atitiktų geriausiai bendruomenės poreikius ir šių pasiūlymų pateikimas savivaldybei pagal tarybos komitetų kuruojamas sritis;
4. Šių siūlymų aptarimas ir svarstymas tarybos narių komitetuose;
5. Priėmimo atveju įtraukimas į tarybos svarstytinų klausimų darbotvarkę. Atmetimo atveju pranešti pasiūlymą teikusiam asmeniui. Priimti sprendimą dėl siūlymo įgyvendinimo savivaldybės tarybos posėdyje;

[456] Šiuo klausimu buvo bendrauta su J. Zykumi, kuris yra Vilniaus metro idėjos autorius. Jis pažymėjo, kad Savivaldybės tarybos salėje pravedė dvi tarptautines konferencijas, bet savivaldybės administracija jose nedalyvavo (išskyrus mero sveikinimo žodį). Jo nuomone, savivaldybei visuomenės nuomonė nedomina. Visuomenės bandymą atkreipti dėmesį į ją kamuojančias problemas valdžia laiko įžeidimu. Taip pat pabrėžė, kad VPSP projektų iniciatyvą turi tik viešojo sektoriaus atstovai.

[457] Lietuvos Respublikos 15-osios Vyriausybės Nacionalinis susitarimas. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 09 25], < http://www.lrv.lt/bylos/Naujienos/Aktualijos/20091028_susitarimas.pdf>.

[458] Pasaulio banko atlikti tyrimai „Doing business 2009" ir „Doing business 2012" ataskaitos duomenys. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 01 12]. < http://www.doingbusiness.org/~/media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB09-FullReport.pdf> ir < http://www.doingbusiness.org/~/media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB13-full-report.pdf>.

[459] Protokolas prie Nacionalinio susitarimo. 2009 m. lapkričio 12 d. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 09 25], < http://www.lrv.lt/bylos/Naujienos/Aktualijos/20091028_protokolas.pdf>.

[460] Pavyzdžiui, 2011 m. liepos 21 d. Žemės ūkio ministerija pradėjo konsultacijas su socialiniais partneriais ir visuomene dėl ES Bendrosios žuvininkystės politikos (BŽP) reformos ir žuvininkystės sektoriaus finansavimo 2014–2020 metų periodu. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 09 28]. < http://terra.zum.lt/lt/naujienos/pranesimai-spaudai/8205/>.

[461] Buvo ieškota Viešųjų pirkimų tarnybos internetiniame puslapyje, taip pat pagal žodžius savivaldybių skolos ir pan. Tačiau informacija pateikė tik Lietuvos dienraščiai.

bendradarbiauti su privačiu. Bet, deja, kaip pastebi J. Zykus[462], ne su visais socialiniais partneriais norima bendradarbiauti. Pasak J. Zykaus, jis turįs idėją, kaip sumažinti transporto grūstis pastačius metropoliteną Vilniuje. Norėdamas pateikti Vilniaus metro idėją viešojo sektoriaus atstovams, kurią bando įgyvendinti jau 10 metų, J. Zykus atliko metropoliteno galimybių studijas užsienyje ir Lietuvoje, kurios patvirtino, kad Vilniuje metro būtų inovatyvi ir reikalinga transporto priemonė, yra žinoma, jog šis asmuo bendradarbiavo ir bendradarbiauja su užsienio investicinėmis įmonėmis, kurios noriai prisidėtų prie šio projekto įgyvendinimo, sukūrė ir sumaketavo maršrutų galimybes bei atliko daug kitų reikalingų veiksmų, kurie ne tik viešino šią idėją, bet bandė ją pristatyti Vilniaus miesto savivaldybei. Be to, buvo surinkti žmonių parašai, kurie patvirtino, jog jie palaiko šią J. Zykaus idėją.

Savivaldybės tarybos salėje J. Zykus pravedė dvi tarptautines konferencijas, tačiau savivaldybės administracija jose nedalyvavo, nors ir buvo kviečiama (Vilniaus meras dalyvavo tariant „sveikinimo žodį"). Anot J. Zykaus, poreikis mažinti transporto grūstis Vilniuje yra. Šį poreikį patvirtina: koncepcija,[463] – „Naujų transporto rūšių diegimo Vilniaus mieste specialusis planas", Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos užsakymu atlikta studija „Nuostolių patiriamų dėl neigiamo transporto poveikio urbanistinėse vietovėse"[464], VšĮ „Vilniaus metro" paruošta peticija, kuria remiantis prašoma „įvertinti pilietinę pasirašiusių šioje peticijoje žmonių valią ir įrengti Vilniaus mieste metropoliteną", Vilniaus miesto susisiekimo infrastruktūros (tramvajais) specialiojo plano analizė ir alternatyvos (metropoliteno) įdiegimo galimybių studija[465], Vilniaus Gedimino technikos universiteto Teritorijų planavimo mokslo instituto atlikta studija „Naujų transporto rūšių diegimo Vilniaus mieste specialusis planas"[466]. Tačiau, kaip pažymi J. Zykus, į jo siūlymus ar bandymus bendradarbiauti nėra atsižvelgiama. Jis akcentuoja, kad „pagal Lietuvoje galiojančią tvarką nei visuomenės, nei verslo atstovai neturi teisės kelti problemų ir siūlyti jas išspręsti VPSP principu privataus sektoriaus pinigais. Galiojančiose VPSP taisyklėse visos teisės suteiktos valdžios atstovams, o pareigos verslo atstovams". Reikia pritarti J. Zykaus nuomonei, kad privatusis sektorius negali būti VPSP iniciatoriumi. Tokios galimybės Lietuvos teisės aktai nenumato.

Siekiant gerinti Lietuvos ekonomikos padėtį, neužtenka tik objektiniame lygmenyje parašyti „mes bendrausime", tačiau reikia bendradarbiauti iš tikrųjų. Kaip teigia Druskininkų meras,[467] „sėkmingai veiklai vystyti yra būtini du dalykai: tarpusavio pasitikėjimas ir motyvacija". Visgi tai yra vienas iš socialinių tinklų elementų, kurie stiprina tarpusavio ryšį tarp viešojo ir privataus sektorių. Manome, kad privataus, viešojo ir socialinių partnerių bendravimas yra svarbus veiksnys nustatant bendruomenių poreikius. Nesvarbu, kokiame lygmenyje vyktų bendradarbiavimas, ar tarp savivaldybių, ar tarp savivaldybių-ministerijų, ar tarp savivaldybių-ministerijų-socialinių partnerių, svarbu, kad jis apskritai būtų. Europos 2020 strategijoje

---

462 J. Zykus – asociacijos „Metro sąjūdis" valdybos pirmininkas.

463 Andužis, J.; Malinauskas P.; Mokrik R. ir kiti. „Naujų transporto rūšių diegimo Vilniaus mieste specialusis planas". Metropoliteno diegimo konceptualioji dalis. 2011 m. spalis.

464 Vilniaus Gedimino technikos universiteto atlikta studija „Nuostolių patiriamų dėl neigiamo transporto poveikio urbanistinėse vietovėse". (autorius nenurodytas). [interaktyvus], [žiūrėta 2013 02 25]. < http://www.transp.lt/files/uploads/client/SVEKOTRANS_2009.pdf>.

465 Vilniaus miesto susisiekimo infrastruktūros (tramvajais) specialiojo plano analizė ir alternatyvos (metropoliteno) įdiegimo galimybių studija. Užsakovas – UAB „Grepa", studijos sudarytojas- Lietuvos statybų inžinierių sąjungos Vilniaus klubas.

466 Vilniaus Gedimino technikos universiteto Teritorijų planavimo mokslo instituto atlikta studija „Naujų transporto rūšių diegimo Vilniaus mieste specialusis planas". Partneriai SĮ „Vilniaus planas", UAB „Urbanistika", UAB „ASL", SYSTRA SA (Prancūzijos kompanija). 2012 m.

467 Vilniaus metro internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 09 27], < http://www.vilniausmetro.lt/Viesojo_ir_privataus_sektoriu_bendradarbiavimas_-_iseitis_is_ekonomines_krizes>.

taip pat pažymima, jog „visos nacionalinės, regioninės ir vietinės institucijos turėtų užmegzti partnerystę, į kurią būtų įtraukti parlamentai, socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės atstovai, ir tokiu būdu prisidėti rengiant ir įgyvendinant nacionalines reformų programas.“[468]

Norint, kad VPSP projektai būtų įgyvendinami atsižvelgus į visuomenės poreikius, siūloma kiekvienai ministerijai atlikti VPSP objektyvių poreikių vertinimo studiją prieš tai įvertinus bendruomenės poreikius konkrečioje savivaldybėje ir atsižvelgus į socialinių partnerių nuomonę. Tai būtų rimtas pagrindas teisiniai reglamentuojant, organizuojant ir teikiant bendradarbiavimo paslaugas.

Teigiama, kad VPSP bendradarbiavimo poreikis – objektyvių sąlygų, aplinkybių nulemta viešojo ir privataus sektorių būklė, situacija, kai kiekvienam iš jų reikia bendradarbiavimo, kuris padėtų jiems išspręsti kilusias problemas, iškeltus uždavinius ir tikslus stabiliai veiklai užtikrinti. Poreikių vertinimas užtikrina, kad konkrečios partnerystės paslaugos bus suteiktos tiems ūkio sektoriams, kuriems labiausiai jų reikia.

Objektyvių poreikių vertinimo ir teisinio reguliavimo reikšmingumas, manoma, gali būti grindžiamas tokiais argumentais[469]: garantavimu pasirinkti tinkamus bendradarbiavimo paslaugų teikėjus ir adekvačias jų būklei paslaugas; objektyvaus poreikio vertinimu, užtikrinant racionalų viešojo ir privataus sektorių kapitalo paskirstymą; objektyvaus poreikio vertinimu, užtikrinant racionalų viešojo ir privataus sektorių išteklių paskirstymą.

Darytina išvada, kad atlikus išsamų visuomeninių poreikių vertinimą bei nustačius sritis ir tinkamiausius paslaugos teikėjus, VPSP būdu vykdomi projektai būtų reikalingesni ir naudingesni visuomenei. Tačiau kartais projektai atitikdami visuomenės poreikius, sąlygodami išorinių veiksnių gali būti sustabdyti arba nutraukti. Tokį procesą galima pastebėti, kai 2009 m. Europos šalyse dėl finansų krizės ar kitų veiksnių dalis projektų buvo suspenduoti, tačiau vykdomi projektai vertinami įspūdingomis sumomis, pavyzdžiui, Austrijoje Linz muzikinio teatro statybai ruošiamasi išleisti apie 150 mln. eurų, Belgijos Ghent universiteto bendrabučių statybai kartu su privataus sektoriaus lėšomis siūloma 100 mln. eurų suma šio projekto įgyvendinimui,[470] Lenkijoje vandens tiekimo ir nuotekų sistemos Kiszkowo bendruomenėje įgyvendinimui – 730 000 eurų, mineralinių baseino kompleksui Solec-Zdrój bendruomenėje – 3 920 000 eurų. 2012 m. kovo mėn. Didžiojoje Britanijoje[471] buvo įgyvendinami 717 VPSP projektai, kurių investicijų vertė 54.7£ milijardai svarų sterlingų (£54.7 billion), daugiausia jų įgyvendina Švietimo departamentas (Department for Education), net 166 projektus, kurių vertė 7 731100 £ svarų sterlingų. Ir tai tik keli iš daugelio projektų Europoje. Tuo tarpu Lietuvos, remiantis Turto valdymo departamento statistika, koncesijų sutarčių kapitalo investicijų dydis iki 2010 m. sausio 1d. buvo 238.525,11 tūkstančiai litų,[472] VPSP sutarčių kapitalo investicijų dydis iki 2011 m. sausio 1 d. sutampa su 2012 m. duomenimis ir yra 285 665,24 Lt (~*82.993,97 eurai*),

---

[468] Europos Komisijos komunikatas „2020 Europa“ pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija. Briuselis, 3.3.2010 KOM(2010) 2020 galutinis.

[469] Argumentai sudaryti, remiantis A. Pumpučio straipsniu „Poreikis kaip žmogaus teisių raidos pagrindas“. *Teisė besikeičiančioje Europoje*. Mykolo Romerio universitetas. P. 321-335. A. Urmono straipsniu „Nepilnamečių nusikalstamumo kontrolės objektyvieji poreikiai ir institucijų teisinis statusas“ *Jurisprudencija*. 2002, T. 26(18): 119-127.

[470] Bointon, R., *et al*. European PPP report 2009. European PPP expertise centre. *DLA Piper*. [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2010 10 01]. <http://www.bei.org/epec/attachments/European%20PPP%20Report%202009.pdf>.

[471] http://www.hmtreasury.gov.uk/ppp_pfi_stats.htm

[472] Lietuvos Respublikos Finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius, 2010 10 08. Koncesijų sutarčių kapitalo investicijų dydis. [žiūrėta 2010 10 25]. < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/3_Kapitalo_investiciju_dydis.pdf>.

*kadangi 2011 m. Lietuvoje nebuvo sudaryta nė viena VPSP sutartis*[473], tikėtina, kad tai sąlygojo finansų krizė. Vertinant lyginamuoju požiūriu, aiškiai matosi, kad mūsų visų projektų suma yra ženkliai mažesnė už vieno projekto sumos vertę Austrijoje, Belgijoje ar Lenkijoje vykdomuose projektuose. Pagal atliekamų VPSP projektų skaičių Europos Rekonstrukcijos ir plėtros bankas (European bank for Reconstruction and Development) Lietuvą priskiria žemam efektyvumo lygiui, nors Lietuva kartu su Latvija, Rusija ir kitomis šalimis turi įstatymus, reglamentuojančius viešojo ir privataus sektorių partnerystę aukštame lygyje.[474] Šis atliktas tyrimas parodo, kad Lietuvoje atliekamų VPSP projektų skaičius gali būti didesnis, nes teisinis reguliavimas sudaro sąlygas vykdyti tokių projektų daugiau.

A. Kappeler ir M. Nemoz, lygindami VPSP projektų duomenis[475], kurių vertė buvo daugiau nei 5 mil. eurų nuo 1990 iki 2009 m. periodą nustatė, kad per paskutinius 20 metų daugiau nei 1300 VPSP projektų buvo pasirašyti Europos Sąjungoje, kurių vertė siekė daugiau nei 250 milijardų eurų, tačiau dėl finansų krizės nuo 2007 m. iki 2009 m. vykdomų projektų vertė sumažėjo 50%. Šis tyrimas patvirtina faktą, kad finansų krizė padarė neigiamą įtaką VPSP projektų įgyvendinimui.

Analizuojant poreikį VPSP Lietuvoje ir remiantis užsienio patirtimi bei Koncesijos įstatymo 3 skirsnio nuostatomis,[476] bei galvojant apie VPSP veiksmingumą, regis, galima būti išskirti sritis, kur bendri projektai galėtų būti vykdomi Lietuvoje:

**6 lentelė.** Galimų vykdyti projektų Lietuvoje sritys.

| | |
|---|---|
| Ekonominė infrastruktūra | Keliai, tiltai, tuneliai, geležinkeliai, oro uostai, elektrinės, dujų terminalai, vandens valymo įrenginiai, atliekų tvarkymas, vandens tiekimas, uostai ir kt. |
| Socialinė infrastruktūra | Mokyklos, ligoninės, bibliotekos, socialinis būstas, vaikų globos ir rūpybos centrai, kalėjimai, poilsio centrai ir kt. |

Lentelė sudaryta darbo autorės.

Atsižvelgiant į Lietuvos padėtį, žemiau pateikiama lentelė, kur A. Burkovskis[477] kartu su T. Jagminu pateikė[478] Lietuvos Respublikos infrastruktūros finansavimo poreikio duomenis iki 2035 m.

---

[473] Viešojo ir privataus sektorių partnerystė. Internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 01], < http://www.ppplietuva.lt/partneryste/apie/partneryste-lietuvoje/puslapis-6.html>.

[474] European bank for Reconstruction and Development. Concession/ PPP Laws assessment 2011 cover analysis report. Final report 2012. P. 13, 16. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 06]; < http://www.ebrd.com/english/downloads/legal/concessions/pppreport.pdf>.

[475] Kappeler, A.; Nemoz, M. Public-private partnerships in Europe – before and during the recent financial crisis. Economic and Financial Report 2010/04, July 2010. *European Investment bank*. < http://www.eib.org/epec/resources/efr_epec_ppp_report.pdf>.

[476] Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymo, vietos savivaldos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 82-3251.

[477] LR Ūkio viceministras

[478] Šie duomenys buvo pateikti 2009 m. gruodžio 2 d. konferencijoje „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė: valstybės politika ir teisinė aplinka".

**7 lentelė.** LR infrastruktūros finansavimo poreikio duomenys nuo 2010 iki 2035 metų.

| Sritys | Savivaldybės | Valstybinės institucijos | Investicijų poreikis mln. Lt | Procentinė investicijų išraiška | Projektų skaičius | Objektų skaičius |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Švietimas | 1.370 | 1.554 | 2.924 | 45,72 | 80 | 692 |
| Transporto infrastruktūra | 1.311 | - | 1311 | 20,50 | 48 | 261 |
| Kultūra | 413 | 423 | 836 | 13,08 | 32 | 130 |
| Sveikatos priežiūra ir socialinė apsauga | 256 | 436 | 692 | 10,83 | 55 | 273 |
| Sportas | 294 | 100 | 394 | 6,16 | 22 | 38 |
| Viešoji tvarka ir visuomenės apsauga | - | 205 | 205 | 3,21 | 21 | 49 |
| Socialinis būstas | 32 | - | 60 | 0,50 | 10 | 10 |
| | **3,677** | **2,719** | **6424** | **100** | **268** | **1453** |

Išanalizavus galimas sritis, kokiose ekonomikos srityse VPSP projektai galėtų būti Lietuvoje ir pateiktą infrastruktūros poreikio lentelę, galima pastebėti, kad sritys iš esmės yra vienodos.

Lyginamuoju požiūriu, remiantis oficialia statistika apie VPSP sutartis sudarytas Lietuvoje iki 2010 m. sausio 1 d.[479] galima palyginti kur poreikis yra nustatytas ir kokiose srityse VPSP projektai vykdomi. Kaip galima pastebėti iš viso yra sudarytos 34 koncesijos sutartys, o valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutarčių nebuvo sudariusi nė viena institucija.[480] Remiantis FM duomenimis daugiausia tokių sutarčių sudaryta atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo srityje, nors didžiausias poreikis jų yra švietimo ir transporto srityje. Kaip matome poreikis yra didesnis vienoje srityje, o sutartys sudaromos kitoje.

Tiesa, 2012 m. sutarčių skaičius sumažėjo iki 32, nes kai kurios sutarys nutrauktos ir jos suvestinėje nėra pateikiamos, be to, 2011 m. ir 2012 m. nebuvo sudaryta nei viena VPSP sutartis. Taigi iki 2012 m. sausio 1 d. yra įgyvendinamos 32 VPSP sutartys, iš kurių 31 – koncesijų sutartys, 1 – valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutartis (toliau – VžPP).[481] Reikia pažymėti, kad kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros srityje sutarčių padidėjo nuo 21% iki 25%, atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo srityse sumažėjo nuo 28% iki 22%.[482] FM duomenimis iki 2013 m sausio 1 d. buvo sudarytos 37 VPSP sutartys,

[479] Lietuvos Respublikos Finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius, 2010 10 08 .Viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutarčių suvestinė. Ataskaitinis laikotarpis, sutartys sudarytos iki 2010 sausio 1 d. [žiūrėta 2010 10 25]. < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/Koncesiju_suvestine.pdf>.

[480] Daugiausia VPSP sutartys sudarytos Klaipėdos miesto savivaldybės iniciatyva – 7, Panevėžio miesto savivaldybės – 4, Kėdainių, Neringos rajonų savivaldybių – po 3, Radviliškio – 2, kitų savivaldybių tik po vieną sutartį.

[481] Lietuvos Respublikos Finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutarčių skaičius savivaldybėse. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 05]. < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/2012_SKAIcIUS_SAVIVALDYBeSE.pdf>.

[482] Lietuvos Respublikos Finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutarčių pasiskirstymas pagal sritis. [žiūrėta 2012 02 04]. < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/2012_VPSP_SRITYS.pdf>.

iš jų 36 yra koncesijos, o viena – valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutartis.[483] Atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo bei kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros VPSP sutartys išlieka dominuojančios. Kadangi FM ministerija pateikia duomenis apie sudarytas sutartis iki 2013 m. sausio 1 d., tai reikia pažymėti, kad 2013 metais yra pasirašyta dar viena sutartis.[484] – 2013 m. balandžio 10 d. susisiekimo ministerija pasirašė „Palangos aplinkkelio tiesimo ir eksploatacinės priežiūros vykdymo projekto" sutartį su privačiu subjektu. Tai antroji valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutartis.[485]

Suvedus visus teiginius, galima daryti išvadą, kad viešojo ir privataus sektorių bendrai veiklai vykdyti, užtikrinant viešąjį interesą, yra būtinas objektyvus poreikių nustatymas valstybės ir regionų lygmenyse. Tam labai pasitarnautų socialinių ryšių tarp savivaldybių, tarp savivaldybių ir bendruomenės, tarp savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų glaudus bendradarbiavimas, pasitikėjimas vienas kitu. Matyti, kad ne visos savivaldybės noriai bendrauja su kitais socialiniais tinklais, nors valstybės, kai kurių savivaldybių strateginiuose dokumentuose[486] yra akcentuojama, kad toks bendradarbiavimas numatomas. Galima daryti išvadą, kad objektyvių poreikių nežinojimas, gali suklaidinti viešąjį sektorių pasirenkant ne prioritetinius objektus, kuriose gali bendradarbiauti viešasis ir privatus sektorius.

*Viešojo ir privataus sektorių partnerystės tikslai.* Analizuojant VPSP teisinę kategoriją, svarbu suprasti, kad viešasis ir privatusis sektoriai nėra atskiri dalykai, bet du drauge sąveikaujantys elementai, siekiantys bendro tikslo. Todėl svarbu, kad abiejų sektorių tikslų siekimas sudarytų prielaidas vykdyti VPSP projektus. Analizuojant teisės aktus, susijusius su VPSP bei viešojo sektoriaus atstovų pasisakymus konferencijose, galima pastebėti, kad nėra lengva nustatyti VPSP strateginius tikslus, kadangi nėra vieno dokumento jiems detalizuoti. Yra atskiri teisės aktai, kur galimi iškirti VPSP tikslus apskritai. Vienu atveju, VPSP – tai ekonominė nauda, kuri siejasi su visuomeninių poreikių užtikrinimu (*VPSP užtikrina viešąjį interesą ir visuomenės poreikių tenkinimą*[487][488]*; užtikrina naudą visuomenės poreikiams*[489]*; teikia viešąsias paslaugas, gerina jų kokybę, sukuria ir atnaujina viešosioms paslaugoms teikti reikalingą turtą*[490]*);* kitu atveju, VPSP – viešojo sektoriaus efektyvumo didinimas (*užtikrina efektyvų valstybės ir savivaldybės funkcijų įgyvendinimą*[491]*),* trečiu atveju, VPSP – tai galimybė *užtikrinti darnų vartojimą ir gamybą*.[492] Šie tikslai sutampa ir su 15-osios Vyriausybės programoje numatytais tikslais – skatinti viešojo ir privataus kapitalo partnerystės projektus, užtikrinant efektyvesnį

---

[483] Finansų ministerijos internetinis puslapis [interaktyvus], [žiūrėta 2013 01 05], < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/VPSP_SUVESTINE.pdf>.

[484] Duomenis pateikti iki 2013 m. gegužės mėn.

[485] Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 05 03], < http://www.transp.lt/lt/naujienos/12532>.

[486] Žr. Priedą Nr. 3.

[487] Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios.* 1999, Nr. 66-2127.

[488] Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios.* 1996, Nr. 92-2141.

[489] Ten pat.

[490] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. balandžio 7 d. nutarimas Nr. 415 ". Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 metų programos patvirtinimo". *Valstybės žinios.* 2010, Nr. 46-2212.

[491] Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios.* 1999, Nr. 66-2127.

[492] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 rugsėjo 16 d. nutarimas Nr. 1247 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo" pakeitimo". *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 121-5215.

viešųjų funkcijų vykdymą, pritraukiant privačias investicijas į viešojo sektoriaus reguliavimui priskirtinas veiklos sritis.[493]

Užsienio šalių VPSP doktrinoje ir praktikoje galima išskirti šiuos partnerystės tikslus: tenkinti infrastruktūros augimo poreikį ekonominėje ir socialinėje plėtroje;[494] vystyti svarbias valstybės sritis investuojant į jas[495] (mokyklas, ligonines, kalėjimus); užtikrinti viešojo intereso įgyvendinimą.[496] Lyginamuoju požiūriu įvertinus užsienio ir Lietuvos VPSP tikslus pažymima, kad yra kai kurių tikslų sutaptis, kas parodo, kad Lietuva remiasi ir užsienio šalių patirtimi.

Nors VPSP turi savus tikslus, bet šią partnerystę vykdo viešasis ir privatusis sektoriai, kurie turi skirtingus interesus, tad ši lentelė padės juos suprasti. Toliau šioje lentelėje pateikti skirtumai tarp viešojo ir privataus sektorių nėra absoliutūs. Šiais skirtumais norima parodyti, kad tikslai, poreikiai, rezultatai bei kiti bruožai skiria minėtus sektorius.

**8 lentelė.** Viešojo ir privataus sektorių esminiai skirtumai.

| Skirtumai | Viešasis sektorius | Privatusis sektorius |
|---|---|---|
| Strategijos tikslas | Stabili ekonominė plėtra, žmogaus saugumas fizine, teisine, socialine prasmėmis, žmogaus kapitalo plėtra, pilietinės visuomenės plėtra, plėtoti žmogaus pasirinkimo galimybes visais jo gyvenimo aspektais – ekonominiu, socialiniu, kultūriniu ir politiniu, misijos įgyvendinimo efektyvumu,[497] viešojo intereso užtikrinimu[498], Lietuvos integracija į pasaulinę rinką ir kt. | Konkurencingumas, dominavimas rinkoje, rezultatyvumo didinimas, minimizavimas neigiamų išorinių ir vidinių procesų įtaką, kliento poreikių patenkinimas. |
| Suinteresuotieji asmenys | Įstatymų leidėjai, kontrolieriai, galutiniai vartotojai, LR gyventojai | Akcininkai, tarpiniai vykdytojai, pvz.: subrangovai, galutiniai vartotojai. |

[493] Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr. XI-52 „Penkioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programa“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 146-5870 .

[494] Pacific Economic Cooperation Council. Guidelines for good public private partenrships. *PECC General Assembly*. Sydney, 2007, p. 2. [interaktyvus], [žiūrėta 2009 05 12], < http://www.pecc.org/resources/doc_view/833-guidelines-for-good-public-private-partnerships>

[495] Beckett, M. ir kt.; Performance of PFI Construction. *The National Audit Office.* London. 2009, p.7.

[496] Skelcher, C. Public-Private Partnerships and Hybridity. Oxford, 2005, p.347.; Zhao, Z.; Sandgren, E.S.; Barnia, A.; Advancing Public Interest in Public-Private Partnership of State Highway Development. *University of Minnesota.* 2011, p. 5; Chernikovskij, M. Partnerstvo vo imja razvitija. *Korporotivnyj jurist.* Prilozhenie. 2008, Nr. 10, p. 3.

[497] Kiekviena organizacija turi turėti savo strateginius tikslus, misiją ir viziją bei veiksmus ir priemones jiems įgyvendinti. Tikslai turi būti susiję tarpusavyje ir sietis su valstybės prioritetais. Todėl, pvz.: savivaldybės tikslai turi sietis su bendra valstybės ilgalaike raidos strategija bei kitomis nacionalinėmis ir ES strategijomis ir tikslais. Tai lyg hierarchinė piramidė, kurios viršuje galėtų vyrauti Valstybės ilgalaikės raidos strategija ir jos nuostatomis vadovautis kitos svarbios strategijos, kaip:1. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija; 2. Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija; 3. Nacionalinė darnaus vystymosi strategija;4. Nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programa; 5. Vyriausybės prioritetiniai strateginiai tikslai; 6. Viešojo sektoriaus institucijų strateginiai tikslai ir kt.

[498] Duomenys pateikti remiantis: 1.Lietuvos ūkio ekonominės plėtros iki 2015 ilgalaike strategija. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos internetinis puslapis [interaktyvus]. [žiūrėta 2010 08 05]. < http://www.ukmin.lt/lt/strategija/ilgalaike_ukio.php>; 2. LR Vyriausybės programa. Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr. XI-52 „Penkioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programa“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 146-5870 .

| Skirtumai | Viešasis sektorius | Privatusis sektorius |
|---|---|---|
| Poreikis | Plėtoti bei gerinti viešąją infrastruktūrą ir viešąsias paslaugas, pritraukti privataus kapitalo investicijas į viešąjį sektorių ir panaudoti privataus sektoriaus patirtį. Taip pat viešojo sektoriaus išlaidų optimizavimo poreikis, viešųjų paslaugų kokybės gerinimo poreikis, ekonomikos ir investicijų skatinimo poreikis išlaikyti valstybės turtą ir kt. | Plėtoti veiklą srityse, kur anksčiau buvo tik viešojo sektoriaus prerogatyva, užtikrinant pelningą įmonės veiklą, pagerinti viešojo sektoriaus veiklą, apjungiant privačiame sektoriuje įgytas žinias ir kt. |
| Vertybės | Atskaitingumas visuomenei, viešojo sektoriaus darbuotojams-pripažinimas, pareigos ir kt. | Inovatoriškumas, kūrybiškumas gera valia, žinomumas, darbdavio vadovavimas[499] ir kt. |
| Norimas rezultatas | Kaštų mažinimas, visuomenės poreikių patenkinimas, viešojo intereso užtikrinimas, atsakomybės užtikrinimas, biudžeto deficito mažinimas. | Pelnas, investicijų grąža, rinkos dalies augimas, klientų poreikių patenkinimas ir kt. |

Lentelė sudaryta darbo autorės.

Atsižvelgiant į VPSP tikslus bei jų skirtumus, svarbu sisteminiu požiūriu įvertinti VPSP poreikius ir galimybes konkrečiam laikotarpiui, kurie taptų ypatingai svarbiais veiksniais ekonomikos skatinimui. Ministerijoms, savivaldybėms siūloma, įvertinus ir atsižvelgus į visuomenės poreikius, ilgalaikiuose strateginiuose veiklos planuose nurodyti, kur konkrečiai viešasis ir privatusis sektoriai, sujungdami savo kapitalą, gali pasitarnauti žmogui, visuomenei ir valstybei. Antai, 2010 m. LR Vyriausybė, patvirtindama viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010 – 2012 m. programą, siūlo nustatyti partnerystės tikslingumo kriterijus, kuriais viešojo sektoriaus atstovai vadovautųsi rengdami ilgalaikių investicijų planus.[500] Idėjiniu požiūriu, idealu, jeigu Vyriausybė, planuodama savo programines nuostatas, atsižvelgtų į atliktas ministerijų ir savivaldybių visuomenės poreikių analizes ir nustatytų, kokius visuomenės objektyvius poreikius galima būtų įgyvendinti VPSP projektų pagalba ir kokybiško makro teisinio reguliavimo dėka užtikrinti šių poreikių efektyvų įgyvendinimą objektinės teisės ribose. Objektinė teisė suteiktų didesnes galimybes asmenims, susijusiems su viešojo ir privataus sektorių partnerystės įgyvendinimu, realizuoti subjektines teises ir praktiškai vykdyti VPSP veiksmingą bendradarbiavimą. Tuo tarpu, mikro teisinis reguliavimas, įgyvendinat viešojo ir privataus sektoriaus partnerystę, turėtų užtikrinti VPSP strateginių tikslų įgyvendinimą. Bet kadangi Lietuvoje VPSP strateginiai tikslai nėra aiškiai formalizuoti, tai makro ir mikro teisinis reguliavimas sudaro galimybes atsirasti didesniam vienam nuo kito atotrūkiui. Kuo didesnė darna makro ir mikro lygmenyse, tuo kokybiškesnė objektinė teisė ir veiksmingesnis visuomeninių poreikių patenkinimas, įgyvendinant VPSP bendradarbiavimą.

Įvertinus VPSP poreikį Lietuvoje, bendras VPSP strateginis tikslas galėtų būti – įgyvendinant VPSP projektus, socialiai orientuota ekonominė plėtra modernizuojant viešojo sektoriaus administravimą bei siekiant veiksmingos paslaugų kokybės. Šis VPSP strateginis tikslas turi koreliuotis su savivaldybių, ministerijų, Vyriausybės numatytais strateginiais tikslais.

Taigi, išanalizavus VPSP poreikius ir tikslus, galima teigti, kad valstybė turėtų būti atsakinga už savo veiksmus, pirmiausia, dėl visuomenės ir verslo. Žinia, viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavime, administracinės teisės reguliavimo funkcija objektinės teisės lygmenyje nustato

[499] Priklauso nuo vadovavimo metodo organizacijoje.

[500] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. balandžio 7 d. nutarimas Nr. 415 „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010-2012 m. programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 46-2212.

teisinius poveikio būdus ir prioritetines kryptis. Todėl, įgyvendindamas reguliacinę funkciją, viešasis sektorius turi numatyti, kad privatusis sektorius neužgožtų viešojo intereso ir visuomenės galimybių ir poreikių. Sakykime, jeigu koncesijos būdu pastatytas kelias bus apmokestintas didelėmis įmokomis, tai laimės tik privatusis sektorius, o žmonės, neišgalėdami apmokėti jų, rinksis neapmokestintus kelius. Todėl, sudarant VPSP sutartis, svarbu teisiškai užkirsti kelią kilti „privataus verslo apetitui" keliant kainas, didinant mokesčius. Įgyvendindama reguliacinę funkciją, valstybė turi užtikrinti skaidrią metodiką tarifų nustatymui[501], aiškias procedūras ir metodus jų reguliavimui, teisiškai reglamentuoti subsidijavimo bei kompensacijų politiką ir staigiai nekeisti vykdomos politikos krypčių. Be to, valstybė, užtikrindama viešąjį interesą, turi užkirsti kelią monopolijoms.

# III. VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ SANGLAUDOS FORMAVIMO IR TRIKDŽIŲ ANALIZĖ LIETUVOJE

## 3.1. Institucinis viešojo ir privataus sektorių partnerystės modelis Lietuvoje ir jo įgyvendinimo problematika

Iki 2010 m. nei vienas teisės aktas nenustatė institucinės viešojo ir privataus sektorių partnerystės (toliau IVPSP) kategorijos Lietuvoje, tačiau kai kurie teisės aktai numatė galimybes, draudimus investuoti valstybės turtą į mišrias bendroves ar nuomoti valstybės turtą. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 19 str. pažymima, kad „valstybės ir savivaldybių turtas gali būti investuojamas perduodant jį kaip įnašą viešajai įstaigai, akcinei bendrovei ar uždarajai akcinei bendrovei vykdant steigimo sutartyje prisiimtus steigėjo turtinius įsipareigojimus". Tiesa, papildžius 2010 m. minėtą įstatymą Lietuvoje, atsirado teisinė kategorija – institucinė viešojo ir privataus sektorių partnerystė. Institucinė viešojo ir privataus sektorių partnerystė -tai viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės būdas, kai valstybės ar savivaldybės institucijos funkcijoms priskirtą veiklą pagal valdžios ir privataus subjektų partnerystės ar koncesijų sutartis vykdo akcinė bendrovė ar uždaroji akcinė bendrovė (privatusis subjektas, jei vykdoma valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutartis, arba koncesininkas, jei vykdoma koncesijų sutartis), kurios akcijų dalis priklauso valstybei ar savivaldybei.[502]

Kadangi IVPSP atveju akcijų dalis priklauso valstybei arba savivaldybei, tai turi būti ypatingai vykdoma šios įmonės kontrolė ir stebėsena. Valstybės kontrolė, audito metu, nustatė, kad viešajam sektoriui sudarius su privačiu VPSP sutartį, joje dažnai nepakankamai aptariama, kaip bus atliekama teikiamų paslaugų ar kuriamo produkto stebėsena (monitoringas), periodinės revizijos, finansinė veiklos kontrolė, o viešojo sektoriaus subjektų, įskaitant ir nacionalines audito institucijas, įgaliojimai kontroliuoti privataus subjekto veiklą yra riboti.[503] Regis, iš teisės

[501] Valstybė Lietuvos energetikos strategijoje iki 2020 numato 21 proc. energijos gauti iš atsinaujinančių šaltinių, saulės jėgainių, todėl valstybė galios elektrinių statytojams yra įsipareigojusi 12 metų fiksuotu tarifu supirkti jų gaminamą elektrą, šias išlaidas įskaičiuojant į bendrą elektros energijos kainą vartotojams. Remiantis Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas. *Valstybės žinios.* 2011, Nr. 62-2936. Energetikos ministerijos duomenimis, nuo 2012 m. sausio 1 d. iki 2012 m. rugsėjo vidurio buvo išduoti 1274 leidimai plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus, t. y. 8 kartus daugiau už įprastą vidutinį metinį išduodamų leidimų kiekį.

[502] Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 ir 19 straipsnių papildymo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 158-8020.

[503] Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2008 m. sausio 15 d. valstybinio audito ataskaita „Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas".2008, p.16. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 12].

aktų viešajam sektoriui nustatomų stebėsenos funkcijų galima tęstinai matyti ir jų kontrolės pareigas, tačiau jas būtina konkretizuoti ir įrašyti jas į sudaromos sutarties sąlygas, kad būtų užtikrinama viešojo intereso apsauga.

Vadovaujantis Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 21 str. „valstybės turto apskaitą, valdymą, naudojimą ir disponavimą juo *kontroliuoja valstybės institucijos, valstybės įmonės, įstaigos ar organizacijos vidaus audito tarnyba (vidaus auditoriai) ir Valstybės kontrolė*; savivaldybės turto apskaitą, valdymą, naudojimą ir disponavimą juo kontroliuoja *savivaldybės kontrolierius* (kontrolieriaus tarnyba) ir *Valstybės kontrolė*". Taip pat, remiantis Koncesijų įstatymo 22 str. 1 d. 17 p. rašoma. kad „suteikiančiosios institucijos turi teisę kontroliuoti, kaip koncesininkas vykdo įsipareigojimus, įskaitant teisę tikrinti koncesininko naudojamą ir (ar) kuriamą turtą". Tuo tarpu 28[1] straipsnis konkrečiai nurodo Koncesijų suteikimą kontroliuojančias institucijas: *koncesiją suteikiančioji institucija* yra atsakinga už koncesijos sutarties sudarymą ir jos sąlygų vykdymą; *Finansų ministerija* turi duoti pritarimą dėl koncesijos sutarties finansinių sąlygų, jei koncesija suteikiama valstybės vardu. Jei koncesija suteikiama savivaldybės vardu, *Finansų ministerija* savivaldybės suteikiančiajai institucijai teikia atskirąją nuomonę dėl numatomų koncesijos finansinių sąlygų; *Finansų ministerijai* turi būti pateikta informacija apie suteiktas koncesijas ir koncesijos sutarčių vykdymą.

Remiantis Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme pateikta VPSP institucine sąvoka, mišraus kapitalo įmonei pagal sudarytas sutartis yra pavedama vykdyti valstybės ar savivaldybės institucijos funkcijoms priskirtą veiklą. Nors nėra EB teisės aktų, steigiant mišraus kapitalo juridinius asmenis, kuriems perduodama vykdyti tam tikrą valstybės ar savivaldybės institucijų funkcijoms priskirtą veiklą, valstybės narės privalo laikytis EB sutartyse įtvirtintų teisių ir laisvių. Pagal Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktiką EB sutarties 43 str. (įsisteigimo teisė) ir 49 str. (paslaugų teikimo laisvė) turi būti taikomi tais atvejais, kai viešosios valdžios institucija patiki tam tikras ekonominės veiklos užduotis trečiosioms šalims.[504] Reiškia, Lietuva taip pat turi laikytis šių principų, steigiant mišrią įmonę, kuriai viešasis sektorius, perleisdama savo tam tikras funkcijas, atlieka ekonominę veiklą. Taip pat EB viešojo pirkimo ir koncesijų teisė turi būti taikoma ir tais atvejais, kai valstybės valdžios institucija perduoda tam tikrą veiklą savo valdomai įmonei, tačiau numato ateityje sudaryti galimybę privatiems subjektams įsigyti tokios įmonės dalį.[505]

Lietuvoje institucinės partnerystės pagrindu yra teisiškai detalizuota sprendimo investuoti valstybės ir savivaldybių turtą priėmimo tvarka[506]. Sprendimą dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto investavimo priima Vyriausybė, o dėl savivaldybės turto investavimo – savivaldybės taryba. Be to, investuojant valstybės ir savivaldybių turtą, turi būti vadovaujamasi Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 8[1] straipsnyje nustatytais principais:

1) *visuomeninės naudos* – šis principas reiškia, kad valstybės ir savivaldybių turtas turi būti valdomas, naudojamas ir juo disponuojama rūpestingai, siekiant užtikrinti visuomenės interesų tenkinimą;

2) *efektyvumo* – turi būti siekiama maksimalios naudos visuomenei;

3) *racionalumo* – turtas turi būti tausojamas, nešvaistomas ir racionaliai tvarkomas.

---

504 Judgment of the Court. *Parking Brixen GmbH v Gemeinde Brixen and Stadtwerke Brixen AG*., Rink. 2005, I-8612, 61 dalis. (bylos Nr. C-458/03)

505 Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 ir 19 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamasis raštas. 2009 m. gruodžio 24 d. Nr. XIP-1613.

506 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. liepos 4 d. nutarimas Nr. 758. „Dėl sprendimo investuoti valstybės ir savivaldybių turtą priėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo". *Valstybės žinios.* Nr.80-3275.

Kaip matome, šie principai taip pat dalyvauja viešojo intereso užtikrinimo apsaugoje. Atsižvelgus į administracinės teisės paskirtį tenkinti viešųjų interesų poreikius ir juos ginti, tai šių principų įgyvendinimas sustiprina administracinės teisės paskirties realizavimą objektinėje teisėje, kuriais turi vadovautis viešojo sektoriaus atstovai. Be šių principų, mūsų manymu, turi būti vadovaujamasi ir administracinės naštos mažinimo proceso principu, kurio esmė yra orientuotis į piliečių, verslo subjektų ir valstybės interesus ir kuo mažesnėmis sąnaudomis pasiekti teisės aktuose numatytų tikslų.[507]

Be minėtų principų, taip pat norima išskirti ir kitus svarbius momentus, kurie sustiprina viešojo intereso apsaugą. Vienas iš jų, kad prieš priimant sprendimą dėl valstybės ir savivaldybių turto investavimo, būtina *jį ekonomiškai ir socialiai pagrįsti*.[508] Rengiant projektą, rekomenduojama atlikti viešųjų *investicijų projektų sąnaudų ir naudos analizę*[509] pagal numatytas rekomendacijas. Viešųjų investicijų projektų sąnaudų ir naudos analizės metodinės rekomendacijos yra naudojamos įtraukti į tam tikrų metų Valstybės investicijų programą naujiems investicijų projektams, kurių planuojama vertė viršija 50000 tūkst. litų[510]. Be to, investuojant minėtą turtą, turi būti tenkinami ne mažiau kaip trys iš numatytų Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 19 str. 2 d. investavimo kriterijų, pavyzdžiui, *investuojant turi būti skatinamas Lietuvos ekonomikos augimas*, *stiprinamas ekonominis savarankiškumas* ir (ar) *tarptautinis konkurencingumas*; *investavus turi būti kuriama ar plėtojama infrastruktūra, naudinga visuomenei* (skatinama veiksminga konkurencija šalies rinkoje, gerinama viešųjų paslaugų kokybė, pasirinkimo galimybės ir prieinamumas); *iš investavimo objekto turi būti gauta ne tik pelno (pajamų), bet ir gautas socialinis rezultatas* (švietimo, kultūros, mokslo, aplinkos, sveikatos ir socialinės apsaugos, kitų panašių sričių) arba *užtikrintas veiksmingesnis Lietuvos Respublikos įstatymuose ir Vyriausybės nutarimuose nustatytų valstybės ir savivaldybės funkcijų atlikimas* ir kt.[511] Kaip matome, šie investavimo kriterijai atitinka viešojo ir privataus partnerystės anksčiau aptartus tikslus, vadinasi, galime patvirtinti, kad VPSP – tai įrankis Lietuvos ekonomikos augimui ir skatinimui bei socialinei plėtrai.

Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo papildymai ne tik reglamentavo IVPSP kategoriją, bet ir nustatė principus ir kriterijus, kuriais turi vadovautis viešasis sektorius priimdamas sprendimus dėl investavimo. Investavimo kriterijai aiškiai parodo valstybės vertybines nuostatas, kurios atkartoja Konstitucijoje įtvirtintą vertybinę nuostatą „žmogus-visuomenė-valstybė“. Ypatingai išryškinama nauda visuomenei, kuri remiasi paslaugų kokybe, objekto reikalingumu, socialiniu ir ekonominiu rezultatu. Šiuo atveju teisės akte nustatyti kriterijai ir principai parodo siekiamybę užtikrinti viešąjį interesą ir apsaugoti objektų tikslinę, orientuotą į žmogų ir visuomenę, paskirtį, nes tai lems tokio bendradarbiavimo strateginę ateitį. Minėto įstatymo papildymas parodo, kad buvo atsižvelgta į Europos Sąjungos dokumentuose siūlomą institucinę sąvoką.

Pažymėjus teigiamus teisinio reguliavimo akcentus būtina nurodyti ir vieną teisinio reguliavimo problemą. Prisiminus, kad VPSP gali būti kaip įrankis regionų plėtrai, naujų darbo

---

[507] Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymas. Nr. XI-2386. *Valstybės žinios.* 2012, Nr. 136-6957.

[508] Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. *Valstybės žinios.* 1998, Nr. 54-1492.

[509] Lietuvos Respublikos 2009 m. lapkričio 16 d. nutarimas Nr. 1480 „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės“. *Valstybės žinios*. 2009, 137-5998.

[510] Viešųjų investicijų projektų sąnaudų ir naudos analizės metodinės rekomendacijos. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 01]. <http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/valstybes_kapitalo_investicijos/Metodika(2).pdf>.

[511] Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. *Valstybės žinios.* 1998, Nr. 54-1492.

vietų sukūrimui nereikėtų taip stipriai apriboti galimybes viešajam sektoriui investuoti į valstybei ir savivaldybei priklausantį turtą. Jeigu įgyvendinat IVPSP modelį, valstybė ar savivaldybė nuosavybės teise priklausantį turtą kaip įnašą, norėtų perduoti steigiamai akcinei bendrovei ar uždarajai akcinei bendrovei, ar didinti šių bendrovių įstatinį kapitalą, tai jų akcijos turėtų sudaryti tokį skaičių, kad visuotiniame akcininkų susirinkime valstybei ar savivaldybei (-ėms) arba joms kartu suteiktų daugiau kaip 50 procentų balsų.[512] Nors 2009 m. gruodžio 24 d. buvo pateiktas įstatymo projektas, kuris norėjo pakeisti tokį griežtą reglamentavimą, papildžius įstatymą nuostata <...arba joms kartu suteikia daugiau kaip 50 procentų balsų, *išskyrus atvejus, kai turtas investuojamas, įgyvendinant institucinę viešojo ir privataus sektorių partnerystę...*>, tačiau Antikorupcijos komisija 2010 m. birželio 28 d. nusprendė nepritarti šiam įstatymo projektui ir jį atmesti. Ji išsakė nuomonę, kad nuostata, kuria leidžiama valstybei (savivaldybei) savo turtą investuoti į bendrovę įsigyjant jos akcijų ir tais atvejais, kai valstybė (savivaldybė) neturės daugiau kaip 50 procentų balsų, sudarys sąlygas neskaidriam investavimui, atsiras galimybė valstybės (savivaldybės) turtą panaudoti ne visuomenės poreikiams, o privatiems interesams. Komisijos nuomone, tiek Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas, tiek Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas nepakankamai reglamentuotų skaidrų ir efektyvų į bendrovę investuoto valstybės (savivaldybės) turto naudojimą, todėl, nesant galimybės kontroliuoti bei įtakoti bendrovės priimamus, sprendimus galimas valstybės (savivaldybės) turto praradimas.[513] Suprantama, kad Antikorupcijos komisija, atstovaudama viešojo sektoriaus uždavinius, nori užtikrinti tokiu būdu viešąjį interesą, suteikdama jam teisę reguliuoti procesą turint didesnę dalį akcijų, tačiau, manoma, kad privatusis sektorius, investuodamas savo pinigus, norėtų tam tikrais atvejais turėti didesnę įtaką darant sprendimus, o tam reikia ir didesnės balsų daugumos priimant sprendimus. Manome, kad anksčiau aptartos teisės aktų nustatytos kontrolės galimybės gali būti įtrauktos į sutarties sąlygas, kad būtų užtikrintas viešasis interesas. Be to, įsteigtoje akcinėje ar uždarojoje akcinėje bendrovėje valstybė ar savivaldybė savo turtines ir neturtines teises gali įgyvendinti ir užtikrinti vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. nutarimu „Dėl valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse“.[514] Nors Antikorupcijos komisija baiminasi dėl galimo turto praradimo, tačiau, mūsų nuomone, turto praradimas galimas tik jį pardavus, privatizavus, o institucinės partnerystes pagrindu įkurta bendrovė negali būti parduota vienašaliu sprendimu, jeigu sutarties sąlygos to neleistų. „Saugiklis“ dėl turto apsaugos gali būti numatytas ir bendrovės įstatuose nurodant reikalavimus, kad „bendrovės turtas negali būti perleidžiamas arba kitaip perduodamas ar parduodamas, jeigu tam nepritaria viešasis sektorius, nepriklausomai kiek akcijų jis turi bendrovėje“. Be kita ko, kadangi privatus sektorius visada suinteresuotas pelno gavimu, tai jis suinteresuotas, kad bet koks turtas neprastų savo vertės, jeigu jis iš to gauna materialinę naudą. Remiantis pateikta informacija, galima būtų siūlyti, kad Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme būtų galimybė investavimą diferencijuoti remiantis šiais kriterijais: *pagal investavimo tikslą,* kur norima investuoti ar *į valstybės strateginius projektus*, pavyzdžiui, į elektros energijos, dujų, transporto srities projektus kaip „Via Baltika“ ar *į savivaldybės inicijuojamus projektus*, gerinančius regionų socialinę ir ekonominę padėtį kaip naujos ligoninės, darželio, mokyklos, sporto

[512] Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 19 straipsnio pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 57-2534.

[513] Lietuvos Respublikos Seimo internetinis tinklapis. [interaktyvus], <http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4463&p_d=100581&p_k=1>.

[514] Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2007 m. birželio 6 d. Nr. 567. „Dėl valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse“. *Valstybės žinios*. 2007,67-2617.

komplekso statybą; ir *pagal investavimo sumą*, kur teisiniu reguliavimu būtų nustatyta fiksuota suma, pavyzdžiui, kaip Koncesijų įstatyme numatyta <...turtinis įsipareigojimas, viršijantis 200 milijonų litų, laikomas esminiu...>,[515] kurią viršijant valstybė ar savivaldybė steigiamai akcinei bendrovei ar uždarai akcinei bendrovei visuotiniame akcininkų susirinkime privalėtų turėti daugiau kaip 50 procentų balsų, o kur suma neviršytų fiksuotos sumos, tai visuotiniame akcininkų susirinkime, valstybei ar savivaldybei surinkus 50 procentų balsų sumos, teisinis reikalavimas nebūtų taikomas. Taip pat siūloma, nustatant fiksuotą sumą, ją susieti su Lietuvos Respublikos nutarimo „Dėl valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo[516]“ nuostata, kuri nustato, kad <...investicijų projektams, kuriuos įgyvendinant statybos darbų vertė mažesnė kaip 590 tūkst. litų, nustatomi supaprastinti reikalavimai....>.

Apibendrinus darytina išvada, kad teisinis reguliavimas valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme gali būti patobulintas realizuojant institucinę viešojo ir privataus sektorių partnerystę. Mūsų nuomone, jeigu įgyvendinat IVPSP modelį, valstybė ar savivaldybė nuosavybės teise priklausantį turtą kaip įnašą, norėtų perduoti steigiamai akcinei bendrovei ar uždarajai akcinei bendrovei, ar didinti šių bendrovių įstatinį kapitalą, tai:

1) valstybės inicijuojamiems strateginiams projektams jų akcijos turėtų sudaryti tokį skaičių, kad visuotiniame akcininkų susirinkime valstybei suteiktų daugiau kaip 50 procentų balsų;
2) savivaldybės inicijuojamiems projektams, kurių suma neviršija {.....} sumos ir kurie gerina regionų socialinę ir ekonominę padėtį jų akcijos gali sudaryti mačiau nei 50 procentų. Savivaldybės inicijuojamiems projektams, kurių suma viršija {.....} sumą visuotiniame akcininkų susirinkime savivaldybės akcijos turėtų sudaryti daugiau nei 50 procentų.

## 3.2. Sutartinis viešojo ir privataus sektorių partnerystės modelis Lietuvoje ir jo įgyvendinimo problematika

Kaip jau minėta šiame darbe, VPSP pagal bendradarbiavimo pobūdį gali būti skirstoma į institucinę ir sutartinę. Institucinės partnerystės atveju, kaip žinia, yra steigiama mišraus kapitalo bendrovė. O sutartinė partnerystė suprantama, kai vien tam tikrų sutarčių pagrindu vykdomas bendradarbiavimas tarp viešojo ir privataus sektorių. Pirmajai grupei priskiriamos tradicinės viešojo pirkimo sutartys, t.y. viešųjų paslaugų ir viešųjų darbų pirkimo, o kitai – koncesijos ir kitos VPSP sutartys (BOT, BTO, DNFO ir kt.).[517]

### 3.2.1. Koncesijos sutarčių įgyvendinimas ir problematika, kylanti iš vienos ar kitos šalies interesų nepaisymo

Bendrijos teisėje nėra nurodyta, ar valstybinės valdžios institucijos turėtų vykdyti ekonominę veiklą pačios ar patikėti tai kitai šaliai. Vis dėlto viešojo sektoriaus institucijomis, nusprendus įtraukti į veiklos vykdymą trečiąsias šalis, gali prireikti atsižvelgti į Bendrijos teisės aktus dėl viešojo pirkimo ir koncesijų. Pagrindinis Bendrijos teisės aktų dėl viešojo pirkimo ir

[515] Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios.* 2006, Nr. 1510.

[516] Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2011 m. vasario 23 d. Nr. 205 „Dėl valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2011, Nr. 24-1155.

[517] Žr. Priedą Nr. 3.

koncesijų tikslas – kurti vidaus rinką, kurioje būtų užtikrintas laisvas prekių ir paslaugų judėjimas, įsisteigimo laisvė, pagrindiniai vienodo požiūrio principai, skaidrumas ir abipusis pripažinimas, o, pirkdamos prekes arba įgaliodamos trečiąsias šalis suteikti paslaugas ar atlikti darbus, valstybinės valdžios institucijos sudarytų naudingiausias sutartis.[518]

Kaip žinia, viešojo sektoriaus institucijos Koncesijų sutartis paprastai naudoja, kaip priemones numatyti paslaugų teikimą arba infrastruktūros statybos darbus. Koncesijos yra sutartinis įsipareigojimas tarp valdžios institucijos ir ūkio subjekto (koncesininko), kurio pagrindu pastarasis teikia paslaugas arba vykdo darbus, o jo atlyginimą faktiškai sudaro teisė eksploatuoti darbų arba paslaugų rezultatus. Koncesijos ypač tinka įgyvendinant *viešojo intereso projektus*, kai nacionalinės arba vietos valdžios institucijos turi sutelkti privatųjį kapitalą bei technines žinias ir taip papildyti menkus viešuosius išteklius.[519] Kaip minėjome ankstesniame skyriuje, pirmasis Koncesijų įstatymas Lietuvoje buvo priimtas 1996 m. rugsėjo 10 dieną, tačiau, kaip pažymima Valstybės kontrolės ataskaitoje pirmaisiais savo galiojimo metais, praktikoje koncesijos nebuvo taikomos arba buvo taikomos fragmentiškai. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė buvo įgyvendinama naudojant kitas teisines formas, pavyzdžiui, ilgalaikę turto nuomos sutartį arba privatizavimo sutartį. Tai lėmė įstatyme netiksliai apibrėžta koncesijos sutartis, susiaurinta koncesijos sąvoka, leidžianti naudotis tik esamu ar numatomu valstybės ar savivaldybės turtu, taip pat privaloma tipinė koncesijos sutartis bei draudimas derėtis dėl koncesijos sąlygų, tik vienos procedūros – atviro konkurso galimybė.

Atsižvelgiant į minėtus trūkumus, 2003 m. spalio 1 d. buvo priimta nauja Koncesijų įstatymo redakcija. Teigiamai vertintina, kad šioje redakcijoje buvo praplėsta koncesijos samprata, numatant galimybę suteikti koncesininkui leidimą projektuoti, statyti, plėtoti, atnaujinti, pakeisti, remontuoti, valdyti, naudoti ir (ar) prižiūrėti ne tik valstybei, bet ir savivaldybėms priklausantį turtą, teikti viešąsias paslaugas, taip pat nustatyti koncesijas suteikiančių institucijų įgaliojimus, rizikos paskirstymą, apmokestinimo ir licencijavimo taisykles, be to, aiškiai ir detaliai apibrėžti koncesijos sąvoką, kuri iš esmės nesikeitė ir vėlesnėse Koncesijos įstatymų redakcijose. Taigi pagrindinis teisės aktas Lietuvoje, reglamentuojantis koncesijų sampratą, sutartį, koncesininkų atrankos ir suteikimo tvarką, suteikiančiųjų institucijų ir koncesininkų įgaliojimus, teises ir pareigas bei kitus su koncesijomis susijusius dalykus, yra Koncesijų įstatymas.

Koncesijų sutarčių pagrindu privataus sektoriaus įtraukimas į viešojo sektoriaus paslaugų teikimą – koncesijos suteikimas pasaulyje dažniausiai praktikuojamas ir plačiausiai žinomas būdas. Koncesijos suteikiamos naujai kuriamam arba modernizuojamam objektui, arba jo išplėtimui 25-40 metų laikotarpiui, kuriamo ir esamo turto nuosavybė gali priklausyti privačiam partneriui arba likti viešajam sektoriui, pagrindinis paslaugos teikimo kaštų finansavimo šaltinis koncesijų atveju yra paslaugos gavėjų mokamas mokestis. Lietuvoje Koncesijos sutarties terminas turi būti toks, kad užtikrintų investicijų atsipirkimą ir protingą investicijų grąžą. Koncesijų sutartis gali būti pratęsiama, bet bendra koncesijų sutarties trukmė turi būti ne

---

[518] Komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui „Dėl valstybinio viešojo ir privačiojo sektoriaus partneryščių ir Bendrijos teisės aktų, susijusių su viešuoju pirkimu ir koncesijomis“. Europos bendrijų komisija. Briuselis, 15.11.2005. KOM(2005) 569 galutinis. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 12 25],< www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCsQFjAA&url=http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=55310&ei=LBq7UITTBs_MsgaqxoCIDQ&usg=AFQjCNE2bkENqWRUaorhbepf1Q2FyECEtg&sig2=nTlbVEosi6EOfSyP5lumgg>.

[519] Europos Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Poveikio vertinimo santrauka. Pridedamas prie dokumento Europos parlamento ir tarybos direktyvos pasiūlymo dėl koncesijos sutarčių skyrimo. Briuselis, 2011.12.20. SEK(2011) 1589 galutinis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 25]. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1589:FIN:LT:PDF.

ilgesnė kaip 25 metai. Galima pastebėti, kad Ispanijoje[520] statybos ir eksploatavimo viešiesiems darbams numatytas 40 metų koncesijos suteikimo terminas, o jų eksploatacijai – 20 metų. Ispanijos Koncesijų įstatymas numato sutarties pratęsimo galimybes, bet ne daugiau, kaip atitinkamai, 60 ir 25 metams. Kosovo Respublikoje[521] koncesijos suteikimo terminas yra 40 metų, Lenkijoje[522] paslaugų koncesijai – 15, o darbų koncesijai– 30 metų, Serbijos Respublikoje[523] – 30 metų, Bulgarijoje[524] – 35 metams, tačiau patvirtinus Ministrų arba Savivaldybės Taryboms yra galimybė koncesijos sutartį pratęsti iki 50 metų. Tiesa, Latvijoje Koncesijų įstatyme,[525] kuris galiojo iki 2009 m. rugsėjo 30 d., Koncesiją galima buvo suteikti iki 30 metų, be galimybės pratęsti, tačiau nuo 2009 m. spalio 1 d. priėmus Viešojo ir privataus sektorių partnerystės įstatymą[526] yra nustatyta, kad sutartis tarp viešojo ir privataus sektorių gali būti sudaryta 30 metų terminui su galimybe sudarytą sutartį pratęsti, teisės aktų nustatyta tvarka. Darytina išvada, kad Lietuvoje Koncesijų įstatymas nustatydamas 25 metų terminą, apriboja didesnes investicijas, kurių atsipirkimui reikėtų 30 metų, o gal būt net 40 metų termino.

Tęsiant mintį apie Koncesijos sąvoka, pažymima, kad ji nėra apibrėžta EB steigimo sutartyje, jos apibrėžimas buvo pateiktas pirmą kartą direktyvoje,[527] kuri išskiria viešųjų darbų koncesiją iš kitų viešųjų darbų sutarčių tuo, kad koncesininkas už viešosios infrastruktūros objekto pastatymą *gauna teisę eksploatuoti sukurtą objektą ir teikti paslaugas*. Teisė eksploatuoti leidžia koncesininkui reikalauti mokesčio iš galutinių infrastruktūros naudotojų per nustatytą laikotarpį, bet kartu reiškia, kad *koncesininkas turi prisiimti ženklią rizikos, susijusios su statybos vykdymu, statybos finansavimu ir paslaugos teikimu, dalį*. Koncesininkas gali gauti ir kitokį atlygį iš koncesiją suteikusios institucijos tuo atveju, kai paslaugos teikimo kaina yra reguliuojama ir nesudaro galimybių padengti investicijos ir paslaugos teikimo kaštų arba tais atvejais, kai viešasis sektorius nori, kad paslauga būtų teikiama specifinėms tikslinėms grupėms (pensininkams, vaikams, socialiai remtiniems, nutolusių vietovių gyventojams ir pan.) už priimtiną kainą. Tačiau toks atlygis negali būti susijęs su eksploatavimo rizika, nes tokiu atveju sutartis bus klasifikuojama kaip paprastoji viešųjų darbų sutartis.

Taigi, siekiant pasirinkti pirkimo būdą koncesijos atveju, pirmiausia reikia nustatyti suteikiamos koncesijos rūšį. Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymas numato dvi koncesijos

---

520 Las Cortes Generales en nombre de Juan Carlos I Rey De España. Ley 13/2003, de 23 de mayo reguladora del contrato de concesión de obras públicas. *Boletín Oficial del Estado*. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 03]. < http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/l13-2003.html>.

521 President of the Assembly of the Republic of Kosovo. Republic of Kosovo Law No. 03/L-090 on Public-Private-Partnerships and Concessions in infrastructure and the procedures for their award of 25 June 2009. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 02]. < http://krpp.rks-gov.net/krpp/PageFiles/File/ligjet/english/2009_03-L-090_en.pdf>.

522 The Parliament of Poland Republic The Act on Concession for Works or Services of 9 January 2009. *Journal of Laws* No. 19. Item 101. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 02]. <http://www.publicprivatepartnership.pl/doc/Act_on_Concession_for_Works_or_Services.pdf>.

523 The Republic of Serbia. Law on Concessions. *Službeni glasnik Republike Srbije*, Nos. 20/97, 22/97 and 25/97. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 02]. < http://www.oecd.org/countries/serbia/40512020.pdf>.

524 Bulgarian law on Concessions (Българския Закон За Концесиите) of 01 July 2006. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 03].< http://lex.bg/laws/ldoc/2135523562>.

525 The Republic of Latvia. Concessions Law. *Latvijas Vēstnesis.* 2000, No. 32/33 (1943/1944), [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 07].< http://likumi.lv/doc.php?id=722>.

526 The Republic of Latvia. Public-Private Partnership Law. *Latvijas Vēstnesis*. 2009, No. 107 (4093), [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 07]. <http://likumi.lv/doc.php?id=194597>.

527 Council Directive 93/37/EEC of 14 June 1993 concerning the coordination of procedures for the award of public works contracts. [interaktyvus], <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/direkt3.pdf>.

rūšis – paslaugų koncesiją[528] ir darbų koncesiją.[529] Šiuo metu, remiantis Koncesijų įstatymu, tiek paslaugų koncesijos, tiek darbų koncesijos sutarčių skyrimui taikoma ES pirminė teisė, tai ES Sutarties principai (vienodo požiūrio, nediskriminavimo, skaidrumo ir proporcingumo) ir antrinės teisės vienašaliai aktai ir susitarimai.[530] Kaip rodo Lietuvos praktika, viešojo sektoriaus institucijos dažniau pasirenka tradicinius viešuosius pirkimus ar kitas civiliniame kodekse bei teisės aktuose reglamentuotas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisines formas negu Koncesijas.

Mūsų manymu, vienas iš pagrindinių klausimų viešojo pirkimo sutarčių sudarymo atvejais yra atskirti koncesijos sutartis nuo kitų viešojo ir privataus bendradarbiavimo teisinių formų.

Be abejo, yra svarbu atskirti *tradicinių viešųjų paslaugų pirkimą nuo paslaugų koncesijos.* ES Komisija, Austrijos ir Italijos vyriausybės, *paslaugų koncesijos* atveju, teisingai pažymėjo, kad su paslauga susiję rizikos padariniai tenka įmonininkui, o savo atlygį – bent jau iš dalies – jis gauna iš paslaugos naudotojo, pavyzdžiui, imdamas mokestį. Taigi egzistuoja trišalis santykis tarp perkančiosios organizacijos, paslaugos teikėjo ir jos naudotojo. Ir atvirkščiai, *viešojo paslaugų pirkimo sutartis* lemia tik dvišalio teisinio santykio atsiradimą, kuriame atlygį už suteiktą paslaugą sumoka pati perkančioji organizacija, kuriai, be to, taip pat tenka įsigijimo rizika.[531] Ši rizika vienas iš svarbesnių kriterijų atskiriant tradicines sutartis nuo koncesijų, nes Koncesijų įstatymo pagrindu, pavyzdžiui, naujai sukuriamas nekilnojamasis turtas gali priklausyti privačiam sektoriui nuosavybės teisėmis tiek koncesijos sutarties galiojimo laikotarpiu tiek ir po jo, o tai *sudaro palankias sąlygas perduoti su turtu susijusias rizikas.*

---

528 Paslaugų koncesija – privačiam subjektui suteikiamas leidimas vykdyti ūkinę komercinę veiklą, susijusią su infrastruktūros objektų projektavimu, statyba, plėtra, atnaujinimu, pakeitimu, remontu, valdymu, naudojimu ir (ar) priežiūra teikti viešąsias paslaugas, valdyti ir (ar) naudoti valstybės/savivaldybės turtą.

529 Darbų koncesija – sudaroma VPSP sutartis dėl darbų, nurodytų Viešųjų pirkimo įstatymo 2 straipsnio 26 dalyje, pirkimo ir kai pagrindinis VPSP sutarties dalykas yra darbai, o paslaugų teikimas tik papildo privataus subjekto įsipareigojimą atlikti darbus. Tokios VPSP sutarties pagrindu privačiam subjektui kaip atlyginimas už atliktus darbus suteikiama arba tik teisė eksploatuoti infrastruktūros objektą, kuris yra tokių darbų rezultatas, arba suteikiama tokia teisė ir papildomai mokamas atlyginimas.

530 1. 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, koordinavimo (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/50/EEB) (OL L 395, 30/12/1989, p. 33; OL L 285, 29/10/2001, p. 1).
2. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2001 m. rugsėjo 13 d. Komisijos direktyva 2001/78/EB) (OL L 199, 09/08/1993, p. 54; OL L 285, 29/10/2001, p. 1).
3. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB, koordinuojanti subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, pirkimų procedūras (OL L 134, 30/04/2004, p. 1);
4. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, 30/04/2004, p. 114).
5. 2005 m. rugsėjo 7 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1564/2005, nustatantis standartines formas, naudojamas skelbiant su viešųjų pirkimų procedūromis susijusius skelbimus, pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 2004/17/EB ir 2004/18/EB (OL L 257, 01/10/2005, p. 1).
6. 2005 m. gruodžio 19 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2083/2005, iš dalies keičiantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2004/17/EB ir 2004/18/EB nuostatas dėl ribų, taikomų viešojo pirkimo sutarčių tvarkai (OL L 333, 20/12/2005, p. 28).

531 Opinion of advocate general Kokott delivered on 1 March 2005. Case C-458/03. Parking Brixen GmbH. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 25],< http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=55030&doclang=EN&mode=&part=1>.

Tai galima matyti ir iš ES antrinės teisės šaltinių – „remiantis Europos Komisijos aiškinamuoju komunikatu dėl koncesijų pagal Europos Bendrijos teisę[532], koncesininkas turi generuoti didžiąją dalį pajamų iš trečiųjų asmenų, tam, k*ad koncesininkui būtų galima perduoti didžiąją dalį su investiciniu projektu susijusių rizikų*".

Norima pritarti D. Ruiz-Jarabo nuomonei,[533] „<...kad konkrečiai viešosios paslaugos sąvoka pasižymi įvairialypiškumu, vienose sistemose ji yra administracinės teisinės sistemos pamatinis akmuo[534], kitose ji negrindžiama administracinės teisės sistema"...>,[535] o tai, regis, parodo, kad viešieji pirkimai ir Koncesija yra tiek civilinės, tiek administracinės teisės objektas, todėl priklausomai nuo nacionalinės teisės pasirinkimo prioritetų gali būti atitinkamai reguliuojami tomis teisės šakų normomis.

### 3.2.2. Koncesijos ir kitų teisinių kategorijų vartojimo paskirties ir galiojančių normų konkurencijos problema Lietuvos ir ES teismų praktikoje.

Dėl koncesijas reglamentuojančių ES taisyklių neaiškumo kyla didžiausios šiuo metu nustatytos problemos: teisinis neaiškumas, patekimo į rinką kliūtys ir atitinkamų teisinių garantijų konkurso dalyviams trūkumas. Europos parlamento ir Tarybos nuomone, dabartinis teisinis neaiškumas turi poveikį pačios koncesijos apibrėžimui ir taikytinai procedūrinei tvarkai. Pagal esamą teisinę apibrėžtį būna sunku atskirti koncesijų sutartis nuo viešojo pirkimo sutarčių (taip pat atskirti darbų ir paslaugų koncesijas). [536]

Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvoje[537] yra pateiktos tokios viešųjų darbų ir paslaugų koncesijų kategorijų apibrėžtys.

„Viešoji darbų koncesija" – tai tos pačios rūšies sutartis kaip ir viešojo darbų pirkimo sutartis, išskyrus tai, *kad atlygis už atliktus darbus yra tik teisė naudotis darbo rezultatais* arba *tokia teisė kartu su mokėjimu*.

„Viešoji paslaugų koncesija" – tai tos pačios rūšies sutartis kaip ir paslaugų pirkimo sutartis, išskyrus tai, *kad atlygis už suteiktas paslaugas yra teisė naudotis paslauga* arba *tokia teisė kartu su mokėjimu.*

Analizuojamų teisinių kategorijų apibrėžties skirties taškas, viena vertus, yra atlygis už atliktus darbus ar suteiktas paslaugas, kita vertus, *teisė naudotis darbo rezultatais arba paslauga su arba be mokėjimo*.

---

[532] Europos Komisijos aiškinamojo komunikato dėl koncesijų pagal Europos Bendrijos teisę 2000/C121/02. [2000] 29.4.2000.

[533] Generalinio advokato Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer išvada. Pateikta 2009 m. birželio 2 d.(1). Byla C 196/08 Acoset SpA prieš Conferenza Sindaci e Presidenza Prov. Reg. ATO Idrico Ragusa ir kt. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 25]. < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003CC0498:LT:PDF>.

[534] Toks aiškus pavyzdys yra Prancūzijoje, Italijoje ir Ispanijoje, o jam priešpastatyti galima koncepcijas, kurios patvirtintos, pavyzdžiui, Didžiojoje Britanijoje, Vokietijoje ar Danijoje.

[535] Kartais terminija gali būti skirtinga, tačiau viešosios paslaugos pagrindas ir esmė nekinta: S. González-Varas Ibáñez „El derecho administrativo privado", Montecorvo, Madridas (leid.), 1996, p. 398.

[536] Europos Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Poveikio vertinimo santrauka. Pridedamas prie dokumento Europos parlamento ir tarybos direktyvos pasiūlymo dėl koncesijos sutarčių skyrimo. Briuselis, 2011.12.20. SEK(2011) 1589 galutinis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 25]. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1589:FIN:LT:PDF.

[537] Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. kovo 31 d. direktyva 2004/18/eb dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. [2004] L 134/114.

Mūsų manymu, pirmoji iškilusi problema viešojo pirkimo sutarčių teisėje yra ***sutarčių, privalomai sudaromų pagal viešojo pirkimo procedūrą, atskyrimo nuo sutarčių, kurioms ši procedūra neprivaloma, klausimai.***

Jau kurį laiką diskutuojama apie tai, ar ES viešųjų pirkimų direktyvos taikomos ir tais atvejais, kai perkančiosios organizacijos siekia kartu užtikrinti jų viešųjų užduočių atlikimą. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas patvirtino, kad perkančiųjų organizacijų tarpusavyje sudarytų sutarčių negalima savaime laikyti nepatenkančiomis į ES viešųjų pirkimų teisės taikymo sritį. Tačiau Teismo praktika taip pat parodė, kad tam tikros perkančiųjų organizacijų bendradarbiavimo formos negali būti laikomos viešojo pirkimo sutartimis.

Europos Sąjungos Teismų praktika suformavo doktriną dėl vidaus sandorių. Remiantis Teismų išnagrinėtomis bylomis, yra skirstymas[538] į sutartis su išoriniais tiekėjais ir vadinamuosius vidaus in-house sandorius.[539] Tačiau viešųjų pirkimų teisės taikymui lemiamos reikšmės turi ne vien formalus, tačiau ir vertinamasis požiūris. Netgi tuomet, kai abi teisinio sandorio šalys pagal teisinę formą turi savarankišką teisinį subjektiškumą, jų tarpusavio sandoris vis dėlto gali būti išimties tvarka prilygintas vidaus sandoriui, ir būtent tuo atveju, kai išpildomi du teismų praktikos suformuluoti sukaupiamieji kriterijai:

– perkančioji organizacija gali kontroliuoti kitą sandorio šalį panašiai kaip savo pačios tarnybas (*pirmasis Teckal kriterijus*),
– kita sandorio šalis savo ruožtu didžiąją savo veiklos dalį vykdo kartu su šia perkančiąja organizacija ar perkančiosiomis organizacijomis, kuri (kurios) ją valdo (*antrasis Teckal kriterijus*)[540].

Teckal byloje ES Teisingumo Teismas[541] šią taisyklę išaiškino funkciniu požiūriu. Jis nustatė du kriterijus, kuriems esant galima išimties tvarka netaikyti ES viešųjų pirkimų taisyklių santykiams tarp perkančiosios organizacijos ir kito juridinio asmens.[542]

Žinia, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (vėliau Teismas) praktika yra antrinis ES teisės šaltinis, kur galioja *stare decisis principas* – bylos su vienodomis aplinkybėmis turi būti sprendžiamos vienodai. Jei panašus ginčas buvo išspręstas anksčiau, teismas privalo vadovautis argumentais, naudotais ankstesniame sprendime, ir priimti analogišką sprendimą.

---

538 Byla C-107/98, *Teckal Srl v. Comune di Viano ir Azienda Gas-Acqua Consorziale (AGAC) diReggio Emilia*, [1999 m.] Rink. p. I-08121, 50 punktas.

539 Vidaus sandoriai siaurąja prasme yra veiksmai, kai viešosios teisės įstaiga sudaro pirkimo sutartį su savo padaliniu, neturinčiu savarankiško teisinio statuso. Plačiąja prasme vidaus sandoriams gali būti priskiriami tam tikri atvejai, kai perkančioji organizacija sudaro sutartis su savo kontroliuojamomis bendrovėmis, turinčiomis savarankišką teisinį statusą. Jei vidaus sandoriai siaurąja prasme visiškai nėra svarbūs viešųjų pirkimų teisės požiūriu, nes tokiu atveju susiduriame tik su vidinėmis administracinėmis procedūromis, vidaus sandorių plačiąja prasme (kartais taip pat vadinamų quasi-in-house sandoriais) atveju nuolatos iškyla sudėtingas atribojimo klausimas, ar jiems turi būti taikoma viešojo pirkimo procedūra.

540 Europos Komisijos 2011 m. spalio personalo darbinis dokumentas dėl Europos Sąjungos viešųjų pirkimų teisės aktų taikymo perkančiųjų organizacijų santykiams (viešojo sektoriaus subjektų bendradarbiavimas). SEC (2011) 1169. Neoficialus vertimas.

541 Byla C-107/98, Teckal *Srl v. Comune di Viano, Azienda Gas-Acqua Consorziale (AGAC) di Reggio Emilia*. 1999, OJ 1992 L 209, p. 1. 50 punktas. „Norėdamas įvertinti, ar buvo sudaryta sutartis, prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas turi nustatyti, ar tai buvo dviejų skirtingų asmenų susitarimas. Pagal [...] tam iš esmės pakanka, kad sutartis būtų sudaryta tarp regioninės ar vietos valdžios institucijos ir teisiškai su ja nesusijusio asmens. Kitaip gali būti tik tuomet, kai tuo pačiu metu regioninės ar vietos valdžios institucija suinteresuotojo asmens atžvilgiu vykdo kontrolę, analogišką tai, kurią ji vykdo savo tarnybų atžvilgiu, ir kad šis asmuo pagrindinę savo veiklos dalį vykdo su viena ar daugiau valdžios institucijų, kurioms jis priklauso".

542 Europos Komisijos 2011 m. spalio personalo darbinis dokumentas dėl Europos Sąjungos viešųjų pirkimų teisės aktų taikymo perkančiųjų organizacijų santykiams (viešojo sektoriaus subjektų bendradarbiavimas). SEC (2011) 1169. Neoficialus vertimas.

Tiesa, vėlesniuose sprendimuose[543] Teismas nurodė, kad viešojo sektoriaus subjektai taip pat gali bendradarbiauti pagal vidinio bendradarbiavimo koncepciją, numatydamas, kad abu Teckal byloje nustatytus kriterijus gali kartu tenkinti kelios perkančiosios organizacijos.[544]

Lietuvos teisės aktai, kaip pažymėjo Lietuvos Vyriausiasis Administracinis teismas,[545] vidaus sandorio nereglamentavo iki 2010 m. vasario 11 d., nors Viešųjų pirkimų įstatymas rėmėsi ES direktyvomis. Direktyva kaip Europos Bendrijos teisės aktas yra privaloma kiekvienai valstybei narei, kuriai ji adresuojama, *joje numatytų tikslų siekimo prasme*, tačiau leidžia valstybėms savo nuožiūra pasirinkti jos įgyvendinimo tvarką ir metodus. Taigi *valstybė narė išlaiko kompetenciją nustatyti savo taisykles direktyvoje įtvirtintiems santykiams įgyvendinti*. Tuo remiantis Viešųjų pirkimų įstatyme nebuvo nenumatyta jokių viešųjų pirkimų taikymo išimčių, susijusių su galimybe tam tikrų paslaugų teikimą pavesti vykdyti 100 proc. viešojo sektoriaus kontroliuojamam ūkio subjektui. Tai patvirtina ir Lietuvos Teismų praktika, nes teismai nagrinėja ginčus, kai viena ginčo pusė vadovaujasi Teckal kriterijais, o kita pusė pirmenybę teikia Lietuvos Respublikos teisės aktams. Tiesa, papildžius Viešųjų pirkimų įstatymą 2010 m. vasario 11 d. 10 straipsniu nauja 5 dalimi, buvo nustatytas naujas reglamentavimas: „šio įstatymo reikalavimai netaikomi pirkimams, *jeigu perkančioji organizacija sudaro sutartį su atskirą juridinio asmens statusą turinčiu subjektu, kurį ji kontroliuoja kaip savo pačios tarnybą* ar struktūrinį padalinį ir kuriame ji yra vienintelė dalyvė (arba įgyvendina valstybės ar savivaldybės, kaip vienintelės dalyvės, teises ir pareigas), ir *jeigu kontroliuojamas subjektas ne mažiau kaip 90 procentų pardavimo pajamų gauna iš veiklos*, skirtos perkančiosios organizacijos poreikiams tenkinti ar perkančiosios organizacijos funkcijoms atlikti“. Kaip matome, šis Viešųjų pirkimų įstatymo straipsnis atitinka Teckal kriterijus. Manoma, kad Lietuvos teisės kūrimo procese svarbu sistemingas Lietuvos teisės ir Europos Sąjungos teisės derinimo procesas. Pritariama I. Deviatnikovaitės nuomonei, kad ES ir Lietuvos teisės derinimo procesas reiškia ne tik atskirų teisės šakų normų suderinamumą, bet ir pačios valstybės narės nacionalinės teisės kaip visumos ir jos teisės šakų darnią kaitą, atitinkančią Europos Sąjungos plėtros tendencijas.[546]

Atsižvelgus į Teckal kriterijų nagrinėtus klausimus bus pateikiami keli pavyzdžiai iš Lietuvos Teismų praktikos, nagrinėjančios vidaus sandorių atskirties ir taikymo problemas.

Pirmas pavyzdys, kai Lietuvos Respublikos Vyriausiasis Administracinis teismas[547] 2011 m. nagrinėjo bylą, kur Vilniaus miesto savivaldybė prašė panaikinti Respublikos Konkurencijos tarybos (toliau – ir Konkurencijos taryba, atsakovas) 2010 m. birželio 10 d. nutarimą Nr. 2S-15 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės sprendimų, įgaliojant UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ teikti projektų valdymo paslaugas, atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams“.

---

543 Byla C-324/07, Coditel Brabant SA prieš Commune d'Uccle ir Région de Bruxelles-Capitale, [2008 m.], Rink. p. I-08457 ir byla C-573/07, *Sea Srl prieš Comune di Ponte Nossa*, [2009 m.], Rink. p. I-08127.

544 Europos Komisijos 2011 m. spalio personalo darbinis dokumentas dėl Europos Sąjungos viešųjų pirkimų teisės aktų taikymo perkančiųjų organizacijų santykiams (viešojo sektoriaus subjektų bendradarbiavimas). SEC (2011) 1169. Neoficialus vertimas.

545 Tačiau pastebėtina, kad *vidaus sandorio išimtis Lietuvos teisėje buvo įtvirtinta* tik Viešųjų pirkimų įstatymo 2, 6, 7, 8, 10, 13, 15, 18, 22, 23, 24, 31, 32, 39, 41, 54, 58, 78, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97 straipsnių, V skyriaus pavadinimo ir priedo pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 211, 941, 951, 952 straipsniais ir 98, 99, 100 straipsnių pripažinimo netekusiais galios *2010 m. vasario 11 d. įstatymu Nr. XI-678 (įsigaliojo 2010 m. kovo 2 d.). Iki šio momento vidaus sandorio išimties Lietuvos viešųjų pirkimų teisėje nebuvo numatyta ir ja nebuvo galima remtis* (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. kovo 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A822–2563/2011).

546 Deviatnikovaitė, I.; Kalašnykas, R. Kai kurių bendrųjų Europos Bendrijos teisės principų taikymo ypatumai administruojant viešąjį saugumą. *Jurisprudencija*, 2007 4 (94).

547 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. gruodžio 15 d. sprendimas administracinėje byloje *Vilniaus miesto savivaldybė v. Konkurencijos taryba.* (bylos Nr. A502-2277/2011).

Vilniaus miesto savivaldybė pažymėjo, kad „atsakovui buvo pateikti visi įrodymai, patvirtinantys, kad UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ atitinka Europos Teisingumo Teismo praktikoje suformuotus Teckal kriterijus. Teigė, *kad atitinką pirmąjį Teckal kriterijų – Savivaldybė kontroliuoja UAB „Vilniaus vystymo kompaniją “ kaip savo pačios tarnybą*. Nurodė, kad UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ *atitinka ir antrąjį Teckal kriterijų, t. y. įmonės veikla yra skirta perkančiosios organizacijos poreikiams tenkinti bei įmonė didžiąją pardavimo pajamų dalį gauna iš veiklos, skirtos savivaldybės poreikiams tenkinti ar savivaldybės funkcijoms atlikti*. Vilniaus miesto savivaldybė nesutinka su Konkurencijos tarybos atliktu įrodymų vertinimu – kad Savivaldybės pateikti įrodymai yra netinkami ir nepagrindžia, kiek UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ gauna pajamų iš veiklos, skirtos Savivaldybės poreikiams tenkinti, o vieninteliu įrodymu gali būti bendrovės finansinė atskaitomybė“.

Pažymima, kad skundžiamas Konkurencijos tarybos nutarimas buvo priimtas 2010 m. birželio 10 d. Šio nutarimo priėmimo metu minėta vidaus sandorio išimtis galiojo ir buvo įtvirtinta Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje.

Lietuvos Vyriausiasis Administracinis teismas nustatė: „Kadangi Vilniaus miesto savivaldybė nesugebėjo įrodyti, kad Vilniaus miesto savivaldybė gali sudaryti sandorius su UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 10 str. 5 d. t.y. vadovaujantis Teckal kriterijais, tai Konkurencijos tarybos nutarimas yra pagrįstas ir teisėtas“.

Konkurencijos taryba pagrįstai nustatė, kad Vilniaus miesto savivaldybė, be konkurencingos procedūros pavesdama UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ teikti projektavimo valdymo ir statybos valdymo paslaugas, privilegijavo šią bendrovę kitų atitinkamose rinkose veikiančių ūkio subjektų atžvilgiu. Dėl tokio sprendimo atsirado konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams, nes kiti ūkio subjektai neteko galimybės varžytis dėl savivaldybės perkamų paslaugų, buvo užkirstas kelias kitiems rinkoje veikiantiems ūkio subjektams siūlyti savo paslaugas. Byloje nėra duomenų, kad skirtingos konkurencijos sąlygos, šiuo atveju, buvo sąlygotos Lietuvos Respublikos įstatymų vykdymu. Vadinasi, savivaldybės veiksmais buvo pažeistas Konkurencijos įstatymo 4 straipsnis (apie sąlygas šiai normai taikyti žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. kovo 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A822–2563/2011) ir buvo pagrindas imtis teisės aktais nustatytų priemonių.[548]

Verta paanalizuoti kitą Lietuvos teismų praktikos sprendimą, kuris parodo, kaip buvo nagrinėjamas ginčas taikant vidaus sandorio kriterijų.

Lietuvos Vyriausiasis Administracinis Teismas apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjų *Klaipėdos miesto savivaldybės, Palangos miesto savivaldybės, UAB „Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras“, UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“, VšĮ „Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras“* apeliacinius skundus dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjų Klaipėdos miesto savivaldybės. VšĮ „Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras“, UAB „Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras“, Palangos miesto savivaldybės, UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ skundus *atsakovui Konkurencijos tarybai* byloje dalyvaujant tretiesiems suinteresuotiems asmenims[549] dėl nutarimo panaikinimo.

---

[548] Lietuvos Vyriausiojo Administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. gruodžio 15 d. sprendimas administracinėje byloje *Vilniaus miesto savivaldybė v. Konkurencijos taryba.* (bylos Nr. A502-2277/2011).

[549] Rietavo savivaldybei, Telšių rajono savivaldybei, Lietuvos komunalininkų ir atliekų tvarkytojų asociacijai, Klaipėdos rajono savivaldybei, Kretingos rajono savivaldybei, Neringos savivaldybei, Skuodo rajono savivaldybei, Šilutės rajono savivaldybei, Akmenės rajono savivaldybei, Joniškio rajono savivaldybei, Kelmės rajono savivaldybei, Pakruojo rajono savivaldybei, Radviliškio rajono savivaldybei, Šiaulių miesto savivaldybei, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Mažeikių rajono savivaldybei, Plungės rajono savivaldybei.

Ginčas byloje yra kilęs dėl Konkurencijos tarybos 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimo Nr. 2S-27, kuriame inter alia nutarta pripažinti, jog Klaipėdos apskrities savivaldybių, Šiaulių apskrities savivaldybių, Telšių apskrities savivaldybių priimtų sprendimų ir/ar jų pagrindu sudarytų sutarčių nuostatos, kiek jos yra susijusios su komunalinių atliekų naudojimo ir šalinimo funkcijų pavedimu atitinkamai UAB „Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras“, VšĮ „Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras“ bei UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“, *nesudarant vienodų konkurencijos sąlygų kitiems ūkio subjektams teikti šias paslaugas, prieštarauja Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams.*

Byloje ginčijamo Konkurencijos tarybos nutarimo esmę sudaro tai, kad, pasak Konkurencijos tarybos, nurodytos savivaldybės, *be viešo konkurso* ar kitų konkurencingas sąlygas užtikrinančių procedūrų *administracinių aktų pagrindu* pavedusios savivaldybių įsteigtiems regioniniams atliekų tvarkymo centrams teikti komunalinių atliekų naudojimo ir šalinimo paslaugas, t. y. suteikdamos jiems išskirtines (išimtines) teises vykdyti minėtą veiklą atitinkamose apskrityse, pažeidė konkurencijos teisės reikalavimus, t. y. Konkurencijos įstatymo 4 straipsnį.[550] Šiame teisiniame ginče tikslinga išskirti kelis aspektus.

*Pirma,* visi pareiškėjai[551] savo (patikslintuose) skunduose nurodo iš esmės labai panašias aplinkybes ir remiasi iš esmės analogiškais argumentais, kad Konkurencijos taryba netinkamai aiškino ir taikė įstatymus bei kitus teisės aktus, reglamentuojančius komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, atliekų tvarkymo paslaugų teikimą, savivaldybių teises ir pareigas organizuojant atliekų tvarkymo sistemą. Anot pareiškėjų, Konkurencijos taryba neatsižvelgė į nurodytus teisės aktus,[552] iš kurių norima išskirti:

(a) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą[553] dėl patvirtinto Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano (toliau – ir Atliekų tvarkymo planas) 57 punktą, kuriame numatyta, jog *eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą savivaldybės gali pavesti (kaip privalomą užduotį) savivaldybės įsteigtai bendrovei arba kelių savivaldybių įsteigtai atliekų tvarkymo įstaigai, įmonei ar organizacijai;*

(b) Finansinį memorandumą. Europos Bendrijų Komisija ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė, turėdamos *tikslą įkurti tvirtą ir darnią aplinkosauginiu bei ekonominiu atžvilgiu atliekų tvarkymo sistemą,* kuri atitiktų šalies reikalavimus ir galiojančių Europos Bendrijos nuostatų reikalavimus, pasirašė 2002-07-02 Finansinį memorandumą.[554]

---

[550] 2008 m. gruodžio 24 d. Nr. 2s-27 „Dėl savivaldybių sprendimų dėl funkcijų perdavimo regioniniams atliekų tvarkymo centrams atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams“. *Valstybės žinios.* Nr. 99-1337.

[551] Klaipėdos miesto savivaldybės, Palangos miesto savivaldybės, UAB „Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras“, UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“, VšĮ „Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras“.

[552] Pareiškėjai nurodo, kad Europos Sąjungai priėmus Suvestinį Europos Aktą (1986 m.), Mastrichto sutartį (1992 m.), Amsterdamo sutartį (1997 m.) buvo nustatyta valstybių pareiga atsižvelgti į aplinkos apsaugos reikalavimus derinant teisės aktus pagal EB sutartį. Rėmėsi 1975-05-15 Bendrąja atliekų direktyva 75/442/EEB (pakeista Direktyva 91/156/EE), kurioje pateikia atliekų sąvoka, nurodomi atliekų valdymo planų sudarymo reikalavimai, leidimų išdavimo dalintojams reikalavimai ir kt., Lietuvos Respublikos Konstitucija, Seimo 1996-09-25 nutarimu Nr. 1-1550 patvirtintos Valstybinės aplinkos apsaugos strategijos 4.1.3.2 punktu, Europos sutarties 70 straipsniu. Atliekų tvarkymo įstatymu, Vyriausybės 1999-05-17 nutarimu Nr. 593 patvirtintais Valstybinės atliekų tvarkymo strategijos ir veiksmų programos metmenimis. Vyriausybės 2000-08-17 nutarimu patvirtintų Lietuvos Respublikos derybinių pozicijų 22 derybiniu skyriumi „Aplinka“, Vyriausybės 2000-02-02 nutarimu Nr. 113 patvirtinta Valstybinės reikšmės atliekų tvarkymo objektų steigimo tvarka.

[553] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 nutarimas Nr. 519 „Dėl Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2002, Nr. 40-1499.

[554] Europos Bendrijų Komisija ir Lietuvos Vyriausybė pasirašė Finansinį memorandumą 2001/LT/16/P/PE/00S dėl projekto „Šiaulių regiono atliekų tvarkymo sistemos plėtra“, 2002-12-17 Finansinį memorandumą 2001/LT/16/P/PE/010 dėl projekto „Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo sistemos

Lietuvos Respublikos Vyriausybė įsipareigojo įkurti regioninę atliekų tvarkymo sistemą, kuri būtų atsakinga už atliekų tvarkymą ir jų pašalinimą, uždaryti reikalavimų neatitinkančius egzistuojančius sąvartynus, įrengti naują sąvartyną ir jį eksploatuoti. Memorandumų šalys, *skirdamos pagalbą projektų finansavimui, nustatė, kad būtent Šiaulių RATC, Telšių RATC, Klaipėdos RATC (toliau kartu vadinami ir Regioniniais atliekų tvarkymo centrais),* o ne kiti subjektai bus atsakingi už regiono atliekų tvarkymą bei šalinimą, taip pat už pagalbos savivaldybėms teikimą;

(c) Koncesijos įstatymo 17 straipsnio 6 punktą[555], kuris *leidžia koncesiją suteikti be konkurso.* Būtent juo vadovavosi Savivaldybių tarybos, priimdamos sprendimus. Pareiškėjai nurodė, kad tvarkymo sistemos plėtros projektai yra finansuojami ne mažiau kaip 50 proc. iš Europos Bendrijos (ISPA) ir iš valstybės biudžeto bei skolintomis lėšomis;

(d) Vietos savivaldos įstatymą, nes Klaipėdos miesto savivaldybė rėmėsi šio įstatymo 10 straipsnio nuostata, įpareigojančia savivaldybes siekti, kad už užmokestį teikiamos *viešosios paslaugos būtų ekonomiškai racionalios ir kad nustatytas užmokestis už jas padengtų tų paslaugų teikimo bei kitas su jų teikimu susijusias išlaidas*.

*Antra*, norima pateikti Konkurencijos tarybos tam tikrus argumentus, kurie buvo vertinti byloje:

1) santykiai tarp savivaldybių ir regioninių atliekų tvarkymo centrų – *tai ūkinė komercinė veikla* Konkurencijos įstatymo prasme, todėl reikia remtis Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalimi bei Konstitucinio Teismo 1995-05-13, 1999-10-06, 2000-10-18, 2003-03-17. 2004-01-26, 2005-05-13, 2006-05-31. 2008-01-21, 2008-06-30 nutarimais, kuriuose išdėstomos ūkinės veiklos laisvės ribojimo sąlygos;

2) *prieštaraujančiais Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams buvo pripažinti* ne atitinkamų savivaldybių sprendimai, kuriais buvo kuriamos atliekų tvarkymo sistemos, tačiau tokie *sprendimai, kuriais atliekų tvarkymo sistemų eksploatavimo funkcijos, susijusios su ūkinės veiklos – komunalinių atliekų naudojimo ir šalinimo – vykdymu,* buvo pavestos šių savivaldybių įsteigtiems Regioniniams atliekų tvarkymo centrams. Konkurencijos tarybos nutarime padarytas aiškus funkcijų, susijusių su ūkinės veiklos vykdymu, ir funkcijų, susijusių su atliekų tvarkymo sistemos organizavimu (administravimu), atskyrimas. *Savivaldybių funkcijos atliekų tvarkymo srityje sietinos su tikslu, kad būtų užtikrintos tinkamai teikiamos viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos*, tuo tarpu, *komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimas vertintinas, kaip pačių viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimas – ūkinės veiklos vykdymas*. Administravimo ir paslaugų teikimo atskyrimą patvirtina ir Viešojo administravimo įstatymo 16 straipsnio 2 dalis, kurioje aiškiai nurodyta, kad viešo administravimo subjektas, kuris pagal minėto įstatymo nustatytą valdymo sritį administruoja tam tikros viešosios paslaugos teikimą, negali pats teikti šios paslaugos.[556] Konkurencijos taryba nurodo, kad pagal šio įstatymo 2 straipsnio 1 ir 4 dalis, regioniniai atliekų tvarkymo centrai laikytini viešo administravimo subjektais viešųjų komunalinių atliekų naudojimo ir šalinimo srityje, todėl, administruodami šią veiklą, turi aiškiai atsiriboti

---

sukūrimas“, 2004-03-30 Finansinį memorandumą 2003/LT/16/P/PE/016 dėl projekto „Telšių regiono atliekų tvarkymo sistemos plėtra“ (toliau kartu vadinami Memorandumais).

[555] Aplinkybės, kuriomis koncesijos gali būti suteikiamos be konkurso – koncesijos projektas yra ne mažiau kaip 50 procentų finansuojamas užsienio institucijos ar valstybės palankesnėmis sąlygomis, negu koncesijos suteikimo metu Lietuvoje esančios rinkos sąlygos, ir tokia finansuojančioji institucija ar valstybė yra potencialiems koncesininkams nustačiusi reikalavimus, kuriuos atitinka tik tam tikra subjektų kategorija, bei reikalavimus, kokia tvarka turi būti parenkamas koncesininkas, ir tokia tvarka skiriasi nuo šio Įstatymo nustatytos konkurso tvarkos.

[556] Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 2006, Nr. 77-2975.

nuo tokių paslaugų teikimo, o savivaldybės negali pavesti Regioniniams atliekų tvarkymo centrams vykdyti tokios ūkinės veiklos, kurią šie taip pat administruoja;

3) atsikirsdama į pareiškėjų argumentus, Konkurencijos tarnyba nurodo, kad *atliekų tvarkymo įstatymas numato savivaldybės pareigas ir teises komunalinių atliekų tvarkymo srityje*, *tačiau šio įstatymo 30 straipsnio 4 dalies nuostatos*, suteikiančios savivaldybėms teisę pasirinkti, kaip organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, *neįpareigoja komunalinių atliekų tvarkymą organizuoti be viešo konkurso ar kitos konkurenciją tarp ūkio subjektų užtikrinančios procedūros. Savivaldybės*, parinkdamos komunalines atliekas naudojančius ir šalinančius ūkio subjektus, *privalėjo pasirinkti konkurenciją užtikrinantį būdą*. Tokio būdo reikalauja sisteminis Atliekų tvarkymo įstatymo ir Konkurencijos įstatymo nuostatų taikymas;
4) *savivaldybės savo sprendimais* be aiškaus įstatyme nustatyto pagrindo *negali uždrausti ūkio subjektams apriboti jų galimybes, užsiimti tam tikra ūkine veikla*. Konkurencijos taryba rėmėsi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimu administracinėje byloje Nr. A(2)-32/2007, pagal kurį net jeigu nėra tam tikro specialaus teisės akto, privalu vadovautis bendrais teisės principais, įskaitant nediskriminavimo bei konstituciniu konkurencijos laisvės principu.[557]

*Trečia,* pirmosios instancijos teismas nurodė, *jog sandoris galėtų būti kvalifikuojamas kaip vidaus sandoris*, tačiau tokia išlyga Lietuvos Respublikos teisėje nenustatyta.[558] Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2008-12-05 nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A(756)-1976/2008, yra išaiškinęs, kad, nesant Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytos vidaus sandorių išimties, Teckal taisyklės nagrinėjant bylas teismuose neturi būti laikomos.

*Ketvirta,* Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutarė:

- (a) atnaujinti bylos nagrinėjimą iš esmės;
- (b) taip pat kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalies (2002 m. liepos 1 d. įstatymo Nr. IX-1004 redakcija) nuostata „Eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą savivaldybės gali pavesti (kaip privalomą užduotį) savivaldybės įsteigtai bendrovei arba kelių savivaldybių įsteigtai atliekų tvarkymo įstaigai, įmonei ar organizacijai“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 1, 3 ir 4 daliai bei Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai;
- (c) sustabdyti administracinės bylos nagrinėjimą iki tol, kol Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas išnagrinės šį prašymą.

Be analizuotos problemos – sutarčių, privalomai sudaromų pagal viešojo pirkimo procedūrą, atskyrimo nuo sutarčių, kurioms ši procedūra neprivaloma, norima išskirti dar vieną

---

[557] Pagal Konstitucijos 46 straipsnio nuostatas, pirmenybė visais atvejais turi būti teikiama tokiam ūkinės veiklos organizavimo būdui, kuris skatintų privačias iniciatyvas, neribotų ūkinės veiklos laisvės, kas iš esmės reiškia, jog tiek valstybės, tiek savivaldybės, organizuodamos ar reguliuodamos tam tikrą ūkinę veiklą, pirmiausiai turi įvertinti bei skatinti privačių ūkio subjektų veiklos rinkoje galimybes ir tik išimtiniais atvejais pavesti išimtinėmis teisėmis savo kontroliuojamiems ūkio subjektams tam tikros ūkinės veiklos vykdymą.

[558] Kaip pažymėjome ankstesniame pavyzdyje, ši išlyga Viešųjų pirkimų įstatyme atsirado 2010 m. vasario 11 d. papildžius 10 straipsniu nauja 5 dalimi, kur buvo nustatytas naujas reglamentavimas: „šio įstatymo reikalavimai netaikomi pirkimams, jeigu perkančioji organizacija sudaro sutartį su atskirą juridinio asmens statusą turinčiu subjektu, kurį ji kontroliuoja kaip savo pačios tarnybą ar struktūrinį padalinį ir kuriame ji yra vienintelė dalyvė (arba įgyvendina valstybės ar savivaldybės, kaip vienintelės dalyvės, teises ir pareigas), ir jeigu kontroliuojamas subjektas ne mažiau kaip 90 procentų pardavimo pajamų gauna iš veiklos, skirtos perkančiosios organizacijos poreikiams tenkinti ar perkančiosios organizacijos funkcijoms atlikti “. Kaip matome šis Viešųjų pirkimų įstatymo straipsnis atitinka Teckal kriterijus.

problemą – **korupcijos pasireiškimo galimybės, taikant Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas**. Manoma, kad ši problema yra glaudžiai susijusi su anksčiau nagrinėta problema.

Specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau STT) tyrinėjo galimus korupcijos atvejus ir atliko korupcijos rinkos analizę įvairiose savivaldybėse. STT, atlikusi šią analizę Rokiškio savivaldybėje, pastebėjo, „kad nėra jokios informacijos apie savivaldybės įstaigų, įmonių ir organizacijų, kurių steigėja yra savivaldybės taryba, vykdomus viešuosius pirkimus. Antikorupciniu požiūriu tai kritikuotina, nes viešumo stoka gali sąlygoti korupcijos pasireiškimą.“[559] Be to, STT pateikė išvadas korupcijos prevencijos valdybos ataskaitoje[560], susijusias su korupcijos pasireiškimo galimybėmis, kai savivaldybės perduoda tam tikras funkcijas savo įkurtai įmonei. Žinia, vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo (toliau ATĮ) 30 str. 4 d. „eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą savivaldybės gali pavesti (kaip privalomą užduotį) savivaldybės įsteigtai bendrovei arba kelių savivaldybių įsteigtai atliekų tvarkymo įstaigai, įmonei ar organizacijai“. Šiuo pagrindu, Alytaus miesto ir rajono, Druskininkų, Lazdijų rajono, Birštono, Prienų rajono ir Varėnos rajono savivaldybės 2002 m. vasario 18 d. 7 savivaldybių jungtinės veiklos sutartimi įsteigė Alytaus regiono atliekų tvarkymo centrą (toliau UAB ARATC) ir pavedė jam atlikti regioninį atliekų tvarkymą. STT, išanalizavus UAB ARATC įmonės paslaugų organizavimą korupciniu požiūriu, pažymėjo, „kad dėl nepakankamo teisinio reglamentavimo, rinkliavos dydžio nustatymo metodikos neaiškumo, kontrolės stokos yra prielaidos atsirasti korupcijai.“[561]

STT, tyrusi kitas savivaldybes antikorupciniu požiūriu, pažymėjo, kad Trakų rajono savivaldybėje „siekiant maksimalaus savivaldybės veiklos viešumo, savivaldybės interneto tinklalapyje siūloma skelbti informaciją ne tik apie įvykusius viešuosius pirkimus, bet ir apie vykdomus viešuosius pirkimus, kitus su viešaisiais pirkimais susijusius neslaptus dokumentus“; STT nurodė, kad „savivaldybės vadovybė bei kiti savivaldybės atsakingi darbuotojai neskiria pakankamai dėmesio viešųjų pirkimų kontrolei, ne visada pasirenkamas ekonomiškiausias būdas įsigyti reikiamas prekes, darbus ir paslaugas“.[562] STT pastebėjo, kad „Šakių rajono savivaldybėje ne-

[559] Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2013 m. gegužės 3 d. išvada „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės korupcijos rizikos analizės.“ Nr. 4-01-2784. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 05 07]. <http://www.stt.lt/documents/korupcijos_rizikos_analze/4-01-2785.pdf>.

[560] Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos korupcijos prevencijos valdybos 2012 m. rugpjūčio 27 d. „Korupcijos rizikos analizės dėl Alytaus miesto, Alytaus rajono, Prienų rajono, Birštono, Druskininkų, Lazdijų rajono, Varėnos rajono savivaldybėse komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos organizavimo srityje ataskaita. Nr. L-01-2632.

[561] 1) nustatytas teisinis reglamentavimas, kai savivaldybės būdamos UAB „ARATC“ akcininkės, turi teisę gauti bendrovės pelno dalį, o savivaldybių tarybos turi teisę nustatyti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą dydį, yra ydingas korupciniu požiūriu ir neatitinka teikiamos viešosios paslaugų koncepcijos; 2) UAB „ARATC“ teisinis statusas ir įstatuose nustatyta ūkinės komercinės aplinkos įvairovė sudaro sąlygas piktnaudžiauti suteiktomis teisėmis ir tokia situacija yra ydinga korupciniu požiūriu; 3) teisinės nuostatos, ribojančios konkurenciją įmonių, kurios teikia komunalinių atliekų surinkimo paslaugas, šių įmonių pelno maržos ir kainos indeksavimo procedūros bei kainos dydžio kontrolės stoka, yra ydinga korupcijos požiūriu. Situacijos ydingumas yra toks, kad atliekas surenkančios įmonės turi galimybę nepagrįstai didinti atliekų surinkimo ir transportavimo kainą, kuri yra sudėtinė komunalinių atliekų kaštų dalis ir pilnai apmokama iš gyventojų surinktos privalomos mokėti rinkliavos, ir iš teisėtai gaunamo pelno (viršpelnio), įvairiomis formomis (parama partijoms, paslaugų pirkimas, paslaugų teikimas ir pan.) atsilyginti politikams; 4) teisinis reglamentavimas, kai UAB „ARATC“ direktoriui suteikta diskrecija didinti sąvartyno vartų mokestį, didinant atliekų surinkimo paslaugas teikiančių ir šį mokestį mokančių įmonių išlaidas ir kartu keliant atliekų tvarkymo sąnaudas, ir tuo pagrindu reikalauti didinti vietinės rinkliavos mokestį, yra ydingas korupciniu požiūriu, nes sudarytos sąlygos piktnaudžiauti suteiktais įgaliojimai; 5) ir kt.

[562] Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2008 m. rugsėjo 19 d. analizė „Dėl korupcijos rizikos analizės Trakų rajono savivaldybėje“ Nr. 4-01-3520. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 10]. <http://www.stt.lt/documents/korupcijos_rizikos_analze/TRAKAMS_4-01-3520.pdf>.

organizuojami darbuotojų mokymai korupcijos prevencijos kausimais.“[563] Atkreiptinas dėmesys, kad specialiųjų tyrimų tarnyba, atlikusi korupcijos rinkos analizę Rokiškio savivaldybėje, atkreipė dėmesį, kad: 1) savivaldybė vykdydama mažos vertės pirkimus apklausos būdu, „neskelbiant apie pirkimus, apriboja kitų tiekėjų galimybes ir neskatina tiekėjų konkurencijos; 2) 2011-2012 metais savivaldybė neatlikinėjo patikrinimų, susijusių su viešųjų pirkimų organizavimu ir vykdymu; 3) savivaldybėje neatliekamos ir viešuosiuose pirkimuose dalyvavusių tiekėjų apklausos“. STT nuomone, tokių apklausų analizė galėtų padėti laiku identifikuoti korupciniu požiūriu rizikingesnius darbuotojus, patikrinti jų veiklą ir imtis priemonių korupcijos atsiradimo tikimybei šalinti. Tiesa, Specialiųjų tyrimų tarnyba pastebėjo, kad savivaldybės interneto puslapyje www.rokiškis.lt skiltyje Viešieji pirkimai skelbiama informacija apie prekių, paslaugų ir darbų viešuosius pirkimus, vykdomus atviro ar supaprastinto atviro konkurso būdu, tačiau neskelbiama informacija apie viešuosius pirkimus, vykdomus apklausos būdu.

Be to, korupcijos klausimus tyrinėjo RA!T agentūra (right answers, right solutions), o jos tyrimo rezultatais rėmėsi Seimas, pažymėdamas, kad viešieji pirkimai, kuriems naudojamos valstybės biudžeto lėšos, priskiriami prie sričių, kuriose yra didesnė korupcijos tikimybė ir 12 proc. respondentų paminėjo korupciją viešuosiuose pirkimuose.[564]

Be neigiamų aspektų korupcijos srityje, kuriuos pastebėjo STT bei RA!T agentūra, norima pateikti teigiamą iniciatyvą, kuri gali mažinti korupcijos galimybes viešuosiuose pirkimuose. Teigiamai vertintinas Lietuvos verslo konfederacijos konferencijoje 2013 m. gegužės 23 d. pristatytas LAWIN advokatės L. Šlepaitės „Tiekėjų etikos kodeksas“, kuris turėtų skatinti skaidrumą viešųjų pirkimų procesuose, nes šio Kodekso tikslas – nustatyti etiško tiekėjų elgesio ribas, kad etiškas elgesys, dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose, taptų standartu. Kodekse akcentuojami pagrindiniai dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose principai: teisingumas, protingumas, sąžiningumas, konfidencialumas, įstatymų laikymasis, viešojo intereso saugojimas, interesų konfliktų vengimas. Atskiruose Kodekso punktuose aptariama tiekėjo etika prieš pirkimą, pirkimo metu bei pasibaigus pirkimo procedūroms. Prieš pirkimą tiekėjai įsipareigoja nesitarti su kitais tiekėjais dėl kainų nustatymo, nebandyti paveikti perkančiųjų organizacijų, nevilkinti pirkimo procedūrų, nesitarti su perkančiąja organizacija dėl pasiūlymų vertinimo. Pirkimo metu – nesiūlyti per mažos kainos, nedalyvauti pirkime, neturint tinkamos patirties ir kvalifikacijos, nesiekti komerciškai jautrios informacijos išgauti teismo keliu. Po pirkimų procedūrų tiekėjas įsipareigoja tinkamai vykdyti sutartį ir nesitarti su perkančiąja organizacija dėl dalies pirkimo objekto nevykdymo.[565] Be to, norima pažymėti, kad tai nėra vienintelis prevencinis bandymas kontroliuoti korupciją Lietuvoje, nes 2010 m. rugsėjo 6 d. Lietuvos Medicininės įrangos gamintojų asociacija (toliau MIGA) taip pat yra priėmusi Etikos kodeksą.[566]

Apibendrinus tai, kas išdėstyta, norima pabrėžti, kad korupcijos pasireiškimo galimybės yra analizuojamos, vertinamos, bandoma su jomis kovoti tiek piliečių, teisininkų, tiek ir priežiūros bei kitų institucijų pastangomis. Tiesa, nors STT tarnyba daugiau nagrinėjo korupcinius klausimus,

---

563 Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos Kauno valdybos 2012 m. birželio 6 d. išvada „Dėl Šakių rajono savivaldybės korupcijos rinkos analizės“ Nr. L-07-144. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 10]. < http://www.stt.lt/documents/korupcijos_rizikos_analze/SAKIAI_L-07-144.pdf>.

564 Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. birželio 16 d. nutarimas Nr. XI-1457 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija programos patvirtinimo“ pakeitimo. *Valstybės žinios.* 2011, Nr. 77-3727.

565 Lietuvos verslo konfederacijos internetinis puslapis. *Tiekėjų etikos kodeksas viešuosiuose pirkimuose.* [interaktyvus], [žiūrėta 2013 05 23], < http://www.lvk.lt/lt/naujienos/skaidruma-viesuosiuose-pirkimuose-skatins-tiekeju-etikos-kodeksas>.

566 Etikos kodekso tikslas rekomendacinio pobūdžio, patariant kaip bendradarbiauti su sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojais, subjektais (pvz., ligoninėmis ar grupinėmis perkančiosiomis organizacijomis), kurie tiesiogiai ar netiesiogiai perka, nuomojasi, rekomenduoja, naudoja, organizuoja MIGA narių medicinos prietaisų pardavimą ar nuomą arba skiria narių medicinos prietaisus.

susijusius su tradiciniais viešaisiais pirkimais, tačiau žinoma, kad VPSP privataus partnerio atranka vykdoma vadovaujantis taip pat Viešųjų pirkimų įstatymu. Taigi STT pateiktos išvados dėl korupcijos prielaidų yra aktualios tiek viešojo, tiek ir privataus sektorių partnerystės požiūriu.

Tęsiant mintį apie korupcines prielaidas, norima pateikti ekspertų nuomones šiuo klausimu. Atlikus ekspertinę apklausą, korupcijos pasireiškimą viešuosiuose pirkimuose daugelis ekspertų įvardino kaip vieną didžiausių. Ekspertas Nr. 1[567] pabrėžė, kad „kartais pažvelgęs į konkurso technines sąlygas net nedalyvauja jame, kadangi iš anksto gali pasakyti, koks konkrečiai automobilis yra nurodytas ir kokio automobilio nori perkančioji organizacija“. Ekspertas Nr. 3 pritarė šiai nuomonei bei pažymėjo, kad be korupcinių priežasčių galima išskirti ir kartelinius susitarimus. Tam tikri tiekėjai tarpusavyje susitaria dėl kainų, kalbama netgi apie tai, jog vieną konkursą laimės vieni, o kitą konkursą – kiti. Anot Eksperto Nr. 3, jie faktiškai dalijasi rinka ir koordinuoja savo veiksmus nustatydami kainas. Pastarasis ekspertas įvardino dar vieną problemą – „atkatus“. Norint laimėti tam tikrus viešuosius pirkimus, būtina sumokėti dalį pinigų perkančios organizacijos asmeniui, atsakingam už viešuosius pirkimus. . Imant interviu iš Eksperto Nr. 4, buvo kelis kartus disertantės paklausta, ar nevyksta įrašinėjimas. Disertantei patikinus, kad tikrai ne, šis ekspertas įvardino, be jau minėtų problemų, dar kelias problemas: viešojo sektoriaus atstovų kompetencijos trūkumą bei nukreipiamąjį protekcionizmą. Kaip teigia šis ekspertas, tikslinantys technines sąlygas bei kitus aspektus, viešojo sektoriaus atstovai siūlo savo įmonių arba savo giminaičių įmonių paslaugas, o dėl esminių sąlygų jie net nekalba. Remiantis šio eksperto nuomone, tam tikri viešojo sektoriaus atstovai suinteresuoti „prastumti“ savus kaip subrangovus, nes, matomai, už tai gauna atlygį ir, deja, mažiausiai jiems rūpi viešojo intereso užtikrinimas ar nauda visuomenei. Disertantei paklausus, kodėl nesikreipiama dėl aiškių neteisėtų veiksmų į atitinkamas priežiūros ir kontrolės institucijas, Ekspertas Nr. 4 teigė: „tai laiko švaistymas, tenderio (pasiūlymo) praradimas, firmos reputacijos suteršimas (kiti viešojo sektoriaus atstovai nesirinks įmonės, žinodami, kad jie gali kreiptis į priežiūros ir kitas institucijas). Be to, paskelbus naują tenderį, nėra užtikrinimo, kad jie jį laimės“. Dėl šių priežasčių, pasak Eksperto Nr. 4, kartais geriau tylėti.

Be ekspertų išsakytos nuomonės dėl esamų problemų, turint galvoje viešuosius pirkimus, norima pateikti Ž. Plytniko[568] nuomonę apie kitas problemas, susijusias su viešaisiais pirkimais: tai mažiausios kainos ir efektyvumo dilema pasirenkant tenderio laimėtoją. Atsakydamas į klausimą, „Kodėl reguliuojame viešųjų pirkimų skaidrumą, o ne efektyvumą?“ VP Tarnybos direktorius atsako: „kadangi nemokame pamatuoti efektyvumo“.[569] Ž. Plytniko nuomone, „mažiausios kainos kriterijaus negalima taikyti visais atvejais. Jis tinkamas perkant standartines prekes. Tačiau sudėtingesniems pirkimams tinkamesnis yra ekonominio naudingumo kriterijus“.[570] Šiai nuomonei pritaria M. Šakys,[571] pateikdamas konkrečius pavyzdžius, kai ekonominio naudingumo kriterijaus pasirinkimas reikalingas atliekamų paslaugų kokybei. Pirmame pavyzdyje, šis ekspertas nurodo konkretų atvejį, kai perkančioji organizacija (ligoninė) nori įsigyti siūlų, reikalingų operacijų metu. Rinkoje šiuo metu yra 10 000 pavyzdžių siūlų. Kiekvienai operacijai yra naudojami skirtingi siūlai, pavyzdžiui, širdies šuntavimo operacijai, jo atstovaujama įmonė siūlo siūlus už

---

[567] Ekspertas Nr. 1 – darbo patirtis 20 metų automobilių pardavimo sektoriuje; Ekspertas Nr. 3 – darbo patirtis 15 metų bankiniame sektoriuje; Ekspertas Nr. 4 – darbo patirtis 18 metų nekilnojamojo turto sektoriuje.

[568] Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius.

[569] Plytnikas, Ž. Viešojo sektoriaus efektyvumo konferencija. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 02], < http://www.slideshare.net/commonsenseLT/51-1400-zydrunasplytnikasvpt-pranesimas-efk>.

[570] Povilaitytė E. Savaitraštis „ekonomika.lt“. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 25], <http://www.ekonomika.lt/m/naujiena/z-plytnikas-didziule-problema-verslo-ir-politikos-draugyste-30310.html>.

[571] UAB „Johnson & Johnson“ Lietuvos medicinos įrangos padalinio vadovas. Darbo patirtis-18 metų, dalyvaujant viešųjų pirkimų tenderiuose.

150 litų, tačiau į šią kainą įeina apmokymai, kaip jais naudotis, patvirtinama kokybės specifikacija, bet rinkoje galima įsigyti siūlų, kurių kaina gali būti 8 litai, tačiau jų kokybė labai abejotina, tai patvirtina chirurgai, kurie jais naudojosi. Anot M. Šakio, iškyla kita problema, jog vadovaujantis viešųjų pirkimų įstatymu, pakankamai sudėtingas atsarginių dalių ar konkrečiam aparatui reikalingų priemonių įsigijimas. Jo turimomis žiniomis sudėtinga perkančiai organizacijai sudaryti pasiūlymo specifikaciją taip, kad būtų galima įsigyti vienkartines priemones, tinkančias konkrečiam aparatui, nes kitų firmų atsarginės ir komplektuojančios dalys paprasčiausiai netiks turimai įrangai. Tuo atveju perkančioji organizacija formalaus viešojo pirkimo vertinimo požiūriu įgyvendina diskriminavimo principą, atrenkant partnerį, tačiau loginiu vertinimu joks kitas partneris negali pasiūlyti atsarginių ir komplektuojančių dalių norimai įrangai.

Apibendrinat pateiktus Europos Sąjungos ir Lietuvos teismų išnagrinėtus bylų pavyzdžius, galime daryti išvadą, kad atskyrimo problema – vidaus sandorių nuo sutarčių, sudaromų pagal viešojo pirkimo procedūrą – egzistuoja. Teigiama, kad viešojo sektoriaus institucijų pasirinkimą, taikant vidaus sandorius, gali lemti kelios priežastys: *pirma*, administracinių gebėjimų stoka, kadangi paslaugų koncesijos suteikimo procedūros yra sudėtingesnės negu savivaldos tam tikrų funkcijų perdavimas pagal vidaus sandorių taisykles, *antra*, viešojo sektoriaus subjektų galimi korupcijos atvejai, pasirenkant konkretų privatųjį sektorių bei nesuteikiant galimybių ir teisinių sąlygų dalyvauti kitiems ūkio subjektams konkurencinėje kovoje.

Kita svarbi problema tai – ***Lietuvos teismuose sutinkama Koncesijos taikymo nuo kitų teisinių kategorijų skirties*** problema.

Lietuvos Aukščiausias Teismas koncesijos atskyrimo klausimą nuo patikėjimo teisės į perduodamą savivaldybės turtą pagal Klaipėdos miesto savivaldybės kasacinį skundą nagrinėjo 2008 m.[572] Išnagrinėjęs kasacinį skundą, Lietuvos Aukščiausias Teismas nustatė[573], kad

---

[572] Klaipėdos apygardos teismas 2005 m. balandžio 13 d. nutartimi iškėlė bankroto bylą Klaipėdos miesto savivaldybės įmonei „Pempininkų vaistinė“, o 2006 m. liepos 18 d. nutartimi šią įmonę pripažino bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto. Teismo nutartimis patvirtinti 340 257,51 Lt kreditorių reikalavimai.
LSĮ „Pempininkų vaistinė“ administratorius prašė likviduojamos įmonės kreditorių reikalavimus 340 257,51 Lt ir 11 523,38 Lt bankroto administratoriui nesumokėtą atlyginimą išieškoti iš Klaipėdos miesto savivaldybės biudžeto. Pareiškėjas pažymėjo, kad *Klaipėdos miesto savivaldybė administraciniais aktais savivaldybės įmonei „Pempininkų vaistinė“ patikėjimo teise perdavė* Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos nuosavybe įregistruotas negyvenamąsias patalpas – vaistinę. Pareiškėjo teigimu, kadangi *LSĮ„Pempininkų vaistinė“ neturi turto, iš kurio būtų galima patenkinti kreditorinius reikalavimus, o išieškojimas iš LSĮ„Pempininkų vaistinė“ patikėjimo teise valdomo turto yra negalimas*, tai *kreditorių reikalavimai ir atlyginimas administratoriui turėtų būti patenkinami iš Klaipėdos miesto savivaldybės biudžeto* (CPK 674 straipsnis). Lietuvos apeliacinio teismas vėliau Klaipėdos apygardos teismo nutartį paliko nekeistą. Kasatorius nurodo, kad kreditorių reikalavimai atsirado dėl SĮ „Pempininkų vaistinė“ nemokumo, kuri *tapo nemoki po to, kai pagal koncesijos sutartį buvo perduota UAB „Jūrininkų vaistinė“*. Kasatoriaus teigimu, pagal koncesijos sutarties 13 punktą nuostolius dėl SĮ Pempininkų vaistinė“ nemokumo turi atlyginti UAB „Jūrininkų vaistinė“, o ne savivaldybė. Nagrinėjamoje byloje keliamas teisės klausimas dėl savivaldybės atsakomybės už savivaldybės įmonės, kuri, būdama pagal koncesijos sutartį perduota koncesininkui, tapo nemoki, prievoles. Kasacinio teismo argumentai-byloje nustatyta, kad 2001 m. liepos 11 d. Klaipėdos miesto savivaldybės taryba (koncesijos suteikėjas) ir UAB „Jūrininkų vaistinė“ (koncesininkas) sudarė koncesijos sutartį, pagal kurią Klaipėdos miesto savivaldybės taryba perdavė koncesininkui – UAB „Jūrininkų vaistinė“ 15 metų laikotarpiui SĮ „Pempininkų vaistinė“ šioje sutartyje nustatytomis sąlygomis. Faktiniai bylos duomenys suponuoja išvadą, kad SĮ „Pempininkų vaistinė“ nemokumas, dėl kurio išieškojimą prašoma nukreipti į Klaipėdos savivaldybės biudžetą, yra šios įmonės veiklos koncesijos sutarties galiojimo laikotarpiu rezultatas.

[573] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis 2008 m. sausio 29 d. civilinėje byloje *Kauno miesto savivaldybė v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaipėdos skyrius*. (bylos Nr. 3K-3-27/2008.)

„Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai neatsižvelgė į nagrinėjamo ginčo specifiką, netinkamai taikė Koncesijų įstatymą <...>. Pagal bylos duomenis, SĮ „Pempininkų vaistinės“ nemokumas atsirado tada, kai šią įmonę ūkinei veiklai plėtoti naudojo koncesininkas, t. y., *kai egzistavo koncesijos teisiniai santykiai*. Be to, teisėjų kolegija pažymėjo, kad tokiu, kaip nagrinėjamas ginčas, atveju subsidiarioji atsakomybė savivaldybei ir išieškojimas iš patikėjimo teise valdomo turto netaikytini“.

Kitame pateiktame pavyzdyje, norima pristatyti Aukščiausiojo Teismo nuomonę: „Aukščiausias Teismas siūlo neapsiriboti bendradarbiavimu tarp viešojo ir privataus sektorių, taikant Viešųjų pirkimų įstatyme numatytas teisines procedūras, bet siūlo pasirinkti ir kitas teisines formas – <...perkančioji organizacija įstatymų nustatyta tvarka galėjo ir turi galimybę ieškoti kitų finansavimo šaltinių, skelbti *koncesijos konkursą* ir kt....>. Nors Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad perkančiosios organizacijos pasirinktas sprendimas taikant VPĮ procedūrą – neskelbiamas derybas yra teisingas, tačiau Aukščiausiojo Teismo teisėjų kolegija, apibendrindama išdėstytus argumentus, padarė išvadą, kad bylą nagrinėję žemesnės instancijos teismai pažeidė *Viešųjų pirkimų įstatymo 56 straipsnio 1 dalies 4 punktą, jį netinkamai taikydami ir aiškindami*, todėl pirmosios instancijos teismo sprendimas ir apeliacinės instancijos teismo nutartis naikintini...>“.[574] Kaip matome, teisės taikymas Lietuvoje, kai bendradarbiauja viešasis ir privatusis sektoriai, kartais susiduria su ilgalaikiu teisiniu neaiškumu, kol galutinio taško nepadeda Aukščiausias Teismas.

***Be jau nagrinėtų problemų norėtumėme išskirti dar vieną opią problemą –piktnaudžiavimą savo teise.***

*Kaip rodo teisinė praktikos analizė, įgyvendinant Koncesijos sutartį piktnaudžiavimas, savo teise sukelia socialinių ryšių (tinklų) disfunkciją*. Įgyvendinant koncesijų sutartis, gal kilti problemos, susijusios su sutartyje numatytomis teisėmis, kai jos yra vykdomos netinkamai, dažnai imituojant vykdymą.

Antai, Kauno miesto savivaldybės ir UAB „Kamesta“ teismuose nagrinėjamas ginčas, kuriame UAB „Kamesta“ pateikusi teismui įrodymus nurodė, kad Kauno miesto savivaldybė nėra sumokėjusi pagal Koncesijos sutartį jokių mokėjimų, nors suma siekia daugiau kaip 11 mln. litų, todėl UAB „Kamesta“ buvo priversta skolintis papildomai pinigų, kad galėtų vystyti savo veiklą, nes, priešingu atveju, jai grėsė bankrotas. Ieškovė nurodė, kad 2005 m. rugpjūčio 1 d. buvo pasirašyta koncesijos sutartis tarp UAB „Kamesta“ ir Kauno miesto savivaldybės, ją įgyvendinant, UAB „Kamesta“ įpareigota vykdyti Kauno miesto Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgo statybos, eksploatavimo ir priežiūros darbus už koncesijos sutartyje nustatytą koncesijos mokestį. Beveik po trijų metų, 2008 m. gegužės 26 d., komisija, paskirta Kauno apskrities viršininko, pasirašė Statinio pripažinimo tinkamu naudoti aktą ir pripažino, kad Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgas tenkina nustatytus reikalavimus ir yra tinkamas naudoti.[575] Nors 2008 m. gegužės 30 d. Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgas oficialiai buvo atidarytas ir pradėtas naudoti, [576] tačiau Kauno miesto savivaldybė 2009 m. spalio 29 d. pranešimu nutraukė Koncesijos sutartį prieš koncesijos laikotarpio pasibaigimą.[577]

---

[574] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje *Vilniaus miesto apylinkės prokuratūra v. Vilniaus miesto savivaldybė, Vilniaus kapitalinė statyba, UAB „Veikmė“.* (bylos Nr. 3K-3-505/2009).

[575] Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. spalio 21 d. Nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-1275/2010).

[576] Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. spalio 21 d. Nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-1275/2010).

[577] Ten pat. <UAB „Kamesta“ mano, kad atsakovas Koncesijos sutartį nutraukė nepagrįstai, kadangi nebuvo pagrindo nutraukti sutartį, be to, atsakovas nesilaikė sutarties nutraukimo procedūros.>

Nuo tada prasidėjo teisinių ginčų nagrinėjimas, bet 2012 m. gegužės 29 d. UAB „Kamesta“ ir Kauno miesto savivaldybė sudarė taikos sutartį,[578]bet, nepraėjus mėnesiui, 2012 m. birželio 13 d. nutartimi[579] Kauno apygardos teismas patvirtino ieškovės UAB „Kamesta“ ir atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos sudarytą taikos sutartį ir priėmė nutartį Civilinę bylą Nr. 2-389-173/2012 nutraukti.[580] Logiškai mąstant, teisinis ginčas turėjo baigtis, nes buvo pasirašyta taikos sutartis, kurioje pabrėžiama, kad „šalys susitaria, *kad viena kitai neturi ir ateityje neturės jokių pretenzijų dėl byloje pareikštų bei su ja susijusių reikalavimų*, išskyrus reikalavimus, atsirandančius pagal šią sutartį“. Tačiau Kauno miesto savivaldybė 2013 m. vasario 14 d. prašo atnaujinti procesą civilinėje byloje, kuri buvo nutraukta ir pasirašyta Taikos sutartis.[581] Tačiau 2013 m. kovo 21 d. Lietuvos Respublikos apeliacinis teismas nurodo, kad keisti ar naikinti teisėtą ir pagrįstą skundžiamą nutartį atskirojo skundo argumentais nėra pagrindo, todėl Kauno apygardos teismo 2013 m. sausio 10 d. nutartį palieka nepakeistą.

Šiame darbe neanalizuosime Lietuvos teismų priimtų sprendimų teisingumo, o pateiksime abiejų šalių, trečiosios šalies AB DnB banko bei kai kurių teismų argumentaciją šiuo klausimu Priede Nr. 1.

Manome, kad bylos užsitęsęs nagrinėjimas kenkia ne tik VPSP teigiamam įvaizdžiui, bet labai trikdo savivaldybių ir privataus verslo socialinius ryšius, nes verslo atstovų pasitikėjimas viešaisiais subjektais mažėja. Kauno miesto savivaldybė, 2009 m. vienašališkai nutraukusi Koncesijos sutartį, iš vienos pusės „prisidėjo“ prie koncesijos sutarčių teismų praktikos formavimosi Lietuvoje, iš kitos pusės išryškino bendradarbiavimo trūkumus, kad bendradarbiaujantys partneriai nemoka spręsti diskusinių klausimų derybomis ir savo negalias bando įveikti per teismus.

Analizuojant teisinio ginčo esmę, faktinės aplinkybės pateiktos byloje rodo, kad Kauno miesto savivaldybė nesumokėjo UAB „Kamesta“ pinigų už jau atliktus darbus, nes siekė išnaudoti įstatymų spragas, kad nutęstų atsiskaitymo terminus. Toks Koncesijos sutarties vykdymo ignoravimas *pažeidžia VPSP esmę*. Šiuo atveju išskirtume du, susijusius su piktnaudžiaujama teise, momentus.

*Pirma*, piktnaudžiavimas savo teise stebimas *Kauno miesto savivaldybei imituojant argumentus teismui apie neva neteisėtą taikos sutarties pasirašymo situaciją*. Kauno miesto savivaldybė teismui pareiškia, kad *Kauno miesto savivaldybės taryba,* kaip kolegialus organas, *apie taikos sutarties sąlygas sužinojo tik 2012 m. spalio 25 d.* tarybos posėdžio metu, nors *Kauno miesto savivaldybės tarybos kolegijos* 2012 m. *birželio 21 d. posėdžio protokolo išrašas patvirtina*, kad būtent šiame

---

[578] Šalys susitaria vykdyti 2005 m. rugpjūčio mėn. 01 d. koncesijos sutartį Nr.1717 joje nurodytomis sąlygomis ir tvarka. Atsakovas patvirtina, kad bendras atsakovo įsiskolinimas ieškovui sudaro 11 529 829,78 Lt (vienuolika milijonų penki šimtai dvidešimt devyni tūkstančiai aštuoni šimtai dvidešimt devyni litai 78 ct). Šalys susitaria, kad Atsakovas 3 punkte nurodytą įsiskolinimą ieškovui sumokės pervedant pinigines lėšas pagal pridedamas PVM sąskaitas faktūras į ieškovo atsiskaitomąją sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini), esančią AB DNB bankas šia tvarka. Tuo pačiu Šalys įsipareigoja iki 2012 m. spalio 30 d. sudaryti komisiją (tarp UAB „Kamesta“ ir Kauno miesto savivaldybės administracijos bei įtraukiant DNB banką) Koncesijos sutartyje Nr. 1717 nustatytai koncesijos mokesčio mokėjimo tvarkai peržiūrėti ir nustatyti iš naujo taip, kad būtų priimtina ir aiški abiems sutarties šalims. Šalims nesusitarus dėl siūlomos koncesijos mokesčio mokėjimo tvarkos, Šalys bendru sutarimu privalo kreiptis į nepriklausomus ekspertus, kurie pateiktų savo siūlymus dėl koncesijos mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos. Šalims sprendžiant klausimą dėl koncesijos mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos iki galutinio susitarimo šiuo klausimu, koncesijos mokestis apskaičiuojamas ir mokamas Koncesijos sutartyje Nr. 1717 nustatyta tvarka.

[579] Kauno apygardos teismo civilinių bylų skyriaus teisėjo 2012 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-389-173/2012).

[580] Ten pat.

[581] Lietuvos Apeliacinio teismo nutartis 2013 m. vasario 14 d. Bylos Nr. 2-800/2013.

posėdyje buvo pranešta apie 2012 m. birželio 13 d. pasirašytą taikos sutartį, aptartos esminės jos sąlygos ir Kauno mero nurodymu buvo sudaryta komisija taikos sutarčiai šioje byloje ruošti.

Pažymėtina, kad 2013 m. kovo 21 d. Lietuvos Respublikos apeliacinis teismas nustatė, jog Kauno miesto savivaldybės teiginiai, kad „savivaldybės taryba kaip kolegialus organas apie aplinkybes, sudarančias proceso atnaujinimo pagrindą, sužinojo tik 2012 m. spalio 25 d. savivaldybės tarybos posėdžio metu," *prieštarauja pamatiniams teisingumo, protingumo, sąžiningumo principams bei elementariems bonus pater familias elgesio kriterijams*. Tokią teismo išvadą suponuoja Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo nuostatos, reglamentuojančios savivaldybės institucijų sudėtį, kompetenciją, bei bylos duomenys, iš kurių matyti, kad *savivaldybės tarybos kolegijos nariai susideda iš savivaldybės tarybos narių, o tiek tarybos, tiek jos kolegijos posėdžiams pirmininkavo savivaldybės meras.* Taigi *išdėstytos aplinkybės rodo, kad savivaldybės tarybos nariai ir savivaldybės meras, žinodami apie sudarytą ginčo taikos sutartį, galėjo inicijuoti šio klausimo svarstymą kolegialioje savivaldybės institucijoje, t.y. taryboje*. Todėl aplinkybė, kad savivaldybės taryboje kaip kolegialioje institucijoje šis klausimas oficialiai svarstytas tik 2012 m. spalio 25 d., nors jau nuo 2012 m. birželio 21 d. savivaldybės meras ir tarybos nariai, priklausę kolegijai, tai jau žinojo, neleidžia spręsti, kad apie šioje byloje sudarytą ginčo taikos sutartį ir buvo sužinota tik 2012 m. spalio 25 d.

*Antra*, šiame nagrinėjamame ginče *Kauno miesto savivaldybė aiškina Savivaldos įstatymą savo naudai.* Norint patvirtinti šį teiginį, analizuojame Lietuvos apeliacinio teismo nutartyje pateiktus esamus įrodymus – faktinius duomenis. Kauno miesto savivaldybė, gindama savo poziciją, pateikia šią informaciją: „*savivaldybės taryba nežinojo apie sudaromos sutarties nuostatas ir atitinkamai nebuvo numačiusi finansavimų šaltinių minėtai sutarčiai vykdyti. LR vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 29 punktas nustato išimtinę savivaldybės tarybos kompetenciją, gavus savivaldybės kontrolieriaus išvadą, pritarti galutiniam koncesijos sutarties projektui iki koncesijos sutarties pasirašymo, t. y. pritarti ir dėl koncesijos sutarties pakeitimo*". Tačiau vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 29 punkte yra teigiama: „*sprendimų dėl koncesijų suteikimo tikslingumo priėmimas; gavus savivaldybės kontrolieriaus išvadą iki konkurso paskelbimo, koncesijos konkurso sąlygų ir pagrindinės koncesijos sutarties sąlygų tvirtinimas, konkurso etapų nustatymas ir, gavus savivaldybės kontrolieriaus išvadą, pritarimas galutiniam koncesijos sutarties projektui iki koncesijos sutarties pasirašymo* ". Taigi sakinio „pritarti ir dėl koncesijos sutarties pakeitimo" šiame ir kituose įstatymo straipsniuose nėra.

Tokia faktinių bylos duomenų ir nustatytų bendradarbiavimo aplinkybių visuma rodo, kad Kauno miesto savivaldybė nėra patikima partnerystės dalyvė[582], dėl to būsimi potencialūs partneriai gali labai atsargiai, su didele rizikos nuostata vertinti savo dalyvavimo galimybes VPSP projektuose.

Tiesa, piktnaudžiavimą savo teise kaip vieną didžiausią problemą viešajame sektoriuje įvardina Ekspertas Nr. 2.[583] Anot šio eksperto, viešojo sektoriaus įmonės, manipuliuodamos teisės aktų spragomis, mokėjimus pagal įvykdytus susitarimus bando atidėti neribotam laikui arba išvis nemoka.

---

[582] Taip pat verta pastebėti, kad Kauno miesto savivaldybė nori sumažinti koncesijos mokestį „Žalgirio" arenos valdytojui. Tiesa, Kauno miesto savivaldybės internetiniame puslapyje tokios informacijos nepavyko rasti, tačiau Lietuvos dienraščiai tai akcentavo. Delfi.lt internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 04 25]. „ Kauno miesto savivaldybė norėtų sutaupyti didžiausios šalies arenos koncesininko sąskaita. DELFI žiniomis, kasmet atseikėti po 2,5 mln. litų „Žalgirio" arenos valdytojams privalanti savivaldybė spaudžia pastaruosius sumažinti koncesijos mokestį. Kol kas neatmetama galimybė, kad ginčas kelsis į teismą, o koncesijos sutartis gali būti nutraukta ".< http://sportas.delfi.lt/krepsinis/kauno-valdzia-bando-prispausti-zalgirio-arenos-valdytojus.d?id=61243967>.

[583] Ekspertas Nr. 2 – darbo praktika teisės srityje 21 metai.

Tikslinga atskleisti dar vieną spręstiną problemą, ***susijusią su informacija, kai ji neatitinka tikrovės ar yra pilnai nepateikiama, nors tai nurodo padaryti imperatyvūs teisės aktai***. Taip yra iškreipiama socialinių tinklų bendradarbiavimo idėja.

Tęsiant Kauno miesto savivaldybės ir UAB „Kamesta" temą, pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis ši savivaldybė iki 2013 m. yra pasirašiusi dar dvi Koncesijų sutartis. Viena iš jų pasirašyta 2006 m. lapkričio 16 d. su UAB „Hidrostatyba" ir UAB „Šilutės automobilių keliai", jos abi atstovauja privatųjį sektorių, o kita sutartis pasirašyta 2010 kovo 4 d. su VšĮ Kauno „Žalgirio" rėmėju ir „Kauno futbolo ir beisbolo" klubu. Apie pasirašytą sutartį su UAB „Kamesta" jokių duomenų nepateikta.

Tiesa, Finansų ministerijos puslapyje nurodoma, kad lentelėje neskelbiamos sutartys, kurios yra nutrauktos, nes informacijos apie nutrauktas VPSP sutartis Finansų ministerija negavo. Žinia, Kauno miesto savivaldybė vienašališku sprendimu nutraukė koncesijų sutartį su UAB „Kamesta", tačiau iki dabar vyksta teisminis procesas dėl šios sutarties nutraukimo teisėtumo. Primename, kad minėtoje Finansų ministerijos lentelėje pateikta informacija ir apie VšĮ „Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras" sudarytas koncesijos sutartis, nors Vyriausiasis Administracinis teismas atnaujino bylos nagrinėjimą iš esmės ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Atliekų tvarkymo įstatymo[584] 30 str. 4 d. redakcija neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 1, 3 ir 4 daliai bei 29 straipsnio 1 daliai. Apžvelgus Finansų ministerijos pateiktą statistiką apie koncesijų sutartis, lieka neaišku, kodėl informacija apie vienas koncesijų sutartis yra pateikiama, o apie kitas – ne, nors jų atžvilgiu vyksta teisminiai procesai.

Pagrįstai kyla klausimas, kodėl savivaldybės elgesys Koncesijos sutarties su UAB „Kamesta" atveju prasilenkia su imperatyviais Koncesijų įstatymo $28^1$ str. 1 d. 2 p. reikalavimais, pagal kuriuos – „koncesiją suteikiančioji institucija privalo pateikti Finansų ministerijai informaciją apie suteiktas koncesijas ir koncesijos sutarčių vykdymą", nors ministro patvirtintose taisyklėse yra nustatyta tokios informacijos pateikimo tvarka.[585]

Viena vertus, Koncesijų įstatymas numato, kad šios sutartys yra viešos, kita vertus, sutarčių viešumas gali būti suprantamas nevienareikšmiškai. Vienu atveju, sutarties viešumas gali būti suprantamas, atsižvelgiant į sutarties požymius, nusakančius dėl ko sutartis yra laikoma vieša, kitu atveju, sutarties viešumas gali būti suprantamas, kaip viešosios institucijos pareiga supažindinti visuomenę su tokios sutarties turiniu, kiek tai neprieštarauja teisės aktams, kadangi lingvistiniu požiūriu viešas reiškia visiems skirtas, visuomenės naudojamas, atviras, neslaptas.[586] Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas; šis imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių. [587]

Taigi, atsižvelgus į minėtas prielaidas norėtumėme išskirti du Koncesijų sutarčių viešinimo momentus. *Pirma,* sutarčių viešinimo momentas yra susijęs su visuomenės sužinojimu apie

---

584 Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 30 str. 4 d. nuostata „Eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą savivaldybės gali pavesti (kaip privalomą užduotį) savivaldybės įsteigtai bendrovei arba kelių savivaldybių įsteigtai atliekų tvarkymo įstaigai, įmonei ar organizacijai". (2002 m. liepos 1 d. įstatymo Nr. IX-1004 redakcija)

585 Lietuvos Respublikos Finansų ministro įsakymas " Dėl informacijos apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų įgyvendinimo eigą teikimo finansų ministerijai taisyklių patvirtinimo". *Valstybės žinios.* 2009, Nr. 159-7254.

586 Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 12]. <http://www.lki.lt/dlkz>.

587 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. lapkričio 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo (2010 m. birželio 30 d. redakcija) 89 straipsnio 1 dalies, 90 straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai". *Valstybės žinios.* 2011, Nr. 141-6634.

sudarytas bei nutrauktas sutartis, o *antra* – įstatymais nustatyta tvarka visuomenės sužinojimas apie viešojo sektoriaus ketinimus suteikti leidimus paslaugų ar darbų koncesijai.

Sutarčių viešinimo atveju, Finansų ministerija pateikia statistiką apie sudarytas Koncesijų sutartis, tačiau apie nutrauktas sutartis dėl vykstančių teisminių procesų informacijos nepateikia, nors „ministerija teisės aktų nustatyta tvarka turi kaupti, sisteminti, saugoti ir tvarkyti informaciją apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų įgyvendinimo eigą".[588] Finansų ministerijos internetiniame puslapyje yra nuoroda, kad „daugiau informacijos apie viešojo ir privataus sektorių partnerystę galima rasti interneto svetainėje www.ppplietuva.lt. Šioje svetainėje skelbiama informacija apie VPSP projektus, įgyvendinamus pagal 2010 m. įsigaliojusį LR investicijų įstatymą bei su juo susijusių kitų teisės aktų nuostatas. Tačiau nei Finansų ministerija, nei minėta vwww.ppplietuva.lt svetainė nepateikia visuomenei koncesijų sutarčių tekstų. Kai kurių savivaldybių internetiniuose puslapiuose yra patalpintos Koncesijų sutartys, tačiau kitos savivaldybės vengia supažindinti visuomenę su sudarytomis sutartimis. Iš 37 sudarytų savivaldybėse koncesijų sutarčių skirtingose duomenų bazėse buvo aptiktos tik 17. Su šia pateikta informacija galima susipažinti Nr.4 priede. Tiesa, įstatymais nėra reglamentuota, kur tokios sutartys turi būti pateiktos.

Įstatymais nustatytos tvarkos visuomenės sužinojimo atveju apie viešojo sektoriaus ketinimus sudaryti koncesijų sutartis Koncesijų įstatymo 9 str. 3 d. nurodo, kad *„konkurso sąlygos skelbiamos „Valstybės žinių" priede „Informaciniai pranešimai". Suteikiančiosios institucijos sprendimu konkurso sąlygos papildomai gali būti skelbiamos ir tarptautinėje, Lietuvos respublikinėje ar regioninėje spaudoje ar kitose visuomenės informavimo priemonėse".*

Kaip matome šis Koncesijų įstatymo straipsnis imperatyviai nurodo skelbti konkurso sąlygas tik „Valstybės žinių" priede, tačiau to paties įstatymo šešto skirsnio $20^{(1)}$ 2 d. nurodo, kad *„suteikdama viešąją darbų koncesiją, suteikiančioji institucija privalo šio Įstatymo III skyriaus antrajame skirsnyje nustatyta tvarka organizuoti konkursą ir apie jį skelbti Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, „Valstybės žinių" priede „Informaciniai pranešimai" ir Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje.* Manome, kad suteikiančios koncesijas institucijos, vienu atveju, gali vadovautis diskrecijos teise skelbti Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje, o, kitu atveju, suteikiant viešą darbų koncesiją suteikiančiajai institucijai nustatytas aiškus imperatyvas skelbti apie numatomus viešuosius pirkimus įstatymu nurodytose informacinėje sistemoje.

Kadangi įstatymas, vienu atveju, nenurodo apie numatomus viešuosius pirkimus koncesijų būdu įsakmiai skelbti informacijos Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau CVP IS)[589] tai paieškos laukelyje „Pirkimo pavadinimas", įvedus žodį „koncesija", suteikiama tik viena galimybė – dalyvauti 2009 m. kovo 11 d viešųjų darbų koncesijos konkurse, o kitu bandymu, įvedus paieškos žodį „koncesijos", portalas siūlo dešimt galimybių dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo viešųjų pirkimų konkursuose, iš kurių trys konkursai skirti viešųjų darbų koncesijai, penki informacijos papildymai prie anksčiau skelbtų skelbimų ir du skelbimai dėl koncesijos projektų ir išvadų parengimo[590]. Kadangi suteikiančios institucijos skelbia tik apie numatomas darbų koncesijas Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje, todėl privačiam sektoriui sužinojimo galimybė apie numatomas paslaugų koncesijas yra apribota. Atkreiptinas dėmesys, kad Viešoji įstaiga, Kauno regiono atliekų tvarkymo centras, yra perkančioji organizacija, kuri 2011 m. sausio 5 dieną paskelbė konkursą dėl viešųjų darbų koncesijos, tačiau, kaip žinome,

---

588 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 13 d. nutarimas Nr.1453. „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 1998 m. rugsėjo 8 d. nutarimo Nr. 1088 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo" pakeitimo". *Valstybės žinios.* 2010, Nr. 123-6290.

589 Viešųjų pirkimų tarnybos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 01], https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt/app/notice/notices.asp?B=PPO

590 Dalyvavimo terminai jau yra praėję. Žr. priedą Nr. 4.1.

Koncesijų įstatymas nustato, kad koncesijos suteikiančioji institucija gali būti ministerija arba savivaldybė. Lietuvoje nėra reglamentuota, kad viešosios įstaigos gali suteikti koncesiją.

Tiesa, apie numatomus investicinius projektus Lietuvoje yra skelbiama internetiniame tinklapyje www.investlithuania.com. Atkreiptinas dėmesys, kad tekstas kviečiantis dalyvauti investiciniuose projektuose pateiktas lietuvių kalba[591], o paspaudus nuorodą „Parsisiųsti dokumentą" projektų pavadinimai ir aprašymai pateikti anglų kalba. [592]

Manoma, kad skelbimai apie numatomus viešuosius pirkimus paslaugų ir dabų koncesijų būdu turėtų būti talpinami centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. Tuo atveju, Koncesijų įstatymo 9 str. 3 d. ir 20(1) 2 d. susisietų viena su kita. Be to, tai atitiktų Viešųjų pirkimų įstatymo 23 str. 1 d. nuostatą, kad „<*...skelbimai (išankstiniai skelbimai apie numatomus pirkimus, skelbimai apie pirkimus, skelbimai apie pirkimo sutarties sudarymą, skelbimai apie projekto konkurso rezultatus), spausdinami Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje ir „Valstybės žinių" priede „Informaciniai pranešimai" bei skelbiami Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje...*>".

Pateikti informacijos sklaidos trūkumai rodo, kad tokią informaciją būtina sisteminti, kad ji vienodai tarnautų tiek valdžios institucijoms, tiek verslui ir visuomenei. Pastebėtina, jog Latvijoje Viešojo ir privataus sektorių partnerystės įstatymas numato, kad informacija apie viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės sudarytas sutartis, šių sutarčių pakeitimus ir nutraukimus yra registruojama viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutarčių registre.[593] Šis registras yra Verslo registro internetiniame puslapyje. Jame yra trijų rūšių tipinės formos, kurios įregistruoja naujas partnerystės sutartis, sutarčių pratęsimus ir nutraukimus.[594] Tačiau koncesijos sutarčių šiame registre rasti nepavyko. Bulgarijoje nuo 2012 m. rugsėjo 1 d. yra Nacionalinis koncesijų registras[595] (Националния концесионен регистър). Jame galima rasti įvairios informacijos, susijusios su koncesijomis. Šiame registre yra pateikta: skelbimai-pasiūlymai apie numatomas koncesijas, skelbimai-pasiūlymai, kuriems yra pratęstas pateikimo terminas, ataskaita apie suteiktas koncesijas, informacija apie koncesijas, kurios yra sustabdytos ar suspenduotos, koncesijų statistika, koncesijos, kurios suteiktos valstybės vardu, koncesijos, kurios suteiktos savivaldybių vardu, atskirai išskirtos paslaugų, darbų ir kasybos darbų koncesijos, be to, galima rasti informaciją apie tai, kiek viešasis sektorius pagal koncesijos sutartis turi mokėti, kiek sumokėjęs ir koks likęs likutis. Čekijoje Infrastruktūros plėtros asociacijos[596] internetiniame puslapyje galima rasti VPSP projektų duomenų bazę, tačiau joje yra tik bendra informacija apie tai, kokie projektai buvo pasirašyti, kas atstovauja viešąjį sektorių ir kokia projektų vertė. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad duomenų kaupimas apie koncesijas yra labai svarbus veiksnys VPSP plėtrai, todėl siūlome steigti Koncesijų registrą, kuriame būtų kaupiami svarbiausi duomenys apie Lietuvoje sudarytas, nutrauktas ar sudaromas koncesijų sutartis. Šis Koncesijų registras turėtų būti suderintas su kitais registrais ir galėtų būti patalpintas www.ppplietuva.lt internetinėje svetainėje, tačiau su nuorodomis į Finansų ministeriją ir Viešųjų pirkimų informacinę sistemą, kur būtų galima rasti informaciją apie VPSP sutartis ir Koncesijų sutarčių skelbimus.

---

[591] „Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jos institucijos, įgyvendinančios stambius infrastruktūros ir strategijos projektus ieško investuotojų ir partnerių šiems projektams".

[592] VšĮ „Investuok Lietuvoje" internetinis tinklapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 29], < http://www.investlithuania.com/files/files/PDF/List%20of%20Strategic%20Projects%202013.pdf>.

[593] The Republic of Latvia. Public-Private Partnership Law. *Latvijas Vēstnesis.* 2009, No. 107 (4093), [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 02]. <http://likumi.lv/doc.php?id=194597>.

[594] Latvijos Nacionalinis Verslo registras. (Latvijas Republicas Uzņēmumu reģistrs). [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 03]. < http://www.ur.gov.lv/?a=40&v=lv>.

[595] Bulgarijos Nacionalinis Koncesijų registras. (Национален Концесионен Регистър) [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 12], <http://www.nkr.government.bg/app?service=page/Home>

[596] Čekijos infrastruktūros plėtros asociacija (Asociace pro rozvoj infrastruktury). [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 14]. < http://www.asociaceppp.cz/cnt/db_ceske/>.

### 3.2.3. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės bendrosios aplinkos ir teisinės valstybės principų įgyvendinimo sąveika

Disertacinio tyrimo darbo pirmoje dalyje buvo pažymėta, kad, palaikant politinės, teisinės ir kitokios aplinkos stabilumą, socialinio kapitalo tinklų jungtys tarp viešojo ir privataus sektorių bus labiau patvarios ir prisidės prie bendro šalies ūkio plėtros tikslų. Ši aplinka turi poveikį teisinio reguliavimo stabilumui ir konstitucinių teisėtų lūkesčių principų įgyvendinimui viešojo ir privataus sektorių partnerystės srityje.

Be abejo, bendrosios aplinkos įtaka viešojo ir privataus sektorių partnerystei yra atskiro tyrimo objektas, tačiau vien kai kurių atskirų bendrosios aplinkos sudedamųjų dalių ir jų veiksnių paminėjimas rodo teisėtų lūkesčių įgyvendinimo problemos įgyvendinimo sudėtingumą, būtinumą tirti viešojo ir privataus sektorių partnerystės bendrosios aplinkos bei teisinės valstybės iš to ir teisėtų lūkesčių įgyvendinimo tarpusavio sąveikas.

Dažniausiai yra nagrinėjamos politinė, teisinė, ekonominė, sociokultūrinė ir technologinė aplinkos.[597] Pavyzdžiui, iš politinės – teisinės aplinkos veiksnių, realiai turinčių įtaką dabartiniu metu viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio reguliavimo situacijai, galima paminėti vyriausybės stabilumo, politinių partijų įtakos verslui, valstybinio reguliavimo, įstatymų (ypač mokesčių) kaitos, teisės aktų skaidrumo institucinių – organizacinių sprendimų, teismų sistemos funkcionavimo, korupcijos lygio, lobizmo apraiškų, priklausymo ES ir kitoms europinėms struktūroms veiksnius. Vertinant tai svarbu žinoti ir orientuotis, kas yra draudžiama, leidžiama, ginama ir kas netgi skatinama ir remiama. Privatus sektorius turi žinoti, kaip jam elgtis konkurencinėje aplinkoje, jeigu bus priimtas vienas ar kitas įstatymas, kokios įtakos jie turės rinkoje, viešiesiems pirkimams, reklamai ir pan.

Tuo požiūriu partnerystės aplinka yra tas teisinės valstybės objektas, kuris parodo tokios valstybės vertybinių pasiekimų būklę, struktūrą ir dinamiką. Šios partnerystės aplinkos tyrimas atskleidžia kaip reikia elgtis su šiuo objektu, kokie teise reguliuojami santykiai yra draustini, leistini, ginami, skatinami.

Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra pažymėjęs, kad teisingumas yra vienas pagrindinių teisės, kaip socialinių santykių reguliavimo priemonės, tikslų. Jis yra vienas svarbiausių moralinių vertybių ir teisinės valstybės pagrindų, gali būti įgyvendintas užtikrinant tam tikrą interesų pusiausvyrą, išvengiant atsitiktinumų ir savivalės, socialinio gyvenimo nestabilumo, interesų priešpriešos. Neatsiejami teisinės valstybės principo elementai *yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas.* Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad, neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise. Vienas esminių konstitucinio teisinės valstybės principo elementų – teisinio saugumo principas, kuris reiškia, kad valstybė turi pareigą užtikrinti teisino reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisinių santykių subjektų teises,

[597] Astromskienė, A.; Sirusienė, R. SAPARD įtaka ekonominės veiklos plėtrai ir alternatyvių pajamų skatinimui kaimo turizmo versle. Kaunas: LR Žemės ūkio rūmai, 2004. – 74 p. – ISBN 9955-581- 32-8; Kaimo turizmo ir amatų plėtros kaimo gyvenamosiose vietovėse 2007-2013 m. programai parengti. Mokslo tiriamasis darbas. VšĮ "Socialinės ir ekonominės plėtros centras". Vilnius, 2006. http://www.sepc.lt/projektai;Dubinas V., Smilga E. Strateginio valdymo panaudojimo galimybės Lietuvoje. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai: 2008.47.

gerbti teisėtus lūkesčius (Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d.,[598] 2002 m. lapkričio 25 d.,[599] 2003 m. kovo 4 d.,[600] 2003 m. kovo 17 d.[601] ir 2003 m. liepos 4 d.[602] nutarimai). Be to, Konstitucinis Teismas yra nustatęs, kad vienas iš teisėtų lūkesčių principo elementų yra teisių, įgytų pagal Konstituciją, Konstitucijai neprieštaraujančius įstatymus ir kitus teisės aktus, ap-

---

598 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio 1 ir 3 dalių, 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto, 4, 5 ir 6 dalių, šio įstatymo priedėlio II skirsnio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimo Nr. 499 „Dėl valstybinės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinos bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr.689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. (bylos Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01).
Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-273/2006.)

599 Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2002 m. lapkričio 25 d., nutarimas Nr. 41/2000 „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo 69 straipsnio 2 dalies, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2000 m. kovo 16 d. redakcija) 1 dalies 9 punkto ir Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnio (1999 m. gruodžio 16 d. redakcija) 1 dalies 5 punkto bei 23 straipsnio (1994 m. gruodžio 21 d., 2000 m. gruodžio 21 d., 2001 m. gegužės 8 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 113-5057.

600 Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2003 m. kovo 4 d. Nr. 27/01-5/02-01/03 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 14 straipsnio (1993 m. sausio 12 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalies bei šios dalies 5 punkto, 15, 20 ir 21 straipsnių (2002 m. sausio 15 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 2, 4, 5 ir 6 punktų, šio straipsnio 2 ir 4 dalių, 16 straipsnio 10 dalies, 20 straipsnio (2002 m. spalio 29 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 1994 m. sausio 17 d. nutarimo nr. 27 „Dėl gyvenamųjų namų, būtinų valstybės reikmėms, išpirkimo“ atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai bei Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 14 straipsniui (1993 m. sausio 12 d. redakcija). *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 24-1004.

601 Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas Nr. 39/01-21/02 „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“ *Valstybės žinios*, 2003-03-19, Nr. 27-1098.

602 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2003 m. liepos 4 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 2 dalies (2000 m. gruodžio 21 d. redakcija) ir 13 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 1995 m. sausio 20 d. nutarimu nr. 83 patvirtintų vidaus reikalų, specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatų 25 punkto 2 pastraipos (2001 m. gegužės 25 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai ir šių nuostatų 5 punkto atitikties Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 4 daliai”. *Valstybės žinios*, 2003-07-09, Nr. 68-3094.

sauga. Pažymėtina, kad pagal Konstituciją santykiuose su valstybe yra saugomi ir ginami tik tie asmens lūkesčiai, kurie kyla iš pačios Konstitucijos ar įstatymų bei kitų teisės aktų, neprieštaraujančių Konstitucijai. Tik tokie asmens lūkesčiai santykiuose su valstybe laikomi teisėtais (Konstitucinio Teismo 2003-07-04, 2003-12-03, 2004-12-13 nutarimai).[603]

Vienas iš esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų, kaip minėjome, *yra teisinio saugumo principas*. Jis reiškia valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisinių santykių subjektų teises, taip pat įgytas teises, gerbti teisėtus interesus bei teisėtus lūkesčius. Principo paskirtis – laiduoti asmens pasitikėjimą savo valstybe ir teise.

Analizuojant šį principą, pažymėtini du aspektai. *Pirma*, teisinio saugumo imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus pačiam teisiniam reguliavimui. Jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai. Žemesnio lygmens teisės aktai neturi prieštarauti aukštesnio lygmens teisės aktams, ir joks teisės aktas negali prieštarauti Konstitucijai. Teisės norminiai aktai turi būti paskelbiami nustatyta tvarka ir su jais turi turėti galimybę susipažinti visi teisinių santykių subjektai. *Antra*, šis principas apima ir keletą reikalavimų, susijusių su teisinio reguliavimo galiojimu. Pagal šį principą teisinį reguliavimą galima keisti tik laikantis iš anksto nustatytos tvarkos ir nepažeidžiant Konstitucijos principų ir normų, būtina inter alia laikytis principo lex retro non agit, teisinio reguliavimo pataisomis negalima paneigti asmens teisėtų interesų ir teisėtų lūkesčių, turi būti užtikrinamas jurisprudencijos tęstinumas.[604]

Toliau darbe pateikiamas pavyzdys, kuriuo parodoma, kad teisinis reguliavimas pažeidė konstitucinius teisėtų lūkesčių bei teisingumo principus. Be to, pridedamas Priedas Nr. 2, kuriame detaliau pateikiami ginčo šalių bei teismo argumentai.

Pagrindžiant šiuos teiginius, norima detaliau išanalizuoti Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartį,[605] kurioje buvo nustatyta, kad sutartis tarp Vilniaus miesto savivaldybės ir UAB „Baltijos parkingas" bei UAB „Egapris" yra koncesijos, nes Vilniaus miesto savivaldybė perdavė teisę rinkti rinkliavą ir baudas iš trečiųjų asmenų už naudojimąsi automobilių stovėjimo viešosiose aikštelėse paslaugomis, tai toks privatiems asmenims suteikiamas leidimas teikti viešąsias paslaugas ir už jas gauti pajamas atitinka koncesijos sutarties esmę taip, kaip ji atskleidžiama Koncesijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje. Be to, minėtas teismas pažymėjo, kad priimti teisės aktai, dėl kurių negalima atlikti tam tikrų veiksmų, anksčiau reglamentuotu teisės aktu, gali

---

603 Kauno apygardos administracinio teismo teisėjų kolegijos 2009 m. balandžio 3 d. nutartis administracinėje byloje *V. Š. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius* (bylos Nr. I-305-428/2009).

604 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio 1 ir 3 dalių, 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto, 4, 5 ir 6 dalių, šio įstatymo priedėlio II skirsnio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimo Nr. 499 „Dėl valstybinės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinos bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos", Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo", Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr.689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo" dalinio pakeitimo" atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai (bylos Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01).

605 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-273/2006.)

būti traktuojami kaip force majeure aplinkybė, remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 840 „Dėl atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms taisyklių patvirtinimo“ patvirtintomis taisyklėmis.[606] Teismas nustatė, kad remiantis minėtu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, šalis nėra finansiškai atsakinga už kokių nors įsipareigojimų nevykdymą, jei ji sugeba įrodyti, kad negalėjo įvykdyti įsipareigojimų dėl nepriklausančios nuo jos kliūties. Teismas pažymėjo, kad minėto nutarimo 3.5 punktu, *tokias kliūtis gali sukelti teisėti ar neteisėti valstybės valdymo institucijų veiksmai. Teismas nustatė, kad priėmus 2000 m. rugsėjo 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą*[607] *Nr. 1056, konsorciumas (privatus sektorius) nebeteko teisės rinkti iš transporto priemonių savininkų mokestį už važiuoklės išblokavimą*, taigi atsakovai negalėjo vykdyti sutarties įsipareigojimo pervesti 30 procentų surinkto mokesčio už transporto priemonių važiuoklės išblokavimą į Vilniaus miesto savivaldybės sąskaitą. Todėl dalies sutartimi nustatytos piniginės prievolės atsakovai neįvykdė dėl objektyvių priežasčių ir pirmosios instancijos teismas turėjo pakankamą pagrindą atleisti juos nuo tokios šios prievolės dalies, kurios vykdymas tiesiogiai susijęs su mokesčio už transporto priemonių važiuoklės išblokavimą pajamų surinkimu ir pervedimu ieškovui.

Teigiama, kad įmonių UAB „Baltijos parkingas“ bei UAB „Egapris“ teisėti lūkesčiai vykdyti veiklą pagal galiojusį tuo metu teisinį reguliavimą buvo nepateisinti priėmus Vyriausybei minėtą nutarimą.

Deja, kaip rodo teismų praktika, viešojo sektoriaus institucijoms kartais sudėtinga gerbti privataus sektoriaus teisėtus interesus bei teisėtus lūkesčius. Kitas teisinis ginčas tarp Trakų rajono savivaldybės ir UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ (pareiškėjai), ir Konkurencijos tarybos (atsakovas) neapsiribojo vien pirmos instancijos nagrinėjimu. Byloje išdėstyti argumentai parodo, kad Trakų rajono savivaldybė nesivadovavo Konstitucijos 46 straipsniu, kur įtvirtintas draudimas monopolizuoti rinką ir saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę. Tą patvirtino Vyriausiasis administracinis teismas, išnagrinėjęs ginčą apeliacine tvarka ir nurodęs, kad „*Trakų rajono savivaldybė teikia privilegijas ir diskriminuoja atskirus ūkio subjektus, nes Trakų rajono savivaldybės administracijos sprendimas be konkurencingos procedūros pratęsti Koncesijos sutartį su operatoriumi nulėmė tai, kad kiti ūkio subjektai atitinkamoje rinkoje apskritai negali veikti ir konkuruoti, o operatorius be konkurencijos gali išlaikyti užimtą atitinkamos rinkos dalį*“. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas padarė išvadą, jog Trakų rajono savivaldybės sprendimas užkirto kelią ūkio subjektams siūlyti savo paslaugas, o tai traktuotina kaip skirtingų konkurencijos sąlygų sudarymas Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalies prasme.[608] Teigiama, kad teisėti lūkesčiai ūkio subjektams dalyvauti sąžiningoje konkurencinėje kovoje, kuriuos įtvirtina Konstitucijos 46 straipsnis, nebuvo pateisinti. Sekantis teisinis ginčas dar kartą patvirtina, kad viešojo sektoriaus institucijos neužtikrina lygių konkurencijos galimybių ūkio subjektams, tuo būdu neužtikrina teisėtų lūkesčių įgyvendinimo. Žinia, 2011 m. Lietuvos vyriausiasis administracijos teismas priėmė nutartį administracinėje byloje ir pažymėjo, kad „buvo priimtas savivaldos institucijos teisės aktas (sprendimas), *kuris be konkurencingos procedūros suteikė privilegiją UAB „Trakų paslaugos“ ir tokiu būdu diskriminavo kitus ūkio subjektus, kurie galėjo teikti tokias paslaugas, todėl dėl tokio sprendimo atsirado*

---

606 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-273/2006.)

607 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1056 “Dėl įgaliojimų parengti ir patvirtinti transporto priemonių priverstinio nuvežimo arba važiuoklės užblokavimo specialiu įtaisu tvarką suteikimo vidaus reikalų ministerijai“. *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 77-2332.

608 Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 30 d. sprendimas administracinėje byloje *Trakų rajono savivaldybė, UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ v. Konkurencijos taryba* (bylos Nr. A858-1484/2012).

*konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams, nes kiti ūkio subjektai neteko galimybės varžytis dėl savivaldybės perkamų paslaugų, buvo užkirstas kelias kitiems rinkoje veikiantiems ūkio subjektams siūlyti savo paslaugas*[609].

Kaip matome, viešojo sektoriaus institucijos ne visada sugeba laiduoti asmens (šiais atvejais ūkio subjektų) pasitikėjimą savo valstybe ir teise, todėl privataus sektoriaus teisėti lūkesčiai būna nepateisinti.

Iš to kas išdėstyta šiame ir kituose skyriuose galima daryti išvadą, kad VPSP bendrąją aplinką sudaro *1. politinė –teisinė aplinka VPSP srityje*: tai Lietuvos valstybės ir ES strategijų suderinamumas, Vyriausybės programų nuostatos, savivaldybių strategijų uždaviniai ir tikslai ir nustatyti prioritetai, kuriuos galima pasiekti, įgyvendinant viešojo ir privataus sektorių bendrus projektus; *2. politinė valia,* kuri aiškiai identifikuojama Vyriausybės programose, ūkio, finansų ministerijų, CPVA, VšĮ „Investuok Lietuvoje" atliekamose funkcijose; *3. teisinis reguliavimas (investicinėje, finansų, mokesčių, licencijavimo, leidimų ir kt. srityse),* kuris tobulinamas, atsižvelgiant į Lietuvos ir ES socialinius, ekonominius ir kitus pokyčius; *4. viešojo ir privataus sektorių žmogiškojo kapitalo kompetencija,* kurią kiekvienas sektorius tobulina dalyvaudamas mokymuose, seminaruose, konferencijose ar kitoje ugdymo veikloje.

Taigi, galime daryti išvadą, kad VPSP bendroji aplinka ir teisinės valstybės principo elementai, kaip teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas yra VPSP sėkmingos veiklos pagrindas.

## 3.3. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo ir partnerystės projektų apžvalga Lietuvoje

Įvertinant tai, kad VPSP yra pakankamai dinamiška sritis, labai svarbu, kad, kuriant bendrą koncepciją, visuomenė būtų supažindinta su geros praktikos pavyzdžiais. Deja, dažniau viešoje erdvėje galima išgirsti apie netinkamai vykdomas VPSP sutartis Lietuvoje, negu apie projektus, kurie buvo įgyvendinti VPSP pagrindu ir visuomenė turi naudą iš šių projektų.

Viešosios politikos ir vadybos instituto nuomone, mažiausiai sėkmingu pripažįstamas VPSP projektas – Vilniaus miesto viešojo parkavimo projektas.[610] 2004 m. Vilniaus miesto savivaldybė nutraukė 1999 m. su privačiu partneriu sudarytą sutartį, o privatus konsorciumas kreipėsi į teismą. Neigiamą įtaką padarė reguliavimo aplinkos pasikeitimas, nes buvo panaikinta teisė privačiam subjektui rinkti parkavimo rinkliavas ir baudas.

Kitas neigiamas pavyzdys, mūsų manymu, tai Palangos aplinkkelio tiesimo ir eksploatacinės priežiūros projektas.

Vyriausybė savo veiklos ataskaitoje skelbė, kad „2011 m. vasario 2 d. patvirtintas pirmasis Lietuvoje viešojo ir privataus kapitalo partnerystės projektas „Palangos aplinkkelio tiesimo ir eksploatacinės priežiūros vykdymo projektas. Šiuo metu atliekamos partnerystės projekto viešųjų pirkimų procedūros ir vyksta derybos su projekte dalyvaujančiais kandidatais". Tačiau 2012 m. lapkričio 19 d. Vyriausybė dėl išaugusios kainos nepatvirtino Palangos aplinkkelio projekto. Susisiekimo ministras E. Masiulis išreiškė Vyriausybės nuomonę, kad „Vyriausybė nesutinka toliau vykdyti Palangos aplinkkelio projekto – pirmojo Lietuvoje projekto, nacionaliniu mastu vykdomo viešojo ir privataus sektorių partnerystės būdu, nes abejonių kelia maždaug 40 mln. litų išaugusi projekto kaina". Ministro teigimu, 2009 m. buvo skaičiuota, kad prie projekto Vyriausybė turės prisidėti maždaug 85 mln. litų, tačiau, įvykus konkursui, kuriame dalyvavo

[609] Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 kovo 31 d. nutartis administracinėje byloje *UAB „Trakų paslaugos" v. Konkurencijos taryba* (bylos Nr. A-822-2563-11).

[610] Viešosios politikos ir vadybos institutas. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 17], < http://www.vpvi.lt/assets/Ataskaitos/viesojo-ir-privataus-sekt-partneryste.pdf.>.

trys kompanijos, konkursą laimėjusios kompanijos pasiūlymas buvo gerokai didesnis – maždaug 124 mln. litų. Šią sumą privatus sektorius norėjo padidinti, nes, pasak susisiekimo viceministro R. Vaštako, „darbų vertė pradiniam konkursui buvo paskaičiuota ne visai tiksliai. Be to, jai didelę reikšmę turi ir infliacija, todėl natūralu, kad konkurso laimėtojas pateikė kitą sumą ". Susisiekimo ministras mato galimybę apskritai iš naujo skelbti konkursą.

Konkursas iš naujo skelbiamas nebuvo, o koncesijos sutartis buvo pasirašyta 2013 m. balandžio 10 d. Teigiamai vertinama, kad tai pirmoji Lietuvoje viešojo ir privataus partnerystės sutartis pasirašyta ne savivaldybės lygmeniu, o nacionaliniu – susisiekimo ministerijos ir tai, kad visuomenė turės akivaizdžią naudą, nes įgyvendinus projektą, kurortinio miesto gyventojai ir svečiai išsivaduos nuo transporto priemonių srauto, sumažės transporto spūstys, aplinkos tarša. Be to, tiesiant aplinkkelį, bus rekonstruota netoli Palangos esanti dviejų lygių Vydmantų sankryža, taip pat bus įrengtos dar dvi vieno lygio sankryžos. Palangos aplinkkelis bus magistralinio kelio A13 Klaipėda–Liepoja dalis, jis nuo Palangos nukreips tranzitinį transportą, važiuojantį Šventosios, Liepojos, Klaipėdos ir Šiaulių kryptimis.[611]

Šiame pavyzdyje norima pateikti ir kelis neigiamus aspektus. Pirma, ilga trukmė nuo sąmatos paskaičiavimo iki pasirašymo – paskaičiuota projekto sąmata 2009 metais, viešųjų pirkimų konkursas vyko 2011 m.; o Vyriausybės pasirašytas projektas būtų 2012 m. Manoma, kad turėtų būti paskaičiuota projekto suma ir įvardinta konkurso sąlygose ir ją reikėtų vadovautis atrenkant laimėtoją. Antra, sąmatos pradinė suma labai skiriasi nuo galutinės, nes sąmata padidėjo 40 mln. litų, todėl pagrįstai kyla klausimas ar kompetentingi specialistai atliko sąmatos paskaičiavimą? Trečia, kadangi nėra įvardintos konkrečios priežastys sąmatos padidėjimo, tai galima manyti, kad sąmatą atliko, kaip minėjome, nekompetentingi asmenys, arba konkurso sąlygose nebuvo aiškiai įvardintos „sąmatos kainų lubos", kurios turėtų užtikrinti konkurso sąlygų stabilumą. Ketvirta, skelbiant konkursą jokių konkrečių terminų, kada turėtų prasidėti aplinkkelio tiesimo darbai, nebuvo numatyta, nes pasak Lietuvos automobilių kelių direkcijos direktoriaus S. Skrinsko „iš anksto nebuvo įmanoma pasakyti, kiek užtruks viešojo pirkimo procedūros". Keista, nes įstatymai, aiškiai reglamentuoja viešųjų pirkimų procedūras ir terminus, todėl nėra aišku, kodėl negalima buvo to numatyti. Žinia, Viešųjų pirkimų tarnyba „vykdo Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų pažeidimų prevenciją, prižiūri, kaip laikomasi šių teisės aktų reikalavimų ir sudarytų pirkimo sutarčių sąlygų įsigyjant reikiamų prekių, paslaugų ar darbų ir kaip užtikrinamas tinkamas viešųjų pirkimų planavimas, pirkimo sutarčių vykdymas, taip pat vertina pirkimo sutarčių įvykdymo rezultatus". Manoma, kad Viešųjų pirkimų tarnyba neužtikrino tinkamo viešųjų pirkimų planavimo procedūros. Penkta, ilga institucijų sutikimų (leidimų, licencijų) gavimo procedūra, nes nuo konkurso 2011 m. paskelbimo iki 2012 m. spalio buvo gauti visi būtini institucijų sutikimai; šešta, ministro viešai išreikšta nuomonė, kad yra galimybė aplinkkelio projekto apskritai atsisakyti. Ši ministro nuomonė parodo nestabilumą vykdomos politikos, o tai gali sukelti abejonių dėl viešojo sektoriaus kaip partnerio pasitikėjimo, arba gali formuoti neigiamą nuomonę privačiam sektoriui žvelgiant į perspektyvą vykdant VPSP projektus ateityje, nes privatus sektorius prieš dalyvaujant konkursuose turi parengti projektus, vėliau juos detalizuoti, priklausomai nuo konkurso būdo, o tai yra išlaidos. Tokia buvusio ministro nuomonė parodo, kad nėra svarbu kiek privatus sektorius išleido pinigų iki projekto įgyvendinimo pradžios. Klausimas, ar privatus sektorius norės kitą kartą investuoti, žinodamas, kad ir laimėjęs konkursą gali nevykdyti projekto? Tiesa, disertantei atlikus ekspertinę apklausą viešojo sektoriaus atstovo, kuris tiesiogiai dalyvavo šiame procese, buvo patvirtinta disertantės prielaida, kad kompetencijos trūkumas paskaičiuojant sąmatą buvo vienas iš pagrindinių veiksnių dėl ko

[611] Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 05 03], < http://www.transp.lt/lt/naujienos/12532>.

pakilo sąmatos kaina. Ekspertas Nr. 7[612] pažymėjo, kad „viešasis sektorius dar tik mokosi dalyvauti VPSP projektuose." Eksperto Nr. 7 nuomonę sustiprino VšĮ „Investuok Lietuvoje" projektų valdymo departamento direktoriaus T. Jagmino nuomonė, kad „šiuo metu viešajam sektoriui labiausiai trūksta kompetentingų žmonių, kurie galėtų dalyvauti VPSP procese ir taip pat finansinių išteklių".[613]

Nors šis projektas gali būti vertinamas įvairiai, tačiau dabartinis susisiekimo ministras R. Sinkevičius „džiaugiasi, kad Susisiekimo ministerijos įstaiga yra pirmoji Lietuvoje, pasirašiusi labai svarbią, valstybei ekonomiškai naudingą sutartį kelių statybos sektoriuje. Jo nuomone, tai bus gera patirtis ateityje Lietuvoje įgyvendinamiems viešosios ir privačios partnerystės projektams kelių infrastruktūrai šalyje plėtoti".[614]

Tiesa, 2013 m. gegužės mėnesį vykusiose konferencijose[615] Palangos aplinkkelio pavyzdys buvo pateikiamas kaip sėkmingas VPSP projektas, bet kartu pastebėta, kad kaina yra išaugusi. Šiose konferencijose pranešėjai pabrėžė, kad ilgas derinimo procesas bei užsitęsusios procedūros yra pagrindinės priežastys dėl ko VPSP projektų Lietuvoje yra sąlyginai mažai. Be to, advokatų kontoros GLIMSTEDT advokatas M. Jablonskis akcentavo, kad biurokratinė našta yra pagrindinė kliūtis sėkmingai partnerystei. Minėtas teisininkas, remdamasis teisine praktika ir privačių investuotojų nuomone, retoriškai klausdamas: „Kodėl Lietuvoje nevažiuoja koncesijų traukinys? Atsakė paprastai ir aiškiai, kadangi „ biurokratinė našta yra tokio paties dydžio kaip Paryžiuje ar Londone, tik skirtumas tas, kad projektai ten yra šimtą kartų didesni. Biurokratizmas trukdo pritraukti potencialius užsienio investuotojus". Advokatų kontoros GLIMSTEDT asocijuotas partneris M. Jablonskis kalbėdamas su disertante apie VPSP problemas pabrėžė dar vieną problemą – formalizmą, kai smulkmeniškai laikomasi galiojančių teisės normų, nesigilinant į esmę. Šis advokato teiginys patvirtinamas privataus sektoriaus nuomone[616] ir argumentacija pateikta Aukščiausiojo Teismo nutartyje,[617] „kad „<...koncesijos suteikimo procedūrai subsidiariai taikyti viešuosius pirkimus reglamentuojančias teisės normas būtina atsižvelgiant į viešąjį interesą, nes viešasis interesas yra tai, jog, vykdant tiekėjo kvalifikacijos patikrą, būtų įgyvendinti viešųjų pirkimų ir koncesijų suteikimo tikslai, bet ne formaliai atliktos procedūros...>"; <... suteikiančioji institucija privalo pasiūlymus vertinti ne tik formaliai, t. y. patikrinti, ar pridėti visi reikalaujami dokumentai, kaip formali reikalavimų išraiška, bet taip pat patikrinti ir tokių dokumentų turinį, taip pat ar atitinkamus sprendimus priėmė kompetentingi konkurso dalyvių organai...>

---

612 Ekspertas Nr. 7 šioje srityje dirba daugiau kaip 10 metų.

613 Disertantė kalbėjosi su T. Jagminu po 2013 m. gegužės 31 d. Lietuvos verslo konfederacijos kartu su VšĮ „Investuok Lietuvoje" ir advokatų kontora GLIMSTEDT organizuotos konferencijos „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje: galimybės verslui".

614 Palangos miesto internetinis informacinis tinklapis „palangos.info.lt". [interaktyvus], [žiūrėta 2013 04 27], <http://palangos.info/index.php/naujienos/aktualijos/3195-susisiekimo-ministerijoje-duotas-startas-palangos-aplikkelio-statybai.html>.

615 2013 m. gegužės 23 d. Kompetencijų vystymo centro organizuota konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė ir ES struktūriniai fondai – sinergija ar konfliktas?", medžiaga; ir 2013 m. gegužės 31 d. Lietuvos verslo konfederacijos kartu su VšĮ „Investuok Lietuvoje" ir advokatų kontora GLIMSTEDT organizuota konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje: galimybės verslui" medžiaga.

616 UAB „SEVEN entertainment" – ieškovas, tretieji asmenys ieškovo pusėje: UAB „SEVEN Live", UAB „Tiketa", UAB „Universali arena".

617 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 30 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „SEVEN entertainment" v. Klaipėdos miesto savivaldybės administracija* (bylos Nr. 3K-3-350/2010).

Be to, minėtoje konferencijoje, Vilniaus miesto meras, A. Zuokas, taip pat pabrėžė ilgas projektų derinimo procedūras. Jis pateikė pavyzdį, „kad Karaliaus Mindaugo tiltą nuo projektavimo pradžios sugebėjo pastatyti per šiek tiek daugiau nei metus, o šiandien įvertinus visą teisinį reguliavimą, mero nuomone, neužtektų tam ir kadencijos. A. Zuokas akcentavo, kad „iki 2007-2008 metų buvo mažiau reglamentavimo ir tarpinių derinimo grandžių. Ilgos procedūros trukdo pritraukti privatų investuotoją ir pasiekti susitarimą."

Kitas minėtinas VPSP pavyzdys – labai garsiai nuskambėjęs LEO LT projektas. LEO LT (Lietuvos elektros organizacija) tai – 2008 m. įsteigta nacionalinė elektros energetikos bendrovė, kurioje 38,3 proc. akcijų priklausė privačiai bendrovei „NDX energija", o 61,7 proc. – valstybei. Jau net atsiradimo LEO LT istorija nėra skaidri, nes 2007 m. liepos 21 d. Lietuvos Vyriausybės sudaryta derybininkų grupė, vadovaujama premjero G. Kirkilo, patarėjo S. Spėčiaus, be konkurso pradėjo derybas su privačia kompanija NDX Energija. Manoma, kad šiuo atveju nebuvo laikomasi konstitucinių principų kaip skaidrumas, nediskriminavimas renkant potencialius investuotojus. Be to, viešojo sektoriaus institucijos neatliko ir informavimo funkcijos, nes visuomenė turėjo labai mažai galimybių sužinoti apie Vyriausybės veiksmus pasirenkant investuotoją ar kokia apskritai yra Leo Lt strategija.[618] Reaguodama į Lietuvoje vykdomą politiką šiuo klausimu, Europos Komisija 2008 m. birželio mėn. atsiuntė laišką LR Vyriausybei su konkrečiais klausimais ir pastebėjimais. Europos Komisija, atsižvelgdama į Europos Sąjungos teisininkų nuomonę, išreiškė poziciją, kad LR Vyriausybė pasirinkdama investuotoją galimai pažeidė ES Viešųjų pirkimų teisės nuostatas.[619]

Visuomenė ir kai kurie Seimo nariai taip pat reagavo ir reiškė nepasitenkinimą esama situacija. A. Račas straipsnyje[620] „Leo LT: Kodėl Europos Komisija abejoja, o Lietuvos vyriausybė – ne?" pareiškė nuomonę, kad LR Vyriausybė nesilaiko skaidrumo principų, vykdant šį projektą. Be to, iš Seimo salės pasitraukė didžioji dalis parlamentarų, nes jie nepritarė Atominės elektrinės įstatymo pataisoms, liečiančioms Leo LT. Taip pat buvo parašyta peticija LR Prezidentui V. Adamkui dėl galimų neigiamų padarinių. Pasirašiusiems peticiją žmonėms nerimą kėlė tai, kad nėra apibrėžta bendrovės akcininkų teisinė pareiga pastatyti atominę jėgainę, buvo įvardintas pagrindinis LEO LT siekis kaip naudos siekimas ir kt.[621] Šie įvykiai patvirtino, kad ir tautos atstovai Seime, ir pati visuomenė matė neigiamas šio projekto pasekmes. Atskiri politikai reagavo dar stipriau, pavyzdžiui, 2008 m. vasario 4 d. europarlamentarė O. Juknevičienė pranešė apie pasitraukimą iš Darbo partijos. Tokį sprendimą ji priėmė protestuodama prieš kolegų „darbiečių" paramą Atominės elektrinės įstatymo pataisoms. Be to, ji nusiuntė laišką Europos Komisijai su prašymu atkreipti dėmesį į Lietuvoje vykdomą politiką Leo Lt atžvilgiu.[622] Teigiamai vertintina, kad 2009 m. kovo 3 dieną Konstitucinio Teismo teisėjas E. Šileikis paskelbė atskirąją nuomonę, kurioje išdėstė savo poziciją, kad LEO LT įsteigta neteisėtai (pažymėtina, kad atskiroji nuomonė neturi privalomosios teisinės galios).[623] 2009 m. bendrovė LEO LT buvo išformuota.

---

618 Visuomenė galėjo susidaryti nuomonę apie LEO Lt tik iš informacijos, pateiktos Lietuvos dienraščiuose. Nei LR Seimo (www.lrs.lt), nei LR Vyriausybės (www.lrv.lt), nei kituose oficialiuose internetinėse prieigose Leo LT strategijos rasti nepavyko.

619 Euro naujienos. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 12], < http://www.euro.lt/lt/naujienos/lithuanias-membership-in-the-eu/news/4166/?print=1>.

620 Račas, A. Leo LT: Kodėl Europos Komisija abejoja, o Lietuvos vyriausybė – ne? [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 15], <http://racas.lt/leo-lt-kodel-europos-komisija-abejoja-o-lietuvos-vyriausybe-ne/>.

621 LR Prezidentui V. Adamkui skirta peticija. [žiūrėta 2010 05 20]. <http://www.culture.lt/neparduok/>.

622 Lietuva Europos Sąjungoje. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 20], < http://www.euro.lt/lt/naujienos/euras/naujienos/2719/>.

623 Apie LEO LT. [žiūrėta 2010 vasario 10 d.]. < http://www.demokratija.eu/jdj/index.php?option=com_content&view=article&id=27&Itemid=87>.

Sekantis pavyzdys nebus nagrinėjimas išsamiai, tačiau juo norima pabrėžti, kad viešojo sektoriaus atstovai nesilaiko *konstitucinės teisės skaidrumo principo, o tai pastebi ir tarptautinės organizacijos,* t.y. Visagino atominės elektrinės koncesijų sutartis. Tarptautinė žmogaus teisių organizacija „Access Info Europe" (liet. „Informacijos prieinamumas Europoje) griežtai kritikuoja atominės elektrinės koncesijos sutarties numatomas konfidencialumo išlygas, kaip pažeidžiančias tarptautinę teisę bei Lietuvos įstatymus. „Access Info Europe" ekspertė L. Medland dalyvavo lapkričio 22 d. „Transparency International" Lietuvos skyriaus (TILS) surengtoje viešoje diskusijoje apie Visagino atominės elektrinės (VAE) projekto skaidrumą. Ji pareiškė, kad „jeigu ši sutartis nekeičia Lietuvos informacijos prieinamumo įstatymų, tai ji – melagingas pažadas Hitachi korporacijai. Netgi jeigu taip, susitarimas yra pavojingas ir nepriimtinas bandymas riboti visuomenės teisę žinoti", – kalbėjo L. Medland diskusijoje atsakydama į UAB „VAE" teisininko dr. Herkaus Gabarto bei buvusio UAB „NDX energija" teisinio patarėjo vykdant bendrovės „LEO LT" steigimo sandorį, buvusio AB „LEO LT" tarybos nario Viliaus Bernatonio argumentus, esą konfidencialumo išlyga tik tikslina tai, ką „nepakankamai apibrėžia įstatymai" ir jokios grėsmės informacijos laisvei nekelia.[624]

Pavyzdys, kuris galėtų būti sektinas kaip gerai atliktas VPSP projektas tai – Vilniaus šilumos ūkio nuoma[625]. Šios projekto santykinės sėkmės priežastys yra susijusios su geresniu savivaldybės pasirengimu konkursui, nes buvo atlikta studija, samdytas patarėjas ir t.t.

Mūsų nuomone, ypatingai reikia išskirti Druskininkų miesto plėtotę, bendradarbiaujant viešam ir privačiam sektoriams. Druskininkų miestas dar 2000 m. buvo visiškai neaktyvus ekonomine prasme, darbo lygis buvo kritinis, o 2010 m. Druskininkų miestas tapo sparčiausiai besivystančiu miestu Lietuvoje. Tam, kad būtų geriau atskleistos šio miesto plėtotės galimybės, trukdžiai buvo atliktas interviu su dviem ekspertais, vienas jų su R. Palioniu[626], Druskininkų turizmo ir verslo informacijos centro direktoriumi, kitas su A. Svirsku – investicijų ir turto valdymo skyriaus vedėju. Pokalbio metu su A. Svirsku išaiškėjo tam tikros Druskininkų sėkmingos plėtotės prielaidos, kurias norima išskirti. Pirma, 2000 m. savivaldybė atliko socialinę-ekonominę analizę, kuria remiantis susidarė bendrą vaizdą apie žmonių nedarbo lygį, kuris siekė 26 proc.; sanatorijų ir viešbučių užimtumą – metinis užimtumas buvo 30 proc; poilsiautojų skaičių – buvo 39,4 tūkst. per metus, bendrą gyventojų skaičių ir panašius rodiklius. Antra, išsiaiškino pagrindinę priežastį Druskininkų miesto „sustingimo" ekonomine prasme. Atlikus minėtą analizę, savivaldybė suprato, kad susidarė savotiškas užburtas ratas, kai nėra investicijų ir nėra poilsiautojų, o nėra poilsiautojų, nes nėra investicijų. Trečia, buvo nuspręsta padaryti Druskininkų miesto viziją ir pristatyti ją visuomenei ir galimiems investuotojams. Ši viziją parodė, kad Druskininkai siekia būti ne tik balneologiniu kurortu, bet sporto ir laisvalaikio traukos centru. Ketvirta, buvo nuspręsta, kad investuotojai, kurie investuos į naujų darbo vietų sukūrimą, apleistų pastatų ir teritorijų tvarkymą, bus atleisti nuo nekilnojamojo turto bei žemės nuomos mokesčių. Penkta, buvo nuspręsta padaryti savotiškus traukos centrus, o aplink juos kviesti investuoti privatųjį verslą. Vienas iš tokių traukos centrų tapo rekonstruota Druskininkų gydykla, o šalia pastatytas privataus sektoriaus lėšomis 4 žvaigždučių viešbutis „Europa Royal Druskininkai", kuris stikline galerija sujungtas su Druskininkų gydykla. Savivaldybės investicijos į gydyklos atnaujinimą paskatino 3 kartus didesnes privataus verslo investicijas į kurorto senamiestyje esančių apleistų pastatų tvarkymą. Dėl to atsirado papildomai darbo vietų,

---

624 Čepauskaitė A. L. Medland: VAE koncesijos sutartis pažeidžia tarptautinę teisę. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 20].<http://www.lrt.lt/naujienos/kalba_vilnius/32/8106/l._medland_vae_koncesijos_sutartis_pazeidzia_tarptautine_teise>.

625 Viešosios politikos ir vadybos institutas. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 17], < http://www.vpvi.lt/assets/Ataskaitos/viesojo-ir-privataus-sekt-partneryste.pdf.>.

626 Su R. Palioniu buvo kalbėta 2011 01 13, o su A. Svirsku – 2011 01 21.

senamiestis išgražėjo. Kitas traukos centras – šiuolaikinis Sporto centras, atidarytas 2002 m.. Didėjo tokių traukos centrų, kurie pritraukdavo privataus verslo investicijas. Atskirai pristatyti reikėtų Vandens pramogų parką. Įgyvendinat šį projektą 2004 m., buvo pasinaudota ES galimybėmis finansuoti Vandens pramogų parko statybos darbus ir įrengimą. Vandens pramogų parko investicijų paskirstymas pavaizduotas sekančioje lentelėje.

**9 lentelė.** Vandens pramogų parko paskirstymo lėšos.

| Finansavimo šaltinis | Mln. Litų |
|---|---|
| PHARE[627] | 10,87 |
| ERPF[628] | 15,49 |
| Nacionalinės lėšos | 17 |
| PVM | 7,968 |
| Savivaldybės lėšos | (21,488 – projektų bendrafinansavimas, 6,79 – papildomi darbai) |
| Operatoriaus lėšos | 20,647 |
| Privačios lėšos (viešbutis, pramogų dalis) | 25 |
| Iš viso: | 125,25 |

Lentelėje duomenys pateikti gavus juos iš Druskininkų savivaldybės.

Paskaičiuota, kad dėl Vandens pramogų parko projekto įgyvendinimo bendra privačių investicijų į miesto infrastruktūrą vertė pastaraisiais metais sudaro apie 300 mln. Lt, t.y. 80 mln. Litų viešųjų investicijų pritraukia 300 mln. Litų privačių investicijų, t.y. beveik 4 kartus daugiau ir sukuria 110 tiesioginių darbo vietų bei virš 300 netiesioginių darbo vietų kituose Druskininkų objektuose. Investicijos nuo 2000 m. iki 2006 m. į Savivaldybės nekilnojamąjį turtą išaugo 60 kartų. Turistų srautai nuo 2000 m. išaugo daugiau nei 4 kartus.[629] Kitas svarbus traukos centras – Druskininkų uždarų kalnų slidinėjimo trasa. Ši trasa buvo pastatyta sudarius viešosios darbų koncesijos sutartį su UAB „Stamita“, kuria remiantis statybos darbus ir paslaugų tiekimą atliko ta pati bendrovė. Šiai įmonei 2011 m. nominacijoje „Drąsios investicijos“ buvo įteiktas Ūkio ministerijos apdovanojimas kaip įmonei, kuri investavo į naujų produktų ar paslaugų kūrimą, įsteigė ilgalaikes darbo vietas. Šioje nominacijoje buvo pripažinta laimėtoja UAB „Stamita“, kuri įgyvendino investicinį projektą „Druskininkų uždarų kalnų slidinėjimo trasų su dirbtine sniego danga įrengimas“, į kurį investavo 66,2 mln. Litų.[630] Kaip pastebi, A. Svirskas tik glaudžiai bendradarbiaujant viešajam ir privačiajam sektoriui, Druskininkuose per trumpą laiką įvyko esminiai pokyčiai, kurie padėjo jiems sėkmingai išeiti iš socialinio-ekonominio nuosmukio ir vystyti harmoningą plėtrą, teikiančią šiuolaikinius kurorto svečių poreikius rinkos ekonomikos ir konkurencijos sąlygomis. Šešta, savalaikis savivaldybės reagavimas į nepalankią situaciją, pavyzdžiui, buvo leista privatizuoti pastatą už 36000 litų su sąlyga,

627 PHARE - pagrindinis finansinio ir techninio Europos Sąjungos bendradarbiavimo su Vidurio ir Rytų Europos valstybėmis (VRE) instrumentas.

628 Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) - tai vienas iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų, kurio paskirtis – prisidėti prie regioninio išsivystymo skirtumų ES mažinimo, skatinant regionų, kurių išsivystymo lygis yra žemesnis, stabilią ir tolygią plėtrą.

629 Lietuvos Druskininkų Savivaldybė. [interaktyvus]. [žiūrėta 2010 06 10] <http://www.druskininkai.lt/EasyAdmin/sys/files/privatus%20sek1.pdf>.

630 Ūkio ministerijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 12 16]. < http://www.ukmin.lt/web/lt/naujienos/naujienos/ukio_ministras_iteike_apdovanojimus_imonems_uz_indeli_i_salies_ekonomika>.

kad bus į jį investuojama, tačiau pamačius, kad įstatymų ir sutarčių privatus sektorius nevykdo, buvo atsisakyta tokiu būdu perleisti apleistus pastatus. Buvo imtasi kitų teisinių priemonių ir būdų. Vienas jų, tai turto nuoma su sutartyje nurodytomis konkrečiomis investicijų sąlygomis, sumomis ir laikotarpiu, jeigu privatus sektorius jų nevykdė, nuomos sutartys buvo nutraukiamos. Antras būdas, bendros įmonės sukūrimas su privačiu investuotoju. Kadangi dar nebuvo reglamentuotas institucinis viešojo ir privataus sektoriaus modelis, buvo remtasi kitomis teisės normomis, kurios reglamentuoja nuomos teisinius santykius. Tuo būdu buvo rekonstruota SPA Vilnius sanatorija, kai sukūrus bendrą įmonę savivaldybė turėjo 34 proc. akcijų, o privatus verslas 66 proc. Pradžioje buvo investuota po 2 mln. Litų iš kiekvieno sektoriaus, tačiau kai savivaldybė nebegalėjo daugiau investuoti, privatus sektorius nupirko dalį akcijų už 2 mln. litų, tačiau savivaldybei dar liko 17 proc. akcijų. Ekspertai pasidžiaugė, kad apleistas pastatas tapo dideliu traukos centru turistams, o dabar naudą turi ir privatusis ir viešasis sektoriai. Trečias būdas, kai senamiestyje buvo daug pastatų avarinės būsenos, o juose gyveno žmonės, savivaldybė pasiūlė mainus – žmonės galėjo įsigyti būstą už mažesnę kainą, o savivaldybei atiteko apgriuvę pastatai, kurie buvo nugriauti, o vietoj jų pastatyti nauji, tuo būdu miesto „fasadas“ pasikeitė. Savivaldybė kompensavo žmonėms būsto kainą iš savo lėšų. Bendraujant su investicijų ir turto valdymo skyriaus vedėju, ne kartą teko išgirsti, kad „gerai dirba tos savivaldybės, kurios vadovaujasi verslo principais, vadybinėmis ir marketinginėmis priemonėmis, perima realią užsienio valstybių patirtį, naudojasi Europos Sąjungos finansavimo programomis“. Septinta, Druskininkų miesto plėtotės prielaida yra pastovus bendradarbiavimas su privačiuoju sektoriumi. Anot skyriaus vedėjo, nuo pat vizijos pristatymo yra ne tik nuolat bendraujama su privačiu sektoriumi, bet ir tariamasi, kaip plėtoti Druskininkų miestą. Kai savivaldybė turi idėją statyti, renovuoti ar kitaip investuoti į Druskininkų savivaldybės projektus, jie kviečiasi potencialius investuotojus iš privataus sektoriaus, bendrauja, pasikeičia nuomonėmis ir jeigu supranta, kad tai nevykusi idėja, jos atsisako, o, jeigu sulaukia pritarimo, derasi toliau. Tada ieško būdų, kaip iš Europos Sąjungos siūlomų finansavimo šaltinių pritraukti finansines lėšas.[631] Kaip sakė skyriaus vedėjas, jie atlieka „namų darbus“ dar prieš skelbiant konkursą ar kitaip pristatant projektą. Be to, A. Svirskas pabrėžė, kad ekonominės priemonės (atleidimas nuo mokesčių) pagyvino šį procesą, tačiau ne visada teisinio reglamentavimo kaita prie to prisidėjo. Jis paminėjo Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 19 straipsnio pakeitimo įstatymą[632], kuriuo remiantis valstybė ar savivaldybė gali turtą investuoti įsigydama steigiamos arba didinančios įstatinį kapitalą akcinės bendrovės ar uždarosios akcinės bendrovės akcijų, kurios visuotiniame akcininkų susirinkime valstybei ar savivaldybei (-ėms) arba joms kartu suteikia daugiau kaip 50 procentų balsų. Prisiminus SPA Vilniaus sanatorijos atkūrimo procesą, remiantis šiuo įstatymu, to padaryti nebūtų pavykę, tad, kaip minėjo skyriaus vedėjas, reikia džiaugtis, kad jie tai padarė iki šio įstatymo pataisų.

Iš interviu su R. Palioniumi norima išskirti pagrindines mintis. Pirma, jis akcentavo, kad yra tarpministerinis nesusišnekėjimas ir nesilaikymas tos pačios politinės krypties. Jis paminėjo pavyzdį, kai 2010 m. prie Maskvos degė durpynas, jis skendo smoge ir dūmuose, Ūkio ministerijos atstovai, deklaruodami, kad jie palaiko turizmo sektorių ir tai yra prioritetinė sritis, kreipėsi į užsienio ministeriją su prašymu, kad būtų pagreitintas vizų gavimas, tačiau užsienio

[631] Mūsų nuomone, pinigų stygius, kaip buvo minima ne kartą, yra jaučiamas, tačiau reikėtų priminti, kad dideles galimybes viešųjų paslaugų modernizavimui ir viešosios infrastruktūros plėtotei suteikia ES struktūrinių fondų ir kitos finansinės paramos lėšos, kaip JASPERS- techninė finansinė parama, kaip JESSICA-techninė parama miestų investicijoms skatinti ar JEREMIE- finansinės paramos teikimas smulkiam ir vidutiniam verslui. Tačiau šios lėšos gali būti naudojamos tik pirminėms kapitalo investicijoms finansuoti.

[632] Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 19 straipsnio pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 57-2534.

ministerija rėmėsi Šengeno sutarties nuostatomis ir neieškojo kitų teisinių būdų ir priemonių situacijos išsprendimui, taip pat ir konsuliniai darbuotojai, anot direktoriaus, neskubėjo spręsti šios situacijos. Antras momentas, kurį pažymėjo direktorius – tai biudžeto planavimo klausimai. Jis pateikė pavyzdį, kad po parodų, kai pristatomas šalies turizmas, kitos šalys iškart išsiperka vietą kitiems metams ir tada gauna vietą salės viduryje, o Lietuvos, kuri lėšas gauna tik mėnesį prieš parodą, vieta belieka salės kamputyje, todėl R. Palionis retoriškai klausia, ar lėšų panaudojimo efektyvumas tas pats? Trečias dalykas, tai – operatyvumas, įsiklausymas ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas. Direktoriaus nuomone, jeigu prie bendro stalo atsisėstų ūkio, užsienio, susisiekimo ministerijos atstovai, bendrautų ir įsiklausytų bei veiktų viena kryptimi sprendžiant problemas, tai tų problemų skaičius sumažėtų, o dabar kiekvienas pakalba atskirai, o nuo to niekas nesikeičia. Ketvirtas momentas, jie patys nuolat kviečiasi verslo atstovus, kurortų asociacijos bei Druskininkų miesto sveikatinimo įstaigų asociacijos atstovus ir siūlo, sprendžia klausimus, t.y. bendradarbiauja.

Iš to, kas išdėstyta, galima reziumuoti: viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas reikalauja aiškaus, nuoseklaus valstybinio reguliavimo. Tam reikia apjungti teisines, ekonomines, organizacines, vadybines ir kitas priemones. Bendros teisinės priemonės suprantamos, kaip teisės normų teisingas ir tikslingas pasirinkimas bei taikymas sprendžiant socialines-ekonomines problemas. Tai labai aiškiai parodė Druskininkų savivaldybės pavyzdys, jie taikė tuos teisės aktus, kurie tuo metu galėjo išspęsti jų problemas, vadovavosi bendrais teisės principais ir VPSP partnerystės anksčiau aprašytais principais: *bendro tikslo siekimo*, *koreliacijos, tarpusavio veiksmų derinimo, socialinės ir ekonominės grąžos principais, taip pat derino abiejų sektorių turimą kapitalą (socialinį, žmogiškąjį, ekonominį), taikė valdžios institucijų bendradarbiavimo, bendros atsakomybės, nediskriminavimo, atrenkant potencialius partnerius bendrai veiklai, informacijos prieinamumo principus.* Ekonominėmis priemonėmis Druskininkų savivaldybė pasinaudojo atleidžiant privatųjį sektorių nuo mokesčių, suteikiant lengvatas įsigyjant būstą. Organizacinėmis ir vadybinėmis priemonėmis jie vadovaujasi kasdieninėje savo veikloje, subūriant prie derybų stalo jiems reikalingus atstovus iš privataus, viešojo sektoriaus, pasisemdami patirties iš Vokietijos savivaldybių[633] darbo ir pritaikydami tuos darbo modelius savo savivaldybėje. Pritariama Druskininkų mero R. Malinausko mintims, išsakytoms vykusioje diskusijoje, „kad savivaldybės privalo bendradarbiauti su viešuojumi sektoriumi, siekiant bendrų tikslų, kurie prisidėtų prie rajono ar valstybės vystymosi, o tam reikia keisti ir mąstymą. Viešojo sektoriaus atstovai negali vykdyti sausai išdėstytų funkcijų, jie turi vadovautis verslo darymo principais“.[634]

## 3.4. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės institucinė struktūra

Ne kartą šiame darbe buvo minėta, kad pagrindiniai viešojo ir privataus sektorių partnerystės subjektai yra viešojo sektoriaus institucijos ir privatusis sektorius. Apie tai plačiau buvo kalbėta 2.1. skyriuje, kur pažymėjome, kad viešojo sektoriaus pirmajai grupei galima priskirti viešojo sektoriaus subjektą, turintį pamatinį statusą – *valstybę*. Šis pamatinis statusas realizuojamas per institucijas, veikiančias valstybės vardu. Antrajai grupei priskyrėme *Vyriausybę ir institucijas bei įstaigas prie Vyriausybės,* trečiajai grupei – *ministerijas ir įstaigas prie ministerijos*, ketvirtajai grupei – *savivaldybes, jos institucijas*, *seniūnijas*, *savivaldybių įmones*. Šie viešojo

633 A. Svirskas interviu metu minėjo, kad jie bendradarbiauja su vokiečių kolegomis ir dalinasi idėjomis ir patirtimi.

634 2012 m. gegužės 23 d., įvyko Seimo Ekonomikos komiteto ir Seimo Europos informacijos biuro organizuota diskusija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė: pasaulio patirtis ir Lietuva“.

sektoriaus atstovai dalyvauja VPSP veikloje nuo idėjinio (doktrininio) lygmens iki teisinių santykių realizavimo.

Tačiau ne visi išvardyti viešojo sektoriaus subjektai gali būti iniciatoriais sudarant koncesijų sutartis. Vieni viešojo sektoriaus subjektai daugiau dalyvauja nustatant VPSP politiką, jos kryptis, sritis, o kiti šio sektoriaus subjektai šią politiką įgyvendina. Remiantis Koncesijų įstatymo 2 str. 7 d. „Koncesijos suteikiančioji institucija gali būti *Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija*, – kai koncesija suteikiama valstybės vardu, arba *savivaldybės vykdomoji institucija*, – *kai koncesija suteikiama atitinkamos savivaldybės vardu.*" *Žinia, Savivaldos įstatymo 3 str. 3 d. 2 punkte nustatyta, kad „2) savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos) yra savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas* (pavaduotojai) (kai ši (šios) pareigybė (pareigybės) steigiama (steigiamos) ir kai šiai (šioms) pareigybei (pareigybėms) suteikiami vykdomosios institucijos įgaliojimai), turintys viešojo administravimo teises ir pareigas". Kaip matome, Koncesiją suteikiančios institucijos skaičius yra labai ribotas. Tuo tarpu viešuosius pirkimus gali vykdyti šios institucijos:

1) valstybės ar savivaldybės valdymo institucija;
2) viešasis ar privatusis juridinis asmuo (išskyrus valstybės ar savivaldybių valdymo institucijas) yra perkančioji organizacija, jeigu visa ar tam tikra jo veiklos dalis yra skirta specialiai viešiesiems interesams, kurie yra nekomercinio ir nepramoninio pobūdžio, tenkinti ir atitinka bent vieną iš šių sąlygų: (a) jo veikla yra daugiau kaip 50 procentų finansuojama iš valstybės ar savivaldybių biudžetų arba kitų valstybės ar savivaldybių fondų lėšų, arba kitų šioje dalyje nustatytų viešųjų ar privačiųjų juridinių asmenų lėšų; (b) yra kontroliuojamas (valdomas) valstybės ar savivaldybių institucijų arba kitų šioje dalyje nustatytų viešųjų ar privačiųjų juridinių asmenų; (c) turi administraciją, valdymo ar priežiūros organą, kurio daugiau kaip pusė narių yra skiriami valstybės ar savivaldybių institucijų arba šioje dalyje nurodytų viešųjų ar privačiųjų juridinių asmenų;
3) 1 dalyje nurodytų institucijų ir (ar) 2 dalyje nurodytų viešųjų ar privačiųjų juridinių asmenų asociacija;
4) viešųjų pirkimų įstatymo 70 straipsnio 1 dalies 2–4 punktuose[635] nurodytos perkančiosios įmonės, veikiančios vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityje.

Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Lietuvoje Koncesiją suteikiančios institucijos skaičius yra labai ribotas lyginant su institucijomis, kurios gali vykdyti tradicinius viešuosius pirkimus. Pažymėtina, kad kitose šalyse koncesiją suteikiančių institucijų skaičius yra platesnis. Pavyzdžiui, Čekijoje[636] koncesiją gali suteikti juridinis asmuo, kuris įsteigtas su tikslu vykdyti viešuosius interesus bei yra nekomercinio ir nepramoninio pobūdžio, bet jo veikla turi būti

[635] 2) valstybės ar savivaldybės įmonės; 3) įmonė, kuriai šios dalies 1 punkte nurodyta perkančioji organizacija gali daryti tiesioginę ar netiesioginę lemiamą įtaką dėl turimos joje nuosavybės, finansinio dalyvavimo arba įmonės veiklą reglamentuojančių teisės aktų. Laikoma, kad perkančioji organizacija daro lemiamą įtaką, kai ji įmonėje tiesiogiai ar netiesiogiai: valdo didžiąją įmonės įstatinio kapitalo dalį arba kontroliuoja daugumą balsų, kuriuos suteikia įmonės išleistos akcijos, arba gali skirti daugiau kaip pusę įmonės administracijos, valdymo ar priežiūros organų narių; 4) įmonės, kurioms kompetentinga institucija suteikė specialiąją ar išimtinę teisę verstis kuria nors šio straipsnio 2 dalyje nurodyta veikla. Šiame straipsnyje specialiosios ar išimtinės teisės yra teisės, kurias įstatymu ar kitais teisės aktais suteikė kompetentinga institucija vienai ar kelioms įmonėms verstis šio straipsnio 2 dalyje nurodyta veikla ir dėl to tai daro esminį poveikį kitų įmonių galimybei vykdyti tokią veiklą.

[636] The Parliament of Czech Republic Act No. 139 of 14 March 2006 on Concession Contracts and Concession Procedure (the Concession Act). [interaktyvus], [žiūrėta 2011 05 25]. < http://www.portal-vz.cz/getmedia/6a0ef756-fdc0-4941-a3fa-4b73ad082de2/KZ_english>.

finansuojama iš savivaldybės ar valstybės biudžetų. Lenkijoje[637] koncesijas be vyriausybės ir savivaldybės institucijų gali suteikti (a) valdžios institucijos, įskaitant valstybės valdymo institucijas; (b) vietos savivaldos institucijos ir jų asociacijos; (c) valstybės biudžetinės įstaigos ir joms atskaitingos įstaigos; (d) juridiniai subjektai įsteigti konkrečiam tikslui, t.y. tenkinti visuotinės svarbos interesus, tačiau neturintys pramoninio ar komercinio pobūdžio ir kt. Latvijoje[638] viešojo ir privataus partnerystės sutartis gali sudaryti viešoji įstaiga arba viešosios institucijos įmonė, viešųjų paslaugų teikėjai pagal Pirkimų įstatymą, juridiniai asmenys ar jų korporacijos, kurie atitinka nustatytus šiame įstatyme kriterijus: juridinis asmuo turi būti įsteigtas tam, kad jo veikla užtikrintų plačiosios visuomenės poreikius ir neturėtų komercinio ar pramoninio pobūdžio, be to, juridinio asmens veikla turi būti finansuojama daugiau kaip 50 procentų iš valstybės biudžeto. Darytina išvada, kad šiose šalyse koncesiją suteikiančios institucijos yra panašios į Lietuvos perkančiąsias organizacijas, nustatytas viešųjų pirkimų įstatyme. Manoma, kad praplėtus Koncesijų įstatyme institucijų skaičių, kurios gali suteikti koncesijas, padidėtų koncesijų sutarčių apimtis, tuo būdu daugelis biudžetinių įstaigų galėtų praplėsti savo infrastruktūrą, padidinti paslaugų skaičių. Pasak, J. Šarmavičienės[639] Centrinė projektų valdymo agentūra (toliau CPVA) yra gavusi paklausimų, net iš Klaipėdos jūrų muziejaus, Kauno zoologijos sodo[640], Klaipėdos muzikinio teatro. Kadangi koncesijos būdas vienas iš pagrindinių Lietuvoje, įgyvendinat VPSP, tai praplėtus institucijų skaičių, galinčių suteikti koncesiją atsirastų galimybės daugeliui biudžetinių įstaigų plėsti savo infrastruktūrą, pvz: universitetai galėtų kartu su privačiu sektoriumi statyti ar renovuoti bendrabučius studentams, mokyklos viešosios paslaugų koncesijos būdu teiktų vaikams maitinimo paslaugas ir pan.

Be minėtų viešojo sektoriaus dalyvių pagal Koncesijų įstatymą norima pateikti dalyvius, kurie vienaip ar kitaip dalyvauja viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo procese. Teigiama, kad institucinė aplinka labai svarbi viešojo ir privataus sektorių partnerystės plėtrai. Šioje plėtroje iniciatorius sudaryti VPSP sutartis yra viešojo sektoriaus institucijos, kurios reglamentuotos civiliniame kodekse, viešųjų pirkimų, koncesijų įstatymuose bei kituose teisės aktuose. Žinia, Lietuvoje privatus sektorius inicijuoti projektų negali.

Priede Nr. 9 pateikiami VPSP galimi bendradarbiavimo dalyviai. Mūsų manymu, iš viešojo sektoriaus pusės tikslinga pirmiausia išskirti du dalyvius: *Vyriausybę ir ministerijas*.

***1. Vyriausybė, ministerijos kaip VPSP dalyvis (iai).***

Žinia, Vyriausybė, derindama Europos Sąjungos nustatytus tikslus ir uždavinius, nustato strategines kryptis strategijose ir programose ir jos yra kaip programinės-orientuojamosios reguliavimo priemonės, kuriomis vadovaujasi ministerijos, savivaldybės ir kitos viešojo sektoriaus įstaigos.

„Europa 2020“ strategijoje pažymima, kad „Europa visomis išgalėmis turi sutelkti finansinius išteklius, ieškoti naujų būdų, kaip derinti privačius ir viešuosius finansus, ir kurti naujoviškas priemones, įskaitant viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę, reikalingoms investicijoms

---

637 The Parliament of Poland Republic The Act on Concession for Works or Services of 9 January 2009. *Journal of Laws* No. 19. Item 101. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 05 25]. <http://www.publicprivatepartnership.pl/doc/Act_on_Concession_for_Works_or_Services.pdf>.

638 The Republic of Latvia. Public-Private Partnership Law. *Latvijas Vēstnesis*. 2009, No. 107 (4093), [interaktyvus], [žiūrėta 2011 05 27]. <http://likumi.lv/doc.php?id=194597>.

639 J. Šarmavičienė – CPVA ekspertė VšĮ „Centrinės projektų valdymo agentūros“ leidinys. Curriculum Vitae Nr. 2. Lietuva žengia pirmuosius žingsnius viešosios ir privačios partnerystės link. UAB „Baltijos kopija“. 2012, P.28.

640 VšĮ „Centrinės projektų valdymo agentūros“ leidinys. Curriculum Vitae Nr. 2. Lietuva žengia pirmuosius žingsnius viešosios ir privačios partnerystės link. *UAB „Baltijos kopija“.* 2012, P.28.

finansuoti“, be to, „siekia stiprinti socialinių partnerių gebėjimus ir iki galo visais ES lygmenimis (ES, nacionaliniu, regioniniu, sektorių, įmonių) išnaudoti socialinio dialogo potencialą sprendžiant problemas, skatinti glaudesnį darbo rinkos įstaigų, įskaitant valstybių narių įdarbinimo tarnybų, bendradarbiavimą“.[641] Manoma, kad nustatyti tikslai ir uždaviniai makro lygmens ES ir anksčiau aptartose Lietuvos strategijose, programose yra integruoti į ministerijų ir savivaldybių nustatytas strategijas ir programas.

Regis, Vyriausybės patvirtintoje 2002 m. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikėje strategijoje[642] yra numatyta „taikyti privataus ir visuomeninio (valstybinio) kapitalo partnerystės principus finansuojant transporto infrastruktūrą, pasiekti svarbiausių transporto magistralių transeuropinių tinklų statusą, išplėtoti kombinuotąjį transportą; o rengiant regioninės plėtros planavimo dokumentus, skatinti įvairių institucijų ir žinybų bendradarbiavimą taip pat vietinio, regioninio, centrinio valdymo lygmens bei privataus sektoriaus bendradarbiavimą “[643]

Toliau Vyriausybė 2005 m. priimdama ilgalaikę Lietuvos transporto sistemos plėtros strategiją[644] numatė „taikyti privataus ir visuomeninio (valstybinio) kapitalo partnerystės principus (PPP) finansuojant transporto infrastruktūrą; tobulinant transporto sektoriaus reguliavimo teisinę bazę, derėtų reikiamą dėmesį skirti teisės aktų, skatinančių privataus ir viešojo kapitalo partnerystės principo taikymą finansuojant transporto infrastruktūros plėtrą, rengimui“. Todėl įgyvendinat šių strategijų tikslus *Transporto ministerija* parengė ir jau įgyvendina pilotinius projektus. Taigi Transporto ministerija yra VPSP projektų inicijavimo institucija, kuri vadovaudamasi Vyriausybės programinėmis nuostatomis, strategijomis ir teisės aktais inicijuoja VPSP projektus, dalyvauja kaip viešojo sektoriaus atstovas projektų konkursuose.

Norėtųsi pateikti Lietuvos regioninės politikos metmenų nuostatas, kuriomis turėtų vadovautis savivaldybės ir kitos institucijos. Juose teigiama, kad „*reali ekonomikos plėtra vykdoma regionų ir vietos lygmenimis; privačios iniciatyvos partnerystė bei vietos valdžios iniciatyva yra vienas svarbiausių efektyvaus regioninės politikos principų įgyvendinimo veiksnių; regioninės plėtros programoms įgyvendinti teisės aktų nustatyta tvarka gali būti naudojamos: privataus kapitalo investicijos; Europos Sąjungos paramos bei struktūrinių fondų skiriamos lėšos ir kt* “.[645] Taigi Seimas formuoja ir nustato kryptis, kur VPSP projektai gali būti įgyvendinti.

Pažymima, kad šiame darbe buvo padaryta išvada, jog politinė valia vykdyti VPSP projektus Lietuvoje yra pakankama. 14-osios Vyriausybės programoje (2006m. – 2008 m.) numatyta „*siekti ugdyti žinių visuomenę, sukurti žiniomis pagrįstą ekonomiką ir eiti suderintos plėtros keliu, kurti ir plėtoti modernų, dinamišką, konkurencingą ūkį. Pagrindinė tokio siekio sąlyga – visapusiška šalies mokslinių tyrimų ir taikomosios mokslo veiklos plėtra. Socialiniai partneriai (privatus verslas) kviečiami ir skatinami didinti investicijas į šią plėtrą*“.[646] Tuo tarpu, 15-oios Vyriausybės programoje teigiama, kad „*išplėsime Viešojo ir privataus sektorių partnerystę sukurdami jai teisines, institucines ir administracines sąlygas bei korupcijos prevencijos mechanizmą; skatinsime viešojo ir privataus kapitalo partnerystės projektus, užtikrindami efektyvesnį viešųjų funkcijų vykdymą, pritraukdami*

[641] Europos Komisijos komunikatas „2020 Europa“ pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija. Briuselis, 3.3.2010 KOM(2010) 2020 galutinis.

[642] Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2002 m. birželio 12 d. Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos“. *Valstybės žinios.* 2002, Nr. 60-2424.

[643] Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos internetinis tinklapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 10], <http://www.ukmin.lt/web/lt/lietuvos-ukio-ekonomikos-pletros-strategija>.

[644] Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2005 m. birželio 23 d. Nr. 692 „Dėl ilgalaikės (iki 2025 metų) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijos patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2005, Nr. 79-2860.

[645] Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 1998 m. liepos 21 d. Nr. 902 „Dėl Lietuvos regioninės politikos metmenų“. *Valstybės žinios“.* 1998, Nr. 66-1922.

[646] Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas 2006 m. liepos 18 d. Nr. X-767 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. *Valstybės žinios“,* 2006, Nr. 80-3143.

*privačias investicijas į viešojo sektoriaus reguliavimui priskirtinas veiklos sritis*“.[647] Žinia, būtent prie šios 15-osios Vyriausybės buvo priimti svarbūs teisės aktų pakeitimai ir papildymai VPSP srityje, todėl galima pažymėti, kad Vyriausybės savo programose perima strateginės nuostatas ir jas teisės aktų pagalba įgyvendina. Be to, tyrimo metu pastebėjome, kad ūkio, finansų ir susisiekimo ministerijos ypatingai išreiškė politinę valią VPSP plėtroje, nes priimti teisės aktai buvo inicijuoti būtent minėtų institucijų, kurie suteikė teisines galimybes institucinei partnerystei ir pagyvino diskusijas apie šį „įrankį“ ir jo galimybes Lietuvoje. Žinia, 16-oji vyriausybė savo programoje taip pat akcentuoja, kad „plėtosime viešosios ir privačios iniciatyvos bendradarbiavimą (partnerystę), įgyvendinant investicijų projektus viešojo sektoriaus funkcijoms priskirtose ir viešąsias paslaugas apimančiose veiklos srityse.“[648] Taigi Priede Nr. 9 yra išskiriamas kitas svarbus dalyvis VPSP veikloje, tai – *ministerijos*. Šiame darbe buvo išryškintas Finansų ministerijos įdirbis ruošiant teisės aktų projektus tobulinant teisinį VPSP reguliavimą. Taip pat reikia pažymėti, kad Finansų ministerija pagal Koncesijų įstatymo $28^1$ straipsnį yra koncesijų suteikimą kontroliuojanti institucija. Koncesiją suteikiančioji institucija turi gauti Finansų ministerijos pritarimą dėl koncesijos sutarties finansinių sąlygų, jei koncesija suteikiama valstybės vardu. Jei koncesija suteikiama savivaldybės vardu, Finansų ministerija savivaldybės suteikiančiajai institucijai teikia atskirąją nuomonę dėl numatomų koncesijos finansinių sąlygų.

***2. Seimas, kaip VPSP dalyvis.***

2002 m. Seimo priimtoje *Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje*[649] siūloma valstybės valdymui skirtas lėšas sumažinti, pirmiausia mažinant valstybės institucijų ir tarnautojų skaičių, be to, siekiama siaurinti valstybės funkcijas ir perduoti jas vykdyti privatiems subjektams“. Kaip matome, Seimas nurodo galimybę dalyvauti privačiam sektoriui atliekant tam tikras įstatymais numatytas valstybės funkcijas. Prisiminus VPSP genezę Lietuvoje ir teisės aktų tobulinimo procesą šioje srityje, regis, galima teigti, kad Seimas vienas pagrindinių dalyvių VPSP veikloje.

Prisiminus VPSP sampratos analizę Lietuvoje ir užsienyje, galima teigti, kad Seimas supranta, kad VPSP yra „įrankis“ siaurinti ir perduoti valstybės tam tikras funkcijas privačiam sektoriui, todėl siekia tobulinti teisinį reguliavimą VPSP srityje.

***3. Sekantis svarbus VPSP dalyvis yra savivaldybės.***

Regis, savivaldybės, o būtent jos administracijos darbuotojai įgyvendina VPSP idėjas aptartas strategijose ir jas realizuoja. Priede Nr. 5 pateikiama informacija apie savivaldybių numatytus tikslus, priemones ir uždavinius, įgyvendinant viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės projektus. Galima pastebėti, kad savivaldybės siekia: *1)„aktyviai dirbti su potencialiais ir esamais investuotojais, efektyviai skleisti informaciją apie investicines galimybes mieste, skatinti privataus ir viešojo sektorių bendradarbiavimą; 2) inicijuoti ir organizuoti teritorijų, infrastruktūros vystymo planus, teritorijų parengimą investicijoms, vadovaujantis privataus ir viešojo sektorių partnerystės principais; 3) numato plėtoti mokslo, verslo ir savivaldos partnerystę sudarant sąlygas inovacijų taikymui; 4) siekia skatinti bei įgyvendinti įvairias partnerystės formas, pradedant nuo kelių organizacijų bendradarbiavimo ir baigiant daugelį miesto struktūrų jungiančių partnerystės tinklų kūrimu; 5) ir kt.“ ( žr. Priedą Nr. 5).*

---

[647] Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas 2008 m. gruodžio 9 d. Nr. XI-52 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“. *Valstybės žinios.* 2008, Nr. 146-5870.

[648] Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. Valstybės žinios. 2012, Nr. 149-7630.

[649] Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas 2002 m. lapkričio 12 d. Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. *Valstybės žinios.* 2002, Nr. 113-5029.

*Be to, savivaldybės dažnai strategijose nurodo, kad siekia bendradarbiauti ne tik su privačiu sektoriumi, bet ir su ekonominiais, socialiniais partneriais,* pavyzdžiui: *1)„ kuriant politiką remtis socialinio teisingumo, subsidiarumo ir solidarumo principais, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir kitais suinteresuotaisiais; 2) siekiant aktyvinti verslo bendruomenę ieškoma sąsajų tarp ekonominių ir socialinių partnerių bei vietos valdžios; 3) siekiama padidinti vietos ir regionų suinteresuotų šalių, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų įsitraukimą įgyvendinant veiklos programas. Taip pat normai skatinti vietinių plėtros metodų sklaidą remiantis įvairių susijusių veikėjų partneryste; 4) numatomas bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais; 5) ir kt.“ ( žr. Priedą Nr. 5).* Deja, anksčiau aprašytas Vilniaus metro atvejis parodo, kad kartais strategijose nustatyti tikslai ir uždaviniai praktiškai nevisada įgyvendinami.

*Tiesa, tam tikros savivaldybės didelį dėmesį skiria investicijų politikai.* Vienos jų strategijose tik nurodo, kad sieks pritraukti investicijas, pavyzdžiui: *1) „siekiama skatinti naujas investicijas, diegiant pramoninius rajonus, dalyvaujant tarptautinėse parodose, taikant viešojo ir privataus kapitalo bendradarbiavimo modelius; 2) siekiama sudaryti prielaidas investicijų pritraukimui rajone; 3) norima parengti kryptingo verslo vystymo ir investicijų pritraukimo programą“;* kitos savivaldybės konkrečiai aprašo, kokias ekonomines priemones taikys investicijų pritraukimui kaip mokesčių bei kitas lengvatas, pavyzdžiui: *1) „miesto valdžia aktyviai bendradarbiauja su potencialiais investuotojais, taiko žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių lengvatas; 2) numatytos mokesčių lengvatos, subsidijos; 3) numatyta parama verslui: tiesioginių ir netiesioginių paramos verslui priemonių (subsidijų, mokesčių lengvatų, informavimo, mokymo, tarpininkavimo); 4) įregistruotiems ir įstatymų nustatyta tvarka vykdantiems mokesčių prievoles juridiniams ir fiziniams asmenims taikomos mokesčių lengvatos; 5) ir kt.“* (žr. Priedą Nr. 5).

Iš tikrųjų kai kurios savivaldybės strateginiuose planuose ypatingai skatina privatųjį sektorių investuoti į infrastruktūros objektus, pavyzdžiui, Panevėžio miesto plėtros 2014-2020 metų strateginiame plane[650] numatoma įgyvendinti daugiabučių namų modernizavimo programą – tobulinti priemones programos tikslams įgyvendinti, kooperuoti ES struktūrinių fondų, Ignalinos programos ir kitų programų lėšas, valstybės biudžeto asignavimus ir privataus kapitalo lėšas; sudaryti palankias sąlygas privačiam verslui, investuojančiam į viešosios sporto infrastruktūros kūrimą (atleidimas nuo žemės, žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių); numatyta ne mažiau kaip 50 proc. sporto rėmimo fondo lėšų skirti projektams, kuriuose numatomas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas sporto plėtros srityje; sporto infrastruktūros plėtrai ir jos naudojimui taikyti ir tobulinti Lietuvos Respublikos koncesijos įstatyme apibrėžtus teisinius mechanizmus, siekiant į viešųjų sporto bazių statybą, įrengimą ir naudojimą plačiau įtraukti privačius subjektus; numatyta viešosios sporto infrastruktūros plėtros srityje nustatyti prioritetą valstybės investicijų projektams, kuriems įgyvendinti taikomi bendrojo finansavimo mechanizmai (Europos Sąjungos lėšomis ir (arba) privataus sektoriaus bei savivaldybių institucijų ir kitų organizacijų lėšomis). Kaip matome, Panevėžio miesto savivaldybė planuoja panaudoti tas pačias teisines reguliavimo priemones kaip ir Druskininkų savivaldybė, t.y. žemės, nekilnojamojo turto mokesčių mažinimą, be to, teigiamai vertinamas viešojo sektoriaus finansinis rėmimas, kuris sudarys net 50 proc., jeigu viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas bus vykdomas sporto plėtros srityje. Teigiama, kad Panevėžio miesto savivaldybė, numatydama įgyvendinti daugiabučių namų modernizavimo programą, galėtų vadovautis Statybos sektoriaus plėtotės strategijos[651] nuostatomis, kuriose teigiama, kad „padėčiai pagerinti siūloma vykdyti skatinimo politiką subsidijuojant būsto statybą, ypač priva-

[650] [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 28], <http://www.panevezys2020.lt/wp-content/uploads/2012/10/aktualiu_strateginiu_dokumentu_analize.pdf>.

[651] Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos internetinis tinklapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 10], <http://www.ukmin.lt/web/lt/lietuvos-ukio-ekonomikos-pletros-strategija>.

taus sektoriaus, į rinkos poreikius orientuotoms statybų programoms remti, taikant palūkanų lengvatas investuojant į būstą, mokesčių lengvatas (pvz., būsto kreditų palūkanas atimant iš apmokestinamų pajamų), didinant investicijas į esamo būsto atnaujinimą ".

Tęsiant mintį apie savivaldybes, akcentuojama, kad, išanalizavus 60 savivaldybių strategijas, tik 26 strategijose yra nurodytos galimybės bendradarbiauti su privačiu sektoriumi VPSP būdu. Regis, kai kurios savivaldybės tai sėkmingai vykdo. Priede Nr. 4 nurodytos koncesijos, sudarytos sveikatos, sporto, atliekų perdirbimo ir kitose srityse. Tiesa, Priede Nr. 10 pateikiama informacija apie sudarytas koncesijų sutartis. Kaip matome, 37 koncesijų sutartys buvo sudarytos 21 savivaldybėje. Pastebėtina, kad iš 21 savivaldybės, kuriose buvo sudarytos koncesijų sutartys, tik devyniose savivaldybių strategijose numatyta viešojo ir privataus sektorių galimybės bendradarbiauti. Nors 12 savivaldybių konkrečiai nenurodė, kad bendradarbiaus pasinaudojant VPSP principu, tačiau savivaldybių strategijose nurodė, kad yra numatyta parama verslui ir investavimo galimybėms.

Atskirai norima parodyti, kad Druskininkų miesto savivaldybė rėmėsi ne tik savo strategijos nuostatomis, bet ir *Turizmo plėtotės strategija,* kurioje sakoma, kad „*strategijos dokumente numatyti tikslai ir veiksmai sustiprins atskirų valdžios institucijų ir privataus verslo sektorių bendradarbiavimo ir ryšių galimybes, įgyvendinant numatytas turizmo plėtotės priemones, įsisavinant ir racionaliai panaudojant ES struktūrinių fondų lėšas turizmo sektoriaus konkurencingumui stiprinti; numatyta pritraukiant privatųjį kapitalą išplėsti apgyvendinimo (svetingumo) sektoriaus pajėgumus, vykdyti investicinius projektus sanatorinio turizmo atgaivinimui Palangos, Druskininkų, Birštono, Likėnų ir kitose vietovėse; ir kt.*"[652] Tuo būdu, ši savivaldybė 2000 m. parengė ir taryba patvirtino kurorto plėtros viziją. Minėta savivaldybė suprasdama, kad turi galimybes valstybės strateginiuose dokumentuose numatytus uždavinius įgyvendinti ir teisiniu reguliavimu skatinti privataus verslo įsitraukimą, kaip žinome, savivaldybės taryba priėmė sprendimą sumažinti įmonėms, sukūrusioms naujų darbo vietų nekilnojamojo turto, žemės mokestį už kiekvieną naują darbo vietą.

Pastebima, kad Druskininkų miesto plėtroje labai didelis dėmesys skiriamas abiejų sektorių bendriems susitikimams „prie apskritojo stalo" iki paskelbiant skelbimus apie viešąjį konkursą. Kaip minėjo Druskininkų savivaldybės apklausti ekspertai A. Svirskas ir R. Palionis, sužinoti bei apsikeisti nuomonėmis dėl galimų investicinių projektų svarbu, norint išsiaiškinti jų tikslingumą ir finansavimo galimybes. Nes jeigu privatus sektorius, kaip potencialus investuotojas, nepritaria savivaldybės idėjoms dėl investicinių projektų, tada reikia dar sykį įvertinti naudą visuomenei ir spręsti ar savivaldybė savo lėšomis gali įvykdyti investicinius projektus.

***4) privatus sektorius kaip VPSP dalyvis.***

Žinia, VPSP turi dalyvius, kurie atstovauja privatųjį sektorių. Priede Nr. 10 jie yra suskirstyti pagal jų atliekamas funkcijas į tam tikras grupes. Be to, minėjome, kad VPSP subjektai gali būti *fiziniai asmenys, nevyriausybinės, bendruomeninės organizacijos*, kurie mikrolygmenyje geriausiai žino bendruomenės poreikius, taip pat juridiniai asmenys, tarptautinės organizacijos ir kiti socialiniai ir juridiniai partneriai.[653] *Bet ne visi šie subjektai gali turėti teisės įgyvendinimo požiūriu subjektines teises ir pareigas*.

---

[652] Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos internetinis tinklapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 10], <http://www.ukmin.lt/web/lt/lietuvos-ukio-ekonomikos-pletros-strategija>.

[653] Institucinės partnerystės, koncesijos sutarčių pagrindu gali būti įkurta įmonė, dalyvauti rangovai, subrangovai, prekių ir paslaugų pirkėjai. Finansiniame sektoriuje gali dalyvauti viešojo sektoriaus institucijos, finansuojančios projektus iš valstybės ar savų biudžetų, jų disponuojamas turtas, (žemė), taip pat bankai: investiciniai, plėtros bankai, tarptautinės organizacijos, fondai. Draudiminiame sektoriuje: draudimo kompanijos, bankai, suteikiantys garantijas. Tai priklauso nuo konkrečios pasirinktos teisinio realizavimo formos, nuo rizikos pasidalijimo ir nuo kitų veiksnių.

Atsižvelgus į tai, norima išskirti VPSP subjektus, kurie dalyvauja investiciniame procese. Pagal investicijų įstatymą, tai ūkio subjektai, kurie Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka turi teisę įsteigti visų rūšių ir nuosavybės formų įmones, įstaigas bei organizacijas.[654] Remiantis Koncesijų įstatymu, subjektu yra laikoma: *bet kokios rūšies įmonė, konsorciumas, asociacija, įstaiga, organizacija* arba kitokios teisinės formos ar rūšies subjektas, įsteigtas ir veikiantis pagal taikytinus Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės įstatymus. Fizinis asmuo subjektu nelaikomas.[655] Be to, investicinės partnerystės pagrindu bendrą veiklą *vykdo akcinė bendrovė ar uždaroji akcinė bendrovė* (privatus subjektas, jei vykdoma valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutartis, arba koncesininkas, jei vykdoma koncesijų sutartis), kurios akcijų dalis priklauso valstybei ar savivaldybei. Be kita ko, investicijų įstatyme numatyta, kad valstybės turto savininko funkcijas įgyvendina Seimas ir Vyriausybė įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, o valstybės turtą patikėjimo teise valdo, naudoja ir juo disponuoja: Lietuvos bankas, valstybės institucijos, įstaigos ir organizacijos, remdamosi įstatymais ir kitais teisės aktais, valstybės įmonės, savivaldybės, kiti juridiniai asmenys įstatymais nustatyta tvarka. Kita vertus, VPSP subjektai, kurie VPSP būdu turi sutartinius santykius, t.y. subjektai, kurie įstatymu nustatyta tvarka teisiniuose santykiuose turi teises ir pareigas.

Kaip matome, privataus sektoriaus galimybės būti VPSP dalyviu reglamentuotos teisės aktais. Be to, Priede Nr. 10 galima pamatyti ir daugiau dalyvių, atstovaujančių privatųjį sektorių. Vieni iš jų vykdo teisines, finansines konsultacijas, kiti gi suteikia pinigines lėšas ar pan. Norima pažymėti, kad konkretūs VPSP dalyviai yra nurodomi konkrečioje sutartyje, kurią jie pasirašo su viešuojumi sektoriumi. Tai priklauso nuo sutarties turinio, taip pat jos objekto ir dalyko.

Atskirai norima išskirti investicinių projektų finansavimo dalyvius. Žinia, finasavimas VPSP projektų gali būti tiesioginis ir netiesioginis. Tiesioginiam finansavimui priskiriamos tiesioginės subsidijos, tiesioginės palūkanų subsidijos ir paskolų garantijų įmokos, valstybės ir savivaldybės biudžetų lėšos, ES lėšos, kurios dažnai minimos savivaldybių strategijose kaip pagrindinės užsienio investicijų galimybės. Pasitelkdamos netiesioginį finansavimą, vyriausybės gali naudoti įvairias finansines priemones: suteikti garantijas paskoloms, minimalioms pajamoms, palūkanoms, refinansavimui, be to, tam tikrą laikotarpį gali atleisti nuo mokesčių ar juos sumažinti, suteikti privačiam sektoriui pelno mokesčio ar kitas mokestines lengvatas (netaikyti) PVM statybai, netaikyti atskaitomos mokesčių sumos, sumažinti bendrovių pajamų mokestį (koncesijos bendrovėms) ir kt.[656]

Be minėtų institucijų, manoma, kad institucijos turinčios didelę įtaką VPSP plėtrai Lietuvoje ir pasaulyje yra ir tarptautinės organizacijos kaip Pasaulinis bankas, Azijos vystymo bankas, Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas, Europos investicinis bankas, kadangi jie teikia finansinę paramą VPSP projektams. Pavyzdžiui, Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas nuo 1998 iki 2008 m. bankas suteikė apie 20 milijardų eurų VPSP projektams, visų pirma, Ispanijos ir Didžiosios Britanijos šalims.

Apžvelgus tam tikrus teisės aktus, kuriais viešasis sektorius – Vyriausybė, Transporto ministerija, Viešųjų pirkimų tarnyba, savivaldybės realizuoja savo subjektines teises ir pareigas, atlikdama savo funkcijas, galima pastebėti, kad nuo jų funkcijų atlikimo, didele dalimi priklauso VPSP sėkmė.

---

654 Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios.* 1999, Nr. 66-2127.

655 Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios.* 1996, Nr. 92-2141.

656 Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos informacijos analizės skyriaus 2002 m. lapkričio 13 d. informacija „Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas kai kuriose ES šalyse".

***5) atskirai norima išskirti viešojo sektoriaus atstovą VPSP veikloje – Centrinę projektų valdymo agentūrą (toliau CPVA) ir VšĮ „Investuok Lietuvoje".***

Lietuvos Vyriausybė nuo 2010 m. sausio 1 d. įpareigojo viešąją įstaigą Centrinę projektų valdymo agentūrą teikti metodinę bei konsultacinę pagalbą koncesijų suteikimo klausimais ir rengiant bei įgyvendinant valdžios ir privataus subjektų partnerystės projektus. Centrinės projektų valdymo agentūra įpareigota atlikti sekančias funkcijas:

- konsultuoti suteikiančiąsias institucijas, valdžios ir privačius subjektus, rengiant ir įgyvendinant viešojo ir privataus sektorių partnerystės (toliau – VPSP) projektus;
- suderinus su Finansų ministerija, rengti ir leisti metodinę medžiagą, rekomendacijas, tipinius ir kitus dokumentus, susijusius su VPSP projektų rengimu ir įgyvendinimu;
- analizuoti problemas, rengti ir teikti pasiūlymus Finansų ministerijai dėl susijusių su VPSP sritimi norminių teisės aktų tobulinimo ir naujų norminių teisės aktų rengimo;
- kaupti, sisteminti ir skleisti informaciją apie nacionalinę ir užsienio šalių patirtį, susijusią su VPSP projektų rengimu ir įgyvendinimu;
- dalyvauti darbo grupių, susijusių su VPSP sritimi, veikloje;
- bendradarbiauti su atitinkamomis užsienio valstybių institucijomis ir tarptautinėmis organizacijomis VPSP srityje;
- atlikti kitas funkcijas, susijusias su metodinės ir konsultacinės pagalbos, rengiant ir įgyvendinant VPSP projektus, teikimu.[657]

Žinia, CPVA leidžia metodinę medžiagą, organizuoja mokymus, kaupia, sistemina ir skleidžia šios srities patirtį. Pavyzdžiui: „Mokymai viešojo ir privataus sektorių partnerystė. Partnerystės būdu įgyvendinamų projektų rengimo ir įgyvendinimo ypatumai"; „Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų planavimas ir rengimas"; „Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų rengimo metodika. Investicijų projekto rengimas ir vertinimas". Centrinė projektų valdymo agentūra nuo 2010 m. sausio mėn. iki 2012 m. birželio mėn. surengė 20 seminarų bei informacinių susitikimų įvairių valstybės ir savivaldybių institucijų, bendruomenių atstovams viešojo ir privataus sektorių partnerystės sklaidai.

Be to, CPVA darbuotojai atlieka apžvalgą VPSP įvykdytų projektų pasaulyje, jie pateikia susistemintą informaciją apie atskiras šalis, išskiria sėkmės veiksnius, kurie daro įtaką VPSP sėkmingai plėtrai, pavyzdžiui, apžvelgta Prancūzijos patirtis,[658] Lenkijos patirtis,[659] be to, pristato kitų pasaulio šalių praktiką VPSP veikloje. CPVA, kartu su Finansų ministerija, VšĮ „investuok Lietuvoje" ir Vilniaus miesto savivaldybe dalyvauja ES Dvynių projekte, kurio tikslas stiprinti Kroatijos Viešosios ir privačios partnerystės agentūros ir kitų susijusių organizacijų gebėjimus, reikalingus rengti ir įgyvendinti viešojo ir privataus sektorių partnerystės (VPSP) projektus.[660] Žinia, CPVA ruošia metodinę pagalbą. Todėl bendradarbiaujant su Finansų ministerija ir kitomis institucijomis yra paruošusi: Investicijų projektų (toliau IP), pretenduojančių į finansavimą iš ES struktūrinių fondų bei valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodiką (rengimo procesui palengvinti metodiką sudaro teorinė dalis (teksto dokumentas, kuriame paaiškinami pagrindiniai

---

657 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 14 d. Nr. 1290 nutarimas „Dėl metodinę ir konsultacinę pagalbą teikiančio viešojo juridinio asmens įgaliojimo ir jo funkcijų nustatymo". *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 124-5339.

658 Budrienė, D. Prancūzijos patirtis: kas lemia sėkmingų projektų sėkmę? [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 04], <http://www.ppplietuva.lt/straipsniai/tarptautine-patirtis/prancuzijos-patirtis-kas-lemia-partnerystes-projektu-sekme.html>.

659 PPP Lietuva internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 06], http://www.ppplietuva.lt/naujienos/renginiu-apzvalga/kaip-vpsp-sekasi-lenkijoje.html

660 PPP Lietuva internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 06], http://www.ppplietuva.lt/naujienos/renginiu-apzvalga/lietuvos-instituciju-sinergija-%E2%80%93-kroatijos-vpsp-pletrai.html

IP rengimo principai, sąvokos, sąnaudų ir naudos analizės struktūra, skaičiavimo principai ir pan.);[661] ir skaičiuoklę, kuri skirta IP sąnaudų ir naudos analizei atlikti; viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų vadovą; rekomendacijas VPSP projektų galimybių studijų rengimui; rekomendacijas privataus subjekto atrankai VPSP projektuose; VPSP projektams įgyvendinti reikalingus viešųjų pirkimų konkursui standartinius dokumentus (konkurencinio dialogo, skelbiamų derybų, koncesijos, partnerystės sutarties ir kt).[662]

Teigiama, kad CPVA yra ypatingas dalyvis VPSP plėtrai Lietuvoje. Kaip pažymėjo Jungtinių Tautų Ekonominė ir socialinė taryba apžvalgoje apie VPSP, Europoje *1) „aiškiai demonstruojamas centrinės valdžios suinteresuotumas, įsteigiant struktūrinius padalinius, atsakingus už VPSP veiklos koordinavimą, ir 2) reikalingų pakeitimų teisės aktuose atlikimas*“ yra du pagrindiniai veiksniai, kurie daro įtaką VPSP sėkmei.[663] Šiuos pastebėjimus iš dalies atkartoja H. Zarco-Jasso teigdamas, kad vyriausybei tenka ypatinga atsakomybė už tai, kad būtų sukurta reikalinga infrastruktūra, norint kad tinkamai veiktų verslo principai. Minimalūs reikalavimai tokiai institucinei struktūrai apima efektyviai veikiančius įstatymus ir jų įgyvendinimui reikalingas institucijas. Norint, kad rinka funkcionuotų efektyviai, taip pat turi būti gerai įtvirtintos ir aiškiai apibrėžtos nuosavybės teisės; turi egzistuoti efektyvi konkurencija, kuri reikalauja, kad būtų tinkamai įgyvendinami antimonopoliniai įstatymai; galiausiai, rinka turi kelti pasitikėjimą, t.y. turi būti užtikrinamas sutarčių vykdymas, turi būti efektyvūs įstatymai, užkertantys kelią sukčiavimui ir atspindintys visuotinai priimtas elgesio normas versle ir rinkoje.[664]

Pastebima, kad konsultacijas VPSP klausimais teikia vienos savivaldybės kitoms savivaldybėms. Kaip minėjo interviu metu A. Svirskas, į Druskininkų savivaldybę skambina kitų savivaldybių darbuotojai ir klausia, kaip naudotis VPSP teisinėmis formomis, kokias sąlygas sutartyje numatyti, kad būtų apgintas viešasis interesas bei konsultuojasi kitais klausimais, nors savivaldybė dažnai būna sumokėjusi teisininkams už šią informaciją.

Regis, VšĮ „Investuok Lietuva“ bendradarbiaujant su CPVA siekia gerinti VPSP plėtrą Lietuvoje. 2010 m. – 2012 m. viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo programoje numatyta pateikti informaciją privačiam ir viešajam sektoriams apie sektorinius planus ir metodines rekomendacijas, kaip rengti ir įgyvendinti partnerystės projektus ir pasiūlyta pasinaudoti Ūkio ministerijos ir viešosios įstaigos „Investuok Lietuvoje“ kompetencija investicijų skatinimo klausimais.[665] VšĮ „Investuok Lietuvoje“ yra tiesioginių užsienio investicijų plėtros agentūra prie Ūkio ministerijos, kuri siekia didinti Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, investicinį patrauklumą ir šalies žinomumą pasaulyje.[666] Šios įstaigos įstatuose numatyta įgyvendinti investicijų skatinimo priemones viešojo ir privataus sektorių partnerystės srityje, padėti pritraukti privataus kapitalo investicijas viešojo ir privataus sektorių infrastruktūros pro-

---

[661] Investicijų projektų, pretenduojančių į finansavimą iš ES struktūrinių fondų bei valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodika. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 25] <http://www.ppplietuva.lt/images/files/metodikos/metodika_ip_20101214(1).pdf>.

[662] Centrinės projektų valdymo agentūros internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 04 25], <http://www.ppplietuva.lt/metodikos.html>.

[663] United Nations Economic and Social Council (UN ESC) (2002). A Review of Public Private Partnerships for Infrastructure Development in Europe. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 25], < http://www.unece.org/fileadmin/DAM/ie/Wp5/images/docs/trade.wp5.2002.13e.pdf >.

[664] Kavaliauskaitė V.; Jucevičius R., Viešojo ir privataus sektorių partnerystės svarba realizuojant regiono konkurencinę strategiją. Kauno technologijos universitetas. *Ekonomika ir vadyba*. 2009.

[665] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. balandžio 7 d. nutarimas Nr. 415 "Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 metų programos patvirtinimo". *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 46-2212.

[666] VšĮ „Investuok Lietuvoje“ internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 27], <http://www.investlithuania.com/lt/apie/investuok-lietuvoje>.

jektuose.[667] Atlikdama savo numatytas funkcijas VšĮ „Investuok Lietuvoje“ 2012 m. pristatė VPSP projektus tarptautiniuose renginiuose ir seminaruose, teikė konsultacijas užsienio bendrovėms, viešojo sektoriaus ir kitoms institucijoms. 2012 m. šios įstaigos analitikai atsakė į 320 paklausimų (2011 m. buvo 300), paruošė 48 sektorių analizes.[668] J. Kimontas konferencijos pristatyme[669] pažymėjo, kad VšĮ „Investuok Lietuvoje“ teikia pagalbą parengiant VPSP projektus. Lyginamuoju požiūriu vertinant šių dviejų institucijų funkcijose galima pastebėti sutapimų: abi jos teikia konsultacijas viešojo sektoriaus atstovams, taip pat sistemina ir kaupia informaciją (CPVA kaupia, sistemina ir skleidžia informaciją apie nacionalinę ir užsienio šalių patirtį, susijusią su VPSP projektų rengimu ir įgyvendinimu, rengiant ir įgyvendinant VPSP projektus teikia konsultacijas), o VšĮ „Investuok Lietuvoje“ be pagalbos teikimo rengiant VPSP projektus, ruošia bei platina informaciją apie Lietuvos investicinę aplinką, sėkmingas investicijas ir Lietuvos ūkio subjektų galimybes pritraukti tiesiogines užsienio investicijas.) Kaip žinome VPSP projektai yra investiciniai projektai. Tiesa, A. Vičkačkienė taip pat akcentuoja, kad konsultavimo ir pagalbos funkcijos padalintos tarp dviejų institucijų.[670]

Tam, kad nebūtų mokami pinigai už tą pačią konsultaciją teisininkams bei nesikartotų panašūs ar tokie patys klausimai VšĮ „Investuok Lietuvoje“ ir CPVA darbuotojams siūloma įkurti bendravimo forumus CPVA, VšĮ „Investuok Lietuvoje“ ir Savivaldybių asociacijos tinklapiuose. Regis, viešojo sektoriaus institucijoms dirbant socialinių partnerių principu gali būti pasidalinta patirtimi ir sutaupytos lėšos. Tarpinstitucinis geranoriškas bendradarbiavimas būtų labai svarbus veiksnys dalinantis patirtimi ir informacija. Taip pat reikėtų peržiūrėti šių dviejų institucijų funkcijas ir kurios dubliuojasi aiškiai jas priskirti vienai institucijai.

Toliau norima apžvelgti pasaulio patirtį, kai yra įkurta ypatinga (specialiai sukurta institucija), kuri kuruoja VPSP veiklą. Lietuvoje, kaip minėjome, tai – centrinė projektų valdymo agentūra (CPVA).

*Lenkijoje* yra įsteigtas *Centrum Partnerstwa Publiczno-Prywatnego* centras[671]. Šios įstaigos specialistai viešojo sektoriaus subjektus konsultuoja partnerystės projektų įgyvendinimo, finansavimo šaltinių (pvz., ES struktūrinės paramos lėšų) apjungimo su privataus partnerio nuosavomis arba skolintomis lėšomis klausimais, skleidžia informaciją šiomis temomis, organizuoja mokymus, teikia pasiūlymus, kaip tobulinti teisės aktus.

Jungtinėje Karalystėje buvo įsteigta Jungtinės veiklos organizacija (angl. Partnerships UK ) agentūra[672] (angl. Public Private Partnership Council). Didžiojoje Britanijoje įsteigtos Jungtinės veiklos organizacijos didžioji kapitalo dalis (51 proc.) priklauso privačiam sektoriui, o likusi – valstybei (Ekonomikos ir finansų ministerijai 45 proc., Škotijos vykdomajai valdžiai 4 proc.). Organizacijoje dirba vietos valdžios atstovai, privataus sektoriaus ekspertai, bankinin-

---

667 Viešosios įstaigos „Investuok Lietuvoje“ įstatai patvirtinti 2012 m. lapkričio 28 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu. Nr. 4-1117. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 05], < http://www.investlithuania.com/files/files/PDF/20130426_IL_istatai.pdf>.

668 VšĮ „Investuok Lietuvoje“ internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 01 20], http://www.investlithuania.com/files/files/2012%20metu%20IL%20veiklos%20%20ataskaita_final.pdf

669 2013 m. gegužės 31 d. Lietuvos verslo konfederacijos kartu su VšĮ „Investuok Lietuvoje“ ir advokatų kontora GLIMSTEDT organizuota konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje: galimybės verslui“ medžiaga. (Kimontas J. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės rinkos plėtros galimybės Lietuvoje).

670 2013 m. gegužės 31 d. Lietuvos verslo konfederacijos kartu su VšĮ „Investuok Lietuvoje“ ir advokatų kontora GLIMSTEDT organizuota konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje: galimybės verslui“ medžiaga. (Vičkačkienė, A. VPSP teisinis ir institucinis reglamentavimas Lietuvoje: esama situacija ir galimi pokyčiai).

671 Centrum Partnerstwa Publiczno-Prywatnego [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 29], <http://www.centrum-ppp.pl/start,2>.

672 Partnerships UK, [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 29], <http://www.partnershipsuk.org.uk/index.aspx>.

kai, buhalteriai, teisininkai ir viešųjų pirkimų specialistai (valstybės tarnyba). Pažymėtina, kad Didžiojoje Britanijoje įsteigta Jungtinės veiklos organizacija VPSP klausimais konsultuoja ir teikia visapusę metodinę pagalbą ne tik viešojo sektoriaus, bet ir privataus sektoriaus subjektams, aiškindama dalyvavimo tokiuose projektuose taisykles ir taip skatindama privataus sektoriaus susidomėjimą juose dalyvauti. UK – Jungtinės Karalystės VPSP kompetencijų centras, viešajam sektoriui teikiantis pagalbą penkiose srityse: sudėtingų viešųjų pirkimų organizavime ir vykdyme; nedideliuose (dažniausiai savivaldos) infrastruktūros projektuose; viešųjų pirkimų ir investavimo politikos formavime, programų įgyvendinime; sutarčių dėl viešųjų paslaugų teikimo įgyvendinime ir modifikavime; tiesioginiame investavime į projektus. Manoma, kad taip sukuriamos prielaidos ne tik privačių subjektų konkurencijai didinti, varžantis dėl viešųjų paslaugų teikimo ar valstybei (visuomenei) reikalingų infrastruktūros objektų kūrimo (pagerinimo), bet ir viešojo sektoriaus galimybėms derėtis dėl geresnių projekto sąlygų.

Airijoje privataus ir viešojo sektorių partnerystės procesus administruoja viešojo ir privataus sektorių partnerystės centrinis padalinys, kuris priklauso finansų ministerijai.[673] Jo paskirtis yra palengvinti VPSP įgyvendinimo procesus, centralizuotai suteikiant visą reikalingą teisinę informaciją. Šis padalinys teikia ne tik teisinę informaciją, bet ir informaciją, susijusią su šiuo metu vykdomais VPSP projektais, jų įgyvendinimo eiga, nurodant, kokiame etape yra įgyvendinamas projektas. Nesudėtingiems, t.y. tradiciniams VPSP projektams agentūra pateikia būtiniausias rekomendacijas bei nurodo kokiomis direktyvomis ir nacionaliniais teisės aktais turi būti vadovaujamasi, o specifiniams projektams pateikia atitinkamus techninius reikalavimus bei nuorodas, būtinas būtent vienam ar kitam projektui įgyvendinti. Partnerystės projektus remia Vyriausybė, socialiniai partneriai (profsąjungos, vartotojų gynimo organizacijos ir kt.). Šie projektai, kaip ir Anglijoje, įgyvendinami švietimo, transporto, atliekų tvarkymo, vandens ūkio, kalėjimų valdymo, valdžios įstaigų pastatų statybos srityse.

Prancūzijoje yra įkurtas PPP institutas[674] (pranc. Institut de la Gestino Deleguee (IGD)), kurio direktorių tarybą sudaro asmenys ir subjektai, kurie dalyvauja valdant pagrindines šalyje teikiamas paslaugas, t.y. ministerijos, vietos valdžios institucijos, asmenys, atstovaujantys vartotojų ir darbuotojų interesams, bankininkai ir kiti viešojo ir privataus sektorių atstovai. Nors instituto veikla pradėta neseniai, tačiau reikia pripažinti faktą, kad jau daugelį metų taikomas viešojo ir privataus sektorių partnerystės modelis žinomas kaip Concessions ir Societes d'Economie Mixties. [675]

Ispanija neturi atsakingos institucijos, kuri koordinuotų VPSP veiklą, tačiau ji remiasi daugiau rinkos procesais.[676] Vengrijoje, Italijoje, Kanadoje, yra sukurtos specialios institucijos, kurios bendrina patirtį, sistemina žinias ir atlieka kitas funkcijas.[677] Rusijoje – Vnesheekonombank (Внешеэкономбанк)[678] – tai nacionalinis vystymosi institutas. Jo kompetencijoje yra investicinių projektų finansinis palaikymas, kuris Vyriausybės laikiomas prioritetiniu vykdant ekonomikos vystymą.

---

673 The Official Department of Public Expenditure and Reform PPP Website, [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 30], <http://ppp.gov.ie/>.

674 Institut de la Gestino Deleguee, [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 30], <http://www.fondation-igd.org/>.

675 Renda, A.; Schrefler L.; Public-Private partnerships National Experience in the European Union. Briefing note No. IP/A/IMCO/SC/2005-33. Bruxelles, 2006, p. 7.

676 Allard, G.; Traband, A; Public-Private partnership in Spain: Lessons and Opportunities. International Business and Economics Research Journal. Vol. 7, No. 2, 2008, P. 8. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 08 25]. < http://latienda.ie.edu/working_papers_economia/wp07-10.pdf>.

677 Renda, A.; Schrefler L.; Public-Private partnerships National Experience in the European Union. Briefing note No. IP/A/IMCO/SC/2005-33. Bruxelles, 2006, p. 7.

678 Federalnyi zakon ot 17 maja 2007 g. No. 82-F3 „ O banke razvitija".

Čekijoje yra VPSP centras, kurio misija užtikrinti sėkmingą diegimą VPSP projektų Čekijoje, sukurti ir skatinti VPSP projektų sėkmingą vykdymą, atlikti šių projektų vertinimą, pasidalinti patirtimi apie VPSP projektus, teikti profesinę pagalbą visiems viešojo sektoriaus įstaigoms visose VPSP projekto rengimo etapuose, užtikrinti skaidrumą, plėsti profesinius gebėjimus ir kt. VPP Centras teikia paramą šiose konkrečiose etapuose: A. *Prieš dalyvavimą konsultantų iš privataus sektoriaus VPSP Centras atsakingas už*: projekto identifikavimą ir iniciaciją; preliminarių dokumentų paruošimą, preliminarios finansų ir komercinės analizės paruošimą, parinkimą ir priežiūrą konsultantų, kurie užtikrintų vienodą padėtį viešojo sektoriaus VPSP procese. B. *Aktyvaus bendradarbiavimo laikotarpiu tarp viešojo sektoriaus paramos (naudos) gavėjų ir privataus sektoriaus konsultantų*. *VPSP Centras atsakingas už:* projektų valdymą viešojo sektoriaus paramos gavėjų vardu; pasirengimą vykdyti viešųjų pirkimų strategijas; atrinkimą laimėtų pasiūlymų.

Apžvelgiant kas buvo išdėstyta aukščiau siūloma CPVA bendradarbiaujant su institucijomis identifikuoti sunkumus su kuriais susiduria savivaldybės visose projektų įgyvendinimo stadijose. Pirmiausia išsiaiškinti, kokios priežastys lemia, kad trečdalis Lietuvos savivaldybių nesudaro koncesijų sutarčių, tada remiantis atliktais VPSP projektais Lietuvoje, bendradarbiaujant su savivaldybių investicinių skyrių vadovais, merais išsiaiškinti su kokiais sunkumais savivaldybių atstovai susidūrė inicijuojant, derinant, pasirašant bei jau pasirašius VPSP projektus, taip pat atskleisti VPSP atstovų teisinių ginčų priežastis analizuojant nacionalinę teismų praktiką ir konsultacijų metų ne tik supažindinti viešojo sektoriaus atstovus su šiomis problemomis, bet ir pateikti konkrečius pasiūlymus, kaip šias problemas spręsti. Manoma, kad VšĮ „Investuok Lietuvoje“ ir CPVA institucinis bendradarbiavimas ir jų funkcijų suderinimas sustiprins gerą rezultato siekimą – VPSP plėtrą Lietuvoje.

## 3.5. Pagrindinės valstybinio reguliavimo priemonės, įgyvendinant VPSP projektus

*Ekonominių veiksnių panaudojimo priemonės*. Lietuvos Pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ numatyta, kad ekonomikos plėtra turi remtis darnaus vystymosi principais, norima supaprastinti verslo aplinką ir atsisakyti perteklinio, sudėtingo ir neskaidraus reguliavimo, be to, siekiama užtikrinti, kad strateginiai sprendimai būtų priimami bendradarbiaujant ir siekiant plataus sutarimo, plačiai konsultuojantis su socialiniais ir ekonominiais[679] partneriais.[680] Penkioliktosios Vyriausybės programoje[681] buvo numatyta sudaryti valstybės investicijų programą pagal Vyriausybės prioritetus, sudarant sąlygas tiesioginių užsienio investicijų pritraukimui, infrastruktūros plėtrai, energijos taupymui, inovacijų skatinimui. Taip pat buvo numatyta išplėsti viešojo ir privataus sektorių partnerystę, sukuriant jai teisines, institucines ir administracines sąlygas bei korupcijos prevencijos mechanizmą. Manoma, kad tam tikras programos nuostatas Vyriausybė įvykdė, nes jos vadovavimo laikotarpiu vyko VPSP instituto formavimasis Lietuvoje: nuo pačios idėjos pristatymo konferencijose iki teisės aktų realizavimo, numatytų sumų investicijoms skyrimo, pavyzdžiui, investicinėje programoje 2012 m. buvo numatyta skirti 939,4 mln. litų valstybės lėšų investicijoms.[682] Tuo tarpu 16 –osios Vyriausybės programoje pabrėžiama, kad „pagrindinis Vyriausybės 2012–2016 m. veiklos tikslas yra Lietuvos ekonomikos augimas. Įgyvendinti šį tikslą galima tik taikant aktyvią investicinę

[679] Pastebėta, kad savivaldybių strategijų įvade ar preambulėje yra konstatuojama, kad buvo tariamasi su socialiniais ir ekonominiais partneriais. Žr. Priedą Nr. 5.

[680] Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos :Lietuvos pažangos strategija: Lietuva 2030 patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 61-3050.

[681] Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas 2008 m. gruodžio 9 d. Nr. XI-52 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“. *Valstybės žinios.* 2008, Nr. 146-5870.

[682] Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 20], < http://www.finmin.lt/web/finmin/2012vip>.

ir mokestinę darbo vietų kūrimo, taigi ir emigracijos mažinimo politiką. Vienas jos įrankių – ekonominiais prioritetais pagrįsta investicijų strategija. Taip pat žadama plėtoti viešosios ir privačiosios iniciatyvos bendradarbiavimą (partnerystę), įgyvendinant investicijų projektus viešojo sektoriaus funkcijoms priskirtose ir viešąsias paslaugas apimančiose veiklos srityse".[683] Galima teigti, kad kad 16-oji vyriausybė pasiruošusi tęsti 15-osios Vyriausybės politiką skatindama investicijas plėtojant VPSP projektus.[684]

Regis, prisiminus VPSP kategorijos suvokimo genezę, Lietuvos valstybės, ministerijų ir savivaldybių strateginius dokumentus, analizuotus teisės aktus, konkrečius VPSP projektų pavyzdžius, teigiama, kad praktikoje labai didelę reikšmę turi ekonominiai veiksniai (priemonės) VPSP plėtrai ir projektų įgyvendinimui. Tai visų pirma *valstybės ir savivaldybės biudžetinės lėšos bei ES fondų ar kitų organizacijų skiriamos lėšos* ir jų pritraukimas į VPSP projektus. Kitos ekonominės priemonės, tai *mokestinės lengvatos, taip pat valstybės ar savivaldybės garantijos*. Apie valstybės galimą tiesioginę ir netiesioginę paramą informacija buvo pateikta 3.4 skyriuje. Įgyvendinant VPSP projektus, valstybės paramą galima skirstyti į finansinę, mokestinę, informacinę. 2012 m. skatinant investicijas Lietuvoje Vyriausybė skyrė 23 mln. litų valstybės garantuojamoms paskoloms.[685] Pastebima, kad strateginių dokumentų, Vyriausybės programų nuostatos apie investavimo politikos skatinimą pereina į konkrečius teisės aktus, tačiau ne visada pereina į savivaldos strateginius dokumentus.[686] Teigiamai vertintina, kad konkretūs teisės aktai nustato investicijų galimybes Lietuvoje, pavyzdžiui, investicijų įstatyme numatyta, kad Lietuvos valstybė remia investicijas[687]: į plyną lauką; į nebaigtus statyti pastatus (statinius), kurių negalima užbaigti dėl lėšų stokos ar kurie dėl užsitęsusio statybos proceso tampa nereikalingi (netinkami naudoti pagal paskirtį) valstybės (savivaldybių) institucijoms; kai investuojama į problemines teritorijas (valstybės teritorijos dalis, kuriose yra specifinių socialinių ir ekonominių problemų, atitinkančių Vyriausybės nustatytus probleminių teritorijų kriterijus). Investicijų įstatyme nurodoma, kad investuotojams teikiamos mokesčių lengvatos, kurias nustato atitinkami mokesčių įstatymai; Lietuvos ir užsienio kreditoriams, suteikusiems paskolas investicijų projektams įgyvendinti, teikiamos valstybės (savivaldybių) garantijos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka; paskolų, skirtų ūkio subjektams investicijų projektams įgyvendinti, grąžinimą bankams gali užtikrinti Vyriausybės įsteigtų garantijų institucijų arba draudimo įmonių teikiamos garantijos arba šių paskolų draudimas ir kt. Reikia pažymėti, kad paskutiniu metu vėl atgyja diskusijos apie pelno reinvestavimo galimybes Lietuvoje. Žinia, Estijoje, reinvestuojamas pelnas nėra apmokestintas. Manoma, kad tai galėtų būti svarbus ekonominis veiksnys viešojo ir privataus sektorių veikloje. Kaip pažymi Laisvosios rinkos insti-

---

683 Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos". *Valstybės žinios.* 2012, Nr. 149-7630.

684 16-osios Vyriausybės programoje numatyta: „Plėtosime ir skatinsime sveikatingumo paslaugas, viešąją ir privačią partnerystę sporte ir fizinio ugdymo srityje, taip skatindami kiekvieną asmenį gyventi sveikai; sieksime dujų terminalo statybai panaudoti ES lėšas, taip pat viešojo ir privataus kapitalo partnerystės teikiamas galimybes, užsienio investicijas ".

685 Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 20], < http://www.finmin.lt/web/finmin/2012vip>.

686 Žr. Priedą Nr. 5. Elektrėnų, Ignalinos rajono, Joniškio savivaldybės strateginiuose dokumentuose apie VPSP informacijos nėra, o apie investicijas rašoma labai abstrakčiai: „sudaryti palankias sąlygas investicijoms pritraukti į savivaldybę ir gyventojų verslumui plėtotis", kai tuo tarpu kitų savivaldybių strateginiuose dokumentuose nurodytos aiškios ekonominės priemonės investicijų pritraukimui, pavyzdžiui, Druskininkų savivaldybės strategijoje numatyta tiesioginių ir netiesioginių paramos verslui priemonių (subsidijų, mokesčių lengvatų, informavimo, mokymo, tarpininkavimo ir kt.) taikymas. Kaip žinome jie šias ekonomines priemones ir taikė.

687 Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 77-3164.

tutas atlikęs respondentų apklausą, „siekiant didinti Lietuvoje veikiančių įmonių investicijas, mažinti nedarbą, skatinti ekonomiką reinvestuojamas pelnas turi būti apmokestinamas nuliniu pelno mokesčio tarifu“.[688]

Be to, savivaldybės, vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo 17 str. 23 d., priima sprendimus teikti mokesčių, rinkliavų ir kitas įstatymų nustatytas lengvatas savivaldybės biudžeto sąskaita, nustato subsidijų ir kompensacijų skyrimo naujas darbo vietas steigiančioms visų rūšių įmonėms tvarką, atitinkamai keičia savivaldybės biudžetą tais atvejais, kai lėšų tam nebuvo numatyta.[689] Priede Nr. 5 galima pastebėti, kad savivaldybės pasiruošusios privačiam sektoriui teikti mokesčių lengvatas, rinkliavų lengvatas, lengvatinius kreditus. Pavyzdžiui, Alytaus miesto valdžia aktyviai bendradarbiauja su potencialiais investuotojais, taiko žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių lengvatas,[690] Birštono miesto savivaldybė[691], remiantis strategija, teikia mokesčių lengvatas, mokymus, subsidijas ir t.t.

Remiantis anksčiau nagrinėtais pavyzdžiais[692], daroma išvada, kad nėra skirtumo ar finansavimas yra tiesioginis, pavyzdžiui, per subsidijas ar netiesioginis finansavimas per mokesčių lengvatas, svarbu, kad būtų pritraukiamas investuoti privatusis sektorius į bendrus investicinius projektus. Pritariama O.L. Mihkeev nuomonei, kad ekonomistai turėtų pagalvoti apie galimybę mokesčių srityje atskiro teisinio režimo viešojo ir privataus sektorių partnerystėje, ypatingai inovacijų ir moderniųjų technologijų diegime.[693] Tiesa, 16-osios Vyriausybės programoje numatyta vykdyti aktyvią inovacijų skatinimo politiką.

Pastebima, kad Lietuva, pasirinkusi laisvąsias ekonomines zonas, kaip vieną iš būdų investicijoms pritraukti, sumažino jose pelno mokesčio tarifus. Teisinis reguliavimas nustato ekonomines priemones, kad Laisvosiose ekonominėse zonose (toliau LEZ), kurioje kapitalo investicijos pasiekė ne mažesnę kaip 1 milijono eurų sumą, 6 mokestinius laikotarpius, pradedant tuo mokestiniu laikotarpiu, kurį ši investicijų suma buvo pasiekta, *nemoka pelno mokesčio*, o kitais 10 mokestinių laikotarpių jai *taikomas 50 procentų sumažintas pelno mokesčio tarifas*, taip pat nustatyta valstybinės žemės nuomos mokesčio lengvata. [694] Tačiau Valstybės kontrolė nustatė, kad Valstybinės žemės nuomos mokesčio 50 proc. lengvata LEZ valdymo bendrovei neturi įtakos investuotojams, kadangi pastarieji už šios žemės subnuomą LEZ valdymo bendrovei sumoka visą žemės nuomos mokestį (netaikant 50 proc. lengvatos), arba kartais net ir gerokai didesnį.[695]

---

688 Tobulevičienė, A. Pranešimas spaudai „Lietuvos ekonomika: bėgimas su kliūtimis – šešėlis, nedarbas ir bloginamos verslo sąlygos“. *Laisvosios rinkos institutas*. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 25]. < http://www.lrinka.lt/index.php?act=main&item_id=6172.

689 Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. Nr. I-533. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 55-1049.

690 Alytaus miesto savivaldybės internetinis puslapis. <http://www.alytus.lt/documents/10180/91409/Alytaus%20miesto%20pl%C4%97tros%20iki%202015%20met%C5%B3%20strateginis%20planas.pdf>.

691 Birštono savivaldybės internetinis puslapis. <http://www.birstonas.lt/index.php?388047157>.

692 JAV 1949 m. priimtas Namų statymo ir miestų renovacijos įstatymas, kuriuo remiantis privatus sektorius renovavo miestus, naudodamasis *viešojo sektoriaus subsidijomis*. Nuo 1950 m. JAV vyriausybė inicijuodama įvairias programas, suteikė *garantijas paskoloms*. Druskininkuose investuotojai, kurie investavo į naujų darbo vietų sukūrimą, apleistų pastatų ir teritorijų tvarkymą, *buvo atleisti nuo nekilnojamojo turto bei žemės nuomos mokesčių*. Panevėžio plėtros plane numatyta investuojančiam į viešosios sporto infrastruktūros kūrimą (*atleisti nuo žemės, žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių)*.

693 Mihkeev, O. L. Chastno-Gosudarstvennoe partnerstvo v uslovijahk smeshanoij ekanomiki: teorija i praktika stanovlenija i funkcionirovanija. Ankil, 2001, p. 207. Šanchajuje yra PVM mokesčio netaikymas, užsienio personalui pajamų mokesčio netaikymas, pajamų mokesčio netaikymas 5 metams ir 50 proc. taikymas sekantiems 3 metams ir kt.

694 Valstybinės mokesčių inspekcijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 27], < http://www.vmi.lt/lt/?itemId=101614>.

695 Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė. Valstybinio audito ataskaita laisvųjų ekonominių zonų ir pramoninių parkų vystymas. 2012 m. rugsėjo 28 d. Nr. VA-P-20-7-13.

*Vadybinių veiksnių panaudojimo priemonės***.** Be ekonominių priemonių svarbos būtina akcentuoti vadybines priemones. Buvo pažymėta, kad, vykdant koncesijos sutartį, pagal kurią numatomas kelio tiesimas, vykdymas atliekamas pagal valdymo tipinį ciklą. Numatytų projektų įgyvendinimui derintina bendro viešojo ir privataus sektorių veikla kaip planavimas, organizavimas, skatinimas, kontrolė, reguliavimas, atlyginimas. Tačiau administracinės teisės požiūriu VPSP veikloje vadybinės priemonės yra svarbios pačiose viešojo sektoriaus institucijose ir jų darbo planavime. Prisiminus Druskininkų miesto plėtros planavimo aptarimą su A. Svirsiu, buvo atkreiptas dėmesys į šias vadybines priemones. Buvo numatyta Druskininkų vizija, tikslai, įvertinta ir aprašyta aplinka, atlikta SSGG (silpnybių, stiprybių, grėsmių ir galimybių) analizė, priimta bendra strategija, prioritetai, tikslai ir kt. Be to, atliekant administracinės teisės funkcijas (reguliavimo, informavimo, apsaugos ir kt.) buvo ieškoma sprendimų iš susidariusios situacijos vadybinėmis priemonėmis, vėliau taikant ekonomines ar kitas priemones. Vadybinės priemonės[696] kaip vadovo komunikavimas su skyriais, valdymas, remiantis numatytais tikslais, bendrų sprendimų paieška, grupinis protinis darbas, planavimas, derybos ir komunikavimas su privataus verslo atstovais, socialiniais partneriais, informacijos viešinimas davė teigiamą poslinkį Druskininkų miesto plėtrai. Galima pažymėti, kad sinergetinis visų socialinių reguliatorių veikimas sustiprino teisinį reguliavimą, o administracinės teisės funkcijų sinergija su vadybos principais padarė teigiamą įtaką Druskininkų miesto plėtrai. Norima akcentuoti, kad vadybinių priemonių pagrindu yra sudaromos valstybės, savivaldybių ir kitos strategijos. Jose nurodoma esanti situacija, atliekama SSGG analizė, nustatomos prioritetinės kryptis, tikslai, jų įgyvendinimo priemonės ir etapai, atsakingi asmenys, institucijos, numatomas priežiūros ir kontrolės mechanizmas. Tačiau ne visada strategijose yra laikomasi šių principų. Dažnai rašoma, kad „didinsime investicijas“, bet kokiomis priemonėmis jos bus didinamos lieka neaišku, nes duomenys būna nepateikti. Kai kurios savivaldybės yra parengusios priemonių įgyvendinimo planą, numačiusios konkretų laikotarpį, atsakingus asmenis, skyrius, tačiau ne visada šie skyriai atlieka savo funkcijas. Pavyzdžiui, Biržų savivaldybės strateginiame plane nurodoma, kad buvo numatyta priežiūra ir ataskaitos pateikimo mechanizmas, tačiau 2005-2011 m. laikotarpiu nebuvo patvirtinta nė viena plėtros strateginio plano (PSP) įgyvendinimo priežiūros metinė ataskaita. Pagal (PSP) priežiūrą, vykdymą ir metinių įgyvendinimo priežiūros ataskaitų rengimą turėjo užtikrinti strateginio planavimo komisija ir Biržų rajono savivaldybės administracijos skyrių vadovai, tačiau 2005-2011 m. savivaldybėje nebuvo suformuota strateginio planavimo komisija.[697] Tiesa, prisiminus VPSP suvokimo kaitos analizę, teigiama, kad *vadybinių verslo ir rinkos principų perkėlimas į viešąjį sektorių yra suprantamas kaip viešojo ir privataus sektorių tarpusavio bendradarbiavimo būdas*.

Mūsų manymu, vadybinės priemonės glaudžiai siejasi su viešojo sektoriaus darbuotojų atliekamomis funkcijomis, taip pat su darbuotojų administraciniais gebėjimais, patirtimi, t.y. su žmogiškaisiais ištekliais. Kaip pažymima projekte „Europa 2030“, „žmogiškasis kapitalas yra svarbiausia strateginė priemonė norint užtikrinti sėkmę pasaulio ekonomikoje“.[698] E. Lane nuomone, „<...valdžia susiduria su visai naujais valdymo (vadybiniais) klausimais, kurių ji nebuvo numačiusi ir jiems nebuvo tinkamai pasirengusi, ir kurie lėmė tam tikras kontraktavimo (sutarčių sudarymo) nesėkmes...>“. Be to, V. Kavaliauskaitė, tyrusi vietos savivaldos institucijų darbuotojų pasirengimą kontraktavimui (sutarčių sudarymui) lemiančias sąlygas ir veiksnius,

---

696 Remtasi Butkaus F.S. knyga „Organizacijos ir vadyba“. Vilnius, *Alma Litera,* 1996.

697 Biržų savivaldybės internetinis puslapis. [Interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 18], <http://www.birzai.lt/index.php?370194078>.

698 Svarstymų grupės ataskaita Europos Valdovų Tarybai dėl „Europa 2030.“ Projektas „Europa 2030“ iššūkiai ir galimybės. 2010 m. gegužės mėn. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 25], < http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/lt_web.pdf>.

pažymėjo: „kad viešojo sektoriaus institucijų veikla dažnai yra kritikuojama dėl efektyvumo stokos. Viena iš neefektyvumo priežasčių yra darbuotojų nekompetentingumas ir motyvacijos stoka.“[699] D. Budrienė įvardina kompetencijos stoką viešojo sektoriaus valdomose įmonėse. Kadangi tarnautojai dažniausiai neturi patirties, o daugumos savivaldybės valdomų įmonių „direktoriai – tiesiog politinio elito patikėtiniai“, o ne specialistai.[700]

Kaip matome, minėti tyrėjai nurodo, kad viešasis sektorius susiduria su naujais iššūkiais, nes nori taikyti naujus vadybinius metodus, tačiau susiduria su žmogiškųjų išteklių efektyvumo problema. Regis, Europos 2020 m. strategijoje numatytas „pažangus augimas: žiniomis ir inovacijomis pagrįsto ūkio vystymas“ yra vienas šioje strategijoje numatytų prioritetų,[701] kuris implikuotas ne tik į Lietuvos Vyriausybių, bet ir į savivaldybių strategines programas. Priede Nr. 6 yra pateikiami pagrindiniai teisės aktai, kuriuose pabrėžiama žmogiškųjų išteklių svarba. Nors žmogiškojo kapitalo svarba ir žinios yra įvardinti daugelyje savivaldybių strategijose kaip pagrindinis prioritetas, tačiau išskirtinai yra pabrėžiamas ir inovacijų poreikis ūkio vystyme. Pavyzdžiui, Šiaulių miesto savivaldybės strategijoje nurodomas prioritetas: „palankios aplinkos inovacijoms kurti ir taikyti versle sudarymas remiasi miesto mokslinio potencialo stiprinimu, mokslo ir verslo institucijų partnerystės skatinimu“.[702]

Žinia, Lietuvoje teisės aktai numato žmogiškųjų išteklių prioritetines kryptis[703], taip pat mokymo tikslines programas, kuriose ypatingas dėmesys skiriamas administracinių gebėjimų stiprinimui ir viešojo administravimo efektyvumo didinimui bei savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimui, panaudojant ES siūlomą pagalbą.[704] Regis, savivaldybės savo strateginiuose dokumentuose taip pat akcentuoja žmogiškųjų išteklių svarbą. Priede Nr. 7 galima pastebėti, kad daugelis savivaldybių pagrindiniu prioritetu laiko žmogiškųjų išteklių plėtrą, pavyzdžiui, Alytaus miesto savivaldybė nurodo, „kad žmogiškųjų išteklių plėtra, apimanti savivaldybės teikiamų viešųjų paslaugų, jos administravimo struktūrų ir planavimo sistemos tobulinimą yra savivaldybės trečias prioritetas“.

Ne kartą minėta ir pateikta informacija šiame darbe, kiek ir kokių mokymų viešojo sektoriaus darbuotojai turi ar gali turėti, be to, šiame darbe padaryta išvada, kad žmogiškasis kapitalas sisteminiu požiūriu yra jungiamoji grandis su kitomis kapitalo formoms, nes šio kapitalo potencialas, jo kokybė reikalingi abiems sektoriams. Vykdant bendrus viešojo ir privataus sektorių projektus, viešojo sektoriaus žmogiškasis kapitalas turi turėti pakankamą kvalifikacijos ir patyrimo lygį konkuruojant su privačiu kapitalu, nes viešasis sektorius visada privalo užtikrinti viešąjį interesą. Be to, orientacija į viešąjį interesą ypač svarbi valstybės tarnyboje. Jos veiklos administracinis teisinis reguliavimas nustato valstybės tarnautojo statusą, atsakomybę, darbo užmokestį, socialines ir kitas garantijas bei kitus valstybės tarnybos valdymo teisinius ir kitus pagrindus, būtent orientuotus į visuomeninius interesus. Administraciniai gebėjimai ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas išskirti kaip svarbiausiai žmogiškojo kapitalo veiksniai, kurie labiausiai daro įtaką administracinės teisės paskirties įgyvendinimui, t.y. visuomenės

[699] Kavaliauskaitė, V. *Viešųjų paslaugų kontraktavimas vietos savivaldos institucijose.* Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2012.

[700] Juozaitytė, L. *Viešųjų paslaugų privatizavimas: Kauno ir Vilniaus miestų atvejis*. Magistro baigiamasis darbas. Vytauto Didžiojo universitetas. Kaunas: 2010, p. 53. (Autorė atliko interviu su D. Dlugoborskyte-Budriene, Centrinės projektų valdymo agentūros (CPVA) Viešosios ir privačios partnerystės skyriaus eksperte, 2010 05 14).

[701] Europos Komisijos komunikatas „2020 Europa“ pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija. Briuselis, 3.3.2010 KOM(2010) 2020 galutinis.

[702] Šiaulių miesto savivaldybės internetinis puslapis. <http://www.siauliai.lt/miestas/strateginis/spp_%20svarstymui_2006_09_08.pdf>.

[703] Žr. Priedą Nr. 6

[704] Priede Nr. 8 siūloma susipažinti su žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos administravimo schema.

narių teisėtų lūkesčių įgyvendinimui ir viešojo intereso užtikrinimui. Taip pat pažymėta, kad žmogiškojo kapitalo tobulinimas yra esminė prielaida kokybiškam viešojo sektoriaus darbuotojų funkcijų atlikimui, dėl to yra sukurtos nacionalinės ir tarptautinės programos, kurioms pinigai yra skiriami iš Europos Sąjungos fondų bei iš valstybės ir savivaldybių biudžetų. Remiantis šiomis išvadomis, siūloma išanalizuoti žmogiškųjų išteklių finansavimą Lietuvoje ir su juo susijusią problematiką, nes viešojo sektoriaus atstovai, dirbantys su VPSP projektais, taip pat kelia savo kompetencijas įvairiuose mokymuose, stažuotėse, dėl to tikimasi, kad administraciniai gebėjimai labiau padės užtikrinti viešąjį interesą bendradarbiaujant su privačiuoju sektoriumi.

Remiantis Valstybės tarnybos įstatymo 46 straipsniu „Valstybės tarnautojų mokymo finansavimas“ yra nurodoma, kad:

1. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojų mokymui valstybės ir savivaldybių biudžetuose numatomos lėšos. Jos turi sudaryti ne mažiau kaip 1 procentą ir ne daugiau kaip 5 procentus valstybės tarnautojų darbo užmokesčiui nustatytų asignavimų.
2. Jei mokymas trunka ilgiau kaip 2 mėnesius ir finansuojamas iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, su valstybės tarnautoju turi būti sudaroma sutartis dėl mokymui skirtų lėšų grąžinimo. Šioje sutartyje turi būti numatyta, kad lėšas valstybės tarnautojas grąžina, jeigu jis:
   1) savo noru atsistatydina iš valstybės tarnautojo pareigų anksčiau negu po vienerių metų nuo mokymo pabaigos;
   2) dėl tarnybinės nuobaudos atleidžiamas iš pareigų.
3. Iš valstybės tarnautojo pareigų atleistas asmuo, su kuriuo buvo sudaryta sutartis dėl mokymui skirtų lėšų grąžinimo, privalo per 6 mėnesius nuo atleidimo dienos grąžinti valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai su jo mokymu susijusias valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos išlaidas. Jeigu asmuo su jo mokymu susijusių išlaidų negrąžina, valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga privalo kreiptis į teismą dėl šių lėšų išieškojimo.

Mūsų nuomone, šio straipsnio nuostatos nenurodo: 1. kad valstybės tarnautojas turi grąžinti su jo mokymosi susijusias išlaidas iki 2 mėnesių; 2. nenustato, kad kelių dienų, savaičių kvalifikacijos kėlimo kursai, seminarai yra sumuojami. Pagristai kyla klausimas, ar tai reiškia, kad, jeigu mokymai yra kelių dienų ir valstybė investuoja pinigus jo kvalifikacijos kėlimui, tai nėra įstatyminių normų ir administracinių procedūrų apie pinigų imperatyvų grąžinimą, kai darbuotojas palieka tarnybą savo noru arba yra atleidžiamas iš užimamų pareigų?

Šią problemą pastebėjo Seimo Audito komitetas, todėl pareikalavo, kad ministerijos pateiktų komitetui duomenis dėl darbuotojų kvalifikacijos kėlimo nuo 2007 iki 2011 metų, kad būtų galima susipažinti su realia situacija. Deja, ne visos ministerijos pateikė duomenis. Seimo Audito komiteto nuomone, kadangi minėtu laikotarpiu didelės lėšos kvalifikacijos kėlimui skiriamos ne tik iš nacionalinio biudžeto, bet ir iš Europos Sąjungos fondų, toks ministerijų elgesys rodo jų nenorą atskleisti galbūt nemalonią tiesą, kad į žmones investuojama nesistemingai, neturint strategijos, o investicijos valstybei neatsiperka, nes kvalifikuoti darbuotojai yra perviliojami. Mūsų nuomone, toks ministerijų elgesys parodo, kad jie nesilaiko informavimo, atskaitomybės principų nuostatų.

Audito komitetui bendrus skaičius pateikė Užsienio reikalų ministerija, nors per 2011 m. ši ministerija kvalifikacijos kėlimui išleido 6,3 mln. lt., neskaitant mokymų, finansuotų ES fondų lėšomis ir tai buvo viena iš institucijų, daugiausiai išleidusių kvalifikacijos kėlimui. Ūkio ministerija, dalis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pavaldžių įstaigų, pateikė tik 2011 m. duomenis, Švietimo ir mokslo ministerija apsiribojo 2010–2011 m. duomenų pateikimu (nors

informaciją apie ES lėšomis keltą kvalifikaciją pateikė visą), Teisingumo ministerija nurodė tik 2009–2011 m. duomenis, o Sveikatos apsaugos ministerijos pateiktos informacijos dėl pateikimo formos nebuvo įmanoma išanalizuoti. Krašto apsaugos ministerijos duomenys neišsamūs, daugeliu atvejų nurodoma, kad apie kvalifikacijos kėlimui skirtas lėšas duomenų neturima. Taip pat pastebėta, kad didžioji dauguma institucijų „nežino", kiek kainavo jų darbuotojų mokymas, jeigu kvalifikacija buvo kelta ES fondų lėšomis. Pažymima, kad vyrauja neatsakingas požiūris, kad ES finansinė parama yra dovana, todėl šių lėšų naudojimui racionalumo ir efektyvumo kriterijai netaikomi ir atsiskaityti už jų naudojimą nereikia.

Iš pateiktų duomenų Seimo Audito komitetas nurodė, kad darbuotojų kvalifikacijos kėlimui minėtu laikotarpiu buvo išleista – 43,8 mln. litų, bet kadangi ne visos ministerijos pateikė duomenis, nėra aiškus tikslus skaičius. Be to, paskaičiuota, kad iš 43,8 mln. litų išleista 4,9 mln. litų žmonėms, kurie išėjo dirbti į Lietuvos privatų sektorių ar net išvyko į užsienį, tai yra apie 11 proc. visų lėšų. Atskirose ministerijose tokiems tarnautojams išleidžiama iki 25 proc. lėšų. Iš šių minėtų valstybės tarnyboje nebedirbančių darbuotojų nė vienas už kvalifikacijos kėlimą valstybės skirtų lėšų negrąžino, nes nė viena ministerija nebuvo sudariusi sutarčių dėl pinigų grąžinimo, išskyrus Krašto apsaugos ministeriją, kuri sutartis dėl tam tikrų įsipareigojimų buvo pasirašiusi su Afganistane tarnavusiais kariais.[705]

Iš to, kas išdėstyta anksčiau ir iš oficialiai Seimo Audito pateiktų duomenų, mes darome kelias išvadas. *Pirma*, viešojo sektoriaus institucijos organizuoja ir vykdo valstybės tarnautojų apmokymus su tikslu kelti kvalifikaciją, didinti žmogišuosius išteklius, tačiau nėra sukurto ir teisiškai reglamentuoto finansavimui skirtų pinigų grąžinimo mechanizmo darbuotojui nutraukus darbinius santykius savo noru arba atleidus jį iš tarnybos už pažeidimus, jeigu mokymo trukmė mažesnė nei 2 mėnesiai. *Antra*, Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos neįpareigoja sumuoti kvalifikacijos kėlimo kursų, seminarų ar kitų mokymų trukmės. *Trečia*, netaikoma Darbo kodekso 95 straipsnio 5 dalis, kuri nurodo, kad „jeigu sutartis nutraukiama dėl darbuotojo kaltės arba darbuotojo pareiškimu be svarbios priežasties, tai darbuotojas įsipareigoja atlyginti darbdaviui *jo turėtas išlaidas per paskutinius vienerius darbo metus darbuotojo mokymui, kvalifikacijos kėlimui, stažuotėms.* Kolektyvinėje sutartyje gali būti nustatyta ir kita kompensavimo tvarka bei terminai. Mūsų nuomone, kadangi darbo sutartys su valstybės tarnautojais nėra sudaromos, bet Valstybės tarnybos įstatymo 5 straipsnis numato, kad darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai bei kiti teisės aktai valstybės tarnautojams taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas, tai viešojo sektoriaus institucijos gali pasirašyti mokymo paslaugų finansavimui skirtų pinigų grąžinimo sutartį su darbuotoju, remiantis Darbo kodekso 95.5 straipsniu. Sutarties sąlygose turėtų būti įrašyta, kad *valstybės tarnautojas įsipareigoja atlyginti darbdaviui jo turėtas išlaidas per paskutinius vienerius darbo metus darbuotojo mokymui, kvalifikacijos kėlimui, stažuotėms.* Mūsų nuomone, kol nėra VTĮ teisiškai reglamentuota, kad valstybės tarnautojas privalo gražinti mokymo išlaidas iki 2 mėnesių privaloma vadovautis Darbo kodeksu.

Manoma, tam, kad valstybės tarnautojai grąžintų išlaidas, susijusias su jų mokymais jiems palikus tarnybą arba juos atleidus už nusižengimus, siūlomi Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimai. Siūloma VTĮ 46 straipsnio 2 dalį pakeisti ir išdėstyti ją kitaip:

2. Mokymams, finansuojamiems iš valstybės, savivaldybės biudžetų ar vykdomiems iš tarptautinių organizacijų skiriamų lėšų (fondų), su valstybės tarnautoju turi būti

[705] Remtasi duomenimis iš: 1. Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto pranešimo 2012 m. rugsėjo 26 d. „Audito komitetas: biudžetininkų mokymai – po paslapties šydu". [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 25]. < http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4463&p_k=1&p_d=128832>. 2. Ignatavičius T. „Milijonai litų už valdininkų mokslus – pavėjui". [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 25], <http://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/5379/milijonai_litu_uz_valdininku_mokslus_pavejui>.

sudaroma sutartis dėl mokymui skirtų lėšų grąžinimo. Sutartyje nurodomas sutarties dalykas, abiejų šalių teisės ir pareigos, būdas, kuriuo pinigai grąžinami į valstybės, savivaldybės biudžetus ar į tarptautinių organizacijų biudžetus, kurie buvo išleisti darbuotojo kvalifikacijos kėlimui per paskutinius vienerius metus:

1) jeigu jis nevykdo sutartyje numatytų sąlygų;
2) savo noru atsistatydina iš valstybės tarnautojo pareigų anksčiau negu po vienerių metų nuo mokymo pabaigos;
3) dėl tarnybinės nuobaudos atleidžiamas iš pareigų;

Manoma, kad sąlyga „jeigu nevykdo sutartyje numatytų sąlygų turi grąžinti pinigus“ yra svarbi tuo atveju, kai darbdavys (viešojo sektoriaus institucijų vadovas) siunčia į mokymus savo darbuotojus konkretiems mokymams, o darbuotojas po mokymų negali pritaikyti įgytų žinių, dėl to vis tiek samdomi ekspertai, reiškia, kad sutarties sąlygų darbuotojas nevykdo, nes į jį investuotos lėšos nepasiteisina. Be to, faktiškai dukart mokami pinigai, vienu atveju, darbuotojo mokymuisi, kitu atveju eksperto samdymui.

Teigiamai vertintina Vyriausybės priimto 2012 m. gruodžio 28 d. nutarimo „Dėl Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“[706] IV.28 str. nuostata, kad „Įstaigos kasmet iki vasario 1 d. Valstybės tarnybos departamentui per Valstybės tarnybos valdymo informacinę sistemą VATIS teikia valstybės tarnautojų mokymo ataskaitą už praėjusius metus. Ataskaitoje pateikiami duomenys apie įstaigos valstybės tarnautojų skaičių ir mokymuose pagal atskiras mokymo rūšis dalyvavusių valstybės tarnautojų skaičių, *mokymui skirtas lėšas ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšų, skirtų valstybės tarnautojų mokymui, dalį procentais,* palyginti su įstaigos valstybės tarnautojų darbo užmokesčiui nustatytais asignavimais “. Prisiminus Seimo Audito komiteto nuomonę, kad neatsakingas požiūris, kai ES finansinė parama yra kaip dovana ir atsiskaityti už jų naudojimą nereikia, norėtųsi pasiūlyti, kad šiame minėtame 28 str. būtų imperatyviai nurodyta, kad lėšos, skirtos iš Europos Sąjungos ar kitų tarptautinių organizacijų fondų, taip pat turi būti pateiktos. Suprantama, kad ES lėšos yra skaičiuojamos kaip valstybės biudžeto, tačiau jų išskyrimas konkrečiai parodytų kiek lėšų skiria ES fondai ar kitos tarptautinės organizacijos.

*Teisinių veiksnių panaudojimo priemonės*. Tęsiant mintį apie valstybinio reguliavimo priemones, manome, kad teisinės priemonės viešojo ir privataus sektorių partnerystėje suprantamos, kaip normų pritaikymas sprendžiant socialines-ekonomines problemas, teisės normų taikymas sudarant VPSP sutartis. Priklausomai nuo įstatymuose esančių normų daugumos, teisines priemones sąlyginai galima būtų skirstyti pagal taikymo sritį (transporto, švietimo), pagal poveikio subjektams metodą (įpareigojančios, įgalinančios, draudžiančios, rekomendacinės, mišrios), pagal tikslinę paskirtį (reguliuojančios, apsaugančios (aplinkosaugą, piliečių teises ir pan.)). Kadangi VPSP apima visuomeninius santykius, kuriuos reguliuoja tiek privatinės, tiek viešosios teisės normos, tai teisės aktų apimtis labai plati[707], todėl problematika šių visų aktų darbe nėra analizuota, o pateiktos problemos konkrečiai iš teismų praktikos, įvertinant

---

[706] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gruodžio 28 d. nutarimas Nr. 1575 „Dėl Valstybės tarnautojų mokymo

[707] Konstitucija; administraciniai teisės aktai, reguliuojantys viešojo sektoriaus institucijų veiklą realizuojant valstybės politiką VPSP srityje, nustatantys viešojo sektoriaus institucijų statusą, funkcijas ir pan; civilinės teisės aktai, reguliuojantys santykius tarp viešojo ir privataus sektorių partnerių; mokesčių reguliavimą nustatantys teisės aktai, kurie nustato mokesčių taikymo principus VPSP veikloje, lengvatas ir pan; finansavimo tvarką, reguliuojantys teisės aktai; statybos tvarką, reguliuojantys teisės aktai, kurie nustato leidimų gavimo tvarką ir reikalavimus; aplinkosaugą saugantys teisės aktai; su žemės teisę, susiję teisės aktai, su muitų režimu, susiję teisės aktai ir kiti.

tam tikrų teisės aktų, taikymo problemas ir problemas, susijusias su viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimu (teisinės problemos buvo aptartos 3.1., 3.2. ir kituose skyriuose).

*Politinių veiksnių panaudojimo priemonės*. Viešojo ir privataus sektorių valstybinio reguliavimo politinės priemonės suprantamos kaip Vyriausybės programose, strategijose išreikšta politinė valia vykdyti VPSP projektus Lietuvoje ir tokių projektų galimos vykdymo sritys. Apie politinę valią ir jos būtinumą buvo analizuota 2.1 skyriuje. Tačiau pastebima, kad pagrindinėse valstybės strategijose išreikšta VPSP idėja ir jos taikymo galimybės ne visada pereina į savivaldybių strategijas. Pavyzdžiui, Kalvarijos savivaldybės[708], Joniškio rajono savivaldybės[709], Ignalinos rajono savivaldybės[710] strategijos nenumato VPSP įgyvendinimo galimybės. Iš atlikto tyrimo matome[711], kad tik 22 savivaldybės iš 60 planuoja taikyti VPSP būdą gerinant ekonominę ir socialinę padėtį regione.

Teigiama, kad VPSP valstybinis reguliavimas sinergetiniu požiūriu turi apjungti įvairius teisinius, politinius, ekonominius, vadybinius ir kitus veiksnius, tada VPSP vykdomi projektai darys teigiamą įtaką ekonominei ir socialinei gerovei Lietuvoje.

---

[708] Kalvarijos savivaldybės internetinis puslapis. [interaktyvus] <http://www.lyderio.lt/uploads/files/kalvarijos-sav-2011-2017.pdf>.

[709] Joniškio savivaldybės internetinis puslapis. www.joniskis.lt/content/.../file/Joniskio_strateginis_3.pdf

[710] Ignalinos rajono savivaldybės internetinis puslapis. [interaktyvus]. <http://www.ignalina.lt/lit/Parengtas_Ignalinos_rajono_savivaldybes_/4992/1?>.

[711] Žr. Priedą Nr. 5.

# IŠVADOS

Atliktas kapitalo sąveikų valstybinio reguliavimo, įgyvendinant viešojo ir privataus sektorių partnerystę, tyrimas parodė, kad iškelta hipotezė pasitvirtino.

Viešojo ir privataus sektorių partnerystės valstybinio reguliavimo tikslai Lietuvoje dažnai nėra tinkamai suderinti su šio partnerystės instituto strateginiais plėtros tikslais, uždaviniais ir objektyviaisiais poreikiais, ypač vietos savivaldos lygmenyje. Kita vertus, savivaldos institucijos vengia išreikšti savo ketinimus dėl viešojo ir privataus sektorių partneryste grindžiamo veiklos modelio ateities, o ne retai ir nesistengia suvokti partnerystės svarbos, neišreiškia noro gauti reikiamą informaciją. Tai susiję ir su tuo, kad nėra skleidžiama geroji partnerystės viešojo administravimo praktikos patirtis, o dažniau šalyje viešai aptariamos šių projektų įgyvendinimo nesėkmės. Šie pavyzdžiai formuoja visuomenės neigiamą nuomonę, o tai daro poveikį dalykiškam viešojo ir privataus sektorių partnerystės įvertinimui. Hipotezės teisingumą patvirtina ir daugelis tyrimo išvadų.

Gautų tyrimo rezultatų pagrindu daromos šios teorinės ir praktinės išvados:

1. Viešojo ir privataus kapitalo valstybinio reguliavimo klausimų tyrimas yra reikšmingas atskleidžiant šio tarpdisciplininio socialinių mokslų tyrimų objekto ypatumus. Tarpdisciplininė tyrimo kryptis sudaro sąlygas nešališkai atskleisti valstybinio ir administracinio teisinio reguliavimo problemas, didina socialinių partnerių galimybes tikslingai naudoti socialinę informaciją keliant pritaikomas teisines idėjas, jų įgyvendinimą perkeliant į teisės normas, principus ir teisinę praktiką. Deja šiai sąveikai atskleisti dar mažai skiriama vietos teisinėje literatūroje, nėra geros viešojo administravimo praktikos patirties, o ir kiti socialiniai mokslai šią problemą nagrinėja tik iš savo pozicijų. Todėl disertacinio tyrimo nuostata analizuoti kapitalo sąvoką per socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalų sąsajas ir jų galimą pritaikymą administracinėje teisėje praplečia pažinimo apie galimai naudingesnius teisės subjektams viešojo ir privataus sektorių partnerystės pasirinkimo būdus, bendradarbiaujantiems partneriams pateikia tyrimo argumentus kaip sektoriai savo veikloje gali remtis tiek atskiromis, tiek ir visomis kapitalo formomis.
   1.1. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas *socialinio kapitalo* pagrindu administracinėje teisėje yra abipusiai vertingas, nes savitarpio pagalba padeda siekti reikšmingų žmogui, visuomenei, valstybei ekonominės ir socialinės veiklos tikslų. Viešasis sektorius, pasitelkiant privatųjį sektorių, teisinio reguliavimo priemonėmis gali pasiūlyti bendruomenėms pasirinkti žmogaus teisių ir viešojo intereso įgyvendinimo deramas sąlygas. Privatus gi sektorius, dirbant drauge su viešuoju sektoriumi, greta pasiekiamo pelno, gerindamas visuomenės ekonominę ir socialinę gerovę, įgyja bendruomenės pasitikėjimą, kuria ir įgyvendina bendras socialinės partnerystės normas. Toks viešojo ir privataus sektorių veiklumas gali motyvuoti ir padidinti administracinio teisinio reguliavimo poreikį daugelyje viešojo valdymo sričių: transporto, švietimo, medicinos, socialinės apsaugos ir kitose srityse. Todėl viešojo ir privataus sektorių partnerystė, socialinio kapitalo pagrindu, užtikrinant viešojo intereso apsaugą, gali ir turi būti abiejų sektorių siekiama nustatomo ir įgyvendinamo teisinio reguliavimo dominantė, kartu derinant abiejų sektorių skirtingus tikslus ir abipusę naudą. Administracinis teisinis reguliavimas turi padėti išlaikyti pusiausvyrą tarp privataus sektoriaus pagrindinio tikslo – pelno ir viešojo sektoriaus pareigos – užtikrinti viešojo intereso apsaugą. O sinerginio (bendro veikimo) teisinio, ekonominio ir kito socialinio reguliavimo požiūriu socialinio kapitalo tarpsektorinis panaudojimas apjungia visus informacinius valstybinio reguliavimo lygmenis (mikro, mezo ir makro), kurie atskleidžia ir apibūdina juose veikiančių,

glaudžiai susijusių vienu ar keliais tarpusavio ryšiais individualių ir kolektyvinių subjektų, bendruomenės ir valdžios institucijų elgesį, vertybes ir normas.

1.2. *Ekonominio kapitalo* pritaikymo viešojo ir privataus sektorių bendrai veiklai valstybinio reguliavimo tyrimas parodė, kad labai svarbu esant glaudiems tarpsektoriniams ryšiams yra legitimus ekonominio kapitalo apyvartos didinimas ir transformacija į teisėtas nuosavybės formas, o socialiniu požiūriu svarbus šio kapitalo naudingumas žmogui, visuomenei, valstybei, nes tada didėja šio kapitalo pajėgumas. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas gali tapti teisėtu įrankiu, kuris pakeistų neefektyviai naudojamą turtą į funkcionuojantį ir reikalingą visuomenei ekonominį kapitalą.

Administracinis teisinis reguliavimas turi sukurti palankią teisinę ir politinę aplinką, kad sektorinis bendravimas būtų naudingas abipusiai. Svarbu, kad centrinės valdžios suinteresuotos viešojo sektoriaus institucijos turėtų teikti vertybinius prioritetus tiems viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo projektams, kurie kurtų tokį ekonominį kapitalą (viešųjų gėrybių prasme), kuris būtų reikšmingas visuomenei. Tokios vertybinės viešojo ar privataus sektorių partnerystės rezultatai gali būti išreikšti sutvarkytais ir nutiestais keliais, pastatyta mokykla ar ligonine, sutvarkyta infrastruktūra. Ekonominio kapitalo panaudojimas partnerystės atvejais yra nauda ne tik viešajam sektoriui, bet ir nauda privačiam sektoriui, kuri gali būti išreikšta gaunamo pelno dydžiu, užmokesčiu už atliktus darbus ar suteiktas paslaugas.

1.3. Kapitalo valstybinio reguliavimo požiūriu *žmogiškasis kapitalas* yra jungiamoji grandis su kitomis kapitalo formoms, nes jo potencialas ir kokybė reikalingi abiems sektoriams. Todėl teisiškai reguliuojant bendrus viešojo ir privataus sektorių projektų vykdymo klausimus, viešojo sektoriaus žmogiškieji ištekliai turi atitikti pakankamą kvalifikacijos ir patyrimo lygį konkuruojant su privataus sektoriaus galimybėmis, nes viešasis sektorius visada turi derinti žmogaus, visuomenės ir valstybės viešuosius interesus.

Viešojo sektoriaus subjektų administraciniai (ne) gebėjimai gali pagerinti privataus sektoriaus galimybes vystyti savo verslą arba atvirkščiai sužlugdyti arba pabloginti situaciją. Todėl administraciniai gebėjimai ir viešojo administravimo efektyvumo didinimo klausimai išskirti kaip svarbiausieji žmogiškojo kapitalo veiksniai, kurie labiausiai daro įtaką administracinės teisės paskirties įgyvendinimui, t.y. visuomenės narių teisėtų lūkesčių įgyvendinimui ir viešojo intereso užtikrinimui.

2. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo genezės tyrimas pasaulyje ir Lietuvoje rodo, kad šio bendradarbiavimo socialinio ir valstybinio reguliavimo suvokimo svarba ir jų raiškos turinys kito priklausomai nuo istorinio laikotarpio ypatumų: teisės tradicijų, ekonominių aplinkybių, teisinio reguliavimo būdų ir kitų socialinių veiksnių. O konkretūs teisinio reguliavimo tikslai ir jų įgyvendinimas priklausė nuo mokesčių surinkimo, investavimo ir ekonomikos bei socialinės politikos ypatumų šalyse. Pagal tai valstybės derino aktualų teisinį reguliavimą užtikrindamos valstybių ekonominius, teisinius ir kitus socialinius interesus. Tuo tikslu valstybės kūrė įvairias socialines – ekonomines programas: skatindamos privatųjį sektorių dalyvauti tarpsektorinėje veikloje, teisiniu reguliavimu nustatydavo subsidijų ar lengvatų skyrimo procedūras ir tvarką.

Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisinio reglamentavimo pokyčius Lietuvoje lėmė objektyvūs ir subjektyvūs veiksniai: socialiniai, ekonominiai procesai, asmeniniai ir grupiniai politiniai, ekonominiai interesai, viešojo diskurso metu keliamos teisinės idėjos. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinių formų įgyvendinimo raidą Lietuvoje apibūdina keli laikotarpiai:

1) Pirmųjų koncesijų pasirašymo Lietuvoje laikotarpis (19 amžiaus pabaiga – 20 amžiaus pradžia). 1887 m. Kaunas pasirašė pirmąją koncesiją "konkės" eksploatacijos klausimu su privačiu asmeniu Šveicarijos piliečiu E.Diupon. Koncesijos dėka Kaune taip pat buvo pastatyta ir pradėta eksploatuoti Petrašiūnų elektrinė, Žaliakalnio funikulierius ir kiti objektai;
2) Sovietinės okupacijos laikotarpiu viešojo ir privataus tarpsektorinis bendradarbiavimas buvo negalimas, nes neliko privačios nuosavybės;
3) Atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės teisinė idėja iki 2009 m. buvo labiau plėtojama viešajame diskurse, mokslinėse – praktinėse konferencijose, o 2009 m. įstatymų leidėjas papildęs Investicijų, Koncesijų ir Valstybės ir savivaldybės turto ir disponavimo juo įstatymus sunormino viešojo ir privataus sektorių partnerystės kategoriją bei reglamentavo šių sektorių bendros veiklos pagrindus.

3. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė panaudoja privatinės ir viešosios teisės teisinio reguliavimo galias, remiasi minėtų teisės šakų teisinio reguliavimo dalyko, metodo ir principų metodologinėmis nuostatomis. Antai, teisinio reguliavimo dalykas išsiskiria tuo, kad šalių partnerystės teisiniai santykiai sujungiami abipusios naudos ir viešojo intereso tikslų suderinimo principu. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės subjektų teisiniam statusui daro poveikį du pagrindiniai privatinės ir viešosios teisės reguliavimo metodų deriniai: (1) šalių lygiateisiškumas didina galimybes pasirenkamai spręsti iškilusias problemas ir toks sprendimo būdas apibūdina dispozityvųjį šios partnerystės teisinį metodą; (2) teisinis reglamentavimas tam tikrais teisės aktais kategoriškai nurodo partnerystės subjektams vien tam skirtas jų teises ir pareigas ir šie negali jų keisti. Toks teisinis įpareigojimas nurodo esant imperatyvųjį teisinį metodą, kuris būdingas administracinei teisei. Pažymėtina, kad vienam iš metodų tam tikrais atvejais gali būti nustatomas pirmumas ir prioritetas. Be minėtų teisinių reguliavimo metodų, partnerystės veikloje galima vadovautis skatinamuoju bei rekomendaciniu metodais.
   Viešojo ir privataus sektorių partnerystės principai kaip teisinio reguliavimo galimi modeliai padeda sisteminiai suvokti teisės norminimo procesus ir teisės taikymo praktiką. Todėl galima išskirti partnerystės institutui būdingas dvi teisės principų grupes, kur pirmoje grupėje vyrauja principai – idėjos, o antroje principai – normos.
   Tarp principų – idėjų paminėtini: bendro tikslo siekimo (suderinimo); koreliacijos; tarpusavio numatomų ateities veiksmų planavimo ir derinimo; socialinės ir ekonominės naudos bei grąžos; viešojo ir privataus sektorių turimo kapitalo (socialinio, žmogiškojo, ekonominio) derinimas ir tikslingas taikymas; piliečių, įmonių ir socialinių partnerių dalyvavimo; viešojo ir privataus sektorių partnerystės atžvilgiu vykdomos politikos nuoseklumo ir strategijų, programų integravimo principas bei jų reikiamų nuostatų teisinis reglamentavimas.
   Tarp principų – normų išskiriami: abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo, subsidiarumo, lygių galimybių, viešojo sektoriaus institucijų bendradarbiavimo principas, asmenų lygiateisiškumo, sutarties stabilumo ir, esant reikalui, koregavimo galimybės, teisingo ir optimalaus rizikos tarp viešojo ir privataus sektorių paskirstymo, privataus sektoriaus subjektinių teisių reikiamo mažinimo, užtikrinant viešąjį interesą, bendros atsakomybės, nediskriminavimo principas atrenkant potencialius partnerius bendrai veiklai, informacijos prieinamumo principas.
4. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinė forma nustato teisinį reguliavimą, kurio pagrindu privatus sektorius turi teisę bendradarbiauti su viešuoju sektoriui. Daugelyje šalių yra išskiriamos šios partnerystės teisinės formos: paslaugų teikimo, eksploatavimo

ir valdymo, nuomos sutartys, visiškai užbaigto (projekto, objekto) pirkimo arba statybos, eksploatavimo ir perdavimo schemos, sudarant partnerystės sutartis, koncesijos, franšizės, privačiai finansuojamų investicinių projektų, privatizavimo ir kitos formos. Lietuvoje galima išskirti šias viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisines formas: jungtinę veiklą (partnerystę), franšizę, viešuosius pirkimus, koncesiją, nuomą, valstybės ar savivaldybės turto perdavimo, disponavimo teisines formas (panaudos, patikėjimo teisės), privatizavimo ir kitas teisines formas. Be to, Lietuvos teisinėje sistemoje yra įtvirtinti du viešojo ir privataus sektorių partnerystės modeliai tai – *institucinis bendradarbiavimas*, kai partnerystė įforminama kaip bendras juridinis asmuo, pvz., bendra įmonė, kontroliuojama viešojo ir privataus sektorių ir *sutartinis bendradarbiavimas*, kai partnerystės formavimas pradedamas nuo nulio, t.y. partnerystės vykdomos sutarčių pagrindu. Šio modelio teisinė forma dažniausiai būna koncesijų arba viešųjų pirkimų sutartys.

Koncesijos įstatymo 1 straipsnio „Įstatymo paskirtis" analizė atskleidė, kad jame labiau deklaruojami formalieji dalykai, nei socialinio veiksmingumo tikslai.

5. Lietuvoje koncesijos teisinis institutas yra viena iš viešojo ir privataus sektorių partnerystės išraiškos formų. Nors koncesijos sutartys priskiriamos prie civilinių sutarčių ir iš jų kylantys ginčai nagrinėjami bendrosios kompetencijos teismuose, jas įgyvendinti padeda ir administracinės teisės normos, nes viešojo sektoriaus institucijos tuo pačiu metu yra paslaugų teikėjos ir kontrolę vykdančios institucijos. Tuo požiūriu teisės aktuose galima išskirti aplinkybes, kurios veikia ar lemia, kad koncesijų sutarčių įgyvendinimas remiasi administracinės teisės normomis.
6. Viešojo ir privataus sektorių bendros veiklos atskleisti privalumai sustiprina tarpsektorinės partnerystės projektų įgyvendinimą, o trūkumai viešojo sektoriaus atstovus skatina juos įvertinti, analizuoti ir remiantis šia analize koreguoti teisinį reguliavimą ir teisės taikymą.

   Finansų ministerija teikdama atskirąją nuomonę dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės finansinių sąlygų pažeidžia savivaldai priskirtą kompetenciją tvarkyti, organizuoti, administruoti, kontroliuoti savivaldybės biudžetą savo nuožiūra ir prisiimti už tai atsakomybę. Kita vertus atskirosios nuomonės rengimo procedūra sulėtina partnerystės projektų įgyvendinimo tempus.
7. Viešojo ir privataus sektorių bendros veiklos atlikta poreikio analizė Lietuvoje rodo, kad poreikis vykdyti šiuos projektus Lietuvoje egzistuoja, tačiau partnerystės poreikių ir strateginių nuostatų doktrininis lygmuo Lietuvoje nėra suderintas šalies ir savivaldos lygmenyse.

   Viešojo ir privataus sektorių bendrai veiklai vykdyti, užtikrinant viešąjį interesą, yra būtinas objektyvus poreikių nustatymas valstybės ir regionų lygmenyse, tačiau atliktas tyrimas parodė, kad poreikiai ministerijų lygmenyje numatyti vienur, tačiau savivaldybės vykdo partnerystės projektus kitose srityse. Todėl, iš dalies nesėkmingai įgyvendinamos tos 15 ir 16 Vyriausybių programų nuostatos, kuriose yra gerų teisinių idėjų viešosios ir privačiosios iniciatyvos bendradarbiavimo klausimais.
8. Lietuvos Respublikos savivaldybių viešojo ir privataus sektorių partnerystės strategijų formavimo klausimų ir jų įgyvendinimo analizė atskleidė skirtingą partnerystės būklę ir šio reiškinio dinamiką:
   8. 1. Strategijose nurodomas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo bendras poreikis. 26 savivaldybės nurodo poreikį įgyvendinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę infrastruktūros, sporto ir kitose srityse. Partnerystės sutarčių kiekybinės analizės duomenys rodo, kad iki 2013 m. sausio 1 d. yra sudarytos 36 koncesijų

sutartys 21 savivaldybėje ir viena valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutartis. Nors 21 savivaldybė sudarė koncesijų sutartys, tik devynių savivaldybių strategijose numatyta viešojo ir privataus sektorių galimybė bendradarbiauti.

8. 2. Partnerystės bendradarbiavimo poreikis konkrečiai nenurodomas, tačiau nurodomos bendradarbiavimo galimybės, susijusios su tarpsektoriniu bendravimo poreikiu, galinčiu peraugti į konkrečius viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektus:
   (a) dalis savivaldybių savo strategijose nurodo, kad sieks pritraukti investicijas, pavyzdžiui: 1) „siekiama skatinti naujas investicijas, diegiant pramoninius rajonus, dalyvaujant tarptautinėse parodose, taikant viešojo ir privataus kapitalo bendradarbiavimo modelius; 2) siekiama sudaryti prielaidas investicijų pritraukimui rajone; 3) norima parengti kryptingo verslo vystymo ir investicijų pritraukimo programą“;
   (b) kitos savivaldybės konkrečiai aprašo, kokias ekonomines priemones taikys investicijų pritraukimui kaip mokesčių bei kitas lengvatas, pavyzdžiui: 1) „miesto valdžia aktyviai bendradarbiauja su potencialiais investuotojais, taiko žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių lengvatas; 2) numatytos mokesčių lengvatos, subsidijos; 3) numatyta parama verslui: tiesioginių ir netiesioginių paramos verslui priemonių (subsidijų, mokesčių lengvatų, informavimo, mokymo, tarpininkavimo); 4) įregistruotiems ir įstatymų nustatyta tvarka vykdantiems mokesčių prievoles juridiniams ir fiziniams asmenims taikomos mokesčių lengvatos; 5) ir kt.“

9. Valstybė ir savivaldybė galėdama investuoti turtą įsigydama steigiamosios arba didinančios įstatinį akcinės bendrovės ar uždarosios akcinės bendrovės akcijų, kurios visuotiniame akcininkų susirinkime valstybei ar savivaldybei (-ėms) arba joms kartu visais atvejais netikslinga taikyti 50 procentų balsų daugumos reikalavimo, kaip tai numato Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 19 str. ketvirtoji dalis.

10. Viešojo ir privataus sektorių sanglaudos formavimo ir trikdžių analizė Lietuvoje atskleidė, kad palaikant politinės, teisinės ir kitokios aplinkos stabilumą, socialinio kapitalo tinklų jungtys tarp viešojo ir privataus sektorių yra disfunkcinės:
    10.1. Koncesijų įstatymas nustatydamas 25 metų sutarties terminą, apriboja didesnes investicijas privačiam sektoriui, kurių atsipirkimui reikėtų ilgesnio termino. Kitose pasaulio valstybėse koncesijos sutarties terminas nustatytas iki 30, 40 metų arba iki 30 metų su galimybe jį pratęsti.
    10.2. Lietuvos ir ES teismų praktikoje teisminių ginčų, susijusių su VPSP sutartimis analizė rodo, kad egzistuoja koncesijos ir kitų teisinių kategorijų vartojimo paskirties ir galiojančių normų konkurencijos problema:
       (a) sutarčių, privalomai sudaromų pagal viešojo pirkimo procedūrą, atskyrimo nuo sutarčių, kurioms ši procedūra neprivaloma;
       (b) koncesijos sutarčių kategorijos vartojimo ir taikymo nuo patikėjimo teisės į perduodamą savivaldybės turtą;
    10.3. Pateikti informacijos sklaidos trūkumai rodo, kad informaciją apie Koncesijų sutartis būtina sisteminti, kad ji vienodai tarnautų tiek valdžios institucijoms, tiek verslui ir visuomenei.
    10.4. Lietuvoje egzistuoja korupcijos pasireiškimo galimybės, taikant Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas.

10.5. Lietuvoje vykdant įsipareigojimus pagal Koncesijų sutartis viešasis sektorius piktnaudžiauja savo teise.

10.6. Atliktas koncesijos sutarčių tyrimas atskleidė, kad:

(a) su koncesijomis susijusi informacija Finansų Ministerijos statistikos puslapyje neatitinka tikrovės ir yra pilnai nepateikiama, nors tai nurodo padaryti imperatyvūs teisės aktai;

(b) egzistuoja koncesijos sutarčių tekstų viešumo bei visuomenės sužinojimo apie numatomas sudaryti, sudarytas bei nutrauktas sutartis problema;

10.7. Viešojo ir privataus sektorių sutarties projekto rengimo, derinimo ir patvirtinimo eiga rodo, kad VPSP projektų parengiamasis procedūrų sekos procesas savivaldos lygmenyje yra sustabarėjęs ir pakankamai lėtas sprendimų priėmimas.

11. VšĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“ ir VšĮ „Investuok Lietuvoje“ funkcijų analizė rodo, kad šių institucijų funkcijos sutampa teikiant konsultacijas ir metodinę pagalbą VPSP klausimais.

12. Viešojo sektoriaus institucijos vykdo apmokymus savo darbuotojams su tikslu – kelti kvalifikaciją, didinti žmogišuosius išteklius, tačiau nėra pakankamai reglamentuotas finansavimo pinigų atgavimo mechanizmas valstybės tarnautojui nutraukus darbinius santykius. Tuo būdu valstybė praranda investuotus pinigus į žmogiškąjį kapitalą kartu su kvalifikuotais darbuotojais. Valstybės tarnautojų kvalifikacijos, kaip sėkmingos viešosios partnerystės įgyvendinimo sąlygos, trūkumas aktyvuoja poreikį teisiškai sureguliuoti žmogiškojo kapitalo „nutekėjimo“ į privatųjį sektorių problemą.

# PASIŪLYMAI

1. Rengiant ir priimant įstatymų ir kitų teisės aktų projektus apie viešojo ir privataus sektorių bendros veiklos, tai pat ir jų partnerystės teisinį reguliavimą, remiantis iš Konstitucijos 46 straipsnio kylančių reikalavimų reguliuoti ūkinę veiklą taip, kad Lietuvos ūkis būtų grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva, valstybei remiant visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą, reguliuojant ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, o įstatymas draustų monopolizuoti gamybą ir rinką, saugotų sąžiningos konkurencijos laisvę, valstybė gintų vartotojo interesus, taip pat iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio aiškumo, tikrumo ir saugumo principų užtikrinimo, tikslinga:
   siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, savivaldybėms tobulinti įstatymų ir kitų teisės aktų teisinio reguliavimo stebėsenos viešojo administravimo praktiką (priemonių įgyvendinimą) kaip vieną iš pagrindinių teisinės sistemos tvarkymo bei visuomenės konsultacijų ir dalyvavimo mechanizmo problemų. Tai įgyvendinant siūloma sudaryti teisinio reguliavimo stebėsenos tarpžinybines ekspertų grupes iš verslo atstovų, viešojo administravimo subjektų, dalyvaujančių tarpsektorinėje bendroje veikoje, mokslininkų ir kitų visuomenės atstovų, kurie galėtų tais klausimais pareikšti ekspertinę ir visuomenės nuomonę apie institucijų vykdomą Teisėkūros pagrindų įstatyme numatytą sisteminę galiojančių teisės aktų peržiūrą (apimančią teisinio reguliavimo reikalingumą, pakankamumą, efektyvumą, faktines teisinio reguliavimo pasekmes ir jų atitiktį nustatant teisinį reguliavimą planuotiems tikslams ir pasekmėms, teisinio reguliavimo poveikį visuomeniniams santykiams ir jo efektyvumą, taip pat reikalingumą keisti teisinio reguliavimo vertinimą), nustatyti pasireiškiančias privataus ir viešojo sektorių bendradarbiavimo viešojo administravimo problemas ir siūlyti jų sprendimus, peržiūrėti teikiamus teisinio reguliavimo ir viešojo administravimo tobulinimo pasiūlymus, skleisti geros viešojo administravimo praktikos patirtį, inicijuoti mokslinius tyrimus, teikti nepriklausomas konsultacijas, organizuoti tarpsektorinių problemų viešus svarstymus, rinkti informaciją ir pan.
2. Įvertinus viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikį Lietuvoje, siūloma parengti šių sektorių plėtros strategiją, kur bendras prioritetinis tarpsektorinis strateginis tikslas galėtų būti – socialiai orientuota ekonominė plėtra, viešojo sektoriaus administravimo modernizavimas bei veiksmingos paslaugų kokybės siekinys (iai). Toks nustatomas partnerystės strateginis tikslas ir Vyriausybės, savivaldybių, ministerijų numatyti strateginiai tikslai turi tarpusavyje sietis. Paruoštą strategiją siūloma susieti veiklos kryptimis, tikslais su nauja nuo 2014 m. viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo programa. Formuojant bendrą tarpsektorinės partnerystės strategiją siūloma spręsti tokius klausimus :
   a) atsižvelgti į valstybės, savivaldybių strategines nuostatas, kuriose numatytos ekonominės ir socialinės plėtros prioritetinės sritys, pasirenkant tas ekonomikos sritis, kuriose tarpsektorinė partnerystė būtų efektyviausia;
   b) numatyti kokiame tarpnacionaliniame, nacionaliniame ar regioniniame lygyje tikslingiau galima įgyvendinti tarpsektorinės partnerystės projektus;
   c) numatyti kokie partnerystės teisiniai modeliai gali būti reikalingesni viešojo intereso tenkinimo ir privataus sektoriaus investicijų pritraukimo požiūriu;

d) nustatyti ar viešasis sektorius turi labiau pasirinkti metodinę konsultacinę ar (ir) dalyvavimo projekte veiklos kryptį;
e) realiai apibrėžti viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų finansavimo šaltinius: finansavimą iš valstybės ir savivaldybių biudžetų ar galimai ir iš projekto pelno, ir kt.

3. Siūloma susieti viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio reguliavimo ir jo įgyvendinimo tikslus su realiais šios partnerystės poreikiais ir galimybėmis ilgesniam investiciniam laikotarpiui. Tai įgyvendinant tikslinga kiekvienai ministerijai ar žinybai kartu su savivaldybėmis atlikti tarpsektorinės partnerystės poreikių vertinimo analizę ir nustatyti prioritetines sritis Lietuvoje, kurios būtų įtraukiamos į savivaldybių strategijas ir jose būtų numatytos jų įgyvendinimo teisinės priemonės.
4. Reglamentuojant savivaldybių inicijuotų partnerystės projektų mokėjimų (atsiskaitymų) nukėlimo vėlesniam laikotarpiui teisines procedūras, siūloma teisinio reguliavimo priemonėmis dispozityviai spręsti:
   - kaip taikyti skirtingų sektorių papildomą interesų derinimo tvarką ir sąlygas,
   - kaip derybomis patikslinti tarpsektorinės partnerystės sudarymo klausimus,
   - kaip taikyti viešojo sektoriaus finansinių galimybių viso projekto įgyvendinimo metu tinkamo įvertinimo procedūras,
   - kaip iš anksto, kokia tvarka ir esant kokiomis sąlygomis galima įvardinti galimas fiskalines problemas bei nustatyti tam tikrą disbalanso tolerancijos ribą, t.y. – aiškią viešojo sektoriaus subjekto biudžeto skolos viršutinę ribą einamuoju laikotarpiu, kuri turi būti suderinta su valstybės skolos ribomis,
   - kaip partnerystės atveju nustatyti ir taikyti projekto finansavimo tvarką ir sąlygas, kai tarpsektorinis turtas neapskaitomas viešojo sektoriaus balanse (yra „už balanso ribų“) nepažeidžiant įstatymais nustatytų viešojo sektoriaus išlaidų ir įplaukų apribojimų. Pasirinkimo sąlygų nustatymas turi būti nagrinėjamas ir vertinamas pagal partnerystės tikėtiną vertę už pinigus (value for money). Šios vertės apskaičiavimas priklauso nuo abiejų sektorių gebėjimų teisingai nustatyti, įvertinti ir prisiimti riziką tai šaliai, kuri geriausiai sugeba ją valdyti.
5. Pasiūlyti Koncesijų įstatymo 1 ir 2 straipsnio redakcinius pakeitimus ir papildymus, patikslinant įstatymo paskirtį bei formuluojant teisinio reguliavimo objektą
   5.1. Koncesijų įstatymo 1 straipsnio paskirties formuluotę orientuoti į koncesijos kaip teisinio reiškinio esmę, t.y. tradicinės paskirties turinio požymius (privačių investicijų pritraukimas į viešojo sektoriaus turto objektus ir vykdomą veiklą, norint turėti sinergetinį efektą – gausinti ir geriau su nauda bei viešo intereso tenkinimo galimybėmis valdyti šį turtą), pirmo dalies formuluotę apibrėžti taip: „Šiame įstatyme nustatytomis sąlygomis ir tvarka pritraukti privačias investicijas į valstybės ir savivaldybių nuosavybės objektus ir turto valdymo veiklą “. o galiojančio įstatymo pirmą dalį pašalinti, nes ji formuluoja teisinio reguliavimo ribas, t.y. šio įstatymo objektą ir šį straipsnį išdėstyti taip:
   „1 straipsnis. Įstatymo paskirtis
   1. Šiame Įstatyme nustatytomis sąlygomis ir tvarka pritraukti privačias investicijas į valstybės ir savivaldybių nuosavybės objektus ir turto valdymo veiklą.
   2. Šiuo Įstatymu viešosios darbų koncesijos reglamentavimas suderinamas su Europos Sąjungos teisės aktais, nurodytais šio Įstatymo priede.“
   5.2. Pasiūlyti Koncesijų įstatymo 2 straipsnio trečios dalies naują redakciją, galiojančią trečiąją dalį ir kitas dalis įvardijant nauja tęstine seka ir antrąją dalį išdėstyti taip:
   „Teisinio reguliavimo objektas – koncesijos ir jos santykių Lietuvos Respublikoje apibrėžtys: koncesijos sutarties dalykas, koncesininkų atranka ir koncesijų suteikimo

tvarka, suteikiančiųjų institucijų bei koncesininkų įgaliojimai, teisės ir pareigos, koncesijos sutarčių turinys, su tuo susiję nustatomi santykiai".

Toks atskyrimas brėžia ribą tarp įstatymo viršenybės ir teisės viešpatavimo pozicijų.

6. Kadangi savivaldos biudžeto sudarymas, jo koordinavimas yra priskirtas savivaldos savarankiškoms funkcijoms, tai siūlome Finansų ministerijai savivaldos inicijuojamiems VPSP projektams netaikyti atskirosios nuomonės nuostatų būtinumo, nes šią teisę turi savivaldybės kontrolierius (savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba). Finansų ministerija gali teikti ekspertines rekomendacines išvadas, nestabdančias savivaldos iniciuojamų projektų procedūrų.
7. Siūloma Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 19 str. ketvirtoje dalyje dispoziciniu teisiniu reguliavimu palaikyti reikiamą balsų visuotiniame akcininkų susirinkime apskaičiavimo proporciją, *nustatomą pagal akcijų vertę*. Valstybei investuojant turtą, steigiamos arba didinančios įstatinį kapitalą akcinės bendrovės ar uždarosios akcinės bendrovės, visuotiniame akcininkų susirinkime įgytų 50 ar daugiau procentų balsų, o savivaldybei investuojant turtą, steigiamos arba didinančios įstatinį kapitalą akcinės bendrovės ar uždarosios akcinės bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime 50 procentų balsų galėtų įgyti priklausomai nuo VPSP projekto vertės.
8. Duomenų kaupimas apie koncesijų patekimo į rinką būklę, sąveiką ir dinamiką informaciniu požiūriu yra ekonominės veiklos dalis susijusi su veiksmingu viešųjų lėšų paskirstymu, veiksnys darantis poveikį viešojo ir privataus sektorių partnerystės plėtrai. Todėl siūloma steigti Koncesijų registrą, kuriame būtų kaupiami svarbiausi duomenys apie Lietuvoje sudarytas, nutrauktas ar sudaromas koncesijų sutartis. Šis Koncesijų registras turėtų būti integruotas į valstybės registrų sistemą ir jo teikiami bendrieji duomenys galėtų būti patalpinti www.ppplietuva.lt internetinėje svetainėje, tačiau su detalesniais duomenų perdavimo tinklais perteikti į Finansų ministerijos ir Viešųjų pirkimų tarnybos informacines sistemas, kur būtų galima įstatymų nustatyta tvarka rasti faktinius duomenis apie partnerystės sutartis ir Koncesijų sutarčių skelbimus.

Įvertinant tai, kad viešojo ir privataus sektorių partnerystė yra pakankamai dinamiška viešo intereso įgyvendinimo sritis, siūlome kuriant bendrą šios partnerystės koncepciją visuomenę dažniau supažindinti su geros praktikos pavyzdžiais.

9. Siūlomas Valstybės tarnybos įstatymo 46 straipsnio 2 dalies pakeitimas.

46 straipsnio 2 dalies pakeitimas.

Pakeisti 46 straipsnio 2 dalį ir jį išdėstyti taip:

„2. Mokymams finansuojamiems iš valstybės, savivaldybės biudžetų ar vykdomiems iš tarptautinių organizacijų skiriamų lėšų (fondų) su valstybės tarnautoju turi būti sudaroma sutartis dėl mokymui skirtų lėšų grąžinimo. Sutartyje nurodomas sutarties dalykas, abiejų šalių teisės ir pareigos, būdas, kuriuo pinigai grąžinami į valstybės, savivaldybės biudžetus ar į tarptautinių organizacijų biudžetus, kurie buvo išleisti darbuotojo kvalifikacijos kėlimui per paskutinius vienerius metus:

1) jeigu jis nevykdo sutartyje numatytų sąlygų;

2) savo noru atsistatydina iš valstybės tarnautojo pareigų be svarbios priežasties, anksčiau negu po vienerių metų nuo mokymo pabaigos;

3) dėl tarnautojo kaltės tarnybinės nuobaudos atleidžiamas iš pareigų. „

# LITERATŪROS SĄRAŠAS

## Lietuvos Respublikos norminiai teisės aktai ir jų projektai


1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Valstybės žinios.* 1985, Nr.1-1.
3. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74-2262.
4. Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 92-2141.
5. Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 70-3163.
6. Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 73-2533.
7. Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 1510.
8. Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymo $28^1$ straipsnio pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 2009, Nr. 77-3167.
9. Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 70-3163.
10. Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymo, vietos savivaldos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 82-3251.
11. Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 77-3164.
12. Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 66-2127.
13. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 112-4290.
14. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. *Valstybės žinios.* 1994, Nr. 55-1049.
15. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas .*Valstybės žinios*. 1996, Nr. 84-2000.
16. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 60-1945.
17. Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas. *Valstybės žinios.* 2007, Nr. 77-3046.
18. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 54-1492.
19. Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 2012, Nr. 136-6957.
20. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 72-3016.
21. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 72-3016.
22. Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2011, Nr. 62-2936.
23. Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 2010, Nr. 15-699.
24. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 4-47.
25. Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas. *Valstybės žinios.* 2003, Nr. 114-5115.
26. Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas. *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 66-1987.
27. Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas. *Valstybės žinios.* 2002, Nr. 123-5558.
28. Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 123-5512.
29. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 107-2688.
30. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 19 straipsnio pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 2003, Nr. 57-2534.
31. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 66-2130.
32. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas. *Valstybės žinios*. *2002,* Nr. 45-1708.

33. Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, 2001, Nr. 91-3190.
34. Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymas. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 63-1582.
35. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 34-620. http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=676A3533-5576-44B6-9E59-3D753D9A447E
36. Lietuvos Respublikos 15-osios Vyriausybės Nacionalinis susitarimas. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 09 25], < http://www.lrv.lt/bylos/Naujienos/Aktualijos/20091028_susitarimas.pdf>.
37. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymas Nr. 1k-489 „Dėl informacijos apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų įgyvendinimo eigą teikimo finansų ministerijai taisyklių patvirtinimo". *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 159-7254.
38. Lietuvos Respublikos įstatymo projektas Nr. P-24. „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių pasiūlymų, pareiškimų, skundų ir peticijų nagrinėjimo tvarkos". [interaktyvus], [žiūrėta 2011 12 03], < http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=33015>.
39. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimas Nr. 2s-27 „Dėl savivaldybių sprendimų dėl funkcijų perdavimo regioniniams atliekų tvarkymo centrams atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams". *Valstybės žinios.* 2008, Nr. 159-7254.
40. Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2009 m. liepos 15 d. potvarkis Nr. 281 „Dėl darbo grupės sudarymo. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 02 12], <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=348905&p_query=&p_tr2=2>
41. Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko potvarkis 2009 m. liepos 15 d. Nr. 281. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 10],
42. Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos". *Valstybės žinios.* 2002, Nr. 113-5029; ir Lietuvos (ūkio) ekonomikos plėtros iki 2015 m. strategija. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 01 26]. <http://www.ukmin.lt/web/lt/lietuvos-ukio-ekonomikos-pletros-strategija>
43. Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. IX-1187. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 113-5029.
44. Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr. XI-52 „Penkioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programa". *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 146-5870.
45. Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. birželio 16 d. nutarimas Nr. XI-1457 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija programos patvirtinimo" pakeitimo. *Valstybės žinios*. 2011, Nr. 77-3727.
46. Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos: Lietuvos pažangos strategija: Lietuva 2030" patvirtinimo". *Valstybės žinios.* 2012, Nr. 61-3050.
47. Lietuvos Respublikos Seimo aplinkos apsaugos komiteto ir Lietuvos Respublikos Seimo ekonomikos komitetas. Posėdžio protokolas 2013-03-20. Nr. 107-P-9/-107-P-6. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 03 21]. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=8815&p_k=1
48. Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės 2012 m. liepos 16 d. prašymas Nr. 1B-20/2012. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 19]. <http://www.lrkt.lt/Prasymai/20_2012.htm>.
49. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2008 m. rugsėjo 19 d. analizė „Dėl korupcijos rizikos analizės Trakų rajono savivaldybėje" Nr. 4-01-3520. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 10]. <http://www.stt.lt/documents/korupcijos_rizikos_analze/TRAKAMS_4-01-3520.pdf>.
50. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2013 m. gegužės 3 d. išvada „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės korupcijos rizikos analizės." Nr. 4-01-2784. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 05 07]. <http://www.stt.lt/documents/korupcijos_rizikos_analze/4-01-2785.pdf>.
51. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos Kauno valdybos 2012 m. birželio 6 d. išvada „Dėl Šakių rajono savivaldybės korupcijos rinkos analizės" Nr. L-07-144. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 10]. < http://www.stt.lt/documents/korupcijos_rizikos_analze/SAKIAI_L-07-144.pdf>.

52. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos korupcijos prevencijos valdybos 2012 m. rugpjūčio 27 d. „Korupcijos rizikos analizės dėl Alytaus miesto, Alytaus rajono, Prienų rajono, Birštono, Druskininkų, Lazdijų rajono, Varėnos rajono savivaldybėse komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos organizavimo srityje ataskaita. Nr. L-01-2632.
53. Europos vietos savivaldos chartija. Valstybės žinios. 1999, Nr. 82-2418.
54. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. spalio 15d. įsakymas Nr. ISAK-2795/A1-347 „ Dėl švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 26 d. įsakymo Nr. ĮSAK – 433/a1-83 „Dėl mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos ir jos įgyvendinimo veiksmų plano tvirtinimo“ pakeitimo“. *Valstybės žinios.* 2008, Nr. 122-4647.
55. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2010 m. birželio 4 d. Nr. 4-431 įsakymas „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 metų programos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2010, Nr. 67-3376.
56. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 ir 19 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamasis raštas. 2009 m. gruodžio 24 d. Nr. XIP-1613.
57. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos atlikta studija. Savivaldybių organizuojamų viešųjų paslaugų teikimo analizė. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 25]. < http://vakokybe.vrm.lt/index.php?id=415>.
58. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymas. Nr. Nr. 1S-140. *Valstybės žinios*. 2010 m., Nr. 120-6168.
59. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario mėn.28 d. nutarimas Nr. 299 „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* Nr. 20-652.
60. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimas Nr. 519 „Dėl Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 40-1499.
61. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimas Nr. 853. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 60-2424.
62. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1646 "Dėl ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir technologijų Baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo". *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 121-5489.
63. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimas Nr. 1160 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo.“ *Valstybės žinios.* 2003, Nr. 89-4029.
64. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimas Nr. 488 „Dėl viešojo administravimo veiklos patvirtinimo iki 2010 metų strategijos patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2004, Nr. 69-2399.
65. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 5 d. nutarimas Nr.432 „Dėl viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašo patvirtinimo.“ *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 51-1892 .
66. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1333 „Dėl valstybinio reguliavimo mažinimo strateginių krypčių patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, Nr. 144-5477.
67. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. liepos 4 d. nutarimas Nr. 758. „Dėl sprendimo investuoti valstybės ir savivaldybių turtą priėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* Nr.80-3275.
68. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 789 „Dėl žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2008, 95-3722.
69. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 11 d. Nr. 1480 nutarimas „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 137-5998.

70. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 16 d. nutarimas Nr. 1247 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ pakeitimo“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 121-5215.

71. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. sausio 28 d. nutarimas Nr. 50 “Dėl valstybės valdymo tobulinimo komisijos (Saulėlydžio komisijos) sudarymo”. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 13-514.

72. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 14 d. Nr. 1290 nutarimas „Dėl metodinę ir konsultacinę pagalbą teikiančio viešojo juridinio asmens įgaliojimo ir jo funkcijų nustatymo“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 124-5339.

73. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 rugsėjo 16 d. nutarimas Nr. 1247 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ pakeitimo“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 121-5215**.**

74. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. balandžio 7 d. nutarimas Nr. 415 “Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo 2010–2012 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2010, Nr. 46-2212.

75. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gruodžio 23 d nutarimas. Nr. XI-1258 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 ir 19 straipsnių papildymo įstatymo“. *Valstybės žinios*.. 2010, Nr. 158-8020.

76. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 13 d. nutarimas Nr.1453. „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 8 d. nutarimo Nr. 1088 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“. *Valstybės žinios.* 2010, Nr. 123-6290.

77. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gruodžio 21 d. nutarimas Nr. 1517 „Dėl viešųjų pirkimo tarnybos nuostatų patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2011, Nr. 161-7630.

78. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. vasario 23 d. nutarimas Nr. 205 „Dėl valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2011, Nr. 24-1155.

79. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 7 d. nutarimas “ Dėl viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programos patvirtinimo. *Valstybės žinios.* 2012, Nr. 22-1009.

80. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2005 m. birželio 23 d. Nr. 692 „Dėl ilgalaikės (iki 2025 metų) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 79-2860.

81. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2007 m. birželio 6 d. Nr. 567. „Dėl valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse“. *Valstybės žinios*. 2007, 67-2617.

82. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2008 m. liepos 23 d. Nr. 789 „Dėl žmoniškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2008, Nr. 95-3722.

83. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1056 “Dėl įgaliojimų parengti ir patvirtinti transporto priemonių priverstinio nuvežimo arba važiuoklės užblokavimo specialiu įtaisu tvarką suteikimo vidaus reikalų ministerijai“. *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 77-2332.

84. Nacionalinė bendroji strategija. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 15]. < http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Visos_patvirtintos_priemones/strategija_20120925.pdf>.

85. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. spalio 13 d nutarimas „Dėl gamtinių dujų tiekimo kainų viršutinių ribų skaičiavimo metodikos pakeitimo“. *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 126 -5477.

86. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2011-2013, 2012-2014 metų strateginiai veiklos planai.

**Kitų valstybių teisės aktai**

87. Bulgarian law on Concessions (Българския Закон За Концесиите) of 01 July 2006. interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 03].< http://lex.bg/laws/ldoc/2135523562>.

88. Federalnyij zakon Rossijskoij Federacii o koncessionnyx soglashenijakh 20005, No. 111-FZ. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 20]. < http://www.rg.ru/2005/07/26/koncessii-dok.html>.

89. Las Cortes Generales en nombre de Juan Carlos I Rey De España. Ley 13/2003, de 23 de mayo reguladora del contrato de concesión de obras públicas. *Boletín Oficial del Estado.* [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 03]. < http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/l13-2003.html>.

90. President of the Assembly of the Republic of Kosovo. Republic of Kosovo Law No. 03/L-090 on Public-Private-Partnerships and Concessions in infrastructure and the procedures for their award of 25 June 2009. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 02]. < http://krpp.rks-gov.net/krpp/PageFiles/File/ligjet/english/2009_03-L-090_en.pdf>.

91. The Croatian Parliament „Decision Promulgating the Concessions Act" 2012, No. 71-05-03/1-12-2. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 27], <http://www.javnanabava.hr/userdocsimages/userfiles/file/ZAKONODAVSTVO%20RH/ENGLESKI/ZAKONI/Concessions%20Act%20OG%20143-12.pdf>.

92. The Parliament of Czech Republic Act No. 139 of 14 March 2006 on Concession Contracts and Concession Procedure (the Concession Act). [interaktyvus], [žiūrėta 2011 05 25]. < http://www.portal-vz.cz/getmedia/6a0ef756-fdc0-4941-a3fa-4b73ad082de2/KZ_english>.

93. The Parliament of Poland Republic The Act on Concession for Works or Services of 9 January 2009. Journal of Laws No. 19. Item 101. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 05 25]. <http://www.publicprivatepartnership.pl/doc/Act_on_Concession_for_Works_or_Services.pdf>.

94. The Republic of Latvia. Concessions Law. Latvijas Vēstnesis. 2000, No. 32/33 (1943/1944), [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 07].< http://likumi.lv/doc.php?id=722>.

95. The Republic of Latvia. Public-Private Partnership Law. Latvijas Vēstnesis. 2009, No. 107 (4093), [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 07]. <http://likumi.lv/doc.php?id=194597>.

96. The Republic of Serbia. Law on Concessions. *Službeni glasnik Republike Srbije*, Nos. 20/97, 22/97 and 25/97. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 02]. < http://www.oecd.org/countries/serbia/40512020.pdf>.

### Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimai

97. Konstitucinė jurisprudencija. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo biuletenis. 2008 m. spalis-gruodis. Nr. 4 (12). p. 27.

98. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. vasario 28 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 1995 m. rugpjūčio 30 d. nutarimo Nr. 1164 „Dėl dalies Žemės ūkio ministerijos įmonių paskolų kapitalizavimo" atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos Biudžetinės sandaros įstatymo 13 straipsniui, Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo 9 straipsniui ir Lietuvos Respublikos Akcinių bendrovių įstatymo 43 straipsnio pirmajai daliai". *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 20-573.

99. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas byloje Nr. 29/98-16/99-3/2000 „Dėl akcinių bendrovių „Būtingės nafta", „Mažeikių nafta" ir „Naftotiekis" reorganizavimo". [interaktyvus], [žiūrėta 2011 04 09]. < http://www.lrkt.lt/dokumentai/2000/Santrauka_2000-10-18.pdf>.

100. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio 1 ir 3 dalių, 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto, 4, 5 ir 6 dalių, šio įstatymo priedėlio II skirsnio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimo Nr. 499 „Dėl valstybinės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinos bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos", Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo", Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr.689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo"

dalinio pakeitimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. (bylos Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01).

101. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio 1 ir 3 dalių, 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto, 4, 5 ir 6 dalių, šio įstatymo priedėlio II skirsnio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimo Nr. 499 „Dėl valstybinės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinos bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr.689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. (bylos Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01).

102. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo“ (1999 m. gruodžio 28 d. redakcija) 3.4.4 ir 3.7.15 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 1 daliai, taip pat dėl šio nutarimo 3.1.17 punkto atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 daliai, 3 straipsnio 11 daliai ir 9 straipsnio 1 bei 2 punktams“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 39–1441.

103. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2002 m. lapkričio 25 d., nutarimas Nr. 41/2000 „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo 69 straipsnio 2 dalies, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2000 m. kovo 16 d. redakcija) 1 dalies 9 punkto ir Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnio (1999 m. gruodžio 16 d. redakcija) 1 dalies 5 punkto bei 23 straipsnio (1994 m. gruodžio 21 d., 2000 m. gruodžio 21 d., 2001 m. gegužės 8 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 113-5057.

104. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d. nutarimas, bylos Nr. 25/01. „Dėl Lietuvos Respublikos 2001 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (2000 m. gruodžio 19 d. redakcija), Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų dydį ir išlyginimą lemiančių rodiklių tvirtinimo 2001, 2002 ir 2003 metams įstatymo ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo 16 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai.“ *Valstybės žinios*.. 2002, Nr. 5-186.

105. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 27–1098.

106. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2003 m. kovo 4 d. Nr. 27/01-5/02-01/03 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 14 straipsnio (1993 m. sausio 12 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalies bei šios dalies 5 punkto, 15, 20 ir 21 straipsnių (2002 m. sausio 15 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 2, 4, 5 ir 6 punktų, šio straipsnio 2 ir 4 dalių, 16 straipsnio 10 dalies, 20 straipsnio (2002 m. spalio 29 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 1994 m. sausio 17 d. nutarimo nr. 27 „Dėl gyvenamųjų namų, būtinų valstybės reikmėms, išpirkimo“ atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai bei Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą

atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 14 straipsniui (1993 m. sausio 12 d. redakcija). *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 24-1004.

107. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas byloje Nr. 3/02-7/02-29/03 „Dėl alkoholio kontrolės įstatymo ir alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių“. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 04 09]. <http://www.lrkt.lt/dokumentai/2004/Santrauka_2004-01-26.pdf>.

108. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 lapkričio 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymo 10 straipsnio 12 dalies (2002 m. kovo 5 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1427 „Dėl privatizavimo objektų parengimo privatizuoti tvarkos patvirtinimo“ (2002 m. rugpjūčio 10 d. redakcija) patvirtintos privatizavimo objektų parengimo privatizuoti tvarkos (2002 m. rugpjūčio 10 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2007, Nr.123-5043.

109. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. kovo 20 d nutarimas. „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 187 straipsnio 1 dalies, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimo Nr. 937 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“ 1, 2 punktų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 24 d. nutarimo nr. 316 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“ 1, 2 punktų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. 361 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“ 1, 2 punktų (2005 m. balandžio 4 d., 2006 m. kovo 27 d. redakcijos), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 27 d. nutarimo nr. 298 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“ 1 punkto (2006 m. kovo 27 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*: 2007, Nr.34-1244.

110. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 22 d. nutarimas „ Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr.966 „Dėl priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2002 m. birželio 24 d., 2002 m. rugpjūčio 29 d., 2003 m. birželio 3 d., 2003 m. lapkričio 25 d., 2005 m. spalio 28 d. redakcijos) patvirtintos priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 daliai, dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d. redakcija) patvirtinto konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d., 2007 m. birželio 7 d. redakcijos) 1 daliai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr.966 „Dėl konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2007 m. rugsėjo 26 d., 2007 m. gruodžio 12 d. redakcijos) patvirtinto konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 1 daliai“. *Valstybės žinios,* 2008-01-24, Nr. 10-350.

111. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 straipsnio 3, 5 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*: 2008, Nr.4-136.

112. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. lapkričio 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo (2010 m. birželio 30 d. redakcija) 89 straipsnio 1 dalies, 90 straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Valstybės žinios. 2011, Nr. 141-6634.

113. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. liepos 3 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*: 2012, Nr.79-4110.

114. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 79-4110.

115. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 1999 m. spalio 6 d nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 85-2548.

116. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2000 m. gruodžio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 40 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir 251 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 ir 2 straipsnių, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 27 straipsnio 5 dalies, 50 straipsnio 3 ir 9 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai" *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 105-3318

117. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta", „Mažeikių nafta" ir „Naftotiekis" reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai" *Valstybės žinios*, 2003-03-19, Nr. 27-1098.

118. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2003 m. liepos 4 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 2 dalies (2000 m. gruodžio 21 d. redakcija) ir 13 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 1995 m. sausio 20 d. nutarimu nr. 83 patvirtintų vidaus reikalų, specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatų 25 punkto 2 pastraipos (2001 m. gegužės 25 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai ir šių nuostatų 5 punkto atitikties Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 4 daliai". *Valstybės žinios*, 2003-07-09, Nr. 68-3094.

**Europos Sąjungos teisės aktai, kiti dokumentai**

119. Council Directive 93/37/EEC of 14 June 1993 concerning the coordination of procedures for the award of public works contracts. [interaktyvus], http://www.vpt.lt/admin/uploaded/direkt3.pdf

120. European Commission, Directorate – General Regional Policy, Guidelines for Successful Public – Private Partnerships, March 2003 (EK VPP Gairės). [interaktyvus], [žiūrėta 2011 12 15]. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/ppp_en.pdf

121. European Commission. Commission staff working paper concerning the application of EU public procurement law to relations between contracting authorities (‚public-public cooperation'). Brussels, 4.10.2011 SEC(2011) 1169 final.[interaktyvus ], [žiūrėta 2012 10 25]. < http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/public_public_cooperation/sec2011_1169_en.pdf>.

122. Europos Komisija. Regioninės politikos Generalinis direktoratas. Kryptinga plėtra, poveikis, vertinimas ir naujovių diegimas. Naujas programavimo laikotarpis (2007–2013 m.) Metodiniai darbo dokumentai. Darbo dokumentas NR. 4 Ekonominės naudos analizės atlikimo metodikos gairės. 08/2006. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 11 25], http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/working/wd4_cost_lt.pdf

123. Europos Komisijos 2004 m. balandžio 30 d. Žalioji knyga COM(2004) 327 dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės ir Bendrijos teisės aktų, susijusių su viešosiomis sutartimis ir koncesijomis; Commissions of the European communities. Green paper on Public-Private Partnerships and community law on public contracts and concessions. 2004, Brussels. COM(2004) 327 final.

124. Europos Komisijos 2011 m. spalio personalo darbinis dokumentas dėl Europos Sąjungos viešųjų pirkimų teisės aktų taikymo perkančiųjų organizacijų santykiams (viešojo sektoriaus subjektų bendradarbiavimas). SEC (2011) 1169. Neoficialus vertimas.

125. Europos Komisijos aiškinamasis komunikatas dėl viešųjų pirkimų ir koncesijas reglamentuojančių Bendrijos teisės aktų taikymo oficialiai patvirtintai viešojo ir privataus sektoriaus partnerystei (OPVVP), Briuselis 05.02.2008, C(2007)6661.

126. Europos Komisijos aiškinamojo komunikato dėl koncesijų pagal Europos Bendrijos teisę 2000/C 121/02, 2.1.2. punktas.

127. Europos Komisijos ataskaita „Dėl Lietuvos pažangos rengiantis narystei Europos Sąjungoje“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2012 02 03]. http://www.lrs.lt/es/pazanga_lt.htm.

128. Europos Komisijos ataskaita dėl Lietuvos pažangos rengiantis narystei Europos Sąjungoje// http://www.lrs.lt/es/pazanga_lt.htm

129. Europos komisijos internetinė svetainė. [interaktyvus], < http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/best-practices/european-enterprise-awards/index_lt.htm>.

130. Europos Komisijos išaiškinimas dėl konkurencinio dialogo, papildantis dokumentą CC/2005/04_rev 1 of 5.10.2005 (Europos Komisijos išaiškinimas dėl konkurencinio dialogo). [interaktyvus], [žiūrėta 2011 10 11], < http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/explan-notes/classic-dir-dialogue_en.pdf>.

131. Europos Komisijos komunikatas – Europos intelektinių gebėjimų sutelkimas: sudaryti universitetams sąlygas visapusiškai prisidėti prie Lisabonos strategijos įgyvendinimo {SEC(2005) 518} / KOM/2005/0152 galutinis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 01]. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005DC0152:LT:HTML

132. Europos Komisijos komunikatas „2020 Europa“ pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija. Briuselis, 3.3.2010 KOM(2010) 2020 galutinis.

133. Europos Komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. Privačiųjų ir viešųjų investicijų telkimas ekonomikai gaivinti ir ilgalaikiams struktūriniams pokyčiams skatinti. Viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės plėtojimas. Briuselis, 2009.11.19 KOM(2009) 615 galutinis. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 04 12], < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0615:FIN:LT:PDF>.

134. Europos Komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui „Dėl valstybinio viešojo ir privačiojo sektoriaus partneryščių ir Bendrijos teisės aktų, susijusių su viešuoju pirkimu ir koncesijomis“. Europos bendrijų komisija. Briuselis, 15.11.2005. KOM(2005) 569 galutinis. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 12 25],<www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCsQFjAA&url=http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=55310&ei=LBq7UITTBs_MsgaqxoCIDQ&usg=AFQjCNE2bkENqWRUaorhbepf1Q2FyECEtg&sig2=nTlbVEosi6EOfSyP5lumggLisabonos Europos vadovų Taryba ir Komisija programa „Švietimas ir mokymas 2010“(2002/C 142/01), [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 01]. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:117:0001:0007:LT:PDF

135. Europos Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Poveikio vertinimo santrauka. Pridedamas prie dokumento Europos parlamento ir tarybos direktyvos pasiūlymo dėl koncesijos sutarčių skyrimo. Briuselis, 2011.12.20. SEK(2011) 1589 galutinis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 25]. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1589:FIN:LT:PDF.

136. Europos Parlamento internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 08 25], < http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0462+0+DOC+XML+V0//LT>

137. Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. kovo 31 d. direktyva Nr. 2004/18/eb dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. [2004] L 134/114.

138. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva. 2004 m. kovo 31 d. Nr. 2004/17/EB, koordinuojanti subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, pirkimų procedūras (OL L 134, 30/04/2004, p. 1);

139. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva. 2004 m. kovo 31 d. Nr. 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, 30/04/2004, p. 114).

140. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 2241/2004/EB 2004 m. gruodžio 15 d. Dėl bendros Bendrijos sistemos siekiant užtikrinti kvalifikacijų ir gebėjimų skaidrumą (Europasas); [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 01]. < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:390:0006:0020:LT:PDF>.

141. Europos Sąjungos struktūrinės paramos Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“. [interaktyvus], [žiūrėta 2009 10 15], < www.cpo.lt/apie/es-parama>

142. General Code of Territorial. Article L1521-1. Amended by Act No. 2004-806 of August 9, 2004 – art. 26 Official Journal of 11 August 2004. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 11]. http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte=LEGITEXT000006070633&idArticle=LEGIARTI000006389507&dateTexte=vig

143. Green paper on Public Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions. *Commission of the European communities.* [interaktyvus]. Briuselis, 2004. [žiūrėta 2011 03 18]. < http://www.3p.lt/sites/3p.lt/files/EK%20zalia%20knyga%20PPP.pdf

144. Guidelines on private public partnerships for infrastructure development. United Nations Economic Commission for Europe. P.6 [interaktyvus], [žiūrėta 2010 02 01]. http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/en-guide2.pdf

145. Komisijos reglamentas (EB). 2005 m. gruodžio 19 d. Nr. 2083/2005, iš dalies keičiantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2004/17/EB ir 2004/18/EB nuostatas dėl ribų, taikomų viešojo pirkimo sutarčių tvarkai (OL L 333, 20/12/2005, p. 28).

146. Komisijos reglamentas (EB). 2005 m. rugsėjo 7 d. Nr. 1564/2005, nustatantis standartines formas, naudojamas skelbiant su viešųjų pirkimų procedūromis susijusius skelbimus, pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 2004/17/EB ir 2004/18/EB (OL L 257, 01/10/2005, p. 1).

147. Opinion of advocate general Kokott delivered on 1 March 2005. Case C-458/03. Parking Brixen GmbH. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 25], < http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=55030&doclang=EN&mode=&part=1>.

148. Regionų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos dėl viešųjų ir privačių partneryščių ir dėl Bendrijos viešųjų sutarčių ir koncesijų teisės. *Official Journal C 071 , 22/03/2005 P. 0019 – 0021.* [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 15], http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004AR0239:LT:HTML http://www.hmtreasury.gov.uk/ppp_pfi_stats.htm

149. Tarybos direktyva. 1989 m. gruodžio 21 d. Nr. 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, koordinavimo (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/50/EEB) (OL L 395, 30/12/1989, p. 33; OL L 285, 29/10/2001, p. 1).

150. Tarybos direktyva. 1993 m. birželio 14 d. Nr. 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2001 m. rugsėjo 13 d. Komisijos direktyva 2001/78/EB) (OL L 199, 09/08/1993, p. 54; OL L 285, 29/10/2001, p. 1).

**Tarptautinės sutartys, teisės aktai**

151. Treaty on Stability, Coordination and Governance (TSCG) in the Economic and Monetary Union**.** (Sutartis dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos ekonominėje ir pinigų sąjungoje visų ES valstybių narių, išskyrus Jungtinę Karalystę ir Čekiją). 2012 m. kovo 2 d. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 09 28], < http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/treaty-on-stability,-coordination-and-governance-signed?lang=lt> ir http://european-council.europa.eu/media/639179/12_-_tscg.lt.12.pdf.

**Teismų praktika**

152. Generalinio advokato Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer išvada. Pateikta 2009 m. birželio 2 d.(1). Byla C 196/08 Acoset SpA prieš Conferenza Sindaci e Presidenza Prov. Reg. ATO Idrico Ragusa ir kt. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 25]. < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003CC0498:LT:PDF>.

153. Judgment of the Court. *Parking Brixen GmbH v Gemeinde Brixen and Stadtwerke Brixen AG.*, Rink. 2005, I-8612, 61 dalis. (bylos Nr. C-458/03).

154. Judgment of the Court. *Teckal Srl v. Comune di Viano, Azienda Gas-Acqua Consorziale (AGAC) di Reggio Emilia*. 1999, OJ 1992 L 209, p. 1. 50 punktas. (bylos Nr. C-107/98).

155. Kauno apygardos administracinio teismo teisėjų kolegijos 2009 m. balandžio 3 d. nutartis administracinėje byloje V. Š. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius. (bylos Nr. I-305-428/2009).

156. Kauno apygardos teismo civilinių bylų skyriaus teisėjo 2012 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-389-173/2012).

157. Kauno apygardos teismo civilinių bylų skyriaus teisėjos 2013 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje *Kauno miesto savivaldybė v. UAB „Kamesta“.* (bylos Nr. A2-1063-230/2013).

158. Lietuvos Apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjo 2013 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje *Kauno miesto savivaldybė v. UAB „Kamesta“.* (bylos Nr. 2-1071/2013).

159. Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-1275/2010).

160. Lietuvos Apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-1275/2010).

161. Lietuvos Apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje *Kauno miesto savivaldybė v. UAB „Kamesta“.* (bylos Nr. 2-800/2013.)

162. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje UAB „ERP“ . Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, bylos Nr. 3K-3-583/2008.

163. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-273/2006.)

164. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje *S. T. v. AB „Energetinės statybos pramonė“ ir kt.* (bylos Nr. 3K-3-121/2011).

165. Lietuvos Aukščiausiojo teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis 2006 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje *Vilniaus miesto savivaldybės v. UAB „Baltijos parkingas”, UAB „Vilniaus parkavimo kompanija*”. (bylos Nr. 3K-3-273/2006 (S))

166. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 29 d. nutartis civilinėje byloje *Kauno miesto savivaldybė v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaipėdos skyrius*. (bylos Nr. 3K-3-27/2008.)

167. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje *Vilniaus miesto apylinkės prokuratūra v. Vilniaus miesto savivaldybė, Vilniaus kapitalinė statyba, UAB „Veikmė*“. (bylos Nr. 3K-3-505/2009).

168. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 30 d. nutartis civilinėje byloje UAB „SEVEN entertainment“ v. Klaipėdos miesto savivaldybės administracija (bylos Nr. 3K-3-350/2010).

169. Lietuvos Aukščiausiojo teismo civilinių bylų teisėjų kolegijos 2009 m. liepos 9 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Vilniaus energija“ v. Vilniaus miesto savivaldybė (bylos Nr. 3K-3-280/2009).

170. Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. gruodžio 15 d. sprendimas administracinėje byloje *Vilniaus miesto savivaldybė v. Konkurencijos taryba* (bylos Nr. A502-2277/2011);

171. Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 kovo 31 d. nutartis administracinėje byloje *UAB „Trakų paslaugos“ v. Konkurencijos taryba* (bylos Nr. A-822-2563-11).

172. Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 30 d. sprendimas administracinėje byloje *Trakų rajono savivaldybė, UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ v. Konkurencijos taryba* (bylos Nr. A858-1484/2012).

173. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 14 d. nutartis administracinėje byloje Klaipėdos miesto savivaldybė, Palangos miesto savivaldybė, UAB „Klai-

pėdos regiono atliekų tvarkymo centras“, UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“, VšĮ „Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras“ v. Konkurencijos taryba (bylos Nr. A(502) -40/2011).

174. Palangos miesto apylinkės teismo teisėjos 2012 m. gegužės 21 d. sprendimas civilinėje byloje *M.L. v. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos*. (bylos Nr. 2-461-588/2012).
175. Šiaulių apygardos teismo 2013 m. sausio 25 d. nutartis civilinėje byloje Šiaulių apygardos prokuratūra v. VšĮ „Pramogų sala“ (bylos Nr. 2-339-372/2013).
176. Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Šiaulių apygardos prokuratūra v. VšĮ „Pramogų sala“ (bylos Nr. 2S-119-71/2012).

**Specialioji literatūra**

177. Abišala, A. ir partneriai. PPP Politika ir ekonomika. Pranešimas Lietuvos statybininkų asociacijai. [interaktyvus], [žiūrėta 2009 11 05], http://www.vilniausmetro.lt/files/Image/VPP/091210/PPP_politika_ir_ek_Abisala.pdf
178. Akmenės rajono savivaldybės veiklos reglamentas. < http://www.akmene.lt/get.php?f.5184>.
179. Allard, G.; Traband, A. Public-Private partnership in Spain: Lessons and Opportunities. International Business and Economics Research Journal. Vol. 7, No. 2, 2008, P. 8. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 08 25]. < http://latienda.ie.edu/working_papers_economia/wp07-10.pdf>.
180. Alpatov, A. A.; Pushkin, A.V.; Dzhaparidze, R.M. *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo. Mekhanizmy realizacii. OOO Alpina Publisherz*, 2010.
181. Andruškevičius, A. Administracinės teisės principai ir normų ribos. *Teisinės informacijos centras*. Vilnius: 2004.
182. Andužis, J.; doc. Malinauskas P.; prof. Mokrik R. ir kiti. „Naujų transporto rūšių diegimo Vilniaus mieste specialusis planas“. Metropoliteno diegimo konceptualioji dalis. 2011 m. spalis.
183. Apie Leo Lt http://www.demokratija.eu/jdj/index.php?option=com_content&view=article&id=27&Itemid=87>.
184. Astromskienė, A.; Sirusienė, R. SAPARD įtaka ekonominės veiklos plėtrai ir alternatyvių pajamų skatinimui kaimo turizmo versle. Kaunas: *LR Žemės ūkio rūmai*, 2004, p. 74 p.
185. Bagdanavičius, J. Žmogiškasis kapitalas. Mokymo metodinė priemonė. *Vilniaus pedagoginis universitetas*. 2002.
186. Bakaveckas A.; Dziegoraitis, A.; Dziegoraitienė, A. ir kt. Lietuvos administracinė teisė „Bendroji dalis. Vilnius: *Mykolo Romerio universitetas.* 2005.
187. Bakaveckas, A. Administracinė teisė: teorija ir praktika. Vilnius: *Mes*, 2012.
188. Barroso J.M., Europos kultūros strategija ekonomikos augimui ir kultūrų tarpusavio supratimui skatinti. Nr. IP/07/646. 2007, Briuselis. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 11 15] <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-07-646_lt.htm?locale=FR>.
189. Bartan, A., Essig, M., Schaefer, B. Public-Private Partnerships as an Element of Public Procurement Reform in Germany. In: K. V. Thai, A. Araujo and al. (eds.). Challenges in Public Procurement: An International Perspective. Boca Raton, 2005, 127–149.
190. Beckett M. ir kt.; Performance of PFI Construction. *The National Audit Office*. London. 2009, p.7.
191. Best Procedure Project Final Report of the Expert Group. European commission directorate-general enterprise and industry . Final version October 2005. p.51. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc _id=3881 .
192. Bielskis A. Viešasis sektorius ir revoliucinis aristotelizmas. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 01 12]. < <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/-/5163>.
193. Blakely E. Planning Local Economic Development:Theory and Practice, 2nd, *Thousand Oaks*. CA:Sage.1994, p.153.
194. Bointon R., et al. European PPP report 2009. European PPP expertise centre. DLA Piper. [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2010 10 01]. http://www.bei.org/epec/attachments/European%20PPP%20Report%202009.pdf

195. Bourdieu P. "Forms of Capital," in Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. Westport: CT *Greenwood Press*, 1986, p. 241-258.

196. Bovis C. Public-private partnerships in the 21st century, ERA Forum, 2010 (11). P. 379-398, ISSN 1612-3093.

197. Budrienė D. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė bibliotekų infrastruktūros plėtrai.[interaktyvus], [žiūrėta 2012 03 05 ], http://www.lmba.lt/sites/default/files/e_MoDB_Budriene_VPSP.pdf

198. Budrienė, D. Prancūzijos patirtis: kas lemia sėkmingų projektų sėkmę? [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 04], <http://www.ppplietuva.lt/straipsniai/tarptautine-patirtis/prancuzijos-patirtis-kas-lemia-partnerystes-projektu-sekme.html>.

199. Bulatov V., Nehpmanskij kapital v otechestvennoj koncessionnoj praktike. Vlast, 2008. No. 12. P. 110.

200. Bulgarijos Nacionalinis Koncesijų registras. (Национален Концесионен Регистър) [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 12], <http://www.nkr.government.bg/app?service=page/Home>

201. Bult-Spiering M.; Dewulf, G. Strategic issues in public-private partnerships: an international perspective. Oxford: Blackwell Pub, 2006.

202. Burgienė D. Praktiniai teisiniai aspektai, realizuojant savivaldybių koncesijų projektus. Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai LAWIN. [interaktyvus]. Vilnius, 2004-11-25 [žiūrėta 2009 04 12]. http://www.lawin.lt/lt/docs.download/1582.php

203. Burns Ph., Eustache A.; 1999. Infrastructure Concessions, Information Flows, and Regulatory Risk. Washington, DC: The World Bank Group. [žiūrėta 2010 09 01]. 2009 [interaktyvus].< http://rru.worldbank.org/documents/publicpolicyjournal/203burns.pdf

204. Butkus F.S. Organizacijos ir vadyba. Vilnius, *Alma Litera*, 1996.

205. Butler E.; Stewart, A. Seize an Initiative. 1996. Adam Smith Institute. London, 1996, p.21. [interaktyvus] [žiūrėta 2011 11 11], http://www.adamsmith.org/sites/default/files/images/stories/seize-the-initiative.pdf

206. Carlos, A.M.; Nicholas, S. Agency problem in Early Chartered Companies. The Case of the Hudson's Bay Company. *The journal of Economy history.* 1990. vol.50. No.4, p. 853-857.

207. Carver, S. The future of participatory approaches using geographic information: developing a research agenda for the 21st century. *Journal of the urban and regional information systems association*, 2003, No 5, 61-71.

208. Cellucci, T. A. Innovative Public Private Partnerships: a pathway to effectively solving problems. [interaktyvus]. JAV: *Department of Homeland Security Science and Technology Direktorate,* 2010.P. 4 [žiūrėta 2011 01 15]. < http://www.dhs.gov/xlibrary/assets/st_innovative_public_private_partnerships_0710_version_2.pdf>

209. Centrinės projektų valdymo agentūros internetinis puslapis. [interaktyvus], http://ppplietuva.lt/index.php?searchword=mokymai+vie%C5%A1ojo+ir+p&ordering=&searchphrase=all&Itemid=71&option=com_search

210. Churchill, W. [interaktyvus]<http://tsovetnik.ru/eng_index.html>;

211. CMS (CMS was established in 1999 and today comprises nine CMS firms, employing over 2,800 lawyers ); PPP in Europe. P. 5. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 25]. http://www.cms-dsb.com/Hubbard.FileSystem/files/Publication/7f112bf8-d6d0-4920-b452-90ac0119fc31/Presentation/PublicationAttachment/d5c195ec-83b6-4439-88ab-807740d4d10b/LS07031_RZ_PPP_Guide%5B1%5D.pdf

212. Coleman, J. Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*: 1988, vol. 94, p. 95-120.

213. Consultation with Stakeholders in the Shaping of National and Regional Policies Affecting Small Business Best Procedure Project Final Report of the Expert Group. European commission directorate-general enterprise and industry . Final version October 2005. p.51. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=3881

214. Crowley L. G., Karim A. Conceptual Model of Partnering. Journal of Management in Engineering. 1995. No 5. P. 33-39.

215. Čekijos infrastruktūros plėtros asociacija (Asociace pro rozvoj infrastruktury). [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 14]. < http://www.asociaceppp.cz/cnt/db_ceske/>.

216. Čepauskaitė A. Medland L.: VAE koncesijos sutartis pažeidžia tarptautinę teisę. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 20].<http://www.lrt.lt/naujienos/kalba_vilnius/32/8106/l._medland_vae_koncesijos_sutartis_pazeidzia_tarptautine_teise>.

217. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 12]. http://www.lki.lt/dlkz/

218. Daye, C.E. Housing and Urban Development Act of 1965. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 11]. http://www.enotes.com/housing-urban-development-act-1965-reference/housing-urban-development-act-1965

219. Davies, S.; Fairbrother, P. Private Finance Initiative (PFI) and Public Private Partnerships (PPPs): Definitions and Sources. Working Paper serious 39. 2003, p. 4. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 01]. http://www.dps.mef.gov.it/cd_cooperazione_bilaterale/docs/3.Development_Tools/1.Best_practices/5.PPPs_pulacchini/2.annexes_PPPs_pulacchini/2.PFI_PPPs.pdf

220. Degutienės, I. nuomonė (Seimo Pirmininkė) – [interaktyvus], [žiūrėta 2012 03 25], http://verslas.delfi.lt/energetika/idegutiene-del-silumos-ukio-pertvarkos-esama-nesusikalbejimo-tarp-vyriausybes-ir-prezidenturos.d?id=55815769

221. Degutis, A. Individualizmas ir visuomeninė tvarka. – Vilnius: *Eugrimas*, 1998.

222. Deviatnikovaitė, I.; Kalašnykas, R. Kai kurių bendrųjų Europos Bendrijos teisės principų taikymo ypatumai administruojant viešąjį saugumą. Jurisprudencija, 2007 4 (94).

223. Dėl Balsių bendruomenės atliktos apklausos. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 01]. http://www.balsiai.eu/rajono-apzvalga/gyventojai/

224. Dičpetrio, L. VPP projekto tinkamumo, naudos ir atsipirkimo vertinimas. Praktiniai aspektai viešajam sektoriui. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija [interaktyvus] 2004-11-24 [žiūrėta 2009 04 28]. < http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/investicijos/partneryste/doc/vpp_tinkamum.pdf>

225. Drazdauskas, S. Favor contractus principas Lietuvos sutarčių teisėje. 2007, [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 01]. http://ssrn.com/abstract=2167674 or http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2167674;F

226. Druskininkų Savivaldybė. [interaktyvus]. [žiūrėta 2010 06 10] <http://www.druskininkai.lt/EasyAdmin/sys/files/privatus%20sek1.pdf

227. Druskininkų savivaldybės tarybos veiklos reglamentas, patvirtintas Druskininkų savivaldybės tarybos 2011 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu Nr. T1-115. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 12]. < http://www.druskininkai.lt/go.php/Tarybos%20veiklos%20reglamentas455>

228. Dubinas, V., Smilga E. Strateginio valdymo panaudojimo galimybės Lietuvoje. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, Vilnius, 2008, P. 47.

229. Dūda M. Teoriniai viešojo ir privataus sektorių partnerystės įgyvendinimo aspektai. Viešoji politika ir administravimas. *Kauno technologijos universitetas,* Kaunas : Technologija. 2010, Nr. 33, p. 139-151.

230. Dūda M., Petrauskienė R, Skietrys E. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė. Modernus viešasis valdymas. Kolektyvinė monografija. Ats. red. A. Raipa. Kaunas: Vitae Litera, 2012, P. 182–205;

231. EIB (European Investment Bank) 2005 m. paskelbta vidaus ataskaita, paremta išsamia 15 VPSP projektų peržiūra „EIB finansuotų VPSP projektų įvertinimas“, <http://www.bei.europa.eu/projects/publications/evaluation-of-ppp-projects-financed-by-the-eib.htm.>.

232. Elektroniniai valdžios vartai internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 10 25], http://www.epaslaugos.lt/egovportal/appmanager/main/public?_nfpb=true&_pageLabel=P7400351541255443885922

233. ES paramos internetinis puslapis http://www.esparama.lt/ES_Parama/strukturines_paramos_2007_1013m._medis/titulinis/files/1VP_ZIP_2007-07-30.pdf

234. ES paramos internetinis puslapis. http://www.esparama.lt/old/lt/bpd/apie_BPD;

235. European Bank for reconstrucion and development. Law in transition. Commercial Law in Lithuania. October 2009. An Assessmnet by the EBRD.

236. European bank for Reconstruction and Development. Concession/ PPP Laws assessment 2011 cover analysis report. Final report 2012. P. 13, 16. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 06]; http://www.ebrd.com/english/downloads/legal/concessions/pppreport.pdf.

237. Eustache, A.; E. Juan.; Trujillo, L. Handbook of Transport Economics. Public-Private Partnerships in Transport" . *Social Science Research Papers*. [žiūrėta 2010 09 01]. 2007 [interaktyvus].< http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1072402##>

238. Feldmane, A. Latvian Investment and Development Agency. PPP in Latvia. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 01]. http://www.tsi.lv/Research/Conference/RegWorkshop/6%20%20March%20-02/AF_WB_1%20march2007.pdf

239. Finansų ministerijos 2012–2014 metų strateginis veiklos planas; [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 05]. http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/strateginis_veiklos_planas_2007_2009/2012-2014/FM_2012_2014_stratplan.pdf

240. Finansų ministerijos internetinis puslapis. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 01 12]. < http://www.finmin.lt/web/finmin/ppp

241. Gabb, S. Reforming the Private Finance Initiative. 1996. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 11]. http://www.seangabb.co.uk/?q=node/351

242. Garsse, S. V. Public-private partnerships, concessions and public procurement law. Proceedings of the 3rd international public procurement conference proceedings. 28-30 August 2008 [interaktyvus] http://www.ippa.ws/IPPC3/Proceedings/Chaper%2016.pdf

243. Gavlin, M.L. Vopros o vinnykh otkupakh v istorini zakonodatelstva Rosijskoj imperini. XVIII-XIX vv. *Ekonomicheskaja istorija.* Moskva: Obozrenie, 2007, p.131.

244. Gineitienė, Z.; Valys, T. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikis ir problemos Lietuvos viešosios infrastruktūros finansavimo kontekste. 3-oji tarptautinė mokslinė konferencija „Practice and research in public and private sector 2013" Vilnius : Mykolo Romerio universitetas. 2013, p. 360-371.

245. Grahame, A. The Private Finance iniciative. Research Paper No. 01/117. *House of Common Library.* 2001. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 05 01]. http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2001/rp01-117.pdf

246. Grahame, A. The Private Finance Initiative (PFI). Research Paper 03/79.2003. P.9. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 02 12]. http://www.parliament.uk

247. Grootaert, C. The world bank. Social Development Family. Environmentally and Socially Sustainable Development Network. *Social capital: the mising link?* 1998. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 05 01]. http://siteresources.worldbank.org/INTSOCIALCAPITAL/Resources/Social-Capital-Initiative-Working-Paper-Series/SCI-WPS-03.pdf

248. Gudelis, D.; Rozenbergaitė, V. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės galimybės. *Viešoji politika ir administravimas*. 2004, 8: 58-74.

249. Guogis, A.; Gudelis, D. Naujosios viešosios vadybos taikymo teoriniai ir praktiniai aspektai. Viešoji politika ir administravimas. *Lietuvos teisės universitetas*. 2003, Nr. 4. P. 27.

250. Guogis, A.; Gudelis, D. Viešojo administravimo ir verslo vadybos integracijos perspektyvos: viešojo ir privataus sektorių sąveikos modelis. Viešoji politika ir administravimas. *Mykolo Romerio universitetas.* 2009, 28: 23-27.

251. Hall, D. (2004) PPPs: a critique of the green paper. Discussion Paper. Public Services International Research Unit (PSIRU), London, UK. [žiūrėra 2010 09 01]. 2004, [interaktyvus] <http://gala.gre.ac.uk/3788/1/2004-07-U-ECPPP.pdf

252. Hall, D.; Motte, R.; Davies, S. Terminology of Public-Private Partnerships (PPPs). Public services research unit (PSIRU). *University of Greenwich*. London, 2003, p. 2. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 01 12].< http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCIQFjAA&url=http%3A%2F%2Fepsu.org%2FIMG%2Fdoc%2FPPPs-defs-2.doc&ei=bsZmUIOpLYbTtAb8moG4Aw&usg=AFQjCNG_0S_yl-BcPaoQUDaJXGTZV-DX9w&sig2=XdG3LW4yXQ3P0_FjPSW1DA>.

253. Hanifan, L. J. (1916) The rural school community center. Annals of the American Academy of Political and Social Science. *Sage Publications Inc*: Vol: 67, p. 130-138.

254. Hart, H. L. A. Teisės samprata. – Vilnius: *UAB „Pradai"* 1997, p. 188–219.

255. Hawkesworth, I.; Ratra S.; Sheppard J.; Burger P. Dedicated public private partnership units. France: OECD Publishing, 2010P.20. [interaktyvus]. [žiūrėta 2011 02 25]. < http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/browseit/4208041e.pdf

256. HM Treasury Autumn Performance Report 2008. [interaktyvus]. [žiūrėta 2010 11 25]. http://www.official-documents.gov.uk/document/other/9781845325427/9781845325427.pdf.>

257. Hodge, A.G.; Greve, C. Boardman A.E. *International Handbook on Public Private Partnership*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2010.

258. Hodge, G. A., Greve, C. Public-Private Partnerships: An International Performance Review. Public Administration Review, 2007, Vol. 67, No 3, 545–558.

259. Ilovaiskiij, S.I.; Uchebnik finansovogo prava. [interaktyvus]. Odessa, 1904. [žiūrėta 2010 02 21]. http://www.twirpx.com/file/263565

260. Institute for Public Private Partnership. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 15]. <http://pppinstitute.com/ppp-magazine/>.

261. Institute for Public-Private Partnership in Poland. 2012. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 08 05]. http://en.ippp.pl/files/2012/08/CK_PPP_projects_in_Poland_Aug_2012.pdf

262. International Public Procurement Conference. Amsterdam, 2008, p. 222. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 05 05], < http://www.ippa.ws/IPPC3/Proceedings/Chaper%2016.pdf>.

263. Internetinis ekonomikos terminų puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 17]. http://www.finam.ru/dictionary/wordf00591/default.asp

264. Investicijų projektų, pretenduojančių į finansavimą iš ES struktūrinių fondų bei valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodika. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 25] <http://www.ppplietuva.lt/images/files/metodikos/metodika_ip_20101214(1).pdf>.

265. Iossa, E., Martimort D. The theory of incentives applied to the transport sector. The institut D' economie industrielle. [žiūrėta 2010 09 01]. 2009 [interaktyvus]. http://idei.fr/doc/by/martimort/idei_rapport13.pdf

266. Iossa, E.; Martimort, D. The Simple Micro-Economics of Public-Private Partnerships. [žiūrėra 2010 09 01]. 2008, [interaktyvus] http://www.bristol.ac.uk/cmpo/publications/papers/2008/wp199.pdf

267. Ivanova, A.O. Razvitije gosudarstvenno – chastnogo partnerstva v Japonii: disertacija ekon. kand. nauk. M. 2010. S. 8.

268. Yčas, M. Gyvoji krašto enciklopedija. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 11], http://www.grazitumano.lt/wiki/index.php/Martynas_Y%C4%8Das

269. Yescombe, E. R. Public-Private Partnerships: Principle of Policy and Finance. London: Butterworth-Heinemann. Elsevier, 2007.

270. Jagminas, T. Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės skatinimo programa. 2009 gruodžio 2 d. konferencijos „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė: valstybės politika ir teisinė aplinka" medžiaga. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija.

271. Jarašiūnas, E.; ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė. *Lietuvos teisės universitetas*. 2001, p. 500-501.

272. Jary, D.; Jary J. Bolšoj tolkovyj sociologicheskij slovar. (Collins). Tom 1(A-O), Moskva, 1999, p.272.

273. Jennett, N. PPP Challenges in Central Eastern Europe and Mediterranean Region. GLDN video session. *EPEC (European PPP expertise centre)*. 2010, p. 8. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 01]. http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/213798-1259011531325/6598384-1268250365374/EPEC_Presentation.pdf

274. Jèze, G. Les contrats administratifs de l'Etat, des départements, des communes et des établissements publics. Tome II. Paris: L.G.D.J., 1932, p. 382.

275. Jonaitytė, A. Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas, jo perspektyvos Lietuvoje. 2006 m. gruodžio 11 d. seminaro „Viešosios ir privačiosios partnerystės projektai – nuo idėjos iki realizavimo" medžiaga. Sorainen Law Offices.

276. Jungtinės Karalystės nacionalinės audito tarnybos ataskaita 2009 m. spalio mėn, „PFI construction performance report". [interaktyvus], [žiūrėta 2010 12 10], < http://www.nao.org.uk/publications/0809/pfi_construction.aspx>.

277. Juozaitytė, L. *Viešųjų paslaugų privatizavimas: Kauno ir Vilniaus miestų atvejis*. Magistro baigiamasis darbas. Vytauto Didžiojo universitetas. Kaunas: 2010, p. 53.

278. Kaimo turizmo ir amatų plėtros kaimo gyvenamosiose vietovėse 2007-2013 m. programai parengti. Mokslo tiriamasis darbas. VšĮ "Socialinės ir ekonominės plėtros centras". Vilnius, 2006. http://www.sepc.lt/projektai;

279. Kappeler, A.; Nemoz M. Public-private partnerships in Europe – before and during the recent financial crisis. Economic and Financial Report 2010/04, July 2010. *European Investment bank*. < http://www.eib.org/epec/resources/efr_epec_ppp_report.pdf>

280. Karkockienė, D.; Butkienė, G. Studentų kūrybiškumo ir intelekto gebėjimų sąsajos. *Psichologija*, 2005. Nr. 32, p. 60-73.

281. Karlavičius, L.V. Karlavičienė, B. Grigonienė, I. Viešoji ir privati partnerystė – naujas būdas pritraukti investicijas. Verslas: teorija ir praktika. *Vilniaus Gedimino technikos universitetas.* 2006, Nr. 1, p.32- 36.

282. Kavaliauskaitė, V. *Viešųjų paslaugų kontraktavimas vietos savivaldos institucijose.* Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2012.

283. Kavaliauskaitė, V.; Jucevičius R. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės svarba realizuojant regiono konkurencinę strategiją. *Kauno technologijos universitetas*. Ekonomika ir vadyba. 2009.

284. Keizeris, M. Lietuvos VPSP kompetencijų centro veikla: ataskaita, rezultatai, tikslai. 2010, [interaktyvus] . Konferencijos „VPSP Lietuvoje: 2010 pasiekimai ir perspektyvos", vykusios 2010 m. gruodžio 9 d. medžiaga. [žiūrėta 2010-12-17] http://www.ppplietuva.eu/images/files/prezentacijos/20101207_PP%20konferencija_CPVA.pdf

285. Kelso, L. O. Kelso Patritsiya KH. Demokratiya i ekonomicheskaya vlast. Institut Kelso po izucheniyu ekonomicheskikh sistem. San-Fransisko. 2007, p.37. Taip pat < http://www.kelsoinstitute.org/

286. Kieman, R. Clarke forces pace on private funding, *The Times*, London, 1994.

287. Kiršienė, J.; Pranevičienė, B. Administracinių ir civilinių teisių sąveika bendrovių valdyme. Jurisprudencija. 2004, t. 56(48), p. 122.

288. Kiršienė, J.; Tikniūtė, A.; Kapitalo teorinė ir struktūrinė paradigma: teisiniai aspektai. *Jurisprudencija*. 2004, 57(49), p. 71-81.

289. Konarev, N.S., Zheleznodopozhnyj transport: Ehnciklopedija. Moskva. 1994.

290. Kostamorov, A., Ocherki torgovli Moskovskogo gosudarstva v XVI i XVII c. CPb., 1862. P. 194-195. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 0515]. http://www.studhistory.ru/pages/more/kostomarov-n.i.-ocherk-torgovli-moskovskogo-gosudarstva-v-xvi-i-xvii-stoletijah.html

291. Kotler, Ph. ir kt. Rinkodaros principai. Poligrafija ir informatika. Kaunas, 2003.

292. Kumar, S.; Jayasankar, C. Public-Private Partnerships in Urban Infrastructure. Kerama Calling. 2004. P. 36–37.

293. Kuncevičius, G. Administracinės sutarties institutas ir jo teorinis pagrindimas. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.

294. Kuodis, R. Viešoji ekonomika. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 01 12]. <http://neris.mii.lt/~ekonomika/VSE/PDF_2011/vse01.pdf>. P. 45.

295. Kūris, E. Ūkinės veiklos laisvė, sąžininga konkurencija ir bendra tautos gerovė (Konstitucijos 46 straipsnio jurisprudencinis komentaras). Jurisprudencija. 2005, t. 64(56); 56–73.

296. Kuzmickaitė, D.; Dvarionas D.; Civinskas R. Socialinės ekonomikos instituto tyrimo ataskaita apie vietos bendruomenės poreikius ir galimybes. [interaktyvus]. Kaunas: 2004, p 20, [žiūrėta 2011 12 12]. http://politika.osf.lt/kiti/dokumentai/BendruomeniuGalimybiuTyr.pdf

297. Kviklys, B. Magistro darbas „Proporcingumo principo aiškinimas pagal Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktiką. Vilniaus universitetas. 2007, p. 57,14.

298. Lane, J. E. New Public Management. *London and New York Routledge*. 2000.

299. Lane, J. E. Viešasis sektorius: sąvokos, modeliai ir požiūriai. Margi raštai. Vilnius, 2001. P. 26.

300. Lao Dzė Knyga apie Dao ir De, 57 posmas. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 01]. http://www.nemokamosknygos.lt/uploads/files/Dao%20De%20Dzing%20-%20Knyga%20Apie%20Dao%20Ir%20De.pdf

301. Lapinskas, K. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pirmininko Kęstučio Lapinsko sveikinimo žodis 2009 m. spalio 26 d. Lietuvos Respublikos Konstituciniame Teisme vykusiame Konstitucijos dienos minėjime. *Konstitucinė jurisprudencija*. 2009, Nr. 4 (16), spalis–gruodis, p.212.

302. Latvijos Nacionalinis Verslo registras. (Latvijas Republicas Uzņēmumu reģistrs). [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 03]. < http://www.ur.gov.lv/?a=40&v=lv>.

303. Law No. 83-597 of 7 July 1983 on the local mixed economy companies. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 11]. http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=FFD8A560532D7B080C742AD458C0158A.tpdjo14v_1?cidTexte=JORFTEXT000000880594&dateTexte=19830708&categorieLien=cid#JORFTEXT000000880594

304. Lemmens, P. pranešimas „Žmogaus teisių pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir visuomenės interesų derinimo principai administracinėje teisenoje“ 2002 m. birželio 7 d. Teisingumo ministerijoje įvykusiame seminare „Skirtumai tarp administracinių ir civilinių teisinių ginčų“. Administracinių teismų praktika. 2002. Nr. 3.

305. Leonavičius, J. Sociologijos žodynas. – Vilnius: *ACADEMIA*, 1993. p. 173.

306. Lietuvos Respublikos Finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius, 2010 10 08. Koncesijų sutarčių kapitalo investicijų dydis. [žiūrėta 2010 10 25]. < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/3_Kapitalo_investiciju_dydis.pdf>

307. Lietuvos Respublikos finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius, 2010 10 08 .Viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutarčių suvestinė. Ataskaitinis laikotarpis, sutartys sudarytos iki 2010 sausio 1 d. [žiūrėta 2010 10 25]. < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/Koncesiju_suvestine.pdf>

308. Lietuvos Respublikos finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius, 2010 10 08. Koncesijų sutarčių skaičiaus paskirstymas pagal sritis. [žiūrėta 2010 10 25]. < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/2_Sutartys_pagal_sritis.pdf

309. Lietuvos Respublikos finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutarčių skaičius savivaldybėse. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 05]. http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/2012_SKAIcIUS_SAVIVALDYBeSE.pdf

310. Lietuvos Respublikos finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutarčių pasiskirstymas pagal sritis. [žiūrėta 2012 02 04]. < http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/Turto_valdymo_departamentas/Statistika/LT/2012_VPSP_SRITYS.pdf>

311. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 25]. http://www.finmin.lt/c/portal/layout?p_l_id=PUB.1.81

312. Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės 2012 m. metinis pranešimas. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 06 15]. http://www.president.lt/lt/prezidento_veikla/metinis_pranesimas/2012_m..html

313. Lietuvos Respublikos Prezidentui V. Adamkui skirta peticija. [žiūrėta 2010 05 20]. http://www.culture.lt/neparduok/

314. Lietuvos Respublikos Seimo internetinis tinklapis. [interaktyvus], http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4463&p_d=100581&p_k=1

315. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos informacijos analizės skyriaus 2002 m. lapkričio 13 d. informacija „Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas kai kuriose ES šalyse".

316. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių 2011 m. veiklos ataskaita. Seimo kontrolieriaus R. Valentukevičiaus 2011 m. veiklos ataskaita. P.18. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 02 05]. http://www.lrski.lt/files/462.pdf

317. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos internetinis tinklapis. Palangos aplinkkeliui tiesti – viešojo ir privataus sektorių partnerystė. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 28]. http://www.transp.lt/lt/naujienos/10856

318. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos internetinis tinklapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 05 03], < http://www.transp.lt/lt/naujienos/12532>.

319. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 02]. http://sena.sam.lt/lt/main/news?id=3605

320. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita. Valstybinio audito ataskaita. Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas Nr. VA-P-30-5-1. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė [interaktyvus]. Vilnius, 2008-01-15 [žiūrėta 2011 10 10]. http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaita.php?2136

321. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Viešojo valdymo politikos departamentas. Viešasis administravimas Lietuvoje 2011 m.

322. Lietuvos statistikos departamentas [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 01], < http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=1521>.

323. Lietuvos ūkio ekonominės plėtros iki 2015 ilgalaike strategija. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos internetinis puslapis [interaktyvus]. Vilnius, 2010 [žiūrėta 2010 08 05]. < http://www.ukmin.lt/lt/strategija/ilgalaike_ukio.php>

324. Lietuvos verslo konfederacijos internetinis puslapis. Tiekėjų etikos kodeksas viešuosiuose pirkimuose. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 05 23], < http://www.lvk.lt/lt/naujienos/skaidruma-viesuosiuose-pirkimuose-skatins-tiekeju-etikos-kodeksas>.

325. Lietuvos verslo konfederacijos internetinis puslapis. Tiekėjų etikos kodeksas viešuosiuose pirkimuose. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 05 22], < http://www.lvk.lt/lt/naujienos/skaidruma-viesuosiuose-pirkimuose-skatins-tiekeju-etikos-kodeksas>.

326. Linder, S. H. Coming to Terms with the Public-Private Partnership. American Behvioral Scientist, 1999, Vol. 43, No 1, 35-51.

327. Lobanov, S. V. Predprinimatelstvo v Rossij 16-17 vv. Južno –Uralskij Gosudarstvenyj universitet. 2008. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 02 10]. < http://www.kazedu.kz/referat/157372>.

328. Lopukhin, A. P. Tolokovaja Biblija, ili Komentarij na vse knigi Cvjashhennogo Pisanija Vetkhogo i Novogo Zavetov. Evangelie ot Matfeja. Pravoslavie i sovremenost. Elektronnaja biblioteka. [interaktyvus] [žiūrėta 2011 02 05].

329. Macharis, C. et all. PROMETHEE and AHP. The design of operational synergies in multicriteria analysis. Strengthening PROMETHEE with ideas of AHP. *European Journal of Operational Research*, Vol.153, No 2, 2004, p.307-317.

330. Mačiulis, A. PPP principo taikymo transporto sektoriuje perspektyvos. 2009 gruodžio 2 d. konferencijos „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė: valstybės politika ir teisinė aplinka" medžiaga. Vilnius: Advokatų profesinė bendrija MAQS Law Firm, 2009.

331. Maffei, A. Drawing on the Concessions Experience of Developed Jurisdictions: The example of France. Law in transition. 2001, p. 39. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 06 01]. http://www.ebrd.com/downloads/research/law/lit011.pdf

332. Meškauskas, K.; Puronas, V.; Meškauskienė, M.; Jurginis, J. Lietuvos pramonė ikisocialistiniu laikotarpiu. Vilnius, 1976.

333. Metodinės rekomendacijos visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų savivaldybėse poreikio, apimties, išteklių nustatymas. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 12 11]. < http://www.smlpc.lt/media/file/Programos_projektai/Tarptautiniai_projektai/Visuomenes_sveikatos_prieziuros_viesuju_paslaugu_sistemos_tobulinimas_savivaldybese-Metodines-1d.pdf>.

334. Mihajlov, S. V. Interes kak obshenauchnaja kategorija i ee otrazhenie v nauke grazhdanskogo prava. Gosudarstvo i pravo. 1999, No. 7. S. 88.

335. Milčiuvienė, S.; Pranevičienė, B. Kainų teisinio reguliavimo aktualijos Lietuvos elektros energijos rinkoje. Jurisprudencija. 2006, 2 (80), p.61.

336. Misiūnas, A.; Bratčikovienė, N. Migracijos tendencijos. Lietuvos statistikos darbai. Statistikos žurnalas. 2006: (45). [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 12]. http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/download_release/?id=1335&download=1&doc=326.

337. Molen, S.; Vilys, M.; Damkus, J. Jakutavičius, A.; How to build successful public-private partnerships? Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. 2010, Nr. 4(20), p. 106-113.

338. Nacionalinė bendroji strategija: Lietuvos 2007–2013 metų Europos sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 01 05], < http://www.esparama.lt/ES_Parama/strukturines_paramos_2007_1013m._medis/titulinis/files/Strategija_2007-03-30.pdf>.

339. Nakrošis, V. Viešojo valdymo reformos Lietuvoje: kodėl ir kuo reikia pakeisti naująją viešąją vadybą? *Politologija.* Vilnius, 2011, p. 65-98.

340. Nevyriausybinių organizacijų ir ekspertų koalicija „Galiu gyventi". [interaktyvus] [žiūrėta 2012 04 27], <http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/lietuvoje-ignoruojama-visuomenes-sveikata.d?id=45457983#ixzz26Aan7c6m>.

341. Nikolaeva, L. A.; Chernaja I.P. Ekonomiceskaja teorija Tema 7. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 02 25]. http://bibliotekar.ru/economicheskaya-teoriya/47.htm

342. Norris, P. Virtous Circle: Political Communication in Post-Industrial Societes.

343. Obrazcovas, V.; Savas, E. S.; Jančauskas, E. E. Valstybės ir savivaldybių turto valdymas ir administravimas: teorija ir praktika: Kn. 1. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003, p. 72- 113.

344. Orlova, E.R.; Bocharova, I.E.; Klimenko, S.I. Infrastrukturnye proekty i sposoby ikh finansirovanija. P. 6. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 06 01]. http://regec.ru/articles/2009/vol1/9.pdf

345. Osborne, D. Laboratories of Democracy: A New Breed of Governor Creates Models for National Growth. Cambridge, Mass.: *Harvard Business School Press*. 1988.

346. Osborne, S.P. Public-Private Partnerships: Theory and Practice in International perspective. *Routledge,* 2000.P.37.

347. Pacific Economic Cooperation Council. Guidelines for good public private partenrships. PECC General Assembly. Sydney, 2007, p. 2. [interaktyvus], [žiūrėta 2009 05 12]. http://www.pecc.org/resources/doc_view/833-guidelines-for-good-public-private-partnerships

348. Palangos miesto internetinis informacinis tinklapis „palangos.info.lt". [interaktyvus], [žiūrėta 2013 04 27], <http://palangos.info/index.php/naujienos/aktualijos/3195-susisiekimo-ministerijoje-duotas-startas-palangos-aplikkelio-statybai.html>.

349. Paliulis, N. K. „Lietuvos transporto sistemos modernizavimo ir plėtros galimybės taikant viešojo ir privataus sektorių partnerystės (PPP) finansavimo modelį" studija. [interaktyvus], <http://www.transp.lt/files/uploads/client/PPP_ataskaita_Galutine.pdf>.

350. Pasaulio banko atlikti tyrimai „Doing business 2009" ir „Doing business 2012" ataskaitos duomenys. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 01 12]. < http://www.doingbusiness.org/~/media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB09-FullReport.pdf> ir

<http://www.doingbusiness.org/~/media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB13-full-report.pdf>.

351. Pauliukevičiūtė, A. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė bei kultūros valdymas. Viešoji politika ir administravimas. Kauno technologijos universitetas. Kaunas: Technologija. 2010, Nr. 32, p. 61-73.
352. Perrot, J.Y.; Chatelus, G. Financing of major infrastracture and public service projects. Public-Private Partnership. French Ministry of public works, transport and housing. Economic and international affairs division. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 05 01]. http://rru.worldbank.org/documents/toolkits/highways/pdf/69.pdf
353. Peters, B. G. With a Little Help From Our Friends: Public-Private Partnerships as Institutions and Instruments. In: J. Pierre (ed.). Partnerships in Urban Governance: European and American Experience. London: *MacMillan Press*, 1998. P.12-13.
354. Petukienė, E.; Tijūnaitienė, R. Visuomenės dalyvavimas: socialinio kapitalo, demokratijos ir racionalaus pasirinkimo teorijų apžvalga. *Viešoji politika ir administravimas.* 2007, 21: 88. Autorės remiasi Black, A. and Hughes, P. įžvalgomis, kurios pateiktos: Working paper No.1 A case study analysis. *The Universityof Quensland*. Australia: 2003. http://www.uq.edu.au/boilerhouse/docs/Lance-&-Woolcock-Delfin-Working-Paper.pdf
355. Portney, P. R.; Stavins R. N. Public Policies for Environmental Protection, 2nd edition. Washington: *Recources for the Future*: 2000.
356. PPP in the infrastructure resource centre. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 01 25]. http://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/overview
357. PPP Lietuva internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 06], http://www.ppplietuva.lt/naujienos/renginiu-apzvalga/kaip-vpsp-sekasi-lenkijoje.html
358. PPP Lietuva internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 06], http://www.ppplietuva.lt/naujienos/renginiu-apzvalga/lietuvos-instituciju-sinergija-%E2%80%93-kroatijos-vpsp-pletrai.html
359. Pranevičienė, B. Teisėtų lūkesčių principo samprata ir teisėtų lūkesčių apsaugos modeliai Europos Sąjungos administracinėje erdvėje. Jurisprudencija. 2007 6(96), p. 47.
360. Pranevičienė, B. Utilitarizmo įtaka žmogaus teisų sistemai. Jurisprudencija. 2008 4(106), p.36.
361. Pranevičienė, B.; Urmonas, A. Administracinės diskrecijos esmė ir diskrecijos kontrolės galimybės// Jurisprudencija. 2002. T. 32 (24)
362. Privačiojo sektoriaus dalyvavimo vandens ir elektros energijos paskirstymo plataus masto tyrimo (2009 m. gegužės mėn.) rezultatai patvirtina, kad privatusis sektorius pateisina lūkesčius, susijusius su didesniu darbo jėgos našumu ir veiklos efektyvumu.< http://www.ppiaf.org/content/view/480/485/>.
363. Probert Encyclopaedia.1993. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 02 26]. http://www.probertencyclopaedia.com/cgi-bin/res.pl?keyword=Navigation+Act&offset=0
364. Psichologija tau. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 01 05], <http://www.psichologijatau.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=62:manipuliacija&catid=59:kas-kaip-veikia>.
365. Public Administration Review, 2007, Vol. 67, No 3. P.547.Mokslo ir studijų institucijų įrangos, žmogiškųjų bei kitų išteklių koncentracijos teritorijų analizė. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 05], <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tsyrimai/es/IV%20ataskaita.pdf >.
366. Public Private Partnership – the Government's Approach. London. The Stationary Office. 2000. P.6.
367. Pumputis, A. Poreikis kaip žmogaus teisių raidos pagrindas. Teisė besikeičiančioje Europoje. Mykolo Romerio universitetas. [interaktyvus], <https://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/jurisprudencija/archyvas/dwn.php?id=279329>.
368. Pūraitė, A. Aukštojo universitetinio mokslo valstybinis reguliavimas. Daktaro disertacija. *Mykolo Romerio universitetas*, 2011, p.48.

369. Putnam, R.D. Social Capital Measurement and Consequences. Canadian Journal of Policy Research [interaktyvus]. [žiūrėta: 2004-12-20]. http://www.oecd.org/innovation/research/1825848.pdf

370. Račas, A. Leo LT: Kodėl Europos Komisija abejoja, o Lietuvos Vyriausybė – ne? [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 15], <http://racas.lt/leo-lt-kodel-europos-komisija-abejoja-o-lietuvos-vyriausybe-ne/>.

371. Raipa, A., Šiuolaikinio viešojo valdymo pokyčių kryptys ir tendencijos. Viešoji politika ir administravimas. *Mykolo Romerio universitetas*. 2009, Nr. 30, p.27.

372. Raipa, A.; Dūda, M. Naujasis viešasis valdymas: viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė. *Viešasis administravimas.* Lietuvos viešojo administravimo lavinimo institutų asociacija. Vilnius : LVALIA. 2011, t. 2, Nr. 30, p. 17-26.

373. Rakauskienė O. G., Valstybės ekonominė politika. *Mykolo Romerio universitetas.* 2006, p. 21-22.

374. Rasporjazhenie Pravitelstva RF ot 17 ijunja 2008 g. No 877-r „ O strategii razvitija Zheleznodorozhnogo transporta v Rosiiskoj Federacii do 2030 goda". CZ RF. 2008. No. 29 (Ch II) St. 3537; Rasporjazhenie Pravitelstva RF ot 17 nojabrja 2008 g. No. 1662-r. „O koncepcini dolgosrochnogo socialno-ekonomicheskogo razvitija Rosiiskoj Federacii na period do 2020 goda. SZ RF. 2008. No.47. St. 5489.

375. Rauhe, H. Kultūros vadyba kaip vadyba meno ir kultūros srityje. Kultūros vadyba: profesionalaus meno teorija ir praktika. (sudarytojai H. Rauhe, C. Demmer). – Vilnius: *Tyto alba*, 2004, p.13, p.13.

376. Renda, A.; Schrefler L. Public-Private Partnership. Models and trends in European Union. 2005. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 11]. http://www.eurosfaire.prd.fr/7pc/doc/1265964211_ppp_briefing_note_en.pdf

377. Richer, L. Droit des contrats administratifs. Paris: L.G.D.J., 2004.

378. Roblot-Troizier, A. Le pouvoir de contrôle de l'administration à l'égard de son cocontractant. RFDA. 2007 septembre-octobre. Paris: Dalloz, p. 995.

379. Rothschild, R. [interaktyvus]<http://www.web-proekt.net.ua/statya_pro_internet_en.html>, ši citata plačiai naudojama: < http://r-u.org.ua/en/news/457-admin.html >, <http://themanicramblingsofaswede.wordpress.com/2007/08/10/whoever-controls-the-information-controls-the-world/>, <http://ezinearticles.com/?He-Who-Controls-the-nformation-Controls-the-World&id=244982>, <http://thinkinganddreaming.ca/2012/09/17/who-controls-information-controls-the-world/>,

380. Ruchkina, G.F. Predprinimatelstvo skvoz prizmu veka. *Predprinimatelskoe pravo*. 20016. Nr. 2. P. 31-37.

381. Sadka, E., Public-Private Partnerships: Public-Economics Perspectives", CESifo Economic Studies, 2007, 53(3) 466-490.

382. Samokeish, O. *5 directions of PPP development in Kazakhstan*. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 20].< http://kzppp.kz/en/gcp/view?id=55> ir <http://prezi.com/w2kac9spuj_w/copy-of-5-directions-of-ppp-development-in-kazakhstan/

383. Sardan, P. Public-Private Partnership in France: a Polymorphous and Unacknowledged Category of Public Policy. International Review of Administrative Sciences, 2004, Vol. 70, No 2, 233-251.

384. Saulėlydžio komisijos 2010-2011 m. ataskaita. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 07 09]. http://www.lrv.lt/bylos/veikla/veiklos-ataskaitos/saulelydis-final.pdf

385. Savas E. S. *Privatization in the City: Successes, Failures, Lessons*. Washington: CQ Press, 2005. P. 15-16.

386. Savas, E. S. Privatization and Public-private partnerships. New York: Seven Bridges Press, 2000.

387. Schultz, T. Investment in Human Capital: The Role of Education and of Research. – N.Y., 1971; Fisher J. The Nature of Capital and Income. – L., 1927; Ben–Porath Y. The Production of Human Capital and The Life Cycle of Earnings. – N.Y.; L., 1970; Nordhoug O. Human Capital in Organizations: Competence, Training and Learning. – Oslo: Scandinavian University Press, 1993; Thurow L. *Investment in Human Capital*. – Belmont, 1970 ir kitų autorių.

388. Sedjari, A. Public–Private Partnerships as a Tool for Modernizing Public Administration. International Review of Administrative Sciences, 2004, Vol. 70, No. 2, p. 291–306.

389. Sekmoko A. nuomonė (Energetikos ministras) [interaktyvus], [žiūrėta 2012 03 25]. http: www.sekunde.lt/lietuva/silumos-kaina-nemazeja-del-nesusikalbejimo-tarp-valdzios-instituciju/

390. Seminar „Gosudarstvenno-chastnye partnerstvo-novaja forma vzaimodejstvija gosudarstvennogo i chastnogo sektorov v finansirovanii infrastukturnykh i socialnykh proektov". Moskva. Posolstvo Velikobritanii. P. 26.

391. Skalūnų dujų informacinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 04 14], <http: skalunudujos.info/2013/04/mes-nesprendziame-leisti-ar-ne-mums-rupi-poveikis-aplinkai-ir-jo-mazinimo-priemones/>.

392. Skelcher, C. Public-Private Partnerships and Hybridity. Oxford, 2005, p.347.; Zhao, Z.; Sandgren, E.S.; Barnia, A.; Advancing Public Interest in Public-Private Partnership of State Highway Development. *University of Minnesota.* 2011, p. 5; Chernikovskij, M. Partnerstvo vo imja razvitija. *Korporotivnyj jurist.* Prilozhenie. 2008, Nr. 10, p. 3.

393. Skietrys, E.; Raipa, A. Viešosios ir privačios partnerystės socialinio poveikio vertinimo teoriniai aspektai. Socialinis darbas. *Mykolo Romerio universitetas.* 2009, Nr. 8 (1).

394. Smaliukienė, R. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo įtaka socialinei atsakomybei versle. Viešoji politika ir administravimas. *Vilniaus Gedimino technikos universitetas.* Vilnius: 2005, Nr. 12, p. 69-76.

395. Socialinių partnerių įtaka darbo rinkai. Socialinės informacijos ir mokymų agentūros leidinys. Vilnius, 2008, p. 24.

396. Stankevičius, A. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų ekonominės naudos analizė. Magistro darbas. *Mykolo Romerio universitetas.* 2012.

397. Stasiukynas, A. Viešojo ir privataus sektorių dalyvavimo santykio elektros energetikoje modelis. Viešoji politika ir administravimas. *Mykolo Romerio universitetas*. Vilnius: 2011, T. 10, Nr. 2 / 2011, Vol. 10, No 2, p. 260–270.

398. Statyba Jums. Internetinis leidinys. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 01]. http: www.statybajums.lt/aktualijos/kalvarijoje-zmones-nepatenkinti-komunalininku-teikiamu-paslaugu-kainomis

399. Storia Ferrovia Napoli – Portici (History Naples-Portici Railway) [interaktyvus], [žiūrėta 2010 06 01], <http: www.ferroviaturistica.it/Storia.html>.

400. Svarstymų grupės ataskaita Europos Valdovų Tarybai dėl „Europa 2030." Projektas „Europa 2030" iššūkiai ir galimybės. 2010 m. gegužės mėn. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 25], <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/lt_web.pdf>.

401. Šlapkauskas, V. Teisės sociologijos pagrindai.: vadovėlis.- Vilnius: *Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras,* 200, p.449.

402. Štof, A. Gornoe pravo. *Tipografija M.M. Stasiulvicha*. S-Peterburg. 1896. P.18-20.

403. Šutavičienė, Ž. Pranešimas. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės veiksmingumo beieškant. Efektyvumas viešajame sektoriuje : kuo vadybos teorijos gali pasitarnauti ir ką praktikai gali patarti? : 2-osios (2010 m.) praktinės – mokslinės konferencijos medžiaga [Elektroninis išteklius]. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010. P. 1-5.

404. Šutavičienė, Ž. The concept of public-private partnerships in Lithuania. Socialinių mokslų studijos: mokslo darbai. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius, 2011, Nr. 3(1), p. 193-211.

405. Šutavičienė, Ž. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikis ir galimybės Lietuvoje. Socialinių mokslų studijos : mokslo darbai. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius : Mykolo Romerio universitetas. 2011, Nr. 3(3), p. 789-815.

406. Tamošiūnas, T.; Žilakauskytė, V. Public and Private Partnerships: the Case of Mazeikiai District. Socialiniai tyrimai. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla. 2010, 3 (20), 150 – 162.

407. Tančev, E. Konstitucinė jurisprudencija. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo biuletenis. 2008 m. spalis-gruodis. Nr. 4 (12). p. 202.

408. Tarptautiniai viešojo sektoriaus apskaitos standartai. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 25]. http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/apskaitos_reforma/TVSAS/1_ivadas.pdf

409. Tarptautinių žodžių internetinis žodynas. < http://www.zodynas.lt/tarptautiniu-zodziu/A/aksiologija>.

410. The International Standards of Supreme Audit Institutions, ISSAI, are issued by the International Organization of Supreme Audit Institutions, INTOSAI. 2004 m. Guideline on Best Practice for the Audit of Risk in Public/Private Partnership (PPP). [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 02]. < http://www.issai.org/media(420,1033)/ISSAI_5240_E.pdf>.

411. The of Ministers of the Republic of Latvia. [interaktyvus] [žiūrėta 2012 05 01], http://www.mk.gov.lv/en/aktuali/zinas/?page=1

412. Tobulevičienė, A. Pranešimas spaudai „Lietuvos ekonomika: bėgimas su kliūtimis – šešėlis, nedarbas ir bloginamos verslo sąlygos“. Laisvosios rinkos institutas. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 25]. < http://www.lrinka.lt/index.php?act=main&item_id=6172.

413. Trumpulis, U. Viešojo intereso kategorija administracinėje teisėje. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.

414. Vilniaus Gedimino technikos universiteto atlikta studija „Nuostolių patiriamų dėl neigiamo transporto poveikio urbanistinėse vietovėse“. (autorius nenurodytas). [interaktyvus], [žiūrėta 2013 02 25]. < http://www.transp.lt/files/uploads/client/SVEKOTRANS_2009.pdf>.

415. United Nations economic and social commisions . A guidebook on public private partnership in inrastracture. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 01 11], < http://www.unescap.org/ttdw/common/TPT/PPP/text/ppp_guidebook.pdf>.

416. United Nations Economic and Social Council (UN ESC) (2002). A Review of Public Private Partnerships for Infrastructure Development in Europe. [interaktyvus], [žiūrėta 2010 10 25],<http://www.unece.org/fileadmin/DAM/ie/Wp5/images/docs/trade.wp5.2002.13e.pdf>

417. United States Department of Transportation. Report to Congress on Public Private Partnership. House Committee on Appropriations. [interaktyvus]. 2004. [žiūrėta 2011 03 02]. < http://www.fhwa.dot.gov/reports/pppdec2004/pppdec2004.pdf>. P. viii.

418. Urbonavičius, S. Koncesijos samprata ir teisinis reguliavimas. Socialinių mokslų studijos. Mokslo darbai. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras. 2010, Nr. 3(7), p.257 – 275.

419. Urmonas, A. Administracinė teisė socialinių pokyčių erdvėje. *Jurisprudencija*. 2006, 5(83), p. 44.

420. Urmonas, A. Administracinės teisės veiksmingumas. Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros mokslinės praktinės konferencijos „Veiksmingumo problemos administracinėje teisėje“, įvykusios 2003 m. gruodžio 10 d. pranešimas.

421. Urmonas, A. Administrative law as a macro-system phenomenon. *Socialinių mokslų studijos,* 2009, 3(3), p. 273–287.

422. Urmonas, A. Nepilnamečių nusikalstamumo kontrolės objektyvieji poreikiai ir institucijų teisinis statusas. *Jurisprudencija*. 2002, T. 26(18): 119-127.

423. Urmonas, A. Socialinių technologijų konceptualių modelių pritaikymo administracinėje teisėje paieška. *Jurisprudencija*. 2007 6(96), p. 10.

424. Urmonas, A.; Milčiuvienė, S. Elektros rinkos teisinis reguliavimas. *Jurisprudencija*. 2003. 42 (34), p. 91.

425. Vaišvila A. Teisinės valstybės koncepcija Lietuvoje. Vilnius: *BĮ UAB „Litimo*“, 2000, p.30.

426. Vaišvila, A. Ar kiekvienam įstatymui taikytinas socialinio veiksmingumo kriterijus? *Jurisprudencija*. 2004, t. 54(46), p. 6–15.

427. Vaišvila, A. Teisės teorija. Vilnius: *Justitia*, 2004, p. 161.

428. Vaišvila, A. Teisingumas: jo formos ir socialinė reikšmė (metodologinis aspektas). *Jurisprudencija*. 2002, 24 (16), p. 7–15

429. Vaitiekūnienė D. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės dabartis bei perspektyvos Lietuvoje. Lietuvos Respublikos Finansų ministerija [interaktyvus]. Vilnius 2006-06-08. [žiūrėta

2009 04 10]. <http://209.85.129.132/search?q=cache:jR1WQHd8x24J:sena2.sam.lt/images/Dokumentai/Konferencijos/1%2520ministry%2520of%2520finance%2520lit%25202.ppt+Vie%C5%A1ojo+ir+privataus+sektori%C5%B3+partneryst%C4%97s+dabartis+bei+perspektyvos+Lietuvoje&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=uk >.

430. Vaitkevičiūtė, V. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: *Žodynas*, 2007. P. 518.
431. Valantiejus, A. Ekonominio ir sociologinio požiūrio jungties galimybė analitinėje socialinio mokslo paradigmoje, arba Maxo Weberio suprantančiosios sociologijos eksplikavimas Zenono Norkaus metodologiniame racionalaus pasirinkimo modelyje. *Sociologija. Mintis ir veiksmas*. 2003 Nr. 2, p.138.
432. Valstybinio studijų fondo 2012-ųjų metų veiklos planas.
433. Van der Molen, Sander.; Vilys, M.; Damkus, J. Jakutavičius.; A. How to build successful public-private partnerships? Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. Šiaulių universitetas. Socialinių mokslų fakultetas. Šiauliai: *Šiaulių universiteto leidykla*. 2010, Nr. 4(20), p. 106-113.
434. Varnavskii, V.G. Gosudarstvenno – chastnoe partnerstvo. V. 2 t.1. M. , 2009 S. 15
435. Varnavskij, V.G. *Konseptualnye ehonomicheskie i pravovye osnovy koncessionnoj dejatelnosti*. FeldPochta. 2004, Nr.029, p. 5.
436. Vičkačkienė, A. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės (VPSP) teisinis reglamentavimas Lietuvoje. 2009 gruodžio 2 d. konferencijos „Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė: valstybės politika ir teisinė aplinka“ medžiaga“. Vilnius: Advokatų profesinė bendrija MAQS Law Firm, 2009.
437. Vidaus reikalų ministerijos atlikta studija. Savivaldybių organizuojamų viešųjų paslaugų teikimo analizė. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 15], < http://vakokybe.vrm.lt/index.php?id=415>.
438. Viešoji ir privati partnerystė-neišnaudotos galimybės ar grėsmė valstybiniam turtui? Vilniaus miesto švietimo įstaigų rekonstrukcijos ir tolesnės priežiūros projekto pradinė ataskaita. Paruošė UAB „Verslo procesų valdymas“ [interaktyvus] Vilnius, 2006. [žiūrėta 2009-05-20] <http://www.vilnius.lt/svietimas/VPP.pdf+Vie%C5%A1oji+ir+privati+partneryst%C4%97nei%C5%A1naudotos+galimyb%C4%97s+ar+gr%C4%97sm%C4%97+valstybiniai+turtui%3F&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=uk>.
439. Viešojo administravimo kokybės sistema. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 04 01], < http://www.vakokybe.lt/lt/kokybes-vadybos-metodu-diegimo-viesojo-administravimo-institucijose-ir-istaigose-stebesena>.
440. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė. Internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 02 01], < http://www.ppplietuva.lt/partneryste/apie/partneryste-lietuvoje/puslapis-2.html>.
441. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė. Internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 02 01], <http://www.ppplietuva.lt/partneryste/apie/partneryste-lietuvoje/puslapis-6.html>.
442. Viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programa: rengimo kontekstas, siūlomi strateginiai sprendimai ir laukiami rezultatai. *Viešasis administravimas Lietuvoje. 2011 metų apžvalga*. Vidaus reikalų ministerija. Viešojo valdymo politikos departamentas . 2012, p.12.
443. Viešųjų investicijų projektų sąnaudų ir naudos analizės metodinės rekomendacijos. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 05 01]. <http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/valstybes_kapitalo_investicijos/Metodika(2).pdf>.
444. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymas 2010 m. 30 d. Nr. 1S-140 „Dėl konkurencinio dialogo taikymo rekomendacijų patvirtinimo“.
445. Vilisov M.V. Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo: politiko-pravovoi aspekt. 2006, *Vlast*. Nr. 7.
446. Vilniaus Gedimino technikos universiteto internetinis tinklapis. www.ebooks.vgtu.lt/reader/europos-sjunga-pltros-procesai/164;
447. Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 07 15]. http://www.vilmorus.lt/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=2&cntnt01returnid=20

448. Viešosios įstaigos „Investuok Lietuvoje“ įstatai patvirtinti 2012 m. lapkričio 28 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu. Nr. 4-1117. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 12 05], < http://www.investlithuania.com/files/files/PDF/20130426_IL_istatai.pdf>.

449. VšĮ „Investuok Lietuvoje“ internetinis tinklapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 27], <http://www.investlithuania.com/lt/apie/investuok-lietuvoje>.

450. VšĮ „Investuok Lietuvoje“ internetinis tinklapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 29], < http://www.investlithuania.com/files/files/PDF/List%20of%20Strategic%20Projects%202013.pdf>.

451. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės vadovas. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 02 05], < http://www.ppplietuva.lt/images/files/I_VPSP_vadovas_20130416.pdf>.

452. Viešųjų pirkimų tarnybos internetinis puslapis. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 11 01], https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt/app/notice/notices.asp?B=PPO

453. Vilniaus Gedimino technikos universiteto Teritorijų planavimo mokslo instituto atlikta studija „Naujų transporto rūšių diegimo Vilniaus mieste specialusis planas“. Partneriai SĮ „Vilniaus planas“, UAB „Urbanistika“, UAB „ASL“, SYSTRA SA (Prancūzijos kompanija). 2012 m.

454. VšĮ „Centrinės projektų valdymo agentūros“ leidinys. Curriculum Vitae Nr. 2. Lietuva žengia pirmuosius žingsnius viešosios ir privačios partnerystės link. UAB „Baltijos kopija“. 2012, P.28.

455. Wehmeier, S. (žodyno sudarytojas). Oxford Advanced Learners's Dictionary. Sixth edition. *Oxford University Press*. 2000, p. 184.

456. Zverev, A.; Zatezalo M. European Bank for reconstrucion and development. Law in transition 2007.P.8. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 12 15]. < http://www.ebrd.com/downloads/research/law/lit071.pdf

457. Žemaitis, V. Bendravimo prasmė. Vilnius: Ethos. 1992.

458. Žiogaitė, I.; Kaminskas G. Viešosios privačiosios partnerystės (koncesijos) aktualijos. Jurevičius, Bartkus and partners. Pranešimas politinėje konsultacijoje—seminare Seimo nariams apie koncesiją, 2006 m. [interaktyvus] Vilnius, 2005 05 27 [žiūrėta 2009-04-20]. <http://www.jbblegal.lt/upload/doc/lt/VPP%20prezentacija-JBB%20-presenation-v3-LTEN.pdf>.2000 m. kovo 23 ir 24 d. Lisabonoje vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime valstybių ir vyriausybių vadovai nusprendė siekti, kad Europos ekonomika taptų konkurencingiausia žinių ekonomika pasaulyje, todėl privaloma modernizuoti Europos socialinį modelį. [interaktyvus], [žiūrėta 2011 11 01]. <http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/lisbon/article_7207_lt.htm>.

459. Žvirblis, A. Rinkovados analizės principai ir metodologija. Monografija. Vilnius: Technika, 2005. 2009 m. gruodžio 10 d. konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystės perspektyvos Lietuvoje“ medžiaga.

460. 2012 m. MVGP vadovas (Education and culture Lifelong Learnig Programme), II a dalis [interaktyvus]. [žiūrėta 2012 02 25]. <http://ec.europa.eu/education/llp/doc/call12/part2_lt.pdf>.

461. 2010 m. gruodžio 7 d., konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje: 2010 metų pasiekimai ir ateities perspektyvos“, medžiaga;

462. 2012 m. gegužės 23 d. Seimo Ekonomikos komiteto ir Seimo Europos informacijos biuro organizuota diskusija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė: pasaulio patirtis ir Lietuva“, medžiaga;

463. 2013 m. gegužės 23 d. Kompetencijų vystymo centro organizuota konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė ir ES struktūriniai fondai – sinergija ar konfliktas?“, medžiaga.

464. 2013 m. gegužės 31 d. Lietuvos verslo konfederacijos kartu su VšĮ „Investuok Lietuvoje“ ir advokatų kontora GLIMSTEDT organizuota konferencija „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje: galimybės verslui“ medžiaga.

**Koncesijų sutarčių paieškos rezultatų internetinės nuorodos:**

465. Akmenės rajono internetinis puslapis http://www.akmene.lt/index.php?cid=1019

466. Druskininkų miesto internetinis puslapis http://www.druskininkai.lt/go.php/lit/Pasiraytossutartys/970

467. Jurbarko rajono savivaldybės koncesijos sutartis http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:rRvobJOolgMJ:www.infolex.lt/jurbarkas1/GetFile.aspx%3FDocId%3D21ee2060-ed3c-4430-9d4f-31a2f8031a04+&cd=1&hl=lt&ct=clnk

468. Kalvarijų rajono savivaldybės Koncesijų sutarties pakeitimas http://www.infolex.lt/kalvarija/Default.aspx?Id=3&DocId=4470

469. Kelmės rajono savivaldybės koncesijos sutartis http://195.182.91.242/taryba/2008-05-29/T-172_priedas.doc

470. Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimas dėl koncesijos sutarties nutraukimo http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:BYVA0m4lVJgJ:taryba.klaipeda.lt/2012-01-00/ZARDE.doc+&cd=1&hl=lt&ct=clnk

471. Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimas dėl koncesijos sutarties nutraukimo http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:IAUKjzuNYJMJ:taryba.klaipeda.lt/2012-01-00/PRITARIMAS%2520KONCESIJU.doc+&cd=1&hl=lt&ct=clnk

472. Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimas dėl koncesijos sutarties nutraukimo http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:U-AFJ5pX2KgJ:taryba.klaipeda.lt/2009-06-25/17.doc+&cd=2&hl=lt&ct=clnk

473. Klaipėdos miesto Koncesijos sutartis http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:L2TfDPOm4ygJ:taryba.klaipeda.lt/2010-09-08/8pr10.doc+&cd=3&hl=lt&ct=clnk

474. Klaipėdos daugiafunkcinio sporto ir pramogų komplekso valdymo ir naudojimo koncesijos 2010-10-07 sutarties Nr.J11-113 teisėtumo ir atitikimo teisės aktų reikalavimams patikrinimo“ specialisto išvada http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:NtBODaCZCGsJ:www.klaipeda.lt/klaipeda/m/m_files/wfiles/file1868.doc+&cd=1&hl=lt&ct=clnk

475. Neringos miesto Koncesijos sutartis – http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3TuLPYVyvMQJ:www.neringa.lt/get_file.php%3Ffile%3DL3d3dy9uZXJpbmdhLmx0L2RhdGEvbmVyaW5nYS9tL21fZmlsZXMvd2ZpbGVzL2ZpbGUzNTcwLmRvYzswMTRfS29uY2VzLi4udXRhcnRpc19MUlQuZG9jOzs%3D+&cd=3&hl=lt&ct=clnk

476. Neringos miesto sprendimas pritarti koncesijų sutarčiai: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:zP7YiQgmeIUJ:www.neringa.lt/get_file.php%3Ffile%3DL3d3dy9uZXJpbmdhLmx0L2RhdGEvbmVyaW5nYS9tL21fZmlsZXMvd2ZpbGVzL2ZpbGUzNTcxLmRvYzswMTRfRMSXbCDELi4ucnTEryBzdSBMUlQuZG9jOzs%3D+&cd=1&hl=lt&ct=clnk

477. Neringos miesto Koncesijos sutartis – http://kratc.lt/uploads/dokumentai/neringos_koncesine_sutartis.pdf

478. Pagėgių savivaldybės Koncesijos sutartis http://www.uabtratc.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=50

479. Šiaulių regiono savivaldybių bendradarbiavimo regioninėje atliekų tvarkymo sistemoje sutartis http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:9vzUm6xMh1cJ:www.pakruojis.lt/files/taryba/projektai/2011/TS2011102713.pdf+&cd=1&hl=lt&ct=clnk

480. Radviliškio savivaldybės Koncesijos sutartis http://www.radviliskis.lt/files/teisine-informacija/t-2008-06-26-424.pdf

481. Radviliškio savivaldybės Koncesijos sutartis http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:5jBtQ7k9JdQJ:www.radviliskis.lt/component/option,com_docman/task,doc_download/gid,660/Itemid,71/+&cd=1&hl=lt&ct=clnk

482. Šilutės rajono Koncesijos sutartis http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3em544TUupQJ:www.silute.lt/publ/tarybos/2010-10-28(46)/T1-1561p2.doc+&cd=3&hl=lt&ct=clnk

483. Ukmergės Koncesijos sutartis http://www.uabtratc.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=50

484. Utenos Koncesijos sutartis http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:_2hULjrNDh4J:www.utena.lt/code/record_file_download.php%3Fid%3D12d29eba-9e79-4c02-aca7-491208a13d7d+&cd=1&hl=lt&ct=clnk

**Lietuvos Respublikos savivaldybių internetiniai adresai**

485. Akmenės rajono savivaldybės internetinis puslapis, http://www.akmene.lt/get.php?f.8453
486. Alytaus miesto savivaldybės internetinis puslapis http://www.alytus.lt/documents/10180/91409/Alytaus%20miesto%20pl%C4%97tros%20iki%202015%20met%C5%B3%20strateginis%20planas.pdf
487. Alytaus rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.arsa.lt/index_old.php?action=content.1539&id=248
488. Birštono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.birstonas.lt/index.php?543353449
489. Birštono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.birstonas.lt/index.php?388047157
490. Biržų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.birzai.lt/index.php?370194078
491. Druskininkų miesto savivaldybės internetinis puslapis http://www.druskininkai.lt/go.php/Strategija965
492. Elektrėnų savivaldybės internetinis puslapis.< http://www.elektrenai.lt/go.php/lit/Elektrenu_savivaldybes_2011_2013_metu_st/7897
493. Ignalinos savivaldybės internetinis puslapis http://www.ignalina.lt/lit/Parengtas_Ignalinos_rajono_savivaldybes_/4992/1
494. Jonavos rajono savivaldybės internetinis puslapis. < www.krda.lt
495. Joniškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. www.joniskis.lt/content/.../file/Joniskio_strateginis_3.pdf
496. Jurbarko rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.jurbarkas.lt/index.php?1418065105
497. Kaišiadorių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kaisiadorys.lt/go.php/lit/Strateginiai_planavimo_dokumentai/219
498. Kalvarijos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.lyderio.lt/uploads/files/kalvarijos-sav-2011-2017.pdf
499. Kauno miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kaunas.lt/index.php?1745168471
500. Kazlų Rūdos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kazluruda.lt/index.php?-611755497
501. Kelmės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kelme.lt/content/download/12754/94142/file/Kelm%C4%97s%20rajono%20savivaldyb%C4%97s%202012-214%20m.%20strateginis%20veiklos%20planas.pdf
502. Kėdainių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kedainiai.lt/go.php/2013-2015%20m.%20strateginis%20veiklos%20planas451
503. Klaipėdos miesto savivaldybės internetinis puslapis.< http://www.klaipeda2020.lt/files/aplinkos%20analize%20final_priedai_0910.pdf
504. Klaipėdos rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.klaipedos-r.lt/go.php/lit/Klaipedos-rajono-pletros-strateginis-planasiki-2020-m/992
505. Kretingos rajono savivaldybės internetinis puslapis. < http://www.kretinga.lt/files/file/tarybos_spr/2012/01/T2-2.2012.priedai.pdf
506. Kupiškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kupiskis.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai/kupiskio-rajono-savivaldybes-rduv.html
507. Lazdijų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.lazdijai.lt/go.php/lit/Strateginis_pletros_planas/313/3/152
508. Marijampolės savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vrm.lt/nrp/assets/files/Marijampole/MRPP/Planas_2014-2020/Planas_2014-2020_projektas.pdf
509. Mažeikių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.mazeikiai.lt/go.php/lit/MAZEIKIU_RAJONO_2008___2013_M._STRATEGIN/189

510. Molėtų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.moletai.lt/files/Pletros_planas_20101125.pdf
511. Neringos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.neringa.lt/go.php/lit/Neringos-savivaldybes-strateginis-pletros-planas2007---2013-metams/1682
512. Neringos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.neringa.lt/go.php/lit/Neringos-savivaldybes-strateginis-pletros-planas-2014---2020-metams/1683
513. Pagėgių savivaldybės internetinis puslapis. http://www.pagegiai.lt/index.php?1354968204
514. Pakruojo rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.pakruojis.lt/files/taryba/2008/TS20081229430.pdf
515. Panevėžio miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.panevezys2020.lt/wp-content/uploads/2012/10/aktualiu_strateginiu_dokumentu_analize.pdf
516. Panevėžio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.panrs.lt/t20130227/20130227.htm#t30
517. Pasvalio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.pasvalys.lt/2014planas2.pdf
518. Plungės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file597.pdf
519. Prienų rajono savivaldybės internetinis puslapis. < http://www.lyderio.lt/uploads/files/prienu-strateginis-planas-2011.pdf
520. Radviliškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=173642&p_query=&p_tr2=&p_org=339&p_fix=y&p_gov=n
521. Raseinių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.raseiniai.lt/index.php?1632848805
522. Rietavo rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.rietavas.lt/index.php?955962187
523. Rokiškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. https://www.google.lt/#hl=lt&sclient=psyab&q=rokiskio+rajono+savivaldybes+strateginis+pletros+planas&oq=rokiskio+rajono+savivaldybes+strateginis+pletros+planas&gs_l=hp.3...7400.11552.1.11860.14.13.1.0.0.4.225.2050.0j12j1.13.0...0.0...1c.1.11.psyab.xsswjmw0cb0&pbx=1&bav=on.2,or.r_cp.r_qf.&bvm=bv.45921128,bs.1,d.Yms&fp=57b48a6a4562a981&biw=1440&bih=809
524. Skuodo rajono savivaldybės internetinis puslapis http://www.skuodas.lt/index.php?par=25&g=163&iras=1564
525. Šakių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.sakiai.lt/go.php/lit/IMG/193
526. Šalčininkų rajono savivaldybės internetinis puslapis https://www.salcininkai.lt/index.php?350406913
527. Šiaulių miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.siauliai.lt/miestas/strateginis/spp_%20svarstymui_2006_09_08.pdf
528. Šiaulių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.siauliai-r.sav.lt/go.php/lit/Strateginis_planas/680
529. Šilalės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.silale.lt/go.php/lit/Strateginis-pletros-planas/193
530. Šilutės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.silute.lt:50080/go.php/lit/Planavimo-dokumentai/283
531. Širvintų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.sirvintos.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai_1431/sirvintu-rajono-2010-bj64.html
532. Švenčionių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.svencionys.lt/lit/Strateginiai_planai/5687
533. Tauragės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.taurage.lt/index.php?47750830
534. Telšių rajono savivaldybės internetinis puslapis http://www.telsiai.lt/SPP/images/Telsiu_SPP.pdf

535. Trakų rajono savivaldybės internetinis puslapis http://www.trakai.lt/index.php?407826469
536. Ukmergės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.ukmerge.lt/go.php/lit/Strateginis-planas/1020/1
537. Utenos savivaldybės internetinis puslapis www.utena.lt/?q=lt/node/25221
538. Varėnos rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.varena.lt/lt/planavimo-dokumentai/strateginis-planavimas/varenos-rajono-savivaldyb-h7fs/varenos-rajono-savivaldyb-fewq.html
539. Vilkaviškio rajono savivaldybės internetinis puslapis http://www.vilkaviskis.lt/go.php/lit/Strateginiai_veiklos_planai/373
540. Vilniaus miesto savivaldybės internetinis puslapis http://www.vilnius.lt/index.php?3311737904
541. Vilniaus rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vilniaus-r.lt/index.php?id=18610
542. Visagino miesto savivaldybės internetinis puslapis http://www.visaginas.lt/index.php?-1518610883
543. Zarasų rajono savivaldybės internetinis puslapis http://www.zarasai.lt/userfiles/STRATEGINIS_PLANAS.pdf

# PRIEDAI

**Priedas Nr. 1**

Žemiau pateikiami duomenys dėl sutarties sudarymo, nutraukimo ir priimtos teismų nutartys[712] dėl teisminio ginčo tarp UAB „Kamesta“ ir Kauno miesto savivaldybės.

1. *2005 m. rugpjūčio 1 d. UAB „Kamesta“ ir Kauno miesto savivaldybė sudarė koncesijos sutartį* Nr. 1717, kurios pagrindu vykdė Kauno miesto Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgo statybos, eksploatavimo ir priežiūros darbus už koncesijos sutartyje nustatytą koncesijos mokestį.

2. *2008 m. gegužės 26 d. komisija, paskirta Kauno apskrities viršininko, pasirašė Statinio pripažinimo tinkamu naudoti aktą* ir pripažino, kad Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgas tarp piketų nuo 22+20 iki 26+20 Veiverių g. tenkina nustatytus reikalavimus ir yra tinkamas naudoti.[713]

3. *2008 m. gegužės 30 d. koncesijos ruožas (Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgas) oficialiai atidarytas ir pradėtas naudoti*. [714]

4. *2009 m. spalio 29 d. pranešimu Kauno miesto savivaldybė nutraukė Koncesijos sutartį prieš koncesijos laikotarpio pasibaigimą*.[715]

5. Ieškovas *UAB „Kamesta“* kreipėsi į teismą su ieškiniu atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai, *prašydamas pripažinti atsakovo vienašalį 2005 m. rugpjūčio 1 d. Koncesijos sutarties Nr. 1717, sudarytos tarp ieškovo ir atsakovo, nutraukimą neteisėtu ir taikyti laikinąsias apsaugos priemones*;

6. 2010 m. gegužės 14 d. Kauno apygardos teismas priima nutartį[716] – *atsisakyta taikyti laikinąsias apsaugos priemones civilinėje* byloje Nr. 2-1232-173/2010 pagal ieškovo UAB „Kamesta“ ieškinį atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl vienašalio sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu, skolos ir delspinigių priteisimo, tretysis asmuo AB DnB NORD bankas.

7. 2010 spalio 21 d. UAB „Kamesta“ Lietuvos apeliaciniam teismui pateikė atskirąjį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2010 m. gegužės 14 d. nutarties, kuria atsisakyta taikyti laikinąsias apsaugos priemones civilinėje byloje Nr. 2-1232-173/2010 pagal ieškovo UAB „Kamesta“ ieškinį atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl vienašalio sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu, skolos ir delspinigių priteisimo, tretysis asmuo AB DnB NORD bankas.[717]

8. UAB „Kamesta“ prašo Kauno apygardos teismo 2009 m. gegužės 14 d. nutartį panaikinti ir išspręsti klausimą iš esmės – tenkinti ieškovo prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo.[718]

---

[712] Teismų nutarčių sąrašas nėra baigtinis, čia pateikiamos mūsų manymu labiausiai parodančios esančią situaciją.

[713] Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. spalio 21 d. Nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-1275/2010).

[714] Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. spalio 21 d. Nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-1275/2010).

[715] Ten pat. <UAB „Kamesta“ mano, kad atsakovas Koncesijos sutartį nutraukė nepagrįstai, kadangi nebuvo pagrindo nutraukti sutartį, be to, atsakovas nesilaikė sutarties nutraukimo procedūros.>

[716] Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. spalio 21 d. Nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-1275/2010).

[717] Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. spalio 21 d. Nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-1275/2010).

[718] Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. spalio 21 d. Nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-1275/2010).

9. 2010 m. spalio 21 d. Lietuvos Apeliacinis teismas nutarė[719] Kauno apygardos teismo 2010 m. gegužės 14 d. nutartį palikti nepakeistą.[720]

10. *2012 m. gegužės 29 d. UAB „Kamesta“ ir Kauno miesto savivaldybė* ***sudarė taikos sutartį***.[721]

11. 2012 m. birželio 13 d. nutartimi [722] *Kauno apygardos teismas patvirtino ieškovės UAB „Kamesta“ ir atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos sudarytą taikos sutartį* ir priėmė nutartį Civilinę bylą Nr. 2-389-173/2012 nutraukti. [723]

12. Kauno apygardos teismas 2012 m. lapkričio 21 d. nutartimi Kauno miesto savivaldybės prašymą patenkino ir CPK 372 straipsnio 2 dalies pagrindu sustabdė Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio 13 d. nutarties, priimtos civilinėje byloje Nr.2-389-173/2012, vykdymą iki bus išnagrinėta byla dėl proceso atnaujinimo.[724]

---

[719] Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. spalio 21 d. Nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-1275/2010). http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=131eb741-0b9f-4d12-a8eb-f791ae29e560

[720] Ieškovas UAB „Kamesta“ kreipėsi į teismą su ieškiniu atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai, prašydamas pripažinti atsakovo vienašalį 2005 m. rugpjūčio 1 d. Koncesijos sutarties Nr. 1717, sudarytos tarp ieškovo ir atsakovo, nutraukimą neteisėtu.

[721] Šalys susitaria vykdyti 2005 m. rugpjūčio mėn. 01 d. koncesijos sutartį Nr.1717 joje nurodytomis sąlygomis ir tvarka.
Atsakovas patvirtina, kad bendras atsakovo įsiskolinimas ieškovui sudaro 11 529 829,78 Lt (vienuolika milijonų penki šimtai dvidešimt devyni tūkstančiai aštuoni šimtai dvidešimt devyni litai 78 ct).
Šalys susitaria, kad Atsakovas 3 punkte nurodytą įsiskolinimą ieškovui sumokės pervedant pinigines lėšas pagal pridedamas PVM sąskaitas faktūras į ieškovo atsiskaitomąją sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini), esančią AB DNB bankas šia tvarka.
Tuo pačiu Šalys įsipareigoja iki 2012 m. spalio 30 d. sudaryti komisiją (tarp UAB „Kamesta“ ir Kauno miesto savivaldybės administracijos bei įtraukiant DNB banką) Koncesijos sutartyje Nr. 1717 nustatytai koncesijos mokesčio mokėjimo tvarkai peržiūrėti ir nustatyti iš naujo taip, kad būtų priimtina ir aiški abiems sutarties šalims. Šalims nesusitarus dėl siūlomos koncesijos mokesčio mokėjimo tvarkos, Šalys bendru sutarimu privalo kreiptis į nepriklausomus ekspertus, kurie pateiktų savo siūlymus dėl koncesijos mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos. Šalims sprendžiant klausimą dėl koncesijos mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos iki galutinio susitarimo šiuo klausimu, koncesijos mokestis apskaičiuojamas ir mokamas Koncesijos sutartyje Nr. 1717 nustatyta tvarka.
Šia taikos sutartimi Atsakovas neatšaukiamai sutinka, kad ieškovas paskesnių įkeitimu įkeistų reikalavimo teises pagal 2005 m. rugpjūčio mėn. 1 d. Koncesijos sutartį Nr. 1717 bet kuriai kredito įstaigai su tikslu užtikrinti Koncesijos sutarties vykdymo garantijos pateikimą Atsakovo naudai, o Ieškovas įsipareigoja per 90 dienų nuo šios sutarties įsigaliojimo pateikti Atsakovui kredito ar draudimo įstaigos garantiją.

[722] Kauno apygardos teismo civilinių bylų skyriaus teisėjo 2012 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-389-173/2012).

[723] Kauno apygardos teismo civilinių bylų skyriaus teisėjo 2012 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija.* (bylos Nr. 2-389-173/2012).
Procesinio sprendimo kategorija 63.1 pagal ieškovo UAB „Kamesta“ ieškinį atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl neteisėto koncesijos sutarties nutraukimo, skolos, koncesijos mokesčio, delspinigių ir palūkanų priteisimo, tretysis asmuo AB DnB NORD bankas, atsakovo Kauno miesto savivaldybės administracijos priešieškinį dėl pripažinimo negaliojančiu nuo sudarymo momento 2005 m. rugpjūčio 1d. koncesijos sutarties Nr. 1717 priedą Nr.6 (mokėjimų tvarka), pripažinti negaliojančiais UAB „Kamesta“ Kauno miesto savivaldybės administracijai 2007 m. gruodžio mėn. išrašytus 1 341 551, 58 Lt sumai atliktų darbų aktus, išlaidų apmokėjimo pažymą ir 2007 m. gruodžio 27 d. PVM sąskaitą faktūrą KAM Nr.002673, pripažinti negaliojančiais UAB „Kamesta“ pateiktus ir 2006-03-07 Kauno miesto savivaldybės administracijos kanceliarijoje įregistruotus „Sąmatinius skaičiavimus prie Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgo projektavimo, statybos, priežiūros ir eksploatavimo koncesijos sutarties įregistruotos 2005 m. rugpjūčio 1 d. Nr. 200-2-1717“ bendrai 21 972 565 Lt sumai, pripažinti negaliojančiais užsakovo UAB „Kamesta“ objektui „Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgas Kaune“ rangovui UAB „Kamesta“ išrašytus atliktų darbų aktus bendrai 21 972 565 Lt,

[724] Lietuvos Apeliacinio teismo nutartis 2013 m. vasario 14 d. Bylos Nr. 2-800/2013.

13. 2013 m. sausio 10 d. pareiškėja Kauno miesto savivaldybė paduotu *pareiškimu prašo atnaujinti procesą civilinėje byloje* Nr. 2-389-173/2012 CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punkto pagrindu, t. y. kai teismas nusprendė dėl neįtrauktų į bylos nagrinėjimą asmenų materialiųjų teisių ar pareigų.

14. 2013 m. sausio 10 d. Kauno apygardos teismas nutarė[725]:

– atsisakyti atnaujinti procesą.

– nutarčiai įsiteisėjus panaikinti Kauno apygardos teismo 2012 m. lapkričio 21 d. nutartimi taikytą laikinąją apsaugos priemonę – Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio 13 d. nutarties, priimtos civilinėje byloje Nr. 2-389-173/2012, vykdymo sustabdymą. (Šios nutarties abiejų šalių ir trečiojo asmens nagrinėjimo argumentai pateikti šio priedo 1 lentelėje ).

15. 2013 m. vasario 14 d. Lietuvos Apeliacinis teismas nutarė Kauno apygardos teismo 2012 m. lapkričio 21 d. nutartį palikti nepakeistą.[726]

16. *2013 m. kovo 21 d. Lietuvos apeliacinis teismas nagrinėjo pareiškėjo Kauno miesto savivaldybės atskirąjį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2013 m. sausio 10 d. nutarties*, kuria atsisakyta atnaujinti procesą civilinėje byloje pagal ieškovo UAB „Kamesta“ ieškinį atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai, trečiajam asmeniui akcinei bendrovei DnB NORD bankas dėl koncesijos sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu, koncesijos mokesčio, skolos už papildomus darbus, delspinigių ir palūkanų priteisimo, bei atsakovo Kauno miesto savivaldybės administracijos priešieškinį ieškovui, tretiesiems asmenims akcinei bendrovei DnB NORD bankas ir Valstybinei teritorijų planavimo inspekcijai prie Aplinkos ministerijos dėl atliktų darbų aktų, išlaidų apmokėjimo pažymų ir išrašytų sąskaitų pripažinimo negaliojančiais.[727]

17. *2013 m. kovo 21 d. Lietuvos apeliacinis teismas nutarė Kauno apygardos teismo 2013 m. sausio 10 d. nutartį palikti nepakeistą.*[728] (Šios nutarties abiejų šalių ir trečiojo asmens nagrinėjimo argumentai pateikti šio priedo 2 lentelėje )

Remiantis pateiktais faktais, norima detaliau išanalizuoti ir išdėstyti argumentus abiejų pusių, taip pat juridinius faktus, kuriuos pripažino Kauno apygardos teismas priimdamas 2013 m. sausio 10 d. nutartį – atsisakyti atnaujinti procesą.

**I. Išsamiau nagrinėjama 2013 m. sausio 10 d. Lietuvos Respublikos Kauno apygardos teismo teisėjos N. Indreikienės priimta nutartis**.[729]

Pareiškėja Kauno miesto savivaldybė paduotu pareiškimu prašo atnaujinti procesą civilinėje byloje Nr. 2-389-173/2012 CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punkto pagrindu, t. y. kai teismas nusprendė dėl neįtrauktų į bylos nagrinėjimą asmenų materialiųjų teisių ar pareigų.[730]

---

[725] Lietuvos Respublikos Kauno apygardos teismo nutartis 2013 m. sausio 10 d. Nr. A2-1063-230/2013.

[726] Lietuvos Apeliacinio teismo nutartis 2013 m. vasario 14 d. Bylos Nr. 2-800/2013.

[727] Lietuvos Respublikos Apeliacinio teismo nutartis 2013 m. kovo 21 d. Nr. 2-1071/2013.

[728] Ten pat.

[729] Kauno apygardos teismo nutartis 2013 m. sausio 10 d. Bylos Nr. A2-1063-230/2013

[730] (*pagal ieškovės UAB „Kamesta“ ieškinį atsakovei Kauno miesto savivaldybės administracijai, trečiajam asmeniui akcinei bendrovei DnB NORD bankas dėl koncesijos sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu, koncesijos mokesčio, skolos už papildomus darbus, delspinigių ir palūkanų priteisimo, bei atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos priešieškinį ieškovei, tretiesiems asmenims akcinei bendrovei DnB NORD bankas ir Valstybinei teritorijų planavimo inspekcijai prie Aplinkos ministerijos* dėl 2005 m. rugpjūčio 1d. koncesijos sutarties Nr. 1717 priedo Nr. 6 (Mokėjimų tvarka), UAB „Kamesta“ Kauno miesto savivaldybės administracijai 2007 m. gruodžio mėn. išrašytų1 341 551, 58 Lt sumai atliktų darbų aktų, išlaidų apmokėjimo pažymos ir 2007 m. gruodžio 27 d. PVM sąskaitos faktūros KAM Nr. 002673, UAB „Kamesta“ pateiktų ir 2006-03-07 Kauno miesto savivaldybės administracijos kanceliarijoje įregistruotų „Sąmatinių skaičiavimų“

Priedo 1 lentelė Nr. 1

| Atsakovo (Kauno miesto savivaldybės administracija) argumentai | Ieškovo (UAB „Kamesta“ ir trečiojo asmens AB „DNB bankas“) argumentai |
|---|---|
| Nurodo, kad remiantis LR Vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 15 punktą savivaldybės tarybos išimtinei kompetencijai priskirtas savivaldybės biudžeto tvirtinimas, todėl<br>- KMS administracijos direktorius savivaldybės lėšas administruoja tarybos sprendimu patvirtinto biudžeto ribose ir pagal jame nustatytas programas, t. y. jis neturi jokios teisės priimti sprendimų[731] dėl tarybos patvirtintame biudžete nenumatytų lėšų naudojimo;<br>- Kauno miesto savivaldybės administracijai pasirašant taikos sutartį, Kauno miesto savivaldybės biudžetas 2012 metams jau buvo patvirtintas ir jame nebuvo numatytos lėšos, reikalingos taikos sutartimi prisiimtiems įsipareigojimams įvykdyti;<br>- pagal Kauno miesto savivaldybės vardu sudaromų sutarčių pasirašymo tvarkos aprašo, patvirtinto Kauno miesto savivaldybės tarybos 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimu Nr. T-616, 8 punktą numatyta, kad sutarčių, kuriose yra numatyti savivaldybės finansiniai įsipareigojimai, projektai gali būti rengiami tik tuomet, kai šioms sutartims vykdyti yra numatyti finansavimo šaltiniai;<br>- Šiuo atveju savivaldybės taryba nežinojo apie sudaromos sutarties nuostatas ir atitinkamai nebuvo numačiusi finansavimų šaltinių minėtai sutarčiai vykdyti. LR vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 29 punktas nustato išimtinę savivaldybės tarybos kompetenciją, gavus savivaldybės kontrolieriaus išvadą, pritarti galutiniam koncesijos sutarties projektui iki koncesijos sutarties pasirašymo, t. y. pritarti ir dėl koncesijos sutarties pakeitimo;[732] | Kauno apygardos teismas 2012 m. birželio 13 d. nutartimi šioje byloje patvirtino ieškovės UAB „Kamesta“ ir atsakovės Kauno miesto savivaldybės (toliau KMS) administracijos sudarytą taikos sutartį ir bylą nutraukė ir :<br>- šalys sutarė vykdyti koncesijos sutartį, atsakovė KMS patvirtino koncesijos mokesčio įsiskolinimą, delspinigius nuo nesumokėto mokesčio, patvirtino įsiskolinimą už papildomus darbus pagal 2007-12-27 aktą bei delspinigius nuo šio įsiskolinimo ir įsipareigojo mokėti ieškovei 0,05 proc. dydžio delspinigius nuo nesumokėtos pinigų sumos pagal taikos sutartimi patvirtintą mokėjimų grafiką;<br>- įsipareigojo 2012-10-30 sudaryti komisiją koncesijos sutartyje nustatytai koncesijos mokesčio mokėjimo tvarkai peržiūrėti;<br>- konstatavo, kad pareiškėja (KMS) yra praleidusi trijų mėnesių terminą prašymui paduoti;<br>- *2012 m. balandžio 26 d.* Kauno miesto tarybos posėdyje miesto meras A. Kupčinskas nurodė Kauno miesto savivaldybės administracijai ruošti taikos sutartį civilinėje byloje Nr. 2-389-173/2012, posėdyje Kauno miesto taryba buvo supažindinta su visa šios bylos eiga, pagarsintos atliktų dviejų ekspertizių išvados, buvo išklausytas atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos interesus atstovaujantis advokatas.<br>- Mero nurodymu Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu buvo sudaryta komisija taikos sutarčiai šioje byloje ruošti. Kauno miesto savivaldybės tarybos 2012 m. birželio 21 d. posėdžio protokolas patvirtina, kad ne tik tarybos nariams, bet ir |

prie koncesijos sutarties bendrai 21 972 565 Lt sumai, UAB „Kamesta“ išrašytų atliktų darbų aktų bendrai 21 972 565 Lt sumai pripažinimo negaliojančiais)366 straipsnio 1 dalies 7 punkto pagrindu, t. y. kai teismas nusprendė dėl neįtrauktų į bylos nagrinėjimą asmenų materialiųjų teisių ar pareigų

731 Remiantis minėtu įstatymu 29 straipsnio 8 dalies 5 punktą savivaldybės direktorius tik administruoja savivaldybės biudžeto asignavimas ir kitus piniginius išteklius, organizuoja savivaldybės biudžeto vykdymą.

732 Kauno miesto savivaldybė interpretuoja Lietuvos Savivaldos įstatymą, pateikdama faktus. Remiantis vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 29 punktu- sprendimų dėl koncesijų suteikimo tikslingumo priėmimas; gavus savivaldybės kontrolieriaus išvadą iki konkurso paskelbimo, koncesijos konkurso sąlygų ir pagrindinės koncesijos sutarties sąlygų tvirtinimas, konkurso etapų nustatymas ir, gavus savivaldybės kontrolieriaus išvadą, pritarimas galutiniam koncesijos sutarties projektui iki koncesijos sutarties pasirašymo.

| Atsakovo (Kauno miesto savivaldybės administracija) argumentai | Ieškovo (UAB „Kamesta“ ir trečiojo asmens AB „DNB bankas“) argumentai |
|---|---|
| - Be savivaldybės tarybos pritarimo negali būti sudaromos koncesijų sutartys, o taikos sutartimi Kauno miesto savivaldybės administracija pritarė koncesijos sutarties atnaujinimui, todėl turėjo būti gautas Kauno miesto savivaldybės tarybos pritarimas;<br>- Pareiškėja (KMS) taip pat nurodo, jog apie taikos sutarties sudarymą civilinėje byloje Nr. 2-389-173/2012 sužinojo 2012 m. spalio 25 d. tarybos posėdžio metu, anksčiau taikos sutarties projektas tarybai nei svarstymui, nei tvirtinimui nebuvo pateiktas;<br>- Pažymi, kad 2010-10-21 Lietuvos apeliacinio teismo nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 2-1275/2010 išnagrinėjus UAB „Kamesta“ atskirąjį skundą dėl Kauno apygardos teismo atsisakymo taikyti laikinąsias apsaugos priemones byloje pagal UAB „Kamesta“ ieškinį Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl vienašališko koncesijos sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu, teisėjų kolegija pažymėjo, kad sutarties nutraukimas atleido abi šalis nuo sutarties vykdymo;<br>- 2005 m. liepos 14 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-367 buvo užtikrintas finansavimas koncesijos sutarties projektui, tačiau nutraukus koncesijos sutartį ir prasidėjus teisminiam procesui dėl jos nutraukimo, Kauno miesto savivaldybė lėšų tolesniam jos vykdymui nebuvo numačiusi;<br>- nurodo, kad Kauno miesto savivaldybės taryba, kaip kolegialus organas, apie taikos sutarties sąlygas sužinojo tik 2012 m. spalio 25 d. tarybos posėdžio metu;<br>- Teigia, jog , todėl laikytina, kad nepraleido CPK numatyto termino prašymui dėl proceso atnaujinimo paduoti; | Kauno miesto savivaldybės merui A. Kupčinskui buvo žinoma apie tai, kad Kauno miesto savivaldybės direktorius pasirašė taikos sutartį.<br>- miesto meras 2012 m. birželio 21 d. buvo informuotas apie Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio 13 d. nutartį ir turėjo galimybę šią nutartį apskųsti apeliacine tvarka, nes jos apskundimo terminas dar nebuvo pasibaigęs;<br>- Nurodo, jog pareiškėjos argumentai, kad patvirtinta taikos sutartis pareiškėjai sukelia finansinius padarinius, nes biudžete nėra numatytos lėšos taikos sutarties vykdymui, yra nepagrįsti. Kauno miesto savivaldybės taryba 2005 m. liepos 14 d sprendimu Nr. T-367 pritarė Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgo projektavimo, statybos, priežiūros ir eksploatavimo koncesijos būdu sutarties projektui[733]. Todėl prieš sudarant koncesijos sutartį, pareiškėja turėjo savo biudžete numatyti lėšas šios sutarties vykdymui, ir šios lėšos galėjo būti panaudotos tik šiems tikslams.<br>- Kauno miesto taryba 2005 m. liepos 14 d. sprendimu įpareigojo savivaldybės administracijos direktorių pasirašyti Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgo projektavimo, statybos, priežiūros ir eksploatavimo koncesijos sutartį - už šios sutarties vykdymą pastarasis ir yra atsakingas.[734]<br>- Ieškovė nurodo, jog nepagrįstas pareiškėjos argumentas, kad LR Vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 25 punkte numatyta išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija - savivaldybės vardu sudaromų sutarčių pasirašymo tvarkos aprašo tvirtinimas, ir kad šiame apraše turi būti nustatyta, kokios sutartys negali būti sudaromos be išankstinio savivaldybės tarybos pritarimo, kadangi sutartis jau buvo sudaryta ir taryba jai pritarė 2005 metais.<br>- Ieškovė koncesijos sutartimi prisiimtus įsipareigojimus vykdo - pastatė transporto mazgą, atlieka jo eksploatavimo ir priežiūros darbus, tačiau iš savivaldybės nėra gavusi nei lito nuo |

[733] Laimėjusi tarptautinį viešojo pirkimo konkursą, ieškovė 2005-08-01 su savivaldybe sudarė koncesijos sutartį Nr. 1717, kurios pagrindu vykdė Kauno miesto Aleksoto tilto kairiojo prietilčio transporto mazgo statybos, eksploatavimo ir priežiūros darbus už koncesijos sutartyje nustatytą koncesijos mokestį

[734] sutinkamai su LR Vietos savivaldos įstatymo 29 straipsnio 8 dalies nuostatomis administracijos direktorius nuo 2005 m. dėl šios sutarties vykdymo atsiskaito tarybai ir merui.

| Atsakovo (Kauno miesto savivaldybės administracija) argumentai | Ieškovo (UAB „Kamesta“ ir trečiojo asmens AB „DNB bankas“) argumentai |
|---|---|
| | pat transporto mazgo eksploatavimo pradžios - 2008 m. gegužės 30 d., o dabar piktybiškai vengia vykdyti taikos sutarties sąlygas, dėl ko ieškovė priversta papildomai skolintis iš bankų ir patiria didelius nuostolius.<br>Trečiasis asmuo AB DNB bankas atsiliepimu į prašymą prašo jį atmesti kaip nepagrįstą.<br>- Nurodo, kad pareiškėja yra praleidusi trijų mėnesių terminą prašymui dėl proceso atnaujinimo pareikšti;<br>- 2012 m. balandžio 26 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos posėdžio protokolo išrašas patvirtina, kad pareiškėjai ne tik buvo žinoma apie iškelta civilinę bylą, byloje atliktas ekspertizes, tarp šalių vykstančias taikos derybas, bet ir pareiškėjos, atstovaujamos mero, raginimu buvo pavesta Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriui iškilusį teisminį ginčą išspręsti taikiu būdu;<br>- Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu buvo sudaryta komisija taikos sutarčiai byloje parengti;<br>- 2012 m. birželio 21 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos posėdžio protokolo matyti, kad pareiškėjai buvo pateikta informacija apie Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio 13 d. nutartimi patvirtintą tarp UAB „Kamesta“ ir Kauno miesto savivaldybės administracijos 2012 m. gegužės 29 d. pasirašytą taikos sutartį.<br>- Tvirtina, jeigu pareiškėja (KMS) laikė, kad nagrinėjama byla yra susijusi su jos teisėmis ir pareigomis, ji turėjo veikti aktyviai ir pareikšti prašymą dėl jos įtraukimo į bylą, ar apskųsti teismo nutartį dėl taikos sutarties patvirtinimo, tačiau to nebuvo padaryta.<br>- Nurodo, kad pareiškėja (KMS) yra praleidusi trijų mėnesių terminą prašymui dėl proceso atnaujinimo pareikšti.<br>- 2012 m. balandžio 26 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos posėdžio protokolo išrašas patvirtina, kad pareiškėjai ne tik buvo žinoma apie iškelta civilinę bylą, byloje atliktas ekspertizes, tarp šalių vykstančias taikos derybas;<br>- pareiškėjos, atstovaujamos mero, raginimu buvo pavesta Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriui iškilusį teisminį ginčą išspręsti taikiu būdu, dėl ko mero nurodymu Kauno miesto savivaldybės; |

Kauno apygardos teismas priimdamas 2013 m. sausio 10 d. minėtą nutartį nustatė (patvirtino juridinius faktus):

- kad Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio 13 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2-389-173/2012 **buvo patvirtinta taikos sutartis** tarp ieškovės UAB „Kamesta“ ir atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos (b. l. 8 -11).
- Taikos sutartimi atsakovė atsisakė priešieškinio reikalavimų, **šalys sutarė vykdyti koncesijos sutartį joje numatytomis sąlygomis ir tvarka**, atsakovė (Kauno miesto savivaldybė) patvirtino koncesijos mokesčio įsiskolinimą bei delspinigius nuo nesumokėto mokesčio, patvirtino įsiskolinimą už papildomus darbus pagal 2007-12-27 aktą bei delspinigius nuo šio įsiskolinimo, nustatė bendrą įsiskolinimą 11 529 829,78 Lt ir įsiskolinimo mokėjimų grafiką ir įsipareigojo mokėti ieškovei 0,05 proc. dydžio delspinigius nuo nesumokėtos pinigų sumos pagal taikos sutartimi patvirtintą mokėjimų grafiką.
- **Taikos sutartimi šalys įsipareigojo 2012-10-30 sudaryti komisiją koncesijos sutartyje nustatytai koncesijos mokesčio mokėjimo tvarkai peržiūrėti**, ieškovė įsipareigojo per 90 dienų nuo taikos sutarties įsigaliojimo pateikti atsakovei kredito ar draudimo įstaigos garantiją. Pareiškėja Kauno miesto savivaldybė prašo atnaujinti procesą šioje byloje 366 straipsnio 1 dalies 7 punkto pagrindu, t. y. kai teismas nusprendė dėl neįtrauktų į bylos nagrinėjimą asmenų materialiųjų teisių ar pareigų.
- Tiek nacionalinėje, tiek tarptautinėje teisėje, taip pat Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotoje teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje proceso atnaujinimo institutas vertinamas kaip ekstraordinarus būdas peržiūrėti įsiteisėjusius teismų sprendimus. Jį galima taikyti tik nustačius bent vieną iš CPK 366straipsnio 1 dalyje nustatytų pagrindų, kurių sąrašas yra baigtinis[735];
- Pareiškėja teigia, kad apie Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio 13 d. nutartį, kuria buvo patvirtinta taikos sutartis, sužinojo tik 2012 m. spalio 25 d., su kuo nesutinka ieškovė, nurodydama, kad pareiškėjai apie ją buvo žinoma jau 2012 m. balandžio 26 d., kai Kauno miesto savivaldybės tarybos posėdyje Kauno miesto meras A. Kupčinskas nurodė Kauno miesto savivaldybės administracijai ruošti taikos sutartį nurodytoje byloje. **Atsakovės pateiktas Kauno miesto savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. posėdžio protokolas (b. l. 83-84) patvirtina, kad tuo metu buvo svarstoma bylos, kilusios iš Aleksoto tilto prietilčio koncesijos sutarties vykdymo, eiga, informaciją posėdyje teikė Kauno miesto savivaldybės administraciją atstovavusi advokatė. Kauno miesto meras A. Kupčinskas šiame posėdyje išreiškė nuomonę, kad reiktų suformuoti darbo grupę, kuri apsvarstytų galimybes baigti bylą taikiai, ir iš esmės nurodė Kauno miesto savivaldybės administracijai ruošti taikos sutartį.**
- Šio posėdžio **protokolas patvirtina, kad pareiškėjai – Kauno miesto savivaldybei apie ketinimus sudaryti taikos sutartį civilinėje byloje tuo metu jau buvo žinoma**, tačiau taikos sutartis teismo nutartimi tada dar nebuvo patvirtinta. Todėl negalima daryti išvados, kad pareiškėjai jau šio posėdžio metu buvo žinoma apie tai, jog patvirtinus taikos sutartį buvo nuspręsta dėl jos teisių ir pareigų.
- Tačiau Kauno miesto savivaldybės tarybos kolegijos posėdžio, įvykusio 2012 m. birželio 21 d., protokolo išrašas (b. l. 106) pilnai patvirtina, kad šiame posėdyje buvo pranešta apie pasirašytą ir Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio 13 d. nutartimi patvirtintą taikos sutartį. **Posėdžio protokolo išrašas patvirtina, kad posėdyje buvo nurodytos esminės**

[735] Proceso atnaujinimas neturi būti priemonė dar kartą pabandyti išspręsti ginčą savo naudai ar vilkinti priimtų teismų sprendimų vykdymą, todėl proceso atnaujinimo institutas turi būti derinamas su tokiais proceso teisės principais kaip ekonomiškumas, koncentruotumas, protingumas ir pan. (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. kovo 21 d. nutartis, priimta civilinėje byloje S. T. v. AB „Energetinės statybos pramonė“ ir kt., bylos Nr. 3K-3-121/2011).*

**taikos sutarties sąlygos, o mero A. Kupčinsko pasisakymas šiame teismo posėdyje patvirtina, kad jis suprato, jog savivaldybė už Aleksoto tilto transporto mazgą kasmet mokės po 2 mln. Lt, t.y. nurodyto posėdžio metu buvo aiškūs taikos sutartimi prisiimti finansiniai įsipareigojimai, kuriuos prisiėmus, kaip teigia pareiškėja, buvo nuspręsta dėl Kauno miesto savivaldybės teisių ir pareigų, jos neįtraukus į bylą.**

- Todėl darytina išvada, kad pareiškėja **būtent 2012 m. birželio 21 d. sužinojo arba turėjo sužinoti aplinkybes, sudarančias proceso atnaujinimo pagrindą.** Pažymėtina, kad tuo metu dar nebuvo pasibaigęs ir terminas atskirajam skundui dėl Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio 13 d. nutarties paduoti. Pareiškėja, tvirtindama, kad terminas prašymui atnaujinti procesą paduoti nėra praleistas, nepagrįstai remiasi Kauno miesto savivaldybės 2012 m. spalio 25 d. protokolu (b. l. 7), kadangi jau nustatyta, kad pareiškėja apie aplinkybes, sudarančias proceso atnaujinimo pagrindą, sužinojo kur kas anksčiau 2012 m. birželio 21 d. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ir 2012 m. spalio 25 d. posėdžio protokole yra užfiksuotas mero S. Kupčinsko pasisakymas, jog sutartis (turima omenyje patvirtinta taikos sutartis) buvo pasirašyta birželio 7 d. ir pristatyta birželio 20 d., kas atitinka teismo jau nustatytą aplinkybę. Kadangi prašymas atnaujinti procesą pateiktas tik 2012 m. lapkričio 19 d., **todėl yra praleistas CPK 368 straipsnio 1 dalyje numatytas terminas jam paduoti**. Kaip nustatyta, pareiškėja nepagrįstai teigia, kad terminas nėra praleistas, taip pat nenurodo jokių svarbių priežasčių, dėl kurių jį būtų praleidusi, ir neprašo šio termino atnaujinti.
- Savivaldybės meras A. Garbaravičius **2005 liepos 14 d.** sprendimu pritarė koncesijos sutarties projektui ir įpareigojo savivaldybės administracijos direktorių ją pasirašyti bei nustatė projekto vertę ne didesnę kaip 59 312 500 Lt (b. l. 45), t. y. **numatė finansavimo lėšas sutartiniams įsipareigojimams vykdyti**. Todėl būtent sutarties sudarymo metu buvo svarbus lėšų jai vykdyti numatymas, ir sprendžiant ginčus, kilusius iš sutarties vykdymo, **negalima teigti, kad yra nusprendžiama dėl savivaldybės teisės vienaip ar kitaip formuoti savivaldybės biudžetą**.[736]

Teisėja N. Indreikienė, vadovaudamasi CPK 370 straipsnio 2-3 dalimi, 290-291 straipsniais, nutaria:

– Atsisakyti atnaujinti procesą.

– Nutarčiai įsiteisėjus panaikinti Kauno apygardos teismo 2012 m. lapkričio 21 d. nutartimi taikytą laikinąją apsaugos priemonę – Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio 13 d. nutarties, priimtos civilinėje yloje Nr. 2-389-173/2012, vykdymo sustabdymą.

**II. Išsamiau nagrinėjama 2013 m. kovo 21 d. priimta Lietuvos Respublikos apeliacinio teismo teisėjo A. Poškos priimta nutartis.**[737]

---

[736] Priešingu atveju, sprendžiant bet kokius turtinius ginčus visais atvejais turėtų būti traukiama savivaldybė. Dėl nurodytų aplinkybių, t. y. kad finansavimas sutartiniams įsipareigojimas vykdyti buvo numatytas dar 2005 m., atmestinas ir kitas pareiškėjos argumentas, jog, remiantis LR Vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 29 d. punktu, turėjo būti gautas pritarimas koncesijos sutarties atnaujinimui ir tolimesniam jos vykdymui. Nurodytas LR Vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 29 d. punktas numato, kad išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija yra sprendimų dėl koncesijų suteikimo tikslingumo priėmimas; gavus savivaldybės kontrolieriaus išvadą iki konkurso paskelbimo, koncesijos konkurso sąlygų ir pagrindinės koncesijos sutarties sąlygų tvirtinimas, konkurso etapų nustatymas ir, gavus savivaldybės kontrolieriaus išvadą, pritarimas galutiniam koncesijos sutarties projektui iki koncesijos sutarties pasirašymo. Tai reiškia, kad toks pritarimas yra būtinas iki koncesijos sutarties pasirašymo, o koncesijos sutartis, kaip jau nurodyta, buvo pasirašyta 2005 m. rugpjūčio 1 d., ir ginčas nagrinėjimo eigoje buvo kilęs dėl jos tolimesnio vykdymo, be to, savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. posėdyje buvo gautas pritarimas pasirašyti taikos sutartį/

[737] Lietuvos Respublikos Apeliacinio teismo nutartis 2013 m. kovo 21 d. Nr. 2-1071/2013. < http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=cc00eec7-f032-48c3-911f-e3b2a19372ce>

Atskirtuoju skundu pareiškėjas Kauno miesto savivaldybė prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2013 m. sausio 10 d. nutartį ir priimti naują sprendimą- Kauno miesto savivaldybės prašymą dėl proceso atnaujinimo tenkinti (b. l. 127-132).

Priedo 1 lentelė Nr. 2

| **Apelianto (Kauno miesto savivaldybės administracija) argumentai** | **Ieškovo (UAB „Kamesta“ ir trečiojo asmens AB „DNB bankas“) argumentai** |
|---|---|
| - Teismas nepagrįstai konstatavo, kad apeliantas apie aplinkybes, sudarančias proceso atnaujinimo pagrindą, sužinojo 2012 m. birželio 21 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos kolegijos posėdžio metu. Teigia, kad kolegija ir taryba yra visiškai skirtingi organai, turintys skirtingą, aiškiai teisės aktuose apibrėžtą kompetenciją, yra atskiri tiek savo sudarymo pagrindais, tiek įgaliojimų ribose, tiek priimamų sprendimų galia. Kolegija yra savivaldybės tarybos patariamasis organas. Kolegija neturi institucijos statuso, neturi teisės priimti privalomo pobūdžio sprendimų. Todėl termino paduoti prašymą dėl proceso atnaujinimo pradžia turėtų būti laikoma 2012 m. spalio 25 d., kai savivaldybės taryba, kaip kolegialus organas, sužinojo taikos sutarties sudarymo faktą;<br>- Teismas, patvirtindamas taikos sutartį, nusprendė dėl neįtraukto į bylos nagrinėjimą asmens, t.y. apelianto materialiųjų teisių ir pareigų, nes taikos sutartimi įpareigojo savivaldybės tarybą vykdyti finansinius įsipareigojimus, nesant pačios pritarimo ir tam biudžete numatytų asignavimų. Savivaldybės administracijos direktorius savivaldybės lėšas administruoja tarybos sprendimu patvirtinto biudžeto ribose ir pagal jame nustatytas programas, t.y. neturi teisės priimti jokių sprendimų dėl savivaldybės tarybos biudžete nenumatytų lėšų naudojimo. Savivaldybė yra vienintelė institucija įgyvendinanti savivaldybės turto savininko funkcijas;<br>- Nors koncesijos sutarties projektui tarybos sprendimu buvo numatyta ne didesnė kaip 59 312 500 Lt, tačiau savivaldybės biudžetas formuojamas vieneriems metams. Pasikeitus teisinei situacijai, kada savivaldybė *de jure* nutraukė koncesijos sutartį ir prasidėjo teisminis procesas dėl sutarties nutraukimo, lėšos tolimesniam vykdymu nebuvo numatytos;<br>- Teigia, kad pagal Kauno miesto savivaldybės vardu sudaromų sutarčių pasirašymo tvarkos aprašą be savivaldybės tarybos pritarimo negali būti pasirašomos koncesijų sutartys. Taikos sutartimi Kauno miesto savivaldybės administracija pritarė koncesijų sutarties atnaujinimui ir susitarė dėl tolesnio jos vykdymo. | - Apeliantas yra nesąžiningas ir siekia išvengti savo kreditorinės prievolės sumokėti skolas ieškovui. Tai, kad nebuvo informuoti visi savivaldybės tarybos nariai, nereiškia, kad savivaldybės taryba kaip organas nežinojo apie aplinkybių sudarančių pagrindą proceso atnaujinimui egzistavimą. Juolab, kad savivaldybės tarybos kolegija ir savivaldybės taryba susideda iš tų pačių fizinių asmenų. Kolegijos pirmininkas yra ir Kauno miesto savivaldybės meras bei tarybos pirmininkas, todėl, sužinojęs minėtas aplinkybes, turėjo apie jas informuoti kitus tarybos narius.<br>- Nurodo, kad jokios įtakos apelianto teisėms ir pareigoms sprendimas šioje byloje nepadarė, nes teismo sprendimu nebuvo sukurta jokių naujų teisių ir pareigų, kurių apeliantas nebuvo prisiėmęs anksčiau. Apelianto išsakytos aplinkybės sprendimo prašomoje atnaujinti byloje neįtakos;<br>- Vienašališkai nutraukus koncesijos sutartį, apeliantas privalėtų arba atnaujinti tokią sutartį ir mokėti koncesijos mokestį arba išpirkti koncesijos objektą, todėl bet kokiu atveju atitinkamos lėšos savivaldybės biudžete privalėjo būti numatytos;<br>- Pažymi, kad taikos sutartyje apie jokią naują sutartį nebuvo kalbama, jokių naujų finansinių įsipareigojimų apeliantas neprisiėmė. Ginčo esmė yra tokia, kad pagal koncesijos sutartį ieškovas yra atlikęs visus darbus, atsakovas piktybiškai vengia už juos atsiskaityti, todėl jokių tarybos pritarimų ar sprendimų šiuo klausimu nėra.<br><u>Trečiasis asmuo AB DNB bankas</u> atsiliepimu į atskirąjį skundą prašė Kauno miesto savivaldybės atskirąjį skundą atmesti ir palikti galioti Kauno apygardos teismo 2013 m. sausio 10 d. nutartį (b. l. 144-146). Atsikirtimus grindė šiais argumentais.<br>1. Apelianto teiginiai, kad 2012 m. birželio 21 d. apie taikos sutartį tapo žinoma Kauno miesto savivaldybės kolegijai, o ne tarybai, nepaneigia fakto, kad pareiškėjas vėliausiai šią dieną turėjo sužinoti apie taikos sutartį.<br>2. Savivaldybės biudžeto lėšų trūkumas nesudaro proceso atnaujinimo pagrindo. Tiek taikos sutartis, tiek ginčo koncesijos sutartis pasirašyta tarp ieškovo ir atsakovo Kauno miesto savivaldybės administracijos. |

**Atskirasis skundas netenkintinas.**

Apeliacinės instancijos teismo argumentai (ne visi pateikti):

1. **Apelianto skunde nurodomus argumentus**, kad aplinkybes, sudarančias proceso atnaujinimo pagrindą, jis sužinojo tik 2012 m. spalio 25 d. tarybos posėdžio metu, nes anksčiau taikos sutarties projektas Kauno miesto savivaldybės tarybai nei svarstymui, nei tvirtinimui nebuvo pateiktas, **paneigia byloje esantys duomenys**. **Taikos sutarties šioje byloje pasiūlymas svarstytas Kauno miesto savivaldybės tarybos komisijos 2012 m. kovo 28 d. posėdyje** (b. l. 46), o **2012 m. balandžio 26 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos posėdyje savivaldybės administracijos direktorius įpareigotas imtis veiksmų, kad procesas būtų baigtas taikiai** (b. l. 83-84). Taigi, **Kauno miesto savivaldybės tarybai buvo žinoma apie kilusį tarp šalių ginčą byloje, jo vertę bei buvo svarstomos taikos sutarties sudarymo galimybės**. Tuo tarpu Kauno miesto savivaldybės tarybos kolegijos **2012 m. birželio 21 d. posėdžio protokolo išrašas patvirtina, kad šiame posėdyje buvo pranešta apie 2012 m. birželio 13 d. pasirašytą taikos sutartį**, aptartos esminės jos sąlygos (b.l. 85). Todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai sprendė, kad pareiškėjas apie sudarytą taikos sutartį, kuri yra pagrindas proceso atnaujinimui, sužinojo būtent 2012 m. birželio 13 d., o ne 2012 m. spalio 25 d.

2. **Apelianto teiginiai, kad savivaldybės taryba kaip kolegialus organas apie aplinkybes, sudarančias proceso atnaujinimo pagrindą, sužinojo tik 2012 m. spalio 25 d. savivaldybės tarybos posėdžio metu, prieštarauja pamatiniams teisingumo, protingumo, sąžiningumo principams bei elementariems *bonus pater familias* elgesio kriterijams**. Tokią teismo išvadą suponuoja Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo nuostatos, reglamentuojančios savivaldybės institucijų sudėtį, kompetenciją, bei bylos duomenys, iš kurių matyti, kad **savivaldybės tarybos kolegijos nariai susideda iš savivaldybės tarybos narių, o tiek tarybos, tiek jos kolegijos posėdžiams pirmininkavo savivaldybės meras**. Iš Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 12 ir 20 straipsnių nuostatų matyti, jog meras ne tik rengia klausimus tarybos posėdžiams, tačiau ir planuoja savivaldybės tarybos veiklą, nustato ir sudaro savivaldybės tarybos posėdžių darbotvarkes ir teikia savivaldybės tarybos sprendimų projektus, šaukia savivaldybės tarybos posėdžius ir jiems pirmininkauja, koordinuoja savivaldybės tarybos komitetų ir komisijų veiklą, pasirašo savivaldybės tarybos sprendimus ir posėdžių, kuriems pirmininkavo, protokolus. Taigi, **išdėstytos aplinkybės rodo, kad savivaldybės tarybos nariai ir savivaldybės meras, žinodami apie sudarytą ginčo taikos sutartį, galėjo inicijuoti šio klausimo svarstymą kolegialioje savivaldybės institucijoje, t.y. taryboje**. Todėl aplinkybė, kad savivaldybės taryboje kaip kolegialioje institucijoje šis klausimas oficialiai svarstytas tik 2012 m. spalio 25 d., nors jau nuo 2012 m. birželio 21 d. savivaldybės meras ir tarybos nariai, priklausę kolegijai, tai jau žinojo, neleidžia spręsti, kad apie šioje byloje sudarytą ginčo taikos sutartį ir buvo sužinota tik 2012 m. spalio 25 d. Atsižvelgiant į išdėstytą, **teismas sprendžia, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai termino pareiškimui dėl proceso atnaujinimo pateikti pradžia laikė 2012 m. birželio 21 d., kuomet savivaldybės tarybos kolegija, susidedanti iš savivaldybės tarybos narių, sužinojo apie sudarytą ginčo taikos sutartį.** Todėl **konstatuotina, kad pirmosios instancijos teismas teisingai nustatė, jog pareiškėjas, kreipęsis į teismą 2012 m. lapkričio 19 d., nesant svarbių priežasčių praleido trijų mėnesių terminą prašymui atnaujinti procesą paduoti**.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes, darytina išvada, kad keisti ar naikinti teisėtą ir pagrįstą skundžiamą nutartį atskirojo skundo argumentais nėra pagrindo, Kauno apygardos teismo 2013 m. sausio 10 d. nutartis paliktina nepakeista (CPK 337 str. 1 d. 1 p.). Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 336 – 338 straipsniais, nutarė **Kauno apygardos teismo 2013 m. sausio 10 d. nutartį palikti nepakeistą.**[738]

[738] Lietuvos Respublikos Apeliacinio teismo nutartis 2013 m. kovo 21 d. Nr. 2-1071/2013. < http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=cc00eec7-f032-48c3-911f-e3b2a19372ce>

**Priedas Nr. 2**

**Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutarties 2006 m. balandžio 12 d. ginčo esmė:**

Ieškovas Vilniaus miesto savivaldybė patikslintais ieškinio reikalavimais (T. 1, b. l. 2-5, T. 5 b. l. 1-3, 21-23) prašė teismo priteisti solidariai iš atsakovų UAB „Baltijos parkingas“, UAB „Vilniaus parkavimo kompanija“ 1 631 627 Lt įsiskolinimą ir 177 321,18 Lt delspinigių, t. y. iš viso 1 808 948,18 Lt, 5 proc. dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.

| **Vilniaus miesto savivaldybės ieškinio reikalavimai ir juridiniai faktai** | **Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė** |
|---|---|
| - 1999 m. gruodžio 30 d. Vilniaus miesto savivaldybė pasirašė sutartį su konsorciumu, kurį sudarė UAB „Baltijos parkingas“ ir UAB „Egapris“;<br>- Sutartimi konsorciumas įgijo teisę rinkti Vilniaus miesto tarybos nustatyto dydžio vietinę rinkliavą ir mokestį už parkavimą bei baudas už parkavimo tvarkos nesilaikymą Vilniaus miesto tarybos nustatytose gatvių ir aikščių vietose;<br>- Atsakovas UAB „Baltijos parkingas“ įsteigė UAB „Vilniaus parkavimo kompanija”, kuri tapo valdymo įmone renkant vietinę rinkliavą.<br>- UAB „Baltijos parkingas“ ir UAB „Egapris“ įsipareigojo kas mėnesį pervesti ieškovui surinktą vietinę rinkliavą, 30 proc. surinkto mokesčio už transporto priemonės važiuoklės išblokavimą, mokėti fiksuotą 200 000 Lt dydžio mokestį;<br>- Sutarties sąlygos nenumatė, kad metinė 1 000 000 Lt suma galėtų būti mažinama, t. y. šis mokestis yra besąlyginis, nepriklausomai nuo atsakovų gaunamų pajamų ir jų šaltinių;<br>- Atsakovai turėjo finansines galimybes sumokėti šias sumas. Nepaisydami raginimų, atsakovai įsipareigojimų sumokėti šias sumas neįvykdė. | - 2005 m. birželio 29 d. Vilniaus apygardos teismas sprendimu ieškinį patenkino iš dalies ir priteisė solidariai iš atsakovų UAB „Baltijos parkingas“ ir UAB „Vilniaus parkavimo kompanija“ 1 146 147 Lt skolos, 50 000 Lt delspinigių, 5 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo 2004 m. gegužės 3 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ieškovui Vilniaus miesto savivaldybės tarybai;<br>- Teismas taip pat nurodė, kad, priėmus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. rugsėjo 5 d. nutarimą Nr. 1056, konsorciumas nebeteko teisės rinkti iš transporto priemonių savininkų mokestį už važiuoklės išblokavimą, tokiu būdu prarasdamas vieną iš sutartimi aptartų pajamų šaltinių. Dėl šios aplinkybės teismas padarė išvadą, kad dalį sutarties 5.1.15 punkte numatytos piniginės prievolės nebebuvo galima įvykdyti dėl ne nuo atsakovų priklausančios valios, o dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 300 pripažinimo netekusiu galios ir iš to kilusių pasekmių;<br>- Konsorciumas nenumatė ir neturėjo numatyti tokios įvykių eigos. Teismas pripažino, kad pajamų iš važiuoklės blokavimo teisės netekimo pasekmėje atsakovų sutartinių įsipareigojimų nevykdymas buvo lemtas force majeure aplinkybių – priimto Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 1056 – ir padarė išvadą, kad yra pagrindas atleisti atsakovus nuo su šia pajamų dalimi susijusių įsipareigojimų vykdymo (CK 6.253 straipsnio 1, 2 dalys, 6.253 straipsnio 1, 3 dalys);<br>- 2005 m. spalio 20 d. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nutarė, kad CK 6.212 straipsnio 1 dalimi nustatyta, kad šalis atleidžiama nuo atsakomybės už sutarties nevykdymą, jeigu ji įrodo, kad sutartis neįvykdyta dėl aplinkybių, kurių ji negalėjo kontroliuoti bei protingai numatyti sutarties sudarymo metu, ir kad negalėjo užkirsti kelio šių aplinkybių ar jų pasekmių atsiradimui. Taigi esant tam tikroms aplinkybėms (force majeure), sutarties šalis atleidžiama nuo atsakomybės už sutarties nevykdymą;<br>- Atsakovai dalį prievolės įvykdė, ieškovas nepagristai atsisakė pripažinti susiklosčiusias aplinkybes force majeure aplinkybėms, tai pakankamas pagrindas mažinti priteisiamus delspinigius; |

**Kasacinio skundo ir atsiliepimo į kasacinį skundą teismuose pateikti argumentai**

| Vilniaus miesto savivaldybės argumentai | UAB „Baltijos parkingas“ ir UAB „Vilniaus parkavimo kompanija“ argumentai |
|---|---|
| - Vilniaus miesto savivaldybė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2005 m. birželio 29 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 20 d. nutarties dalis, kuriomis atmesta ieškinio dalis, ir priimti naują sprendimą, kuriuo visiškai tenkinti ieškinį;<br>- Valstybėje plečiantis viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimui viena labiausiai paplitusių tokio bendradarbiavimo formų yra koncesija, bylą nagrinėję teismai ydingai taikė koncesijų sutartį reglamentuojančias normas. Lietuvos apeliacinis teismas nesiaiškino ir nevertino, ar sutarties pagrindu susiklostę šalių santykiai yra koncesijos santykiai, be to, netikrino tikrųjų sutarties šalių ketinimų;<br>- Europos Teisingumo Teismas 2005 m. spalio 13 d. sprendime Brixen byloje Nr. C-458/03 išaiškino, kad kai valstybės valdžios institucija paslaugos teikėjui perduoda teisę valdyti viešą mokamą automobilių stovėjimo aikštelę už atlygį, kurį sudaro šiam paslaugos teikėjui už pasinaudojimą šia automobilių stovėjimo aikštele trečiųjų asmenų sumokėti paslaugos mokesčiai, tai yra viešųjų paslaugų koncesija;<br>- Lietuvos apeliacinis teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės aiškinimo ir taikymo praktikos dėl force majeure aplinkybes bei įmonės (verslininko) atsakomybės ribas nustatančių teisės normų aiškinimo ir taikymo;<br>- Subjektyvus negalėjimas įvykdyti sutartį nesuteikia pagrindo remtis force majeure išlyga;<br>- 2001 m. liepos 1 d. įsigaliojus CK, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. liepos 15 d. nutarimas Nr. 840 „Dėl atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms taisyklių patvirtinimo“ negali būti taikomas reglamentuoti šalių santykius. Tokiu atveju teismas privalo tiesiogiai remtis CK nuostatomis. Pažymėtina ir tai, kad CK nenugalimą jėgą ir valstybės veiksmus laiko atskirais teisiniais institutais, todėl Lietuvos apeliacinis teismas be pagrindo ir remdamasis | - Kasacinio skundo motyvai, susiję su būtinybe kvalifikuoti tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius pagal Koncesijų įstatymą, nebuvo keliami kasatoriaus pateiktuose procesiniuose dokumentuose (ieškinyje, apeliaciniame skunde ir pan.).<br>- Koncesijų įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 17 punkte numatyta, kad koncesijų sutartyje turi būti numatytos nuostatos dėl nenugalimos jėgos poveikio, įstatymų pasikeitimo ar kitų sutartyje numatytų pokyčių pasekmių. Taigi Koncesijų įstatymas nenumato kokių nors išimčių iš visuotinai pripažįstamų bendrųjų prievolių vykdymo principų bei nepriskiria koncesininkui pareigos prisiimti nenumatytų aplinkybių ir jų pasekmių riziką, t. y. tęsti sutarties vykdymą net ir tais atvejais, kai sutartinių prievolių vykdymas tampa negalimas dėl nenugalimos jėgos aplinkybių.<br>- 1999 m. gruodžio 30 d. atsakovo UAB „Baltijos parkingas“ (konsorciumo dalyvio) ir kasatoriaus sudarytos sutarties 7.2.1 punkte aiškiai numatyta, kad „šalys nebus laikomos atsakingos ir joms jokios sankcijos negalės būti taikomos, jeigu atitinkami pažeidimai kils dėl (...) nenugalimos jėgos, kaip ji yra apibrėžta 1996 m. liepos 15 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 840 „Dėl atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms taisyklių patvirtinimo“ patvirtintomis taisyklėmis”. Remiantis minėtu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, šalis nėra finansiškai atsakinga už kokių nors įsipareigojimų nevykdymą, jei ji sugeba įrodyti, kad negalėjo įvykdyti įsipareigojimų dėl nepriklausančios nuo jos kliūties. Remiantis minėto nutarimo 3.5 punktu, tokias kliūtis gali sukelti teisėti ar neteisėti valstybės valdymo institucijų veiksmai. Sutarties vykdymo metu atsiradusi aplinkybė – Vyriausybės 1991 m. liepos 29 d. nutarimo Nr. 300 panaikinimas – lėmė tai, kad bendraatsakoviai negalėjo vykdyti sutarties 5.1.1 punkte nustatyto įsipareigojimo pervesti |

| Vilniaus miesto savivaldybės argumentai | UAB „Baltijos parkingas“ ir UAB „Vilniaus parkavimo kompanija“ argumentai |
|---|---|
| Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, kuris negali būti taikomas, valstybės veiksmus priskyrė nenugalimos jėgos aplinkybių kategorijai.<br>- Žemesnių instancijų teismai be pagrindo sumažino ieškovo naudai priteistinų delspinigių dydį iki 50 000 Lt (CK 6.73 straipsnio 2 dalis). | 30 procentų surinkto mokesčio už transporto priemonių važiuoklės išblokavimą į kasatoriaus biudžetą. Atsakovai negalėjo numatyti, kad bus panaikintas Vyriausybės 1991 m. liepos 29 d. nutarimas Nr. 300, suteikęs teisę blokuoti parkavimo tvarką pažeidusių asmenų transporto priemonių važiuokles ir rinkti išblokavimo mokestį. Tokio mokesčio surinkimas buvo vienas iš sutartyje numatytų pajamų šaltinių. |

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija[739] dėl išdėstytų motyvų pripažino, kad pirmosios ir apeliacinės instancijų teismų išvados dėl teisminio ginčo baigties yra teisingos ir neprieštarauja galiojančioms materialinės teisės normoms. Todėl nutarė, kad Vilniaus apygardos teismo 2005 m. birželio 29 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 20 d. nutartį palikti nepakeistą.[740]

[739] susidedanti iš teisėjų: Romualdo Čaikos (teisėjų kolegijos pirmininkas), Aloyzo Marčiulionio (kolegijos pranešėjas) ir Broniaus Pupkovo.

[740] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-273/2006.)

**Priedas Nr. 3**

## VPSP sutarčių teisinės formos pasaulyje

| VPSP sutartys | Aprašymas |
|---|---|
| -BOT (build-own-transfer) | Statyti-valdyti-perleisti yra bendra daugelio koncesijų sutarčių santrumpa. Privataus sektoriaus šalis projektuoja, finansuoja, stato, eksploatuoja ir prižiūri infrastruktūros objektą. Jis eksploatuoja objektą sutartą laikotarpį ir turi teisę įvesti rinkliavas ir mokesčius. Privataus sektoriaus šalis objektą paprastai ir valdo. Koncesijos laikotarpio pabaigoje objektas paprastai perleidžiamas vyriausybei. |
| - DBO (Design Build Operate ) | - projektuoti, statyti, eksploatuoti – vyriausybės ir privataus sektoriaus šalies susitarimas, pagal kurį infrastruktūros objekto projektavimas, statymas ir eksploatavimas perleidžiami privačiam sektoriui. Neretai privataus sektoriaus šalis projektą dar ir finansuoja; |
| - DBOM (Design Build Operate and Maintain) | - projektuoti, statyti, eksploatuoti ir prižiūrėti – DBO sutartis, pagal kurią privataus sektoriaus šalis dar įsipareigoja teikti tam tikras infrastruktūros paslaugas; |
| - DBFO (Design Build Finance Operete) | - projektuoti, statyti, finansuoti, eksploatuoti – DBO sutartis, pagal kurią privataus sektoriaus šalis prisiima finansavimą; |
| - BOR (Build Operate and Renewal of concession) | - statyti, eksploatuoti ir atnaujinti koncesiją – DBOM ir DBFO sutarčių derinys. Privataus sektoriaus šalis apsiima projektą finansuoti, įgyvendinti ir valdymo bei priežiūros išlaidas. Šiai šaliai sutartą laikotarpį už naudojimąsi infrastruktūros objektu leidžiama rinkti sutarto dydžio mokesčius. Pasibaigus pirmos koncesijos laikui, privataus sektoriaus šalis gali derėtis dėl teisės toliau eksploatuoti objektą; |
| - BOOT (Build Own Operate Transfer | - statyti, valdyti, eksploatuoti, perleisti -privataus sektoriaus šalis apsiima infrastruktūros objektą finansuoti, pastatyti, eksploatuoti ir prižiūrėti. Jam leidžiama iš vartotojų rinkti mokesčius. Vėliau objektas perleidžiamas vyriausybei; |
| - BTO (Build Transfer Operate) arba BTL (Build Transfer and Lease) | - statyti, perleisti, eksploatuoti- arba statyti, perleisti ir išsinuomoti – privataus sektoriaus šalis stato ir finansuoja infrastruktūros objektą. Pastatytas objektas perleidžiamas vyriausybei. Vėliau privataus sektoriaus šalis pagal nuomos sutartį tam tikrą laikotarpį eksploatuoja objektą vyriausybės vardu; |
| - BOO (Build Own Operete) | - statyti, valdyti, eksploatuoti – privataus sektoriaus šalis apsiima infrastruktūros objektą finansuoti, pastatyti, eksploatuoti ir prižiūrėti. Privataus sektoriaus šalis iš vartotojų gali rinkti mokesčius. Objekto valdymas ir turtas privataus sektoriaus šaliai atitenka visam laikui; |
| - LDO (Lease Develop Operete) | - išsinuomoti, plėtoti, eksploatuoti – vyriausybė privataus sektoriaus šaliai išnuomoja infrastruktūros objektą ir perleidžia teisę tam tikrą laikotarpį gauti pajamas už kokios nors paslaugos teikimą. Vyriausybė išlieka objekto savininkė. Skirtumas nuo kitų koncesijų variantų -privataus sektoriaus šalis į objektą neprivalo investuoti; |
| - ROT (Rehabilitate Operate and Transfer) | - atnaujinti, eksploatuoti ir perleisti, esantis infrastruktūros objektas perleidžiamas privačiam sektoriui. Šio sektoriaus šalis objektą atnaujina ir tam tikrą laikotarpį jį valdo bei prižiūri. Vėliau objektas perleidžiamas vyriausybei; |
| - RFOT (Rehabilitate Finance Operate Transfer) | - atnaujinti, finansuoti, eksploatuoti, perleisti – ROT sutartis, kai privataus sektoriaus šalis prisiima finansavimą; |
| - ROO (Rehabilitate Own Operate) | - atnaujinti, valdyti, eksploatuoti) -vyriausybės ir privataus sektoriaus susitarimas, pagal kurį privataus sektoriaus šalis neapibrėžtą laikotarpį gali atnaujinti, valdyti ir prižiūrėti infrastruktūros objektą. Jei ši šalis nepažeidžia sutarties sąlygų, ji gali valdyti objektą iš esmės neribotą laiką; |

**Priedas Nr. 4**

Trumpinimas: Koncesija – K
Valdžios ir privataus sektorių partnerystė – VžPP

**Koncesijų sutarčių paieškos internetinėje erdvėje suvestinė**

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Sutarties rūšis | Sutarties sritis | Sutarties šalis | Ar Koncesijų sutartis buvo rasta internetinėje erdvėje[741] |
|---|---|---|---|---|---|
| 1. | **Akmenės** | K | Atliekų naudojimo, perdirbimo ir Tvarkymo | VšĮ Šiaulių atliekų tvarkymo centras | Koncesijos sutartis – http://www.akmene.lt/index.php?cid=1019 |
| 2. | **Biržų rajono** | K | Energetikos, įskaitant šilumos ir elektros energijos, naftos ir gamtinių dujų išgavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą | UAB „Litesko“ | Koncesijos sutartis nerasta |
| 3. | **Biržų rajono** | K | Energetikos, įskaitant šilumos ir elektros energijos, naftos ir gamtinių dujų išgavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą | UAB „Nenauda“ | Koncesijos sutartis nerasta |
| 4. | **Druskininkų** | K | Kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros | UAB „Stamita“ | Koncesijos sutartis – http://www.druskininkai.lt/go.php/lit/Pasiraytossutartys/970 |
| 5. | **Kalvarijos** | K | Energetikos, įskaitant šilumos ir elektros energijos, naftos ir gamtinių dujų išgavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą | UAB „Didma“ | Koncesijos sutartis nerasta<br>Koncesijų sutartis nerasta, tačiau:<br>Koncesijų sutarties projektas be priedų buvo rastas : http://www.infolex.lt/kalvarija/Default.aspx?Id=3&DocId=1517;<br>Taip pat rastas Koncesijų sutarties pakeitimas: http://www.infolex.lt/kalvarija/Default.aspx?Id=3&DocId=4470.<br>Įdomu tai, kad Koncesijų sutartis pakeista remiantis Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos 2009-09-03 raštu Nr. (7.3-09)-3-1389 „Dėl koncesijos sutarties pakeitimo“, tačiau nei infolex.lt, nei litlex.lt, nei Kalvarijos savivaldybės puslapyje, nei energetikos ministerijos puslapyje šio rašto nepavyko rasti. |

[741] Informacijos paieška buvo atlikta oficialiuose savivaldybių puslapiuose ir viešųjų pirkimų internetiniame puslapyje, tačiau nerandant informacijos buvo bandyta surasti kituose internetiniuose puslapiuose.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Sutarties rūšis | Sutarties sritis | Sutarties šalis | Ar Koncesijų sutartis buvo rasta internetinėje erdvėje[741] |
|---|---|---|---|---|---|
| **6.** | **Kauno miesto** | K | Kelių, tiltų, tunelių, parkavimo ir kitos kelių transporto infrastruktūros | UAB „Hidrostatyba“, UAB „Šilutės automobilių keliai“ | Koncesijos sutartis nerasta |
| **7.** | **Kauno miesto** | K | Kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros | VšĮ Kauno „Žalgirio“ rėmėjas ir Kauno futbolo ir beisbolo klubas | Koncesijos sutartis nerasta |
| **8.** | **Kelmės rajono** | K | Atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo | VšĮ Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras | Koncesijos sutartis – http://195.182.91.242/taryba/2008-05-29/T-172_priedas.doc |
| **9.** | **Kėdainių rajono** | K | Energetikos, įskaitant šilumos ir elektros energijos, naftos ir gamtinių dujų išgavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą | AB „Panevėžio energija“ | Koncesijos sutartis nerasta |
| **10.** | **Kėdainių rajono** | K | Energetikos, įskaitant šilumos ir elektros energijos, naftos ir gamtinių dujų išgavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą | UAB „Izobara“ | Koncesijos sutartis nerasta |
| **11.** | **Kėdainių rajono** | K | Energetikos, įskaitant šilumos ir elektros energijos, naftos ir gamtinių dujų išgavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą | UAB „Izobara“ Iki bus nupirkta 29 400 Mwh šilumos energijos | Koncesijos sutartis nerasta |
| **12.** | **Kėdainių rajono** | K | Turizmo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros | UAB "Investicinių projektų vystymas" | Koncesijos sutartis nerasta |
| **13.** | **Klaipėdos miesto** | K | Sveikatos apsaugos sistemos Sutarties dalykas – SĮ „Debreceno vaistinė“ | UAB „Naujakiemio vaistinė“ | Koncesijos sutartis nerasta |

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Sutarties rūšis | Sutarties sritis | Sutarties šalis | Ar Koncesijų sutartis buvo rasta internetinėje erdvėje[741] |
|---|---|---|---|---|---|
| **14.** | **Klaipėdos miesto** | K | Sveikatos apsaugos sistemos Sutarties dalykas SĮ „Žardės vaistinė“ | UAB „Apotheca vaistinė“ | Koncesijos sutartis nerasta Rastas Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimas dėl koncesijos sutarties nutraukimo http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:BYVA0m4lVJgJ:taryba.klaipeda.lt/2012-01-00/ZARDE.doc+&cd=1&hl=lt&ct=clnk |
| **15.** | **Klaipėdos miesto** | K | Sveikatos apsaugos sistemos Sutarties dalykas – SĮ „Saulėtoji vaistinė“ | UAB „Naujakiemio vaistinė" | Koncesijos sutartis nerasta Rastas Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimas dėl koncesijos sutarties nutraukimo http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:IAUKjzuNYJMJ:taryba.klaipeda.lt/2012-01-00/PRITARIMAS%2520KONCESIJU.doc+&cd=1&hl=lt&ct=clnk |
| **16.** | **Klaipėdos miesto** | K | Sveikatos apsaugos sistemos Sutarties dalykas – „Juodasis erelis“ | UAB „Naujakiemio vaistinė“ | Koncesijos sutartis nerasta Rastas Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimas dėl koncesijos sutarties nutraukimo. Data nurodyta tik 2012 m. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:IAUKjzuNYJMJ:taryba.klaipeda.lt/2012-01-00/PRITARIMAS%2520KONCESIJU.doc+&cd=1&hl=lt&ct=clnk |
| **17.** | **Klaipėdos miesto** | K | Uostų ir prieplaukų infrastruktūros | AB „Klaipėdos laivų remontas“, UAB „Klaipėdos pilies uostas“ | Koncesijos sutartis nerasta Rastas Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimas dėl pritarimo koncesijos sutarčiai: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:U-AFJ5pX2KgJ:taryba.klaipeda.lt/2009-06-25/17.doc+&cd=2&hl=lt&ct=clnk |
| **18.** | **Klaipėdos miesto** | K | Kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros | UAB „Bilietai Lt“, UAB „Baltijos reklamos projektai“, „UAB Klaipėdos arena“ | Koncesijos sutartis – http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:L2TfDPOm4ygJ:taryba.klaipeda.lt/2010-09-08/8pr10.doc+&cd=3&hl=lt&ct=clnk Rasta „Klaipėdos daugiafunkcinio sporto ir pramogų komplekso valdymo ir naudojimo koncesijos 2010-10-07 sutarties Nr.J11-113 teisėtumo ir atitikimo teisės aktų reikalavimams patikrinimo“ specialisto išvada |

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Sutarties rūšis | Sutarties sritis | Sutarties šalis | Ar Koncesijų sutartis buvo rasta internetinėje erdvėje[741] |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | http://webcache.googleusercontent.comsearch?q=cache:NtBODaCZCGsJ:www.klaipeda.lt/klaipeda/m/m_files/wfiles/file1868.doc+&cd=1&hl=lt&ct=clnk |
| **19.** | **Neringos** | K | Telekomunikacijų infrastruktūros | Akcinė bendrovė Lietuvos radijo ir televizijos centras | Koncesijos sutartis – http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3TuLPYVyvMQJ:www.neringa.lt/get_file.php%3Ffile%3DL3d3dy9uZXJpbmdhLmx0L2RhdGEvbmVyaW5n YS9tL21fZmlsZXMvd2ZpbGVzL2ZpbGUzNTcwLmRv YzswMTRfS29uY2VzLi4udXRhcnRpc19MUlQuZG9jOzs%3D+&cd =3&hl=lt&ct=clnk<br>Rastas sprendimas pritarti koncesijų sutarčiai: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:zP7YiQgmeIUJ: www.neringa.lt/get_file.php%3Ffile%3DL3d3dy9uZXJpbmdhLmx0L2RhdGEvbmVya W5nYS9tL21fZ mlsZXMvd2ZpbGVzL2ZpbGUzNTcxLmRvYzswMTRfRMSXbCDELi4ucnTEryBzdSBMUlQuZG9jOzs%3D+ &cd=1&hl=lt&ct=clnk |
| **20.** | **Neringos** | K | Atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo | UAB „Neringos komunalininkas“ | Koncesijos sutartis nerasta |
| **21.** | **Neringos** | K | Atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo | UAB „Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras“ | Koncesijos sutartis – http://kratc.lt/uploads/dokumentai/neringos_koncesine_sutartis.pdf |
| **22.** | **Pagėgių** | K | Atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo | UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras | Koncesijos sutartis – http://www.uabtratc.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=50 |
| **23.** | **Pakruojo rajono** | K | Atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo | VšĮ Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras | Koncesijos sutartis nerasta<br>Rasta Šiaulių regiono savivaldybių bendradarbiavimo regioninėje atliekų tvarkymo sistemoje sutartis http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:9vzUm6xM h1cJ:www.pakruojis.lt/files/taryba/projektai/2011/TS2011102713.pdf+&cd=1&hl=lt&ct=clnk |

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Sutarties rūšis | Sutarties sritis | Sutarties šalis | Ar Koncesijų sutartis buvo rasta internetinėje erdvėje[741] |
|---|---|---|---|---|---|
| **24.** | **Panevėžio miesto** | K | Kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros | Panevėžio m. merginų dviračių sporto klubas „Fortūna“ | Yra galimybė rasti-<br>Panevėžio miesto savivaldybė, įgyvendindama LR Koncesijų įstatymo (*Valstybės žinios*, 1996, Nr. 92-7141; 2003, Nr. 70-3163) 22 str. 3 dalyje įtvirtintą nuostatą dėl koncesijų sutarčių viešumo, suteikia galimybę asmenims susipažinti su sudarytomis koncesijų sutartimis. Kreiptis į Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Teisės skyrių ( tel. 501208). |
| **25.** | **Panevėžio miesto** | K | Kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros | UAB „Vestus“ prekyba ir Panevėžio teniso klubas „Asteroidas“, UAB „Vestus paslaugos“ | Yra galimybė rasti-<br>Panevėžio miesto savivaldybė, įgyvendindama LR Koncesijų įstatymo (*Valstybės žinios*, 1996, Nr. 92-7141; 2003, Nr. 70-3163) 22 str. 3 dalyje įtvirtintą nuostatą dėl koncesijų sutarčių viešumo, suteikia galimybę asmenims susipažinti su sudarytomis koncesijų sutartimis. Kreiptis į Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Teisės skyrių (tel. 501208). |
| **26.** | **Panevėžio miesto** | K | Kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros | UAB „Panevėžio arena“ | Yra galimybė rasti-<br>Panevėžio miesto savivaldybė, įgyvendindama LR Koncesijų įstatymo (*Valstybės žinios*, 1996, Nr. 92-7141; 2003, Nr. 70-3163) 22 str. 3 dalyje įtvirtintą nuostatą dėl koncesijų sutarčių viešumo, suteikia galimybę asmenims susipažinti su sudarytomis koncesijų sutartimis. Kreiptis į Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Teisės skyrių ( tel. 501208). |
| **27.** | **Panevėžio miesto** | K | Kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros | UAB „Šiaulių banko lizingas“ ir UAB „Neo | Yra galimybė rasti-<br>Panevėžio miesto savivaldybė, įgyvendindama LR Koncesijų įstatymo (*Valstybės žinios*, 1996, Nr. 92-7141; 2003, Nr. 70-3163) 22 str. 3 dalyje įtvirtintą nuostatą dėl koncesijų sutarčių viešumo, suteikia galimybę asmenims susipažinti su sudarytomis koncesijų sutartimis. Kreiptis į Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Teisės skyrių ( tel. 501208). |

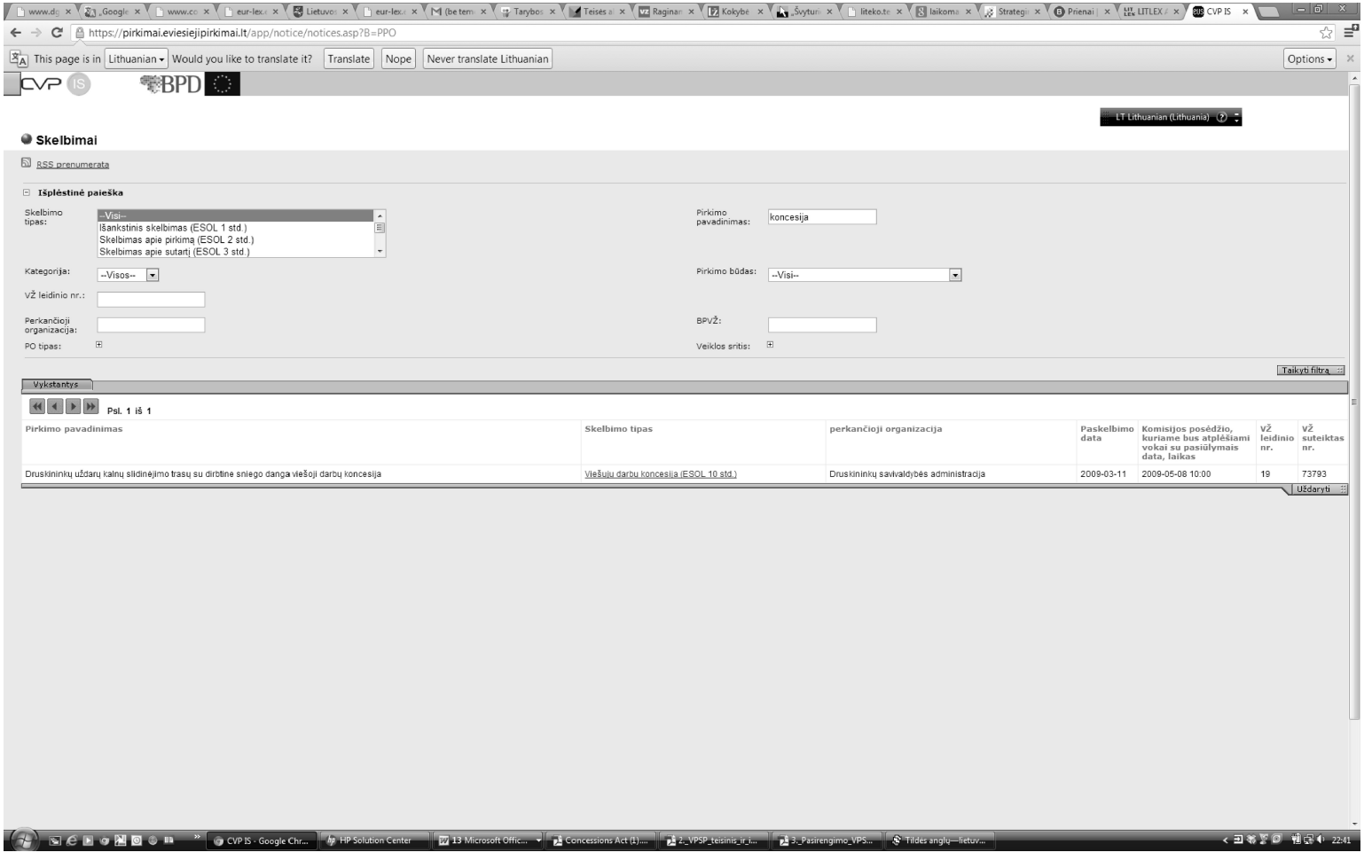
| Eil. Nr. | Savivaldybė | Sutarties rūšis | Sutarties sritis | Sutarties šalis | Ar Koncesijų sutartis buvo rasta internetinėje erdvėje[741] |
|---|---|---|---|---|---|
| **28.** | **Radviliškio rajono** | K | Kelių, tiltų, tunelių, parkavimo ir kitos kelių transporto infrastruktūros [742] | UAB „Emtra“ | Koncesijos sutartis –http://www.radviliskis.lt/files/teisine-informacija/t-2008-06-26-424.pdf |
| **29.** | **Radviliškio rajono** | K | Atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo | VšĮ Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras | Koncesijos sutartis – http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:5jBtQ7k9JdQJ:www.radviliskis.lt/component/option,com_docman/task,doc_download/gid,660/Itemid,71/+&cd=1&hl=lt&ct=clnk |
| **30.** | **Šiaulių miesto** | K | Kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros | VšĮ „Pramogų sala“, | Koncesijos sutartis nerasta |
| **31.** | **Šilalės rajono** | K | Atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo | UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras | Koncesijos sutartis – http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:rRvobJOolgMJ:www.infolex.lt/jurbarkas1/GetFile.aspx%3FDocId%3D21ee2060-ed3c-4430-9d4f-31a2f8031a04+&cd=1&hl=lt&ct=clnk |
| **32.** | **Šilutės rajono** | K | Uostų ir prieplaukų infrastruktūros | UAB „Kintai“, UAB „Šilutės vandens turizmo centras“ | Koncesijos sutartis – http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3em544TUupQJ: www.silute.lt/publ/tarybos/2010-10-28(46)/T1-1561p2.doc+&cd=3&hl=lt&ct=clnk |
| **33.** | **Širvintų rajono** | K | Kelių, tiltų, tunelių, parkavimo ir kitos kelių transporto infrastruktūros | UAB „Autovelda“ | Koncesijos sutartis nerasta |
| **34.** | **Tauragės rajono** | K | Atliekų naudojimo, perdirbimo ir tvarkymo | UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras | Koncesijos sutartis – http://www.uabtratc.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=50 |

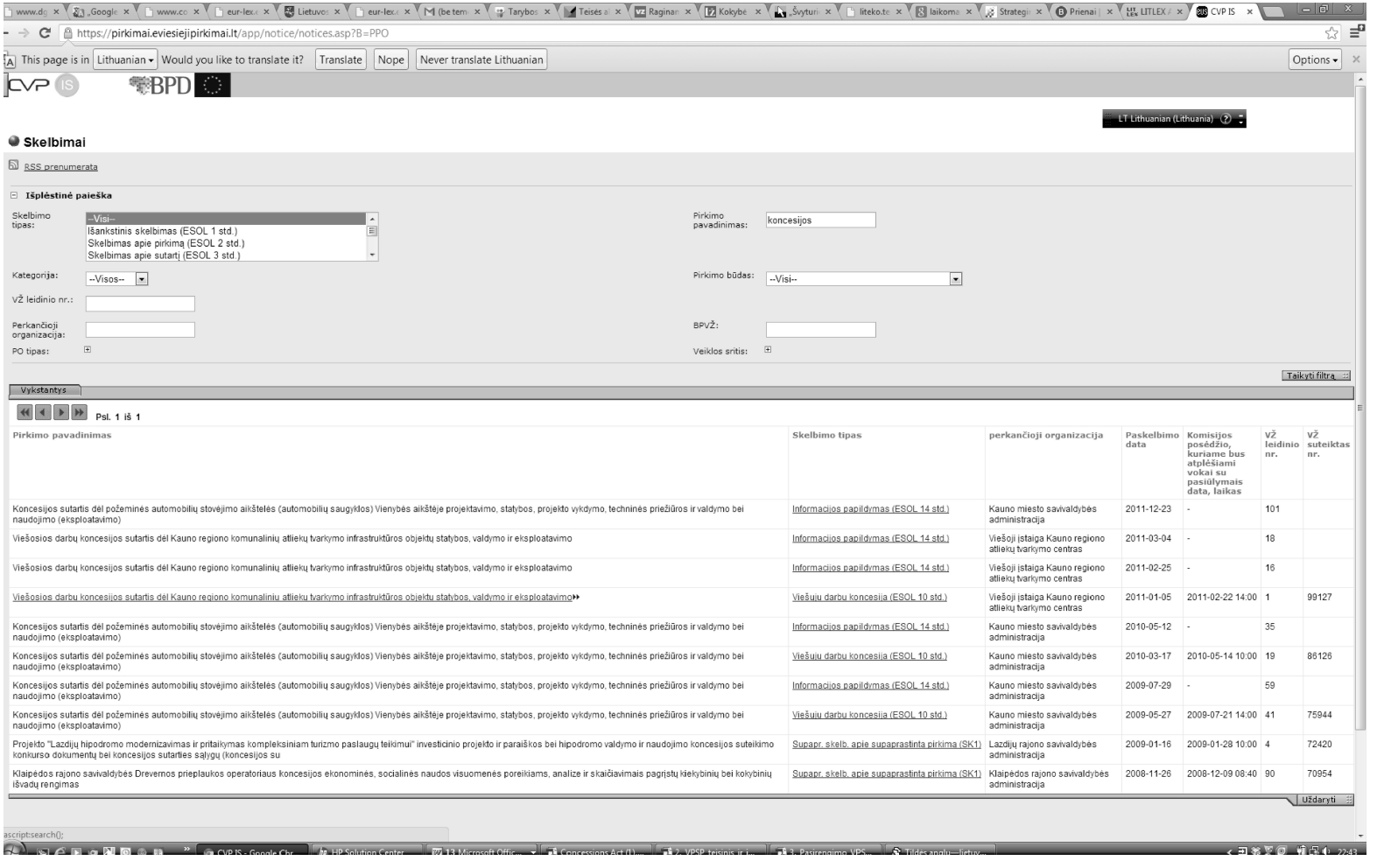
[742] Koncesijos tarp Radviliškio rajono ir UAB „Emtra“ sutarties dalykas yra teikti viešąsias keleivių vežimo Radviliškio rajono vietiniais kelių transporto maršrutais paslaugas. Kaip matome iš lentelės FM statistikoje nurodytas sutarties dalykas skiriasi.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Sutarties rūšis | Sutarties sritis | Sutarties šalis | Ar Koncesijų sutartis buvo rasta internetinėje erdvėje[741] |
|---|---|---|---|---|---|
| **35.** | **Utenos rajono** | K | Kultūros, sporto, laisvalaikio leidimo objektų, įrenginių ir kitos infrastruktūros | UAB „Kasandros grupė“ | Koncesijos sutartis – http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:J8wQ4s8r7r0J:www.utena.lt/code/record_file_download.php%3Fid%3D8afed85a-e9a1-43df-99c8-3ff9938dcaf5+UTENOS+MIESTO+DAUGIAFUNKCINIO+KOMPLEKSO+(ARENOS)VALDYMO+IR+NAUDOJIM&cd=3&hl=lt&ct=clnk&gl=lt |
| **36.** | **Vilniaus miesto** | VžPP | Švietimo | Konsorciumas UAB „Merko statyba“ ir „E.L.L. Kinnisvara“ AS | Valdžios ir privataus sektorių partnerystės sutartis nebuvo rasta |
| **37.** | **Vilniaus rajono** | K | Energetikos, įskaitant šilumos ir elektros energijos, naftos ir gamtinių dujų išgavimą, perdavimą, skirstymą, tiekimą | UAB „Baltic Konis“ | Koncesijos sutartis nerasta |
| | | | | | Iš 37 koncesijų 17 buvo rastos koncesijos sutarčių, o 20 nerasta. |

# Numatomų koncesijų sutarčių paieška viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje

**Priedas Nr. 4.1.**




https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt/app/notice/notices.asp?B=PPO
This page is in Lithuanian Would you like to translate it? Translate Nope Never translate Lithuanian Options
LT Lithuanian (Lithuania)
Skelbimai
RSS prenumerata
Išplėstinė paieška
Skelbimo tipas: --Visi-- Išankstinis skelbimas (ESOL 1 std.) Skelbimas apie pirkimą (ESOL 2 std.) Skelbimas apie sutartį (ESOL 3 std.)
Pirkimo pavadinimas: koncesijos
Kategorija: --Visos--
Pirkimo būdas: --Visi--
VŽ leidinio nr.:
Perkančioji organizacija:
BPVŽ:
PO tipas:
Veiklos sritis:
Taikyti filtrą
Vykstantys
Psl. 1 iš 1
Pirkimo pavadinimas | Skelbimo tipas | perkančioji organizacija | Paskelbimo data | Komisijos posėdžio, kuriame bus atplėšiami vokai su pasiūlymais data, laikas | VŽ leidinio nr. | VŽ suteiktas nr.
Koncesijos sutartis dėl požeminės automobilių stovėjimo aikštelės (automobilių saugyklos) Vienybės aikštėje projektavimo, statybos, projekto vykdymo, techninės priežiūros ir valdymo bei naudojimo (eksploatavimo) | Informacijos papildymas (ESOL 14 std.) | Kauno miesto savivaldybės administracija | 2011-12-23 | - | 101
Viešosios darbų koncesijos sutartis dėl Kauno regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų statybos, valdymo ir eksploatavimo | Informacijos papildymas (ESOL 14 std.) | Viešoji įstaiga Kauno regiono atliekų tvarkymo centras | 2011-03-04 | - | 18
Viešosios darbų koncesijos sutartis dėl Kauno regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų statybos, valdymo ir eksploatavimo | Informacijos papildymas (ESOL 14 std.) | Viešoji įstaiga Kauno regiono atliekų tvarkymo centras | 2011-02-25 | - | 16
Viešosios darbų koncesijos sutartis dėl Kauno regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų statybos, valdymo ir eksploatavimo | Viešųjų darbų koncesija (ESOL 10 std.) | Viešoji įstaiga Kauno regiono atliekų tvarkymo centras | 2011-01-05 | 2011-02-22 14:00 | 1 | 99127
Koncesijos sutartis dėl požeminės automobilių stovėjimo aikštelės (automobilių saugyklos) Vienybės aikštėje projektavimo, statybos, projekto vykdymo, techninės priežiūros ir valdymo bei naudojimo (eksploatavimo) | Informacijos papildymas (ESOL 14 std.) | Kauno miesto savivaldybės administracija | 2010-05-12 | - | 35
Koncesijos sutartis dėl požeminės automobilių stovėjimo aikštelės (automobilių saugyklos) Vienybės aikštėje projektavimo, statybos, projekto vykdymo, techninės priežiūros ir valdymo bei naudojimo (eksploatavimo) | Viešųjų darbų koncesija (ESOL 10 std.) | Kauno miesto savivaldybės administracija | 2010-03-17 | 2010-05-14 10:00 | 19 | 86126
Koncesijos sutartis dėl požeminės automobilių stovėjimo aikštelės (automobilių saugyklos) Vienybės aikštėje projektavimo, statybos, projekto vykdymo, techninės priežiūros ir valdymo bei naudojimo (eksploatavimo) | Informacijos papildymas (ESOL 14 std.) | Kauno miesto savivaldybės administracija | 2009-07-29 | - | 59
Koncesijos sutartis dėl požeminės automobilių stovėjimo aikštelės (automobilių saugyklos) Vienybės aikštėje projektavimo, statybos, projekto vykdymo, techninės priežiūros ir valdymo bei naudojimo (eksploatavimo) | Viešųjų darbų koncesija (ESOL 10 std.) | Kauno miesto savivaldybės administracija | 2009-05-27 | 2009-07-21 14:00 | 41 | 75944
Projekto "Lazdijų hipodromo modernizavimas ir pritaikymas kompleksiniam turizmo paslaugų teikimui" investicinio projekto ir paraiškos bei hipodromo valdymo ir naudojimo koncesijos suteikimo konkurso dokumentų bei koncesijos sutarties sąlygų (koncesijos su | Supapr. skelb. apie supaprastintą pirkimą (SK1) | Lazdijų rajono savivaldybės administracija | 2009-01-16 | 2009-01-28 10:00 | 4 | 72420
Klaipėdos rajono savivaldybės Drevernos prieplaukos operatoriaus koncesijos ekonominės, socialinės naudos visuomenės poreikiams, analize ir skaičiavimais pagrįstų kiekybinių bei kokybinių išvadų rengimas | Supapr. skelb. apie supaprastintą pirkimą (SK1) | Klaipėdos rajono savivaldybės administracija | 2008-11-26 | 2008-12-09 08:40 | 90 | 70954
Uždaryti
javascript:search();

**Priedas Nr. 5**

**Viešojo ir privataus sektorių partnerystės idėjos ir galimybės, nurodytos savivaldybių strategijose**

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 1. | **Akmenės rajono savivaldybė.** Pagal Akmenės rajono savivaldybės 2010–2015 metų strateginį plėtros planą.[743] | - siekiama skatinti naujas investicijas, diegiant pramoninius rajonus, dalyvaujant tarptautinėse parodose, taikant *viešojo ir privataus kapitalo bendradarbiavimo modelius* (valstybės turto ilgalaikės nuomos, koncesijos modelius, mokesčių lengvatas);<br>- turizme numatytos privataus ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimo galimybės; | - kuriant politiką remtis socialinio teisingumo, subsidiarumo ir solidarumo principais, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir kitais suinteresuotaisiais;<br>- siekiama skatinti naujas investicijas, diegiant pramoninius rajonus, dalyvaujant tarptautinėse parodose; |
| 2. | **Alytaus miesto savivaldybė.** Alytaus miesto plėtros iki 2015 metų strateginis planas[744] | - viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės iniciatyvų skatinimas smulkiajame ir vidutiniame versle; | Alytaus miesto *vizija* – „Alytus – žalias šeimos miestas, kuriame jauku ir saugu gyventi, kurti, investuoti“.<br>- miesto valdžia aktyviai bendradarbiauja su potencialiais investuotojais, taiko žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių lengvatas;<br>- miestas aktyviai bendradarbiauja su užsienio valstybėmis. Aktyviai dirbama su potencialiais užsienio šalių – Švedijos, Vokietijos, Norvegijos, Danijos, Didžiosios Britanijos ir kt. – investuotojais; |
| 3. | **Alytaus rajono savivaldybė**. Pagal Alytaus rajono savivaldybės 2007–2013 m. strateginės plėtros planas[745] | Yra galimybės geriau patenkinti socialinių paslaugų poreikius įtraukiant nevalstybinį ir privatų sektorių. | - Sudaryti prielaidas investicijų pritraukimui rajone. Daugiausia investicijų tikimasis iš ES, o iš privataus sektoriaus tik turizmo srityje apie 100 tūkst. litų 2008-2010 metų laikotarpyje.[746] |
| 4. | **Anykščių rajono savivaldybė.** Pagal strateginį veiklos 2012–2014 veiklos planą.[747] | *Galimybė* – viešojo ir privataus bendradarbiavimo plėtra, inicijuojant ir įgyvendinant projektus partnerystės principu; | - sukurti palankią aplinką investicijoms ir rajono verslo vystymuisi;<br>- siūloma skatinti privačias investicijas turizmui. |

[743] Akmenės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.akmene.lt/get.php?f.8453.;

[744] Alytaus miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.alytus.lt/documents/10180/91409/Alytaus%20miesto%20pl%C4%97tros%20iki%202015%20met%C5%B3%20strateginis%20planas.pdf

[745] Alytaus rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.arsa.lt/index_old.php?action=content.1539&id=248; (yra klaida Alytaus rajono strateginio plano pavadinime: vietoj žodis strateginės, įrašytas strateginės);.

[746] Prie silpnybių parašyta, kad „Mažas patrauklumas privačioms šalies ir užsienio investicijoms dėl miesto dominavimo ir nepakankamo valstybės dėmesio“. Ar tai reikėtų suprasti, kad kiti rajonai neturi aplink miestų, ar tai reikėtų suprasti, kaip pasiteisinimas nerandant investuotojų?

[747] Anykščių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.anyksciai.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai.html;

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| | | *Kryptingo verslo vystymo ir investicijų pritraukimo programa* – ruošiamasi įgyvendinti VPSP projektus; *ruošiamasi iki 2012 m. pabaigos parengti viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės poreikio galimybių studiją.* (parengta) | |
| **5.** | **Birštono savivaldybė.** Pagal Birštono plėtros iki 2012 m. veiklos planą.[748] | Parengti verslo ir verslumo skatinimo programą, pagrįstą viešosios ir privačiosios partnerystės principu. (Parengta 2007 m.)[749] | - siekiant aktyviai plėtoti kurortinį verslą, modernių paslaugų infrastruktūrą, Birštonui būtina pritraukti strategines verslo investicijas iš kitų Lietuvos regionų ar užsienio valstybių;<br>stiprybės – aktyvi savivaldybės veikla, siekiant formuoti kurorto įvaizdį ir pritraukti vietinių ir apskrities verslininkų iniciatyvą ir investicijas;[750]<br>- sudaryti sąlygas tikslinėms verslo investicijoms; |
| **5.1.** | Birštono savivaldybės 2013–2020 strateginis veiklos planas[751] | Viešojo ir privataus verslo plėtra yra skatinama įvairiomis paramos verslui priemonėmis –mokesčių lengvatomis, mokymu, tarpininkavimu, viešosios ir privačios partnerystės projektų, subsidijų, lengvatų teikimu ir t.t. Šios priemonės yra valdomos ne tik centrinės, bet ir vietinės valdžios. | Pabrėžiama, kad siekiant tapti labiau konkurencingais tarptautinėje rinkoje, itin svarbus veiksnys yra palanki investicinė aplinka, kurioje sparčiai gali vystytis technologijos, augti ekonomika. Investicijų dydis Birštone yra lyginamas su Druskininkų, Palangos ir Neringos miesto savivaldybėmis;<br>- numatytos mokesčių lengvatos, subsidijos; |
| **6.** | **Biržų rajono savivaldybė.** Biržų rajono iki 2015 m. strateginis planas.[752] | Galimybės – savivaldybės, verslininkų ir bendruomenės partnerystė skatins verslo plėtrą rajone ir didins rajono įmonių konkurencingumą.[753] Uždaviniai – skatinti partnerystę tarp vietos verslininkų, bendruomenės ir savivaldybės; | - siekiama suaktyvinti naujų darbo vietų kūrimą ir didinti užimtumą, skatinti ekonomikos augimą ir investicijų pritraukimą į rajoną; |
| | Atnaujintas Biržų rajono plėtros iki 2015 metų strateginis planas | Uždavinys – remti naujų verslo dalyvių iniciatyvas bei skatinti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą; | -numatytos investicijos į gyvenamųjų namų statybą. |

[748] Birštono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.birstonas.lt/index.php?543353449

[749] Panaudotos 180 tūkst. litų lėšos iš ES fondų.

[750] Strategijoje nurodyta, kad „vis dar mažai į kurortą atvykstančių iš NVS šalių. Tam turi įtakos vizų lengvatų nebuvimas“. Tai negali išspręsti savivaldybė, tai turėtų būti sprendžiama makroteisiniame lygmenyje

[751] Birštono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.birstonas.lt/index.php?388047157;

[752] Biržų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.birzai.lt/index.php?370194078.

[753] Strateginis veiklos planas patvirtintas 2005 m. sausio 25 d. kai dar nebuvo priimta jokių įstatymų pakeitimų nei investicijų, nei Koncesijų įstatymuose.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 7. | **Druskininkų miesto savivaldybė**. Pagal Druskininkų savivaldybės plėtros 2004–2013 m. strateginį planą., kuris parengtas 2004 m. rugpjūtį.[754] | *Parama verslui:* tiesioginių ir netiesioginių paramos verslui priemonių (subsidijų, mokesčių lengvatų, informavimo, mokymo, tarpininkavimo, Viešos ir privačios partnerystės projektų ir kt.) pagalba Centrinės ir vietinės valdžios struktūros, remdamos smulkųjį verslą, skatina viešojo ir privataus verslo plėtrą;<br>- Dėl savivaldybės biudžeto sandaros specifikos, savivaldybės galimybės tiesiogiai paremti arba investuoti į verslo plėtrą yra ribotos, todėl didelis dėmesys yra skiriamas ir netiesioginei paramai teikti: mokesčių lengvatų, vietinio užimtumo skatinimo, mokymo, tarpininkavimo, Viešos ir privačios partnerystės projektų vystymo, informacijos skleidimo apie esamas nacionalines ir regionines verslo (ypač smulkaus ir vidutinio verslo, kuris Druskininkuose sudaro pagrindinę dalį) rėmimo programas ir kt.<br>- Privačios ir viešosios iniciatyvos, o taip pat ir viešosios bei privačios partnerystės dėka suintensyvėjo ir kitų kurorto infrastruktūros objektų kūrimas bei modernizavimas;<br>- 2004 metų pavasarį atidarytas rekonstruotas sveikatos ir poilsio centras SPA „Vilnius“ (keturių žvaigždučių) – puikus viešosios ir privačios partnerystės pavyzdys; | *Parama verslui:* tiesioginių ir netiesioginių paramos verslui priemonių (subsidijų, mokesčių lengvatų, informavimo, mokymo, tarpininkavimo ir kt.) Materialinės investicijos, savivaldybės išlaidos investicijoms ir nekilnojamojo turto kainos Druskininkuose auga ir tikėtina, kad augs artimiausiais metais, nes Druskininkų savivaldybė aktyviai inicijuoja naujų investicinių projektų įgyvendinimą ir kurorto atnaujinimą; |
| 8. | **Elektrėnų savivaldybė.** Pagal Elektrėnų savivaldybės 2012–2014 m strateginį veiklos planą.[755] | - | Sudaryti palankias sąlygas investicijoms pritraukti į savivaldybę ir gyventojų verslumui plėtotis; |

[754] Druskininkų miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.druskininkai.lt/go.php/Strategija965;

[755] Elektrėnų savivaldybės internetinis puslapis.< http://www.elektrenai.lt/go.php/lit/Elektrenu_savivaldybes_2011_2013_metu_st/7897>

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 9. | **Ignalinos rajono savivaldybė.** Pagal Ignalinos rajono savivaldybės 2011–2018 m. strateginį plėtros planą.[756] | - | Verslo informacijos centro uždavinys: padėti užmegzti kontaktus tarp potencialių verslo partnerių, konsultuoti rengiant verslo plėtros ir investicinius projektus;<br>- numatyta gerinti ekonominę aplinką, skatinti investicijų į Ignalinos rajoną pritraukimą, stiprinti pramonės įmonių potencialą;<br>- parengti rajono turizmo investicinių galimybių apžvalgas;<br>- parengti investicijų pritraukimo strategiją, fokusuota į klasterizacijos spartinimą;<br>- Ignalinos rajone įregistruotiems ir įstatymų nustatyta tvarka vykdantiems mokesčių prievoles juridiniams ir fiziniams asmenims taikomos mokesčių lengvatos. |
| 10. | **Jonavos rajono savivaldybė.** Pagal Jonavos rajono savivaldybės plėtros iki 2015 m. strateginį planą.[757] | Strateginis planavimas grindžiamas viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės principu, kada sujungiamos pastangos ir prisiimama atsakomybė už ekonominę rajono plėtrą, todėl itin malonu, jog strateginio planavimo dėka prie vieno stalo pavyko susėsti verslo lyderiams bei vietos politikams ir taip sukurti viešojo ir privataus sektoriaus partnerystę, kuri padeda pagerinti savivaldybės verslo aplinką, konkurencines galimybes, o tuo pačiu ir bendrą visų gyventojų gyvenimo kokybę.[758] | - sisteminti ir teikti informaciją apie galimybes verslo plėtrai;<br>- parengti ir įgyvendinti mokesčių lengvatų suteikimo tvarką; |
| 11. | **Joniškio rajono savivaldybė.** Pagal Joniškio rajono savivaldybės 2008–2013 m. strateginį veiklos planą.[759] Lėšų planuojama gauti pagal Valstybės investicijų programą ir iš ES. | - Lėšų planuojama gauti pagal Valstybės investicijų programą ir iš ES. Deja, apie privačias lėšas negalvojama. | - Joniškio rajonas nėra patrauklus užsienio investuotojams, kadangi čia nėra pakankamai palankios investicijoms aplinkos;<br>- neišvystyta Joniškio rajone verslo vystymuisi palanki infrastruktūra, jaučiamas kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas, *nesudaromos palankios sąlygos verslo plėtrai dėl galimai netaikomų mokestinių lengvatų ar biurokratinių kliūčių*; |

[756] Ignalinos savivaldybės internetinis puslapis .http://www.ignalina.lt/lit/Parengtas_Ignalinos_rajono_savivaldybes_/4992/1

[757] Jonavos rajono savivaldybės internetinis puslapis. < www.krda.lt>

[758] Čia turima omenyje apie bendradarbiavimą tarp viešojo ir privataus sektorių

[759] Joniškio rajono savivaldybės internetinis puslapis . www.joniskis.lt/content/.../file/Joniskio_strateginis_3.pdf

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| | | | - būtina gerinti investicinę aplinką bei pasiruošti pritraukti investicijas;<br>- nors Joniškio rajono savivaldybė teikia paramą smulkiam ir vidutiniam verslui, naujų įmonių įregistruojama nedaug. Jų skaičiaus mažėjimą įtakoja daro mokesčių naštos didėjimas, žemas vartojimo lygis, biurokratiniai barjerai;<br>- investicinės verslo vystymui ir vykdymui palankios aplinkos kūrimas ir formavimas; |
| 12. | **Jurbarko rajono savivaldybė.** Pagal Jurbarko rajono savivaldybės 2011–2015 m. strateginį plėtros planą.[760] | Panemunės dviračių trasos. Šakių ir Jurbarko rajonuose įrengimas. Projekto tikslas – gerinti aktyvaus turizmo ir poilsio infrastruktūrą prie Nemuno, sudarant palankesnes sąlygas plėtoti aktyvų poilsį vasaros ir žiemos metu, pritraukiant papildomus į Lietuvą atvykstančiųjų turistų srautus, konsoliduojant viešojo ir privataus sektoriaus galimybes.[761] | - Valstybės, regionai, miestai konkuruoja siekdami sudominti potencialius investuotojus, nes tiesioginės užsienio investicijos yra labai svarbi ekonomikos augimo prielaida. Užsienio investicijos yra siejamos ne tik su finansavimo galimybėmis, bet ir su naujo „know-how“ diegimu, naujų rinkų ir veiklos erdvių atsiradimu;<br>- sudaryti geras verslo sąlygas ir palankią investicijoms aplinką, siekti sudarant sąlygas palankias sąlygas investicijoms – užtikrinant informacijos apie Jurbarko rajoną sklaidą ir rengiant bei remiant įvairius renginius, skatinančius verslo ryšių plėtrą; užtikrinant verslo paramos plėtrą smulkiam ir vidutiniam verslui; |
| 13. | **Kaišiadorių rajono savivaldybė.** Pagal Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2013 m. strateginį planą.[762] | Strateginis planavimas grindžiamas viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės principu, kada sujungiamos pastangos ir prisiimama atsakomybė už ekonominę savivaldybės plėtrą, todėl itin malonu, jog dėl strateginio planavimo prie vieno stalo pavyko susėsti verslo lyderiams bei vietos politikams ir taip sukurti viešojo ir privataus sektoriaus partnerystę, kuri padeda pagerinti savivaldybės verslo aplinką, konkurencines galimybes, o kartu ir bendrą visų gyventojų gyvenimo kokybę.(čia turima omenyje bendradarbiavimą) | - skatinti investicijas Kaišiadorių rajono savivaldybėje;<br>- ateityje turėtų didėti investicijos į aukštosiomis technologijomis paremtas, didelę pridėtinę vertę sukuriančias pramonės ir verslo sritis; |

[760] Jurbarko rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.jurbarkas.lt/index.php?1418065105

[761] Pateiktoje lentelėje dėl lėšų poreikio Jurbarko r. savivaldybei nuo 2011-2015 m. 2012 m. numatyta savivaldybės lėšos – 31,083,9 tūkst. lt, gyventojų lėšos – 397 tūkst. lt, ES parama – 188,837,5 tūkst. lt. Pagal valstybės kapitalo investicijų programą – 1,383,8 tūkst. litų. Skaičiai parodo, kad VPSP projektams noras pritraukti galbūt yra, bet skaičiai neįspūdingi.

[762] Kaišiadorių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kaisiadorys.lt/go.php/lit/Strateginiai_planavimo_dokumentai/219

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 14. | **Kalvarijos savivaldybė.** Pagal Kalvarijos savivaldybės 2011–2017 m. plėtros strateginį planą.[763] | - | - parama verslui ir investavimo galimybės. Kalvarijos savivaldybėje veikia Suvalkijos turizmo ir verslo informacijos centras, 2008 m. įgyvendintas „Pramoninių zonų ir „plyno lauko“ investicijų skatinimas euroregione Nemunas“ projektas, kurio metu Smalininkų kaime suformuota teritorija pramoninei zonai;<br>- nepakankamas Kalvarijos savivaldybės konkurencingumą ir gebėjimą pritraukti investicijas;<br>- Parengti mokesčių lengvatų teikimo naujai besikuriančioms įmonėms tvarką ir teikti lengvatas vadovaujantis šia tvarka. |
| 15. | **Kauno miesto savivaldybė.** Pagal Kauno miesto savivaldybės 2005–2015 m. strateginį planą.[764] | - Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės iniciatyvų stoka.<br>- Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės iniciatyvų skatinimas. Kauno miesto 2005–2015 metų strateginio plano tikslas – remiantis išskirtais privalumais ir trūkumais nustatyti savivaldybės vaidmenį šalies ir tarptautiniame kontekste, suformuluoti plėtros perspektyvas, siekiant nukreipti viešąsias ir privačias investicijas į didžiausią naudą duodančias priemones savivaldybėje ir už jos ribų. | - vietinių ir užsienio investicijų pritraukimas taikant aktyvias informacijos bei rinkodaros priemones;<br>- kurti investicijoms palankią verslo aplinką;<br>- miesto plėtros galimybių studijų ir investicinių projektų rengimas; |
| 16. | **Kazlų Rūdos savivaldybė.** Pagal Kazlų Rūdos savivaldybės 2013-2020 m. plėtros planą.[765] | Vaikų žaidimų aikštelės įrengimui numatomi privatūs investuotojai, tačiau apie VPSP duomenų nėra. | -parengti mokestinių lengvatų ir kitas skatinimo priemones ir jas taikyti investuotojams; |
| 17. | **Kelmės rajono savivaldybė.** Pagal Kelmės rajono savivaldybės 2012–2014 metų strateginį veiklos planą.[766] | – | - tampa tradicija organizuoti verslo dienas Kelmės rajone, siekiant aktyvinti verslo bendruomenę, ir ieškoma sąsajų tarp ekonominių ir socialinių partnerių bei vietos valdžios;<br>- ekonominės aplinkos ir investicijų programa; |

[763] Kalvarijos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.lyderio.lt/uploads/files/kalvarijos-sav-2011-2017.pdf;.

[764] Kauno miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kaunas.lt/index.php?1745168471;

[765] Kazlų Rūdos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kazluruda.lt/index.php?-611755497;

[766] Kelmės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kelme.lt/content/download/12754/94142/file/Kelm%C4%97s%20rajono%20savivaldyb%C4%97s%202012-214%20m.%20strateginis%20veiklos%20planas.pdf.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| | | | - Valstybė siekia užtikrinti sklandų Europos Sąjungos reikalų koordinavimą Lietuvoje, garantuojantį veiksmingą nacionalinių interesų įgyvendinimą, toliau orientuojasi į ekonomikos augimą ir šalies konkurencingumo didinimą, darnios ir žinių visuomenės, palankios investicijoms aplinkos kūrimą; |
| **18.** | **Kėdainių rajono savivaldybė.** Pagal Kėdainių rajono savivaldybės 2013–2015 metų strateginį veiklos planą.[767] | - | - rajone veikiantys savivaldos bei kitų institucijų padaliniai Kėdainių TVIC yra ne konkurentai, o partneriai su kuriais aktyviai bendradarbiaujama: organizuojami bendri renginiai, keičiamasi informacija ir pan. Žmonės vis drąsiau imasi verslo;<br>- savivaldybė dalyvauja Lietuvos savivaldybių asociacijos (LSA), Kauno regiono plėtros agentūros (KRDA) veikloje, tęsia bendradarbiavimą su miestais partneriais įvairiose srityse, ieško naujų galimybių bendradarbiauti su kitomis šalimis, stengiasi įjungti į bendradarbiavimą bendruomenę, visuomenines organizacijas, sudaro sąlygas didinti Kėdainių rajono patrauklumą verslui ir investicijoms;<br>- programa tęsiama vadovaujantis Kauno regiono plėtros tarybos 2007-09-25 sprendimu Nr. 1, kuriuo buvo rekomenduota Kauno apskrities deleguoti VšĮ Kauno regiono plėtros agentūrai Europos Sąjungos struktūrinės paramos regioninės dimensijos projektų rengimo ir įgyvendinimo funkciją, pasitelkiant socialinius-ekonominius partnerius (atitinkami sprendimai patvirtinti ir kiekvienos savivaldybės tarybų sprendimais);<br>- Šv. Marijos Magdalietės bažnyčios komplekso parengtos galimybių studijos finansavimas iš savivaldybės biudžeto, siekiant pritraukti investicijas.<br>- konsultuoti žemės ūkio veiklos subjektus dokumentų žemės ūkio produkcijos kvotoms, investicinei ir ūkių modernizavimo paramai gauti rengimo klausimais;<br>- siekiama pagerinti verslo aplinką, sudaryti sąlygas privačioms ir užsienio investicijoms pritraukti bei darbo vietoms sukurti;<br>Savivaldybė dalyvauja Lietuvos savivaldybių asociacijos (LSA), Kauno regiono plėtros agentūros (KRDA) veikloje, tęsia bendradarbiavimą |

[767] Kėdainių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kedainiai.lt/go.php/2013-2015%20m.%20strateginis%20veiklos%20planas451

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| | | | su miestais partneriais įvairiose srityse, ieško naujų galimybių bendradarbiauti su kitomis šalimis, stengiasi įjungti į bendradarbiavimą bendruomenę, visuomenines organizacijas, sudaro sąlygas didinti Kėdainių rajono patrauklumą verslui ir investicijoms;<br>-Kėdainių rajone paslaugų verslui pasiūla yra nedidelė ir programoje numatytos viešosios paslaugos lengvatinėmis sąlygomis nėra teikiamos. |
| 19. | **Klaipėdos miesto savivaldybė.** Pagal Klaipėdos miesto strateginį plėtros planą 2013–2020 metams.[768] | Galima pastebėti, kad nemažai biudžetinių įstaigų pačios neįgyvendina projektų, tačiau dalyvauja juose kaip partneriai ar tiesioginiai naudos gavėjai.<br>- Ne mažiau kaip 50 proc. Sporto rėmimo fondo lėšų skirti projektams, kuriuose numatomas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas sporto plėtros srityje;<br>- Viešosios sporto infrastruktūros plėtros srityje nustatyti prioritetą valstybės investicijų projektams, kuriems įgyvendinti taikomi bendrojo finansavimo mechanizmai (Europos Sąjungos lėšomis ir (arba) privataus sektoriaus bei savivaldybių institucijų ir kitų organizacijų lėšomis); | - partnerystės stiprinimas. Komisija siekia padidinti vietos ir regionų suinteresuotų šalių, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų įsitraukimą įgyvendinant veiklos programas. Ji taip pat nori skatinti vietinių plėtros metodų sklaidą remiantis įvairių susijusių veikėjų partneryste;<br>- sporto federacijų, asociacijų, sąjungų, lygų, draugijų, komitetų ir savivaldybių institucijų partnerystė planuojant sporto infrastruktūros plėtrą;<br>- strateginiai planai Gdynėje rengiami laikantis socialinės partnerystės principų, bendradarbiaujant su vietos bendruomene, viešojo ir privataus sektoriaus įstaigomis ir įmonėmis;<br>- tikslas – pritraukti vietos ir užsienio investicijas“;<br>- uždavinys – sukurti patrauklius pramoninių ir nepramoninių teritorijų vystymo investicinius paketus ir plėtoti rinkodaros veiklą, pritraukiant investicijas;<br>- Pagrindinis Klaipėdos LEZ tikslas – sudaryti palankias sąlygas šalies ir užsienio investicijų plėtrai, siūlant visą reikiamą fizinę infrastruktūrą, gerai organizuotas įmonės steigimo paslaugas ir mokestines lengvatas. Klaipėdos LEZ siūlo šias verslą skatinančias mokesčių lengvatas: investuojantieji daugiau kaip 1 mln. eurų nemoka pelno mokesčio pirmuosius 6 metus ir moka 50 proc. lengvatinį pelno mokestį ateinančius 10 metų; nemoka nekilnojamojo turto mokesčio; neapmokestinami užsienio kapitalo investicijų dividendai. Nuo 2002 m. Klaipėdos LEZ pritraukė 1520 mln. Lt investicijų; |

[768] Klaipėdos miesto savivaldybės internetinis puslapis.< http://www.klaipeda2020.lt/files/aplinkos%20analize%20final_priedai_0910.pdf>

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| | | | - taip pat numatyta glaudžiai bendradarbiauti pritraukiant investicijas, dalyvauti investicinėse parodose ir propaguoti bendrus infrastruktūrinius projektus;<br>- savivaldybių investicijų programų, kuriose numatomas minimalios sporto ir sveikatinimo infrastruktūros miestuose, miesteliuose ir kaimuose (pagal atskirus kvartalus ir mikrorajonus) įrengimas, įgyvendinimas;<br>- daug dėmesio ir investicijų numatoma transporto infrastruktūros plėtrai;<br>- viešųjų investicijų į sporto infrastruktūrą skatinimas;<br>- subsidijų derinimas su paskolomis. ES pinigų naudojimas paskolų suteikimui vertinamas kaip būdas maksimizuoti lėšų poveikiui ir skatinti finansiškai tvaresnes investicijas; |
| **20.** | **Klaipėdos rajono savivaldybė.** Pagal Klaipėdos rajono plėtros strateginį planą 2009–2020 m. su situacijos analize.[769] | - vizija: išplėtota viešo ir privataus sektoriaus partnerystė ir bendradarbiavimas;<br>- planuojama su privačiu sektoriumi įrengti prieplaukas Minijos slėnyje (Gargždų mieste), Svencelėje ir prie Rikinės upelio žiočių; | - teritorijų pramonės ir verslo plėtrai, taip pat „plyno lauko“ investicijoms, rezervavimas, jų inžinerinės infrastruktūros palaikymas ir tobulinimas;<br>- Nėra savivaldybės ilgalaikių investicinių prioritetų;<br>- Palanki ekonominė aplinka verslui, investicijoms ir sėkmingai kaimo plėtra;<br>- numatyta parengti rajono investicijų pritraukimo strategiją ir veiksmų planą, planuojant pramoninę zoną siekiama bendradarbiauti su Klaipėdos miesto savivaldybe (laisvosios ekonominės zonos plėtra) ir tokiu būdu didinti rajono patrauklumą ir potencialą. Taip pat bus vykdoma viešinimo veikla, siekiant didinti investuotojų domėjimąsi Klaipėdos rajonu kaip potencialia vieta konkurencingų verslo paslaugų plėtojimui, inicijuojamas rajono, užsienio šalių verslininkų ir asocijuotų verslo struktūrų bendradarbiavimas;<br>- Uždavinys: parengti rajono investicijų pritraukimo strategiją, programą, veiksmų planą; |
| **21.** | **Kretingos rajono savivaldybė.** Pagal Kretingos rajono savivaldybės strateginį veiklos planą.[770] | - | - Patvirtinta 2012–2014 metų strateginio planavimo ir investicijų programa, tačiau apie privataus sektoriaus dalyvavimą nenurodyta. |

[769] Klaipėdos rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.klaipedos-r.lt/go.php/lit/Klaipedos-rajono-pletros-strateginis-planasiki-2020-m/992

[770] Kretingos rajono savivaldybės internetinis puslapis. <http://www.kretinga.lt/files/file/tarybos_spr/2012/01/T2-2.2012.priedai.pdf>

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 22. | **Kupiškio rajono savivaldybė.** Pagal Kupiškio rajono savivaldybės 2013–2015 m. strateginį planą.[771] | - | - Ekonominio konkurencingumo ir investicijų plėtros programa; |
| 23. | **Lazdijų rajono savivaldybė.** Pagal Lazdijų rajono savivaldybės 2011–2020 metų strateginį plėtros planą.[772] | - plėtoti kempingų tinklą, skatinant privačią ir viešąją partnerystę;<br>- stiprybė: Yra palankios sąlygos vystyti logistikos verslą;<br>- silpnybė: Menkas privataus sektoriaus aktyvumas įsisavinant ES paramos lėšas, investuojant į naujas technologijas, kuriančias konkurencingumo potencialą savivaldybėje; | - itin svarbu, kad strateginio plėtros plano įgyvendinimo priežiūros procese dalyvautų ne tik savivaldybės darbuotojai, bet ir socialiniai-ekonominiai partneriai bei suinteresuoti visuomenės nariai;<br>- pasiūlymus dėl plano koregavimo gali teikti savivaldybės tarybos nariai, savivaldybės administracijos darbuotojai, nevyriausybinės organizacijos, socialiniai ir ekonominiai partneriai, ekspertai bei visuomenės nariai;<br>- skatinti privataus sektoriaus investicijas turizmo srityje, ypač sveikatos turizmo, etnokultūrinių amatų, etnografinių kaimo sodybų srityse;<br>- Mockavos terminalas yra išskirtinė vieta, turinti ypatingą konkurencinį pranašumą šiaurės-pietų I transporto koridoriuje, tad turės labai teigiamą poveikį naujų investicijų į rajoną pritraukimui;<br>- tikslas – kurti palankią aplinką verslui ir investicijoms;<br>- uždavinys – skatinti verslininkų bendradarbiavimą su Lietuvos ir užsienio verslo struktūromis bei viešuoju sektoriumi;<br>- vykdyti savivaldybės gyventojų ir ūkio subjektų nuomonės apie verslo aplinką ir savivaldybės patrauklumą investicijoms monitoringą bei remiantis juo įgyvendinti atitinkamas priemones;<br>- parengti investicinių zonų ir galimybių žemėlapį (sklypai, objektai, įmonės), informacinę bazę bei parengti ir įgyvendinti investicinės informacijos sklaidos planą;<br>- stiprinimas, kuriant verslo skatinimo priemones, paramos ir mokestinių lengvatų sistemas, konsultacines ir koordinacines institucijas, formuojant verslo infrastruktūrą, yra vienas svarbiausių periferinių teritorijų užimtumo ir ekonominio augimo skatinančių veiksnių. |

[771] Kupiškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kupiskis.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai/kupiskio-rajono-savivaldybes-rduv.html.

[772] Lazdijų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.lazdijai.lt/go.php/lit/Strateginis_pletros_planas/313/3/152.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 24. | **Marijampolės savivaldybė.** Pagal Marijampolės regiono 2014–2020 m. plėtros planą.[773] | - Plėtoti pagalbos mechanizmus bendruomenių inicijuojamoms vietos plėtros strategijoms įgyvendinti (bendruomenių, vietos valdžios ir verslo partnerystė) | - 2011 m. gruodžio 23 d. Seimas priėmė Marijampolės laisvosios ekonominės zonos įstatymą Nr. XI-1907. Zonos įsteigimo tikslas – padidinti Marijampolės rajono pramoninį patrauklumą ir sudaryti palankesnes sąlygas investicijoms pritraukti, aukštųjų technologijų vystymuisi ir naujų darbo vietų kūrimui. Ji laikoma valstybei svarbiu ekonominiu projektu; |
| 25. | **Mažeikių rajono savivaldybė.** Pagal Mažeikių rajono 2008–2013 metų strateginį plėtros planą.[774] | - | - skatinti verslo investicijas į kultūros paveldo objektų atnaujinimą, pritaikyti šiuos objektus platesniems visuomenės bei užsienio svečių poreikiams.<br>- turizmo plėtrai būtina pritraukti daugiau investicijų. Būtina atsižvelgti į galimybę pasinaudoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų siūloma parama turizmui vystyti.<br>- Investicijos ir investicijų planai; 62% tyrime dalyvavusių įmonių planuoja investuoti į verslo plėtrą Mažeikių rajono savivaldybėje;<br>- SVV (smulkaus ir vidutinio verslo) subjektams gali būti taikomos šios valstybės pagalbos formos: mokesčių lengvatos, rinkliavų lengvatos, lengvatinių kreditų teikimas; |
| 26. | **Molėtų rajono savivaldybė.** Pagal Molėtų savivaldybės plėtros planą 2011–2017m.[775] | - Prioritetas: verslo ir turizmo plėtra, apimanti verslumo skatinimą, palankių sąlygų verslui sudarymą, įmonių konkurencingumo didinimą, investicijų pritraukimą, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės skatinimą;<br>- kooperacijos, viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo galimybių vystymas;<br>- uždavinys. Užtikrinti viešojo sektoriaus bendradarbiavimą su verslo įmonėmis; | - sukuriama palanki aplinka verslo vystymui ir investicijoms;<br>- galimybė: Lietuvos įmonių investicijų pritraukimas<br>- tikslas -pritraukti tiesiogines investuotojų investicijas;<br>- uždavinys- sudaryti palankias sąlygas investicijoms;<br>- parengti investicinių galimybių savivaldybėje duomenų bazę, inventorizuojant turimą turtą;<br>- parengti mokesčių lengvatų teikimo naujai besikuriančioms, investuojančioms įmonėms tvarką ir teikti lengvatas vadovaujantis šia tvarka; taikyti mokestines lengvatas; |

[773] Marijampolės savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vrm.lt/nrp/assets/files/Marijampole/MRPP/Planas_2014-2020/Planas_2014-2020_projektas.pdf.

[774] Mažeikių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.mazeikiai.lt/go.php/lit/MAZEIKIU_RAJONO_2008___2013_M._STRATEGIN/189.

[775] Molėtų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.moletai.lt/files/Pletros_planas_20101125.pdf.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 27. | **Neringos savivaldybė.** Pagal Neringos savivaldybės strateginį plėtros planą 2007–2013 metams.[776] | - Galimybė: privataus ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimas paslaugų infrastruktūros kūrimo ir plėtros srityse<br>- Viešojo sektoriaus ir privataus kapitalo bendradarbiavimas, plėtojant turizmo verslą savivaldybėje;<br>- Savivaldybėje sukurta kurortinių verslų įvairovė, atsižvelgiant į kurorto gamtines bei kultūrines vertybes, sezoninius ypatumus, suformuota aukštos kokybės turistų aptarnavimo paslaugų infrastruktūra, grindžiama viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimu; | - Grėsmė: Administracinių gebėjimų stoka neleis parengti kokybiškų projektų investicijoms bei finansinei paramai gauti; |
| 28. | **Neringos savivaldybė.** Pagal Neringos savivaldybės strateginį plėtros planą 2014–2020 metams[777] | - Viešojo ir privataus sektorių partnerystė, plėtojant subalansuotą turizmo infrastruktūrą;<br>- Viešos ir privačios partnerystės projektų įgyvendinimas plėtojant inžinerinę infrastruktūrą, ypač gatvių apšvietimo, automobilių stovėjimo aikštelių, viešojo transporto srityse; | - Parengta investicijų pritraukimo strategija savivaldybėje;<br>- Lengvatų įmonių kūrimuisi suteikimas; 17,0 %; |
| 29. | **Pagėgių savivaldybė.** Pagal Pagėgių savivaldybės 2011–2020 metų strateginį planą.[778] | Galimybė – turizmo paslaugų plėtra, augantys turistų srautai sąlygos turizmo ir viešosios infrastruktūros plėtrą, grindžiamą finansavimu iš įvairių šaltinių (savivaldybės bei paramos lėšos, privatus kapitalas); ir tarptautinių finansinių institucijų bei privataus kapitalo pritraukimas infrastruktūros plėtros srityje; | - vietos valdžia pastaraisiais metais stengiasi orientuoti savo politiką į smulkaus ir vidutinio verslo paramą, vietinės ekonomikos palaikymą, naujų investicijų pritraukimą, savivaldybės bei jai pavaldžių institucijų veiklos efektyvinimą.<br>- galimybė: vietinių iniciatyvų rėmimas ir vidaus investicijų skatinimas;<br>- uždavinys – kurti patrauklią investicinę aplinką;<br>- parengti ilgalaikę savivaldybės investicijų skatinimo programą;<br>- suformuoti sklypus potencialiems investuotojams; |

[776] Neringos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.neringa.lt/go.php/lit/Neringos-savivaldybes-strateginis-pletros-planas2007---2013-metams/1682.

[777] Neringos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.neringa.lt/go.php/lit/Neringos-savivaldybes-strateginis-pletros-planas-2014---2020-metams/1683.

[778] Pagėgių savivaldybės internetinis puslapis. http://www.pagegiai.lt/index.php?1354968204.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 30. | **Pakruojo rajono savivaldybė.** Pagal Pakruojo rajono savivaldybės 2007–2013 m. Strateginį plėtros planą.[779] | - | - vadovaujantis strateginiu planu, bus vykdomos aktyvios investicijos infrastruktūros tobulinimui, plėtrai visame rajone;<br>- vienas žymiausių ir svarbiausių turizmo objektų – Pakruojo dvaras. Šiuo metu įgyvendinamas investicinis projektas, kuriuo siekiama sukurti Pakruojo dvaro sodyboje modernų turizmo, konferencijų, pramogų ir amatų centro bei Pakruojo krašto muziejaus „Žiemgala“ kompleksą, atitinkantį šalies ir regiono turizmo infrastruktūros vystymo prioritetus;<br>- mokesčių lengvatos pradedantiems verslininkams; |
| 31. | **Palangos miesto savivaldybė.**[780] | | |
| 32. | **Panevėžio miesto savivaldybė.** Pagal Panevėžio miesto plėtros 2014–2020 m. strateginį planą.[781] | - įgyvendinti Daugiabučių namų modernizavimo programą – tobulinti priemones programos tikslams įgyvendinti, kooperuoti ES struktūrinių fondų, Ignalinos programos ir kitų programų lėšas, valstybės biudžeto asignavimus ir privataus kapitalo lėšas;<br>- ne mažiau kaip 50 proc. Sporto rėmimo fondo lėšų skirti projektams, kuriuose numatomas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas sporto plėtros srityje;<br>- viešosios sporto infrastruktūros plėtros srityje nustatyti prioritetą valstybės investicijų projektams, kuriems įgyvendinti taikomi bendrojo finansavimo mechanizmai (Europos Sąjungos lėšomis ir (arba) privataus sektoriaus bei savivaldybių institucijų ir kitų organizacijų lėšomis); | - viešųjų investicijų į sporto infrastruktūrą skatinimas;<br>- investicijų projektų, susijusių su žmonių fiziniu aktyvumu, sveika gyvensena ir tinkamos sportavimo aplinkos kūrimu, ir tvarios plėtros skatinimas;<br>- palankių sąlygų sudarymas privačiam verslui, investuojančiam į viešosios sporto infrastruktūros kūrimą (atleidimas nuo žemės, žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių); |

[779] Pakruojo rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.pakruojis.lt/files/taryba/2008/TS20081229430.pdf.

[780] Informacijos nėra

[781] Panevėžio miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.panevezys2020.lt/wp-content/uploads/2012/10/aktualiu_strateginiu_dokumentu_analize.pdf.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 33. | **Panevėžio rajono savivaldybė.** Pagal Panevėžio rajono savivaldybės 2013–2015 metų strateginį veiklos planą.[782] | - yra Panevėžio rajono savivaldybės rajono infrastruktūros priežiūros, modernizavimo ir plėtros programos, tačiau privataus sektoriaus lėšos išlaidų suvestinėje nenumatytos. | - Informacijos stoka yra vienas iš pagrindinių veiksnių, stabdančių verslo plėtrą ir investicijas. Todėl būtina didinti verslo informacijos prieinamumą, periodiškai organizuoti savivaldybės vadovų ir rajono verslininkų susitikimus problemoms ir galimiems sprendimams aptarti, sukurti informacinę sistemą investuotojams ir verslininkams, skleisti informaciją apie rajoną, siekiant pritraukti investuotojus. |
| 34. | **Pasvalio rajono savivaldybė.** Pagal Pasvalio rajono plėtros iki 2014 metų strateginį planą.[783] | - | Verslo rėmimo sistema. Parama verslo sektoriui gali būti suskirstyta į kelias pagrindines grupes:<br>- valstybės smulkaus ir vidutinio verslo plėtros fondo teikiama parama;<br>- Pasvalio rajono savivaldybės smulkaus ir vidutinio verslo plėtros skatinimo fondo parama;<br>- Savivaldybės teikiamos lengvatos.<br>Teikiamos finansinės paramos formos:<br>- paskolų su lengvatinėmis palūkanomis suteikimas ūkio subjektams (palūkanų dydį kiekvieniems metams nustato Fondo komisija);<br>- iki 50 proc. palūkanų dengimas kredito įstaigoms, suteikusioms kreditus smulkaus ir vidutinio verslo subjektams.<br>- Pasvalio rajono savivaldybė visiems investuotojams teikia žemės, žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių lengvatas. Lengvatomis gali naudotis smulkaus ir vidutinio verslo subjektai, sukūrę naujas darbo vietas ir jas išlaikę ne trumpiau kaip 1 metus;<br>- numatytoms prioritetinėms sritims teikiamos finansinės bei mokestinės lengvatos;<br>- rajono savivaldybė gali suteikti finansines, mokestines lengvatas;<br>- sukurti mokesčių lengvatų sistemą ir užtikrinti kai kurių lengvatų stabilumą ir nekintamumą 5 metams;<br>- uždavinys – skatinti aktyvesnį bendradarbiavimą su NVO ir užsienio partneriais; |

[782] Panevėžio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.panrs.lt/t20130227/20130227.htm#t30.

[783] Pasvalio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.pasvalys.lt/2014planas2.pdf.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 35. | **Plungės rajono savivaldybė.** Pagal Plungės rajono savivaldybės 2010–2017 metų strateginį plėtros planą.[784] | - | tikslas - vietos ir užsienio investicijų Plungės rajone skatinimas;<br>uždavinys – sudaryti sąlygas investicijoms ir parengti Plungės rajono įvaizdžio formavimo ir investicijų pritraukimo galimybių studiją;<br>- numatomas bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais; |
| 36. | **Prienų rajono savivaldybė.** Pagal Prienų rajono savivaldybės 2011–2019 metų plėtros planą.[785] | - | - socialinių paslaugų centras vykdo ne tik socialinių paslaugų teikimo funkciją, bet ir aktyviai bendradarbiauja su įvairiomis institucijomis bei socialiniais partneriais visoje Lietuvoje;<br>- rajono verslas, pramonė ir žemės ūkis plėtoja tarptautinius ryšius su užsienio partneriais, maksimaliai išnaudodami rajono oro uosto bei tarptautinių koridorių teikiamus privalumus;<br>- jaunųjų ūkininkų kūrimosi ir investicijų į žemės ūkio valdas skatinimas;<br>- investicijų į žemės ūkio produkcijos perdirbimą ir kitų vietos kilmės produktų gamybą bei realizavimą skatinimas ir rėmimas; |
| 37. | **Radviliškio rajono savivaldybė.** Pagal Radviliškio rajono savivaldybės 2012–2020 metų planą.[786] | - | - jeigu nebus skiriama pakankamai dėmesio gyventojų verslumo skatinimui, gyventojų kompetencijoms bei verslumui ugdyti, investicijoms pritraukti, mažės darbo vietų skaičius, nebus skatinamas smulkaus ir vidutinio verslo kūrimasis rajone;<br>- jeigu nebus išnaudojamos turizmo potencialą turinčios rekreacinės teritorijos, savivaldybė praras galimas pritraukti investicijas;<br>- galimybė: Išnaudoti palankią geografinę padėtį, turizmo potencialą užsienio ir vietos investicijoms pritraukti;<br>- trūksta priemonių, kompleksinių verslumą skatinančių ugdymo programų, mokymų pradedantiems ar plėtojantiems verslą, lengvatų, remiančių ir skatinančių smulkaus ir vidutinio verslo steigimąsi;<br>- uždavinys – bendradarbiaujant su socialiniais partneriais užtikrinti asmens ir visuomenės saugumą; |

[784] Plungės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file597.pdf

[785] Prienų rajono savivaldybės internetinis puslapis. < http://www.lyderio.lt/uploads/files/prienu-strateginis-planas-2011.pdf>.

[786] Radviliškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=173642&p_query=&p_tr2=&p_org=339&p_fix=y&p_gov=n

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 38. | **Raseinių rajono savivaldybė.** Pagal Raseinių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 metų strateginį planą.[787] | - Silpnybė: Nepakankama viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė, konsultavimasis su suinteresuotomis grupėmis, bendruomenių atstovų dalyvavimas priimant sprendimus. | - kaip vieną iš investicijų pritraukimo priemonių rajono Savivaldybė jau šiuo metu naudoja informacijos apie investavimo galimybes pateikimą VšĮ Kauno regiono plėtros agentūros ir savo tinklalapiuose.<br>- yra sudaryta investicinių objektų duomenų bazė, į kurią rajono Savivaldybė įtraukė ne tik laisvus valstybinės žemės sklypus, siūlomus parduoti ar nuomoti potencialiems investuotojams, bet ir privačius žemės savininkų siūlomus sklypus;<br>- savivaldybėje nėra tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo, skatinimo programos, kurioje būtų nustatyti tiksliniai sektoriai, tikslinė tiesioginių užsienio investicijų rinka, pageidautinos investicijų formos ir kt.;<br>- uždavinys – parengti mokesčių lengvatų teikimo naujai besikuriančioms įmonėms tvarką ir teikti lengvatas; |
| 39. | **Rietavo savivaldybė.** Pagal Rietavo savivaldybės strateginį plėtros planą iki 2016 m.[788] | - | - Palaikomi ryšiai su Savivaldybės socialiniais – ekonominiais partneriais, nevyriausybinėmis organizacijomis ir užsienio partneriais;<br>- viešumas ir partnerystė. RSSPP pokyčiai fiksuojami ir prieinami viešai, sudaromos sąlygos su RSSPP ataskaitomis susipažinti, teikti pastabas, rekomendacijas ir pan. Nepamirštamas socialinių – ekonominių partnerių įtraukimas į RSSPP įgyvendinimo priežiūros procesą;<br>- verslo aplinkos gerinimas – įskaitant palankių sąlygų verslui kūrimo bei investicijų pritraukimo į rajoną poreikių ir galimybių vertinimus;<br>- verslo plėtrai didelę įtaką turi investicijos, kurioms pritraukti yra atnaujinama infrastruktūra, sudaroma palanki, verslą skatinanti aplinka;<br>- prioritetas – verslo skatinimas ir investicijų pritraukimas;<br>- uždavinys – Plėtoti rinkodaros veiklas siekiant pritraukti investicijas;<br>- sukurti verslui plėtotis reikalingą infrastruktūrą;<br>- Taikyti mokestines (nekilnojamo turto bei žemės mokesčių) lengvatas SVV įmonėms; |

[787] Raseinių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.raseiniai.lt/index.php?1632848805.

[788] Rietavo rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.rietavas.lt/index.php?955962187.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 40. | **Rokiškio rajono savivaldybė.** Pagal Rokiškio rajono plėtros strateginį planą iki 2015 metų.[789] | - Silpnybė: Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės iniciatyvų stoka.<br>- Galimybė: Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės iniciatyvų skatinimas.<br>- Skatinti, rengti ir įgyvendinti viešosios ir privačios partnerystės investicijų projektus | - suformuluoti plėtros perspektyvas, siekiant nukreipti viešąsias ir privačias investicijas į didžiausią naudą duodančias priemones savivaldybėje ir už jos ribų;<br>- Skatinti, rengti ir įgyvendinti viešosios ir privačios partnerystės investicijų projektus;<br>- Bendradarbiauti su vietos ir užsienio institucijomis investicijų pritraukimo klausimais; |
| 41. | **Skuodo rajono savivaldybė.** Pagal Skuodo rajono savivaldybės 2014–2020 metų strateginį plėtros planą.[790] | - Privataus ir viešojo sektoriaus partnerystės projektų įgyvendinimas; Iš privataus sektoriaus reikia 4950,0 tūkst. Litų. | - sukurti palankią aplinką investicijoms ir rajono verslo vystymuisi; |
| 42. | **Šakių rajono savivaldybė.** Pagal Šakių rajono savivaldybės 2011–2017 metų plėtros strateginį planą.[791] | Planuojama rekonstruoti Zyplių dvaro sodybą, įrengti pėsčiųjų tiltą K.Naumiestyje ties Baltkalniu, sutvarkyti Pavilkijo kelto prieplauką ir poilsio zoną prie jos, daugiabučių gyvenamuosius namus, pasitelkus privačias lėšas. (nėra aišku ar tai tradiciniai pirkimai, ar kiti VPSP<br>*Įdomu tai, kad yra iškeltas uždavinys inicijuoti Šakių pramogų centro kūrimą, o už inicijavimą atsakingos verslo įmonės.* | - skatinti savivaldybės administracijos ir jos socialinių ir ekonominių partnerių bendradarbiavimą<br>- kurti verslo investicijoms palankią infrastruktūrą<br>- skatinti investicijas į Šakių rajono ekonomiką<br>- parengti ir įgyvendinti investicijų pritraukimo į zoną rinkodaros priemonių planą.<br>- pritraukti užsienio ir vietines investicijas į verslą.<br>- parengti investicijų pritraukimo strategiją. |
| 43. | **Šalčininkų rajono savivaldybė.** Pagal Šalčininkų rajono savivaldybės 2011–2015 metų strateginį plėtros planą.[792] | - | - vizija: rajone sukurtos palankios sąlygos naujų įmonių kūrimuisi, skatinamas naujų verslo iniciatyvų;<br>- verslo infrastruktūros plėtojimas, sudaryta palanki aplinka investicijoms pritraukti;<br>- tikslas – didinti rajono investicinį patrauklumą bei sudaryti sąlygas smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai; |

[789] Rokiškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. https://www.google.lt/#hl=lt&sclient=psyab&q=rokiskio+rajono+savivaldybes+strateginis+pletros+planas&oq=rokiskio+rajono+savivaldybes+strateginis+pletros+planas&gs_l=hp.3...7400.11552.1.11860.14.13.1.0.0.4.225.2050.0j12j1.13.0...0.0...1c.1.11.psyab.xsswjmw0cb0&pbx=1&bav=on.2,or.r_cp.r_qf.&bvm=bv.45921128,bs.1,d.Yms&fp=57b48a6a4562a981&biw=1440&bih=809.

[790] Skuodo rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.skuodas.lt/index.php?par=25&g=163&iras=1564.

[791] Šakių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.sakiai.lt/go.php/lit/IMG/193

[792] Šalčininkų rajono savivaldybės internetinis puslapis https://www.salcininkai.lt/index.php?350406913

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| **44.** | **Šiaulių miesto savivaldybė.** Pagal 2007–2016 m. Šiaulių miesto strateginį plėtros planą.[793] | - Atsižvelgus i miesto bendruomenės nuomonę, kiekviename iš trijų prioritetų yra numatyti veiksmai, skirti inicijuoti, skatinti bei įgyvendinti įvairias partnerystės formas, pradedant nuo keliu organizacijų bendradarbiavimo ir baigiant daugelį miesto struktūrų jungiančių partnerystės tinklų kūrimu;<br>- prioritetas – palankios aplinkos inovacijoms kurti ir taikyti versle sudarymas remiasi miesto mokslinio potencialo stiprinimu, mokslo ir verslo institucijų partnerystės skatinimu, finansinės aplinkos gerinimu ir techninės paramos infrastruktūros stiprinimu; | - Dialogo, konsultavimosi ir bendradarbiavimo su socialiniais partneriais ir visuomene sprendimu priėmimo procese galimybes bus plečiamos;<br>- Partnerystės tinklo partneriais galėtų tapti visos miesto švietimo įstaigos, miesto ir regiono valdymo institucijos, pramonės ir verslo įmonės, jų asocijuotos struktūros, NVO, kitos suinteresuotos organizacijos.<br>- Aukštą pridėtinę vertę kuriančiam verslui ir pramonės plėtrai skatinti numatyta didinti miesto investicinį patrauklumą, įkurti Zoknių mikrorajono teritorijoje Šiaulių industrinį parką ir patobulinti smulkiojo ir vidutinio verslo paramos sistemą;<br>- pritaikant investicijoms ir verslo plėtrai miesto viešąsias teritorijas, kartu bus orientuojamasi į aktyvesnį miesto investicinės aplinkos viešinimą, naujų verslo paramos formų nustatymą;<br>- suformuoti verslo plėtrai tinkamų teritorijų ir pastatų / patalpų informacinę duomenų bazę, skirtą potencialiems investuotojams;<br>- kas trejus metus rengti Šiaulių miesto pristatymo potencialiems investuotojams planą, numatyti priemones, datas, finansavimo šaltinius ir kt., organizuoti jo įgyvendinimą;<br>- savivaldybės interneto svetainėje patraukliai pateikti potencialiems investuotojams aktualią informaciją apie miesto investicinę aplinką;<br>- kas trejus metus išleisti leidinį „Šiaulių miesto investuotojo gidas“ ir jį išplatinti per Lietuvos ambasadas užsienyje, užsienio valstybių ambasadas Lietuvoje, LEPA atstovybes, parodų metu.<br>- kas trejus metus rengti detalią Savivaldybės investicijų programą, organizuoti jos įgyvendinimą. |
| **45.** | **Šiaulių rajono savivaldybė.** Pagal Šiaulių rajono strateginį plėtros planą 2011–2017 metams.[794] | Galimybė – stiprinti verslininkų partnerystę su vietos valdžia;<br>- | - patogi rajono geografinė padėtis bei geros susisiekimo galimybės sausumos bei oro transportu su strateginiais objektais sudaro palankias sąlygas verslo plėtrai ir investicijų pritraukimui. |

[793] Šiaulių miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.siauliai.lt/miestas/strateginis/spp_%20svarstymui_2006_09_08.pdf.

[794] Šiaulių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.siauliai-r.sav.lt/go.php/lit/Strateginis_planas/680.

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| | | | - galimybė: Patrauklių investicijoms teritorijų formavimas, infrastruktūros kūrimas, verslui palankios aplinkos kūrimas, stiprinant ir vykdant tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo politiką vietos ir ypač šalies;<br>- gyvenimo aplinkos ir kokybės gerinimas yra ilgalaikė, atsiperkanti investicija, kuri ne tik padeda išlaikyti rajone esamus žmogiškuosius išteklius (gyventojus, kvalifikuotą, teritorijos darbo rinkos poreikius atitinkančią darbo jėgą), bet ir gerina rajono įvaizdį, didina jo patrauklumą, pritraukia naujus gyventojus, įmones, investicijas, skatina rajono augimą, kelia jame esančio verslo konkurencingumą.<br>- investicijos į etninės kultūros ir tradicinių senųjų amatų atgaivinimą ir puoselėjimą;<br>- galimybė: Pramonės ir verslo vystymuisi būtinos viešosios infrastruktūros kūrimas, viešųjų paslaugų verslui kokybės gerinimas bei lankstesnės ir platesnės lengvatų sistemos sukūrimas;<br>- mokesčių lengvatų suteikimas, mokesčių lengvatų sistemos stabilumo užtikrinimas; |
| **46.** | **Šilalės rajono savivaldybė.** Pagal Šilalės rajono savivaldybės strateginį plėtros planą iki 2020 metų.[795] | - galimybės: tarptautinių finansinių institucijų bei privataus kapitalo pritraukimas infrastruktūros plėtros srityje; turizmo paslaugų plėtra, augantys turistų srautai sąlygos turizmo ir viešosios infrastruktūros plėtrą, grindžiamą finansavimu iš įvairių šaltinių (savivaldybės bei paramos lėšos, privatus kapitalas ) | - silpnybė: Nepakankamas įdirbis pritraukiant investicijas<br>- galimybė: Globalizacija ir ūkio internacionalizavimas padidins investicijų į verslo sektorių galimybes<br>- galimybė: Laisvos teritorijos su inžinerinėmis komunikacijomis suteiks investicinį patrauklumą;<br>- stiprybė: Geri administraciniai darbuotojų gebėjimai rengiant ir įgyvendinant investicinius projektus (savivaldybės ir įmonių);<br>- Šilalės rajono savivaldybėje vyrauja nuostata, kad ekonomikos plėtra turi remtis smulkiuoju ir vidutiniu verslu. Tam turi būti naudojamos mokesčių lengvatos, finansavimas iš savivaldybės biudžeto ir kitos priemonės; |
| | | | |

[795] Šilalės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.silale.lt/go.php/lit/Strateginis-pletros-planas/193

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 47. | **Šilutės rajono savivaldybė.** Pagal Šilutės rajono strateginį plėtros planą 2005–2014 metams.[796] | Stiprybė-palaikomi ryšiai su savivaldybės socialiniais – ekonominiais partneriais;<br>- | - tikslas – sukurti palankią investicijoms aplinką;<br>- uždavinys - patobulinti investavimo tvarką;<br>- rengti trimetes Šilutės rajono savivaldybės investicijų programas kartu su jų įgyvendinimo priežiūros ir įvertinimo sistema;<br>- Parengti mokesčių lengvatų tvarką;<br>- Parengti Savivaldybės valdomo nekilnojamojo turto efektyvesnio panaudojimo programą;<br>- Patobulinti informaciją apie investavimo galimybes rajone ir jos sklaidos būdus;<br>- Kartu su LEPA tęsti rajono investicinių objektų įtraukimą į LEPA sklypų ir pastatų duomenų bazę www.invest-in.lt ;<br>- Parengti ir operatyviai atnaujinti atskirą puslapį investuotojams rajono savivaldybės interneto svetainėje su: duomenų baze, žemėlapiais ir iliustracijomis apie esamus ir numatomus parduoti ar išnuomoti pastatus ir laisvus sklypus, rajono žemės rinkos kainų žemėlapiu;<br>- Parengti ir lietuvių bei anglų kalbomis išleisti leidinį „Šilutės rajono vadovas verslui ir investuotojams“ (spausdintą ir kompaktiniame diske);<br>- Organizuoti rajono verslo bendruomenės ir Ūkio ministerijos komercijos atašė užsienio šalims susitikimus;<br>- pasirašyti socialinio-ekonominio bendradarbiavimo sutartis su kitų Lietuvos ir užsienio miestų bei rajonų savivaldos institucijomis, ypač pasienio zonoje;<br>- parengti (suplanuoti) perspektyviausias rajono teritorijas „plyno lauko“ investicijoms;<br>- parengta ir patvirtinta mokesčių lengvatų tvarka; |
| 48. | **Širvintų rajono savivaldybė.** Pagal Širvintų rajono 2010–2016 metų strateginį plėtros planą.[797] | Būtina užtikrinti, kad nereikalingi Savivaldybei nuosavybės teise priklausantys turto objektai būtų kuo greičiau privatizuojami, turėtų teisėtą savininką- kodėl nesvarstomos kitos galimybės. | - Rengiama valstybės investicijų programa, kurioje išdėstoma valstybės investavimo strategija.<br>- Uždavinys. Pritraukti užsienio ir vietines investicijas į verslą;<br>- Parengti investicijų pritraukimo strategiją; |

[796] Šilutės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.silute.lt:50080/go.php/lit/Planavimo-dokumentai/283

[797] Širvintų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.sirvintos.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai_1431/sirvintu-rajono-2010-bj64.html

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 49. | **Švenčionių rajono savivaldybė.** Pagal Švenčionių rajono savivaldybės 2011–2018 metų strateginį planą.[798] | - Silpnybė: Silpnas bendradarbiavimas tarp verslo ir savivaldos institucijų, neišnaudojamos viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės galimybės<br>- Galimybė: Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo plėtra, inicijuojant ir įgyvendinant projektus partnerystės principu | - Galimybė: Tiesioginių investicijų pritraukimas, apdirbamosios pramonės plėtra sudarys sąlygas kurti naujas darbo vietas, paskatins smulkaus ir vidutinio verslo vystymąsi;<br>- Kurti verslo plėtrai palankią aplinką, skatinti investicijas;<br>- mokestinių lengvatų įmonėms įvedimas; |
| 50. | **Tauragės rajono savivaldybė.** Pagal Tauragės rajono strateginį plėtros planą 2008–2013 metams.[799] | - plėtoti mokslo, verslo ir savivaldos partnerystę sudarant sąlygas inovacijų taikymui;<br>- numatoma autobusų stoties rekonstrukcija, Laisvalaikio ir pramogų centro įkūrimas Tauragės mieste, kempingų įrengimas su privačiomis lėšomis;<br>pripažįstama, kad „*netinkami mokesčių tarifai, neužtikrinta investuotojų apsauga, valstybinė biurokratija, nepalanki mokesčių teisinė bazė ir mokesčių mokėjimo sąlygos, nepakankamas finansavimo šaltinių prieinamumas (kreditų gavimo sąlygos), sudėtingos procedūros verslui pradėti, korupcija, leidimų (tame tarpe ir statybos) susijusių su verslu gavimas, infliacija*“ . | - parengti „Tauragės rajono įvaizdžio formavimo ir investicijų pritraukimo galimybių studijos parengimas“;<br>- „Tauragės rajono įvaizdžio formavimo ir investicijų pritraukimo galimybių studija”;<br>- būtina išplėtoti inžinerinius tinklus, komunikacijas, laisvas teritorijas paruošti investicijų pritraukimui;<br>- kurti investicijoms palankią aplinką;<br>- paramos verslui sistemos sukūrimas ir paramos verslui teikimas;<br>- laisvų komercinės ir pramoninės paskirties sklypų Tauragės mieste parengimas investicijoms (I etapas);<br>- identifikuoti ir parengti investicinių teritorijų ir pastatų planą bei informuoti investuotojus apie verslo galimybes rajone<br>- sukurti investicijų skatinimo informacinę sistemą; |
| 51 | **Telšių rajono savivaldybė.** Pagal Telšių rajono savivaldybės strateginį plėtros planą 2004–2020 metams. [800] | Telšių pramoninės zonos steigimui būtų ieškoma finansavimo šaltinių sklypų infrastruktūros sukūrimui (plyno lauko investicijoms). Dalį lėšų tikimasi gauti iš Struktūrinių fondų (galima alternatyva – valstybės biudžetas, ministerijų dotacijos), tačiau dalį reikalingų lėšų dengtų privatus kapitalas. T. y., steigiant pramoninę zoną, elektros energijos, šilumos energijos, ryšių paslaugų tiekėjai sutiktų dalį infrastruktūros sukūrimui reikalingų lėšų dengti savo sąskaita. | - identifikuota teritorija, kuri gali būti skirta plyno lauko (angl. green field) investicijoms.<br>- nuoseklus savivaldybės, kaip patrauklios investicijoms, įvaizdžio formavimas pritrauktų vidaus ir užsienio investuotojus;<br>- verslo aplinkos gerinimas – įskaitant palankių sąlygų verslui kūrimo bei investicijų pritraukimo į rajoną poreikių ir galimybių vertinimus;<br>- tikslas. užtikrinti ekonominę aplinką, palankią verslui ir investicijoms;<br>- skatinti rajone verslui skirtų paslaugų plėtrą ir jų pasiekiamumą;<br>- Telšių rajono įmonėms suteikiamos žemės, žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių lengvatos; |

[798] Švenčionių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.svencionys.lt/lit/Strateginiai_planai/5687

[799] Tauragės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.taurage.lt/index.php?47750830.

[800] Telšių rajono savivaldybės internetinis puslapis .http://www.telsiai.lt/SPP/images/Telsiu_SPP.pdf

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| | | | - pagrindinės SVV fondo lėšų naudojimo kryptys – teikti lengvatines paskolas, remti verslo plėtrą skatinančias priemones;<br>- konferencijų, mugių organizavimą, verslininkų išvykas verslo misijų tikslais, skatinti informacijos apie verslą sklaidą. Iš šio SVV fondo yra skiriamos paskolos verslininkams, įregistravusiems įmones Telšiuose ir verslą plėtojantiems rajono teritorijoje;<br>- TAVI – tai valstybės sukurta paramos verslui sistema, kuria siekiama skatinti mažų ir vidutinių įmonių steigimąsi bei plėtrą ir užtikrinti kokybiškų, lengvatinėmis sąlygomis teikiamų verslo paslaugų prieinamumą visiems regiono smulkaus ir vidutinio verslo subjektams;<br>- Sukurta mokesčių lengvatų sistema naujai besikuriančioms verslo ir žemės ūkio įmonėms; |
| **52.** | **Trakų rajono savivaldybė.** Pagal Trakų rajono savivaldybės 2008–2015 metų strateginį plėtros planą.[801] | - Didesnio ekonominio efekto pasiekiama, kaip viešojo ir privataus sektoriaus investicijos papildo viena kitą;<br><br>Silpnybė – nėra susiformavusi Trakų rajono žmonių dalyvavimo sprendžiant socialinius ir kitus klausimus tradicija, nevyriausybinės organizacijos ir bendruomenės nėra lygiaverčiai savivaldos institucijų partneriai; | - pritraukti (planuoti, informuoti, sudaryti palankias sąlygas) privačias investicijas į aktyvaus poilsio gamtoje, maitinimo, ekonominės klasės apgyvendinimo ir patalpų nuomos renginiams paslaugas konkrečiose rajono vietovėse;<br>- Trakų miesto politiniam gyvenimui daug įtakos turėjo Lietuvos valdovų teikiama reikšmė; amatai ir prekyba plėtojosi dėl miesto politinės reikšmės, miestiečiams suteikiamų privilegijų, mokesčių lengvatų, žemių, leidimų rengti prekymečius, statomų tiltų ir kelių;<br>- sudaryti lengvatines sąlygas verslui investuoti suplanuotose verslo įmonių, pramoninėse ir ūkinėse zonose (Rūdiškių, Paluknio ir Grendavės seniūnijose);<br>- skatinti mažų ir vidutinių įmonių, alternatyvaus kaimo verslo, paslaugų, ekologinės žemdirbystės, vietinių žaliavų (miško, žemės ūkio produkcijos) apdirbimo verslą (lengvatomis, subsidijomis žmogiškųjų išteklių stiprinimui, naujų technologijų diegimui, skiriant sklypus); |

[801] Trakų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.trakai.lt/index.php?407826469

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 53. | **Ukmergės rajono savivaldybė.** Pagal Ukmergės rajono savivaldybės ilgalaikę plėtros strategiją 2008–2015 metams.[802] | - planuojant sporto infrastruktūros plėtrą vis dar stokojama privačių investicijų, įgyvendinant viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės projektus;<br>- nesudarytos palankios sąlygos viešo ir privataus kapitalo partnerystei atliekų perdirbimo srityje;<br>- privačios lėšos numatytos tik gyvenamųjų namų statybai; daugiausia lėšų numatyta iš ES fondų; | - numatytas Neries upės investicinis planas, bet privačių lėšų jame nenumatyta; |
| 54. | **Utenos rajono savivaldybė.** Pagal Utenos rajono savivaldybės strateginį veiklos planą 2012–2014 m.[803] | -<br>Utenos rajono savivaldybės bendrame 2012–2014 metų asignavimų ir numatomų finansavimo šaltinių poreikio lentelėje nenumatytos privačios lėšos, o tik iš ES, savivaldybės ir valstybės biudžeto bei iš kelių fondų; | - pabaigtas K.Donelaičio viešųjų erdvių kompleksinis sutvarkymas, sukuriant patrauklią aplinką privatiems investuotojams“, objektas atviras miesto gyventojams ir svečiams. Projekto įgyvendinimas padidino Utenos miesto patrauklumą, kuriant rekreacines zonas kokybiškam regiono gyventojų bei svečių poilsiui Utenos mieste, pagerino viešąją infrastruktūrą bei suformavo patrauklią investicinę aplinką pramonės ir verslo plėtrai; |
| 55. | **Varėnos rajono savivaldybė.** Pagal Varėnos rajono savivaldybės plėtros 2008–2017 metų strateginį planą.[804] | - inicijuoti ir organizuoti teritorijų, infrastruktūros vystymo planus, teritorijų parengimą investicijoms, vadovaujantis privataus ir viešojo sektorių partnerystės principais, naudojantis ES struktūrinių fondų finansavimo galimybėmis;<br>- didinti socialinių paslaugų pirkimo iš nevyriausybinių organizacijų, viešųjų įstaigų, privataus sektoriaus įmonių apimtis; | - užtikrinti, kad rengiant investicinių projektų galimybių studijas būtų išanalizuotas projektų ilgalaikis poveikis verslo plėtrai Varėnos rajone ir projekto tęstinumas (atsižvelgiant į suderinamumą su verslo skatinimo priemonių planu);<br>- kas keturis metus rengti informacinį leidinį „Varėnos rajono verslo ir investicijų gidas“, jį platinti savivaldybėms ir regionams, turizmo informavimo centrams Lietuvoje ir užsienyje, LEPA, kitoms institucijoms ir organizacijoms; leidinį taip pat talpinti savivaldybės interneto svetainėje; |
| 56. | **Vilkaviškio rajono savivaldybė.** Pagal Vilkaviškio rajono savivaldybės 2011–2018 metų strateginį plėtros planą.[805] | - | - skatinti ir plėtoti užsienio ir vietinių investicijų pritraukimą;<br>- informacijos išsiuntimas užsienio investuotojams apie galimybes vystyti verslą;<br>- mokestinių lengvatų suteikimas investuotojams;<br>- ištirti investicijų poreikį ir sudaryti investicinį Vilkaviškio rajono gidą; |

[802] Ukmergės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.ukmerge.lt/go.php/lit/Strateginis-planas/1020/1

[803] Utenos savivaldybės internetinis puslapis. <www.utena.lt/?q=lt/node/25221>.

[804] Varėnos rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.varena.lt/lt/planavimo-dokumentai/strateginis-planavimas/varenos-rajono-savivaldyb-h7fs/varenos-rajono-savivaldyb-fewq.html

[805] Vilkaviškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vilkaviskis.lt/go.php/lit/Strateginiai_veiklos_planai/373

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| 57. | **Vilniaus miesto savivaldybė.** Pagal Vilniaus miesto 2010–2020 metų strateginį planą.[75] | - Numatyta aktyviai dirbti su potencialiais ir esamais investuotojais, efektyviai skleisti informaciją apie investicines galimybes mieste, skatinti privataus ir viešojo sektorių bendradarbiavimą Vilniaus mieste, aktyviais rinkodaros veiksmais tikslinėse rinkose, gerinti sostinės įvaizdį tarp potencialių investuotojų ir pritraukti naujų finansinių resursų.<br>- renovuoti ugdymo įstaigų (bendrojo lavinimo mokyklų ir neformaliojo ugdymo įstaigų) pastatus, statyti priestatus ir kt. (viešosios ir privačiosios partnerystės būdu, panaudojant Europos Sąjungos lėšas);<br>- rengti ir įgyvendinti viešosios ir privačios partnerystės investicijų projektus;<br>- skatinti projektų įgyvendinimą viešosios ir privačios partnerystės būdu; | - sukurti verslo plėtros ir užimtumo didinimo paskatų sistemą;<br>- plėtoti verslo įmonių rėmimo sistemą, rengti ir įgyvendinti verslo skatinimo projektus, stiprinti savivaldybės ir asocijuotų verslo struktūrų bendradarbiavimą;<br>- vykdyti įvairius smulkiojo verslo skatinimo ir gyventojų užimtumo projektus;<br>- remti verslo organizacijų iniciatyvas ir aktyviai prisidėti rengiant įstatymų pataisas, gerinančias verslo sąlygas;<br>- sukurti palankią aplinką vidaus ir užsienio investuotojams<br>- potencialiems investuotojams užsienio šalyse organizuoti Vilniaus miesto pristatymus;<br>- skatinti harmoningą pramonės veiklos plėtrą; |
| 58. | **Vilniaus rajono savivaldybė.** Pagal Vilniaus rajono savivaldybės 2008–2015 metų strateginį planą.[76] | - Silpnybė – Trūksta privačių iniciatyvų laisvalaikio bei sporto paslaugų organizavimo srityse, nepakankama rekreacinė ir sporto infrastruktūra (golfo laukai, teniso kortai, čiuožykla, stadionas ir pan.); | - verslo aplinkos gerinimas;<br>- pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui ir plėtoti verslo informacinę sistemą;<br>- kompiuterizuotos verslo informacinės duomenų bazės sukūrimas ir verslo informavimo bei konsultavimo paslaugų plėtra, verslui skirtos informacijos pastovus atnaujinimas; |
| 59. | **Visagino miesto savivaldybė.** Pagal Visagino miesto savivaldybės plėtros planą 2010–2015 m.[77] | - | - Visagino savivaldybės teritorijoje sudaro palankias sąlygas investicijoms pritraukti, pradėti darbą naujoms įmonėms bei plėsti savo veiklą jau esančioms;<br>- manytina, jog Visagino savivaldybė turi tinkamą gamtinį potencialą turizmo vystymui, tačiau, pirmiausia, būtina nukreipti investicijas į turizmo infrastruktūros sukūrimą, kas savo ruožtu paskatins naujų apgyvendinimo, maitinimo bei pramogų paslaugų atsiradimą;<br>- galimybės – vietinių iniciatyvų rėmimas ir vidaus investicijų skatinimas; |

[806] Vilniaus miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vilnius.lt/index.php?3311737904

[807] Vilniaus rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vilniaus-r.lt/index.php?id=18610

[808] Visagino miesto savivaldybės internetinis puslapis. < http://www.visaginas.lt/index.php?-1518610883>

| Eil. Nr. | Savivaldybė | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę | Ar yra aptariami investicijų, lengvatinių mokesčių klausimai bei bendradarbiavimas su socialiniais ir ekonominiais partneriais? |
|---|---|---|---|
| **60.** | **Zarasų rajono savivaldybė.** Pagal Zarasų rajono savivaldybės plėtros 2008–2013 metų strateginį planą.[78] | - nors Zarasų rajono įmonės pamažu atsikrato inertiškumo ir aktyviai pradeda reikšti privačias iniciatyvas, tačiau bendra rajono ekonominė būklė nėra palanki. Siekiant gerinti ekonominės veiklos sąlygas rajone, būtina pritraukti kuo daugiau privataus ir viešojo sektoriaus investicijų ir skatinti prioritetines veiklos šakas. Kaip vieną iš prioritetinių šakų, turinčių itin patrauklias plėtros galimybes Zarasų rajone, galima išskirti turizmo produktų ir paslaugų teikimą; | - sudaryti rajono turizmo investicinį gidą;<br>- pristatyti rajoną užsienyje;<br>- inicijuoti ir įgyvendinti tarptautinio bendradarbiavimo turizmo srityje projektus;<br>- plėtoti viešąją turizmo infrastruktūrą;<br>- turistinio kempingo „Zarasai“ plėtra (rezultatai: Įrengtos 20 kemperių aikštelės, palapinių aikštelių zona, 18 vasarnamio tipo namelių, sutvarkyta teritorija, įrengtos apžvalgos aikštelės, valčių-jachtų prieplaukos, maudymosi ir poilsio zonos, sporto aikštelės, vaikų žaidimų aikštelės, dviračių takai, pasivaikščiojimų takai);<br>- žiemos ir vasaros turizmo bei sporto paslaugų plėtra prie Zarasaičio-Balto ežerų (rezultatai: Parengtas techninis projektas, sutvarkyta infrastruktūra);<br>- Sartų žirgyno hipodromo infrastruktūros plėtra ir pritaikymas turizmo reikmėms(rezultatai: Sartų hipodromas ir jo aplinkinė infrastruktūra pritaikyti tarptautinėms žirgų ristūnų lenktynėms, suformuotas turistų traukos centras); ir kt.<br>- skatinti bendradarbiavimą tarp verslo ir viešojo sektoriaus(rezultatai: Įgyvendinti bendri projektai)<br>- skatinti inovacijų ir informacinių technologijų diegimą rajono verslo įmonėse;<br>- skleisti informaciją verslo įmonėms apie galimybę teikti projektus bei verslo planus<br>finansinei paramai gauti; |

[809] Zarasų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.zarasai.lt/userfiles/STRATEGINIS_PLANAS.pdf

**Priedas Nr. 6**

**Teisės aktai, kuriuose pabrėžiama žmogiškųjų išteklių svarba**

| Teisės aktai, kuriuose pabrėžiama žmogiškųjų išteklių svarba | Aprašymas |
|---|---|
| Valstybės ilgalaikės raidos strategija.[810] | Didinti regionų žmogiškųjų išteklių kompetenciją. Darbo išteklių rinkos tyrimu organizavimas. Verslo, žmogiškųjų išteklių plėtros projektai regionuose. Strateginių planų ir projektų rengimo bei įgyvendinimo mokymo programos savivaldybių ir apskričių darbuotojams. Ūkio subjektų konsultavimo ir mokymo programų parengimas bei įgyvendinimas. Tikslinės profesinio mokymo ir užimtumo didinimo programos. Regionų, įskaitant Baltijos jūros regioną, bendradarbiavimo projektai. Institucijų ir žinybų tarpusavio bendradarbiavimo užtikrinimas. |
| Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija.[811] | Socialinės politikos ir užimtumo srityje valstybės misija yra sudaryti sąlygas kiekvienam šalies gyventojui, norinčiam ir galinčiam dirbti, savo darbu užsitikrinti tinkamą gyvenimo lygį. Nuosekliai įgyvendinti aktyvią užimtumo bei žmogiškųjų išteklių plėtros politiką, kuri užtikrintų darbo rinkos poreikius atitinkančią darbo jėgos kvalifikaciją ir lankstumą bei sudarytų prielaidas stabiliam užimtumui. Išplėsti ir palaikyti nuolatinio mokymosi sistema. Kurti ir įgyvendinti socialinę politika, kuri užtikrintų visiems šalies gyventojams apsaugą nuo svarbiausių socialinės rizikos veiksnių ir skatintų ekonominio aktyvumo motyvaciją. Kuriant politiką remtis socialinio teisingumo, subsidiarumo ir solidarumo principais, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir kitais suinteresuotaisiais. |
| Nacionalinė bendroji strategija. Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti.[812] | 1 prioritetinė kryptis – produktyvūs žmogiškieji ištekliai žinių visuomenei. Žinių visuomenės sukūrimas Lietuvoje yra ilgo laikotarpio prioritetas, nurodantis esminį uždavinį investicijoms pagal šia prioritetinę kryptį – sukurti aktyviai darbo rinkoje dalyvaujančią visuomenę, kurios visi nariai nuolat aktyviai įgyja, atnaujina, plečia savo žinias, gebėjimus ir įgūdžius bei produktyviai taiko juos šalies ūkyje. Žvelgiant į trumpesnį laikotarpi, žinių visuomenės kūrimas reikalauja aktyvaus investavimo siekiant teigiamu pokyčių keliose esminėse srityse: įgyvendinant šią prioritetinę kryptį, bus siekiama šių pagrindinių uždavinių: 1) pritraukti ir išlaikyti žmones darbo rinkoje; 2) siekti aktyvesnio mokymosi visą gyvenimą; 3) plėtoti aukščiausios kvalifikacijos darbo jėgą; 4) siekti efektyvesnio viešojo administravimo. |

[810] Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. IX-1187. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 113-5029.

[811] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimas Nr. 853. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 60-2424.

[812] Nacionalinė bendroji strategija. [interaktyvus], [žiūrėta 2012 10 15]. < http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Visos_patvirtintos_priemones/strategija_20120925.pdf>.

| Teisės aktai, kuriuose pabrėžiama žmogiškųjų išteklių svarba | Aprašymas |
|---|---|
| Lietuvos Bendrasis programavimo dokumentas[813] (BPD) 2004-2006 m.[814] | 2 prioritetas: Žmogiškųjų išteklių plėtra<br>2.1 priemonė. Užimtumo gebėjimų plėtra;<br>2.2 priemonė. Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių ugdymas;<br>2.3 priemonė. Socialinės atskirties prevencija ir socialinė integracija;<br>2.4 priemonė. Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas;<br>2.5 priemonė. Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje; |
| ES struktūrinė parama 2007-2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa.[815] | Žmogiškųjų išteklių strateginė programa remiasi vizija, kuri buvo suformuluota Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje. Pagal šią viziją 2015 m. Lietuva turi pasiekti kai kurių senųjų ES šalių narių socialinio ir ekonominio išsivystymo lygį.<br>2 Prioritetas. Mokymasis visą gyvenimą.<br>4 Prioritetas. Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas.<br>5 Prioritetas. Techninė parama žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos įgyvendinimui. |
| Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 789 „Dėl žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo“.[816] | Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas (atsakinga Vidaus reikalų ministerija). Savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas. |

[813] ES paramos internetinis puslapis. http://www.esparama.lt/old/lt/bpd/apie_BPD;

[814] ES struktūrinių fondų parama Lietuvai 2004-2006 m. teikiama pagal Lietuvos 2004–2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą (toliau – BPD), patvirtintą LR Vyriausybės ir Europos Komisijos. Jame išdėstyti ES struktūrinių fondų ir Lietuvos veiksmų tikslai, plėtros strategija, nurodyti ES struktūrinių fondų ir kitų finansavimo šaltinių įnašai.

[815] ES paramos internetinis puslapis http://www.esparama.lt/ES_Parama/strukturines_paramos_2007_1013m._medis/titulinis/files/1VP_ZIP_2007-07-30.pdf

[816] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 789 „Dėl žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo“. Valstybės žinios. 2008, 95-3722.

**Priedas Nr. 7**

Žmogiškieji ištekliai – ŽM

**Žmogiškųjų išteklių įgyvendinimo galimybės ir priemonės savivaldybėse**

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 1. | **Akmenės rajono savivaldybė.** Pagal Akmenės rajono savivaldybės 2010–2015 metų strateginį plėtros planą.[817] | Žmogiškųjų išteklių plėtros prioritetinei krypčiai keliami šie tikslai:<br>1.1 tikslas. Socialinių procesų valdymo kompetencijų ir partnerystės struktūros plėtotė.<br>1.2 tikslas. Žmogiškųjų išteklių išlaikymas regione ir pritraukimas į regioną. **Tikslas – stiprinti žmogiškųjų išteklių valdymą ir administracinius gebėjimus valstybės tarnyboje.** | 1 prioritetas – žmogiškųjų išteklių ugdymas bei tobulinimas. |
| 2. | **Alytaus miesto savivaldybė.** Alytaus miesto plėtros iki 2015 metų strateginis planas[818] | Uždavinys – didinti žmogiškojo kapitalo kokybę;<br>Plėtoti mokymo įstaigų, asocijuotų verslo struktūrų ir verslo įmonių bendradarbiavimo tinklus;<br>**Rengti ir perkvalifikuoti specialistus;** | 3 prioritetas – žmogiškųjų išteklių plėtra, apimanti savivaldybės teikiamų viešųjų paslaugų, jos administravimo struktūrų ir planavimo sistemos tobulinimą. |
| 3. | **Anykščių rajono savivaldybė.** Pagal strateginį veiklos 2012–2014 m. veiklos planą.[819] | Silpnybė: Veiklos neatsekamumas tarp įvairių savivaldybės administracijos skyrių (nesuderintos veiklos funkcijos);<br>Galimybė: **darbuotojų kompetencijos kėlimas, pasinaudojant žmogiškųjų išteklių plėtrai skirtų finansinių išteklių galimybėmis;**<br>Tikslas – motyvacijos sistemos esamiems žmogiškiesiems ištekliams sukūrimas ir įgyvendinimas; | - |
| 4. | **Birštono savivaldybė.** Pagal Birštono savivaldybės 2013–2020 m. strateginį veiklos planą[820] | Birštono savivaldybėje siekiama, kad švietimas atitiktų europinius standartus ir visuomenės poreikius. Tuo tikslu savivaldybėje yra rengiami ir įgyvendinami tikslinių švietimo, kultūros ir sporto programų projektai.<br>Skatinti jaunimo ir su jaunimu dirbančių NVO aktyvumą ir didinti administracinius gebėjimus. | - |

[817] Akmenės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.akmene.lt/get.php?f.8453.

[818] Alytaus miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.alytus.lt/documents/10180/91409/Alytaus%20miesto%20pl%C4%97tros%20iki%202015%20met%C5%B3%20strateginis%20planas.pdf

[819] Anykščių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.anyksciai.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai.html;

[820] Birštono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.birstonas.lt/index.php?388047157;

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 5. | **Biržų rajono savivaldybė.** Biržų rajono iki 2015 m. strateginis planas.[821] | Tobulintini procesai: **savivaldybės turimų žmogiškųjų, finansinių ir materialiųjų išteklių efektyvesnis skirstymas trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu.** Jaučiamas žmogiškųjų išteklių trūkumas visuomenės sveikatos priežiūros srityje, ypatingai vaikų ir jaunimo sveikatos stiprinimo funkcijų vykdymui; | - |
| 6. | **Druskininkų miesto savivaldybė**. Pagal Druskininkų savivaldybės plėtros 2004-2013 m. strateginį planą., kuris parengtas 2004 m. rugpjūtį.[822] | Užtikrinti aukštos kokybės švietimo prieinamumą kiekvienam savivaldybės gyventojui, sudarant sąlygas mokymuisi visą gyvenimą; | 3 prioritetas – žmogiškųjų, gamtinių ir kitų išteklių plėtra ir puoselėjimas; |
| 7. | **Elektrėnų savivaldybė.** Pagal Elektrėnų savivaldybės 2012-2014 m strateginį veiklos planą.[823] | **Elektrėnų savivaldybės viešojo administravimo institucijų darbuotojų profesinės kvalifikacijos tobulinimas**; | - |
| 8. | **Ignalinos rajono savivaldybė.** Pagal Ignalinos rajono savivaldybės 2011-2018 strateginį plėtros planą.[824] | Numatyta kelti žmogiškųjų išteklių kompetenciją, gerinti gyventojų integraciją į darbo rinką, kurti saugią socialinę aplinką. Didelis dėmesys skiriamas viešųjų paslaugų kokybei ir prieinamumui gerinti. Šio tikslo bus siekiama plėtojant švietimo sistemą, socialines, sveikatos priežiūros ir kultūros paslaugas bei infrastruktūrą. Svarbi savivaldybės plėtros kryptis – informacinės visuomenės kūrimas ir plėtojimas; | 2 prioritetas – žmogiškųjų išteklių plėtra; |
| 9. | **Jonavos rajono savivaldybė.** Pagal Jonavos rajono savivaldybės plėtros iki 2015 m. strateginį planą.[825] | Galimybė: **Galimybė pasinaudoti ES parama verslo plėtrai, žmogiškųjų išteklių kvalifikacijos kėlimui, viešosios verslo infrastruktūros plėtrai**; | - |

[821] Biržų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.birzai.lt/index.php?370194078

[822] Druskininkų miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.druskininkai.lt/go.php/Strategija965;

[823] Elektrėnų savivaldybės internetinis puslapis.< http://www.elektrenai.lt/go.php/lit/Elektrenu_savivaldybes_2011_2013_metu_st/7897>

[824] Ignalinos savivaldybės internetinis puslapis .http://www.ignalina.lt/lit/Parengtas_Ignalinos_rajono_savivaldybes_/4992/1

[825] Jonavos rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Js44Nu7XmpUJ:www.krda.lt/_files/9cqu7ia41f6nuo08fragdza4pgc044o80csogs419qofxsu8wp4w1jx045o+&cd=2&hl=lt&ct=clnk;

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 10. | **Joniškio rajono savivaldybė.** Pagal Joniškio rajono savivaldybės 2008–2013 m. strateginį veiklos planą.[826] Lėšų planuojama gauti pagal Valstybės investicijų programą ir iš ES. | Tikslas – stiprinti žmogiškąjį potencialą, teikiant kokybiškas ir prieinamas švietimo paslaugas; | 1 prioritetas – kultūringos, išsilavinusios, sveikos ir saugios bendruomenės raida; |
| 11. | **Jurbarko rajono savivaldybė.** Pagal Jurbarko rajono savivaldybės 2011–2015 m. strateginį plėtros planą.[827] | - | - |
| 12. | **Kaišiadorių rajono savivaldybė.** Pagal Kaišiadorių rajono savivaldybės plėtros iki 2013 m. strateginį planą.[828] | Pagrindinių funkcijų įgyvendinimo ir viešosios tvarkos užtikrinimo programa parengta valdymo kokybei užtikrinti ir pagerinti. Įgyvendinant šį tikslą, planuojama pagerinti Savivaldybės darbuotojų darbo sąlygas, tobulinti kvalifikacinius gebėjimus, didinti savivaldybės biudžeto asignavimų naudojimo efektyvumą, gerinti savivaldybės turto administravimą, didinti valstybės tarnautojų kompetenciją. | - |
| 13. | **Kalvarijos savivaldybė.** Pagal Kalvarijos savivaldybės 2011–2017m. plėtros strateginį planą.[829] | Tikslas – tobulinti viešojo administravimo žmogiškuosius išteklius, didinti veiklos efektyvumą;<br>Uždavinys – tobulinti savivaldybes administracijos ir viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų darbuotojų gebėjimus; | - |
| 14. | **Kauno miesto savivaldybė.** Pagal Kauno miesto savivaldybės 2005–2015 m. strateginį planą.[830] | Kauno m. savivaldybės kaip ir kitų šalies savivaldybių galimybes teikti socialines paslaugas riboja finansiniai ir žmogiškieji ištekliai. | - |

[826] Joniškio rajono savivaldybės internetinis puslapis . www.joniskis.lt/content/.../file/Joniskio_strateginis_3.pdf

[827] Jurbarko rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.jurbarkas.lt/index.php?1418065105

[828] Kaišiadorių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kaisiadorys.lt/go.php/lit/Strateginiai_planavimo_dokumentai/219

[829] Kalvarijos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.lyderio.lt/uploads/files/kalvarijos-sav-2011-2017.pdf

[830] Kauno miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kaunas.lt/index.php?1745168471;

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 15. | **Kazlų Rūdos savivaldybė.** Pagal Kazlų Rūdos savivaldybės 2013–2020 m. plėtros planą.[831] | **Kvalifikacijos kėlimas savivaldybės administracijos ir savivaldybės biudžetinių įstaigų darbuotojų**; | - |
| 16. | **Kelmės rajono savivaldybė.** Pagal Kelmės rajono savivaldybės 2012–2014 metų strateginį veiklos planą.[832] | Kelmės rajono savivaldybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų teoriniai ir praktiniai mokymai bei kvalifikacijos kėlimas. | - |
| 17. | **Kėdainių rajono savivaldybė.** Pagal Kėdainių rajono savivaldybės 2013–2015 metų strateginį veiklos planą.[833] | Tirti miesto, rajono kūno kultūros ir sporto specialistų poreikius, rūpintis jų kvalifikacijos tobulinimu. | 1 prioritetas – žmogiškųjų išteklių ugdymas ir tobulinimas, gyventojų socialinio saugumo užtikrinimas. |
| 18. | **Klaipėdos miesto savivaldybė.** Pagal Klaipėdos miesto strateginį plėtros planą 2013–2020 metams.[834] | **Verslo informacijos centre sudaromos sąlygos** dirbantiems įgyti trūkstamų žinių, tobulinti ar keisti turimą kvalifikaciją, **tobulinti dėstytojų ir administracijos darbuotojų kompetencijas.**<br>Didžiojoje dalyje įmonių ir įstaigų darbuotojams sudaromos kvalifikacijos kėlimo galimybės – darbuotojai siunčiami į privalomuosius mokymus, kvalifikaciją kelia specialiuosiuose bei bendruosiuose mokymuose, konferencijose, seminaruose | 5 prioritetas – švietimo ir kultūros vystymas. |
| 19. | **Kretingos rajono savivaldybė.** Pagal Kretingos rajono savivaldybės strateginį veiklos planą.[835] | - | - |

[831] Kazlų Rūdos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kazluruda.lt/index.php?-611755497;

[832] Kelmės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kelme.lt/content/download/12754/94142/file/Kelm%C4%97s%20rajono%20savivaldyb%C4%97s%202012-214%20m.%20strateginis%20veiklos%20planas.pdf.

[833] Kėdainių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kedainiai.lt/go.php/2013-2015%20m.%20strateginis%20veiklos%20planas451

[834] Klaipėdos miesto savivaldybės internetinis puslapis.< http://www.klaipeda2020.lt/files/aplinkos%20analize%20final_priedai_0910.pdf>

[835] Kretingos rajono savivaldybės internetinis puslapis. < http://www.kretinga.lt/files/file/tarybos_spr/2012/01/T2-2.2012.priedai.pdf>

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 20. | **Kupiškio rajono savivaldybė.** Pagal Kupiškio rajono savivaldybės 2013–2015 m. strateginį planą.[836] | Kupiškio rajono savivaldybės administracija parengė projektą Europos socialinio fondo agentūrai „Kupiškio rajono savivaldybės administracijos darbuotoju kvalifikacijos tobulinimas bei kompetencijų ugdymas (toliau – KRSADKTKU)“. Projekto tikslas – **didinti Kupiškio rajono savivaldybės dirbančių administracinius gebėjimus, tobulinant jų kvalifikacija.** Projekto uždavinys – stiprinti 95 darbuotoju bendruosius gebėjimus ir anglu kalbos žinias. | 1 prioritetas – išsilavinusios, pilietiškos, saugios ir sveikos visuomenės vystymasis. |
| 21. | **Lazdijų rajono savivaldybė.** Pagal Lazdijų rajono savivaldybės 2011–2020 m. strateginį plėtros planą.[837] | Vykdyti švietimo įstaigų infrastruktūros modernizaciją, mokymo priemonių atnaujinimą bei informacinių technologijų diegimą; | 3 prioritetas – žmogiškųjų išteklių ir socialinė plėtra. |
| 22. | **Marijampolės savivaldybė.** Pagal Marijampolės regiono 2014–2020 m. plėtros planą.[838] | Grėsmė – Administracinių gebėjimų stoka neleis pasinaudoti ES SF teikiamomis galimybėmis;<br>Tikslas -skatinti mokytis visą gyvenimą;<br>Uždavinys – gerinti švietimo kokybę;<br>Uždavinys – didinti švietimo prieinamumą ir paslaugų įvairovę;<br>Uždavinys – sukurti sąlygas ir paskatas suaugusiųjų mokymuisi;<br>Uždavinys – **stiprinti institucinius gebėjimus ir didinti valstybės tarnybos patrauklumą;** | 1 prioritetas – žmogus ir visuomenė. |
| 23. | **Mažeikių rajono savivaldybė.** Pagal Mažeikių rajono 2008–2013 m. strateginį plėtros[839] | - | - |
| 24. | **Molėtų rajono savivaldybė.** Pagal Molėtų savivaldybės plėtros planą 2011–2017 m. [840] | Silpnybė – žmogiškosios kooperacijos / bendradarbiavimo trūkumas;<br>Uždavinys – **didinti žmogiškojo kapitalo vertę ir kokybę;** | 3 prioritetas – žmogiškųjų išteklių ir subalansuotos socialinės infrastruktūros plėtra. |

[836] Kupiškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.kupiskis.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai/kupiskio-rajono-savivaldybes-rduv.html.

[837] Lazdijų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.lazdijai.lt/go.php/lit/Strateginis_pletros_planas/313/3/152.

[838] Marijampolės savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vrm.lt/nrp/assets/files/Marijampole/MRPP/Planas_2014-2020/Planas_2014-2020_projektas.pdf.

[839] Mažeikių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.mazeikiai.lt/go.php/lit/MAZEIKIU_RAJONO_2008___2013_M._STRATEGIN/189

[840] Molėtų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.moletai.lt/files/Pletros_planas_20101125.pdf.

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 25. | **Neringos savivaldybė.** Pagal Neringos savivaldybės strateginį plėtros planą 2007–2013 metams.[841] | Silpnybė – trūksta žmogiškųjų išteklių turizmo paslaugų sektoriuje, ribotos galimybės kviestis specialistus;<br>Galimybė – **darbuotojų kvalifikacijos kėlimas, panaudojant žmogiškųjų išteklių plėtrai skiriamas ES paramos ir kitas lėšas;**<br>Uždavinys – **įdiegti darbuotojų kvalifikacijos kėlimą kaip nuolatinio mokymosi sistemos dalį;** | - |
| 26. | **Pagėgių savivaldybė.** Pagal Pagėgių savivaldybės 2011–2020 m. strateginį planą. [842] | Galimybė – **ES struktūrinių fondų žmogiškųjų išteklių plėtros lėšų panaudojimas; darbuotojų kompetencijos kėlimas, pasinaudojant žmogiškųjų išteklių plėtros finansavimo galimybėmis**; | 2 prioritetas – žmogiškųjų išteklių ugdymas bei tobulinimas, gyvenimo kokybės užtikrinimas. |
| 27. | **Pakruojo rajono savivaldybė.** Pagal Pakruojo rajono savivaldybės 2007–2013 m. strateginį plėtros planą.[843] | Tikslas – **stiprinti administracinius gebėjimus ir didinti viešojo administravimo efektyvumą;**<br>Uždaviniai: **tobulinti viešojo administravimo specialistų kompetencijas; skatinti ir remti savivaldybės ir bendruomenių dialogą; diegti informacines viešojo administravimo efektyvumo sistemas, gerinti viešojo administravimo infrastruktūrą**; | 3 prioritetas – didėjantys ir konkurencingi žmogiškieji ištekliai. |
| 28. | **Panevėžio rajono savivaldybė.** Pagal Panevėžio rajono savivaldybės 2013–2015 m. strateginį veiklos planą.[844] | Tikslas – administracija sieks tobulinti vidaus administravimą, gerinti administracinių ir viešųjų paslaugų teikimo kokybę išplėtodama elektroninių paslaugų spektrą bei sudarydama sąlygas rajono gyventojams dalyvauti rajono valdymo procese.<br>Uždavinys – **stiprinti savivaldybės darbuotojų administracinius gebėjimus ir didinti viešojo administravimo efektyvumą;** | - |
| 29. | **Pasvalio rajono savivaldybė.** Pagal Pasvalio rajono plėtros iki 2014 m. strateginį planą.[845] | Gerinti Pasvalio rajono valdymo kokybę. | 1 prioritetas – žmogiškųjų išteklių ir socialinės gerovės plėtra. |

[841] Neringos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.neringa.lt/go.php/lit/Neringos-savivaldybes-strateginis-pletros-planas2007---2013-metams/1682.

[842] Pagėgių savivaldybės internetinis puslapis. http://www.pagegiai.lt/index.php?1354968204.

[843] Pakruojo rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.pakruojis.lt/files/taryba/2008/TS20081229430.pdf.

[844] Panevėžio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.panrs.lt/t20130227/20130227.htm#t30.

[845] Pasvalio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.pasvalys.lt/2014planas2.pdf.

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 30. | **Plungės rajono savivaldybė.** Pagal Plungės rajono savivaldybės 2010–2017 m. strateginį plėtros planą.[846] | Uždavinys – tobulinti savivaldybės valdymą ir administracinių paslaugų teikimą; | 2 prioritetas – žmogiškieji ištekliai; |
| 31. | **Prienų rajono savivaldybė.** Pagal Prienų rajono savivaldybės 2011–2019 m. plėtros planą.[847] | Ekonominiu požiūriu Prienų rajonas turi išskirtinių bruožų: rajonas yra šalia antro pagal dydį Lietuvos miesto Kauno, turinčio ekonominio-socialinio vystymosi potencialą. Ši kaimynystė sudaro sąlygas bendradarbiauti plėtojant rajono infrastruktūrą, žmogišuosius išteklius, rengiant bendrus projektus;<br>Uždavinys – turizmo srities darbuotojų administracinių gebėjimų stiprinimas;<br>Uždavinys – **savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių biudžetinių įstaigų darbuotojų kompetencijos ir gebėjimų didinimas**;<br>Tikslas – didinti Prienų rajono valdymo efektyvumą;<br>Uždavinys – gerinti savivaldybės ir jai pavaldžių įstaigų paslaugų kokybę ir prieinamumą; | 2 prioritetas – išsilavinusios, sveikos ir pažangios bendruomenės plėtra; |
| 32. | **Radviliškio rajono savivaldybė.** Pagal Radviliškio rajono savivaldybės 2012–2020 metų planą.[848] | Uždavinys – **savivaldybės tarybos narių, administracijos bei savivaldybės įstaigų darbuotojų kvalifikacijos kėlimas;** | 3 prioritetas – išsilavinusi, sveika ir pilietiška bendruomenė. |
| 33. | **Raseinių rajono savivaldybė.** Pagal Raseinių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 m. strateginį planą.[849] | Žmogiškųjų išteklių valdymas tiesiogiai veikia žmogiškojo kapitalo formavimą, kuris yra bet kokios ūkinės veiklos sudėtinė dalis,<br>Užtikrinanti atskirų įmonių veiksmingumą ir našumą;<br>Tikslas – **stiprinti administracinius gebėjimus ir valdymo kokybę, didinant viešojo administravimo efektyvumą**; | 1 prioritetas – žmogiškųjų išteklių ir valdymo tobulinimas; |

[846] Plungės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file597.pdf

[847] Prienų rajono savivaldybės internetinis puslapis. < http://www.lyderio.lt/uploads/files/prienu-strateginis-planas-2011.pdf>.

[848] Radviliškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=173642&p_query=&p_tr2=&p_org=339&p_fix=y&p_gov=n

[849] Raseinių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.raseiniai.lt/index.php?1632848805.

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 34. | **Rietavo savivaldybė.** Pagal Rietavo savivaldybės strateginį plėtros planą iki 2016 m.[850] | Uždavinys – optimizuoti savivaldybės institucijų veiklą siekiant pagerinti gyventojų ir ūkio subjektų aptarnavimą; | 3 prioritetas – žmonių kompetencijų didinimas ir tvarios bendruomenės kūrimas; |
| 35. | **Rokiškio rajono savivaldybė.** Pagal Rokiškio rajono plėtros strateginį planą iki 2015 metų.[851] | Uždavinys – **ugdyti socialinės sferos ir viešojo administravimo darbuotojų kompetenciją, kelti jų kvalifikaciją;** | 2 prioritetas – žmogiškųjų išteklių ugdymas bei tobulinimas, gyvenimo kokybės užtikrinimas; |
| 36. | **Skuodo rajono savivaldybė.** Pagal Skuodo rajono savivaldybės 2014–2020 m. strateginį plėtros planą.[852] | **Viešojo valdymo pokyčiai bus vykdomi šiose kryptyse: strateginės kompetencijos ir valdymo efektyvume, bei paslaugų kokybėje**; | - |
| 37. | **Šakių rajono savivaldybė.** Pagal Šakių rajono savivaldybės 2011–2017 m. plėtros strateginį planą. [853] | Tikslas – užtikrinti teikiamų socialinių paslaugų prieinamumą, kokybę ir įvairovę; | - |
| 38. | **Šalčininkų rajono savivaldybė.** Pagal Šalčininkų rajono savivaldybės 2011–2015 metų strateginį plėtros planą.[854] | Silpniausia Šalčininkų turizmo plėtros išteklių grandis – žmogiškieji ištekliai. Turizmo žmogiškuosius išteklius Šalčininkų rajone sudaro šios specialistų grupės :<br>• \|Savivaldybės darbuotojai, atsakingi už turizmą;<br>• Turizmo paslaugų teikimo įmonių vadovai ir darbuotojai;<br>• Seniūnijų atstovai;<br>• Kitų įmonių aptarnaujančių turistus darbuotojai;<br>• Potencialūs turizmo paslaugų teikėjai – vietiniai gyventojai. | 2 prioritetas – produktyvūs ir konkurencingi žmogiškieji ištekliai. |

[850] Rietavo rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.rietavas.lt/index.php?955962187.

[851] Rokiškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:WE0NMGCkOEsJ:www.rokiskis.lt/download/7821/atnaujintas%2520sp%2520galutinis%2520patvirtintas.pdf+&cd=2&hl=lt&ct=clnk

[852] Skuodo rajono savivaldybės internetinis puslapis .http://www.skuodas.lt/index.php?par=25&g=163&iras=1564.

[853] Šakių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.sakiai.lt/go.php/lit/IMG/193

[854] Šalčininkų rajono savivaldybės internetinis puslapis https://www.salcininkai.lt/index.php?350406913

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| **39.** | **Šiaulių miesto savivaldybė.** Pagal 2007–2016 m. Šiaulių miesto strateginį plėtros planą.[855] | Strateginiame plane numatomas suformuoti partnerystės tinklas iš esmės yra visų švietimo klausimais suinteresuotų miesto ir regionų juridinių ir fizinių subjektu lanksti sąveika tikslingai telkiant žmogiškuosius, materialinius, technologinius ir organizacinius išteklius tarpžinybinėms švietimo problemoms spręsti, miestui ir regionui svarbių švietimo sričių plėtrai skatinti. Strateginiame plane yra numatyti pradiniai, būtini veiksmai partnerystės tinklui suformuoti. Tolesni veiksmai priklausys nuo parengtos partnerystės tinklo koncepcijos ir veiklos modelio.<br>Uždavinys – **skatinti investicijas į žmogiškuosius išteklius**:<br>1. skatinti informavimo, konsultavimo ir mokymo paslaugu verslui plėtra;<br>2. Teikti finansinę paramą smulkiojo verslo subjektams, investuojantiems į savo darbuotojų kvalifikavimo tobulinimą ar perkvalifikavimą;<br>3. Apdovanoti įmones garbės diplomais už didžiausias investicijas į žmogišuosius išteklius;<br>**Kasmet ištirti Savivaldybės administracijos darbuotojų mokymų ir kvalifikacijos kėlimo poreikius ir nustatyti prioritetines sritis bei lėšų poreikį.** | 1 prioritetas – atvira, kūrybinga ir atsakinga bendruomenė. |
| **40.** | **Šiaulių rajono savivaldybė.** Pagal Šiaulių rajono strateginį plėtros planą 2011–2017 metams.[856] | Uždavinys – **gerinti rajono valdymą, didinti viešojo sektoriaus darbuotojų gebėjimus;**<br>**Administracinių gebėjimų stiprinimas (kvalifikacijos tobulinimas) Šiaulių rajono savivaldybėje (administracijos skyriuose, tarnybose);**<br>**Administracinių gebėjimų stiprinimas (kvalifikacijos tobulinimas) Šiaulių rajono savivaldybėje (įstaigų, kurių steigėjas yra rajono taryba, darbuotojai;**<br>Tiesioginių užsienio investicijų stoka – to priežastis – nepakankamai palanki investicijoms aplinka: biurokratinės kliūtys, nepakankamai išvystyta infrastruktūra, kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas; | 1 prioritetas – pilietiškos, apsišvietusios, kūrybiškos, sveikai ir saugiai gyvenančios bendruomenės kūrimas. |
| **41.** | **Šilalės rajono savivaldybė.** Pagal Šilalės rajono savivaldybės strateginį plėtros planą iki 2020 metų.[857] | Tikslas – **gerinti socialinių ir viešųjų paslaugų teikimo įstaigų darbą, ugdyti socialinės sferos darbuotojų kompetenciją ir administracinius gebėjimus;**<br>Silpnybė – administracinių gebėjimų stoka sveikatos priežiūros įstaigose;<br>Grėsmė – administracinių gebėjimų stoka neleis parengti kokybiškų projektų finansinei paramai gauti; | 3 prioritetas – žmogiškųjų išteklių ugdymas bei tobulinimas, socialinių paslaugų plėtra. |

[855] Šiaulių miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.siauliai.lt/miestas/strateginis/spp_%20svarstymui_2006_09_08.pdf.

[856] Šiaulių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.siauliai-r.sav.lt/go.php/lit/Strateginis_planas/680.

[857] Šilalės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.silale.lt/go.php/lit/Strateginis-pletros-planas/193

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| | | Galimybė – investicijos į žmogiškąjį kapitalą formuos aukštos kvalifikacijos specialistų pasiūlą, ženkliai pagerins darbo jėgos kokybę; programinis vietos valdžios požiūris į žmogiškųjų išteklių sferą leis sukurti ir įgyvendinti įvairias iniciatyvas, paremtas ilgalaikiu finansavimu; **darbuotojų kompetencijos kėlimas, pasinaudojant žmogiškųjų išteklių plėtros finansavimo galimybėmis;** | |
| **42.** | **Šilutės rajono savivaldybė.** Pagal Šilutės rajono strateginį plėtros planą 2005–2014 metams.[858] | Žinių visuomenės sąlygomis švietimas tampa lemiančiuoju plėtros veiksniu. Švietimo strategijos tikslas – švietimo paslaugų kokybė ir efektyvumas bei sąlygų mokytis visą gyvenimą sudarymas. Nuoseklus šio tikslo įgyvendinimas turėtų sudaryti prielaidas gyventojų socialinės gerovės kilimui ir rajono vystymosi dinamiškumui. Didele dalimi rajono patrauklumas, tame tarpe turizmo kultūros srityse, priklausys nuo žmogiškųjų išteklių kokybės didinimo, įvairaus amžiaus žmonių kompetencijos ir nuostatos mokytis visą gyvenimą plėtojimo;<br>Tikslas – tobulinti turizmo valdymą bei rinkodarą ir formuoti Šilutės krašto kaip unikalaus turistinio regiono įvaizdį.<br>Veiksmai – **atlikti turizmo darbuotojų profesinių gebėjimų tyrimus ir organizuoti diskusijų forumus, siekiant pagerinti turizmo sektoriaus specialistų paruošimo kokybę**. | 3 prioritetas – išsilavinusios ir kultūrą puoselėjančios bendruomenės ugdymas socialiai saugioje aplinkoje; |
| **43.** | **Širvintų rajono savivaldybė.** Pagal Širvintų rajono 2010–2016 metų strateginį plėtros planą.[859] | **Skatinti savivaldybės įstaigų valstybės tarnautojų kvalifikacijos kėlimą;**<br>**Rengti ir įgyvendinti savivaldybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimo projektus** (Širvintų rajono savivaldybės darbuotojų kvalifikacijos kėlimas, Širvintų rajono savivaldybės darbuotojų ir Tarybos narių mokymai, Širvintų rajono savivaldybės administracijos ir savivaldybės įstaigų darbuotojų mokymas, kt.); | 1 prioritetas – žmogiškųjų išteklių ir socialinės gerovės plėtra. |
| **44.** | **Švenčionių rajono savivaldybė.** Pagal Švenčionių rajono savivaldybės 2011–2018 metų strateginį planą.[860] | Švenčionių rajono savivaldybės vizija: Švenčionys – tai patrauklus gyvenimui ir poilsiui rajonas, kuriame:<br>- išvystyta rajono infrastruktūra;<br>- pagerinta ugdymo paslaugų kokybė ir modernizuota ugdymo(-si) aplinka;<br>- parengti investiciniai projektai, didinantys rajono ekonominį potencialą;<br>- plėtojamos turizmo paslaugos;<br>- propaguojamos bendruomenės vertybės, kultūra;<br>- **savivaldybėje dirbantis kompetentingas ir motyvuotas personalas**; | - |

[858] Širvintų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.sirvintos.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai_1431/sirvintu-rajono-2010-bj64.html

[859] Švenčionių rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.svencionys.lt/lit/Strateginiai_planai/5687

[860] Šilutės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.silute.lt:50080/go.php/lit/Planavimo-dokumentai/283

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 45. | **Tauragės rajono savivaldybė.** Pagal Tauragės rajono strateginį plėtros planą 2008–2013 metams.[861] | Pagal daugelį pagrindinių ekonominės ir socialinės plėtros rodiklių Tauragės rajonas atsilieka nuo šalies vidurkio. Sudėtingų problemų yra žmogiškųjų išteklių, ekonominės aplinkos, infrastruktūros srityse.<br>Uždavinys – **gerinti Savivaldybės administracijos, įstaigų darbuotojų administracinius gebėjimus bei viešųjų paslaugų teikimo kokybę išplėtojant elektroninių paslaugų spektrą ir tobulinant darbo organizavimą;**<br>**Priemonė – žmogiškųjų išteklių tobulinimas Tauragės rajono savivaldybės administracijoje – darbuotojų bei vadovų mokymai ir profesinės kvalifikacijos kėlimas regionų plėtros srityje;**<br>Silpnybė – kvalifikuotų specialistų stoka; | - |
| 46. | **Telšių rajono savivaldybė.** Pagal Telšių rajono savivaldybės strateginį plėtros planą 2004–2020 metams. [862] | Žmogaus sveikatos būklė tiesiogiai lemia gyvenimo kokybę, darbo išteklių apimtį ir jų produktyvumą, o vidutinio amžiaus žmonių sergamumas ir mirtingumas reiškia žmogiškojo kapitalo praradimą.<br>Jaunimo centrai – galima įvardinti porą esminių priežasčių, kurios trukdo užtikrinti centrų veiklos efektyvumą. Viena iš jų – žmogiškųjų išteklių stoka, kita – materialinė bazė (didesnių, erdvesnių patalpų poreikis, priemonių trūkumas).<br>Silpna kai kurių įstaigų ir organizacijų materialinė bazė, žmogiškųjų išteklių stoka; | |
| 47. | **Trakų rajono savivaldybė.** Pagal Trakų rajono savivaldybės 2008–2015 metų strateginį plėtros planą.[863] | Silpnybė – rajono vizijai pasiekti labai svarbus kompetentingas, išmanantis visuomenės ir viešojo valdymo tendencijas žmogiškasis kapitalas – kultūros, švietimo, socialinės apsaugos, sporto sveikatos apsaugos, ekonomikos ir kt. vadybininkai, aplinkosaugos, paveldo apsaugos specialistai. Tačiau šiuo metu trūksta aukštos kvalifikacijos darbuotojų dėl migracijos, taip pat ne visi darbuotojai neprisitaikę prie labai sparčių pokyčių, naujovių.<br>Galimybės – **kompetentingo žmogiškojo kapitalo viešajame valdyme stygių gali kompensuoti kitų rajonų, užsienio specialistai, vadybininkai, taip pat ir privačiame sektoriuje.** Vietos žmonių kvalifikacija gali būti keliama perimant gerąją patirtį. Nevyriausybinės ir privačios organizacijos, valstybinės įstaigos (tiek vietos, tiek kituose rajonuose | 2 prioritetas – investicijos į žmones. |

[861] Tauragės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.taurage.lt/index.php?47750830.

[862] Telšių rajono savivaldybės internetinis puslapis .http://www.telsiai.lt/SPP/images/Telsiu_SPP.pdf

[863] Trakų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.trakai.lt/index.php?407826469.

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| | | ar užsienyje) turi sukaupusios naudingos patirties – pavyzdžiui, gerinant socialinės paramos organizavimą bei socialinių įgūdžių ir savarankiškumo ugdymą, neformalųjį (aktyvų) ugdymą, optimizuojant viešąjį valdymą ir panašiai.<br>**Iš ES paramos gali būti reformuojama rajono švietimo, turizmo, kultūros, aplinkosaugos, socialinė, sveikatos ir kitos viešosios politikos sritys, tiek žmogiškojo kapitalo plėtros, tiek materialinės bazės ir infrastruktūros gerinimo kryptimis**.<br>Tikslas – viešojo sektoriaus ekonomiškumo didinimas ir strategijos įgyvendinimo užtikrinimas; kelti gyventojų ir verslo aptarnavimo kokybę viešajame sektoriuje ir didinti jo prieinamumą gyventojams ir verslui (elektroninė valdžia, vieno langelio sistema); **kelti savivaldybės ir jos įstaigų darbuotojų (naujosios viešosios valdybos ir tarptautinio bendradarbiavimo ir kt.) kvalifikaciją, būtiną tinkamai tarnauti bendruomenei ir strategijai įgyvendinti;** | |
| **48.** | **Ukmergės rajono savivaldybė.** Pagal Ukmergės rajono savivaldybės ilgalaikę plėtros strategiją 2008–2015 metams.[864] | Tikslas – užtikrinti prieinamas ir aukštos kokybės viešųjų sveikatos priežiūros, švietimo, socialinių institucijų teikiamas paslaugas;<br>Tikslas – tobulinti viešojo administravimo sistemą:<br>uždavinys: gerinti savivaldybės teikiamų viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą; | 3 prioritetas – naujovėms imlios ir pilietiškos visuomenės kūrimas. |
| **49.** | **Utenos rajono savivaldybė.** Pagal Utenos rajono savivaldybės strateginį veiklos planą 2012–2014 m.[865] | **Galimybė – galimybės pasinaudoti ES finansine parama žmogiškųjų išteklių plėtros srityje; viešojo sektoriaus darbuotojų ir gyventojų kompetencijų didinimas ir kvalifikacijos kėlimas pasinaudojant išorinių fondų finansavimu;**<br>Silpnybė – žemas kompiuterinio raštingumo lygis ir projektų rengimo įgūdžių stoka;<br>Silpnybė – darbo užmokesčio fondas neplanuojamas remiantis žmogiškųjų išteklių poreikio įvertinimu, atsižvelgiant į valstybės institucijų strateginius tikslus ir kintančias funkcijas;<br>Tikslas didinti regiono žmogiškųjų išteklių kompetenciją, skatinti naujų darbo vietų kūrimą, taikyti aktyvias darbo rinkos priemones;<br>Stokojama specialistų, gebančių valdyti ir administruoti ES struktūrinę paramą; | - |

[864] Ukmergės rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.ukmerge.lt/go.php/lit/Strateginis-planas/1020/1

[865] Utenos savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vrm.lt/nrp/assets/files/Utena/Regiono%20pletros%20planas/2_Planas.pdf

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 50. | **Varėnos rajono savivaldybė.** Pagal Varėnos rajono savivaldybės plėtros 2008–2017 metų strateginį planą.[866] | Uždavinys – gerinti socialinių paslaugų kokybę ir pasiekiamumą, **didinant ir gerinant socialinių paslaugų srities žmogiškuosius, organizacinius ir materialinius išteklius; Tikslas – stiprinti savivaldybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų administracinius gebėjimus ir didinti viešojo administravimo efektyvumą;** | 1 prioritetas – bendruomenės pažangos skatinimas ir socialinio saugumo stiprinimas. |
| 51. | **Vilkaviškio rajono savivaldybė.** Pagal Vilkaviškio rajono savivaldybės 2011–2018 metų strateginį plėtros planą.[867] | Žmogiškieji turizmo ištekliai šiame rajone galėtų būti apibūdinami kaip nesusiformavę, ypač profesionalumo požiūriu, nors turintys potencialias teigiamas nuostatas turizmo plėtros atžvilgiu.<br>2008 m. gruodžio mėn. veikla pradėjo Personalo skyrius. Pagrindinė skyriaus veiklos sritis – **personalo administravimas ir personalo dokumentu valdymas. Svarbiausi uždaviniai – padėti savivaldybės administracijos direktoriui formuoti personalo valdymo politika, valdyti personalą, organizuoti žmogiškųjų išteklių plėtrą, dalyvauti formuojant darbuotoju organizacine kultūrą, užtikrinti personalo administravimą;** | 1 prioritetas – žmogiškųjų išteklių, iniciatyvos bei modernios visuomenės ir socialinės gerovės plėtra. |
| 52. | **Vilniaus miesto savivaldybė.** Pagal Vilniaus miesto 2010–2020 metų strateginį planą.[868] | Sparčiai besivystančios programinės įrangos, sudėtingėjantys jų funkcionalumai didina reikalavimus specialistų įgūdžiams. **Siekiant kelti VMSA (Vilniaus miesto savivaldybės administracijos) darbuotojų kvalifikaciją, VMSA įgyvendino Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Vilniaus miesto savivaldybės lėšomis finansuojamą projektą „Vilniaus miesto savivaldybės administracijos darbuotojų gebėjimų tobulinimas diegiant ir plėtojant informacines technologijas;** | - |
| 53. | **Vilniaus rajono savivaldybė.** Pagal Vilniaus rajono savivaldybės 2008–2015 metų strateginį planą.[869] | Savivaldybės misija – kompetentingai tvarkyti rajono viešuosius reikalus siekiant kuo geriau patenkinti skirtingų tautybių rajono gyventojų poreikius. | - |

[866] Varėnos rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.varena.lt/lt/planavimo-dokumentai/strateginis-planavimas/varenos-rajono-savivaldyb-h7fs/varenos-rajono-savivaldyb-fewq.html

[867] Vilkaviškio rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vilkaviskis.lt/go.php/lit/Strateginiai_veiklos_planai/373

[868] Vilniaus miesto savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vilnius.lt/index.php?3311737904

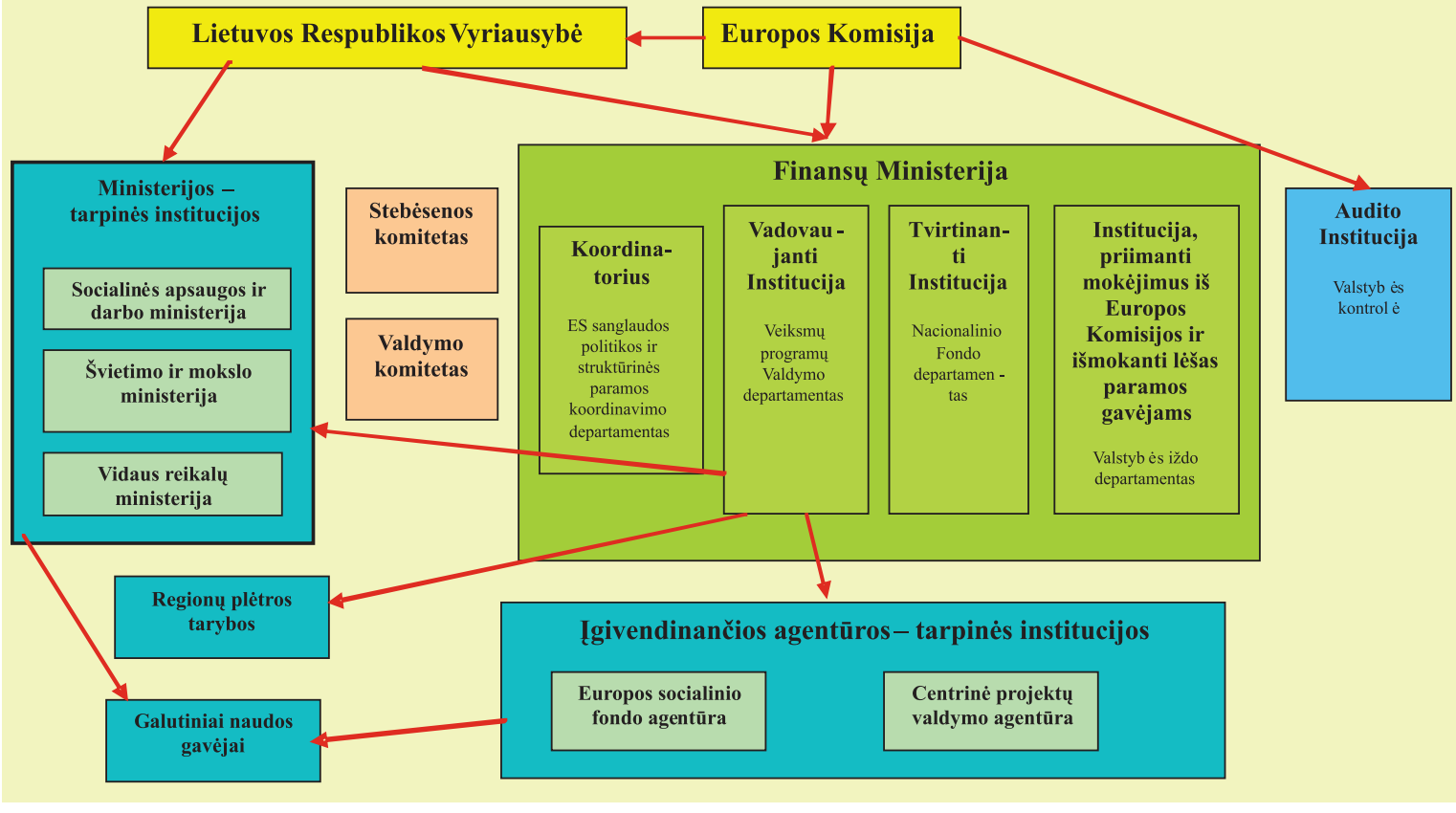
[869] Vilniaus rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.vilniaus-r.lt/index.php?id=18610

| Eil. Nr. | Savivaldybės | ŽM aprašymas: tikslai, uždaviniai, priemonės. ŽM tikslai, priemonės, uždaviniai savivaldybės administracijoje | Ar ŽM nurodyti kaip prioritetinė sritis savivaldybėje? |
|---|---|---|---|
| 54. | **Visagino miesto savivaldybė.** Pagal Visagino miesto savivaldybės plėtros planą 2010–2015 m.[870] | Tikslas – viešojo administravimo sistemos gerinimas;<br>**Uždavinys – gerinti viešojo sektoriaus paslaugų kokybę, pasiekiamumą, infrastruktūrą; gerinti savivaldybės tarnautojų kompiuterinį raštingumą, užsienio kalbų, projektų administravimo žinias; viešojo sektoriaus atstovų projektinių gebėjimų ugdymas;**<br>**Tikslas – žmogiškųjų išteklių kokybinė plėtra;**<br>**Uždavinys – gerinti viešojo sektoriaus įstaigų darbuotojų administracinius gebėjimus, kelti kvalifikaciją;**<br>**Ugdyti savivaldybės darbuotojų, teikiančių viešąsias paslaugas, kompetenciją ir gebėjimus; kelti savivaldybės ir jai pavaldžių įstaigų darbuotojų administracinius gebėjimus;** | 4 prioritetas – ekonomikos aprūpinimas žmogiškaisiais ištekliais. |
| 55. | **Zarasų rajono savivaldybė.** Pagal Zarasų rajono savivaldybės plėtros 2008–2013 metų strateginį planą.[871] | **Galimybė – ES struktūrinių fondu žmogiškųjų išteklių plėtros lėšų panaudojimas;**<br>**Darbuotoju kompetencijos kėlimas, pasinaudojant žmogiškųjų išteklių plėtros finansavimo galimybėmis.**<br>**Tikslas – žmogiškųjų išteklių kokybinė plėtra;**<br>**Uždavinys – gerinti viešojo sektoriaus įstaigų darbuotojų administracinius gebėjimus, kelti kvalifikaciją;**<br>**Priemonė – ugdyti savivaldybės darbuotojų, teikiančių viešasis paslaugas, kompetencija ir gebėjimus;**<br>**Kelti savivaldybės ir jai pavaldžių įstaigų darbuotojų administracinius gebėjimus.** | 4 prioritetas – žmogiškųjų išteklių plėtra; |

[870] Visagino miesto savivaldybės internetinis puslapis. < http://www.visaginas.lt/index.php?-1518610883>

[871] Zarasų rajono savivaldybės internetinis puslapis. http://www.zarasai.lt/userfiles/STRATEGINIS_PLANAS.pdf

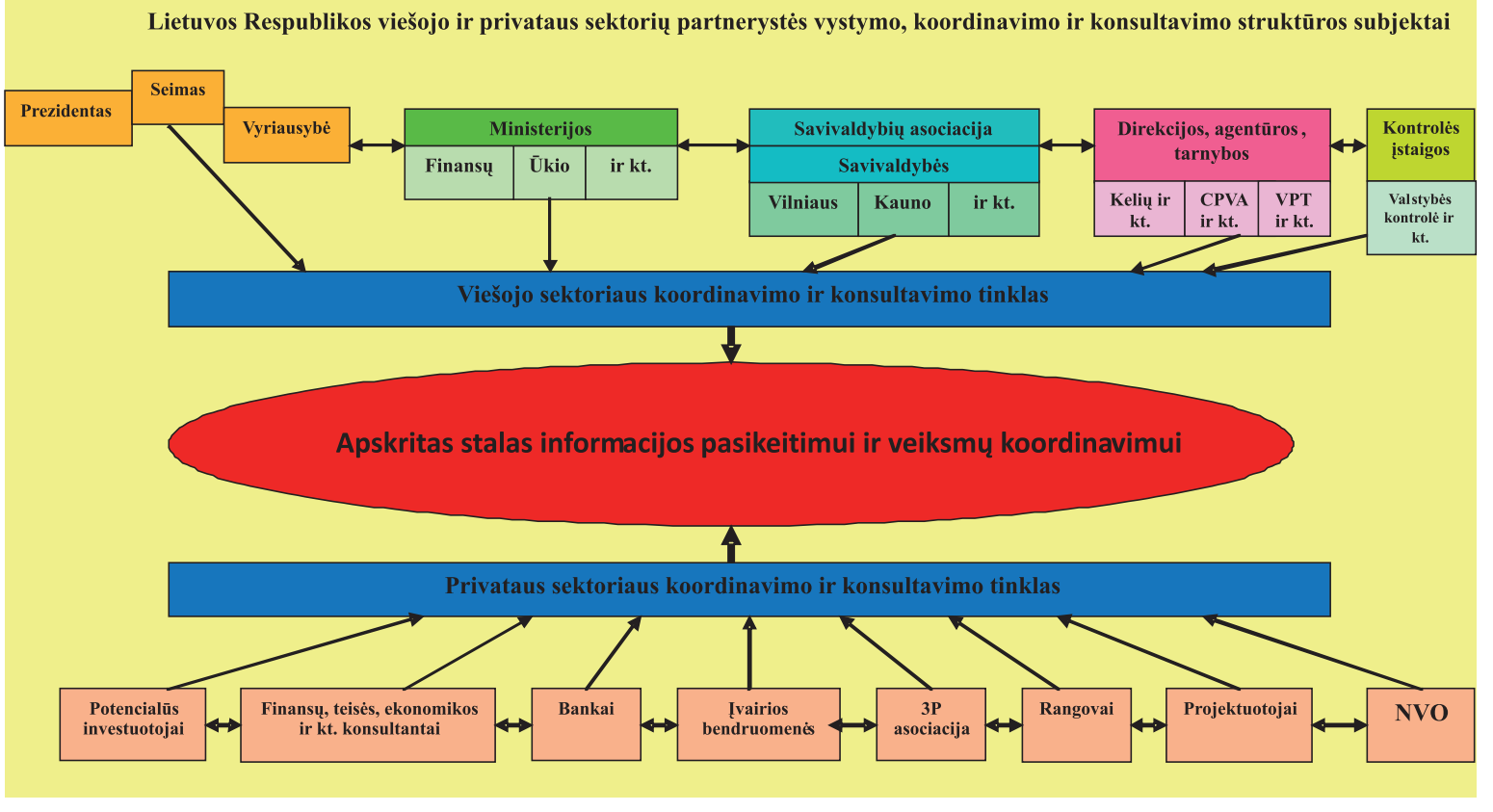
## Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos administravimo schema[872]




[872] Lentelė yra ES paramos internetiniame puslapyje: http://www.esparama.lt/ES_Parama/strukturines_paramos_2007_1013m._medis/titulinis/files/1VP_ZIP_2007-07-30.pdf

**Priedas Nr. 9**

## Lietuvos Respublikos viešojo ir privataus sektorių institucinė struktūra



**Priedas Nr. 10**

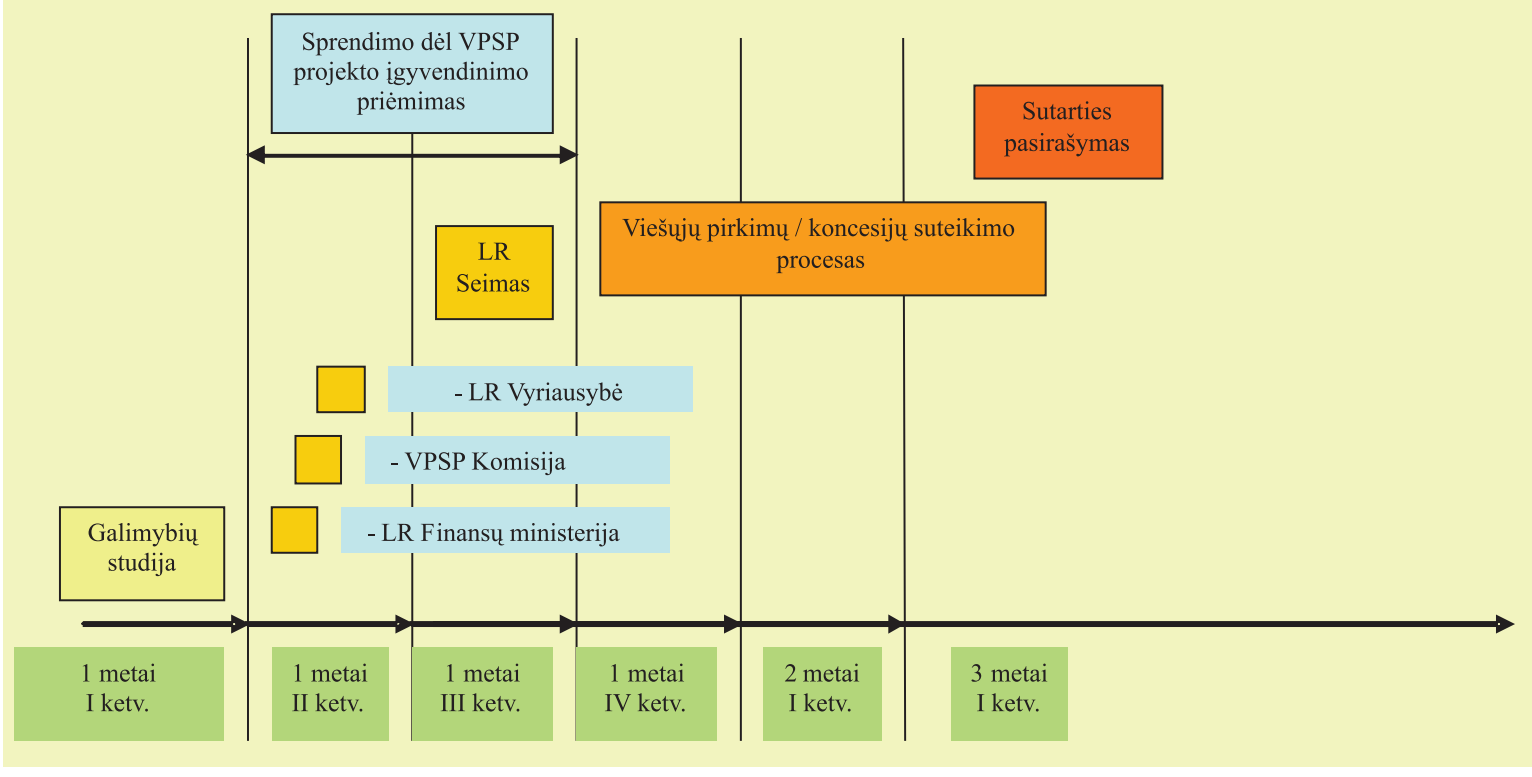
**Strategijose nurodytų VPSP bendradarbiavimo galimybių atitikimas sudarytoms Koncesijų sutartims**

| Eil. Nr. | Savivaldybės, kuriose sudarytos koncesijų sutartys | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę |
|---|---|---|
| **1.** | Akmenės | Siekiama skatinti naujas investicijas, diegiant pramoninius rajonus, dalyvaujant tarptautinėse parodose, taikant viešojo ir privataus kapitalo bendradarbiavimo modelius (valstybės turto ilgalaikės nuomos, koncesijos modelius, mokesčių lengvatas); |
| **2.** | Biržų rajono | Galimybės – savivaldybės, verslininkų ir bendruomenės partnerystė skatins verslo plėtrą rajone ir didins rajono įmonių konkurencingumą. Uždaviniai – skatinti partnerystę tarp vietos verslininkų, bendruomenės ir savivaldybės; |
| **3.** | Druskininkų | Dėl savivaldybės biudžeto sandaros specifikos, savivaldybės galimybės tiesiogiai paremti arba investuoti į verslo plėtrą yra ribotos, todėl didelis dėmesys yra skiriamas ir netiesioginei paramai teikti: mokesčių lengvatų, vietinio užimtumo skatinimo, mokymo, tarpininkavimo, Viešos ir privačios partnerystės projektų vystymo, informacijos skleidimo apie esamas nacionalines ir regionines verslo (ypač smulkaus ir vidutinio verslo, kuris Druskininkuose sudaro pagrindinę dalį) rėmimo programas ir kt. |
| **4.** | Kalvarijos | - Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau numatyta parama verslui ir investavimo galimybėms |
| **5.** | Kauno miesto | Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės iniciatyvų skatinimas. Kauno miesto 2005–2015 metų strateginio plano tikslas – remiantis išskirtais privalumais ir trūkumais nustatyti savivaldybės vaidmenį šalies ir tarptautiniame kontekste, suformuluoti plėtros perspektyvas, siekiant nukreipti viešąsias ir privačias investicijas į didžiausią naudą duodančias priemones savivaldybėje ir už jos ribų. |
| **6.** | Kelmės rajono | - Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau organizuoja verslo dienas Kelmės rajone, siekiant aktyvinti verslo bendruomenę, ir ieškoti sąsajų tarp ekonominių ir socialinių partnerių bei vietos valdžios. |
| **7.** | Kėdainių rajono | - Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau siekiama pagerinti verslo aplinką, sudaryti sąlygas privačioms ir užsienio investicijoms pritraukti bei darbo vietoms sukurti; |
| **8.** | Klaipėdos miesto | - Viešosios sporto infrastruktūros plėtros srityje nustatyti prioritetą valstybės investicijų projektams, kuriems įgyvendinti taikomi bendrojo finansavimo mechanizmai (Europos Sąjungos lėšomis ir (arba) privataus sektoriaus bei savivaldybių institucijų ir kitų organizacijų lėšomis); |
| **9.** | Neringos | - Viešojo ir privataus sektorių partnerystė, plėtojant subalansuotą turizmo infrastruktūrą;<br>- Viešos ir privačios partnerystės projektų įgyvendinimas plėtojant inžinerinę infrastruktūrą, ypač gatvių apšvietimo, automobilių stovėjimo aikštelių, viešojo transporto srityse |
| **10.** | Pagėgių | Turizmo paslaugų plėtra, augantys turistų srautai sąlygos turizmo ir viešosios infrastruktūros plėtrą, grindžiamą finansavimu iš įvairių šaltinių (savivaldybės bei paramos lėšos, privatus kapitalas); ir tarptautinių finansinių institucijų bei privataus kapitalo pritraukimas infrastruktūros plėtros srityje |

| Eil. Nr. | Savivaldybės, kuriose sudarytos koncesijų sutartys | Strategijoje numatyti uždaviniai, liečiantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę |
|---|---|---|
| **11.** | Pakruojo rajono | - Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau numatyta vykdyti aktyvias investicijas infrastruktūros tobulinimui, plėtrai visame rajone. |
| **12.** | Panevėžio miesto | - viešosios sporto infrastruktūros plėtros srityje nustatyti prioritetą valstybės investicijų projektams, kuriems įgyvendinti taikomi bendrojo finansavimo mechanizmai (Europos Sąjungos lėšomis ir (arba) privataus sektoriaus bei savivaldybių institucijų ir kitų organizacijų lėšomis); |
| **13.** | Radviliškio rajono | - Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau siekiama išnaudoti palankią geografinę padėtį, turizmo potencialą užsienio ir vietos investicijoms pritraukti |
| **14.** | Šiaulių miesto | Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau norima skatinti bei įgyvendinti įvairias partnerystės formas, pradedant nuo keliu organizacijų bendradarbiavimo ir baigiant daugelį miesto struktūrų jungiančių partnerystės tinklų kūrimu; |
| **15.** | Šilalės rajono | Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau nurodyta kaip galimybės*: tarptautinių finansinių institucijų bei privataus kapitalo pritraukimas infrastruktūros plėtros srityje*; |
| **16.** | Šilutės rajono | Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau nurodoma kaip rajono stiprybė, kad palaikomi ryšiai su savivaldybės socialiniais – ekonominiais partneriais |
| **17.** | Širvintų rajono | Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau numatyta pritraukti užsienio ir vietines investicijas į verslą ir parengti investicijų pritraukimo strategiją; |
| **18.** | Tauragės rajono | Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau numatoma plėtoti mokslo, verslo ir savivaldos partnerystę sudarant sąlygas inovacijų taikymui; |
| **19.** | Utenos rajono | Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra. Nors Koncesijų sutartis sudaryta, tačiau Utenos rajono savivaldybės bendrame 2012-2014 metų asignavimų ir numatomų finansavimo šaltinių poreikio lentelėje nenumatytos privačios lėšos, o tik iš ES, savivaldybės ir valstybės biudžeto bei iš kelių fondų. |
| **20.** | Vilniaus miesto | Numatyta aktyviai dirbti su potencialiais ir esamais investuotojais, efektyviai skleisti informaciją apie investicines galimybes mieste, skatinti privataus ir viešojo sektorių bendradarbiavimą Vilniaus mieste |
| **21.** | Vilniaus rajono | Strategijoje apie VPSP galimybes duomenų nėra, tačiau numatytas verslo aplinkos gerinimas ir siekiama pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui ir plėtoti verslo informacinę sistemą. |
| | | Iš 21 savivaldybės, kuriose buvo sudarytos koncesijų sutartys, tik devyniose savivaldybių strategijose numatyta viešojo ir privataus sektorių galimybės bendradarbiauti. Nors 12 savivaldybių nenurodė tokių galimybių strategijose, tačiau koncesijų sutartis su privačiu investuotoju buvo sudarytos. |

**Priedas Nr. 11**

**VPSP Projektų rengimo / tvirtinimo tvarka**




Šaltinis: J. Kimonto pristatymas „VPSP rinkos plėtros galimybės Lietuvoje“ 2013 m. gegužės 31 d. konferencijoje organizuotoje verslo konfederacijos kartu su VšĮ „Investuok Lietuvoje“ ir advokatų kontora GLIMSTEDT „Viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje: galimybės verslui“ .

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

Živilė Šutavičienė

# KAPITALO VALSTYBINIS REGULIAVIMAS, ĮGYVENDINANT VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĘ

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, teisė (01 S)

Vilnius, 2013

Daktaro disertacija rengta 2006 – 2013 metais Mykolo Romerio universitete

*Mokslinis vadovas:*

prof. dr. Birutė Pranevičienė (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S) nuo 2012 m. spalio 4 d. iki 2013 m.

dr. Vytautas Šulija (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S) nuo 2006 m. rugsėjo 1 d. iki 2012 m. spalio 4 d.

*Konsultantas:*

prof. dr. Algimantas Urmonas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S) nuo 2006 m. iki 2013 m.

**Daktaro disertacija ginama Mykolo Romerio universiteto Teisės mokslo krypties taryboje:**

*Pirmininkas:*

prof. dr. Armanas Abramavičius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S);

*Nariai:*

prof. dr. Eglė Bilevičiūtė – Mykolo Romerio universitetas socialiniai mokslai, teisė - 01S);
prof. dr. Julija Kiršienė – Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01S);
prof. dr. Kazimieras Meilius – Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01S);
prof. dr. Vytautas Sinkevičius – Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01S).

*Oponentai:*

doc. dr. Linas Meškys – Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S);
doc. dr. Andrejus Novikovas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S).

Disertacija bus ginama viešame Teisės mokslo krypties tarybos posėdyje 2013 m. rugsėjo 20 d. 13 val. Mykolo Romerio universiteto konferencijų salėje (I-414)

Adresas: Ateities g. 20, LT-08303, Vilnius.

Disertacijos santrauka išsiųsta 2013 m. rugpjūčio 20 d.

Su disertacija galima susipažinti Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje (Gedimino pr. 51, Vilnius) ir Mykolo Romerio universiteto (Ateities g. 20 ir Valakupių g. 5, Vilnius; V. Putvinskio g. 70, Kaunas) bibliotekose.

Živilė Šutavičienė

# KAPITALO VALSTYBINIS REGULIAVIMAS, ĮGYVENDINANT VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĘ

## SANTRAUKA

**Tiriamoji problema.** Šiuolaikinės socialinės ekonominės šalies plėtros tendencijos socialinių pokyčių vertinimo požiūriu reikalauja iš naujo įvertinti valdžios institucijų vaidmenį ekonomikoje. Padidėjęs informacijos sklaidos greitis sudaro prielaidas kurtis naujiems tarpinstituciniams socialiniams ir ekonominiams ryšiams, o greitėjantis socialinių ekonominių ir teisinių sąveikų laikas atitinkamai spartina socialinės ekonominės raidos tempus, tęstinai iškelia valstybės institucijoms naujus viešojo valdymo galimybių panaudojimo uždavinius. Valstybei, vykdant reguliacines ir kontrolės funkcijas, nustatant norminiais teisiniais aktais bendradarbiavimo taisykles tarp viešojo ir privataus sektorių, jos vaidmuo iš esmės keičiasi, kadangi viešasis sektorius vis dažniau turi būti aktyvus rinkos dalyvis, o ne tik stebėtojas. Tam, kad viešasis sektorius būtų norimas ir patikimas partneris privačiam sektoriui (ir atvirkščiai), neužtenka vien teisės aktų kaitos, reikalinga mūsų teisinės sąmonės sisteminė kaita, kurią lemia viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo gerų pavyzdžių sklaida, matomi bendrai atlikti objektai ar darbai, kurie vertingi ir naudingi ne tik privačiam sektoriui, bet ir visuomenei.

Tiriamosios problemos teisinis sudėtingumas yra tai, kad viešojo ir privataus sektorių sanglauda integruoja dviejų sektorių institucines ir veiklos galimybes bei absorbuoja teisinio statuso problemas, kurios kyla dėl to, kad vienas sektorius vadovaujasi daugiau viešosios, kitas privatinės teisės normomis. Nors kiekvienas sektorius turi savo tikslus, sektoriniame bendravime turi juos abipusiai derinti, ieškoti kompromisų, pasitelkti ne tik žmogiškuosius resursus, bet ir turimą socialinį bei ekonominį kapitalą. Be to, mokslinių tyrėjų kapitalas daugiau tirtas ekonominiu požiūriu, todėl jo vartojimas teisėje nėra dažnas reiškinys, todėl šio termino teisinė analizė disertacijoje praplečia kapitalo kategorijų vartojimo galimybes teisės moksle. Disertacijoje kapitalas tiriamas per tris jo galimas socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalo vartojimo reikšmes, akcentuojant labiausiai teisiškai reikšmingus sektorinio bendravimo ypatumus. Ekonominio kapitalo analizė atskleidžia labiau įvairiarūšių socialinių ekonominių santykių, vykdant viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektus, valstybinio reguliavimo ypatumus, žmogiškasis kapitalas parodo šių sektorių subjektų teisiškai vertinamus skirtumus kvalifikacijos, administracinių gebėjimų, patirties charakteristikose, o, tuo tarpu, socialinis kapitalas parodo viešojo ir privataus sektorių subjektų abipusio poveikio teisiškai reikšmingas teigiamas ir neigiamas dimensijas.

Kadangi iš viešojo sektoriaus kyla ekonominių, socialinių santykių valstybinio reguliavimo sprendimai, įvairūs teisiniai reguliavimo būdai ir metodai, todėl disertacijoje siekiama ištirti ir pasiūlyti, kaip pasinaudoti kapitalo rūšių ištekliais, kad jie pagerintų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo kokybę. Be to, svarbu pabrėžti, kad viešojo ir privataus kapitalo sąveika kaip kategorija nėra tapati viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės kategorijai. Viešojo ir privataus kapitalo sąveika yra platesnė sąvoka, nes, žvelgiant į šią kategoriją iš administracinės teisės pusės, svarbu pabrėžti, kad viešojo administravimo institucijos ar viešosios įstaigos, tenkinant bendrus visuomenės interesus, suteikiant tam tikras socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas panašias paslaugas sąveikauja su privačiu sektoriumi, vykdant valstybinį reguliavimą, naudoja viešojo ir privataus sektorių partnerystės (toliau VPSP) modelį bei kitus teisinius būdus ir priemones.

Europos plėtros ir rekonstrukcijos banko išvados rodo, kad viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės teisinis reguliavimas Lietuvoje yra aukšto lygio, tačiau šios partnerystės praktika vertinama kaip neefektyvi, žemo lygio, todėl nustatomas atotrūkis tarp gero teisinio reguliavimo ir realaus teisinio įgyvendinimo. Ši banko išvada rodo, kad viešojo ir privataus kapitalo sanglauda nėra tinkamai pritaikoma tobulinant tarpsektorinę partnerystę. Tik išanalizavus strateginius dokumentus, kitus teisės aktus, kitą informaciją, svarbu rasti būdus, kaip galima tobulinti viešąjį valdymą nagrinėjamoje tarpsektorinėje aplinkoje. Svarbu, kad keistųsi pati viešojo valdymo kultūra, būtų pereita prie pagrįstų sprendimų priėmimo ir bendro sutarimo siekimo. Turi būti ne tik tenkinami pagrindiniai saugumo, žmogiškojo orumo poreikiai, bet ir teikiamos mums reikalingos geros kokybės paslaugos. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos turi gebėti veikti strategiškai ir kryptingai, pagrindinį dėmesį sutelkdamos į svarbiausius prioritetus. Viešasis valdymas turi būti neatsiejamas nuo veiklos efektyvumo ir sprendimai įgyvendinami kuo mažesnėmis sąnaudomis.

**Disertacinio tyrimo aktualumas.** Tirti viešojo ir privataus kapitalo sąveikos valstybinį reguliavimą paskatino šios aplinkybės:

1. viešojo ir privataus kapitalo tęstinių sąveikų valstybinis reguliavimas susijęs ne tik su teisinėmis, bet ir su politinėmis, ekonominėmis ir kitomis socialinėmis priemonėmis, kurių sinergetinis įgyvendinimas tinkamiau užtikrina viešojo ir privataus sektorių partnerystę. Tai įgyvendinama teisė atlieka socialinės integracijos funkciją, teisės kūrimu ir jos įgyvendinimu siekiama „užtikrinti ir išsaugoti visuomenės narius jungiančią ir visą visuomenę persmelkiančią teisingą socialinę tvarką, kuri palaikytų ir skatintų santykinai susitelkusios visuomenės stabilų gyvenimą. <...> Teisinė sistema, sąveikaudama su moraline, ekonomine, politine ir kitomis gretimomis socialinėmis sistemomis, turi įgyvendinti teisės socialinę paskirtį, kurioje pabrėžiama: 1) saugoti ir ginti žmogaus pamatinius interesus; 2) užtikrinti visuomenės grupių socialinę ir politinę santarvę; 3) skatinti visuomenės socialinio sugyvenimo kokybės raidą“. Tuo požiūriu svarbu nustatyti ir vertinti viešosios valdžios institucijų valstybinio reguliavimo strateginių pastangų poveikį viešojo ir privataus kapitalo sąveikai ir šių procesų priežastinį ryšį užtikrinant viešojo ir privataus sektorių partnerystę. Čia labai svarbi valstybės palaikoma ilgalaikės strategijos kultūra, tęstinis sisteminis požiūris, politinė valia;
2. tarpsektorinio bendradarbiavimo problemos informaciniu požiūriu labiau atsiskleidžia per kapitalo įvairių kategorijų (socialinio, ekonominio ir žmogiškojo) tarpdisciplininės terminijos vartojimo galimybių didinimą teisėje, tuo geriau pažįstant bendrą socialinį objektą (kapitalą, tarpsektorinę partnerystę);
3. naujo teisinio požiūrio formavimasis tiriant ne tik tų pačių tyrimo objektų tarpdalykinius (ekonominius ir teisinius) ryšius, bet kartu apjungiant juos sisteminiu požiūriu siekiant bendrų tikslų, kurių įgyvendinimas sudaro sąlygas didinti viešojo ir privataus sektorių partnerystės veiksmingumą;
4. nes VPSP yra socialinio kompromiso, pasiekiamo bendru vertybiniu pagrindu būdas, galintis sujungti aptariamus kapitalo ekonominius ir teisinius veiksnius gerinant ir įgyvendinant VPSP teisinį reguliavimą, legitimuojant galimus atskirų kapitalo rūšių ir sektorinio bendradarbiavimo modelius;
5. Lietuvoje VPSP daugiau tirta kaip viešojo administravimo vadybinis objektas, o kaip teisinis institutas labiau nagrinėtas tik privatinės teisės požiūriu.

**Disertacinio tyrimo mokslinis naujumas ir praktinė reikšmė.** Šiame darbe metodologinių viešojo ir privataus sektorių socialinio, ekonominio, žmogiškojo kapitalo kategorijų ir jų sampratų nagrinėjimas atskleidė, kad šios kategorijos apibrėžia bendrus socialinius objektus,

reikšmingus įvairiems socialiniams mokslams, iš jų teisei apskritai ir administracinei teisei konkrečiai. Šios nuostatos grindžiamos sisteminiu požiūriu, kurio vertinamosios analizės lauke yra tarpusavyje siejamos viešojo ir privataus sektorių ir bendros jų veiklos socialinio, ekonominio, žmogiškojo kapitalo objektų dimensijos. Žinia, administracinė teisė yra valdymo interesų suderinimo teisė. Todėl disertacinio tyrimo požiūriu svarbu tarpusavyje suderinti viešojo ir privataus sektorių interesus, nustatyti tokį partnerystės teisinį reguliavimą, kuris būtų konstituciškai pateisinamas, tarnautų bendrai tautos gerovei. „Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas imperatyvas ūkinę veiklą reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, taikytinas ne tik ūkinės veiklos, grindžiamos privačia nuosavybe, bet ir ūkinės veiklos, kuri yra grindžiama valstybine nuosavybe, taip pat ūkinės veiklos, kurioje naudojami visos visuomenės ištekliai, reguliavimui. Konstitucinis Teismas 1996 m. sausio 24 d. nutarime pabrėžė, kad pagal Konstituciją valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi užtikrinti, kad valstybės turtas būtų tvarkomas taip, kad jo tvarkymas neprieštarautų Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintam reikalavimui – ūkinę veiklą reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“. Taigi viešojo ir privataus sektorių veikla bendros tautos gerovei sietina su socialinio, ekonominio, žmogiškojo kapitalo veiksmingu panaudojimu pasitelkiant visas valstybinio reguliavimo, administracinio teisinio reguliavimo galias. Todėl turi būti ne tik konstituciškai pateisinamas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisinis reguliavimas, bet ir *objektyviai pagrindžiamas* privačios ir valstybinės nuosavybės bei visos visuomenės išteklių (socialinio, ekonominio, žmogiškojo kapitalo) sinergetinis (sustiprinantis vienas kitą) panaudojimas. Viešojo ir privataus sektorių bendros veiklos objektyvus pagrindžiamumas ir pateisinamumas, panaudojant socialinį, ekonominį, žmogiškąjį kapitalą, negali būti stichinis, bet kontroliuojamas, ekonominėmis, vadybinėmis, teisinėmis ir kitomis socialinėmis priemonėmis procesas. Administraciniu teisiniu požiūriu šis procesas turi būti suderinamas su teisės objektyvavimu ir tęstinai besivystant į jį transformuotis. Viešojo ir privataus sektorių administracinės teisinės objektyvacijos vyksmas pradiniu momentu yra teisinių idėjų suformulavimas – doktrininis lygmuo. Šio mokslinio tyrimo eigoje nustatėme, kad lygmenį sudaro viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo (partnerystės) socialinio, ekonominio, žmogiškojo kapitalo išteklių pritaikymo administraciniam teisiniam reguliavimui idėjos. Šios teisinio reguliavimo doktrininės idėjos yra makroadministracinis teisinis žinių apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės įgyvendinimą pritaikymo bankas ir jis gali būti panaudojamas, kaip minėtų socialinių struktūrų veiklos teisinio norminio konstravimo (modeliavimo) priemonė. Tokio pobūdžio platus viešojo ir privataus sektorių partnerystės nagrinėjimas yra pirmasis teisės moksle. Disertacinio tyrimo rezultatai gali būti panaudojami tiek toliau plėtojant viešojo ir privataus sektoriaus teorines nuostatas, tiek argumentuojant teisėkūros proveržį šioje srityje: strateginiu ir taikomuoju požiūriais.

**Disertacinio tyrimo objektas** – viešojo ir privataus kapitalo sąveikų panaudojimas teisiniu reguliavimu sudarant sąlygas įgyvendinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę.

**Disertacinio tyrimo dalykas** – teisės ir administracinės teisės teorinės bei praktinės galimybės informaciją apie viešojo ir privataus kapitalo sąveikas panaudoti viešojo ir privataus sektorių partnerystės valstybinio ir teisinio reguliavimo tikslams.

**Disertacinio tyrimo tikslas** – atskleisti administraciniu teisiniu požiūriu viešojo ir privataus sektorių institucines ir funkcines sąveikas, viešojo ir privataus sektorių partnerystės formas, teisinius režimus bei jų įgyvendinimo veiksmingumą Lietuvoje.

Siekiant nustatyto tikslo, disertaciniame tyrime iškelti šie **uždaviniai:**

1. ištirti viešojo ir privataus kapitalo, socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalų sąveikos, taip pat jų sampratų klausimus, atskleisti šios informacijos virsmo pobūdį į teisines idėjas ir, remiantis tokio tyrimo duomenimis, įvertinti jų panaudojimo teorines ir praktines galimybes valstybinio reguliavimo sistemai tobulinti;

2. atskleisti ir įvertinti objektyvios ir subjektyvios viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio instituto formavimosi galimybes Lietuvos teisinėje sistemoje, šio formavimosi veiksnius, partnerystės valstybinio reguliavimo priemones, institucinės ir funkcinės sąveikos teorinius bei praktinius istorinės raidos aspektus;
3. sugretinti viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinius modelius Lietuvoje ir pasaulyje, nustatyti jų panašumą ir skirtumą, partnerystės poreikį ir galimas viešojo, privataus sektorių bendradarbiavimo teisines formas Lietuvoje;
4. ištirti viešojo ir privataus sektorių sanglaudos formavimosi trikdžius Lietuvoje, nustatyti viešojo administravimo institucijų sąveikumo didinimo ir viešojo administravimo veiksmingumo veiksnius viešojo bei privataus sektorių bendradarbiavimo srityje;
5. apžvelgti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo ir partnerystės projektus Lietuvoje ir įvertinti jų privalumus, trūkumus bei tolesnio partnerystės projektų įgyvendinimo kelius.

**Hipotezė.** Viešojo ir privataus sektorių partnerystės valstybinis reguliavimas Lietuvoje nėra sėkmingas, nes teisiniu reguliavimu bandoma dažnai spręsti, kokią nors nedidelę dalį partnerystės klausimų, neatsižvelgiant į galimus sisteminius sprendimus.

Ginamieji disertacinio tyrimo teiginiai.

1. Moksliniu bei praktiniu požiūriu viešojo ir privataus kapitalo sąveikos, viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo atskirų sąvokų bei kategorijų formų ir turinio plėtojama analizė atskleidžia ne tik aktualią teisinę aplinką, kuri sudaro sąlygas geriau tobulinti kapitalo ir tarpsektorinių sąveikų modelius, juos pritaikyti, formuojant tolesnius teisinio reguliavimo tikslus ir uždavinius, bet ir darant pozityvų poveikį politikų, teisininkų, mokslininkų požiūriams.
2. Viešojo ir privataus kapitalo ir atskirų jų formų ( socialinio, ekonominio, žmogiškojo) sąveikos valstybinis reguliavimas nėra savitiksliai siekiamas tikslas, o sisteminio požiūrio įgyvendinimo pereinamasis etapas tobulinant viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą, formuojant šių sektorių partnerystės teisinius modelius tam tikroje politinėje, ekonominėje, teisinėje ir kitokioje socialinėje aplinkoje.
3. Privataus sektoriaus subjektai, bendradarbiaudami partnerystės pagrindais su viešuoju sektoriumi, neaiškiai nustato šios partnerystės apimtį ir ribas, nepakankamai paskirsto kiekvieno iš sektoriaus kompetenciją, pasidalija riziką su kitu sektoriumi, dėl to atsiranda partnerystės trikdžių konsoliduojant ne tik savo turimą kapitalą (ekonominį, žmogiškąjį, socialinį), bet ir dalinantis idėjomis bei aiškiai numatant norimą partnerystės rezultatą. Dėl susidariusių partnerystės trikdžių gali kilti ilgalaikiai teisiniai ginčai, o jų nagrinėjimas teismuose didina partnerystės sąnaudas, kurias patiria abu sektoriai spręsdami nepavykusio bendradarbiavimo ginčytinus klausimus.
4. Viešojo ir privataus sektorių partnerystei plėtoti, užtikrinant viešąjį interesą, yra būtinas objektyvus poreikių nustatymas valstybės ir regionų lygmenyse. Tam tarnauja socialinių ryšių tarp savivaldybių, tarp savivaldybių ir bendruomenės, tarp savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų glaudus bendradarbiavimas, pasitikėjimas vienas kitu.

**Darbo struktūra.** Disertaciją sudaro įvadas, dėstomoji dalis, susidedanti iš trijų skyrių, išvados, pasiūlymai, literatūros sąrašas, 11 priedų.

*Disertacijos įvadas* parengtas pagal Lietuvoje ginamoms disertacijoms nustatytus reikalavimus. Čia be kitų imperatyviai teiktinų metodologinių klausimų pateikiama ir aptariama panašiomis temomis atlikta tyrimų apžvalga ir šio mokslinio tyrimo metodika.

*Pirmoje dalyje* analizuojamos kapitalo sąvokos ir kategorijos, jų vartojimo lygmenys teisės moksle, atsižvelgiant į tai, kad tas vartojimas turi būti sisteminiai siejamas  su visų socialinių

mokslų sąvokų ir kategorijų vartosena. Čia taip pat nagrinėjamos socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalo panaudojimo galimybės viešojo ar privataus sektorių bendrai veiklai.

*Antroji dalis* skirta objektyvios ir subjektyvios viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio instituto formavimosi galimybėms Lietuvos teisinėje sistemoje studijai. Čia analizuojama viešojo ir privataus sektorių partnerystės kilmė ir raida pasaulyje bei Lietuvoje, nagrinėjami partnerystės teisinio reguliavimo dalykai, metodai ir principai, pagrindiniai partnerystės bruožai, aptariami ir vertinami argumentai „už" ir „prieš" viešojo ir privataus sektorių teisinės partnerystės formų taikymo klausimais. Šioje tyrimų grandinėje svarbią vietą užima viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikių ir galimybių Lietuvoje nustatymas. Pagal šią diagnozę yra orientuojamasi į tikslų, argumentuotą partnerystės formulavimą.

*Trečioji disertacijos dalis* plačiai nagrinėja viešojo ir privataus sektorių partnerystės sanglaudos formavimo ir trikdžių Lietuvoje klausimus. Yra aptariama institucinio viešojo ir privataus sektorių partnerystės modelio ir jo įgyvendinimo Lietuvoje problema. Taip pat yra vertinamas sutartinis viešojo ir privataus sektorių partnerystės modelis Lietuvoje ir analizuojami šio modelio įgyvendinimo klausimai, pažymima koncesijos sutarčių įgyvendinimo svarba ir atskleidžiama problematika, kylanti iš vienos ar kitos šalies interesų nepaisymo. Vertybiniu požiūriu nagrinėjamos koncesijos ir kitų teisinių kategorijų vartojimo paskirties klausimai, sprendžiama, ką daryti, esant galiojančių normų konkurencijai, nagrinėjant šiuos klausimus Lietuvos ir ES teismų praktikos kontekste. Palaikoma metodologinė mintis, kad būtina atsižvelgti į viešojo ir privataus sektorių partnerystės bendrosios (makro) aplinkos ir teisėtų lūkesčių teisinės valstybės principų įgyvendinimo sąveikos bendruosius ir specialiuosius ypatumus. Remiantis disertantės ir kitų autorių tyrimais, pabrėžiama, kad teisėtų lūkesčių požiūriu staigus teisinės aplinkos pokytis privačiam sektoriui yra pavojingas, nes, mėginant išvengti retroaktyvaus teisės taikymo bei siekiant apsaugoti asmenų teisėtus lūkesčius, kyla pavojus, jog tie asmenys, kuriems jau bus taikomas naujas teisinis reguliavimas, jausis diskriminuojami, lyginant su tais, kurių teisėtiems lūkesčiams įgyvendinti bus teikiama pirmenybė, jiems naujas teisinis reguliavimas nebus taikomas. Akcentuojama, kad iš politinės – teisinės aplinkos veiksnių, realiai turinčių įtaką dabartiniu metu viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio reguliavimo situacijai, reikėtų išskirti vyriausybės stabilumo, politinių partijų įtakos verslui, valstybinio reguliavimo, įstatymų (ypač mokesčių) kaitos, teisės aktų skaidrumo institucinių – organizacinių sprendimų, teismų sistemos funkcionavimo, korupcijos lygio, lobizmo apraiškų, priklausymo ES ir kitoms europinėms struktūroms veiksnius, kurių poveikį būtina žinoti teisėkūrinėje veikloje. Remiantis analitinėmis pozicijomis vertinami viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo ir partnerystės projektai Lietuvoje, atskleidžiama partnerystės institucinė struktūra, apžvelgiamos pagrindinės valstybinio reguliavimo prielaidos, įgyvendinant VPSP projektus.

**Tyrimų apžvalga.** Viešojo ir privataus kapitalo valstybinio reguliavimo poveikio problema viešojo ir privataus sektorių partnerystei, žvelgiant į mokslo publikacijas, iki šiol yra fragmentinio domėjimosi objektas. Vyrauja probleminiai straipsniai, tačiau trūksta visaapimančių tos problemos tyrimų, tiek disertacijų, tiek monografijų prasme. Be abejo, kiekvieną problemos aspektą galima nagrinėti atskirai: mokslinė praktinė medžiaga tikrai įdomi ir turininga, suteikianti gilesnį suvokimą tiek apie viešojo ir privataus kapitalo, tiek apie viešojo ir privataus sektorių partnerystę. Kita vertus, viešojo ir privataus sektorių partnerystė Lietuvoje vis dažniau tampa mokslinio tyrimo objektu ir ji analizuojama iš įvairių požiūrių taškų. Lietuvoje ši kategorija labiausiai nagrinėta viešojo administravimo, naujosios vadybos požiūriu A. Raipos ir E. Skietrio darbuose, Z. Gineitienės ir T. Valio, D. Gudelio ir V. Rozenbergaitės, M. Dūdos, L.V. Karlavičiaus, B. Karlavičienės ir I. Grigonienės, Pauliukevičiūtės A., Sander van der Molen, M. Vilio, J. Damkaus ir A. Jakubavičiaus, R. Smaliukienės, A. Stasiukyno, T. Tamošiūno ir

V. Žilakauskytės straipsniuose, šiek tiek daugiau vietos tam skiriama V. Obrazcovo, E. S. Savas, E.E. Jančausko monografijoje. Plačiausiai viešojo ir privataus sektorių partnerystės tema nagrinėta Kauno technologijos universitete 2012 m. V. Kavaliauskaitės apgintoje disertacijoje „Viešųjų paslaugų kontraktavimas vietos savivaldos institucijose". Užsienio literatūroje plačiau nagrinėjama viešojo ir privataus sektorių partnerystė transporto srityje E. Iossa ir D. Martimort straipsniuose, E. Juan ir L. Trujillo straipsniuose, kitose srityse L. G. Crowley ir A. Karim, E. Sadka, A. Eustache darbuose, G. A. Hodge ir C. Greve, E. R. Yescombe, A. Bartan, M. Essig ir B. Schaefer, C. Bovis, D. Hall, S. H. Linder, R. D. Varnavskii, A. V. Klimenko, V. A. Koroliov, P. Sadran, E. S. Savo, A.A. Pankratov ir kitų autorių darbuose.

Viešojo administravimo, naujosios vadybos požiūrį viešojo ir privataus sektorių partnerystės klausimus nagrinėjantys autoriai daugiausiai dėmesio skiria šių kategorijų sampratai, teoriniams šios partnerystės įgyvendinimo aspektams, partnerystės galimybėms ir jos plėtrai, viešojo administravimo ir verslo vadybos integravimui į viešojo ir privataus sektorių sąveiką, bendradarbiavimo įtakai socialinės atsakomybės požiūriu. Taip pat nagrinėjama viešojo ir privataus sektorių partnerystės įtaka inovacijoms, naujoms investicijoms, atskiri partnerystės atvejai ir kiti klausimai. Visa tarpdisciplininė

informacija disertacijoje buvo naudojama kaip informacinis bankas, formuluojant viešojo ir privataus kapitalo sanglaudos bei viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinius požiūrius, ir kaip smegenų šturmo metodas tas problemas tirti viešojo ir privataus kapitalo socialinį reiškinį teisinio reguliavimo požiūriu. Aukščiau minėti autoriai tarp svarbiausių viešojo ir privataus sektorių partnerystės spręstinų problemų ir, mūsų nuomone, koncentruota forma transformuotinų į teisinio tyrimo lygmenys yra:

1. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės sąvoka aiškinama nevienareikšmiškai. Kai kurie autoriai mano, kad viešojo ir privataus sektorių partnerystė, kaip savarankiška viešųjų paslaugų teikimo ir viešosios infrastruktūros kūrimo forma neegzistuoja. Tyrinėtojai netgi įtaria, kad VPSP kategorija gali tapti patogia priemone paslėpti tikruosius vyriausybių politikos tikslus – privatizaciją, valstybinio sektoriaus mažinimą ir privačių tiekėjų rėmimą, perleidžiant jiems viešųjų paslaugų teikimą. Visgi nemažai tyrinėtojų partnerystę pripažįsta su tam tikrais atskirų apibrėžimų niuansais, kaip tam tikros trukmės bendradarbiavimą tarp viešojo ir privataus sektorių, kai kartu kuriamos viešosios prekės ir paslaugos, taip pat dalijamasi šios veiklos rizikomis, kaštais ir resursais. Tokia partnerystės apibrėžtis išskiria svarbiausius požymius: 1) bendrą veiklą kuriant viešąsias prekes ir paslaugas bei jų tiekimui būtiną infrastruktūrą; 2) tam tikrą bendradarbiavimo trukmę; 3) pasidalijamą tarp partnerių rizika, kaštais ir resursais. Tarp tyrėjų dominuoja nuostata, kad pagal rinkos principus partnerystė tampa svarbiu viešojo sektoriaus pertvarkos įrankiu. Atliekant VPSP rinkos proceso dalyvių veiksmus, daugelis viešojo sektoriaus funkcijų yra perduodamos privačiam sektoriui, kuris jas įgyvendina daug veiksmingiau ir mažesnėmis sąnaudomis, o viešasis sektorius perima naujausius privataus sektoriaus valdymo metodus ir vertybes, įsisavina rinkos veikimo principus. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė yra alternatyva tradiciniam viešųjų paslaugų organizavimui viešajame sektoriuje, viešiesiems pirkimams, privatizavimui, kuriam būdinga tai, jog viešosios nuosavybės teisės bei teisės teikti, kokias nors paslaugas, atiduodamos privačiam sektoriui. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė užtikrina, kad privatūs investuotojai tam tikrą laikotarpį galėtų naudotis viešuoju turtu, tačiau šio turto nuosavybės teises išsaugotų viešojo sektoriaus institucijos (M. Dūda, E. S. Savas, D. Gudelis, V. Rozenbergaitė, A. Stasiukynas, Z. Gineitienė, T. Valys, T. Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, S. Molen, M. Vilys, J. Damkus, A. Pauliukevičiūtė, P. Sardan, , G. A. Hodge, C. Greve, S. H. Linder, E. R. Yestcombe).

2. VPSP tampa viena iš svarbiausių viešojo sektoriaus moderninimo strategijų, leidžiančių panaudoti privataus sektoriaus kapitalą, žinias ir gebėjimus valdžios problemoms spręsti. Integruodama geriausias viešojo ir privataus sektorių savybes, ji leidžia pasiekti sinerginį efektą, siekiant viešojo sektoriaus tikslų. Viešojo sektoriaus institucijos turėtų teikti prioritetus tiems viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektams, kuriais galima siekti, jog būtų sukurta papildoma nauda visuomenei. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektai įgyvendinami tiesiant kelius, statant tiltus, kitus visuomenei reikšmingus statinius, reikalaujančius didelių investicijų. Naudojant privataus sektoriaus išteklius, statomos ir remontuojamos ligoninės, mokyklos, autobusų ir geležinkelio stotys, elektrinės, kalėjimai, valdžios institucijų pastatai. Naudojantis viešojo ir privataus sektorių partneryste, pertvarkomi vandens ir šilumos ūkiai (V. Obrazcovas, E. S. Savas, E. E. Jančauskas, M. Dūda, D. Gudelis, A. Guogis, V. Rozenbergaitė, V. Kalinovienė, L.V. Karlavičius, B. Karlavičienė, I. Grigonienė, T.Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, R. Smaliukienė).
3. Viešosios ir privačios partnerystės projektai negarantuoja greito pelno, tad jie turi būti taikomi tik ten, kur galima pademonstruoti jų pranašumą ir pelningumą. Dėl to VPSP suteikia kiekvienam iš partnerių galimybę sutelkti savo dėmesį į tą veiklos sritį, kuri labiausiai atitinka jo gebėjimus. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje viešojo ir privataus sektorių partnerystė gali būti perspektyvi, jei bus didinamas žmogiškų išteklių konkurencingumas, plėtojamos informacinės ir komunikacinės technologijos (M. Dūda, T.Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, E. S. Savas, J. G. A. Hodge ir C. Greve).
4. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektai bus sėkmingai įgyvendinami tik tuomet, jeigu bus užtikrintas tinkamas sutarčių, rizikos valdymas, bus įdiegtos veiklos vertinimo ir kokybės valdymo sistemos, jei viešojo sektoriaus institucijos, įsitraukdamos į viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektus, stengsis apsaugoti visuomenės interesus. Savo tikslo viešasis sektorius dažniau turėtų siekti sudarydamas VPSP sutartis. Jose galėtų būti numatyta, jog viešasis sektorius neatlieka mokėjimų tol, kol objektas nesukuriamas ir nepradedamas eksploatuoti. Visas nenumatytas išlaidas ir nuostolius padengia privatus sektorius. Taip pat sutartyse turėtų būti numatyti didesnę atsakomybę užtikrinantys privataus partnerio ilgalaikiai įsipareigojimai. Sutartis tampa tuo instrumentu, kuriuo galėtų būti valdoma rizika, jos dalis perduodama antrajai pusei (L.V. Karlavičius, B. Karlavičienė, I. Grigonienė, D. Gudelis, A. Guogis, T.Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, R. Smaliukienė).
5. Lietuvoje viešojo ir privataus sektorių partnerystės galimybės būtų panaudojamos geriau, jeigu Lietuvos Vyriausybė formuotų ir įgyvendintų nuoseklią viešojo ir privataus sektorių partnerystės plėtros politiką: kurtų viešojo ir privataus sektorių partnerystei palankią teisinę aplinką, konsultuotų pavaldžias institucijas ir savivaldybes apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės galimybes, sukurtų partnerystės projektų efektyvumo ir veiksmingumo įvertinimo mechanizmus. Valstybės institucijų ir savivaldybių vadovai neturi reikiamų žinių ir kompetencijos apie galimybes viešąsias paslaugas teikti netradiciniais būdais, neieško naujų formų, kurios pritrauktų lėšų ir išlaikytų viešojo sektoriaus kontrolę ir nuosavybę, nėra pakankamai aktyvūs sudomindami privatų sektorių bendradarbiavimo galimybėmis. Teisinė-ekonominė aplinka dar nėra palanki viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės projektams, teisinės-biurokratinės procedūros, nors jos galbūt ir atlieka korupcijos prevencijos funkciją, neretai ne padeda, o trukdo sudaryti valstybės institucijoms ar savivaldybėms, kartu ir visuomenei, naudingas sutartis su privačiomis įmonėmis. Lietuvoje būtina tobulinti teisinius pagrindus tam, kad partnerystės projektai galėtų būti sėkmingai įgyvendinami. Todėl

be ekonominės analizės turi būti atliekama ir teisinė partnerystės galimybių analizė. Valdžia turi įvertinti, ar egzistuojanti teisinė struktūra sudaro palankias sąlygas partnerystės projektui įgyvendinti, ar pasirinkta partnerystės forma neprieštarauja nacionalinėje teisėje įtvirtintoms normoms (Z. Gineitienė, T. Valys, E. Skietrys, A. Raipa, L.V. Karlavičius, B. Karlavičienė, I. Grigonienė, A. Bartan, M. Essig ir B. Schaefer ).

6. Bendradarbiavimas yra dažniausiai apibūdinamas tokiais požymiais kaip tarpusavio pasitikėjimas, bendra vizija, dalyvavimas arba kaip ilgalaikis procesas, kuriame privatusis ir viešasis sektoriai nusistato bendrą misiją, tikslus ir bendromis pastangomis bando juos įgyvendinti. Todėl toks bendradarbiavimas yra susijęs su konfliktų, kurie neišvengiamai kyla dviejų organizacijų sąlyčio metu, sprendimu. Pagal šį požiūrį svarbu veiksmingai spręsti tarporganizacinius konfliktus, kurie yra vienas iš svarbiausių jungtinės veiklos intensyvumo stimuliatorių (V. Kalinovienė, R. Smaliukienė, L.G. Crowley, A. Karim. R. D. Putnam).

Teisiniu požiūriu viešojo ir privataus sektorių partnerystę nagrinėja S. Urbonavičius. Čia paliečiama partnerystės genezė pasaulyje ir Lietuvoje, jos socialinio poveikio vertinimo teoriniai ir praktiniai aspektai, partnerystės formos ir kiti aktualūs klausimai. Autorius didelį dėmesį skyrė koncesijai kaip vienai iš seniausių ir plačiausiai taikomų viešosios ir privačiosios partnerystės formų, padėjusių įgyvendinti daugelį projektų, užtikrinančių viešojo sektoriaus funkcijų įgyvendinimą pasitelkiant privatų kapitalą visame pasaulyje. Jis pažymėjo, kad nuo pirmojo Koncesijų įstatymo priėmimo Lietuvoje ši teisinių santykių forma nebuvo plačiai taikoma. S. Urbonavičius atkreipė dėmesį į tai, jog taikymo kliūtimi, manoma, buvo nepalankus teisinis reglamentavimas ir menkas visuomenės suvokimas, kas yra koncesijos sutartis bei kokiais atvejais ji sudaroma.

G. Kuncevičius savo disertacijoje „Administracinės sutarties institutas ir jo teorinis pagrindimas“, nagrinėdamas administracinių sutarčių pritaikymą, sutartis siejo ir su viešosios privatinės partnerystės institutu. Jis pastebėjo, kad administracinė sutartis kaip ir viešoji privatinė partnerystė yra sąveikos viešajame valdyme formos, kadangi ir sutarties šalys, ir viešosios privatinės partnerystės šalys nėra valdžios-pavaldumo santykiuose.

Kapitalą, kaip teisinį reiškinį, jo turinio, sampratos ir struktūros požiūriu nagrinėjo J. Kiršienė ir A. Tikniūtė. Autorės pastebėjo, kad Lietuvos ir užsienio šalių autorių teisės mokslo darbuose pasigendama kapitalo, kaip teisinio reiškinio, sampratos, jo atsiradimo prielaidų bei paskirties analizės. Dėl kapitalo teisinės doktrinos stokos teisininkai vengia šios sąvokos arba dažnai ją vartoja netiksliai, ne pagal paskirtį**.** Autorės pažymi, kad kapitalą, kaip socialinį reiškinį, dažnai teisininkai ir ekonomistai supranta skirtingai. Anot J. Kiršienės ir A. Tikniūtės, reikėtų plačiau mokslo darbuose aptarti teisinę kapitalo sampratą, nes šiuolaikinė ekonominė apyvarta kelia neišvengiamą teisės bei ekonomikos mokslų integracijos reikalavimą.

## Disertaciniam tyrimui atlikti taikyta metodika

**Dokumentų analizės** metodas disertaciniame tyrime buvo vienas iš pagrindinių informacijos apie viešojo ir privataus kapitalo valstybinį reguliavimą bei viešojo ir privataus sektorių partnerystę šaltinių. Gauta informacija, visų pirma, buvo naudojama keliant tyrimo hipotezes bei atliekant temos bendrąją įžvalgą. Antra, metodo pagalba buvo plačiai analizuota Lietuvos ir užsienio autorių mokslinė literatūra, oficialūs leidiniai ir teisės aktai, susiję su viešojo ir privataus sektorių teisiniu reguliavimu. Antai, analizuota virš 80 nacionalinės teisės aktų ir projektų, 15 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimų, 25 Europos Sąjungos teisės aktų ir kitų dokumentų, 23 teismų praktikos atvejai, 21 miestų bei rajonų savivaldybių koncesijų sutartys bei 60 savivaldybių strateginiai planai. Dokumentų analizės metodu buvo gauta informacija

apie viešojo ir privataus sektorių partnerystės idėjas ir galimybes, institucijų strategijose numatytus uždavinius, liečiančius viešojo ir privataus sektorių partnerystę, koncesijų sutarčių teisines formas pasaulyje, sutarties sritis, šalis Lietuvos savivaldybėse, patalpintą (nepatalpintą) informacijos pobūdį koncesijų sutarčių klausimais oficialiuose savivaldybių ir viešųjų pirkimų internetiniuose puslapiuose, teisės aktų analizę, reguliuojami žmogiškųjų išteklių klausimai. Taip pat tuo pačiu metodu analizuota informacija apie žmogiškųjų išteklių įgyvendinimo galimybes ir priemones savivaldybėse, žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programas, Lietuvos Respublikos viešojo ir privataus sektorių institucinę struktūrą ir kitą medžiagą aktualiais temos klausimais. Specialiosios teisinės literatūros tyrimas taip pat darytas remiantis sisteminės, lyginamosios ir metaanalizės, o taip pat bendraisiais teisės tyrimo metodų principais.

**Sisteminės analizės** metodas padeda mintyse skaidyti tyrimo objektą į sudėtines dalis bei atskleisti jų tarpusavio sąsajas, rasti viešojo ir privataus kapitalo bei viešojo ir privataus sektorių veiklos, jų bendradarbiavimo tinkamą vietą platesniame teisinių, ekonominių, politinių, vadybinių ir kitų socialinių visumos ryšių kontekste. Tai padeda tinkamiau nustatyti ir nagrinėti teisines viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo problemas tarpdisciplininėje informacinėje erdvėje, nes šis tyrimo objektas nėra administracinės ar kitos teisės šakos monopolis, o yra bendras socialinio pažinimo objektas, kur kiekvienas tyrėjas nustato savo tyrimo tikslus ir uždavinius bei ieško tam tyrimui savo metodikos. Tuo būdu, sisteminės analizės metodas šiame teisiniame tyrime padeda pažinti socialinį objektą panaudojant visą socialinę informaciją. Bendriausios reikšmės požiūriu kategorija „viešasis sektorius“ apima valstybės bendruosius sprendimus ir jų padarinius. Panaudojant sisteminės analizės metodą, buvo atliekama viešojo sektoriaus vykdomų reformų analizė Lietuvoje siekiant atskleisti Europos Sąjungos politikos įgyvendinimo problemas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo srityje**.** Šis metodas įgalino matyti viešojo ir privataus kapitalo bei viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą makro, mezo ir mikro tyrimo lygmenyse. Taip pat aptariamasis metodas padėjo kurti šio tyrimo metodiką, t.y. apsispręsti, kokius kitus metodus tikslinga taikyti šiame tyrime, atsižvelgiant į tyrimo tikslą, uždavinius, hipotezes ir ginamuosius disertacinio tyrimo teiginius. Pagaliau, naudojantis šiuo metodu, buvo siekiama nustatyti viešojo ir privataus sektorių sisteminę naudą ir trūkumus, priežastis, kurios leistų efektyviai vykdyti viešojo ir privataus sektorių įgyvendinimo projektus.

**Lyginamasis** metodas taikytas šiais aspektais:

1) teoriniame lygmenyje buvo lyginami įvairių teoretikų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo siūlomi modeliai, siekiant nustatyti jų idealių ir įgyvendinamų formų bei metodų būdingus bruožus ir skirtumus, o taip pat apibendrinant viso tyrimo informaciją bei formuluojant išvadas;
2) teisės aktų lygmeniu, analizuojant skirtingų valstybių viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo reguliavimo sistemas, jų esminių požymių panašumus ir skirtumus;
3) kompensuojant lyginamojo metodo trūkumus tyrimo objekto atžvilgiu ir didinant tyrimo rezultatų patikimumą šiuo metodu gauta informacija buvo lyginama su informacija, gauta kitais metodais, pavyzdžiui, metaanalizės, istoriniu metodais.

**Lyginamasis istorinis** metodas. Šiuo metodu buvo siekiama atskleisti viešojo ir privataus sektorių sampratos kaitą bei šią raidą nulėmusias priežastis, leisti įžvelgti bendradarbiavimo problemų sprendimo būdus, partnerystės teisinio reglamentavimo ir jo ribų aiškinimo teismų praktikoje bei teisės doktrinoje raidą tiek tarptautiniu, tiek ir Lietuvos teisės aspektu.

**Ekspertinės apklausos metodas** – šio metodo pagalba buvo siekiama apklausti ekspertus praktikus, geriausiai išmanančius nagrinėjamą problemą, sužinant iš jų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavime iškilusias praeityje ir šiuo metu teisinio reguliavimo bei kitas problemas.

**Loginis–analitinis** metodas kaip loginio mąstymo procesas buvo taikomas siekiant sukonkretinti, suprasti abstraktų teisės aktuose ar kituose šaltiniuose įtvirtintų nuostatų arba nebaigtų paaiškinti aplinkybių, susijusių su viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo esme, situacijas. Remiantis šiuo metodu buvo galima tinkamai aiškinti viešojo ir privataus bendradarbiavimo teisės normų turinį, pateikti išvadas bei pasiūlymus. Loginis-analitinis metodas padėjo atrinkti ir vertinti tinkamiausius viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo variantus bei, ieškant optimalaus teisinio reguliuojančio poveikio, sprendimus, remiantis logika, analize, procedūromis ir metodais, naudojamais rinkos aplinkoje. Taip pat šis metodas leido panaudoti indukcijos ir dedukcijos būdus hipotezių, teorinių teiginių teisingumui nustatyti.

**Lingvistinis aiškinimo** metodas darbe taikomas nagrinėjant teisės šaltinius įvairių kalbotyros sričių aspektais: gramatikos (kalbotyros srities, nagrinėjančios žodžių, žodžių junginių ir sakinių sandarą); semantikos (nagrinėjančios kalbos vienetų reikšmes, sisteminius tų reiškinių ryšius ir kaitą); sintaksės (nagrinėjančios sakinių ir žodžių sandarą); semiotikos (nagrinėjančios kalbą kaip ženklų sistemą). Lingvistinis metodas darbe taip pat padėjo apibrėžti vartotas sąvokas ir kategorijas, atskleisti galiojančių teisės aktų normų turinį.

**Teleologinis tyrimo metodas** buvo vienas svarbiausių metodų, atliekant šį disertacinį tyrimą, siekiant atskleisti kai kurių teisės normų turinį, nustatyti, kokios priežastys tai sąlygojo, taip pat kokios buvo viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo poreikio prielaidos ir kokiems šių sektorių tikslams arba esminiais uždaviniams ši partnerystė turėtų būti geriau teisinio reguliavimo požiūriu suderinta.

**Kritinės analizės** metodas naudotas siekiant nustatyti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisinio reguliavimo trūkumus, partnerystės įgyvendinimo sutrikimus ar tokio sutrikimo galimo atsiradimo priežastis.

## Išvados

Atliktas kapitalo sąveikų valstybinio reguliavimo, įgyvendinant viešojo ir privataus sektorių partnerystę, tyrimas parodė, kad iškelta hipotezė pasitvirtino.

Viešojo ir privataus sektorių partnerystės valstybinio reguliavimo tikslai Lietuvoje dažnai nėra tinkamai suderinti su šio partnerystės instituto strateginiais plėtros tikslais, uždaviniais ir objektyviaisiais poreikiais, ypač vietos savivaldos lygmenyje. Kita vertus, savivaldos institucijos vengia išreikšti savo ketinimus dėl viešojo ir privataus sektorių partneryste grindžiamo veiklos modelio ateities, o ne retai ir nesistengia suvokti partnerystės svarbos, neišreiškia noro gauti reikiamą informaciją. Tai susiję ir su tuo, kad nėra skleidžiama geroji partnerystės viešojo administravimo praktikos patirtis, o dažniau šalyje viešai aptariamos šių projektų įgyvendinimo nesėkmės. Šie pavyzdžiai formuoja visuomenės neigiamą nuomonę, o tai daro poveikį dalykiškam viešojo ir privataus sektorių partnerystės įvertinimui. Hipotezės teisingumą patvirtina ir daugelis tyrimo išvadų.

Gautų tyrimo rezultatų pagrindu daromos šios teorinės ir praktinės išvados:

1. Viešojo ir privataus kapitalo valstybinio reguliavimo klausimų tyrimas yra reikšmingas atskleidžiant šio tarpdisciplininio socialinių mokslų tyrimų objekto ypatumus. Tarpdisciplininė tyrimo kryptis sudaro sąlygas nešališkai atskleisti valstybinio ir administracinio teisinio reguliavimo problemas, didina socialinių partnerių galimybes tikslingai naudoti socialinę informaciją keliant pritaikomas teisines idėjas, jų įgyvendinimą perkeliant į teisės normas, principus ir teisinę praktiką. Deja šiai sąveikai atskleisti dar mažai skiriama vietos teisinėje literatūroje, nėra geros viešojo administravimo praktikos patirties, o ir kiti socialiniai mokslai šią problemą nagrinėja tik iš savo pozicijų. Todėl disertacinio tyrimo nuostata analizuoti kapitalo sąvoką per socialinio, ekonominio ir

žmogiškojo kapitalų sąsajas ir jų galimą pritaikymą administracinėje teisėje praplečia pažinimo apie galimai naudingesnius teisės subjektams viešojo ir privataus sektorių partnerystės pasirinkimo būdus, bendradarbiaujantiems partneriams pateikia tyrimo argumentus kaip sektoriai savo veikloje gali remtis tiek atskiromis, tiek ir visomis kapitalo formomis.

1.1. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas *socialinio kapitalo* pagrindu administracinėje teisėje yra abipusiai vertingas, nes savitarpio pagalba padeda siekti reikšmingų žmogui, visuomenei, valstybei ekonominės ir socialinės veiklos tikslų. Viešasis sektorius, pasitelkiant privatųjį sektorių, teisinio reguliavimo priemonėmis gali pasiūlyti bendruomenėms pasirinkti žmogaus teisių ir viešojo intereso įgyvendinimo deramas sąlygas. Privatus gi sektorius, dirbant drauge su viešuoju sektoriumi, greta pasiekiamo pelno, gerindamas visuomenės ekonominę ir socialinę gerovę, įgyja bendruomenės pasitikėjimą, kuria ir įgyvendina bendras socialinės partnerystės normas. Toks viešojo ir privataus sektorių veiklumas gali motyvuoti ir padidinti administracinio teisinio reguliavimo poreikį daugelyje viešojo valdymo sričių: transporto, švietimo, medicinos, socialinės apsaugos ir kitose srityse. Todėl viešojo ir privataus sektorių partnerystė, socialinio kapitalo pagrindu, užtikrinant viešojo intereso apsaugą, gali ir turi būti abiejų sektorių siekiama nustatomo ir įgyvendinamo teisinio reguliavimo dominantė, kartu derinant abiejų sektorių skirtingus tikslus ir abipusę naudą. Administracinis teisinis reguliavimas turi padėti išlaikyti pusiausvyrą tarp privataus sektoriaus pagrindinio tikslo – pelno ir viešojo sektoriaus pareigos – užtikrinti viešojo intereso apsaugą. O sinerginio (bendro veikimo) teisinio, ekonominio ir kito socialinio reguliavimo požiūriu socialinio kapitalo tarpsektorinis panaudojimas apjungia visus informacinius valstybinio reguliavimo lygmenis (mikro, mezo ir makro), kurie atskleidžia ir apibūdina juose veikiančių, glaudžiai susijusių vienu ar keliais tarpusavio ryšiais individualių ir kolektyvinių subjektų, bendruomenės ir valdžios institucijų elgesį, vertybes ir normas.

1.2. *Ekonominio kapitalo* pritaikymo viešojo ir privataus sektorių bendrai veiklai valstybinio reguliavimo tyrimas parodė, kad labai svarbu esant glaudiems tarpsektoriniams ryšiams yra legitimus ekonominio kapitalo apyvartos didinimas ir transformacija į teisėtas nuosavybės formas, o socialiniu požiūriu svarbus šio kapitalo naudingumas žmogui, visuomenei, valstybei, nes tada didėja šio kapitalo pajėgumas. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas gali tapti teisėtu įrankiu, kuris pakeistų neefektyviai naudojamą turtą į funkcionuojantį ir reikalingą visuomenei ekonominį kapitalą. Administracinis teisinis reguliavimas turi sukurti palankią teisinę ir politinę aplinką, kad sektorinis bendravimas būtų naudingas abipusiai. Svarbu, kad centrinės valdžios suinteresuotos viešojo sektoriaus institucijos turėtų teikti vertybinius prioritetus tiems viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo projektams, kurie kurtų tokį ekonominį kapitalą (viešųjų gėrybių prasme), kuris būtų reikšmingas visuomenei. Tokios vertybinės viešojo ar privataus sektorių partnerystės rezultatai gali būti išreikšti sutvarkytais ir nutiestais keliais, pastatyta mokykla ar ligonine, sutvarkyta infrastruktūra. Ekonominio kapitalo panaudojimas partnerystės atvejais yra nauda ne tik viešajam sektoriui, bet ir nauda privačiam sektoriui, kuri gali būti išreikšta gaunamo pelno dydžiu, užmokesčiu už atliktus darbus ar suteiktas paslaugas.

1.3. Kapitalo valstybinio reguliavimo požiūriu *žmogiškasis kapitalas* yra jungiamoji grandis su kitomis kapitalo formoms, nes jo potencialas ir kokybė reikalingi abiems sektoriams. Todėl teisiškai reguliuojant bendrus viešojo ir privataus sektorių projektų vykdymo klausimus, viešojo sektoriaus žmogiškieji ištekliai turi atitikti pakankamą

kvalifikacijos ir patyrimo lygį konkuruojant su privataus sektoriaus galimybėmis, nes viešasis sektorius visada turi derinti žmogaus, visuomenės ir valstybės viešuosius interesus.

Viešojo sektoriaus subjektų administraciniai (ne) gebėjimai gali pagerinti privataus sektoriaus galimybes vystyti savo verslą arba atvirkščiai sužlugdyti arba pabloginti situaciją. Todėl administraciniai gebėjimai ir viešojo administravimo efektyvumo didinimo klausimai išskirti kaip svarbiausieji žmogiškojo kapitalo veiksniai, kurie labiausiai daro įtaką administracinės teisės paskirties įgyvendinimui, t.y. visuomenės narių teisėtų lūkesčių įgyvendinimui ir viešojo intereso užtikrinimui.

2. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo genezės tyrimas pasaulyje ir Lietuvoje rodo, kad šio bendradarbiavimo socialinio ir valstybinio reguliavimo suvokimo svarba ir jų raiškos turinys kito priklausomai nuo istorinio laikotarpio ypatumų: teisės tradicijų, ekonominių aplinkybių, teisinio reguliavimo būdų ir kitų socialinių veiksnių. O konkretūs teisinio reguliavimo tikslai ir jų įgyvendinimas priklausė nuo mokesčių surinkimo, investavimo ir ekonomikos bei socialinės politikos ypatumų šalyse. Pagal tai valstybės derino aktualų teisinį reguliavimą užtikrindamos valstybių ekonominius, teisinius ir kitus socialinius interesus. Tuo tikslu valstybės kūrė įvairias socialines – ekonomines programas: skatindamos privatųjį sektorių dalyvauti tarpsektorinėje veikloje, teisiniu reguliavimu nustatydavo subsidijų ar lengvatų skyrimo procedūras ir tvarką.

   Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisinio reglamentavimo pokyčius Lietuvoje lėmė objektyvūs ir subjektyvūs veiksniai: socialiniai, ekonominiai procesai, asmeniniai ir grupiniai politiniai, ekonominiai interesai, viešojo diskurso metu keliamos teisinės idėjos. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinių formų įgyvendinimo raidą Lietuvoje apibūdina keli laikotarpiai:

   1) Pirmųjų koncesijų pasirašymo Lietuvoje laikotarpis (19 amžiaus pabaiga – 20 amžiaus pradžia). 1887 m. Kaunas pasirašė pirmąją koncesiją "konkės" eksploatacijos klausimu su privačiu asmeniu Šveicarijos piliečiu E.Diupon. Koncesijos dėka Kaune taip pat buvo pastatyta ir pradėta eksploatuoti Petrašiūnų elektrinė, Žaliakalnio funikulierius ir kiti objektai;
   2) Sovietinės okupacijos laikotarpiu viešojo ir privataus tarpsektorinis bendradarbiavimas buvo negalimas, nes neliko privačios nuosavybės;
   3) Atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės teisinė idėja iki 2009 m. buvo labiau plėtojama viešajame diskurse, mokslinėse – praktinėse konferencijose, o 2009 m. įstatymų leidėjas papildęs Investicijų, Koncesijų ir Valstybės ir savivaldybės turto ir disponavimo juo įstatymus sunormino viešojo ir privataus sektorių partnerystės kategoriją bei reglamentavo šių sektorių bendros veiklos pagrindus.

3. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė panaudoja privatinės ir viešosios teisės teisinio reguliavimo galias, remiasi minėtų teisės šakų teisinio reguliavimo dalyko, metodo ir principų metodologinėmis nuostatomis. Antai, teisinio reguliavimo dalykas išsiskiria tuo, kad šalių partnerystės teisiniai santykiai sujungiami abipusios naudos ir viešojo intereso tikslų suderinimo principu. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės subjektų teisiniam statusui daro poveikį du pagrindiniai privatinės ir viešosios teisės reguliavimo metodų deriniai: (1) šalių lygiateisiškumas didina galimybes pasirenkamai spręsti iškilusias problemas ir toks sprendimo būdas apibūdina dispozityvųjį šios partnerystės teisinį metodą; (2) teisinis reglamentavimas tam tikrais teisės aktais kategoriškai nurodo partnerystės subjektams vien tam skirtas jų teises ir pareigas ir šie negali jų keisti. Toks teisinis įpareigojimas nurodo esant imperatyvųjį teisinį metodą, kuris būdingas

administracinei teisei. Pažymėtina, kad vienam iš metodų tam tikrais atvejais gali būti nustatomas pirmumas ir prioritetas. Be minėtų teisinių reguliavimo metodų, partnerystės veikloje galima vadovautis skatinamuoju bei rekomendaciniu metodais.

Viešojo ir privataus sektorių partnerystės principai kaip teisinio reguliavimo galimi modeliai padeda sisteminiai suvokti teisės norminimo procesus ir teisės taikymo praktiką. Todėl galima išskirti partnerystės institutui būdingas dvi teisės principų grupes, kur pirmoje grupėje vyrauja principai – idėjos, o antroje principai – normos.

Tarp principų – idėjų paminėtini: bendro tikslo siekimo (suderinimo); koreliacijos; tarpusavio numatomų ateities veiksmų planavimo ir derinimo; socialinės ir ekonominės naudos bei grąžos; viešojo ir privataus sektorių turimo kapitalo (socialinio, žmogiškojo, ekonominio) derinimas ir tikslingas taikymas; piliečių, įmonių ir socialinių partnerių dalyvavimo; viešojo ir privataus sektorių partnerystės atžvilgiu vykdomos politikos nuoseklumo ir strategijų, programų integravimo principas bei jų reikiamų nuostatų teisinis reglamentavimas.

Tarp principų – normų išskiriami: abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo, subsidiarumo, lygių galimybių, viešojo sektoriaus institucijų bendradarbiavimo principas, asmenų lygiateisiškumo, sutarties stabilumo ir, esant reikalui, koregavimo galimybės, teisingo ir optimalaus rizikos tarp viešojo ir privataus sektorių paskirstymo, privataus sektoriaus subjektinių teisių reikiamo mažinimo, užtikrinant viešąjį interesą, bendros atsakomybės, nediskriminavimo principas atrenkant potencialius partnerius bendrai veiklai, informacijos prieinamumo principas.

4. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinė forma nustato teisinį reguliavimą, kurio pagrindu privatus sektorius turi teisę bendradarbiauti su viešuoju sektoriui. Daugelyje šalių yra išskiriamos šios partnerystės teisinės formos: paslaugų teikimo, eksploatavimo ir valdymo, nuomos sutartys, visiškai užbaigto (projekto, objekto) pirkimo arba statybos, eksploatavimo ir perdavimo schemos, sudarant partnerystės sutartis, koncesijos, franšizės, privačiai finansuojamų investicinių projektų, privatizavimo ir kitos formos. Lietuvoje galima išskirti šias viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo teisines formas: jungtinę veiklą (partnerystę), franšizę, viešuosius pirkimus, koncesiją, nuomą, valstybės ar savivaldybės turto perdavimo, disponavimo teisines formas (panaudos, patikėjimo teisės), privatizavimo ir kitas teisines formas. Be to, Lietuvos teisinėje sistemoje yra įtvirtinti du viešojo ir privataus sektorių partnerystės modeliai tai – *institucinis bendradarbiavimas*, kai partnerystė įforminama kaip bendras juridinis asmuo, pvz., bendra įmonė, kontroliuojama viešojo ir privataus sektorių ir *sutartinis bendradarbiavimas*, kai partnerystės formavimas pradedamas nuo nulio, t.y. partnerystės vykdomos sutarčių pagrindu. Šio modelio teisinė forma dažniausiai būna koncesijų arba viešųjų pirkimų sutartys.

   Koncesijos įstatymo 1 straipsnio „Įstatymo paskirtis“ analizė atskleidė, kad jame labiau deklaruojami formalieji dalykai, nei socialinio veiksmingumo tikslai.
5. Lietuvoje koncesijos teisinis institutas yra viena iš viešojo ir privataus sektorių partnerystės išraiškos formų. Nors koncesijos sutartys priskiriamos prie civilinių sutarčių ir iš jų kylantys ginčai nagrinėjami bendrosios kompetencijos teismuose, jas įgyvendinti padeda ir administracinės teisės normos, nes viešojo sektoriaus institucijos tuo pačiu metu yra paslaugų teikėjos ir kontrolę vykdančios institucijos. Tuo požiūriu teisės aktuose galima išskirti aplinkybes, kurios veikia ar lemia, kad koncesijų sutarčių įgyvendinimas remiasi administracinės teisės normomis.
6. Viešojo ir privataus sektorių bendros veiklos atskleisti privalumai sustiprina tarpsektorinės partnerystės projektų įgyvendinimą, o trūkumai viešojo sektoriaus atstovus skatina juos įvertinti, analizuoti ir remiantis šia analize koreguoti teisinį reguliavimą ir teisės taikymą.

Finansų ministerija teikdama atskirąją nuomonę dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės finansinių sąlygų pažeidžia savivaldai priskirtą kompetenciją tvarkyti, organizuoti, administruoti, kontroliuoti savivaldybės biudžetą savo nuožiūra ir prisiimti už tai atsakomybę. Kita vertus atskirosios nuomonės rengimo procedūra sulėtina partnerystės projektų įgyvendinimo tempus.

7. Viešojo ir privataus sektorių bendros veiklos atlikta poreikio analizė Lietuvoje rodo, kad poreikis vykdyti šiuos projektus Lietuvoje egzistuoja, tačiau partnerystės poreikių ir strateginių nuostatų doktrininis lygmuo Lietuvoje nėra suderintas šalies ir savivaldos lygmenyse.

   Viešojo ir privataus sektorių bendrai veiklai vykdyti, užtikrinant viešąjį interesą, yra būtinas objektyvus poreikių nustatymas valstybės ir regionų lygmenyse, tačiau atliktas tyrimas parodė, kad poreikiai ministerijų lygmenyje numatyti vienur, tačiau savivaldybės vykdo partnerystės projektus kitose srityse. Todėl, iš dalies nesėkmingai įgyvendinamos tos 15 ir 16 Vyriausybių programų nuostatos, kuriose yra gerų teisinių idėjų viešosios ir privačiosios iniciatyvos bendradarbiavimo klausimais.

8. Lietuvos Respublikos savivaldybių viešojo ir privataus sektorių partnerystės strategijų formavimo klausimų ir jų įgyvendinimo analizė atskleidė skirtingą partnerystės būklę ir šio reiškinio dinamiką:

   8.1. Strategijose nurodomas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo bendras poreikis. 26 savivaldybės nurodo poreikį įgyvendinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę infrastruktūros, sporto ir kitose srityse. Partnerystės sutarčių kiekybinės analizės duomenys rodo, kad iki 2013 m. sausio 1 d. yra sudarytos 36 koncesijų sutartys 21 savivaldybėje ir viena valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutartis. Nors 21 savivaldybė sudarė koncesijų sutartys, tik devynių savivaldybių strategijose numatyta viešojo ir privataus sektorių galimybė bendradarbiauti.

   8.2. Partnerystės bendradarbiavimo poreikis konkrečiai nenurodomas, tačiau nurodomos bendradarbiavimo galimybės, susijusios su tarpsektoriniu bendravimo poreikiu, galinčiu peraugti į konkrečius viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektus:

   (a) dalis savivaldybių savo strategijose nurodo, kad sieks pritraukti investicijas, pavyzdžiui: 1) „siekiama skatinti naujas investicijas, diegiant pramoninius rajonus, dalyvaujant tarptautinėse parodose, taikant viešojo ir privataus kapitalo bendradarbiavimo modelius; 2) siekiama sudaryti prielaidas investicijų pritraukimui rajone; 3) norima parengti kryptingo verslo vystymo ir investicijų pritraukimo programą“;

   (b) kitos savivaldybės konkrečiai aprašo, kokias ekonomines priemones taikys investicijų pritraukimui kaip mokesčių bei kitas lengvatas, pavyzdžiui: 1) „miesto valdžia aktyviai bendradarbiauja su potencialiais investuotojais, taiko žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių lengvatas; 2) numatytos mokesčių lengvatos, subsidijos; 3) numatyta parama verslui: tiesioginių ir netiesioginių paramos verslui priemonių (subsidijų, mokesčių lengvatų, informavimo, mokymo, tarpininkavimo); 4) įregistruotiems ir įstatymų nustatyta tvarka vykdantiems mokesčių prievoles juridiniams ir fiziniams asmenims taikomos mokesčių lengvatos; 5) ir kt.“

9. Valstybė ir savivaldybė galėdama investuoti turtą įsigydama steigiamosios arba didinančios įstatinį akcinės bendrovės ar uždarosios akcinės bendrovės akcijų, kurios visuotiniame akcininkų susirinkime valstybei ar savivaldybei (-ėms) arba joms kartu visais atvejais netikslinga taikyti 50 procentų balsų daugumos reikalavimo, kaip tai numato

Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 19 str. ketvirtoji dalis.

10. Viešojo ir privataus sektorių sanglaudos formavimo ir trikdžių analizė Lietuvoje atskleidė, kad palaikant politinės, teisinės ir kitokios aplinkos stabilumą, socialinio kapitalo tinklų jungtys tarp viešojo ir privataus sektorių yra disfunkcinės:
    10.1. Koncesijų įstatymas nustatydamas 25 metų sutarties terminą, apriboja didesnes investicijas privačiam sektoriui, kurių atsipirkimui reikėtų ilgesnio termino. Kitose pasaulio valstybėse koncesijos sutarties terminas nustatytas iki 30, 40 metų arba iki 30 metų su galimybe jį pratęsti.
    10.2. Lietuvos ir ES teismų praktikoje teisminių ginčų, susijusių su VPSP sutartimis analizė rodo, kad egzistuoja koncesijos ir kitų teisinių kategorijų vartojimo paskirties ir galiojančių normų konkurencijos problema:
        (a) sutarčių, privalomai sudaromų pagal viešojo pirkimo procedūrą, atskyrimo nuo sutarčių, kurioms ši procedūra neprivaloma;
        (b) koncesijos sutarčių kategorijos vartojimo ir taikymo nuo patikėjimo teisės į perduodamą savivaldybės turtą;
    10.3. Pateikti informacijos sklaidos trūkumai rodo, kad informaciją apie Koncesijų sutartis būtina sisteminti, kad ji vienodai tarnautų tiek valdžios institucijoms, tiek verslui ir visuomenei.
    10.4. Lietuvoje egzistuoja korupcijos pasireiškimo galimybės, taikant Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas.
    10.5. Lietuvoje vykdant įsipareigojimus pagal Koncesijų sutartis viešasis sektorius piktnaudžiauja savo teise.
    10.6. Atliktas koncesijos sutarčių tyrimas atskleidė, kad:
        (a) su koncesijomis susijusi informacija FM statistikos puslapyje neatitinka tikrovės ir yra pilnai nepateikiama, nors tai nurodo padaryti imperatyvūs teisės aktai;
        (b) egzistuoja koncesijos sutarčių tekstų viešumo bei visuomenės sužinojimo apie numatomas sudaryti, sudarytas bei nutrauktas sutartis problema;
    10.7. Viešojo ir privataus sektorių sutarties projekto rengimo, derinimo ir patvirtinimo eiga rodo, kad VPSP projektų parengiamasis procedūrų sekos procesas savivaldos lygmenyje yra sustabarėjęs ir pakankamai lėtas sprendimų priėmimas.
11. VšĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“ ir VšĮ „Investuok Lietuvoje“ funkcijų analizė rodo, kad šių institucijų funkcijos sutampa teikiant konsultacijas ir metodinę pagalbą VPSP klausimais.
12. Viešojo sektoriaus institucijos vykdo apmokymus savo darbuotojams su tikslu – kelti kvalifikaciją, didinti žmogišuosius išteklius, tačiau nėra pakankamai reglamentuotas finansavimo pinigų atgavimo mechanizmas valstybės tarnautojui nutraukus darbinius santykius. Tuo būdu valstybė praranda investuotus pinigus į žmogiškąjį kapitalą kartu su kvalifikuotais darbuotojais. Valstybės tarnautojų kvalifikacijos, kaip sėkmingos viešosios partnerystės įgyvendinimo sąlygos, trūkumas aktyvuoja poreikį teisiškai sureguliuoti žmogiškojo kapitalo „nutekėjimo“ į privatųjį sektorių problemą.

**Pasiūlymai:**

1. Rengiant ir priimant įstatymų ir kitų teisės aktų projektus apie viešojo ir privataus sektorių bendros veiklos, tai pat ir jų partnerystės teisinį reguliavimą, remiantis iš Konstitucijos 46 straipsnio kylančių reikalavimų reguliuoti ūkinę veiklą taip, kad Lietuvos ūkis būtų

grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva, valstybei remiant visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą, reguliuojant ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, o įstatymas draustų monopolizuoti gamybą ir rinką, saugotų sąžiningos konkurencijos laisvę, valstybė gintų vartotojo interesus, taip pat iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio aiškumo, tikrumo ir saugumo principų užtikrinimo, tikslinga:

siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, savivaldybėms tobulinti įstatymų ir kitų teisės aktų teisinio reguliavimo stebėsenos viešojo administravimo praktiką (priemonių įgyvendinimą) kaip vieną iš pagrindinių teisinės sistemos tvarkymo bei visuomenės konsultacijų ir dalyvavimo mechanizmo problemų. Tai įgyvendinant siūloma sudaryti teisinio reguliavimo stebėsenos tarpžinybines ekspertų grupes iš verslo atstovų, viešojo administravimo subjektų, dalyvaujančių tarpsektorinėje bendroje veikoje, mokslininkų ir kitų visuomenės atstovų, kurie galėtų tais klausimais pareikšti ekspertinę ir visuomenės nuomonę apie institucijų vykdomą Teisėkūros pagrindų įstatyme numatytą sisteminę galiojančių teisės aktų peržiūrą (apimančią teisinio reguliavimo reikalingumą, pakankamumą, efektyvumą, faktines teisinio reguliavimo pasekmes ir jų atitiktį nustatant teisinį reguliavimą planuotiems tikslams ir pasekmėms, teisinio reguliavimo poveikį visuomeniniams santykiams ir jo efektyvumą, taip pat reikalingumą keisti teisinio reguliavimo vertinimą), nustatyti pasireiškiančias privataus ir viešojo sektorių bendradarbiavimo viešojo administravimo problemas ir siūlyti jų sprendimus, peržiūrėti teikiamus teisinio reguliavimo ir viešojo administravimo tobulinimo pasiūlymus, skleisti geros viešojo administravimo praktikos patirtį, inicijuoti mokslinius tyrimus, teikti nepriklausomas konsultacijas, organizuoti tarpsektorinių problemų viešus svarstymus, rinkti informaciją ir pan.

2. Įvertinus viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikį Lietuvoje, siūloma parengti šių sektorių plėtros strategiją, kur bendras prioritetinis tarpsektorinis strateginis tikslas galėtų būti – socialiai orientuota ekonominė plėtra, viešojo sektoriaus administravimo modernizavimas bei veiksmingos paslaugų kokybės siekinys (iai). Toks nustatomas partnerystės strateginis tikslas ir Vyriausybės, savivaldybių, ministerijų numatyti strateginiai tikslai turi tarpusavyje sietis. Paruoštą strategiją siūloma susieti veiklos kryptimis, tikslais su nauja nuo 2014 m. viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimo programa. Formuojant bendrą tarpsektorinės partnerystės strategiją siūloma spręsti tokius klausimus :
   a) atsižvelgti į valstybės, savivaldybių strategines nuostatas, kuriose numatytos ekonominės ir socialinės plėtros prioritetinės sritys, pasirenkant tas ekonomikos sritis, kuriose tarpsektorinė partnerystė būtų efektyviausia;
   b) numatyti kokiame tarpnacionaliniame, nacionaliniame ar regioniniame lygyje tikslingiau galima įgyvendinti tarpsektorinės partnerystės projektus;
   c) numatyti kokie partnerystės teisiniai modeliai gali būti reikalingesni viešojo intereso tenkinimo ir privataus sektoriaus investicijų pritraukimo požiūriu;
   d) nustatyti ar viešasis sektorius turi labiau pasirinkti metodinę konsultacinę ar (ir) dalyvavimo projekte veiklos kryptį;
   e) realiai apibrėžti viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų finansavimo šaltinius: finansavimą iš valstybės ir savivaldybių biudžetų ar galimai ir iš projekto pelno, ir kt.
3. Siūloma susieti viešojo ir privataus sektorių partnerystės teisinio reguliavimo ir jo įgyvendinimo tikslus su realiais šios partnerystės poreikiais ir galimybėmis ilgesniam investiciniam laikotarpiui. Tai įgyvendinant tikslinga kiekvienai ministerijai ar žinybai kartu su savivaldybėmis atlikti tarpsektorinės partnerystės poreikių vertinimo analizę ir

nustatyti prioritetines sritis Lietuvoje, kurios būtų įtraukiamos į savivaldybių strategijas ir jose būtų numatytos jų įgyvendinimo teisinės priemonės.

4. Reglamentuojant savivaldybių inicijuotų partnerystės projektų mokėjimų (atsiskaitymų) nukėlimo vėlesniam laikotarpiui teisines procedūras, siūloma teisinio reguliavimo priemonėmis dispozityviai spręsti:
   - kaip taikyti skirtingų sektorių papildomą interesų derinimo tvarką ir sąlygas,
   - kaip derybomis patikslinti tarpsektorinės partnerystės sudarymo klausimus,
   - kaip taikyti viešojo sektoriaus finansinių galimybių viso projekto įgyvendinimo metu tinkamo įvertinimo procedūras,
   - kaip iš anksto, kokia tvarka ir esant kokiomis sąlygomis galima įvardinti galimas fiskalines problemas bei nustatyti tam tikrą disbalanso tolerancijos ribą, t.y. – aiškią viešojo sektoriaus subjekto biudžeto skolos viršutinę ribą einamuoju laikotarpiu, kuri turi būti suderinta su valstybės skolos ribomis,
   - kaip partnerystės atveju nustatyti ir taikyti projekto finansavimo tvarką ir sąlygas, kai tarpsektorinis turtas neapskaitomas viešojo sektoriaus balanse (yra „už balanso ribų“) nepažeidžiant įstatymais nustatytų viešojo sektoriaus išlaidų ir įplaukų apribojimų. Pasirinkimo sąlygų nustatymas turi būti nagrinėjamas ir vertinamas pagal partnerystės tikėtiną vertę už pinigus (value for money). Šios vertės apskaičiavimas priklauso nuo abiejų sektorių gebėjimų teisingai nustatyti, įvertinti ir prisiimti riziką tai šaliai, kuri geriausiai sugeba ją valdyti.
5. Pasiūlyti Koncesijų įstatymo 1 ir 2 straipsnio redakcinius pakeitimus ir papildymus, patikslinant įstatymo paskirtį bei formuluojant teisinio reguliavimo objektą
   5.1. Koncesijų įstatymo 1 straipsnio paskirties formuluotę orientuoti į koncesijos kaip teisinio reiškinio esmę, t.y. tradicinės paskirties turinio požymius (privačių investicijų pritraukimas į viešojo sektoriaus turto objektus ir vykdomą veiklą, norint turėti sinergetinį efektą – gausinti ir geriau su nauda bei viešo intereso tenkinimo galimybėmis valdyti šį turtą), pirmo dalies formuluotę apibrėžti taip: „Šiame įstatyme nustatytomis sąlygomis ir tvarka pritraukti privačias investicijas į valstybės ir savivaldybių nuosavybės objektus ir turto valdymo veiklą “. o galiojančio įstatymo pirmą dalį pašalinti, nes ji formuluoja teisinio reguliavimo ribas, t.y. šio įstatymo objektą ir šį straipsnį išdėstyti taip:
   „1 straipsnis. Įstatymo paskirtis
   1. Šiame Įstatyme nustatytomis sąlygomis ir tvarka pritraukti privačias investicijas į valstybės ir savivaldybių nuosavybės objektus ir turto valdymo veiklą.
   2. Šiuo Įstatymu viešosios darbų koncesijos reglamentavimas suderinamas su Europos Sąjungos teisės aktais, nurodytais šio Įstatymo priede.“
   5.2. Pasiūlyti Koncesijų įstatymo 2 straipsnio trečios dalies naują redakciją, galiojančią trečiąją dalį ir kitas dalis įvardijant nauja tęstine seka ir antrąją dalį išdėstyti taip:
   „Teisinio reguliavimo objektas – koncesijos ir jos santykių Lietuvos Respublikoje apibrėžtys: koncesijos sutarties dalykas, koncesininkų atranka ir koncesijų suteikimo tvarka, suteikiančiųjų institucijų bei koncesininkų įgaliojimai, teisės ir pareigos, koncesijos sutarčių turinys, su tuo susiję nustatomi santykiai“.
   Toks atskyrimas brėžia ribą tarp įstatymo viršenybės ir teisės viešpatavimo pozicijų.
6. Kadangi savivaldos biudžeto sudarymas, jo koordinavimas yra priskirtas savivaldos savarankiškoms funkcijoms, tai siūlome Finansų ministerijai savivaldos inicijuojamiems VPSP projektams netaikyti atskirosios nuomonės nuostatų būtinumo, nes šią teisę turi savivaldybės kontrolierius (savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba). Finansų

ministerija gali teikti ekspertines rekomendacines išvadas, nestabdančias savivaldos iniciuojamų projektų procedūrų.

7. Siūloma Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 19 str. ketvirtoje dalyje dispoziciniu teisiniu reguliavimu palaikyti reikiamą balsų visuotiniame akcininkų susirinkime apskaičiavimo proporciją, *nustatomą pagal akcijų vertę*. Valstybei investuojant turtą, steigiamos arba didinančios įstatinį kapitalą akcinės bendrovės ar uždarosios akcinės bendrovės, visuotiniame akcininkų susirinkime įgytų 50 ar daugiau procentų balsų, o savivaldybei investuojant turtą, steigiamos arba didinančios įstatinį kapitalą akcinės bendrovės ar uždarosios akcinės bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime 50 procentų balsų galėtų įgyti priklausomai nuo VPSP projekto vertės.
8. Duomenų kaupimas apie koncesijų patekimo į rinką būklę, sąveiką ir dinamiką informaciniu požiūriu yra ekonominės veiklos dalis susijusi su veiksmingu viešųjų lėšų paskirstymu, veiksnys darantis poveikį viešojo ir privataus sektorių partnerystės plėtrai. Todėl siūloma steigti Koncesijų registrą, kuriame būtų kaupiami svarbiausi duomenys apie Lietuvoje sudarytas, nutrauktas ar sudaromas koncesijų sutartis. Šis Koncesijų registras turėtų būti integruotas į valstybės registrų sistemą ir jo teikiami bendrieji duomenys galėtų būti patalpinti www.ppplietuva.lt internetinėje svetainėje, tačiau su detalesniais duomenų perdavimo tinklais perteikti į Finansų ministerijos ir Viešųjų pirkimų tarnybos informacines sistemas, kur būtų galima įstatymų nustatyta tvarka rasti faktinius duomenis apie partnerystės sutartis ir Koncesijų sutarčių skelbimus.

Įvertinant tai, kad viešojo ir privataus sektorių partnerystė yra pakankamai dinamiška viešo intereso įgyvendinimo sritis, siūlome kuriant bendrą šios partnerystės koncepciją visuomenę dažniau supažindinti su geros praktikos pavyzdžiais.

9. Siūlomas Valstybės tarnybos įstatymo 46 straipsnio 2 dalies pakeitimas.

46 straipsnio 2 dalies pakeitimas.

Pakeisti 46 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Mokymams finansuojamiems iš valstybės, savivaldybės biudžetų ar vykdomiems iš tarptautinių organizacijų skiriamų lėšų (fondų) su valstybės tarnautoju turi būti sudaroma sutartis dėl mokymui skirtų lėšų grąžinimo. Sutartyje nurodomas sutarties dalykas, abiejų šalių teisės ir pareigos, būdas, kuriuo pinigai grąžinami į valstybės, savivaldybės biudžetus ar į tarptautinių organizacijų biudžetus, kurie buvo išleisti darbuotojo kvalifikacijos kėlimui per paskutinius vienerius metus:

1) jeigu jis nevykdo sutartyje numatytų sąlygų;
2) savo noru atsistatydina iš valstybės tarnautojo pareigų be svarbios priežasties, anksčiau negu po vienerių metų nuo mokymo pabaigos;
3) dėl tarnautojo kaltės tarnybinės nuobaudos atleidžiamas iš pareigų. „

## AKADEMINIŲ PUBLIKACIJŲ SĄRAŠAS

1. Šutavičienė, Ž. The concept of public-private partnerships in Lithuania. *Socialinių mokslų studijos: mokslo darbai*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. ISSN 2029-2236. 2011, Nr. 3(1);
2. Šutavičienė, Ž. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės poreikis ir galimybės Lietuvoje. *Socialinių mokslų studijos: mokslo darbai.* Vilnius : Mykolo Romerio universitetas. ISSN 2029-2236. 2011, Nr. 3(3);

## PRANEŠIMAI DISERTACIJOS TEMA MOKSLINĖSE KONFERENCIJOSE

1. Šutavičienė, Ž. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės veiksmingumo beieškant. Efektyvumas viešajame sektoriuje: kuo vadybos teorijos gali pasitarnauti ir ką praktikai gali patarti? : 2-osios (2010m.) praktinės – mokslinės konferencijos medžiaga [Elektroninis išteklius]. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010.

## CURRICULUM VITAE


| | |
|---|---|
| **Vardas**: | Živilė |
| **Pavardė**: | Šutavičienė |
| **Kontaktai:** | Tel. numeris: +37069819543 |
| | El. paštas: suzivile@gmail.com |


**Išsilavinimas**

| | |
|---|---|
| 2006–2013 | Mykolo Romerio universitetas, doktorantūros studijos; |
| 2004–2006 | Mykolo Romerio universitetas, suteiktas teisės magistro laipsnis; |
| 1998–2002 | Mykolo Romerio universitetas, suteiktas teisės bakalauro laipsnis; |
| 1991–1993 | Viniaus prekybos technikumas. Vilnius; |

**Darbo patirtis**

| | |
|---|---|
| 2008–iki dabar | UAB „Daivera“ teisininkė; |
| 2006–2007 | Mykolo Romerio universitetas, lektorė; |
| 2000–2003 | UAB „Transkoda“, restoranas „Juodasis Riteris“, direktorė |
| 1998–2000 | advokatų kontora „Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai“ asmeninė teisininko padėjėja-referentė; |
| 1994–1995 | IĮ „Ilida“, restoranas Ida Basar, administratorė; |

**Kalbų mokėjimas:**

| | |
|---|---|
| Lietuvių kalba | Gimtoji |
| Anglų kalba | Puikiai |
| Rusų kalba | Puikiai |
| Ispanų kalba | Gerai |

MYKOLAS ROMERIS UNIVERSITY

Živilė Šutavičienė

# THE PUBLIC REGULATION OF CAPITAL, CONSIDERING IMPLEMENTATION OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS

Summary of the Doctoral Dissertation
Social Sciences, Law (01 S)

Vilnius, 2013

Doctoral dissertation was written in 2006–2013 at Mykolas Romeris University

*Scientific Supervisor:*

prof. dr. Birutė Pranevičienė (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law-01 S) from 4th of October of 2012 to 2013 m.

dr. Vytautas Šulija (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law-01 S) from 1st of September of 2006 to 4th of October of 2012.

*Consultant:*

prof. dr. Algimantas Urmonas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law-01 S) from 1st of September of 2006 to 2013 m.

**The Doctoral Dissertation is defended at the Law Research Council of the Mykolas Romeris University:**

*Chairman:*

Prof. dr. Armanas Abramavičius (Vilnius University, Social Sciences, Law-01 S).

*Members:*

Prof. dr. Eglė Bilevičiūtė (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S);
Prof. dr. Julija Kiršienė (Vytautas Magnus University, Social Sciences, Law – 01 S);
Prof. dr. Kazimieras Meilius (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S);
Prof. dr. Vytautas Sinkevičius (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S).

*Opponents:*

Assoc. Prof. Linas Meškys (Vytautas Magnus University, Social Sciences, Law-01 S);
Assoc. Prof. Andrejus Novikovas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law-01 S).

The public defense of the Doctoral Dissertation will take place at the Law research Council at Mykolas Romeris University on September 20, 2013 at 13.00 in the Conference Hall of Mykolas Romeris University (Room I-414)

Address: Ateities g. 20, LT-08303, Vilnius.

The summary of the Doctoral Dissertation was sent out on 20 of August, 2013.

The Doctoral Dissertation is available at Martynas Mažvydas National Library of Lithuania (Gediminas ave. 51, Vilnius) and the libraries of Mykolas Romeris University (Ateities str. 20 and Valakupių str. 5, Vilnius; V. Putvinskio str. 70, Kaunas) libraries.

Živilė Šutavičienė

# THE PUBLIC REGULATION OF CAPITAL, CONSIDERING IMPLEMENTATION OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS

## Summary

**Research problem.** The state trends of modern social-economic development require re-evaluation of the economic role of public institutions in order to assess social changes. The increased speed of the spread of information creates the basis for new trans-institutional social and economic relations, and the increased timing of interactions between social economic and legal concepts adequately increases the speed of social-economic development, continuously raising new tasks for state institutions with the view of new opportunities for public management. As the state implements its regulatory and control functions, and establishes cooperation rules for public-private sectors by normative legal acts, its role essentially changes, because the public sector increasingly needs to be an active market participant, and not just an observer. In order to create the public sector that is a wanted and trusted partner for the private sector (and vice versa), it is not enough to change the legal acts. The systemic change of our legal consciousness is necessary, and it can be done by dissemination of good practice of public-private partnerships, visible common objects and works, which are valuable and useful not only to the private sector, but to the society.

The legal complexity of the research problem is that the public-private sectors' cohesion integrates institutional and operational opportunities of the both sectors and absorbs the problems of legal status, which arise because one sector relies more on the norms of public law, and the other – on private law norms. Although each sector has its own goals, sectorial cooperation should involve counter-balancing and search for compromises. Human resources and social-economic capital of both sectors should be used. Moreover, scientific research capital has been analysed more from the point of view of economics, thus its use in the field of law is not a popular phenomenon, and the legal analysis of this term in the dissertation increases the opportunities of using capital categories in legal science. The dissertation analyses the social, economic and human capital focusing on three possible notions of its use, stressing the most legally significant peculiarities of sectorial communication. The analysis of economic capital reveals more varied social-economic relations, while implementing public-private partnership projects, and state regulation peculiarities. Human capital points to the legal differences of subjects of these sectors with regards to qualification, administrative capacities, and experience. Social capital reveals the legally significant positive and negative dimensions of inter-relations of the public-private subjects.

The decisions on state regulation of economic and social relations arise from the public sector, which also produces various legal regulatory methods. Therefore, this dissertation aims at analysing and suggesting the proper ways of taking use of the capital resources, in order to increase the quality of the public-private cooperation. Moreover, it is important to underline that the category of public-private capital cohesion is not the same as the category of public-private partnership. The concept of public-private capital cohesion is wider, because from the point of view of administrative law, the public administration institutions and public organizations which satisfy common public interests and supply certain social, education, science, culture, sports or similar services, interact with the private sector, use public-private partnerships (PPP) model for implementation of state regulation, and other legal methods and measures.

The reports of the European bank for Reconstruction and Development reveal that the legal regulation of public-private partnerships in Lithuania is of high standard. However, the practice of these partnerships is ineffective and low-standard, thus there is a gap between good legal regulation and legal implementation in practice. This conclusion shows that public-private capital cohesion is not adequately used to develop inter-sectorial partnerships. Only after the analysis of strategic documents, legal acts, other information, it is possible to find the ways of improving public management in the analysed inter-sectorial environment. It is important to change the public management culture itself, and to move to reasoned decision making and common agreement. Not only the fundamental safety and human dignity needs have to be satisfied, but also the needed good-quality services must be provided. State and municipal institution and organizations should have the capacities for strategic and targeted activities that focus on the main priorities. Public management has to come with effectiveness of activities and decision-making must be as efficient as possible.

**Relevance of the research.** Analysis of the state regulation of public-private capital cohesion has been inspired by these circumstances:

1. The state regulation of continuous public – private cohesion is related nor only to legal, but also political, economic, and other social measures. Synergetic implementation of is more adequate for ensuring the public-private partnerships. The law thus implemented undertakes the function of social integration. Through development and implementation of law, it is attempted to "ensure and protect the correct social order which connects all members of the society and pervades society, which supports and fosters the stability of a relatively united society. [...] The legal system that interconnects moral, economic, political and other contiguous social systems has to implement the social function of the law, which focuses on: 1. Protection and defence of the fundamental interests of human beings; 2. Ensuring social and political harmony of society groups; 3. Improving the quality of developing the society's social cohesion." With this regard, it is important to determine and assess the effect of strategic efforts of the public regulation authorities on the public-private capital cohesion and the causal link of these processes in ensuring public-private partnerships. The state-supported long-term strategy culture, the continuous systemic approach, and the political will are all very important.
2. The problems of inter-sectorial cooperation from the point of view of the information approach are better revealed through increasing the use of inter-disciplinary legal terminology of various categories of capital (social, economic, and human), in this way increasing the cognition of the general social object (capital, inter-sectorial partnership).
3. The formation of the new legal approach while analysing both the research objects' inter-disciplinary connections (economic and legal) and also joining them in a systemic way with the view of common purposes enables increasing effectiveness of public-private partnerships.
4. PPP are the result of social compromise which is reached on the common value basis, and connects the relevant economic and legal factors of the capital, in improving and implementing PPP legal regulation, legitimating possible types of capital and sectorial cooperation models.
5. In Lithuania, PPP are mostly analysed as the public administration regulatory object. They are analysed as a legal institute only from the point of view of private law.

**Scientific novelty and practical significance of the research.** In this work, the analysis of methodological categories of public-private sectors and their notions of social, economic,

and human capital revealed that these categories describe common social objects, significant for different social sciences, including law generally, and administrative law specifically. These provisions are based on systemic approach, which in the evaluation field connects various dimensions of public and private sectors and various activities of their social, economic, and human capital objects. Surely, administrative law is the law on harmonizing regulatory interests. Thus from the point of view of the dissertation research, it is important to counter-balance the interests of public and private sectors, and establish such legal regulation on partnerships that is constitutionally justified and serves the common welfare of the nation. "The imperative to regulate economic activities so that it serves the general welfare of the Nation, established under Article 46 part 3 of the Constitution, applies not only to regulation of economic activities based on private ownership, but also to regulation of economic activities based on state ownership, as well as to regulation of economic activities that involve the use of entire resources of the society. The Constitutional Court in its Ruling of 24 January 1996 stressed that under the Constitution, the state, while regulating economic activities, must ensure that state property is managed in such a way that this does not contradict the requirement, established under Article 46 part 3 of the Constitution: to regulate economic activities so that it serves the general welfare of the Nation." Thus the public and private sectors' activities for the general welfare of the nation should be related to the effective use of social, economic, and human capital, within the power of all state regulation, and administrative legal regulation. Therefore, the legal regulation of public-private cooperation must be both constitutionally justified and *objectively based* on private and state property and synergetic (mutually-fostering) use of the resources of society at large (social, economic, and human capital). Objective substantiating and justification of common activities of public and private sectors, while using the social, economic, and human capital, cannot be spontaneous. It should be a process which is controlled by economic, regulatory, legal and other social measures. From the administrative legal point of view, this process has to be harmonized with the objectification of law and transformed through continuous development. The process of public and private sectors' administrative legal objectification initially is a formulation of legal ideas – the doctrinal level. The author of this scientific research has established that this level consists of ideas for adaptation of the social, economic, human capital resources to administrative legal regulation with the view of public-private cooperation (partnership).

These regulatory doctrine ideas are the data-bank of using the macro-administrative legal knowledge on implementation of public-private partnerships. It can be used as the tool for legal normative design (modelling) social structures' activities. The analysis of public-private partnerships is the first of its kind in the field of legal science. The results of dissertation research can be used for further development of both the public and private sectors' theoretical approaches, as well as for argumentation of legislative breakthroughs in this field, both from the strategic and the applied points of view.

**Object of the dissertation research is** the use of public-private capital cohesions by legal regulation, enabling implementation of public-private partnerships.

**Subject of the dissertation research** – the theoretic and practical possibilities of the law and administrative law to use the information on public-private capital cohesions for the state and legal regulatory purposes of public and private partnerships.

**Purpose of the dissertation research** – revealing the institutional and functional interractions of public-private sectors from the point of administrative legal view, forms of public-private partnerships, legal regimes and the effectiveness of their implementation in Lithuania.

Considering the target purpose, the dissertation research has the following **objectives:**

1. Analysing the issues of public-private capital, and social, economic, and human capital cohesion, as well as their notions, revealing the type of transfer of this information into legal ideas and, based on the research data, assessing the theoretic and practical opportunities for improving the state regulatory system.
2. Revealing and assessing the opportunities of objective and subjective public-private partnership as a legal institute in Lithuanian legal system, the factors of this form, measures of partnerships' state regulation, the theoretic and practical historic development aspects of institutional and functional interaction.
3. Comparing the legal models of public-private partnerships in Lithuania and world-wide, establishing their similarities and differences, the need for such partnerships and possible legal forms of cooperation between public and private sectors in Lithuania.
4. Exploring the obstacles for formation of public-private interaction in Lithuania, establishing the factors of increasing the public administration institutions' interaction and effectiveness of public administration in the field of cooperation of public and private sectors.
5. Reviewing the projects of cooperation of public-private sectors and public-private partnerships in Lithuania and evaluating their advantages, disadvantages, and the methods for further implementation of partnership projects.

**Hypothesis.** The state regulation of public-private partnership in Lithuania is not successful, because the legal regulation often is used to solve a small portion of the issues related to partnerships, without due regard to possible systemic solutions.

Defended dissertation research statements.

1. From both scientific and practical points of view, the analysis of public-private capital cohesions, separate notions and category forms and contents of public and private sector's cooperation reveals not only the relevant legal environment, which enables improvement of capital and inter-sectorial cohesion models, adapting them, formulating further purposes and tasks of legal regulation, but also providing positive effect on the views of politicians, lawyers and scientists.
2. The state regulation of public and private capital and cohesion of its separate forms (social, economic, human) is not the end-purpose in itself, but the transitory stage of systemic approach on improving public-private cooperation, forming legal models for such partnerships in a certain political, economic, legal and other social environments.
3. Subjects of private sector that cooperate on the basis of partnership with the public sector are setting unclear scope and limits of this partnership, inadequately distributing the competence of each sector, sharing the risks with the other sector, and this results in partnership obstacles, consolidating not only the owned capital (economic, human, social), but also sharing ideas and clearly formulating the target result of the partnership. Due to the said impediments of partnerships, long-term legal disputes may arise, and the litigation increases partnership costs for both sectors, which have to solve the disputed issues of the failed cooperation.
4. In order to develop public-private partnerships with the view of public interest, objective needs assessment is necessary at the state and regional levels. For this, social connections between municipalities, municipalities and communities, municipalities and non-governmental organizations must be built, and close cooperation and mutual trust must be improved.

**Work structure.** The dissertation consists of the introduction, three chapters of the main body, conclusions and suggestions, bibliography, and 11 annexes.

*Introduction of the dissertation* has been prepared according to the requirements established for the dissertations defended in Lithuania. Besides other imperative methodological questions, an overview of similar research topics and the methodology of the scientific research is provided.

*The first part analyses* the notions and categories of capital, the levels of their use in legal science, considering that it has to be systematically connected with the terminology of all social sciences' notions and categories. This part also focuses on the opportunities of the use of social, economic, and human capital for common activities of public-private sectors.

*The second part* is aimed at the study of the formation of the legal institute of objective and subjective partnership of public-private sectors in the legal system of Lithuania. It includes an analysis of the origins and development of public-private partnerships, globally and in Lithuania, focuses on the subjects, methods and principles of the legal regulation on partnerships, the main features of partnerships. The arguments "for" and "against" legal issues on various forms of public-private partnerships are evaluated. At this stage of research it is important to establish the needs and opportunities of public-private partnership. According to this diagnosis, the author strives to formulate a precise and reasonable "partnership."

*The third part of dissertation* broadly analyses the issues of development of public-private cohesion partnership and its impediments in Lithuania. The problem of institutional public-private partnership model and its implementation in Lithuania is discussed. Moreover, the model of contractual public-private partnership model in Lithuania is assessed and the questions of implementation of this model are analysed. The importance of implementation of concession contracts is noted and problems that arise due to of the interests of one or the other party are revealed. Value approach is used to analyse the issues of concession and other legal categories. It is suggested what to do in case of competition of enforceable norms, considering these issues in the context of case practice of Lithuania and EU. The methodological idea is sustained that it is necessary to take a due regard to the general (macro) environment of public-private partnership and the general and special features of the cohesion of legitimate interests of implementation of the state of rule principles. On the basis of the dissertation author and research of other authors, it is stressed that according to the legitimate interests approach, the sudden change of legal environment is dangerous for the private sector, because attempts to avoid retro-active application of law and to protect legitimate interests of persons, leads to danger that these persons falling under the scope of new legal regulation, will feel discriminated against, in comparison to those with prioritised legitimate interests, who fall outside of the legal regulation. It is stressed that based on the factors of political – legal environment, which have an effect on the current situation of legal regulation of public-private partnership, certain factors must be distinguished. These are: government stability, influence of political parties on business, state regulation, change of laws (especially on taxes), transparency of institutional-organization decisions related to legislation, functioning of court system, level of corruption, lobbying, being within the EU and other European structures. It is necessary to know the effect of these factors in legislative activities. The author analytically assesses public-private cooperation and partnership projects in Lithuania, reveals institutional partnership structure, the main presumptions on state regulation, while implementing PPP projects.

**Research overview.** The problem of the effect that state regulation on public-private capital has on public-private partnership is only an object of fragmental focus in the relevant scientific publications. There are many problem articles but all-pervading research (dissertations or monographs) of the problem are lacking. Of course, every aspect of the problem can be addressed separately: scientific practical material is really interesting and thorough, allows deeper understanding of both public-private capital and public-private partnership. On the other hand, public-private partnership in Lithuania is increasingly seen as a scientific research

object, and it is analysed from various points of view. In Lithuania, this category has been mostly analysed from the point of view of public administration, new management by A. Raipa and E. Skietrys, Z. Gineitienė and T.Valys, D. Gudelis and V. Rozenbergaitė, M. Dūda, L.V. Karlavičius, B. Karlavičienė and I. Grigonienė, A. Pauliukevičiūtė, Sander van der Molen, M. Vilys, J. Damkus and A. Jakubavičius, R. Smaliukienė, A. Stasiukynas, T.Tamošiūnas and V. Žilakauskytė. A little bit more thoroughly the issues are analysed in the monograph of V. Obrazcovas, E. S. Savas, E.E. Jančauskas. The broadest analysis of the topic of public-private partnership has been given in the dissertation of V. Kavaliauskaitė on Contracting public services in local government institutions(„Viešųjų paslaugų kontraktavimas vietos savivaldos institucijose“) defended in 2012 at Kaunas Technological University. Broader analysis in foreign literature is focused on: public-private partnership in the field of transport (articles of E. Iossa and D. Martimort, E. Juan and L. Trujillo), other fields (works of L.G. Crowley and A. Karim, E. Sadka, A. Eustache, also G. A. Hodge and C. Greve, E. R. Yescombe, , A. Bartan, M. Essig and B. Schaefer, C. Bovis, D. Hall, S. H. Linder, ,V.G. Varnavskii, A.V. Klimenko, V. A. Koroliov, P. Sadran, E. S. Savo, A.A. Pankratov and other authors).

The authors who focus on public administration and new management, while analysing the issues of public-private partnerships, pay the most attention to the concept of these categories, theoretic aspects of implementation of this partnership, partnership opportunities and development, integration of public administration and business management into public-private cohesion, and the effect of cooperation on social responsibility. Moreover, the influence of public-private partnership on innovations, new investments, separate cases of partnerships and other issues are analysed. All inter-disciplinary information in dissertation has been used as an informational bank, to formulate legal approaches to public-private capital cohesion and public-private partnership, and as a brainstorm method for analysis of these problems, from the point of view of legal regulation of public-private capital social phenomenon. The authors mentioned above stress some of the most immediate problems of public-private partnership. According to our opinion, they can be transformed in a concentrated form into such legal research levels:

The concept of public-private partnership has been interpreted differently. Some authors think that public-private partnership, as an independent from of public service provision and public infrastructure development, does not exist. Researchers even suspect that PPP category can become a comfortable measure of hiding the real purposes of state policy: privatisation, reduction of state sector, and support of private suppliers, while transferring the function of public service provision to them. Nevertheless, many researchers also recognize partnership (with certain nuances of different descriptions) as a cooperation of a certain length between public-private sectors, and at the same time, public goods and services are developed, risks, costs and resources of these activities are divided. This description of partnership consists of these main features: 1. Common activities in order to create public goods and services and infrastructure necessary for provision of services; 2. A certain length of cooperation; 3. Share of risks, costs, and resources between the partners. Most researchers think that according to market principles, partnership is an important tool of public sector‘s reorganization. PPP market process participants undertake certain actions and thus many public sector‘s functions are transferred to the public sector, which implements them much more effectively and with smaller costs, and the public sector undertakes the newest private sector‘s management methods and values, implements the market operation principles. Public-private partnership is an alternative to traditional public service organizing in the public sector, to public procurement, privatisation, which features transfer of public property rights and rights to provide certain services to the private sector. Public-private partnership ensures that private investors for some

period of time can use public property, but the ownership rights are retained by the public sector institutions (M. Dūda, E. S. Savas, D. Gudelis, V. Rozenbergaitė, A. Stasiukynas, Z. Gineitienė, T. Valys, T. Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, S. Molen, M. Vilys, J. Damkus, A. Pauliukevičiūtė, P. Sardan, G. A. Hodge, C. Greve, S. H. Linder, E. R. Yestcombe).

PPP is becoming one of the most important strategy for modernizing public sector, enabling the use of public capital, knowledge and skills for solution of governance problems. By integrating the best features of public and private sectors, it allows to reach synergetic effect with the view of the goals of public sector. Public authorities should give priorities to these public-private partnership projects that are aimed at additional benefit for the society. Public-private partnership projects are implemented by constructing roads, bridges, other buildings that are important to the society and that require large investments. With the use of private sector's resources, hospitals are built and repaired, buildings of schools, bus and railroad stations, electricity stations, prisons, public institution buildings are constructed. The heating and water supply systems are re-arranged through public-private partnerships (V. Obrazcovas, E. S. Savas, E. E. Jančauskas, M. Dūda, D. Gudelis, A. Guogis, V. Rozenbergaitė, V. Kalinovienė, L.V. Karlavičius, B. Karlavičienė, I. Grigonienė, T.Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, R. Smaliukienė).

Public-private partnership projects do not ensure fast profit, thus they need to be applied only where they can show advantage and profitability. Therefore PPP provides for an opportunity for each of the partners to pay attention to the sphere of activities that best corresponds to its needs. Due regard should be paid to the fact that in Lithuania, public-private partnership can be perspective if the competitiveness of human resources is increased, information and communication technologies are developed (M. Dūda, T.Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, E. S. Savas, J. G. A. Hodge and C. Greve).

Public-private partnership projects will be successfully implemented only when adequate management of contracts and risk is ensured, the systems of activity assessment and quality management are installed, if public authorities-participants in public-private partnership projects try to protect public interests. For this purpose, the public sector should conclude PPP contracts more often. These contracts have to provide that the public sector does not provide payments before developing and exploitation of the object. All expenses and losses that were not provided in the contract should be covered by the private sector. The contracts should also provide for a higher responsibility long-term obligations of the private partner. The contract becomes this instrument for risk management; a part of this risk is transfered to the second party (L.V. Karlavičius, B. Karlavičienė, I. Grigonienė, D. Gudelis, A. Guogis, T.Tamošiūnas, V. Žilakauskytė, R. Smaliukienė).

In Lithuania, the opportunities of public-private partnerships could be improved if the Government of Lithuania formulates and implements a consistent policy on development of public-private partnership: creates favourable legal environment for public-private partnership, consults its adjacent institutions and municipalities on opportunities of public-private partnerships, and develops mechanisms for assessing effectiveness and efficiency of partnership projects. State institutions and municipality leaders do not have the necessary knowledge and competence on possibilities for providing public services by untraditional ways, do not look for new forms, that could attract resources and retain public sector's control and ownership, are not sufficiently active to interest the private sector in cooperation opportunities. The legal-economic environment is not yet favourable to public-private partnership projects, legal- beaurocratic procedures, although they possibly perform the function of preventing corruption, often do not help but prevent state institutions and municipalities (as well as the society) from useful contracting with private companies. It is necessary to improve the legal bases in Lithuania to enable successful implementation of partnership projects. Thus besides the economic analysis,

the legal analysis of partnership opportunities needs to be undertaken. The government must evaluate whether the existing legal structure creates favourable conditions for implementation of partnership projects, and whether the chosen form of partnership does not contradict with the norms established under the national law (Z. Gineitienė, T. Valys, E. Skietrys, A. Raipa, L.V. Karlavičius, B. Karlavičienė, I. Grigonienė, A. Bartan, M. Essig and B. Schaefer ).

Cooperation is most often described by such characteristics as mutual trust, common vision, participation, or as a long-term process, where private and public sectors have a common target mission and goals, and by common efforts are trying to reach them. Therefore such cooperation is related to solving of conflicts, which inevitably arise during interaction of two organizations. According to this approach, it is important to effectively solve inter-organizational conflicts, which are among the most important stimulators of intensity of joint activities (V. Kalinovienė, R. Smaliukienė, L.G. Crowley, A. Karim. R. D. Putnam).

From the legal point of view, public-private partnership has been analysed by S. Urbonavičius. The author has focused on the genesis of partnership worldwide and in Lithuania, the theoretic and practical aspects of assessing its social impact, partnership forms, and other relevant issues. The author pays due regard to concession, one of the oldest and widely used form of public-private partnership, which has enabled implementation of many projects that ensure implementation of public sector functions with the aid of public capital worldwide. He has noted that since the adoption of the first Law on Concessions in Lithuania, this form of legal relations has not been widely used. S. Urbonavičius also paid attention to the fact that the obstacles were: the unfavourable legal regulation and low society awareness on what is a concession contract and in what cases it is concluded.

G. Kuncevičius in his dissertations on the institute of an administrative contract and its theoretical grounding ("*Administracinės sutarties institutas ir jo teorinis pagrindimas*") presents an analysis of the use of administrative contracts. He relates the contracts with the institute of public-private partnership. The author noted that an administrative contract, as well as a public private partnership, are both the forms of cohesion in public management, because the contractual parties, and parties to public-private partnership are not in relations of subsidiarity.

J. Kiršienė and A. Tikniūtė analysed capital as the legal phenomenon, from the point of view of its contents, concept, and structure. The authors noted that legal science studies of both Lithuania's and foreign authors lack analysis of the concept of the "capital" as the legal phenomenon, the presumptions for its development, and its purpose. Due to the absence of capital's legal doctrine, lawyers avoid this concept or often use it imprecisely, and not in accordance with its target purpose. The authors stress that capital as a social phenomenon is often understood differently by lawyers and economists. According to J. Kiršienė and A. Tikniūtė, scientific works should provide for wider discussion on the legal concept of capital, because the modern economic turnover inevitably raises the requirement of integration of legal and economic sciences.

## Methodology used in the dissertation research

The method of **document analysis** was one of the main methods used in the dissertation research, as a source of information on state regulation on public-private capital and public-private partnership. First, the information enabled to come up with research hypotheses and to provide the general insight of the topic. Second, the methods were used for the broad analysis of scientific literature of Lithuanian and foreign authors, official publications and legal acts, related to legal regulation of public-private sectors. For instance, more than 80 legal acts and their projects have been analysed, as well as 15 rulings of the Constitutional Court of the Republic

of Lithuania, 25 European Union legal acts and other documents, 23 court cases, 21 concession contracts of city and regional municipalities and strategic plans of 60 municipalities. Through the use of this method, information on public-private partnership legal ideas and opportunities has been retrieved, as well as tasks and goals in institutional strategies, related to public-private partnership, legal forms of concession contracts worldwide, fields of contracts, parties in Lithuanian municipalities, the nature of information (available and not) on concession contracts in official Internet websites of municipalities and public procurement, legal acts analysis, regulated human rights issues. Moreover, the document analysis methods have been used for the analysis of information on opportunities of human resources and measures in municipalities, action programs of human resources development, institutional structure of public-private sectors in the Republic of Lithuania, and other materials on relevant issues of the topic. The research on specialized legal literature has also included the methods of systemic, comparative and meta-analysis, as well as general principles of legal research.

The method of **systemic analysis** enables dividing the research object into component parts and reveal their interconnections, finding an adequate place of public-private capital and public-private activities, cooperation within the wider context of legal, economic, political, regulatory and other social connections as a whole. This helps to establish and analyse legal problems of public-private cooperation within inter-disciplinary information space, because this research object is not monopolised by administrative law or another branch of law. It is a common social cognition object, where every researcher sets his own research goals, and tasks and looks for suitable methodology for the research. Thus, systemic analysis method in this legal research helps to recognize the social object by using all social information. In the most general sense, the category "public sector" refers to state general decisions and their results. The systemic analysis methods has been used for reforms of public sector in Lithuania, with the view of revealing the problems of implementation of European Union policies in the field of public-private cooperation. This method enabled the analysis of public and private capital and public-private cooperation on macro, mezzo and micro research levels. It also enabled developing the research methodology, i.e. deciding which other methods should be used for this research, considering the purpose, objectives, hypotheses, and defended statements of the dissertation research. Finally, the use of this method aims at establishing systemic benefit and disadvantages of public-private sectors, causes for more effective implementation of public-private projects.

The **comparative** methods has been used in these aspects:

1. On the theoretic level, public-private cooperation models offered by various theroretics have been compared in order to determine the features and differences of their ideal and implementable forms and methods, and also to summarize the research information and draw conclusions;
2. On the level of legal acts, for analysis of different states' public-private cooperation regulatory systems, the main similarities and differences of their fundamental features;
3. In order to compensate the disadvantages of the comparative method with regards to research object and to increase research results credibility, the information received with the use of this method has been compared with the information received by other methods, e.g. meta-analysis, historic method.

**The comparative historic** method. This method has been used to reveal the change of the concept of public and private sectors and the causes for the development, to enable finding of solutions of cooperation problems, legal regulation on partnership and interpretation of its scope in court practice and legal doctrine, both from the perspective of international and Lithuanian law.

The method of **expert interview** is used to interview experts-practitioners, who are in the best position to understand the relevant problem, in order to find out the problems that have arisen in public-private cooperation and currently remaining problems of legal regulation, etc.

The **logic-analytic** method as a process of logical thinking was used for specification, understanding of abstract provisions in legal acts and other sources, or un-clarified circumstances, related to the essence of public-private cooperation. On the basis of this method, it was possible to properly explain the contents of legal norms on public-private cooperation, draw conclusions and present suggestions. The logic-analytic method helped selecting and evaluating the most suitable public-private cooperation situations, and solutions on the most optimal legal regulatory effect, according to logic, analysis, procedures and methods, used in market environment. Moreover, this method also allowed using induction and deduction for establishing validity of hypotheses, theoretic statements.

**The linguistic interpretation** method is used in the work to analyse legal sources from various aspects of linguistics: grammar (the field of linguistics that analyses composition of words, phrases and sentences); semantics (that analyses the meanings, systemic inter-relation and change of language units); syntax (that analyses the composition of sentences and words); semiotics (that analyses language as entirety of signs). Linguistic method has also helped to describe the used terms and categories, reveal the content of currently valid legal norms.

The **teleological** research method has been one of the most important methods of this dissertation research, in order to reveal the contents of some of the legal norms, to establish the causes of the adoption, as well as the bases for the need of public-private cooperation, and how can the partnership be better aligned in legal regulation for the purposes or fundamental objectives of these sectors.

**Critical analysis** method was used to determine the disadvantages of legal regulation of public-private cooperation, impediments of partnership implementation and the causes of such impediments.

## Conclusions

The research on state regulation of public-private partnership revealed that the hypothesis has been approved.

The purposes of state regulation on public-private partnership in Lithuania are often not complied with the strategic development goals of the partnership institute, as well as its tasks and objective needs, especially at the local governance level. On the other hand, municipal institutions avoid stating their intentions on the future of the model based on public-private partnership, and often they do not try to understand the importance of such partnership, do not try to obtain the relevant information. It is related to the fact that the good public administration practice on partnership is not disseminated, more often the failures of implementation of such projects are being discussed in the country. These examples are forming the negative opinion in the society, and it has an effect on the subject-evaluation of public-private partnership. The validity of hypothesis is confirmed by many research conclusions.

On the basis of research results, these theoretic and practical conclusions are made:

1. The issue of state regulation on public-private capital is significant in order to reveal the feature of this object of inter-disciplinary social research. Inter-disciplinary research direction enables impartially revealing the problems of state and administrative legal regulation, increases the opportunities for social partners to use the social information adequately, while raising adaptable legal ideas, implementation of which is transferred to legal norms, their principles and legal practice. Unfortunately, legal literature pays

little regard for revealing this intersectionality, there is no good practice in the field of public administration, while the other social sciences analyse this problem from their own point of view. Therefore, the goal of this dissertation research of analysing the concept of capital through interconnections between economic and human capital, and their possible use under administration law, widens the scope of methods of cognition on possibly more efficient public-private partnerships for the legal subjects, provided for the partners in cooperation the arguments of research, as sectors in their activities may rely on separate forms of capital, or all of them.

1.1 Public-private cooperation on the basis of *social capital* is mutually useful for the purposes of administrative law, because mutual aid enables striving for the economic and social goals of social activities that are significant for individuals, society, and the state. The public sector, with the aid of private sector, with the use of legal regulation measures may offer communities a choice of adequate implementation of the public sector and human rights. Meanwhile, the private sector, in collaboration with the public sector, besides the achievable profits, improves the society's economic and social welfare, and gains trust of the community, develops and implements common social partnership norms. Such activities of public-private sectors may provide the motivation and increase the need for administrative legal regulation in many fields of public administration: transport, education, medicine, social security, and others. Therefore, public-private partnership, on the basis of social capital, while ensuring the protection of public interest, can and should be the dominant form of legal regulation, aimed at and implemented by both sectors, at the same time counter-balancing both sectors' different goals and mutual benefit. The administrative legal regulation must enable retaining the balance between the main goal of the private sector – the profit – and the public sector's duty – ensuring the protection of the public interest. In addition, synergetic (acting together) inter-sectorial use of legal, economic, and other social capital, from the point of view of regulation, includes all levels (micro, mezzo and macro) of information state regulation, which reveal and describe the individual and collective subjects, who are closely connected by one or more mutual connections, as well as the behaviour, values and norms of the community and state institutions.

1.2. The research on adaptability of *economic capital* for the purposes of common public-private activities has showed that for close inter-sectorial connections it is very important to increase capital turnover legitimately and transform lawful forms of property, and from the social point of view, the usefulness of this capital for individuals, society and the state is important, because it increases the capacity of such capital. The cooperation of public and private sectors can become a legal tool for changing the property that is used ineffectively into economic capital that is functioning and necessary for the society.

Administrative legal regulation should creative favourable legal and political environment to enable mutually useful sectorial communication. It is important that public institutions that have interests in central authority give value-priority for those public-private cooperation projects that develop such economic capital (in a sense of common goods), which is significant for the society. The results of such value-based public or private partnerships may be expressed by organized or constructed roads, built school or hospital, organized infrastructure. The use of economic capital in partnerships is beneficial not only to the public sector, but also

useful for the private sector. It can be expressed by the amount of the received profit, payment for the performed works or provided services.

1.3. From the point of view of state regulation of capital, *human capital* is a connecting link with other capital forms, because it has the potential and the quality that is necessary for both sectors. Therefore, legal regulation of issues of implementation of common public-private projects, the human resources of public sector have to be of an adequate level of qualification and experience, in order to compete with the opportunities offered by the private sector, because the public sector always needs to balance the public interests of individuals, society and the state.

The administrative (in)capacities of public sector's subjects can either increase the opportunities of private sector on development of own business, or contrary, disrupt or worsen the situation. Thus, the issues of improving administrative capacities and effectiveness of public administration have been distinguished as the most important human capital factors, which have the biggest influence on the implementation of the purpose of administrative law, i.e. fulfilling of legitimate interests of society's members and ensuring of the public interest.

2. The research of the genesis of public-private cooperation (worldwide and in Lithuania) has revealed that the importance of social and state regulation of this cooperation, and the content of its expression, has been changing depending on the features of the said historic period: legal traditions, economic circumstances, legal regulation methods and other social factors. Meanwhile, the specific legal regulation goals and implementation depended on the peculiarities of tax collection, investment and economics, as well as social policies within a country. The states accordingly adjusted the relevant legal regulation to ensure state's economic, legal, and other social interests. For this purpose, the states have developed various social-economic programs: by encouraging the private sector to participate in inter-sectorial activities, by establishing in legal regulation the procedure and order of subsidising and allowing benefits.

The changes in legal regulation on public-private cooperation in Lithuania have been determined by both objective and subjective factors: social, economic processes, personal or group political interests, economic interests, and legal ideas raised during a public discourse. The development of legal forms of public-private partnerships in Lithuania can be distinguished by these periods:

1) The period of signing of first concessions in Lithuania (the end of 19 century-beginning of 20th century). In 1887 Kaunas signed the first concession on exploitation of tramway (*konkė)* with a private person E. Diupon, a national of Switzerland. On the basis of concession, Petrašiūnai power station, Žaliakalnis cable railway in Kaunas, and other objects have been built;
2) During the period of soviet occupation, public-private inter-sectorial cooperation was impossible, because there was no public property;
3) After regaining the independence in Lithuania, the legal idea on public-private partnership up to 2009 was developed in the public discourse, in scientific-practice conference, and in 2009 the legislator has supplemented the laws on investment, concession, and state and municipal property and its exploitation, has transferred to legal norms the category of public-private partnership and provided the bases for the common activities of these sectors;

3. Public-private partnership is using the legal regulation power of both private and public law relying on the methodology regulations on legal regulation subjects, methods, and principles of the said branches of law. For instance, legal regulatory subject is specific,

because legal relations of partnership are interlinked by the principle of balancing mutual benefits and the public interest. The legal status of public-private partnership's subjects are influenced by the two main combinations of the methods of regulation of private and public law: 1. Party equality increases the possibilities to adequately choose the problems raised and such a decision method describes the dispositive legal method of such partnership; 2. Legal regulation by certain legislation categorically orders the partnership subjects their rights and duties which cannot be changed. Such a legal obligation shows the existence of the imperative legal method that is characteristic for administrative law. Besides the said legal regulation methods, the encouraging and recommendatory methods are used with the view of partnership activities.

The principles of public-private partnership as possible methods of legal regulation helps to perceive the normative principles of law systematically, as well as the practice of application of the law. Thus it is possible to distinguish two groups of legal principles, characteristic to partnership institute. The first group features principles-ideas, and the second principles – norms.

As regards principles-ideas, these ones could be mentioned: the principle of striving for common purpose (harmonization); correlation; planning and balancing the mutual future actions; social and economic profit and return; harmonization of public-private capital (social, human, economic) and its expedient use; participation of citizens, companies and social partners, thoroughness and strategies of policy on public-private partnership; program integration principle and legal regulation of the necessary provisions.

As regards principles-norms, these ones are distinguished: mutual recognition, proportionality, transparency, subsidiarity, equal opportunities, the principle of cooperation of public institutions, equality of persons, contract stability, and, if needed, adjustment possibilities, distribution of the correct and optimal risk between public-private sectors, decrease of subject rights of private sector, in consideration of the public interest, common responsibility, non-discrimination in selecting potential partners for common activities, and the principle of accessibility of information.

4. The legal form of public-private partnership determines legal regulation, on the basis of which the private sector has the right of cooperation with the public sector. In many countries these legal forms of partnership are distinguished: service provision, exploiting and management, tenancy, marketing or construction of a finished project, object, exploitation and transfer scheme under partnership agreements, concessions, franchise, privately funded investment projects, privatisation and other forms. In Lithuania, these forms of public-private cooperation can be distinguished: joint activities (partnership), franchise, public procurement, concession, tenancy, transfer of state or municipality property, disposal (commodate, trust), privatisation, and other legal forms. Moreover, in Lithuanian legal system, two models of public-private partnership are established: first, *institutional cooperation*, where partnership takes a form of a joint legal person, e.g. joint company, controlled by public-private sectors, and *contractual cooperation*, where formation of partnership starts from zero, i.e. partnerships are performed under contracts. The legal form of this model most often is used under concession or public procurement contracts.

   The analysis of Article 1 "Purpose of the Law" of the Law on concessions showed that it declares formal matters rather than the purposes of social effectiveness.
5. In Lithuania, the legal institute of concession is one of the forms of public-private partnership. Although concession contracts are seen as civil contracts, and the disputes arriving from them are discussed in the general competence courts, they are regulated also by administrative legal norms, because public institutions are at the same time

service providers, and controlling institutions. From this point of view, legislation determines the circumstances which establish or result in the fact that implementation of concession contracts is based on administrative legal norms.

6. The advantages of common activities of public-private sectors strengthen the implementation of projects of inter-sectorial partnership, and disadvantages are encouraging the representatives of the public sector to assess them, analyse them and accordingly to this analysis, amend the legal regulation and application of law.
   While providing a separate opinion on financial conditions of public-private partnership the ministry of finance infringes the competence of local governance in managing, organizing, administering, controlling municipal budget on its own discretion and taking its own responsibility. On the other hand, the procedure for adopting a separate opinion slows down the schedules of implementation of partnership projects.
7. The analysis of the need for common activities of public-private sectors in Lithuania has revealed that the need for implementation of such projects in Lithuania does exist, however, the doctrine level of partnership needs and strategic statements in Lithuania is not harmonized at the level of the country and municipalities.
   With the view of common activities of public-private sectors that ensure the public interest, it is necessary to objectively determine the needs at the state and regional levels, however the research has showed that the needs prescribed at the level of ministries and the partnership projects implemented by municipalities are different. Therefore, provisions 15 and 16 of the Government program are implemented partially unsuccessful, although they contain some good legal ideas on the issues of cooperation of public-private initiatives.
8. The analysis of formulating and implementation of strategies of public-private partnerships by municipalities of the Republic of Lithuania has revealed different state of partnership and the dynamics of this phenomenon:
   8.1. The strategies provide for the general need for public-private cooperation. 26 municipalities provide for the need to implement public-private partnership in the fields of infrastructure, sports and etc. The data of quantity analysis of partnership contracts reveal that as of 1 January 2012, 36 concession contracts have been concluded in 21 municipalities and one public-private partnership contract has been concluded. Although 21 municipalities have concluded concession contracts, only nine of them provided the possibility for public-private cooperation in their strategies.
   8.2. The need for partnership cooperation is not provided specifically, but the opportunities for cooperation are mentioned, which relates to the need for inter-sectorial communication, which can grow into specific public-private partnership projects:
      (a) some municipalities in their strategies provide that they shall aim at attracting investments, for instance: 1.) "It is attempted to encourage new investments by installing industry regions, participation in international exhibitions, applying public-private capital cooperation models; 2.) it is aimed at enabling attracting investments in the region; 3.) it is planned to develop the program on targeted business development and investment attraction."
      (b) other municipalities describe specifically the economic measures to be used for investment attraction (tax or other benefits), for instance: 1.) "city government actively cooperates with potential investors, applies tenancy or immovable property tax benefits; 2.) Tax benefits, subsidies are provided; 3.) assistance to business is provided: direct and indirect measures of assistance to business (subsidies, tax benefits, information, teaching, mediation); 4.) for legal and

private persons who are registered and fulfil their tax duties under the laws, tax benefits may apply; 5.) and etc.

9. The state and municipality can invest property by acquiring the shares for constituent or registered capital of a corporate enterprise or private limited liability company. With regard to these shares, in the general meeting of shareholders, the requirement of 50 % majority vote should not apply to the state or municipality(-ies), as provided by Article 19 (4) of the Law on state and municipal property management, use and disposal.
10. The analysis of formation and obstacles of cohesions of the public-private sectors has revealed that with the view of retaining the stability of political, legal and other environments, the connections of social capital networks between the public and private sectors are dysfunctional:
    10.1. The Law on concessions established the term of 25 years for a contract and thus, limit larger investments for private sector, which needs longer period for the return. In other countries (worldwide), the concession contract term is set up to 30-40 years, or 30 years with the possibility of extension.
    10.2. The analysis of court disputes related with PPP contracts under the court practice of Lithuania and EU shows that the problem of competition of the purpose of use of concession and other legal categories, and the norms in force:
        (a) division of contracts that are mandatory under public procurement procedure, from contracts that do not require this procedure;
        (b) distinguishing the use and application of the category of concession contracts, and the right of trust regarding transferred municipality property;
    10.3. The disadvantages of information dissemination show that the information on concession contracts must be systemized, with the view of equal serving to public institutions, as well as business and society.
    10.4. There are some bases for corruption in Lithuania under provisions of the Law on public procurement.
    10.5. The public sector abuses its right while implementing obligations under concession contracts.
    10.6. The research of concession contracts has revealed that:
        (a) The information on concessions in the website of statistics of the ministry of finance is not correct and is not thorough, although it must comply with these requirements under mandatory legal acts;
        (b) There is a problem of publicity of concession contracts and informing the society on the prospect contracts, concluded and terminated contracts;
    10.7. The procedure of public-private contract development, adjustment and conclusion shows that the development phase of PPP projects at the municipal level is a difficult and rather slow.
11. The analysis of functions of VšĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“ and VšĮ „Investuok Lietuvoje“ shows that the functions of these organizations partially overlap, as regards consultations and methodical assistance on PPP issues.
12. Public sector institutions provide trainings for their workers with the aim of raising their qualifications, increasing human resources, but the mechanism of funding the recovery of funds, if the civil servant terminates work relations, is not sufficiently regulated. Therefore, the state loses its money invested into human capital together with the qualified workers. The lack of qualifications of civil servants, which would enable implementation of public partnership, result in the need for legal regulation on the problem of the “drain“ of human capital into the private sector.

**Suggestions:**

1. For the purposes of drafting and adopting laws and other legal acts on joint activities of public-private sectors, as well as legal regulation on their partnership, on the basis of Article 46 of the Constitution that establishes requirements of regulating economic activities in such a way that Lithuania's economy is based on the right of private ownership, freedom of individual economic activity and initiative, the state supports economic efforts and initiative that are useful to society, the state regulates economic activity so that it serves the general welfare of the nation, the law prohibits monopolisation of production and the market and protects freedom of fair competition, the state defends the interests of the consumer, as well as ensuring the principles of protection of legitimate interests, legal certainty and security, arising from the constitutional principle of rule of law, the author:
   Suggests to the Government of the Republic of Lithuania, and municipalities to improve the public administration practice (implementation measures) of monitoring the legal regulation in laws and other legal acts as one of the main problems of the mechanism for legal system management and society consultation and participation. It is suggested to gather legal regulation monitoring expert groups of business representatives, public administration subjects that participate in joint inter-sectorial activities, scientists and other representatives of society, who can present their expert or public opinion on the issues of the institutional review of legal acts according to the law on the bases of legislation, which provides for systemic review of legal acts (including the necessity, sufficiency, effectiveness, of legal regulation, factual effects of legal regulation and their compliance to the target goals and effects of the legal regulation, the necessity of legal regulation for public relations and its efficiency, also the necessity to adjust the assessment of legal regulation). It is suggested to establish the public administration problems of public-private cooperation and offer solutions, to review the suggestions on improvement legal regulation and public administration, to spread the good practice in public administration, to initiate scientific research, provide independent consultations, organize public deliberations of inter-sectorial problems, gather information, and etc.
2. After evaluation of the need for public-private partnerships in Lithuania, it is suggested to draft a strategy for development of these sectors, where the common priority inter-sectorial strategic purpose should be socially oriented economic development, modernisation of public sector's administration, and effective aim of service quality. This strategic purpose of partnership and the strategic goals of the Government, municipalities, ministries must be inter-connected. The draft strategy should be related (by tendencies and goals of activities) with the new program on fostering public-private partnerships from 2014. In order to develop the common inter-sectorial partnership strategy, these issues must be solved:
   a) taking due regard to state, municipal strategic provisions, which provide for the priority areas of economic and social development, while choosing the economic areas for the most effective inter-sectorial partnership;
   b) foreseeing at which international, national and regional level it is possible to implement inter-sectorial partnership projects;
   c) foreseeing the legal models of partnership with the view of fulfilling the public interest and attracting investment from the private sector;
   d) establishing whether the public sector must choose the role of methodical consultation or (and) participation;
   e) describing the sources of funding of public-private partnership projects: funding from the state and municipal budgets, or project profit, etc.

3. It is suggested to link the purposes of public-private partnership legal regulation and its implementation goals with the real needs for this partnership and the possibilities for a longer investment period. For the purposes of implementation, it is suggested for each ministry or another institution, together with municipalities, to undertake an analysis of assessment of inter-sectorial partnership needs and determine the priority areas in Lithuania, which would be included in municipality strategies and provide for legal measures of implementation.
4. As regards regulation of legal procedures on postponing the payments (billing) on partnership projects initiated by municipalities for later period, it is suggested to adopt legal regulation measures for dispositive solution of the issues:
   - on adopting the procedure and conditions for additional counter-balancing of interests of separate sectors,
   - on adjusting the issues of inter-sectorial partnership by negotiations,
   - on applying the procedures of adequate assessment of financial opportunities of the public sector during the entire project implementation period,
   - on establishing the fiscal problems (in advance, on the basis of what procedure and conditions) and determining the limits for tolerance of certain misbalance, i.e. a clear limit (the ceiling) of the public subject's budget deficit during a certain period, which must be aligned with the limits of state deficit,
   - on establishing partnership project funding procedure and conditions, when inter-sectorial property is not counted in the public sector's balance (is "beyond the limits of balance") with no infringement of statutory limitations of public sector's expenditure and income. The determination of selection conditions must be assessed and evaluated according to the probable partnership value for money. The calculation of this value depends on the capacities of both sectors to determine, evaluate and undertake the risks by the most suitable party.
5. It is suggested to establish amendments and supplementations for Articles 1 and 2 of the Law on Concession, adjusting the purpose of the law and formulating the legal regulation object.
   5.1. The formulation of Article 1 (1) of the Law on concessions must be oriented to the essence of concession as a legal phenomenon, i.e. the features of traditional purpose (private investment attraction for public sector's property objects and undertaken activities, in order to achieve the synergetic effect, i.e. increase of this property and better management of it, in consideration of profit and fulfillment of the public interest). The formulation should be the following: "Attracting private investment for state and municipal property objects and activities of property management under the conditions and procedure prescribed in this law." The current formulation should be deleted, because it forms the limits of legal regulation. I.e. the Article must be drafted as following:
   "Article 1. Purpose of the Law
   1. Attracting private investment for state and municipal property objects and activities of property management under the conditions and procedure prescribed in this law.
   2. The regulation of the public works concession has been harmonized by this Law with the legal acts of the European Union specified in the Annex to this Law.
   5.2. It is suggested to adopt a new version of Article 2 (3) of the Law on concessions, while the current part 3 and the subsequent parts should be placed in further sequence. The second part should be formulated as follows:

"The object of legal regulation" means the definitions of concession and its relations in the Republic of Lithuania: the subject-matter of a concession contract, the tendering of concessionaire, and the procedure for awarding concessions, the obligations, rights and duties of the awarding authorities and the concessionaires, the contents of concession contracts, and relevant relations that are created."

Such formulation draws the line between superiority of law and the rule of law.

6. Considering that allocation of municipal budget and its coordination comes within the scope of independent municipal functions, it is suggested that the Ministry of Finance should not adopt a separate opinion on PPP projects initiated at the municipal level, because this comes within the scope of the right of municipal controller (the service of municipal control and auditing). The Ministry of Finance may provide expert recommendatory conclusions that do not prevent procedures of projects initiated by municipal governance.
7. It is suggested to amend the Article 19(4) of the Law on state and municipal property management, use and disposal. It should establish a legal regulation on calculation of proportion of shareholders' votes in general meetings, *based on the share value.* Considering state investments of property, corporative enterprises or public liability companies, whether they are being established or the constituent capital is increased, in the general shareholders meeting would receive 50 % or more votes. When municipality invests property, the corporative enterprises or public liability companies, whether they are being established or the constituent capital is increased, would gain 50 % of votes in general shareholder meetings, depending on the PPP project value.
8. Gathering of data on the state of concession (its entering into market, intersection and dynamics) from the informational point of view is a part of economic activities, related to effective distribution of public resources – a factor that has an effect on development of public-private partnership. Thus it is suggested to establish a registry on concessions, which would gather the main data on concession contracts that are concluded, terminated or being concluded in Lithuania. This concession registry would have to be integrated into the system of state registry and its general data could be found at the Internet website www.ppplietuva.lt. More detailed data could be found in database networks under the information systems of Ministry of finance and Public procurement service, where under the procedure established by laws, it could be possible to find factual data on partnership contracts, as well as notices on concession contracts.

Considering that public-private partnership is sufficiently dynamic area of implementation of the public interest, it is suggested to disseminate good practice examples more often, while developing the framework of such partnership.

9. It is suggested to amend Article 46(2) of the Civil service law as following:

„2. The contract on return of the funds for trainings should be concluded with a civil servant, regarding the trainings funded from the state or municipal budgets or from the funds of international organizations. The contract should include: the subject-matter of the contract, both party rights and duties, the methods for recovery of the money spent for raising the worker's qualification over the last year to state, municipal, or international organization budget:

1) if he fails to fulfill the conditions under the contract;
2) if he voluntarily resigns from the duties of a civil servant without an important reason, earlier than one year after the end of trainings;
3) if he is fired by disciplinary sanction due to the fault of that civil servant."

## LIST OF SCIENTIFIC PUBLICATIONS

1. Šutavičienė, Ž. The concept of public-private partnerships in Lithuania. *Social Studies: Research Papers*. Vilnius: Mykolo Romeris University. ISSN 2029-2236. 2011, Nr. 3(1);
2. Šutavičienė, Ž. Need and possibilities of public and private sectors partnership in Lithuania. *Social Studies: Research Papers*. Vilnius: Mykolo Romeris University ISSN 2029-2236. 2011, Nr. 3(3);

## PRESENTATIONS BASED ON THE DISSERTATION'S TOPIC AT SCIENTIFIC CONFERENCES

1. Šutavičienė, Ž. *Public-private partnerships in search of efficiency*. Mykolas Romeris University 2nd practical-scientific conference – „Effectiveness in the public sector: How the theories of the marketing could be useful and what the practitioners could advice? „On 6th April 2010.

## CURRICULUM VITAE


**Name**: Živilė

**Surname**: Šutavičienė

**Contact information:** Tel. No.: +37069819543

E-mail: suzivile@gmail.com


**Education**

| | |
|---|---|
| 2006-2013 | Mykolas Romeris University, doctoral studies; |
| 2004-2006 | Mykolas Romeris University (Master‘s Degree in Law) |
| 1998-2002 | Mykolas Romeris University (Bachelor‘s Degree in Law) |
| 1991-1993 | Vilnius College of Commerce; |

**Work expierence**

| | |
|---|---|
| 2008-iki dabar | UAB “Daivera“ lawyer; |
| 2006-2007 | Mykolas Romeris University, Lecturer; |
| 2000-2003 | UAB “Transkoda”, restaurant “Juodasis Riteris”, director |
| 1998-2000 | Law firm “Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai“ Personal Assistant to the Lawyer; |
| 1994-1995 IĮ | IĮ “Ilida”, restaurant “Ida Basar”, administrator; |

**Languages:**

| | |
|---|---|
| Lithuanian | Mother tongue |
| English | Excellent |
| Russian | Excellent |
| Spanish | Good |

**Šutavičienė, Živilė**

KAPITALO VALSTYBINIS REGULIAVIMAS, ĮGYVENDINANT VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĘ: daktaro disertacija. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013. 336 p.

Bibliogr. 193–222 p.

ISBN 978-9955-19-571-9

*Šiuolaikinės socialinės ekonominės šalies plėtros tendencijos socialinių pokyčių vertinimo požiūriu reikalauja iš naujo įvertinti valdžios institucijų vaidmenį ekonomikoje. Valstybei, vykdant reguliacines ir kontrolės funkcijas, nustatant norminiais teisiniais aktais bendradarbiavimo taisykles tarp viešojo ir privataus sektorių, jos vaidmuo iš esmės keičiasi, kadangi viešasis sektorius vis dažniau turi būti aktyvus rinkos dalyvis, o ne tik stebėtojas. Disertaciniame tyrime analizuojama viešojo ir privataus sektorių sanglauda, kuri integruoja dviejų sektorių institucines ir veiklos galimybes bei absorbuoja teisinio statuso problemas, kurios kyla dėl to, kad vienas sektorius vadovaujasi daugiau viešosios, kitas privatinės teisės normomis. Nors kiekvienas sektorius turi savo tikslus, sektoriniame bendravime turi juos abipusiai derinti, ieškoti kompromisų, pasitelkti ne tik žmogiškuosius resursus, bet ir turimą socialinį bei ekonominį kapitalą. Administracinis teisinis reguliavimas turi padėti išlaikyti pusiausvyrą tarp privataus sektoriaus pagrindinio tikslo – pelno ir viešojo sektoriaus pareigos – užtikrinti viešojo intereso apsaugą. Disertacijoje kapitalas tiriamas per tris jo galimas socialinio, ekonominio ir žmogiškojo kapitalo vartojimo reikšmes, akcentuojant labiausiai teisiškai reikšmingus sektorinio bendravimo ypatumus. Kadangi iš viešojo sektoriaus kyla ekonominių, socialinių santykių valstybinio reguliavimo sprendimai, įvairūs teisiniai reguliavimo būdai ir metodai, todėl disertacijoje siekiama ištirti ir pasiūlyti, kaip pasinaudoti kapitalo rūšių ištekliais, kad jie pagerintų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo kokybę.*

*The state trends of modern social-economic development require re-evaluation of the economic role of public institutions in order to assess social changes. As the state implements its regulatory and control functions, and establishes cooperation rules for public-private sectors by normative legal acts, its role essentially changes, because the public sector increasingly needs to be an active market participant, and not just an observer. Dissertation research analysis public-private sectors' cohesion which integrates institutional and operational opportunities of the both sectors and absorbs the problems of legal status, which arise because one sector relies more on the norms of public law, and the other – on private law norms. Although each sector has its own goals, sectorial cooperation should involve counter-balancing and search for compromises. Administrative legal regulation has to help keep balance between the private sector, which has the main objective – profit and public sector goal's to ensure protection of the public interest. The dissertation analyses the social, economic and human capital focusing on three possible notions of its use, stressing the most legally significant peculiarities of sectorial communication. The decisions on state regulation of economic and social relations arise from the public sector, which also produces various legal regulatory methods. Therefore, this dissertation aims at analysing and suggesting the proper ways of taking use of the capital resources, in order to increase the quality of the public-private cooperation.*

**Živilė Šutavičienė**

**THE PUBLIC REGULATION OF CAPITAL, CONSIDERING IMPLEMENTATION OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS**

Doctoral Dissertation

Maketavo *Daiva Šepetauskaitė*

SL 585. 2013 07 31. 30,46 leidyb. apsk. l.
Tiražas 20 egz. Užsakymas 19 994
Išleido Mykolo Romerio universitetas
Ateities g. 20, Vilnius
Puslapis internete www.mruni.eu
El. paštas leidyba@mruni.eu
Parengė spaudai UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B, Vilnius
Puslapis internete www.kopija.lt
El. paštas info@kopija.lt
Spausdino UAB „Vitae Litera“
Kurpių g. 5–3, Kaunas
Puslapis internete www.bpg.lt
El. paštas info@bpg.lt

ISBN 978-9955-19-571-9

